

AHLAK RİSALELERİ

Ahlaki Yozlaşmanın Temeli İman Zafiyetidir	3
Aşırılık veya Ölçsüzlük ve Dengesizlik Yahut Adalet ve İtidalden Sapmaya Dair	5
Bezmi Elest ya da Biat Üzerine.....	7
Biz Mi Değiştik Mi Yoksa Birileri Mi Bizi Yoldan Çıkardı?	10
İnsan, Değişmez Yani “Elma Ağacından Armut Olmaz” ya da “Zulüm, Nefiste Gizlidir”	13
Duyguları Olmakla Duygusal Hareket Etmek Aynı Şey Değildir.....	15
Düşünün... ..	18
“Düşünün” Ama Rica Ediyoruz Düşündüğünüzü Yapın ya da Daha Doğru İfade ile “Akledin”	21
Düşünmek, Ne Değildir?	23
Evlilik Sadece Duygusal Bir Durum Değil Aynı Zamanda Bir Akit Yani Sözleşmedir... ..	26
Evlenmek Bir Lüks Değildir	28
Yüce Gayeli Olmak veya Küçük İşlerin Adamı Olmamak	31
Gençliğin Önemine Dair	33
Niye Bu Kadar Çok Ki Hatalarımız!	36
Karşımızdakini Kendimiz Gibi Zannetmek, Hüsnü Zan Değildir.....	39
İnsanın İnşası-1:	41
İman Yahut Teori-Pratik İlişkisi.....	41
İnsanın İnşası-2:	43
Kıyâm Yani Duruş ve İstikamet	43
İnsanın İnşası-3:	46
Allah Teâlâ’yı En Büyük Bilmek	46
İnsanın İnşası-4: Şahsiyet.....	49
İnsan, Her Şeye ve Herkese Rağmen İsteddiğini Tercih Edebilme Kudretine Sahiptir	51
Kadın Olmak İçin Kul Olmak Şarttır	54
Kararsız Olmak, Her Kararın Peşinde Gitmek ve Usule Uygun Alınmamış Kararda Israr Etmek Arasında	57
Kınama ve İftiralarından Korkmamak İçin İltifatlara İltifat Etmeyiniz	59
Namuslu Olmak ve Olmamak Üstüne... ..	61
Ölçülü Olmak	63
Örf, Maruf ve “Kim Ne Der” Üzerine.....	65
Korkaklık ve Tembellik ya da Rahatına Düşkün Olma.....	67

Sevginin Ölçüsü ve Göstergesi Nedir/Ne Olmalıdır?.....	69
İnsanların Çoğunu Felakete Sürükleyen Şey, Dilidir	71
Olduğu Gibi Görünmek ve Görüldüğü Gibi Olmak ya da Şeffaflık veya Net Olmak	73
Tezat: Büyük Söz Söylemek ya da Sözüyle İmtihan Edilmeye Dair	75

Ahlaki Yozlaşmanın Temeli İman Zafiyetidir

Dinin güzel ahlak olduğunu ifade buyuran Efendimiz SAV, güzel ahlakı tamamlamak için gönderildiğini beyan etmişlerdir. Genel anlamda ahlak; iman ve ibadet ile başlayan dinin, kemale ermiş hali yani inanç ve ibadetimizin; günlük hayata da yansımasıdır.

Günümüzde Müslümanlar, görünüşte İslam'ı yaşıyor olmakla birlikte İslam tarafından yasaklanan birçok şeyi yapmaya devam etmektedirler. Bir taraftan cimrilik, korkaklık ve tembellik gibi rezîletler/erdemsizlikler yayılırken diğer taraftan cömertlik, cesaret, iffet, vakar ve doğru sözlülük gibi faziletler de terkedilmektedir. Fakat ahlâkî yozlaşma ve ahlaksızlıkların yaygınlaşması, birer sonuçtur. O yüzden asıl sebepler tespit edilerek ahlakın olgunlaşması ve yaygınlaşması için doğru usuller belirlenmelidir. Buna göre;

1. Ahlaklı olmak; sadece zina yapmamaktan ibaret değildir. Tabi ki zina, Allah'ın haram kıldığı ve lanet ettiği büyük günahlardandır. Ahlak, bütün beden azalarının; elimizin, dilimizin ve hatta gönlümüzün; Allah'ın haram ve mekruh kıldığı her türlü işten uzak tutulmasıdır. **“Her insanın hatası olur”** ya da **“İyi taraflarını gör”** gibi ifadeler günah işlemek için bahane değildir. **Ahlak bir bütündür.** Nasıl ki bir binanın sağlam olabilmesi için tüm unsurlarının muhkem olması gerekiyorsa insanın da ahlaklı olması için tüm bedenini, bütün ahlaksızlıklardan uzak tutması gerekir. Rüşvet, adam kayırmak, sattığı malın ayıbını/kusurunu/dezavantajlarını gizlemek, kıskanmak, lüks ve gösteriş düşkünlüğü, insanların ayıplarını araştırmak, insanların kusurlarını ifşa etmek, amaca ulaşmak için her türlü yöntemi meşru görmek, ehil olmayanlara görev vermek, Allah'ın sevmediği şeyleri ve kimseleri sevmek, her duyduğu söze inanmak, sır tut/a/mamak, verdiği sözde durmamak, küçük de olsa yalan söylemek, yapmayacağı şeyler için **İnşallah** demek, kışkırdığı şey için **Maşallah** demek ve daha bir sürü uzayıp giden şeyler de ahlaksızlıktır.

2. **Ahlâkî yozlaşmanın temeli, iman zayıflığıdır.** İman sadece sözlü olarak kelimeyi tevhid yada kelimeyi şahadet getirmekle tamamlanmaz. İnsanın bilerek ve isteyerek iman etmesi ve iman ettiği her şeyden razı olması gerekir. Ayeti kerimede; **“Ey iman edenler! İman edin”**¹ yani iman etmeye devam edin ve adam gibi/hakiki olarak iman edin buyrulmuştur. Namaz kılarken tadili erkana riayet etmeyen bir adam hakkında Efendimiz SAV, **“Bu adamın kalbinde gerçekten iman bulunsaydı,**

¹ Nîsâ, 136.

namazı böyle kılmazdı” buyurmuşlardır. Yani bir insan; bir gün öleceğini (ki ölüm dünyada insanın başına gelebilecek en olumsuz durumdur), kabirde tek başına kalacağını, burada hesaba çekileceğini, bedeninin böcekler tarafından yenileceğini, sonra mezarından ölüm anındaki korkuyla ve uykudan uyanırken yaşadığı şaşkınlıkla yapayalnız dirilip kalkacağını, mahşerde kimseyi tanımadan tek başına bekleyeceğini, hesap ve mizandan sonra Sırat’tan geçeceğini; her şeyden ötesi tüm kainatı Yaratan’ın huzurunda durup O’na hesap vereceğini bildikten sonra; görevlerini nasıl ihmal edebilir? Ya da ahlak konusunda nasıl zaaf gösterebilir? Bir insan eğer iman ettikten ve hesaba çekileceğini kabul ettikten sonra hala hatalarında ısrar edip görevlerinde ihmalkar davranıyorsa ya aklından zoru ya da imanında bir eksiklik vardır veyahut ta cahildir.

3. Peygamber Efendimiz’in on üç yıllık Mekke dönemi; Müslümanların iman, tevhid ve ahlak bakımından olgunlaştığı/terbiye edildiği dönemdir. İman, tevhid ve ahlak insanların kalbine yerleştikten sonra Medine döneminde sosyal, siyasi ve ekonomik konulardaki emirler konulmuştur.

4. Şu halde ahlaklı olmanın ilk şartı **imanlı** olmaktır. İmanın tam olması için öğretim ve terbiye şarttır. İnsanlar öncelikli olarak neye ve nasıl iman edeceklerini tam olarak öğrenmelidirler. Bu yüzden hem ahlaklı olmak hem de imanın sağlam olmasının da ilk şartı **terbiye**’dir. Şayet insanlar, imanın ve ahlakın ne anlama geldiğini bilselerdi; bugün bu şekilde davranmazlardı. Bu yüzden bütün peygamberler, kendilerine iman etmeyen ve karşı çıkan kavimler için Allah Teala’ya **“Ya Rabbi! Bunlar bilmiyorlar!”** diye niyazda bulunarak insanlara mühlet ve hidayet vermesini dua buyurmuşlardır.

5. Ahlaklı olmanın ve ahlaklı kalmanın bir diğer şartı da **ta’zîr** yani yaptırımdır. Zira ahlakı muhafaza etmek ve hatta bazen ahlaklı olmak için terbiye yeterli değildir. Ahlakın bozulmasına sebep olan şeyleri ortadan kaldırmak ve insanların ahlaklı olmalarına vesile olacak tedbirleri almak gereklidir.

Yazımızı Merhum Mehmet Akif ERSOY’un ahlakın kaynağına dair bir şiiri ile bitirelim.

“Ne irfandır, ahlaka veren yükseklik,

Ne vicdandır.

Fazilet hissi, insanlarda, Allah korkusundandır.

Yüreklerden silinmiş farz edilsin, havfi, Yezdân’ın;

Ne irfanın kalır tesiri kat’iyyen ne vicdanın.”

Aşırılık veya Ölçsüzlük ve Dengesizlik Yahut Adalet ve İtidalden Sapmaya Dair

Radikallik veya modernlik.

Aşırı sevgi ya da aşırı nefret.

Çabuk bağlanmak ya da çabuk kopmak.

Her önüne gelene tabi olmak ya da herkesin arkasından konuşmak.

Herkesi sevmek ya da kimseyi sevmemek.

Çok konuşmak ya da hiç konuşmamak.

Her söze cevap vermek ya da cevap vermesi gereken yerde susmak.

Her şeyi bilmek veya bilmesi gerekenden haberdar olmamak.

Liste daha da uzatılabilir ve aklımıza gelen her iş ile alakalı ifrat ve tefrit dediğimiz iki aşırı uçtan bahsetmek mümkündür.

Peki niçin bu örnekleri veriyoruz? Günlük hayatta olduğu gibi hayatımızda kritik sonuçları olan dini, siyasi, tarihi, fikri ve iktisadi meselelerde; genel olarak birbirine zıt iki aşırı uç tavırlara rastlıyoruz.

1. Aşırılık, aşırılıktır. Bunun iyi ya da art niyetle olması fark etmediği gibi bizim yararımıza ya da zararımıza olması da aşırılığı meşru ve makul kılmaz.
2. Bir uçta aşırı olan bir kişinin, bunun tam zıddı olan uçta da aşırılık yapması mümkündür. ***Yani bizim yanımızda aşırı tavırlar sergileyen bir kimsenin, yarın bize karşı da aşırı hareketler yapmasını ummamak, pek akıl kârı değildir.*** O yüzden aşırı hareketlerden ve aşırı kimselerden uzak durmak veya bu tür insanların aşırılıklarına karşı tedbir almak icap ediyor.
3. Fakat karşılaştığımız aşırılıkların ümitsizliğe yol açmasına müsaade etmemek de önemlidir. Zira bu aşırı uçların mücadelesi ve çatışması sonucunda orta yol ve adalet ortaya çıkar.
4. Geleneğimizde düşmanlık dahil her şeyin aşırılığı yasaklanmıştır. Aşırılığa aşırılıkla karşılık vermek de aynı şekilde hoş görülmemiştir. Zira aşırı fiil, aşırı infial doğuracaktır. Yine aşırı fiile aşırı infial, çarpışmanın şiddetini arttıracaktır. Aşırı fiilin

etkilerini aza indirmenin yolu ya daha az kuvvetli bir fiil ya da aksi yönde bir fiil ile mümkündür. Bu durumda kötülüğe iyilikle müdahale etmek, kötülüğün etkisini giderecektir. Ayrıca böyle bir hareket, kötülük ile amaçlanan hedefin gerçekleşmesine de mani olacaktır.

5. Fakat yine de aşırılığa aşırılıkla karşılık vermeme veya kötülüğe iyilikle mukabele prensipleri; her olaya göz yumacağımız veya cezayı gerektiren durumlarda kayıtsız kalacağımız anlamına gelmez.

6. Şu halde aslolan insafli ve itidalli olmaktır. İnsaf, iki farklı ucu görmektir. İtidal ise istikamet ile de alakalı olup, fazla sağa sola manevra yapmadan, doğru bildiği yol üzere, sabırla hareket etmektir. İnsafli olan kimsenin daha az hata yapma ihtimali vardır. Ayrıca insaf sahibi birinin, hatasından dönmek için aşırı manevralar yapmasına da gerek yoktur. Oysa bir tarafa fazla meyleden kimsenin kendisini toparlaması ya da diğer uca geçebilmesi için aşırı bir manevra yapması gerekir.

7. Yani aşırı seven kimse, nefret ettiğinde de aşırı davranır. Gereğinden fazla yumuşak huylu olan kimsenin daima bir gün gereğinden fazla sert davranma mecburiyetinde kalma riski vardır. Yine gereğinden fazla güvenen kimsenin bütün her şeye karşı güvenini kaybetme ihtimali mevcuttur.

Özetle “Bütün işlerde en hayırlı yani en güzel ve en isabetli olanı, orta yollu olandır.”

Bezmi Elest ya da Biat Üzerine

“Hani Rabbin, tüm ademoğullarını birbiri ardınca toplamış ve “ben, sizin Rabbiniz değil miyim” diye sormuştu da onlardan “evet, sen bizim Rabbimizsin” diye söz almıştı.”²

1. Yukarıdaki ayeti kerimeye göre insan, temyiz vasfına sahip olduğu gibi Allah’ın varlığı ve birliğini idrak edebilecek seviyede yaratılmıştır. Zira insan, temyiz vasfı gereği iyi-kötü, doğru-yanlış (hak-batıl), adalet-zulüm, güzel-çirkin, faydalı-zararlı ayrımı yapabilmektedir. Yani insan, neyin doğru neyin yanlış olduğunu kendi imkanları ile bulamasa bile önüne koyulan bir şeyin doğru ya da yanlış olduğunu anlayabilecek kabiliyette ve kudrette yaratılmıştır.
2. Yine insan, bir takım temel bilgilere sahiptir ki bu tür bilgilere “evveli/bedihî/apriorik” bilgiler diyoruz. Bir başka ifade ile insan, kendisine tebliğ ve davet ulaşmadan, bir takım ahlak ve hukuk kurallarını ya da ibadetleri bilemese de Allah’ın varlığı ve birliğini, kendi imkanları ile idrak edebilir. Nitekim İbrahim Aleyhisselam’ın kıssası da bunu desteklemektedir (bkz. En’am, 76-79). Zira Allah’ın varlığı ve birliği, akılla bilinebilir. Bunun için ayrıca bir öğreticiye gerek yoktur. İnsan aklının temel ilkeleri, kendinde ve kainattaki diğer deliller bunun için yeterlidir.
3. Ayeti kerimeden çıkan bir başka anlam ise insanın, doğuştan iyi ya da kötü olmadığıdır. Bu durumda insan, buluğa erinceye kadar iyi ya da kötü olarak nitelenemez. Ama eşyada aslolan helallik ve temizlik olduğu için temiz, günahsız ve hatta iman sahibi olarak kabul edilir. Bu yüzden genel olarak İslam alimleri, iman ehli olmayan kimselerin buluğa ermeden önce ölen çocuklarını da ehli iman olarak kabul etmişlerdir.
4. İnsanın buluğa kadarki dönemine “ilk biat” dönemi diyoruz. Yani insan, buluğa erinceye kadar, yukarıdaki ayeti kerimede ifade edilen bezmi elestteki (gâlû belâ diye bildiğimiz şey) ahdine göre hareket etmektedir.
5. İnsan, buluğa erince bu ilk akit yani ilk biat sona erer. Bundan sonra insan, biatını tazelemek zorundadır. Şayet iman üzere devam ederse, ilk biat geçerli olur. Fakat bu biatın şartlarını yerine getirmez yani imandan ayrılır ve iman gereğini yapmazsa, ilk biat geçersiz olur.

² Ârâf, 172.

6. Efendimiz SAV'e biat da aslında bu ikinci biatla alakalıdır. Yani sona eren ilk biat akdini tamamlamak için kelime-i tevhid ve kelime-i şehadet ile birlikte Allah'ın elçisine ve dolayısıyla Allah'a biat ederiz.

7. İnsanın bu iki evresinin bir başka tezahürü de şudur: İnsan, buluğa erinceye kadar ailesi ve çevresi ile aldığı eğitime göre şekillenir. Yani biz farkında olmadan bizi başkaları yetiştirir. Böylece ilk biatı aslında biz değil bizi yetiştirenler bozmuş ya da hükümsüz bırakmış olurlar.

8. Peki insan, ne yapmalıdır? Kişi, buluğa erdikten sonra geçmişteki her şey ile yeniden hesaplaşır yani nefis muhasebesi yapar. Bunu da iradesi ve aklıyla yapar. Böylece hayatında ne doğru ne yanlış yeniden gözden geçirme imkanına sahip olur.

9. Bu durumda geçmişte ve özellikle çocukluğumuzda öğrendiğimiz ve yaşadığımız her şey ile yüzleşmek gerekir. Bu yüzden modern dönemde çocukluktan geldiği söylenen bir takım eğilim ve travmaların, hayatımızı etkilemesinin de önüne geçilmiş olur.

10. Mesela günümüzde insanlar, duygusal ve sorumsuz olarak yetiştirilmektedir genelde. İnsan, yetişkinliğinde bütün bunları gözden geçirmeli ve nasıl davranması gerekiyor ise öyle davranmalıdır.

11. Daha önce de belirttiğimiz gibi insan, irade ve aklı sayesinde, kendi ahlak ve fiillerini, istediği gibi yönlendirme kudret ve kabiliyetine sahiptir. Bu konuda ne nefis, ne şeytan, ne anne baba ne de çevre; insanın kendini kontrol etmemesine bahane olarak kabul edilmeyecektir. Eğer insana böyle bir kudret verilmemiş olsa idi imtihan anlamsız olurdu. Yani böyle bir durumda kötü bir çevrede doğan insan, kötü olarak kalırdı. Oysa insan, aklı ve iradesi sayesinde buluğa ve özellikle rüşt çağına erdikten sonra kendi amel ve ahlakını, kendisi yönlendirme kudretine sahiptir.

12. Bir başka şekilde ifade etmek gerekirse insan, ne kadar kötü bir çevrede yaşamış olursa olsun ya da ne kadar kötü şeyler yaşarsa yaşasın, kendini toparlayacak kudrete ve kabiliyete sahiptir. Buluğ ve gençlikte bunu yapamayan kimseye rüşt çağına kadar mühlet verilmiştir. En son ise 40 yaşına kadar insana kendisini toparlama imkanı tanınmıştır (bkz. Ahkâf Suresi 15. ayeti kerime). Bu saatten sonra da üzerine düşeni yapmayan kimseden herhangi bir şekilde hiçbir bahane kabul edilmeyecektir. Zira yukarıdaki ayeti kerimenin devamında; **“Bunu, biz bunu bilmiyorduk ya da**

babalarımız müşrik idi de biz onlara uyduk demeyesiniz diye yaptık”
buyurulmaktadır.³

13. Çocukluk döneminde yaşanan ve öğrenilen şeylerin, ilerde yaptığımız her işe bahane olmayacağına dair bir başka sebep ve imkan ise; tevbenin geçmişi silmesidir. Tevbe, geçmişi, sadece vebal olarak değil psikolojik ve ahlaki olarak da siler. Yani tevbe ettikten sonra geçmişi hatırlamak veya geçmişteki şeyleri tekrar etmek, yanlıştır.

³ Bkz. Ârâf Suresi, 172 ve 173.ayeti kerime.

Biz Mi Değiştik Mi Yoksa Birileri Mi Bizi Yoldan Çıkardı?

Değiştiğimiz ya da insanların değiştiğini düşünüyoruz bazen. Fakat burada kastımız olumsuz anlamda değişmek. Yani iyi taraflarını kaybetmek veya Allah muhafaza kötü işlere bulaşmak.

Ama asıl önemlisi, duruşun değişmesi veya bir başka ifade ile istikamet bozulması.

Peki niye değişiyoruz?

Bazılarını makamın değiştirdiğini düşünüyoruz. Bazıları ise “para ile bozuluyor” halkımızın ifadesi ile. Bazıları ise dost veya arkadaş kurbanı. Kimi ise evlenince ya da çoluk çocuk sahibi olup sorumlulukları artınca “hayata daha hesaplı” bakma ihtiyacı hissediyor.

Kimi zaman da hocalarımız ya da diğer büyüklerimizin bizi etkilediğini veya iyi örnek olmadığını düşünüyoruz. Kimisi de idarecilerine teslim oluyor bilerek ya da bilmeyerek.

Ama en büyük suçlu aslında şeytan. Bütün herkesi üstümüze süren de o değil mi?

Aslında bütün bunlara bahaneler ile ilgili yazımızda değinmiştik fakat konuyu olumsuz örnekleri de dikkate alarak tekrar incelemek istiyoruz. Bazen olumlu yönleri göstermek yetmiyor sadece. İnsanların geneli, kötü şeylerden kaçmayı veya kötü şeyler yapmamayı önemsiyor. Fakat iyi şeyler yapmadığımızda ya da iyilikleri desteklemediğimizde de ne kadar vahim sonuçların bizi beklediğini unutmamak gerekiyor.

Bir başka ifade ile kötülük yapmakla iyilik yapmamak, kötülüğe destek olmakla iyiliğe destek vermemek, zalim olmakla adaleti tesis için elindeki imkana göre mücadele etmemek ve asıl önemlisi batıla destek olmakla hakkı desteklememek arasında nitelik değil de sadece nicelik farkı olduğunu hatırlatmak istiyoruz. Özetle; tarafsız olmak diye bir şey yok.

Bütün bu sayılan bahanelerin;

- İnsanın yetişmesi ve terbiyesini,
- İnsanın kararlarını ve amellerini,
- Ve asıl önemli insanın duruşunu ve niyetini etkilediği doğrudur.

Zaten tebliğin ve geçmiş kavimlerin helak edilmesinin sebeplerinden birisi de budur. Biz, şu sebeplerden dolayı iyiliği yaymaya ve kötülüğü engellemeye çalışırız:

1. Allah’ın bize yüklediği sorumluluk gereği başkalarından da belli ölçüde mesul olmamız.

2. Tüm imtihanın gayesinin “insanın kurtuluşu” olması hasebiyle tek bir insanın bile kurtulmasının önemli oluşu yani diğer insanların da kendimiz gibi kurtulmalarına yönelik gayret göstermek.
3. Kötü kimselerin, çocuklarını ve çevresindekilerini kendileri gibi yetiştirme ihtimalinin yüksek olması.
4. Kötü kimselerin, zamanla iyi insanları da kendilerine benzeterek yoldan çıkarabileceği ihtimali.

Nuh Aleyhisselam; kafirlerin helak olması için ettiği duada bu son iki maddeyi gerekçe göstermiştir.⁴ Yani insanların, cinlerden ve insanlardan olan şeytanlardan etkilenmesi mümkündür.

Yine bu yüzden hicret emredilmiş ve iyi insanlarla dost olunması; imansız, ahlaksız ve zalim kimselerden kendimizi ve ailemizi uzak tutmamız emredilmiştir.

Fakat her zaman durum böyle midir? Veya herkes için bu durum geçerli midir? Ya da bu bahaneler bizi mahşerde kurtarır mı?

1. İnsan illa ki hata eder. Bunun için tevbe vardır. Yine mesela bu yüzden cihat etmek günahlara kefarete olarak kabul edilmiştir. Yani mücahidin de günahı olabilir. Bu yüzden her hata, bozulma kabul edilemez. Aslolan ana esaslardaki duruş ve genel tutumuzdur.
2. Olağanüstü hallerde ya da nadir durumlarda insanlar, bu sayılan bahanelerden dolayı değişebilirler. Fakat bu durum her zaman böyle değildir. Zira insan; eğitimle veya çevresiyle sahip olduğu tüm davranışları, kendi iradesi ile değiştirebilecek kudrete sahiptir. Aksi halde Azer'den İbrahim AS, Firavun sarayından da Hz. Yusuf zuhur etmezdi. Yine irade olduğu için Hz. Adem'in neslinden Kabil olmuştur.
3. Ve asıl önemli olan hususun; iman ve temel duruş ile alakalı konularda hiçbir bahanenin kabul edilmeyeceğidir. **Bu yüzden Allah'ı inkar edenlerin; cahillikle ya da nefislerine uyararak veya idarecilerden korktukları yahut şeytana uydukları için iman etmemiş olmaları, onları cehennem azabından korumaz.**
4. Aile reisi olarak erkeklerin, idareci ve diğer öncü kimselerin ise asla bahanesi olamaz. Erkek, idarecidir ve ailesinden sorumludur. Ailesini idare etme, iyi işlere sevk etme ve kötü işlerden alıkoyma vazifesi ona aittir. Kabul edilenin aksine kadın bozulduğu için toplum ve aile bozulmaz; erkek bozulduğu için aile ve toplum bozulur.

⁴ Nuh, 27.

Sonra da bu bozulmalar birbirini tetikleyerek bir kısır döngü oluşturur. İdareci ve öncüler de içinde yaşadıkları topluma ve şartlara göre değil kendi şahsi beceri ve şuurlarına göre hesaba çekilirler. Burada kastımız, insanlara güçlerinin yetmediği sorumluluğu yüklemek değildir. **Kastımız; öncü kimselerin, zamanlarının ve içinde yaşadıkları toplumların üstünde ve ötesinde bir duruşa ve fikre sahip olmalarıdır.**

Alimler ve idarecilere mahşerde özel bir muamele ve cennette te büyük dereceler ve mükafatlar vardır. Onları sıradan insanlardan ayıran şey, sorumluluklarıdır. Sorumluluk arttıkça nimet de külfet te artmaktadır. Sorumluluğun büyüklüğüne göre kâr şansı ve zarar riski artmaktadır.

İnsan, Değişmez Yani “Elma Ağacından Armut Olmaz” ya da “Zulüm, Nefiste Gizlidir”

“Zulüm, nefiste gizlidir. Acizlik onu gizler; güç ve imkan ise onu açığa çıkarır.”

“Kişi, cennetliklerin işlerini yapar yapar; ta ki kaderi galip gelir. Cehennemliklerin işlerini yapmaya başlar ve o hal üzere ölür. Yine bir kişi cehennemliklerin işlerini yapmaya devam eder. Ama sonuçta kaderde ne varsa o olur ve cennetliklerin amellerini yapmaya başlar ve o hal üzere ölüp cennete gider.” buyuruyor Fahri Kainat Efendimiz.

1. Kendi değişmemizden endişe ediyor isek; hayırlı ameller işleyerek Mevlâ Teâlâ'dan hidayet istemek gerekiyor. Kendimizi korumanın ve kurtarmanın başka bir yolu yok maalesef. Mevlâ, hidayet vermeyince hidayet olmaz. Kul hidayeti istemeyince de Mevlâ nasip etmez.
2. Fakat sadece istemek yetmez. Gereğini de yapmak icap eder. Bunun da yolu salih ameldir. Yoksa kimseye kaşına gözüne hürmeten bir şey nasip olmaz. Biz, insanların hayrına çalıştığımız sürece Mevlâ da bize hem dünyada hem de ahirette hayırlar nasip edecektir.
3. Başkalarının hidayetinde ise ilk bilinmesi gereken şey; insanların iyi veya kötü olduklarının, anne karnında yazılmış olduğudur. İlgili hadisi şerifte bu durum açıkça ifade edilmiştir. Şu halde; insanlar için ne yaparsak yapalım, sonunda kaderde haklarında yazıldıkları şekliyle ölecekler ve bu şekilde hasredilip bu şekilde muamele göreceklidir.
4. Kaderde yazılmasının sebebi, bu kulların böyle olacağını Mevlâ tarafından bilinmesidir. Yoksa Mevlâ yazdı diye bu kullar böyle olmazlar. Aksine iradelerinin böyle olması hasebiyle haklarında bu hüküm galip gelir.
5. Fakat bu durum, bizim tembellik edeceğimiz anlamına gelmez. Zira biz, kendi amelimizden mesulüz. Örneğin bir hasta için şifa aramamak, cinayettir. Fakat hasta ölecekse de şifa aramak buna mani olmaz. Şifa arayan vazifesini yapmış olur. Eğer şifa arar isek, görevimizi yapmış oluruz. Hasta iyileşirse bunda bizim de hayrımız olur. Fakat görevimizi yapmaz isek o kişinin ölümüne sebep olmuş veya buna teşebbüs etmiş oluruz.
6. Ayrıca ameller, kaderdeki ayrıntıları değiştirir. Yani kader, genel olarak değişmez ama ayrıntıda değişebilir. Mesela bir kişinin 2020'de ölmesi, öne alınmaz ya da ertelenmez. Kanser olduğunda tedavi olmazsa ise; kanserli olarak yaşar ve bu tarihte ölür. Fakat tedavi arar ise belki şifa bulur ve sağlıklı olarak yaşar ve yine aynı tarihte

ölür. Rızık ve evlilik gibi meselelerde de durum böyledir. Kul, gayret etmez ya da karşısına çıkan fırsatları değerlendirmez ise bunun bedelini öder ama yine neticede aynı sonuç hasıl olur.

7. Peki insanın gerçek yüzü ne zaman ortaya çıkar? Bu durum bazı şartlar ile alakalıdır:

- Kulun kötülüğe meyil oranı,
- Fırsatlar ve imkanlar,
- Şartlar ve diğer engeller, kulun gerçek karakterinin ortaya çıkma sürecini etkilemektedir.

8. Yani bir başka ifade ile kulun gerçek karakterinin ortaya çıkması bazen uzun zaman alabilir ama bu illa ki bir şekilde kulun kendisi ya da bir başkası tarafından hissedilebilir. Zira genelde bu gibi süreçler küçük şeylerle başlar ya da kul, gerçek yüzünü ufak ama önemli ayrıntılarla belli eder. Bir astrofizikçinin: **“Bazı formüllerimizde milyar kere milyarda bir hata olabilir ama bu hata oranı uzayda çok büyüktür”** sözü, konunun anlaşılması açısından anlamlıdır. Yine mesela mermerin, milyonlarca yıl içinde, gözle görülemeyecek kadar küçük ve önemsiz değişiklikler ile oluşması da sürecin önemini ifade etmektedir. Bu durumda hayatımızda önemsiz gördüğümüz bazı şeyler; bizim kurtuluşumuza ya da Allah muhafaza helakimize neden olabilir.

9. İşte imtihan da tam bunun içindir. Nasıl ki yerin altında, kayalar içinde, yüksek basınç altında elmas, içinde en ufak bir hava kabarcığı kalmayacak şekilde oluşuyor ise; kulun da içindeki en ufak iyilik ya da kötülük, imtihanların baskı ve zorlaması altında açığa çıkacaktır. Bu yüzden **“zerre kadar iyilik te zerre kadar kötülük de”** karşılık bulacaktır.

10. İşte yine bu yüzden imanda en ufak bir taviz yoktur. Ama amelde bazı hatalar olabilir. Zira amel, süreçtir ve arazdır. İman ise özdür. İmtihanlar fazlalıkları silerek özün ortaya çıkmasını sağlayacaktır.

Şu halde niyet ve imandaki en ufak bir kusura müsamaha etmemek gerekiyor.

Duyguları Olmakla Duygusal Hareket Etmek Aynı Şey Değildir

Duygularımız var. Duyularımız var. Bir de aklımız var. İslam dini, aklımızı kullanmayı emretmiştir ve bu yüzden zaten din, akli olana hitap eder.

Peki nedir bu akıl? Akıl; duygu, düşünce ve duyulardan başka bir şey midir? Ya da akıl sadece düşünmek midir? Aklın; bilme, yapma ve isteme gücü olduğunu; ayrıca aklın belli bir şey değil de bir sistem olduğunu ifade etmiş idik.

Bu yazımızda, insanın bir özelliği olan duygular üzerinde duracağız.

1. Öncelikle insanın, bir bütün olduğunu hatırlatmakta fayda var. Yani insan, ruh ve bedenden oluşan bir sistemdir. Bedenin de birbirinden farklı fonksiyonları vardır. Tıpkı bir bina gibi. Bu sistemlerden birisi bile eksik olduğunda, bütünlük bozulur ve dolayısıyla insan da eksik olur.
2. Ruhun da farklı fonksiyonları vardır. Arzular, duygular, şuur, düşünme, sezgi, hayal ve vehim/sanı gibi. Bu durum da ruh da bir sistemdir ve bu sayılan özelliklerin hepsi, bu sistemin çalışması için gereklidir. Yanlış veya gerçeğe aykırı düşünce olan vehim bile, aklın çalışması için zorunludur. Zira insan, vehim sayesinde soyutlama yapar. Mesela insanın düşünme yeteneği de bilmeme ve unutmaya dayalıdır. İnsan her şeyi bilse veya hata etme payı olmasa, düşünmeye de gerek kalmazdı. Bu yüzden kainatta olduğu gibi insanda da her türlü fonksiyon gerekli ve zorunludur.
3. Bu anlamda duygularımız da gereklidir ve duygular, asli özellikleri itibarıyla iyi ya da kötü şeylerdir. Duyguları kullanan insan, kullanma usulüne göre duyguları olumlu ya da olumsuz yapar.
4. Duygularımız, gereklidir ve olumlu olarak kullanıldığında faydalıdır. Örneğin öfke duygumuz sayesinde sahip olduğumuz şeyleri korur ve kıskanırız. Mesela hakim, öfkesi sayesinde adalet ile hükmeder. Öfkesi olmayan bir hakim, suçluya gereğinden fazla merhamet edecektir. Hırs ta olumlu olarak kullanıldığında gereklidir. Hırsı olmayan bir tüccar ya da siyasetçi, başarılı olamaz. Arzularımız da gereklidir; aksi halde dünya hayatı devam etmez. İnsan, sevmediği ve kendine ait görmediği bir şeyi de koruyamaz. Şu halde bütün duygular, yerinde ve olumlu olarak kullanıldıklarında yararlı ve hatta gereklidirler.
5. Duygularımız, bizim için birer veri kaynağı ve şahit/bilirkişidirler. Fakat “hakim”, akıl olmalıdır. Aksi halde aklımızla değil duygularımızla hareket ederiz. Şu

halde duygusuz insan, insan olmanın temel vasıflarını kaybedecektir. Diğer taraftan sadece duygularına göre hareket eden insan da insan olmanın gereğini yerine getirmeyecek ve “duygusal” davranacaktır.

6. Peki akılla hareket etmek nedir? Dahası akıl, bu sayılanlardan başka bir şey midir veya aklın, duyular ve duygular ile düşünce haricinde başka bir bilgi kaynağı mı vardır? İnsanın bilme ve yapma melekesi olan aklı, özetle, “meselelere küllî olarak bakma” şeklinde tarif edebiliriz. Küllî olarak bakmanın şartlarını özetlemek gerekirse;

- Meselelere tarafsız olarak yani yukardan bakmak. Veya bir başka ifade ile olayları, zaman ve kişilerden soyutlayarak yorumlamak. Mesela bir olayı kendimiz ya da sevdiğimiz veya düşman olduğumuz birine kıyasla ele alırsak, adil olmamız zorlaşacaktır. Fakat meseleyi, hiç tanımadığımız kişilerle alakalı olarak ele alırsak daha tarafsız ve sağlıklı bakma imkanımız olacaktır.
- Bir meseleyi, tek yönlü değil de her yönüyle ele almak.
- Bir meseleyi, diğer bütün meselelerle birlikte bir bütün olarak düşünmek. Örneğin para, sadece altın ya da alışverişle değil; tüm dünyadaki ekonomik sistemle alakalı bir durumdur.
- Meselelere uç noktalardan değil de zıt uçları görerek orta yoldan bakmak ki buna adalet veya insaf diyoruz. Yani olaylara ne aşırı öfkeyle ne de öfkesiz ya da ne gereğinden fazla sevgi ne de gereksiz nefretle değil de itidalli bakabilmek. “Merhametten maraz doğar (adalet ve sorumluluk olan yerde merhamet ya da gereğinden fazla merhamet kastedilmektedir)” veya “öfkeyle kalkan, zararlar oturur” gibi atasözleri, bu konu ile alakalı örnek verilebilir.
- Meseleleri, sadece zamana göre değil tüm zamanları örnek alarak değerlendirmek.
- Yine meseleleri kendine göre ya da anlık düşüncelere göre değil küllî kaidelere ve usule göre değerlendirmek. Bu son şart önemlidir. Olaylara konjonktürel yaklaşanların düşünceleri, şartlara ve kişilere göre değişir. Oysa meseleye ilkeden bakan kimsenin düşüncesi asla değişmez. Böyle bir kimse, olayları daha sağlıklı değerlendirme ve daha uzak sonuçları görme imkanına sahiptir.

7. “Gereğinden fazla” ve “gereksiz olan”dan kastımız, “adalete aykırı olmak”tır. Adalet ise şunlarla olur:

- Ana esaslara uygun olmak.
- Sorumlulukları yerine getirmek.

- Haklara engel olmamak.
- Ölçülü olmak.
- Yerinde ve zamanında olmak yani şartlara ve kişiye uygun olmak. Bu durumda ana esaslara aykırı olan, ölçsüz olan, hak ve sorumlulukların ifasına engel olan, şartlara ve kişiye uygun olmayan tüm davranışlar ve kararlar, gereksiz ya da gereğinden fazla yani zulüm olacaktır.

Düşünün...

Aslında burada “DÜŞÜNÜN” yazmak ve başka bir şey yazmamak istedik lakin şimdi bunu izah edene kadar birkaç yazı daha yazmak icap ediyor. O yüzden düşünmeyle alakalı birkaç kopya verelim.

...

Öncelikle emek olmadan bereket de ecir de olmaz. Yani aslında bu hafta buraya yazdıklarımız, size iyilikten çok zarar gibi. Zira insan, kolay elde ettiği şeyleri idrak edemiyor tam anlamıyla. İkinci olarak sayfamız düşünce sayfası. Yani sadece okumak ve hazırı almak değil aslında. Yazılarımızda bazı şeylerin kısa cümlelerle ifade edilmesi, sadece yazının sınırları ile alakalı değil. Bu sayfadaki yazılarımızla amacımız;

- Meseleye dair soru soracak, düşünecek ve meseleyi doğru olarak kavramaya yardım edecek bazı özet ve temel bilgiler vermek,
- Meseleye daha doğru bakmaya yardımcı olmak amacıyla farklı şeylere ve konunun farklı yönlerine dikkat çekmek,
- Meseleyi ana hatlarıyla akılda tutabilecek bazı cümle ve kelimeler verebilmek.

Yoksa bir konuyu bütün ayrıntıları ile verebilmek hem insan gücü dışında hem de gereksiz.

...

Peki neyi düşünelim?

İlk düşünmemiz gereken şey, ne yaptığımız.

İş olarak.

Hobi olarak.

Sosyal faaliyet olarak.

Siyasi olarak.

Özel hayatımızla ilgili olarak.

Peki bu soruyu sormamızdaki amaç ne?

Yani acaba doğru ve gerekli olan yani kendimize yakışan veya Allah'ın bize verdiği fitrata uygun olarak mı bir şeyler yapıyoruz yoksa böyle istediğimiz ve karşımıza tesadüfen böyle şeyler çıktığı için mi?

...

İkinci olarak nasıl ve neye göre yapıyoruz diye düşünün.

Bu soru aslında ilk soruya dahil ama önemine binaen tekrar sormakta fayda var.

Yani yaptığımız şeyde ölçü ve yöntemimiz nedir?

Kendi kafamıza ya da başkalarına göre mi yapıyoruz yoksa bir usul ve yöntemimiz var mı?

Bu sorunun bir başka tamamlayıcı sorusu da ne kadar ve ne zaman yapıyoruz.

Yani aklımıza esince ve istediğimiz kadar mı yapıyoruz yoksa kapasitemizi ve tüm imkanlarımızı kullanarak üzerimize düşenleri zamanında mı yapıyoruz?

...

Düşünmemiz gereken bir üçüncü soru kimin için ve ne için yaptığımızdır.

Yani yaptığımız şeyi, canımız öyle istediği için mi yapıyoruz?

Yoksa menfaat için mi?

Yoksa şöhret veya desinler diye mi?

Yoksa birilerine yaranmak veya birilerinin gözüne girmek için mi?

Ya da birilerinden utanmış için mi?

Veya herkes öyle yaptığı için mi?

Yahut birilerinden korktuğumuz ya da birileri bizi zorladığı için mi yapıyoruz yaptıklarımızı?

...

Peki bu soruları sormak zorunda mıyız?

Ya da sormazsak ne olur bu soruları?

Zaten kaç kişi böyle düşünerek yaşıyor mu?

...

Sormak sorundayız zira sormazsak öncelikli olarak dünyada mutsuz ya da pişman oluruz. Ya da oradan oraya savrulur, döner dururuz. İlkemiz ya da bir şahsiyetimiz olmaz.

Ayrıca bu sorulara mahşerde zaten cevap vereceğiz. Orada hesabın kolay geçmesi için şimdiden bu sınava hazırlanmak, eksik varsa tamamlamak gerekiyor.

...

Peki başkaları niye sormuyor?

Biz başkaları için yaşamıyoruz. Başkalarına göre de yaşamıyoruz.

Kendimiz için yaşıyoruz. Kendimizi kurtarmak için yaşıyoruz.

Başkaları cehenneme gidecek diye biz de mi cehenneme gideceğiz mesela?

Ya da daha somut bir örnek; başkaları depresyon ya da mesela iflasa tedbir almıyor diye biz de almaz mıyız acaba yoksa canımız ve malımız kıymetli midir?

İnsanlar, sosyal medyada gereksiz zaman harcıyor diye biz de mi harçayalım?

...

Kötü bir iş yapacaksak da düşünerek yapalım.

Hatta yüzde yüz kendi yararımıza olan bir iş yaparken de yine düşünmeden yapmayalım.

...

E düşünmesek ne olur?

Sadece düşünmemiş oluruz.

Sadece kendimize zararımız olur.

Yoksa başka kimseye kendimizi ispat etmiş, dikkat çekmiş ya da başkalarına zarar vermiş olmayız.

Yani sizin düşünüp düşünmemeniz, başkalarının çok da umurunda değil.

“Düşünün” Ama Rica Ediyoruz Düşündüğünüzü Yapın ya da Daha Doğru İfade ile “Akledin”

Birçok ayeti kerimede; “**itibar, tefekkür, taakkul, tezekkür, tedebbür**” ifadelerine yer verilmekte. Bu kavramların hepsi, ayrıntıda bazı farklılıklar içerseler de özetle hepsi “akletme” anlamına geliyor.

İtibar; ibret almak demek. Ya da güncel anlamda dikkate almak anlamına da geliyor.

Tefekkür; genel olarak neden-sonuç ilişkisi kurma; daha doğru ifade ile hakikati anlama ve bilme diyebiliriz. Ya da güncel tabirle delile dayanarak konuşma.

Tezekkür; kelime olarak hatırlamak olarak anlaşılrsa da aslında itibar ile aynı anlamda ama bir anlamda tedebbürü de içeriyor.

Tedebbür ise önemli bir kavram. Yaptıklarımızın sonucunu önceden görebilmeyi ifade ediyor bu kelime. O yüzden özellikle dikkat çekmek istiyoruz bu kavrama. Yani Tedebbür, bedel ödemeyi göze alarak karar verme anlamına da geliyor diyebiliriz. Tabi ki insan, gaybı ve uzak geleceği bilemez ama yine de bildiklerini hayata geçirmek ve sonucunu da takip etmekle mükellef.

Ayetlerde nazar ve re’y gibi kavramlar da kullanılmıştır ki bu iki kavram da aşağı yukarı akletmenin içerdiği anlamları içermektedir.

...

Taakkul ya da akletme; aslında tüm yukarıdaki anlamları içeriyor. Zira akıl, insanın;

- Bilme,
- İsteme,
- Ve yapma gücünü ifade etmektedir.

...

Bilme ise;

- Delili bilme,
- Sonucu bilme,
- Yani dolayısıyla yapma ve takip etmeyi de içermektedir.

...

Yapmak yani amel ise bir anlık bir hareket değildir. Gerçek anlamda amel;

- Bilmeyi,
- Planlamayı,
- Hayata geçirmeyi,
- Ve sonucu takip etmeyi içeren bir sürecin adıdır.

...

İrade yani isteme ise;

- Tüm süreci bilmeyi,
- Gayrete devam etmeyi,
- Sonucu hesap etmeyi ve dolayısıyla bedel ödemeyi göze almayı da içermektedir.

...

Tabi ki bilme ile yapmak, ayrı şeyler. Zaten bu yüzden iman ile ameli ayırıyoruz. Fakat bilginin, ameli; amelin de bilgiyi gerektirdiğini; yani bir başka ifade ile bilmenin sorumluluk gerektirdiğini, yapmanın ise bir bilgiye dayanmayı zorunlu kıldığını hatırlatmak istiyoruz.

...

Zaten insanın temel vasfı halife oluşu yani imar ve salih amel ile mükellef olması değil midir?

Ve dahası bu vasfı yerine getirmesi de “isimleri öğrenmiş olması” yani bilmesi ve irade sahibi olması olarak ifade edilmemiş midir?

Düşünmek, Ne Değildir?

“Çok düşünceli.”

“Düşünmekten harap oldu.”

“Çok düşünme, kafayı yersin.”

“Her şeyi çok düşünürüm.”

“Ben, herkesi düşünüyorum”.

...

Bunlar, düşünmeyle alakalı günlük hayatta kullandığımız ve şahit olduğumuz ifadeler.

Fakat acaba ne kadar doğru ve maksadı nasıl karşılıyor bu ifadeler?

...

1. Düşünmek, duygusal bir durum değil; akli bir durumdur. Zira insanın en temel vasfı, düşünmek ve bilmektir. Bu yüzden her düşünüyorum diyen, düşünüyor anlamına gelmez.
2. Bu yüzden “vesvese” yani “takıntı” ve “kafaya takmak”, düşünmek değildir. Tabi ki bütün bunlar da insan için bilgi kaynağı ve çözmesi gereken meseleler olabilir. Ama “düşünün” ifadesi ile kastımız, bunlar da değildir.
3. Yine aynı şekilde “sıkıntı” ve “üzüntü” de, düşünmek ile kastettiğimiz anlama dahil değildir. Tabi ki insan, bazı şeyleri kafasına takabilir. Sıkılabilir. Üzülebilir. Vesvese de az da olsa, insan olmanın şanındandır. Fakat tüm bunların bir ölçücü ve yeri vardır. Yani her vesvese ya da üzüntü, hastalık alameti olmadığı gibi insanın ahlakına da zarar vermez.
4. Düşünmeyi, diğer yanlış kullanımlardan ayıran en temel şey, “sonuç odaklı” ya da “amele yönelik” olmasıdır. Konuşmak da aynı şekilde sonuç odaklı ve amele yönelik olmalıdır. Aksi halde fantezi ve boş söz olur.
5. Düşünmenin bir başka ayırt edici özelliği, “bilgiye dayalı” olmasıdır. Zira bilmeden konuşan kimsenin cehennemde olduğu, kişiye her duyduğunu söylemenin yalan olarak yeteceği; hadisi şeriflerde açıkça beyan edilmiştir.
6. Özetle düşünmek:
 - Bilmek,

- Araştırmak, sormak,
- Karar vermek,
- Yapmak,
- Ve sonucu takip etmektir.

Yani ben, öyle bir laf söyledim; anlayan anlar, yapan yapar gibi bir tavır yanlıştır. Ayrıca sadece söylemek ve adım atmakla elinden geleni yaptığını zannetmek de yanlıştır. Elinden geleni değil, kendine verilen imkanları sonuna kadar kullanmak esastır.

...

Bu yüzden insan:

- 1.000 düşünüp,
- 10 yapıp,
- 1 söylemelidir.

Yani:

- Bilmeden karar vermemek gerekir.
- Ama karar verdiği şeyi uygulamak zorunludur. Zira bilmek, yapmayı gerektirir.
- Burada söylemekten kasımız, akıl vermek ve nasihat etmektir. Yani insan, akıl vermeyi adet haline getirmemelidir. Tabi ki tebliğ ve nasihat, zorunludur.

...

Nasihat, akıl vermek değildir. Aksine:

- Önce kendi bildiğini yapmak,
- Sonra da ihtiyaç halinde yapılabilecek ve faydalı söz vermektir.

Yoksa nasihat:

- Kendi kusurunu gizlemek için konuşmak,
- Sırf durumu idare etmek için konuşmak,
- Biliyor sansınlar diye konuşmak,
- Ve asıl önemlisi yapması gereken bir şey varken onu ihmal edip konuşmak,
- Bilmeden konuşmak,
- Üstüne lazım olmayan yerlerde konuşmak, değildir.

...

Üstüne lazım olmayan söz söylemek ya hadsizlik ya da cahilliktir.

Sadece boş insan, kusur arar. Tabi ki kusur aramakla kusurları düzeltmeye çalışmak birbirinden farklı şeylerdir. Zira kusur aramak yasaklanmış iken kusurları düzeltmeye çalışmak bir vazifedir.

Cahilliğini gizlemek için konuşan kişi eninde sonunda rezil olur. Zira emek zayi olmadığı gibi emeksiz elde edilen şey de en nihayette heba olur gider.

Durumu kurtarmaya çalışmayı adet haline getirmiş kişinin sonu da pişmanlık ve perişanlıktır. Zira Allah; hainliği, zulmü ve yalanı birgün mutlaka ortaya çıkarır.

Evlilik Sadece Duygusal Bir Durum Değil Aynı Zamanda Bir Akit Yani Sözleşmedir...

Bu sorunun cevabını tabi ki biliyoruz. Zira Allah'ın emri ile evleniyoruz. Bu kısmı hepimiz kabul ediyoruz fakat birçok eylem ve tutumumuz, maalesef bunun aksini gösteriyor.

Zira bazılarımız evlenmiyor. Aradığı şartları bulamadığını ya da elektrik alamadığını söyleyen çok. Bazıları ise geç evleniyor. Okul, iş, kariyer, aile, aradığı şartları bulamama veya daha başka sebepleri ise buna gerekçe olarak gösteriyor çoğu.

Bazıları ise evliliği yürütemiyor veya yürütse de eşine zulmediyor. **Zulmü sadece siyasi veya askeri yahut ekonomik olarak görüyoruz bazen. Oysa Allah'ın emrine veya kul hakkına aykırı her iş, zulüm.**

Bu yazımızda evlilik ile alakalı bazı kavramlara birkaç cümle ile değinmek istiyoruz.

1. Evlilik, sünnettir. Bazı şartlarda ise vacip olur. Yani her halükarda nikah, bir tercih değil Allah ve Resulü'nün emridir. Bir başka ifade ile evlilik, sadece sevgi veya arzu meselesi değildir.
2. Yine haramdan korunmak ve neslimizi devam ettirmek için evleniriz. Böylece de Allah'ın emrini yerine getirmenin karşılığını dünyada bu şekilde almış oluruz.
3. Aile fertlerine gösterdiğimiz ilgi ve merhametin karşılığında Mevla da bize dünyada da ahrette de merhamet edecektir. Aile fertlerinin iâşesini temin etmek ise hem en büyük sadakadır hem de rızkın artmasına vesile olan bir berekettir.
4. Aile fertlerinden çektiğimiz eza ve cefa, bazı günahlarımızın kefaretidir ve ayrıca ahrette derecemizin artmasına da vesiledir.
5. **Evlilik, bir akit yani anlaşma ve sözleşmedir.** Yani duygusal bir tutum veya başka bir şey değildir.
6. Bu durumda evliliğin gereklerini yerine getirmek bir tercih meselesi değildir. Zira her akit, hak ve sorumlulukları doğurur. Bu durumda eşlerin ve tüm aile fertlerinin, birbiri üzerinde hakkı ve birbirlerine karşı sorumlulukları oluşur. Yani canımız istediğimiz zaman baba ya da eş; istemediğimiz zaman da başka biri olamayız. Akit devam ettiği sürece, vazife ve haklar da devam eder.
7. Akitlerin gereğini yapmamak hem isyan yani günah, hem kul hakkı hem de emanete ihanettir. İhanet ve zulüm, cezası hem dünyada hem de ahrette çekilecek günahlardandır. Ve asıl acı olan, hain ve zalime dünyada verilen ceza, ahretteki cezayı hafifletmemektedir.

8. Evlilik bir akit yani anlaşma olduğuna göre asgari şartlar oluştuğunda evlilik de gerçekleşir. Yani mükemmel bir eş veya mükemmel şartlar diye bir şey söz konusu değildir. İnsan, karşısına çıkan şartları en iyi şekilde değerlendirmekle mükelleftir. Asgari şartlar elde edildikten sonra daha fazlasını aramak, vakit kaybıdır. Her iş için aynı durum geçerlidir. Şartlar elde edildikten ve karar verildikten sonra bu kararın gereğini yapma sorumluluğumuz vardır ve her sorumluluktan da hesaba çekileceğimizi unutmamalıyız.

9. Bu durumda evlilik akdinin sona ermesi de yine bu hak ve sorumlulukların ihmal durumunda meşru ve makul olur. Aksi halde duygusal ya da indî sebepler, akdın sona ermesini makul göstermez. Ticaret veya diğer sözleşmelerde de aynı kaide geçerlidir. **“Bugün kendimi iyi hissetmiyorum” gibi bahanelerle, ticari anlaşmalar ve sözleşmelerden vazgeçmek, adamlık değildir.**

10. Son olarak sevgi, aşk ve merhamet kelimelerine dair de birkaç söz söylemeyi arzu ediyoruz. Sevgi, hem iman hem de evlilik için gereklidir. İman etmek irâdî bir durumdur ama imandan zevk almak, hadisi şeriflerde meşru görülmüş hatta emredilmiştir. Yine Allah ve Resulü'nü severiz. Eşimizi ve çocuklarımız sevmek de tavsiye edilmiş ve meşru görülmüştür. Ancak hak ve sorumluluğun geçerli olmadığı bir sevgi ancak aşk veya kuruntudur. Aşk ise abartıdır ve tutkudur. Bazen de hak ve sorumluluktan uzak bir sevgi, bencillik veya kibir olur. **Özetle, sorumluluklarımızı riayet etmediğimiz zaman sevgi, zulme dönüşmektedir.** Ve böyle bir sevgi iddiası ancak bir hayal ya da yalandan ibarettir.

11. Merhamet de hak ve sorumluluğa mani değildir. Ayrıca yanlışa göz yummak ya da zulme tahammül etmek, merhamet değildir. Bilakis zulüm ve günah cehenneme götürdüğü için; zalime engel olmamak ya da vazifelerin ihmal edilmesine göz yummak, bu kişiye en büyük merhametsizlik olur.

Evlenmek Bir Lüks Değildir

1. Nikah yani evlilik, bir lüks ya da ayıp bir durum değildir. Allah Resûlü'nün sünneti ve terk edeni ümmetinden saymadığı bir husus, Allah'ın ise emridir. Bu yüzden bu meselenin çok fazla konuşulacak, dedikodu yapılacak ya da tartışılacak tarafı yoktur. **İffetin muhafazası endişesi olduğunda ise evlilik, farz olmaktadır.**
2. **Evlenilmesi sünnet veya farz olan dönem, buluş değil rüşt dönemidir.** Rüşt, buluş çağından sonra kişinin ahlakının ve psikolojisinin tam olarak oturması çağıdır ve orta yaştan önceki çağ olarak kabul edilir. Ortalama yirmili yaşlar diyeceğimiz bu dönem, bölgeye veya aileye ve hatta kişiye göre değişiklik arz edebilir.
3. Evlilik, sadece iki kişinin birlikte olmasından ibaret değildir. **Dini boyutları yanında siyasi, sosyal ve hukuki sonuçları da olan bir meseledir.** Bu yüzden Hanefi mezhebinde nikah; bir akit, şirket, kurum veya sözleşmedir. Evliliğin sonucunda; çocuklar, yeni akrabalık bağları ve miras meselesi gündeme gelmektedir.
4. Bu durum da evliliğin, kayıt altına alınmasını gerektirmektedir. Bu yüzden evliliğin üç aşaması vardır: Akit yani şahitler ve dini nikah dediğimiz kısım, ilan yani nikahı gizlememek ve bir de son olarak zifaf yani kızın baba evini terk edip eşinin evine intikal etmesi. **Bu yüzden gizli nikah, nikah değildir.**
5. Şahitlik, bugün işlerliğini kaybetmiş bir meseledir ve konu üzerinde yeniden düşünmek icap ediyor. Zira gelenekte, yazılı akitler yerine sözlü işlemler yapıldığı gibi evlilik ve boşanma işleri de sözlü olarak yürütülebilmekteydi. Fakat onaltıncı yüzyıldan sonra yalancı şahitlik ve suiistimallerin artması üzerine Osmanlı, nikahın ve boşanmanın mahkeme huzurunda yapılması şartını getirmiş; mahkeme huzurunda yapılmayan akitleri hukuken geçersiz kabul etmiştir. **Günümüzde çeklerin ve hatta yazılı borçların bile ödenmediği bir zamanda ve insanların birbirini ile tanışmadığı bir dönemde, sadece sözle iş yapmak çok da dini bir tutum değildir.** Ayrıca **“müdâyene ve mükâtebe”** ayetinde, borçların ve tüm önemli işlerin yazılması emredilmiş hatta şahitlik ve ipotek ile de bu yazının desteklenmesi istenmiştir. Önemli meselelerde bu hususları ihmal ederek insanların yanlış yapmasına sebep olmak da yine yanlış ortak olmaktadır.
6. Evlilik, maddi bir yük değil aksine berekettir. Dinin ve hatta ibadetin yarısı evliliktir buyuruyor Efendimiz Sallallahu Aleyhi ve Sellem.

7. **Evlilik, işlerimize ve kariyerimize mani değildir.** Aksine hayatımızın düzene girmesi ve olgunlaşmamız hatta sosyalleşmemiz için en önemli vesiledir.

8. Evliliğin bir amacı da çocuk sahibi olmaktır. Evlenip çocuk sahibi olmak, hayata ve hatta İslam'a bir katkıdır. Bile bile çocuk sahibi olmamak ise, insan neslinin devamına engel olmanın bir çeşididir.

9. Evlenmemin, genel olarak iki meşru gerekçesi vardır: **Fakirlik ve evliliğe mani derecede hastalık.** İlim de evlenmemek için bir gerekçe gösterilmişse de bu bir şart değil tavsiyedir. Fakirlikten kasıt ise bugünkü ailelerin anladığı anlamda lüks yerlerde düğün yapmak, takı ve diğer eşyaları alacak derecede servet sahibi olmamak değildir. Fakirlikten kasıt, hayatını idame ettirecek derecede rızka ve malını, canını koruyacak bir barınağa sahip olmamaktır. Bu barınağın metrekaresi veya mülkiyeti önemli değildir. Allah'ın kefil olduğu rızık da budur: Tok olarak uyumak ve sabahlamak, haramını örtecek elbise ve bir de malından canından emin olarak geceleyeceği bir barınak. İnsanın hakkı olan dünya nimeti de budur.

10. **Evlilikte dikkat edilmesi gereken en önemli kriter, denkliktir.** Denklik; din ve ahlak, mal ve soy, güzellik ve diğer her türlü hususta, kadın ile erkek arasındaki uyumdur. Fakat kadının; yaş, ilim ve ahlak gibi konularda kendinden daha üstün biriyle evlenmesi tavsiye edilmiştir. Zira evin reisi erkektir. Erkek, kadından zayıf olması durumunda idare görevlerini yerine getiremeyeceği için kendisini ve ailesini mutlu edemeyecektir.

11. Evlenmek kolaydır. Zor olan ise evliliği yürütebilmektir. Zira evliliğin yürütülmesi, sadece sevgi ve tercihe bağlı değil; hak ve sorumluluklar ile de alakalıdır. Canımız istediği zaman baba, istediğimiz zaman evlat olamayız. Canımız istediği zaman eş, istemediği zaman da düşman gibi davranamayız. Hak ve sorumluluklar neyi gerektiriyorsa ona göre hareket etmeliyiz.

12. Kadın ve erkeğin, evliliğin yürütülmesinde, birbirlerinin fitratlarını asla hafife almamaları ve rollerini unutmamaları; ayrıca aralarındaki mesafeleri korumaları gerekir. **Kadın, korunmak ve güvende olmak; erkek ise yönetmek ve sahip olmak ister.**

13. Tabi ki daha başka ayrıntılı hakların; dini, hukuki, sağlık ve diğer alanlardaki uzmanlardan öğrenilmesi gerekir. **Bir perde için on beş gün gezen bir çiftin, dini hukuki ve sağlık alanında bilmeleri gereken şeyleri öğrenmemeleri, bu hususa ehemmiyet vermediklerinden kaynaklanmaktadır.**

14. Eşimiz; bizim sevdiğimiz, komşumuz, akrabamız, din kardeşimiz ve dostumuzdur. Bu da hak ve görevlerimizin kat kat olduğu anlamına gelmektedir.

15. Eşimize karşı sorumluluklarımızı ihmal etmek; hem Allah'a isyan etmek hem de kul hakkına girmektir. Ve eş hakkı, çok ağır bir vebal ve ağır bir kul hakkıdır...

Yüce Gayeli Olmak veya Küçük İşlerin Adamı Olmamak

Küçük taşın baş yardığı doğrudur. Hatta insanların ekserisinin, küçük görülen şeylerden helake uğrayacağı da yine Efendimiz SAV tarafından ifade buyurulmuştur. Bu yüzden küçük şeyleri, ihmal etmiyor veya gözden kaçırmıyoruz. Ya da daha doğru bir ifade ile emek ve değer anlamında, hiçbir şeyi küçük görmüyoruz. Hiçbir işi, hiçbir kimseyi özellikle de...

Ama çoğu zaman küçük şeylere takılıp kalıyoruz. Küçük şeyler yüzünden üzülmüyoruz. Küçük şeyler yüzünden kavga ediyoruz. Küçük denizde boğulmayı istiyoruz yani.

Oysa ömür, kısa ve tek sermayemiz. En çok israf ettiğimiz ve aynı zamanda en tehlikeli israf olan vaktimiz, ömrümüz ve sağlığımız.

Bu yüzden ahlak kitaplarımızda, “yüce gayeli olma (azmü'l-himme)”, fazilet olarak zikredilmiş; bunun zıddı olan “küçük şeylerin peşinden koşma” yani “düşük idealli (sığâru'l-himme)” ise kötü ahlak (rezîlet) olarak kabul edilmiştir. Buna göre:

1. Plansız olmak kötü huydur ve diğer huylar gibi yanlış ve vebalidir. Yani “proje adamı” olmak, ahlakın ve imanın bir gereğidir.
2. Proje sahibi olmanın üç aşaması vardır:
 - Plan yapmak.
 - Pratiğe geçirmek.
 - Ve yaptığı işin peşinden gidip denetlemek. Bu üç aşama da kulun sorumluluğundadır. İlahi yardım bu aşamalardan sonra gelir. Yani bu aşamalardan birisi eksik olur ise tevekkül vaki olmaz.
3. Küçük şeylere, bahanelere ve engellere takılıp kalmak yanlıştır ve Allah muhafaza, imtihanı kaybetmeye sebep olabilir. Bu engeller bazen, en çok sevdiğimiz ve en değer verdiğimiz şeyler olabilir. Bazen de hayata küseriz ya da başka şeylere. Bütün bunlar da bizi yolumuzdan alıkoyan şeylerdendir ve de bütün bunlar şeytandandır. Şeytanın bizi, bazen en sevdiğimiz ve değer verdiğimiz şeyler ile yolumuzdan alıkoymaya çalıştığını unutmamak gerekiyor.
4. Zira dünya hayatı; az bir meta, bir oyun, bir eğlence bir süsten ibarettir. (Münin, 29.; Hadid, 20.) Yani mal ve evlat sahibi olmak, sadece bir araç ve birer nimetten ibarettir. Yoksa bunlar amaç ya takılıp kalınması gereken şeyler değildir. Yani ahirete nispetle dünyadaki tüm değerler ve tüm sahip olduklarımız, küçük işlerdir. Bu durumda dünyaya dair en değerli şeyi bile gaye haline getirmek, fazilete aykırıdır.

Peki niye küçük şeylerin peşinden koşuyoruz? Buna birkaç sebep zikredebiliriz.

1. Cehalet; birçok şeyin sebebi, bilmemek veya bildiğinin farkında olmak ya da bilmediği halde hakikati bildiğini zannetmektir. Bunun tedavisi ilimdir. İlim ise tevazu, istişare, sabır ve azimle olur.
2. Korkaklık ve tembellik; bazen de hakikati bildiğimiz halde rahatımız/düzenimiz bozulmasın ya da keyfimiz kaçmasın diye ihmal ederiz bildiklerimizi. Tembelliğin tedavisi azim ve sabırdır. Aslında insanların birçok davranışı “alışkanlık”tır. Bu yüzden davranışlarımızı değiştirmek istiyorsak alışkanlıklarımızı değiştirmeli ve yeni alışkanlıklar edinmeliyiz.
3. Ciddiyetsizlik ve/veya bayağılık; aslında bunlar da birer kötü huydur. Bu huylar, işlerin sonunu görememeye de neden olur. Bu huyun çaresi ise ilim ve tefekkür etmek yani her işi düşünerek yapmak ve her yaptığımız işin sonunda kar-zarar-israf hesabı yapmaktır.

Çevre ve eğitim gibi birçok sebep daha sayılabilir ama gerçek sebep, kendimiziz aslında. Asıl bahane kendimiz yani. Biz karar verdiğimizde diğer şeyler sadece birer sözde bahanedir.

Bu kadar kolay mı? Evet! İman varsa, bu kadar kolaydır. Zira hesap vardır. Ayrıca herkes kendini tanıır. Kendini tanımadığını iddia eden kimse ya yalan söylüyordur ya da akli melekelerini kullanmıyordur.

Gençliğin Önemine Dair

“Gençler beni tasdik etti; ihtiyarlar ise beni tekzip etti” buyuruyor Allah Resulü (sav).

Bu yüzden eğitim ve tebliğde gençlere öncelik ve özel önem vermeli; dahası insanları eğitmeye zamanında başlamalıyız.

1. Bugün dünyada fesat çıkarmak isteyen her grup ve sistem; gençler ve kadınları hedef almaktadır. Gençler ve kadınlar, gelecektir. Zira yeni nesilleri doğurup yetiştirecek olanlar kadınlardır. Bu da gençler ve kadınlar üzerinde yeniden düşünmemizi mecbur kılıyor.
2. Bütün bu sistemin yürümesinden sorumlu olanlar ise erkeklerdir. Daha önceki yazımızda bu konuya değinmiş idik.
3. “Gençlerden bir şey olmaz” deyip onları beğenmeyenlere “gençlere ne verdiniz ki ne istiyorsunuz?” diye sormak gerekiyor. Zira:
 - İnsan kendi başına yetişmez.
 - Biz dava ehliyiz diye çocuklarımız da dava ehli olmaz. Onları yetiştirmek gerekir.
 - Biz Müslümanız ve ehli sünnetiz diye bizden doğanlar da Müslüman ve ehli sünnet olmaz. Bunun için emek gerekir.
 - Gençlere sadece nasihat vermekle olmaz. Emek, zaman ayırmak, uzun süreli ilgilenmek ve örnek olmak icap eder.
 - Gençlere sorumluluk yüklemek ve güvenmek gerekir. İnsan hata yaparak doğruyu bulur. Sorun çözerek şahsiyeti gelişir. İmtihan edilerek pişer ve adam olur.
 - Onları kendi istediğimiz gibi değil Mevlâ’nın verdiği kapasiteye göre Mevlâ’nın istediği şekilde yetiştirmek gerekir. İnsanlardan kabiliyetlerine uygun olmayan ya da zamanına uymayan şeyler beklemek, hikmete aykırıdır.
 - Bazen de ısrarcı olmak ve yönlendirmek gerekir. Gençlere “evlenmek istiyor musun?” diye sorulmaz. Zira bu fitrattır ve Allah’ın emridir. Tıpkı misafire ve yolcuya “aç mısınız?” diye sormak gibi bu soru da abestir.
4. Tabi ki yaşlıları ihmal edip kötülemiyoruz ama iş işten geçmeden tedbir almak gerektiği anlamında bu sözleri söylüyoruz. Belli bir yaşa gelen insanın şahsiyeti ve bilgileri oturmuş olur. Ayrıca kazandığı sosyal statü ve maddi imkanlar, kendini

değiştirmesine ve geliştirmesine manidir. Zira belli kazanımları olan insanlar, bunları kaybetmekten korkarlar ve mevcudu korumaya çalışırlar.

5. Gençlerin ise mevcudu korumak gibi bir kaygıları yoktur. Onlar kendilerini geliştirmek ve yeni şeyler başarmak için uğraşırlar. Bu yüzden onlara “DELİ KANLI” diyoruz. Şeyh Edebalı'nın ifadesiyle “YİĞİDİN İYİSİNE DELİ” diyoruz. Allah, gençleri bu şekilde yaratmış ise bize düşen onların fitratlarını bozmak değil terbiye ederek en güzel şekilde yönlendirmektir.

6. Burada hemen ifade etmek istiyoruz ki; mevcudu korumaya çalışmak, mücadeleyi baştan kaybetmektir. Zira savunmada olan kaybeder. Ancak taarruzda olan ve taarruzda ısrar eden kazanır.

7. Ailelerin üzerinde düşünmesini rica ettiğimiz birkaç hususu şöyle ifade ederek yazımızı sonlandırmak istiyoruz:

- Eğitim sadece bazı sınavları kazanmak veya bazı kariyerleri elde etmekten mi ibarettir? Daha doğru bir ifadeyle eğitim, sadece maddi kazanç elde etmek için bir araç mıdır?
- Çocuklarımızın iyi yetişmiş olmasının anlamı; zengin, başarılı ve kariyer sahibi olmaları mıdır?
- Çocuklarımıza bazı sorumlulukları yüklemek, onların eğitimlerine mani midir? Mesela “oğlum ders çalışıyor, bakkala gitmesin” ya da “sınavı var bugün ders yapmasın” demek ne kadar doğrudur?
- Koruyucu anne babalık mı doğrudur yoksa onlara hatalardan korunmayı ve sorunları çözmeyi öğretmeli miyiz?
- Çocuklarımıza iyi bir anne ya da baba ve eş olma eğitimi veriyor muyuz? Yoksa onlara sadece rahat, sorunsuz bir aile kurma hayali mi vadediyoruz?
- Kendi yapamadıklarımızı çocuklarımızda mı gerçekleştirmek istiyoruz?
- Çocuklarımızı kendi malımız görüp her şeylerini yönetmeyi niye istiyoruz?
- Çocuklarımızı kendi zamanımızdaki ya da kendimiz gibi mi yetiştirmek istiyoruz yoksa kendi çağlarına göre; şahsiyetli, üretken, cesur, inancına bağlı ve problem çözen kimseler olarak mı görmek istiyoruz?
- İyi evlat nedir? Dünyada ve ahirette faydalı olan mı yoksa bizim koyduğumuz kurallara göre hareket eden ve bizim nefsimizi razı edenler mi?

Yazımızı Hz. Ali (ra)'nın bir sözü ile nihayete erdirelim:

“Çocuklarınızla yedi yaşına kadar oynayın.

On beş yaşına kadar arkadaş olun.

On beş yaşından sonra onlarla istişare edin...”

Niye Bu Kadar Çok Ki Hatalarımız!

Hata ediyoruz. Üzülüyoruz. Pişman oluyoruz. Hatalarımızın alışkanlık haline gelip bizi dönüştürmesinden endişe ediyoruz.

Zulmediyoruz bazen. Kendimize de, başkalarına da. Bilerek ve isteyerek ettiklerimiz de var ama burada asıl kastettiklerimiz, bilmeden ve istemeden yaptıklarımız.

Gerçekten insan, bilmeden ve istemeden veya farkında olmadan nasıl böyle şeyler yapar? Nerde eşrefi mahlukât ve akıl sahibi oluşumuz?

1. İnsan, hata edebilen bir varlıktır. Melek veya diğer canlılar gibi değildir. İlk olarak bilinmesi gereken husus, insanın bu özelliğidir. Bu yüzden insanı insan yapan şey, hata etmemesi değil;
 - Hata ettiğini kabul etmesi,
 - Bu hatayı kendinden bilmesi,
 - Hatasında ısrar etmemesi,
 - Ve hatasının bedelini ödemesidir.
2. İnsanın hata edebilir olması, hatasını meşru kılmaz veya sürekli hata etmesi için bahane olamaz. Yani hata ettiğimizde pişman olmak ve en kısa zamanda hatadan dönmek gerekiyor.
3. İnsan, bilerek veya isteyerek hata etmez. Bilerek hata ettiğini söyleyen kişi, aslında mahşerde hesap vereceğini bilmiyordur. Yani nihai kertede bilerek ve isteyerek hata eden kişi de cahildir. Hatta böylesi kimsenin cehaleti daha da büyüktür. O yüzden Allah Resulü başta olmak üzere bütün peygamberler, kendilerine iman etmeyen kimseleri; “Ya Rabbi! Bunlar bilmiyorlar” diyerek kavimlerinin ıslah olmaları ve helak olmamaları için dua buyurmuşlardır. Yani bu insanlar, insan olduklarını, Allah’ı ve ahiret gününü gerçek anlamda bilmedikleri için ancak böyle davranıyorlar kabul edilmiştir.
4. İnsanın bilmemesi, unutmaması veya ihmal etmesi, normaldir. Zira insan, zayıf ve aciz yaratılmıştır. İnsan, kuldür. Yaratılmıştır.
5. Buradan anladığımıza göre hata edebilir fitratta yaratılmasının ilk hikmeti; insanın aciz bir kul olduğunu bilmesi ve şırmamasıdır. Aciz, zayıf ve hatalı olduğunu bilen insan; şırmamaz, kibirlenmez, attığı her adımda dikkatli olur.

6. Bu yüzden takvanın insan ahlakındaki tecellisi, attığı her adımı hesap ederek ve hata etmeme endişesi taşıyarak tevazu ile atmasıdır.

7. Hatalarımız vesilesi ile kendimizi sürekli Mevlâ'ya muhtaç hisseder ve sürekli O'na iltica ederiz.

8. İnsanın hata edebilecek fitratta yaratılmasının bir başka hikmeti ise; Allah'ın rahmet ve lütuf sıfatlarının, gazabına daha ağır bastığının tecellisi içindir. Zira melekler, zaten irade sahibi olmadıkları için, yaptıkları işlerde doğru ve yanlış ölçüsü yoktur. Oysa insan, hata edebildiği için yaptığı şeyler, doğru veya yanlış olarak nitelenebilir. Böylece hata etme ihtimali varken doğru işler yapan insan, Allah'ın rahmet ve lütfunun, diğer bütün sıfatlarına galip olduğunu bir kez daha idrak ederler.

9. İnsan, hata ihtimali olduğu için düşünebilen ve kendini geliştirebilen bir varlıktır. Hata ihtimali olmayan yerde, gelişme ve ilerleme olmaz. Böyle bir durumda bilgiye ve amele de gerek yoktur. Zira atılacak her adım zaten doğru ve yerinde olacaktır. Bu durumda imtihanın ve dünya hayatının da bir anlamı yoktur.

10. Mevlâ, adildir ve nihai adalet, ahirette tecelli edecektir. Mevlâ, bizim hatalarımızın karşılığını mahşerde verecek, hatalarımızdan dolayı çektiğimiz sıkıntıları ahirette telafi edecek ve başkalarının, bizim hatalarımızdan dolayı gördükleri zararı yine orada tazmin edecektir.

11. Özetle bize düşen;

- Hatalara takılıp kalmamak,
- Tevbe edip gerekli bedeli ve kefareti ödemek,
- Geleceğe bakıp salih amel işlemek,
- Hatada ısrar etmemek,
- Hatalar karşısında uyanık olmak ve sürekli istişare edip nasihat almaktır.

12. Nefis muhasebesi, hatalarımızdan dolayı kendimizi helak edip kendimize zulmetmek değil; hatalarımızı, hataların sebebini ve sonuçlarını anlayarak gelecekte hata etmemeye çalışmaktır. Zira hatalarımızdan dolayı kendimizi kınamak;

- Atalete ve o anda yapılacak güzel işlerin ihmaline,
- Kendimizi maddi ve manevi olarak çökertmeye,
- Ve ümitsizliğe sevk etmektedir. Bu yüzden nefsi levvâme'nin, nefsi emmâre'den sonra en alt ahlaki merteye kabul edilmesi, gayet isabetli bir tasniftir. Yani nefsi levvâme makamı, güzel ahlaktan değildir. Pişmanlık, asla kendimizi helak etmek ve hatalara takılıp kalmak değildir. Pişmanlık; aciz olduğunu bilmek, hatasından

utanmak, bu hatanın kendinden olduğunu kabul etmek ve gelecekte bir daha yapmayacağına söz vermektir. Aslı önemlisi de hatanın bedelini, herhangi bir bahanenin arkasına saklanmadan, ödemektir. Hata bizimdir. Bedelini dünyada ödeyelim ki mahşerdeki cezamızdan düşsün ve ayrıca da bir daha hata ederken, daha dikkatli olabilelim.

Karşımızdakini Kendimiz Gibi Zannetmek, Hüsnü Zan Değildir

Tabi ki hüsnü zan emredilmiştir. Tabi ki art niyet, gıybet ve gizli kusurları araştırma yasaklanmıştır. Fakat her meselede olduğu gibi burada da bazen ifrat ve tefrite kaçılmaktadır. Diğer yazılarımızda da ifade ettiğimiz gibi hakikat tektir ama batıl çeşitlidir. Bu yüzden yanlışın her karşısında olan şey, doğru kabul edilemeyeceği gibi taraflardan birinin haksız olması, diğerini haklı kılmayacaktır.

1. Karşındakini kendi gibi zannetmenin en yaygın şekli, herkesin her şeyi bildiğini zannetmektir. Oysa biz, herkesin bildiğini bilmeyiz. Herkes te bizim bildiklerimizi bilemez. Özellikle gençler, çocuklar ve öğrenciler ile bir de konunun muhatabı ve uzmanı olmayan kişilerin, o konu hakkında eksik ya da yanlış bilgi sahibi olduklarını; ve hatta konuyu ilk defa duymuş olabileceklerini hatırd tutmak, hem faydalı hem de üzülmemize veya hayal kırıklığına uğramamıza mani olacaktır. Yani karşımızdaki ilk defa görüyormuş gibi ta en baştan ve ayrıntıları ile anlatmak, nasıl olduğunu göstermek icap ediyor.

2. Bir başka yaygın olan zan, karşılaştığımız her şeyde gerekçe aramaktır. Bunun da en bilinen şekli; “acaba falanca niye böyle yaptı?” ve türevleri gibi sorulardır. Bu soruyu, özellikle, muhataplarımız saçma, anlamsız ya da kendisine bile zararlı olan kötü şeyler yaptığı zaman sorarız. Özellikle karşımızdaki, saçma veya zararlı bir iş yaptığında şunu unutmamak gerekiyor: İnsanların çoğu, maalesef, düşünmeden, akıllarına ilk gelen şeyi yapıyor ve hatta başka zamanlarda, aynı konuda farklı kanaatler belirtip farklı davranıyorlar. Şu halde “acaba bunu niye yaptım” diye soran bir insan, zaten saçma ve zararlı bu işi yapmayacaktır. Yani karşımızdakiler, çoğu zaman, düşünmeden hareket etmiş olabilirler. Bu yüzden de “acaba niye böyle” sorusunu sormak yani her şeyde mantık ya da mantıklı gerekçe aramak, çok da mantıklı değildir. Tabi yine de anlamaya çalışma hakkımız vardır ama böyle yapmakla sadece kendimizi yormuş ve üzmüş oluruz.

3. Hüsnü zannın bir başka tezahürü, karşımızdakini kendimiz gibi zannetmektir. Konuyu çok uzatmadan, ANADOLU İNSANININ ve EHLİSÜNNET MENSUBU kardeşlerimizin, karşısındaki herkesi, kendileri gibi açık sözlü ve saf dil zannetmeleri sıkça karşılaşılan bir durumdur. Özellikle siyasi, ekonomik ve dini meseleler başta olmak üzere her konuda hassas, bilgiye dayalı ve tedbirli davranmak icap etmez mi?

Yani iyi niyetli ve hüsnu zan sahibi olmakla aldanmak ve kandırılmak başka şeydir. Mümin, BENZER meselelerde, ancak bir kere kandırılabilir.

4. Sui zan ve gıybetten korunma korkusuyla şahitlikten kaçınmaktır. Tabi ki sui zan, gıybet ve kusurların/günahların/hataların araştırılması menedilmiştir. Ama üçüncü kişileri ve özellikle birden fazla insanı ilgilendiren meselelerde, bilgisini saklamak tevazu olmadığı gibi konuya muhatap olan kişilerden, konu veya sorumlular hakkında sahip olduğu her türlü bilgiyi gizlemek de hüsnu zanla alakalı değildir. Şahitlik yapmak vacip olduğu gibi bildiğini söylemek de farzdır. Tabi ki zaman, şart ve muhatabı dikkate alarak. Özellikle kötü niyetli kimselerin ifşa edilmesi, ama bunun o kişiyi reklam veya rencide etmek maksadıyla yapılmaması, esastır. Şayet birileri, bizim bildiğimiz şeylerden dolayı zarar görecektir ise ve biz de bu bilgileri saklayarak bu zarara engel olmamış isek, o zarar ve kötülüğe bir şekilde destek vermiş oluruz.

5. Fakat şahsi meselelerde, karşımızdakini, kendimiz gibi zannetmemiz veya karşımızdakinin de bizim gibi düşünmesini istememiz, meşrudur ve hatta bazen tavsiye edilmiştir. Özellikle de güzel işlerde. Mesela biz cömert isek, karşımızdakinin de cömert olduğunu varsayarak, onu hayırlı işlere teşvik etmek ve cömert değilse de cömert olmaya teşvik etmek gibi.

6. İyi insan, bizim sevdiğimiz kişi değildir. İyi insan, iyi işler yapan kimsedir. Bizim sevmediğimiz kimse de illa kötü değildir. Aynı şekilde kötü kimse de kötü işler yapan kimsedir. Yani bizim insanları sevmemizle onların kötü ya da iyi olmaları arasında her zaman doğrudan bir ilişki yoktur.

7. Ayrıca bir alanda iyi bildiğimiz kimse, her alanda iyi olmayabilir. Bu yüzden insanları, denemek icap ediyor. Denenmemiş insanı, iyi ya da kötü veya dost ya da düşman olarak kabul etmek hem kendimize hem de karşımızdakine zulümdür.

8. Her iyi kabul edilen insan ile biz de dost olmak veya iş yapmak zorunda değiliz. Bazı kimseler yakından iyi, bazıları ise uzaktan iyidir. Yani bazen, yakın olup kötü olma ihtimaline karşı, uzak olup iyi olmak, ama o kimseye faydalı olmak şartıyla, daha uygundur.

İnsanın İnşası-1:

İman Yahut Teori-Pratik İlişkisi

1. **Her bir toplumun inşasına sıfırdan başlamak gerekir. Bu da imanla ve put denilen her şeyden kurtulmakla başlar.** Buna örnek olarak Hz. İsa'nın tebliği verilebilir. Hz. İsa Aleyhisselam'ın peygamber olduğu dönemde, Yahudilik diye bir din (tahrif edilmiş olsa da) mevcut idi. Oysa Hz. İsa, mevcudu dikkate almadan her şeye sıfırdan başlamıştır. Efendimiz SAV'den sonra yeni bir din gelmeyeceğine göre İslam'ın dikkate alınmaması söz konusu değildir. Fakat süreç içinde gelmiş olduğumuz nokta; mevcudu tamamen inkar etmemekle birlikte; her şeye sıfırdan başlayarak, insanları yeniden inşa etmeyi gerektirmektedir. Zira başta iman ile ilgili meseleler olmak üzere İslam'ın birçok emri, doğru anlaşılma ve gerçek anlamda uygulanma imkanına tam olarak sahip değildir.
2. **İmanda en ufak bir eksikliğe müsaade yoktur.** Zira iman, bir bütündür ve en ufak bir eksiklik, bütünün diğer kısımlarını da etkileyecektir. Ayrıca iman insanın kendi özel aleminde olup biten bir şey olduğu için; herhangi bir dış şarta da bağlı değildir. Ayrıca zemin sağlam olmayınca bu zemin üzerine inşa edilecek her şey, zemindeki zayıf noktaların daha da büyümesine sebep olacaktır.
3. Bu yüzden teori ve planlar da eksiksiz ve mükemmel olmalıdır. ***Plan yapılırken şartlara göre yapılmaz. Plan, olması gerekene göre yapılmalıdır.***
4. Oysa pratikte ve uygulamada bir takım yeter ve gerçekleşme şartları aranmaktadır. Bu yüzden de uygulamadaki ve ameldeki bir takım aksaklıklar mazur görülmekte ve affedilebilmektedir.
5. İşte bu yüzden imanın sağlam ve eksiksiz olması durumunda kulun diğer hataları, Mevlâ tarafından affedilmektedir. Zira insan, inancını yaşarken ya da planladığı yolda yürürken, kendi elinde olmayan şartlardan dolayı bir takım yanlışlar yapabilir. Burada esas olan, nihai anlamda yolun sonunda neyin hesaplandığı ve neyin amaçlandığıdır.
6. ***Meselenin bir başka yönü ise; imanın eksik olması durumunda amelin de bir amacının olmadığıdır.*** Zira insanın gidecek bir yönü yoksa gitmiş olduğu yolun doğru ya da yanlış olmasının anlamı yoktur. Fakat gidecek yerimiz belli ise; eninde sonunda yanlış yoldan dönme fırsatımız vardır. Bu yüzden imanı olmayan kişilerin amelleri anlamsızdır. Zira bu insanların amelleri, geçici ve anlamsızdır. Değişkendir ve istikametsizdir.

7. Sonuç olarak; imanın gerçek anlamda yerleşmesi önceliklidir ve herhangi bir şarta bağlı değildir. Bunun yanında bireysel ibadetlerimizin de bir sırası ve şartı yoktur. Zira namaz, Mekke döneminde, iman ile ilgili gelen ilk ayetlerle birlikte emredilmiştir.

8. ***Fakat toplumsal uygulamalarda yeter şartlar ve tedricilik şartları aranmaktadır.*** Bu durum bütün mevcut kurallar için geçerlidir. Örneğin insanlara hırsızlığın kötü ve yasak bir iş olduğunu bildirmeden, hırsızlık cezası uygulamak adil olmadığı gibi insanların karınlarını doyurmadan veya onları hırsızlığa iten diğer zorlayıcı şartları ortadan kaldırmadan da hırsızlık cezası uygulamak, zulüm olarak kabul edilebilir.

9. ***Meselenin bir diğer yönü ise, bir tek toplumsal kuralın, tek başına uygulanmasının anlamlı ve kolay olmayacağıdır.*** Örneğin öldürme olaylarının önüne gerçek anlamda geçebilmek için hırsızlık suçunun da gerçek anlamda uygulanması gerekmektedir. Zira masum bir insan, hırsıza karşı kendini korurken, istemeyerek de olsa katil durumuna düşebilmektedir. Buna örnek olarak herkesçe bilinen ve anonim hale gelen Köroğlu destanı verilebilir. Burada tabii ki eşkıyalığı özendirerek değiliz. Aslolan nizam ve kanunlardır. Fakat Bolu beyinin zalim olması ve devletin Bolu beyine güç yetiremiyor olması da, en az Köroğlu'nun eşkıya olması kadar üzülmemiz gereken bir durumdur.

10. Bu yüzden içki, zina ve kumarın haram oluşuna dair ayetler, Medine döneminde nazil olmuş; örtünme de yine Medine döneminde farz kılınmıştır. Çünkü iman gerçek anlamda oturmadığı ve toplum temel bir ahlaki düzeye getirilemediği durumda; bu gibi emir ve yasakların uygulanması, ancak gösteriştense ibaret olacaktır. İnsanları inanmadıkları şeyleri yapmaya zorlamak; onları şahsiyetsizliğe, ikiyüzlülüğe, yalancılığa ve hatta ihanete sürükleyebilmektedir. Ya da bu olumsuz durumlar yaşanmasa bile; imanın gerçek anlamda yetişmediği ve şahsiyet kazanamamış birinden, tam anlamıyla verim alabilmek mümkün değildir.

Tarihi değiştirenler, bir avuç inanmış insanlardır. Bir avuç ta olsa inanmış, ne ettiklerini bilen, şahsiyetli insanlar...

İnsanın İnşası-2:

Kıyâm Yani Duruş ve İstikamet

Vahyin geliş sırasına göre ilk inen surenin Alak suresi olduğunu biliyoruz. Önceki yazımızda, bu surenin ilk beş ayetinde ele alınan iman meselesinden bahsetmiş idik.

İnsan, neye inandığına karar vermiş ve davasında da samimi ise; sonraki adım, kıyam yani duruş ve istikamettir.

Bu durum, ikinci olarak nazil olan Müddessir suresinde şu şekilde ifade edilmektedir:

“Ey Örtüsüne bürünen (Peygamber Aleyhisselam’a hitaben)! Kalk ve insanları uyar/uyandır.”⁵

Kıyam kelimesi, ayağa kalkmak anlamına geldiği gibi aynı kökten gelen “istikamet” kelimesi ile de benzer bir anlamı ifade etmektedir. Şu ayeti kerimeler de bu konuda tefekkür etmeyi elzem kılmaktadır:

“İnandığın gibi dosdoğru ol.”⁶

“Müminlerden adam gibi adamlar vardır.”⁷

“Sıratı müstakim üzere bizi devamlı kıl.”⁸

“Bizi sabit kadem eyle.”⁹

1. İmanın ilk gereği; imanı ve şahsiyetini hayata geçirmek ve bu hususta örnek olmaktır. Bu anlamda kıyamın ilk anlamına **“duruş”** diyebiliriz. Efendimiz SAV; ahlakı, cesareti, güvenilirliği, adaletten yana oluşu, zulme karşı duruşu, yardım severliği ve daha birçok özelliği ile erliğini ve insanlığını ispat etmiştir.
2. Kıyamın bir başka anlamı da **“ne yaptığını bilmektir”** diyebiliriz. Bunun günlük hayata yansımaları ise; başkalarının gündemine tabi olmak ya da sadece olaylara tepki vermek yerine; kendi ideallerini hatırd tutmak ve bu uğurda mücadele vermektir.

⁵ Müddessir, 1-2.

⁶ Hüd, 112.

⁷ Ahzâb, 23.

⁸ Fatiha, 6.

⁹ Âli İmrân, 147.

3. Yukardaki meselenin siyasi yansıması ise mevcut sistemi takip etmek yerine kendi sistemini ortaya koyarak buna göre mücadele vermektir. “İstikamet” de diyebileceğimiz bu önemli ilke, insanın konjonktürel yaşaması ve olaylara göre şekil almasına engel olacağı gibi gündemi takip ederek vakit kaybetmenin de önüne geçecektir. Olayları tabi ki yakından takip edeceğiz ama ayrıntıda kaybolup geçmiş olayların peşine düşmek yerine meseleleri külli olarak görüp geleceğe bakmak icap ediyor.

4. Tepkisel hareketin ve sırf muhalif olmanın iki ana kusuru vardır: Birincisi vakit kaybı ve ne edeceğini bilmeden dolaşmak. İkincisi ise, mevcut durumu tersten üreterek olayların yön değiştirmesine göre şekil alıp savrulmak. Örneğin gayri müslime benzememe, temel bir İslami duruştur ama sırf gayri müslime benzememe uğruna inşa edilecek bir duruş; hayattan kopuk ve maslahattan uzak kalmamıza sebep olacaktır. Buna örnek olarak; teknolojinin, gayri müslim icadı olarak kerih görülmesi veya sadece kapitalizme muhalefet olsun diye paranın pis ve gereksiz bir şey görülmesi verilebilir.

5. Özetle kıyam; imanın gereğinin ne olduğunu bilmek ve buna göre ayağa kalkıp yola çıkmaktır. Bir yerden başlamadan menzile gitmek imkansızdır. Yolun yanlış olduğunu bilmek için bile yola çıkmak icap etmektedir.

6. Kıyamın bir başka gereği de, kendisi gibi şahsiyetli ve ne yapacağını bilen, faal ve inançlı insan yetiştirmektir.

7. Yetiştirmiş olduğumuz insanların illa birbirinden haberdar olması icap etmemektedir. Yani biz illa ki plan yapar ve sistem kurarız. Ancak bereketi halkedecek ve sonucu yaratacak olan Allah Teâlâ’dır. Zira yaratmak, O’na mahsustur. Şu halde bizim birbirinden habersiz de olsa yetiştirdiğimiz insanları, bir ideal uğrunda buluşturacak olan da Mevlâ’dır.

8. Böylece merkezileşmenin de önüne geçilmiş olacaktır. Bütün imkanları tek bir merkezde toplamanın dezavantajı; donukluğa sebep olmak, gücü kendinde görerek atalete düşmek ve olumsuz bir durumda bütün imkanların kaybedilmesidir. Oysa farklı imkanlar ve farklı yollar; sürekli gayret ve üretimi birlikte getirecek; olumsuz durumda bir grubun başarısız olması ya da bir imkanın kaybedilmesi, diğer imkanların devreye girmesi ile sonuçlanacak ve böylece de mücadele zevale uğramayacaktır.

9. Peki duruş ve istikamete rağmen yalnız isek veya bir sonuç alamıyorsak ne olacaktır? Ya da bir başka soru olarak “duruş ve istikameti kazanmak için yıllar gerekmekte iken biz bu kazanımları ne zaman fiiliyata döneceğiz” diyebiliriz. Buna cevap olarak diyoruz ki:

Mesele, insan olmak, insan kalmak ve insan olarak ölebilmektir.

Zira öldüğümüz gibi yani adam olarak mahşere gideriz.

Haşrolduğumuz gibi yani adam gibi de muamele görüp rızâyı İlâhîye nail oluruz.

Çünkü bütün mücadelemizin gayesi; makam ve şöhret elde etmek ya da dünyayı mamur etmek değildir. Bunlar araçtır. Gaye ise insanı ve insanlığı kurtarmaya gayret etmektir. Kurtuluş ise iman ve şahsiyet ile olur.

Bu yüzden önce kendimizi kurtarmak ve kendimiz gibi diğer insanları da imanlı ve şahsiyetli yapmaya çalışmak, bütün amellerimizin de gayesidir.

İnsanın İnşası-3:

Allah Teâlâ'yı En Büyük Bilmek

“Rabbini tekbir et.”¹⁰

1. Ayeti kerimeden ilk anlaşılacak mana; Allah'ı zikretmektir. Zikir; her daim Mevlâ'yı hatırd tutarak hesap gününü ve neyi niçin kimin adına yaptığını unutmamak içindir. Ayrıca zikir sayesinde şahsiyetli ve ahlaklı yaşarız. Yaşadığımız gibi de ölürüz.
2. Yine bu ayeti kerimede; inancını göstermek ve inancının gereğini yapmak ifade edilmektedir.
3. Ayeti kerimenin itikadi boyutu ise; en büyük olarak Mevlâ'yı kabul etmek ve buna göre davranmaktır.
4. Gündelik hayatta birçok korkumuz ve dikkate aldığımız bir sürü değer vardır. Bu korku ve endişeler tabi ki insanidir ve tabidir. Ama nihai noktada en büyüğün ve en kudretlinin, Allah Teâlâ olduğunu unutmamak gerekiyor. Yine diğer tüm korku ve kaygıları, Allah korkusu ve Mevlâ'ya hesap verme endişesi önüne geçirmemek gerekiyor.
5. Dünyadaki hastalık da, fakirlik de, bela da gelip geçicidir. Dünya ne kadar sıkıntılı olursa olsun sonunda ölüm vardır yani bir gün muhakkak tüm hastalıklar ve tüm sıkıntılar sona erecektir. Hatta dünyadaki sağlık ve zenginlik de yine geçicidir. Oysa ahret kalıcıdır. Ahretteki; ceza da, ödül de, bela da, rahmet de ebedidir.
6. Makam da, güç de, zenginlik de Mevlâ'dandır. Bunları alan da veren de O'dur. Yoksa zenginler ve güçlüler, bu gücü ve zenginliği hak ettikleri için ellerinde tutmadıkları gibi ebedi olarak da böyle kalacak değildirlir.
7. İnsanın, maddi olarak bir değeri ve önemi yoktur. Tüm kainat içinde insan, aciz bir zerreden ibarettir. Fakat insanı değerli kılan şey; Mevlâ'nın kendisine verdiği değer ve üstlendiği vazifeden başka bir şey değildir.
8. Yani insanların bize verdiği değere ve sahip olduğumuz diğer şeylere güvenmemeli; sadece Mevlâ'ya itimat ederek her şeyi O'ndan beklemeliyiz. Bu durumda insanların bizi anlamaması ya da bize değer vermemeleri; bizi anlamsız ve değersiz kılmaz.

¹⁰ Müddessir, 3.

9. İnsanların değer, kanaat ve iltifatlarının geçici olduğunu da unutmamak gerekiyor. Bugün bize değer verenler, zor zamanlarda ya da olumsuz durumlarda yanımızda olmayabilirler. Bugün çok korktuğumuz insanlar, yarın olmayacaklardır. Aksi de doğrudur yani bugün çok güvendiğimiz insanlar yarın ölebilirler veya güçlerini/sağlıklarını kaybedebilirler.
10. Dünya şartlarında haklı olmamız, ahrette de haklı olacağımız anlamına gelmediği gibi bugün kendimizi haklı gösterebiliyor olmamız mahşerde de kendimizi istediğimiz gibi savunacağımız anlamına gelmemektedir. Diğer taraftan bugün haklarımızı savunamamız ya da haklı iken haksız duruma düşmemiz veyahut da derdimizi kimseye anlatamamız, bu düzenin böyle gideceği anlamına gelmez. Mahşerde herkes yeniden muhakeme edilerek son karar Allah tarafından verilecektir.
11. Başta okuduğumuz ayeti kerime; dünyaya Bizans ve Sâsânilerin hakim olduğu, Ebu Cehil ve onun gibilerin Mekke’de her türlü siyasi, ekonomik ve hukuki imkanları elinde bulundurduğu bir dönemde; tek başına ayağa kalkıp yola çıkan Efendimiz SAV’e, kime karşı nasıl durması gerektiğini ifade etmek için vahyolunmuştur.
12. Bu yüzden; “dünyayı falan idare ediyor”, “falan sistemi yıkmak mümkün değildir”, “falan çok çalıştığı için bu makama ve zenginliğe sahip oldu” gibi vehimlere, geçici olarak kapılmak mümkündür. Fakat en kısa zamanda bu tür vehimlerden kurtularak her şeyi yerli yerine oturtmak, imanımızın bir gereğidir.
13. Özetle hayat, zor ve karmaşıktır. Dünyada bir sürü güç ve denge unsurları vardır. Farklı hesaplar ve planlar, her an yapılıp uygulanmaktadır. Bize düşen, bir sonraki yazımızda inşallah yazmayı arzu ettiğimiz gibi, bir dava sahibi olmak ve bu davanın gereklerini yaparak istikamet üzere kalabilmektir.
14. Örnek olarak; bizim amaç olarak edindiğimiz bir takım şeylerin, başkaları tarafından araç olarak görülmesi verilebilir. Örneğin bazıları için çocuk bir amaç iken başka insanlar için çocuklar, belli bir amaca gitmek üzere istifade edilecek olan imkanlar olarak kabul edilmektedir. Yine örneğin fakirlerin amaç olarak gördükleri para, zenginler için gücü elinden tutmak veya daha fazla para kazanmak için bir araçtan ibaret olabilmektedir.
15. Şu halde güç, zaaf, fakirlik, zenginlik; hatta dünya ölçeğinde kazanmış olmak veya kaybetmek bile izafidir, görecelidir, değişkendir, arızı bir durumdur.

Özetle belirtmek gerekirse şartlar da zaman da yaratılmıştır.

Yaratılmış olan her şey ise insanın emrine ve hizmetine sunulmuştur.

Şartlara ve zamana teslim olmak değil, şartları teslim almak gerekir.

İnsanın İnşası-4: Şahsiyet

Şahsiyet ile kasıt, kelime anlamından da anlaşılacağı gibi insan olmaktır. İnsan ise Allah'ın yeryüzündeki halifesidir. Bu durumda insan olmanın şartı, kendisine verilen görevi ifa etmektir.

Fakat bu görevi ifa edebilmesi için insanın bir takım özellikleri haiz olması gerekir. Bu özellikleri şöylece sıralayabiliriz:

1. **İman:** İman, bilgi ile olur ve insanın varlık alemindeki yerini bilmesidir diyebiliriz. İmanın şartları ile alakalı hususları zaten bildiğimiz için ayrıca tekrara gerek yoktur. Pratik alana yansımaları açısından iman; **“insanın, kendisini yaratan ve diğer yaratılmışlarla olan ilişkisini bilmesi ve kabul etmesidir”** şeklinde tarif edebiliriz. İnsanın vazifesinin yeryüzünün imar ve idaresi olduğunu söylemiştik. Bu durumda diğer tüm kainat ta bize emanettir ve bizim hizmetimize sunulmuştur. Bu nimetlerden helalince istifade ederiz. Nimetin şükrü ise hamd ile yani nimetin hakkını vermekle olur. Tüm bunları bize bahşeden ve nasıl istifade edeceğimizin kurallarını koyan da Mevlâ'dır. Bizi de kainatı da yaratan Mevlâ olduğuna göre bizimle kainat arasında bir uyum vardır. Ve ayrıca bu durumda her şeyayı fitratına uygun olarak kullanmak, yine halife olmanın gereğidir.
2. **Ahlak:** Aslında imana en yakın şey olup insanın Mevlâ ve yaratılmışlarla olan ilişkisine göre kendi ile ilişki kurması ve kendini bu ilişkiye göre şekillendirmesidir. İnsanın kendisi de bir emanettir. Bu durumda kendimize karşı da sorumluluklarımız vardır. Ayrıca her insana ve kendimize, fitratımıza uygun olarak davranmak da kulluğun gereğidir. Bir başka ifade ile insanlar, farklı farklı yaratılmıştır. Şükrün gereği de bu farklılıkları keşfederek hayırlı işlerde bunlardan istifade etmektir. İnsanın fitratını bozmak ya da onu gereği gibi kullanmamak da hem zulümdür hem de insanın kainattaki konumuna uygun değildir.

Bu ilk iki madde, **şahsiyeti** oluşturmakta olup geleneğimizde bilgi ve ahlak; **felsefe** ile elde edilmektedir. Bu durumda felsefeyi, insanın inşası olarak tarif etmek daha uygun olacaktır. Burada felsefenin başka tarifleri ya da yansımalarını; konumuzla alakalı olmadığı için dikkate almıyoruz. Ayrıca yanlış bilinen veya kötüye kullanılan anlamlar ile de ilgilenmiyoruz. Zira bir şeyin suiistimal edilmesi, o şeyin özüne dahil olmadığından bu şeyin reddini de gerektirmez. Tabi ki imanın temel esasları İslam'dan alınmıştır ve diğer bilgilerimiz de bu temel kaideler üzerine inşa edilmelidir.

3. **Amel:** Yaratıcı, yaratılmış ve kendimizle olan ilişkimizi; pratiğe geçirmek yani bir başka ifade ile imanın gereğini yapmaktır. Amel; bize verilen nimetleri, en iyi şekilde ve sonuna kadar, dünyada ve ahrette bize faydalı olacak işlerde kullanmaktır. Amel sadece fiili durum olmayıp fikri, ilmi ve siyasi her türlü eylem ve davranış da amele dahildir.

4. **Yetenek ve diğer bilgiler:** Amellerin gerçekleşmesi için diğer bilimler ve sanatlar gereklidir. Bu durumda insan hayatı için gerekli olan meşru her bilginin öğrenilmesi ve bilinmesi zaruridir. Amelin tanımından da anlaşılacağı gibi maddi-manevi, ilmi-fikri-siyasi, ekonomik ve tüm diğer imkanlar; kazanılması ve elde edilmesi gereken yetenekler ve becerilerdir.

Özetle şahsiyet, iman ve ahlak ile oluşur; amel ve becerilerle kemale erer ve tezahür eder.

İnsan, Her Şeye ve Herkese Rağmen İstedliğini Tercih Edebilme Kudretine Sahiptir

Bu yazımızda şu sorulara cevap aramayı arzu etmekteyiz:

- Kötü bir ailede yetişmiş olan bir kimse hakikati nasıl bulacaktır?
- Kötü bir çevre ve kötü bir eğitimden insanları nasıl muhafaza edeceğiz?
- Hakikati anlayamayan veya bilemeyen kişilerin sonu ne olacaktır?
- Kendini kontrol edemediklerini iddia edenlere ne cevap vermeliyiz?

1. **Öncelikli olarak ifade etmek istiyoruz ki; bütün insanlar eşit olarak yaratılmıştır.** Yani bütün ruhlar, insan olmak bakımından aynı kabiliyetleri, yaratılışları itibariyle ihtiva ederler. Zira hepsi özünde insan olmaktır ve hepsi de insan olmanın asgari şartlarını taşımaktadır. Bu da akıl ve duyu sahibi olmak, irade ve duygularımız gibi temel özelliklerimizdir. **“Her doğan, fitrat üzere doğar”**¹¹ hadisi şerifi, bu anlamı ifade etmektedir. Bu yüzden doğuştan her insan;

- İyi-kötü,
- Güzel-çirkin,
- Doğru-yanlış (hak-batıl),
- Adalet-zulüm ve
- Faydalı-zararlı ayrımı yapabilmektedir.

2. **İnsanların ilk farklılaşmaya başladıkları nokta, bedenleridir.**

- Bu da ilk olarak kadın ve erkek olmakla meydana gelir. Aslen aynı insan ruhuna sahip olan insanoğlu, kadın ve erkek bedenini almakla, bazı duygu ve özellikler açısından farklılaşmaya başlarlar.

- Yine genç, yaşlı ve çocuk olmak da bir farklılıktır. Bedenimizdeki bu değişiklikler nedeniyle bazı duygu ve tecrübe farklılıkları yaşarız.

- Yine mesela, bedenimizdeki bir eksiklik veya fazlalık nedeniyle bazı özelliklerimizi de kaybedebilir ya da farklı kullanabiliriz. Örneğin görme beyinde yani eskilerin tabiriyle ruhta gerçekleşir fakat gözdeki bir eksiklik, görmeyi etkiler. Yine bedenimizdeki bir hastalık, mesela öfke duygumuzu etkileyebilir. Bedensel farklılıklardan dolayı meydana gelen özelliklerden biz mesul olmayız. Bu kaddedir. Kaderdeki bir farklılıktan dolayı insanlar yargılanamaz ya da sorumlu tutulamaz. Fakat

¹¹ Buhârî, Tefsir; Rûm, 2.

diğer fertlerin bu tür insanlara yardımcı olmaları esastır. **O yüzden kadın ve erkekler de birbirlerine farklı konularda yardımcı olmalıdırlar.**

3. Farklılıkların ikinci kaynağı, insanın **“doğduğu aile ve büyüdüğü çevre”**dir. Eşit özelliklere sahip iki insan, farklı aile çevrelerinden dolayı farklı duygulara sahip olabilirler. Örneğin bir Hindû’ya göre bir fare temiz iken Anadolu’daki bir insana göre fare en necis hayvanlardandır. Bu biraz da görgü meselesidir. Bu durum, fitrat ile ilgili hadisin devamında; **“fakat anne ve babası, onu, Yahudi, Hıristiyan veya Mecusi yapar”**¹² şeklinde ifade edilmiştir. Fakat yine de kötü bir aile veya çevrede doğup büyümek, kişinin yanlış işler yapması için bahane olamaz. Bu yüzden “bezm-i elest”te Mevlâ, hepimizden söz almıştır.¹³

4. Farklılığın üçüncü bir nedeni ise **“eğitim ve öğretim”**dir. Bir başka ifade ile eşit şartlarda eşit bir aile ve çevrede doğup büyüyen iki kişi, eğitim ve öğretimle birbirinden farklı insanlar olarak yetiştirilebilirler. **İşte bu gerekçeden dolayı tebliğ ve davete muhtacız.** Bu konuya verilebilecek en bilinen örnek, devşirme ile gayri müslim ailelerden alınan çocukların Yeniçeri ve diğer bürokratik görevlerde, İslam’a hizmet için istihdam edilmeleridir.

5. İnsanların farklı özellik ve tercihlere sahip olmasının dördüncü sebebi ise **“irade”**dir. Yani aynı ailede doğup aynı şekilde yetiştirilen iki insan da birbirinden farklı olabilmektir. Buna verilecek en güzel örnek ise Hâbil ve Kâbil’dir. Hazreti Adem ile Havvâ annemizin terbiyesinden geçen bu iki kardeşten birisi hakkı, diğeri ise batılı temsil etmektedir. İmtihanın asıl gerçekleştiği yer de tam bu noktadır. Bu sayede iyiden kötü, kötünden iyi doğar. **“Dileyen iman eder, dileyen de karşı gelir”**¹⁴ ayeti kerimesi ile **“Biz, insana, iyilik yapmayı da kötülük yapmayı da salık verdik”**¹⁵ ayetleri, bu hususu işaret etmektedir.

6. Şu halde, her ne kadar insanın şahsiyet ve karakterinin %80 oranında kalıtsal ve çevre-aile şartlarına bağlı olarak şekillendiği söylene de insan; tüm bu özelliklerini ve duygularını, kontrol edip değiştirebilmek kabiliyetine sahiptir.

7. Zaten normal olan da budur. Zira her insan mahşerde kendi hesabını kendi verecektir. Dünyada da kendi kararlarının bedelini kendi ödemektedir. Bu yüzden kendi kararını kendi vermesidir. Kişiyi karar verirken düşen görev;

¹² Buhârî, Tefsir; Rûm, 2.

¹³ A’râf, 172.

¹⁴ Kehf, 29.

¹⁵ Şems, 8.

- İstişare etmek ve
- Bir de tarihi ve güncel tecrübelerden istifade etmek.

8. Bize düşen ise;

- İnsanlara iyi bir aile ve iyi bir çevre sağlamak,
- Akabinde insanlara iyi bir eğitim vermektir ve
- Onları sürekli kontrol ederek nasihatte bulunmaktır.

9. Son olarak insanın, Allah'ın halifesi olması hasebiyle Allah Teâlâ'ya ait sıfatları taşıdığını ve bazı özel donanımlara sahip olduğunu hatırlatmak istiyoruz. Bu donanımlardan en önemlisi **“dilediğini tercih etme”** ve bir de **“tercih ettiğini Allah'ın izni ile gerçekleştirebilme”** kudretidir.

Kadın Olmak İçin Kul Olmak Şarttır

İnsanın, Allah Teâlâ'nın yeryüzündeki halifesi yani temsilcisi olma vasfı Allah Teala'nın "kulu" olma şartına bağlıdır. Kadın ya da erkek olmak, her ne kadar kul olma konusunda bir ayrıcalık sebebi olmasa da; kadınlara ve erkeklere Allah tarafından farklı sorumluluklar yüklenmiştir. Kadın ve erkek hakları da bu sorumluluklara göre düzenlenmiştir. Yani haklar arttıkça sorumluluklar artmakta; sorumluluklar azaldıkça haklar da azalmaktadır. Son zamanlarda gündeme getirilen "özgürlüğün" sınırı da "sorumluluk" ile çizilmelidir. Yani sorumluluk azaldıkça özgürlük de azalmalı; özgürlük de, sorumluluk arttığı oranda artmalıdır.

Burada asıl dikkat edilmesi gereken mesele; hakların, sorumlulukların ve özgürlüğün ana sınırlarının, Allah Teâlâ tarafından çizilmiş olmasıdır.

Kadın olmanın anlamı, getirmiş olduğu sorumluluklar ve kadın hakları konusunda İslam dini tarafından çizilmiş temel esaslar dikkate alınarak söz söylemek gerekir:

1. Öncelikli olarak bilinmesi gereken husus, kadın ve erkeğin eşit olarak yaratılmadığıdır. Buradaki eşitsizlik, kul ya da insan olma konusunda değil hak ve sorumluluklar hususundadır. Yoksa kadın ve erkek; Allah katında kul olmak, hesaba çekilmek, Allah'ın gazabını ya da rızasını kazanmak konusunda eşittirler. **"Erkekler kadınların koruyucusu ve idarecisidir. Bunun sebebi, erkeklerin kadınlar için mallarını harcamalarıdır. Biz, insanları bazı yönlerden birbirinden farklı yaratık."**¹⁶ ayeti kerimesi; bu eşitsizliğin hak ve sorumluluklar konusunda olduğunu ifade etmektedir.

2. Yukarıdaki ayeti kerimeden anlaşılacağı üzere erkeklerin ilk sorumluluğu; ailenin geçimi, aile fertlerinin idaresi/terbiyesi ve ailenin her türlü mukaddesatının korunmasıdır. Zorunlu haller dışında kadın, ailenin korunması ve ailenin geçiminin sağlanmasından sorumlu tutulmamıştır. Kadınların iş hayatında yer almaları konusunda ilk göz önünde bulundurulması gereken husus budur. Hazreti Hatice'nin ticaret ile uğraşması, kadınların modern köleler olarak istihdam edilmesine asla bir meşruiyet zemini olarak gösterilemez. Fakat bu durum, kadınların sosyal ve ekonomik hayata katkıda bulunmaları anlamına gelmez. Allah'ın kadınlara yüklediği görevleri onlara yüklememek ve İslam dininin mahremiyet ve diğer mukaddesatları ile ilgili koyduğu kurallara riayet etmek şartıyla hanımların sosyal hayatta yer almalarında

¹⁶ Nisa, 34.

herhangi bir sakınca yoktur. Hatta Efendimiz SAV döneminde bazı kadınlar savaflara yardımcı ve hasta bakıcı olarak iştirak etmiş; bazı kadınlar bizzat mücahide olarak savaşmışlardır.

3. Özellikle Hanefi mezhebinde, kişinin kendisine farz veya vacip olmayan sorumlulukları yüklemesi mekruh görülmüştür. Örneğın adak adamak hoş görülmemiş; bunun yerine başımıza gelen iyi şeyler için şükür amaçlı, kötü şeyler için de sadaka amaçlı iyilikler yapılması tavsiye edilmiştir. Yine yolculuk esnasında 4 rekatlı farz namazlarının 2 rekat olarak kılınmasına dair ruhsatı ihmal etmek yani yolculuk esnasında 4 rekatlı farzları 2 rekat yerine 4 rekat olarak kılmak hoş görülmemiştir. **“Orta yollu olunuz”**¹⁷ ve **“Dinde aşırı gidenler helak olmuştur”**¹⁸ gibi birçok hadisi şerifte; insanların kendilerine fazla yük yüklememeleri emredilmiştir. Bu durumda kadınların, kendilerine hesabı sorulmayacak işlerle kendilerini mükellef tutmaları akıllıca ve de aynı zamanda İslâmî bir tutum değıldir.

4. Hadisi şeriflerde; beş vakit namazını kılıp iffetini de muhafaza eden kadınların cennete girecekleri; kadınların hamilelik ve doğum gibi amellerine cihat sevabı verileceğı, kadınların çocuk emzirme ve lohusalık hallerinin de yine günahlara kefarete olacağı ifade buyurulmuştur. Ayrıca kadınların çocuklarına ve eşine hizmet etmesinin, **kadınların cihadı** olduğı da rivayet edilmiştir.¹⁹

5. Kadın olmanın en önemli göstergesi ve en nihai amacı anne olmaktır. Hadisi şerifte, cennetin anne olan kadınların ayakları altında olduğı ifade buyurulmuştur.²⁰ Yani özetle yukardaki hadisi şeriflerde verilen müjdelere nail olmanın en temel şartı anne olmaktır. Maalesef modern dönemde, batıl dünya görüşünün de propagandası ile “anne” olmak küçük düşürücü bir vasıf olarak kabul edilmekte; “ev hanımı” ifadesi hakaret olarak algılanmaktadır. Son dönemlerde Batıdan gelen fikri akımların ve müktesebatın da etkisiyle kadınların evlenip eş ve anne olmak yerine kapitalist sisteme dahil edilmeye çalışıldığını üzülererek görmekteyiz. Aynı durumun erkekler için de geçerli olduğunu unutmamak gerekir. Erkekler de eş ve baba olmak yerine kariyer ve iş hayatındaki başarılarına yönlendirilmektedir. Tabi ki iş hayatımız önemlidir. Zira insan olarak ilk vazifemiz dünyayı her açıdan imar etmektir. Fakat insan neslinin devamı için evlenip çocuk sahibi olmak da şarttır. Evlenmemek ve çocuk sahibi olmamak, insan

¹⁷ Buhârî, Rikak, 18.

¹⁸ Müslim, İlim, 4.

¹⁹ Ahmed bin Hanbel, Müsned, 1573 numaralı hadisi şerif.

²⁰ Nesâi, Cihad, 6.

neslinin devamına engel olmaktır. Ayrıca mümin nesillerin yetişmesi için aile hayatı zorunludur. Çocuk sahibi olmamak ve çocukların terbiyesi ile ilgilenmemek; batıla en büyük hizmettir. Son olarak, Peygamber Efendimiz SAV'in evlenip çoğalmayı bizlere emrettiği; bekar olarak ölmememizi, en kötü insanın bekar olarak ölen mümin olduğunu, evlenmeyenin ümmetinden olmadığını ve ümmetinden olmayana da şefaahat etmeyeceğini buyurduğunu hatırlatmak isteriz.²¹

6. İlimin kadın ve erkek her Müslümana farz olduğu doğrudur. Bazı bilgiler, farzı ayn yani tüm müminlere farz iken bazı ilimler farzı kifayedir; yani sadece ümmetin işini görecektir kadar kişinin bu ilimleri bilmesi yeterlidir. İman konuları ile günlük hayatta bizi ilgilendiren ibadet, evlilik, alışveriş ve ahlak konularının bilgisi farzdır. Fakat ilmin farz oluşu; çocuklarımızı her türlü ortamda ve her durumda okutacağımız anlamına gelmez. Müslümanların öncelikli görevi, çocuklarını İslam inanç ve ahlaki değerlerine uygun olarak eğitecekleri şartları oluşturmaktır. **“Defi mefâsit, celbi menâfi'den yeğdir”**²² kaidesi gereğince; iyilik yapmak için günaha girme caiz görülmediği gibi; bir günahın terkinin, iyilik yapmaktan daha sevap ve daha öncelikli olduğu ifade edilmektedir.

7. Kızlarımızın da ilimle ve cihatla mükellef olduğunu ifade etmekle birlikte; özellikle sosyal medyada, ilim ve cihat uğruna İslam ahlak kurallarının hiçe sayıldığına şahit oluyoruz. Böyle bir faaliyet İslami olmadığı gibi bu tür faaliyetlerin bereketi olmayacağını ve İslam'a fayda yerine zarar getirdiğini unutmamalıyız.

8. Son olarak hatırlatmak istediğimiz bir husus ta kadına erkeğin yükünü yüklemenin; erkeğe de kadın gibi muamele etmenin fitrata, tabiata ve Sünnetüllâh'a (yani Allah kainata koyduğu maddi kurallar ile manevi kanun ve kaidelerine) aykırı davranıştır. Ayrıca Allah Resülü SAV; (giyim, kuşam ve davranış konusunda) erkeğe benzemeye çalışan kadına ve kadına benzemek için uğraşan erkeğe lanet etmiştir.²³ Kadınların yeryüzünde idareci olmaları²⁴ ile ilgili hadisi şerifte ifade edilmek istenen bir anlam da; erkeklerin erkek gibi davranmadığı ve üzerlerine düşen sorumlulukları yerine getirmediği durumlarda kadınların erkek gibi davranacağı ve erkeklerin yerine geçecekleridir.

²¹ Buhârî, Nikah, 1.; Müslim, Nikah, 5.

²² Mecelle, 30.

²³ Ahmed bin Hanbel,II/325.

²⁴ Buhârî, Meğâzi, 82.

Kararsız Olmak, Her Kararın Peşinde Gitmek ve Usule Uygun Alınmamış Kararda Israr Etmek Arasında

“Karar verdikten sonra artık Allah’a tevekkül et.”²⁵

1. Kararsızlık yani bir karar verememe hali, vesveseden olup vesvese de Efendimiz SAV tarafından tavsiye edilmemiş ve kerih görülmüş bir iştir. Kesin bilgi olmayan yerlerde zannı galip ile amel eder ve bir karar veririz.
2. Verilen karardan dönmek ise ahlaki bir zafiyet olup, bütün işlerin yarım bırakılmasına sebep olmaktadır. Bu yüzden usule uygun olarak verilen kararların arkasından gitmek gerekir. Kararın sonucunun ne olacağını ise görmeden bilemeyiz. Bu yüzden usule uygun olan kararları sonlandırmak ve bir bedel varsa bunu da ödemek gerekiyor.
3. Yanlış karar almak korkusu da karar almaya engel değildir. Zira insan, hata ederek doğru yapmayı öğrenen bir varlıktır. Ve ayrıca biz üzerimize düşeni yaptıktan sonra, neticeyi hayır veya şer olarak halk edecek olan Mevlâ Teâlâ’dır.
4. Başkalarının kararlarının peşinden de körü körüne gitmek, bir başka ahlaki problemdir. İnsan, kendi kararlarını kendisi almalıdır. Zira kararlarımızın dünya ve ahrette bedelini biz ödeyeceğiz.
5. Karar alırken;
 - Karar alacağı meseleyi bilmek,
 - Sorunları ve çözümleri doğru olarak tespit etmek,
 - Kendini ve kapasitesini iyi tanımak,
 - Her ne olursa olsun ehil ve güvenilir kimseler ile istişare etmek,
 - Meseleyi münferit olarak ele almak haricinde diğer meselelerle bir bütün dahilinde de düşünmek,
 - Ve neticenin hayır olması için Mevlâ’ya sığınıp dua etmek karar almanın şartlarından. Karar almada, kişinin kendini tanıması, karar almanın en önemli aşamalarındadır. Zira bazen olayı ve sorunları tam olarak idrak ederiz. Ama çözümler, bizim fitratımıza uygun olmayabilir ya da bizim kapasitemizi aşabilir.
6. Başkalarını ilgilendiren meselelerde, tüm ihtimalleri hesaplamadan ve tüm tarafları dinlemeden karar vermemek, en uygundur.

²⁵ Âli İmrân, 159.

7. Açken, öfkeliyken veya daha başka zor durumlarda karar vermemek tavsiye edilmiştir.

8. Yine kritik kararlardan önce uyumak da tavsiye edilmiştir. Uyku, ruhen ve bedenen toparlanmamızı sağlar. Bu da meseleleri daha sağlıklı ve daha geniş açıdan görmemize vesile olur.

9. Kararsızlık ve karar değiştirme nasıl yanlışsa; usulüne uygun olmadan alınan kararlarda ısrar etmek de o derece yanlıştır.

10. Söz dinlememek, istişare etmemek ve nasihate kulak asmamak; müminin vasfı değildir. Hatta hakikate kulak tıkamak ve nasihati sevmemek, kalbin mühürlü olmasına delalettir.

11. Geç alınmış karar, karar değildir.

12. Daha önceki kararlar, bir tecrübe olabilir ama her dönemin kendine has şartları olduğunu unutmamak gerekir. Yani;

- Kararı alan kişiye,
- Kararın muhatabı olan kişiye,
- Zamana,
- Mekana,
- Usul ve yönetime,
- Ve diğer şartlara göre aynı meseledeki karar ve hükümler, farklılık arzedebilir.

13. Başkası hakkında karar vermek, nefse hoş gelse de sorumluluğu ağır bir iştir. Zira birinin bize güvenmesi ve kararları bize havale etmesi, sorumluluk ve hesaba bizi de ortak etmesi demektir. Akıllı insan;

- Her sözü üstüne alınmaz,
- Her soruya cevap vermez,
- Uğraşamayacağı insanları başına toplamaz,
- Ve her işin sorumluluğunu üstüne almaz.

14. Son olarak; ağızdan çıkan bir kelime ve en küçük bir davranışın dahi hesabının olduğunu; en ufak bir kötülüğün ve önemsiz görülen bir iyiliğin de karşılığının olduğunu hatırlatmak istiyoruz.

Yani “ağzımızdan çıkan her sözün esiriyiz.”

Yunus Emre merhumun “SÖZ OLA” şiirini tavsiye ederek yazımızı bitiriyoruz.

Kınama ve İftiraldan Korkmamak İçin İltifatlara İltifat Etmeyiniz

“Ben bütün bunlar için sizden (maddi veya manevi) bir ücret, bir karşılık beklemiyorum.”²⁶
buyuruyor bütün peygamberler.

Tabi ki dostlarımız var.

Tabi ki iyi insanların şahitliği bizim için önemli.

Tabi ki marifetin iltifata ihtiyacı var.

Tabi ki insanları nefret ettirmek ya da onların düşmanlıklarını kazanmak gibi bir arzumuz yok.

Tabi ki insanların gönüllerini kazanmaya çalışıyoruz.

1. Fakat bütün bunlar, Allah’ın rızasına uygun olduğu sürece makbuldür. İnsanların, Allah’ın emrine uygun olmayan işlerde iltifatına; Allah’ın emrine uygun işlerde ise kınamalarına aldırış edilmez.
2. Ayrıca her insanın iltifatı, kınaması ve şahitliği de makbul değildir. Bizler için, ilim ve ahlak sahibi insanların eleştiri ve taltifleri geçerlidir. Yoksa cahil veya İslam’a aykırı dünya görüşünü belirlemiş insanların görüşleri bizim için asla makbul olamaz.
3. Bu durumda bugün ehli küfür ve batıl tarafından İslam’a aykırı bazı işlerin güzel gösterilmesi ve hatta ödüllendirilmesi; ehli sünnet ve mutedil inanca sahip Müslümanların radikal ve hatta terörist olarak gösterilmesi, bizim için utanılacak bir durum değil aksine övünülmesi gereken bir tutumdur. Halbuki İslam düşmanları, bizi ödüllendirdiğinde ve iltifat ettiğinde kendimizden şüphe etmeli ve yaptıklarımızı gözden geçirmeliyiz.
4. Dünya hayatı geçicidir. O yüzden buradaki hükümler de ebedi ve mükemmel değildir. Geçici olmayan nimet ve kararlar, ahrettedir. Bu durumda asıl önemli olan, mahşerde Mevlâ’nın hakkımızda ne karar vereceğidir. Bugün kınamasından korktuğumuz veya iltifatına değer verdiğimiz insanlar hakkında da son kararı verecek olan Allah’tır. Özetle dünyadaki en rezil ve itibarsız hayat, en fazla yüz sene sürecektir. Oysa ahiret hayatı sonsuzdur. Buradaki kınamaların da gerçekte bize zararı, iltifatların ise pek bir yararı yoktur.

²⁶ Şuarâ, 109,127 ve 180.

5. Efendimiz SAV, insanların ve özellikle de toplumun önde gelenlerinin yüzlerine karşı övülmeleri durumunda bu insanların şımaracağı ve hatalarını göremeyecekleri hususunda bizleri ikaz etmiştir.
6. Bunun yerine iyi işleri tebrik ve duayla desteklemek, yanlış işleri ise ikaz ve yine duayla düzeltmeye çalışmak tavsiye buyurulmuştur.
7. İnsanları sevdiğimizi söylemek meşru hatta güzel bir iştir. Fakat buradaki sevgi, Allah'ın rızasına uygun ve meşru işlerde olmalıdır. Müslüman, sevgi ve merhamet dolu, kibar ve nazik, güler yüzlüdür.
8. İnsanlardan şüphe etmek ve kusurlarını araştırmak men edilmiştir. Fakat İslam'ın ve insanların maslahatı söz konusu olduğunda kusurların değerlendirilmesi ve insanların güvenilirliklerinin araştırılması bir vazife haline gelir. Fakat bunu herkes yapamaz. Sadece görevli ve ehil kimseler özelinde bu işler yürütülmelidir.
9. Tabi ki bugün insanlara güvenmekte zorlanıyoruz. Tabi ki bu şüphede haklıyız. Herkeste şüphayle yaklaşmama ama doğacak olumsuz durumlardan da korunmamın yolu, bütün işleri usulüne uygun olarak yapmaktır. Örneğin Allah CC ve Resülü SAV, bütün akitlerin şahitle ve hatta yazılarak yapılmasını emretmiştir. Buna aile fertleri ve dostlar arasındaki ilişkiler de dahildir.
10. Müslümanların geleceği hususunda endişe ediyoruz haklı olarak. İslam'a ve Müslümanlara ihanet eden, bencil ve şahsi çıkarlarını düşünen, ehliyetsiz ve cahil insanların çokluğundan şikayet ediyoruz. Bu ise ya davaya olan inancımızı sarsıyor ya da kendimizi değerli ve davanın sahibi olarak görüyoruz. Oysa biz, davanın sahibi değiliz. Sadece bu uğurda mücadele eden biriyiz. Allah'ın en sevgili ve en takva kulu da biz değiliz. Mesele, bizim dava için ne kadar çalışıp ne kazandığımızdır. Yoksa Allah, kendi davasına sahip çıkacak birilerini illa gönderecektir.
11. Özellikle siyasi ve İslami meselelerde güvenilecek kimse olup olmadığına dair düşüncemiz, kendimize olan güven ve inancımızla alakalıdır. Eğer biz gerçekten samimiyet ve gayretimize inanıyor isek; bizim gibi insanlar illa vardır yeryüzünde. Eğer biz varsak, illa ki birileri vardır. Hatta daha çok sayıda vardır. Ve hatta bizden daha samimi ve daha gayretli olanlar vardır. Eğer kendimize güveniyor isek; inancımız, bu şekilde olmalıdır. Aksi halde yeryüzünde samimi kimse olmadığına inanan kimsenin aslında kendine güveni ve inancı yoktur demektir.

Namuslu Olmak ve Olmamak Üstüne...

1. Namus deyince; asgari ve meşhur şartları hepimiz ta'dât edebiliriz herhalde. Bu şartları tabi ki kabul ediyor ve bu hususlara asla itiraz etmiyoruz. Fakat namus, sadece kadınlara özel veya kadınlarla alakalı bir durum değil. Aslında namus, en fazla erkeklere ve özellikle de adam olanlara lazım olan bir şey.

2. Veya namus sadece iffet veya örtünmekten de ibaret değildir:

- Söz ve ahit, namustur.
- Emanet ve sır, namustur.
- Vefa ve dostluk da namuslu olmaya dahildir.
- Dava, namustur.
- Tüm mukaddesat, namustur.
- Görev ve sorumluluklarımız, namusumuzdur.
- Şahsiyetli ve adam olmak, namusa dahildir.
- İstikamet, namuslu olmanın gereklerindedir.
- Cesaret ve azim de yine namuslu olmanın şartlarındandır.
- Hüsnü niyet ve hüsnü zan da namusa dahil işlerdendir.

Bu durumda, meşru olan tüm bu işlerin aksi durumlar, “**namussuzluk**” olarak nitelendirilebilir. Kelime ağır olabilir ama bunları ifade etmemiz gerekiyor zira aksi halde bu işlerin sonucu daha ağır ve telafisi olmayan durumlar olabilir.

3. Tesettürün de sadece başörtüsü ile alakalı olmadığını da tam yeri gelmişken hatırlatmak istiyoruz. Tesettürün sınır ve tarifleri, aşağı yukarı üzerinde ittifak edilmiş ve bilinen konulardır. Konu ile alakalı bestseller kitaplar yerine klasik kaynaklara bakmak yeterli olacaktır. Tabi ki örf ve ayrıntılarda ihtilaflar olabilir.

4. İnsanları ahlaklı veya ahlaksız olarak nitelendirmenin bazı şartları vardır:

- Evvela insanları terbiye etmeliyiz. Terbiye ile verilmesi gereken ilk şey ise iman ve şahsiyettir. Terbiye olmadan, insanları yargılayamayız. Zira Efendimiz SAV, kendisine düşmanlık edenleri; “cahil” olarak nitelendirmiştir. Zira cahil olmayan bir insan, kendisini dünya ve ahrette mutlu edecek şeylere nasıl düşman olabilir!
- Sonra insanları, ahlaklarını bozacak şeylerden korumak gerekir.
- Son olarak da insanların ahlaklarını tamamlayacak işlerde onlara destek olmak gerekir. Buna örnek olarak, bekar birini evlendirmek verilebilir. Bir önceki maddeye örnek olarak ise harama götüren işlerin engellenmesi gösterilebilir.

İnsanları evlendirmeden ve onları harama götüren şeyleri engellemeden, onlara namussuz veya ahlaksız diyemeyiz.

- Son olarak insanları denemek gerekir. Para veya makam ile denenmemiş bir insana, bu konularda güvenmek aceleciliktir.

5. Ortamı düzeltmeye çalışmamak da kötü insanların işlerine ortak olmaktır. Yani sadece kendimizi düzeltmek yetmez. Gücümüz nispetinde diğer insanlardan da mesulüz. Bu durumda başka insanları bir takım günahlarla itham ederken; “acaba bu günahlarda bizim ne kadar dahilimiz vardır?” sorusunu sormamız gerekmez mi?

6. Yine insanlara zulmeden veya imkanı olduğu halde zulme sessiz kalan insanların namuslu olma iddiaları anlamsız ve faydasızdır. Tabi ki herkesin hesabı Allah’a aittir. Fakat yapılanların ucu bize dokunuyor ise bunu yapanlar hakkında tedbirli olmak da yine bize düşer. Zulmü sadece kaba güç olarak anlamamak gerekiyor. Ekonomik sömürü, istismar, emeğin karşılığını ödememe, ticari hile gibi birçok husus ta zulümdür. Görev ve sorumluluklarımızı yerine getirmemek de zulümdür. Gücümüz yeten meselelerde, kötülöklere engel olmamak da bir zulümdür. *Örneğin bir patronun, işçisinin hatalarını görmezden gelmesi ve düzeltmeye çalışması veya engel olmaması da; o işçiye de, işe de, kendine de ve o işten etkilenen insanlara da zulüm değil midir?*

Özetle; insan ahlakı bir bütündür. Ahlaklı olmayı veya olmamaya, sadece kendi seçtiğimiz veya kendimize kolay gelen birkaç husus üzerinden karar veremeyiz.

Aslında başkalarının ahlaklı olup olmadıklarına karar vermek de bizim vazifemiz veya hakkımız değildir.

Zira insan; başkalarının zahirine göre karar verebilir ancak. Yani başkalarının batınını bilemeyiz.

Oysa kendi hakkımızdaki karar ise zahirimize göre değil batınımıza göre olmalıdır. Zira herkes kendini ve gönlünü bilir. **Kişi, kendini kandıramaz çünkü.** Kendine yalan söyleyemez. Sadece çok zalim, çok cahil veya inkarda inat eden kişiler kendini göremez. Zira bunların kalpleri mühürlenmiş ve hidayetleri karartılmıştır.

Ölçülü Olmak

Mevlâ Teâlâ, her şeyi bir **mizan** ve ölçüye (**kader**) göre yarattığını ifade buyurmuştur ki buna **sünnetullâh** da diyoruz. Kainatta olduğu gibi manevi alemde de her şeyin bir kuralı ve ölçüsü vardır. Bu yüzden mesela bazı hata ve günahlarımızın karşılığını da manevi veya maddi sıkıntılar olarak görürüz. Mesela yalan ve hilenin sonunda toplumsal huzursuzluk ve güvensizlik oluşur. Aç gözlülüğün sonu rekabet ve zulümdür. Yine bencilliğin sonu kimsesizlik ve yalnızlıktır. Bu örnekler daha da uzatılabilir.

Bugünkü yazımızda; hayatın bazı alanlarında ölçülü davranmak gerektiğini ifade etmek istiyoruz.

1. Ölçülü olmanın gerekliliğine dair ilk delil; kainatta her şeyin bir ahenk ve ölçüye göre yaratılmış olmasıdır. Yine namazın günde belli ve sınırlı vakitlerde olması da ölçülü ve planlı davranmaya örnektir.
2. Yeme-içme, uyku ve dinlenmede de ölçülü ve planlı olmak şarttır. Gereğinden az yemek ve az uyumak zararlı olduğu gibi gereğinden fazla yemek ve uyumak da zararlıdır. Ayrıca vaktinde yememek ve vakitsiz uyumak da fayda değil zarar getirir. Yine bu yüzden yediğimiz kadar enerji harcamak ve harcadığımız kadarını da yememiz gerekir. Aksi halde yine sağlığımız bozulacaktır. Yeme içmede ölçülü olmanın gereği; belirli vakitlerde ve belirli oranlarda yemektir. Vakitsiz yemek ya da her zamankinden az ya da çok yemek de yine vücudumuzun çalışma sistemini olumsuz etkilemektedir. Uyku da böyledir. Uyuma ve uyanma saatleri belli olmalıdır. Zira Allah Teâlâ, geceyi dinlenme; gündüzü de çalışma için yarattığını ifade buyurmaktadır. Buna aykırı davranmak fitratı bozmaktır ki bunun da maddi ve manevi bir bedeli olacaktır. İnsan; canı istediği zaman, canı istediği şeyi, canı istediği kadar yiyen varlık değildir. Gerektiği kadar, gerektiği zaman ve de gerektiği kadar yemek, insanca kalabilmektir.
3. Çalışmakta da ölçülü ve planlı olmak, yine bu noktada hatırlatılması gereken bir husustur. Canımız istediği zaman canımız istediği gibi çalışmak yerine gerektiği gibi ve gerektiği zaman çalışmak esastır.
4. Duygularımızda da ölçülü, kontrollü ve planlı olmak gerekir. Sevgi böyledir. Azı da fazlası da, vakitsiz olanı da meşru değildir. Meşru olan, gerektiği zaman gerektiği yerde gereği kadar sevmektir. Tüm diğer duygularımızda da durum böyledir.

5. İnsan ilişkilerinde de ölçülü olmak icap ediyor. İnsanlara hak ve kurallara göre muamele etmeliyiz. Yine kimseye gereğinden fazla değer vermek ya da gereken değeri göstermemek de ölçsüzlüktür.

6. İbadetlerde ve ilmi faaliyetlerde de ölçülü ve düzenli olmak esastır. Bir gün çok ibadet edip sonra günlerce ibadet etmemek makbul değildir. Yine insanların faydası için çalışmak ta böyledir. Bugün kapasitemizin üstünde hizmet edip sonraki dönemlerde kapasitemizin çok altında hizmet etmek yerine; ömür boyu, istikrarla gayret göstermeliyiz. Bu yüzden mesela bir insan her şeyi bilemez. Sadece gücü yettiği kadar ve kendi üstüne düşeni bilmesi yeterlidir.

7. Ahlaki tutumlarımızda da ölçü ve plan esastır. Her ahlaki tutumun bir ifratı bir de tefriti vardır. Örneğin fazla cesaret, tedbirsizliktir ve de ifrattır. Korkaklık ise tefrittir. Ahlak, gerektiği zaman gerektiği kadar cesaretli olmak ve tedbiri de elden bırakmamaktır. Yine gurur, ahlaka uygun değildir. Ama aciz ve miskin görünmek de bir insana asla yakışmaz. Bu yüzden aslolan vakar ve izzeti nefistir.

Mümin; Allah'ın kendisine verdiği aklı kullanarak, Allah'ın koyduğu kuralları da dikkate alıp; keyfine veya çevresine göre değil; üstüne düşen sorumluluğa göre davranandır. Mümin, her işi sevdiği için değil; hesabını vereceği için yapandır. Mümin, kendini ya da insanları memnun etmek için değil; Allah'ın rızasını kazanmak için çalışandır.

Ki Müslüman olmak da zaten Allah'a teslim olmaktır. İslâm'ın bir anlamı da selamettir ki kurtuluş ta ancak Allah'a teslim olmaktır.

Teslim olmak ise; aldığı her nefesi hesap ederek ve hesabını vereceğini düşünerek vermektir.

Örf, Maruf ve “Kim Ne Der” Üzerine

1. İslam’a aykırı olmamak kaydıyla örf ile amel etme ruhsatı vardır. Ruhsat diyoruz zira bu konuda farklı görüşler ve belli şartlar vardır. Yani örfün bağlayıcı olması bazı şartlara bağlıdır.
2. Bazı hükümlerin uygulanmasında örf esastır. Örneğin alışverişte “aldım-sattım” gibi ifadeler kullanmıyoruz; ekmeği alıp parasını veriyoruz. Yine mesela birçok işlemi icap ve kabulle değil de elektronik imza ile hallediyoruz. Fakat bu hususlarda da yine temel esaslara aykırı olmama şartı aranır.
3. “Halkla mücadele edilmez.” Buradan kasıt; yaptığımız işlerde insanların desteğini almak, toplumları dönüştürmenin zor olması ve bir de insanlara düşmanca muamele etmek yerine onları güzel şeylere yönlendirmeye çalışmaktır. Yani selin akışını durdurmak mümkün değildir ama seli belli bir yere yönlendirmek kolaydır.
4. Fakat bütün bunlar, yaptığımız işleri başkalarını dikkate alarak yapmak anlamına gelmez. Aslolan, doğru bildiğimizi yapmaktır. Yaptığımız her işin dünyada bedelini biz öderiz. Ahrette de yine hesabı bizden sorulacaktır. O yüzden dini, aklı, örfü ve istişareyi dikkate aldıktan sonra; kim ne der diye değil de hak ve adalet neyi gerektirir diye amel etmek icap ediyor.
5. Bütün hayatını, sadece başkalarını dikkate alarak şekillendirmek; şahsiyetsizliktir. Tabi ki insanları ciddiye alırız. Onlara değer veririz. Ama çok yakınımız da olsa asla kimse için kendimizi ve değerlerimizi feda edemeyiz. Hakikat ve adalet, herkesten üstün ve her şeyden değerlidir. Zira nihai olarak hesaba çekileceğimiz iki husus; hak yani ilahi hükümler ile adalet yani kul hakkıdır.
6. Özellikle İslam’a uygun olmayan örfü dikkate almak, tehlikeli ve zararlıdır. İslam’a uygun olmamaktan kasıt; sadece açıksa İslam’a aykırı olan işler değildir. İnsanlara, İslam’ın yüklediği sorumlulukları yüklemek ve Allah’ın helal kıldığı meseleleri yasak etmek te (zorunlu haller veya maslahat hariç ki buna da ancak ehliyet ve yetki sahibi kimseler karar verebilir) yine İslam’a uygun değildir.
7. Başkaları ile ilgili meselelerde olduğu gibi kendimiz ile alakalı meselelerde de yine bu ölçüler esastır. Yani kendimize de istediğimiz gibi davranma hakkımız yoktur. İnsanın kendisi ile ilişkisi de hak ve adalete dayanmalıdır. Başkalarını ihmalden nasıl sorumlu isek kendimizi ve haklarımızı ihmalden de sorumluyuz. Başkaları gibi

kendimize de iyi davranmalıyız. Yine başkalarına olduğu gibi kendimize de zulmetme hakkımız yoktur.

8. Ve asıl önemlisi; Allah'ın helal kıldığı şeyleri kendimize haram kılma hakkına sahip değiliz. Tahrim suresinin ilk ayetlerinde bu husus, açık ve sert bir şekilde dile getirilmiştir.

9. Zira insanın dünyada birkaç görevi vardır:

- Dünya nimetlerinden istifade etmek yani dünyayı yaşamak. Zira bizim ilk görevimizi dünyayı imar etmek ve buradaki nimetlerden hem kendimizi istifade etmek hem de başkalarına istifade ettirmektir.
- Bize bu nimetleri vereni ve bizi yaratıp buraya göndereni unutmamak yani iman ve ibadet.
- Salih amel ve adalet. Yani insanlara faydalı olmak ve yeryüzünden zulmü kaldırmak.

10. İnsanı hak ve adaletten ayıran ana esaslar, Kuranı Kerim'de ve Efendimiz SAV'in sünnetinde şu şekilde özetlenmiştir:

- Nefsimiz yani arzularımız ve modern tabir ile rahatımız ve hayat standardımız.
- İnsanlardan ve cinlerden olan şeytanlar ve yardımcıları.
- Aile, çevre ve eğitim.
- Siyasi ve dini başta olmak üzere her türlü otorite. Ki son iki madde, "kim ne der" ile kastettiğimiz husustur.

11. Bu bahaneler, bazen iç içe girebilir yani birden fazla bahane bir araya gelebilir veya bir bahane diğerini etkileyebilir. Bu durumda da asıl sebebi bulmak zorlaşır.

12. Ama en önemli husus; bütün bunların bahane olması yani bu engellerin, bizim hata yapmamızı meşru kılmamasıdır. Yukarda da değinildiği gibi karar bize aittir ve irademizin bedelini hem dünyada hem de ahrette öderiz.

Korkaklık ve Tembellik ya da Rahatına Düşkün Olma

Korkaklık, cimrilik ve tembellik; Efendimiz SAV'in sıkça Mevlâ'ya sığındığı kötü huylardandır.

1. Tembel insan, korkak ve cimri olur. Ayrıca da açgözlü. Zira tembel olduğu ve çalışmak istemediği için, bulduğu her şeye sahip olmak ve her şeyi sömürmek; böylece de kendini/dünyevi geleceğini garantiye almak ister.
2. Bu durumda cimriliğin bir sebebi de korku ve tembellik diyebiliriz. Zira cimri, sadece açgözlü olduğu için değil hayatının geri kalanını garantiye almak için elindekileri korur ve elinde daha fazla olsun ister.
3. Bu durumda kıskançlığın ana sebeplerinden birisi de korku, cimrilik ve tembelliktir. Kıskanç kişi, başkalarının elindekine tamah eder ve hatta bunları elde etmek için başka yollara başvurabilir. Hırsızlık, yalan ve hile gibi.
4. Korkaklık ta sadece bilinen anlamda değildir. Açlık ve fakirlik korkusu, elindekileri kaybetme korkusu, yalnız kalma korkusu, kendisiyle ve gerçeklerle yüzleşme korkusu gibi daha birçok huy da korkuya dahildir.
5. Aslında bu kusurların dayandığı temel ilke, rahatına düşkün olmaktır diyebiliriz.
6. Rahatına düşkün olmanın tedavisi, çalışmaktır. Çalışan insan, kazanmayı öğrenir. Kazanmayı öğrenen kişi ise kaybetmeyi anlar. Kazanmayı ve kaybetmeyi idrak eden kişi, korkak olmaz. Böylece korkunun bir tedavisi de çalışmaktır diyebiliriz. Çalışan insan, kıskanç da olmaz. Kıskanç ve tembel olmayan kimse, cimri de olamaz. Zira mala tamah etmez. Malını kaybetmekten ya da malın azalmasından endişe duymaz. Yine kazanacağını ve kazanmanın amacının ne olduğunu bilir.
7. Buna göre cesaret; sadece gözü peklik değil; cömert olma ve çalışmayı da kapsamaktadır.
8. Özetle çalışmak; birçok hastalığın ve kötü ahlakın da tedavisidir. Çalışan insanın boş vakti olmadığı için boş ve basit şeylere takılıp kalmaz. Yine böyle kimselerin üzölmeye ve hatta övünmeye vakti yoktur. Ayrıca çalışan kişi tüm zorluklarla yüzleşeceği için sayılan bu kötü huylardan da kurtulmuş olur.
9. Çalışan insan kıskanç olmayacağı ve diğer boş şeylerle uğraşmayacağı için, bazı toplumsal sorunların ve özellikle de kavgaların/kamplaşmaların çözümünde de çalışmanın ve bir şeyler üretmenin önemli bir katkısı olabilir.

10. Çocuklarımızı ve gençlerimizi, boş ve kötü alışkanlıklardan uzak tutmak için de onları çalışmaya, üretmeye, proje sahibi olmaya ve cesur olmaya sevk etmek faydalı olacaktır. Böylece çocuklar, boş vakitlerini geçirmek ve kendilerini gerçekleştirmek için daha güzel ve faydalı işlerle uğraşmış olacaklardır.

11. Mevcut dünya sistemi ise insanları ve özellikle gençleri, çocukları ve kadınları; hazıra alıştırmakta yani tüketmeye sevk etmektedir. Hazıra alışan kişi, öncelikli olarak fazlaca boş vakte sahip olacaktır. Bu vakti ise kötü ve boş alışkanlıklarla doldurma riski daima vardır. Ayrıca hazıra alışan kişi, korkak ve tembel olacağı gibi cimri de olacaktır. Bütün bu kötü huyların sonucu ise acizlik ve zayıflıktır. Buradaki acizlik ile kastedilen ilk şey, zayıf şahsiyetli olmaktır. Hazıra alışma ve şahsiyetin zayıf olması gibi bu yazıda sayılan her şeye bir başka ifade ile “köle ruhlu olmak” da diyebiliriz.

12. Sonuç olarak; çalışmamanın, korkak ve cimri olmanın nihai neticesi, “rahatı kaçırmayacak kadar Müslüman” ve hatta “keyfi bozulmayacak kadar insan” olmaktır ki bu tür davranışlara “sorumluluktan kaçmak” da diyebiliriz.

13. Sorumluluktan kaçmanın birçok örneğini vermek mümkündür. Evlenmek yerine birlikte yaşamayı tercih etmek yani eş olma sorumluluğunu almamak, çocuk sahibi olmaktan kaçınmak, çocukların eğitim ve terbiyesini başkalarına; mesela sadece öğretmene bırakmak, girişimci ve üretken olmaktan kaçmak, sorunları çözmek yerine sorunlardan uzak durmaya çalışmak, insanlardan gelen şeylere tahammül etmememe adına insanlardan uzak durmak gibi.

14. Proje sahibi olmamak yani anın gerektirdiği ya da o anda aklına geldiği gibi hareket edip yaşamak ta yine burada sayılan kötü huyların bir sonucudur.

15. Son olarak burada önemli bir hususu hatırlatarak yazımızı bitirmek istiyoruz: Kötü huylar, birbirini tetikleyerek durumun daha da kötüye gitmesine sebep olur. Mesela tembel insan, cimri ve korkak olur. Korkak olan ise tembellik eder. Böylece bu huylarla mücadele etmeyen kişinin durumu gittikçe daha kötüye gider. Ama tam tersi de doğrudur. Çalışkan insan, cesur olur. Cesur olan ise cimri ve kıskanç olmaz. Cömert olan ise daha fazla cömert olmak için çalışmaya devam eder.

16. Yani ahlaki hastalıkları düzeltmenin en iyi yolu irade, gayret ve sabırdır. Ahlaki hastalıkların başı ise gevşeklik/sorumsuzluk/ciddiyetsizlik, acelecilik ve tembelliktir.

Sevginin Ölçüsü ve Göstergesi Nedir/Ne Olmalıdır?

Seviyoruz, seviliyoruz. Sevmek ve sevilme istiyoruz. Hakkımız olduğunu düşünüyoruz. Anlaşılmak ve değer verilmek istiyoruz. Ve daha bir sürü şey...

Hatta sevginin meşru ve ilahi bir şey olduğuna da inanıyoruz. Anne babamızı, eşlerimizi, çocuklarımızı, mal ve makamımızı ve daha birçok şeyi seviyoruz.

Fakat hiçbir zaman, istediğimizi elde edemiyoruz. Ve bu yüzden de huzursuz oluyoruz. Hatta bazen de katı ve merhametsiz.

1. Dünya cennet değildir. Yani burada her istediğimiz olmaz. Dünya mükemmeldir ama bir imtihan yeri olarak mükemmel.
2. Sevginin bazı ölçüleri vardır:
 - Hiçbir şeyi Allah'tan, Resulünden ve diğer mukaddes şeylerden daha fazla sevemeyiz.
 - Sevgi, Allah'ın ölçüsüne uygun olmalıdır. Yani nefsimiz için değil Allah helal kıldığı veya emrettiği için sevmeliyiz.
 - Ayrıca sevgi, Allah'ın emirlerine aykırı olmamalıdır.
 - Son olarak sevgi, Allah'ın koyduğu sınırdan fazla olmalıdır. Yani her şeyin ifrat ve tefriti zararlı ve yasak olduğu gibi sevginin aşırılığı da zararlıdır.
3. Bu şartlara uyulduğunda sevgi meşru ve hatta emredilmiş bir husustur. Sevgisizlik ve merhametsizlik, Allah ve Resulü tarafından kötü görülen işlerdendir.
4. Herkes, kendine yakışanı yapar. Yani bizim sevgi veya nefretimiz, karşımızdakine göre olamaz. Doğru biliyorsak severiz. Yanlış görüyor isek nefret ederiz. Doğru ve yanlışın kaynağı, nefsimiz değil dinimiz ve aklımızdır.
5. Sevgi, hak ve hukuka mani olamaz. Hak ve hukuk da sevgiye mani değildir.
6. Sevgi, kolay elde edilemez ve kolay da zail olmaz. Kolay olan ve kaybolan şey, sevgi değil tutkudur.
7. Yani insanlarla iletişim kurmadan ve hatta sorun yaşamadan onları çok sevdiğimizi söylemek, sadece bir hayalden ibadettir.
8. Gerçek dostların sayısı azdır. Ayrıca herkesi sevmek ve herkes tarafından sevilme beklemek de yanlıştır. Zira insanlar çeşit çeşittir ve herkes tarafından sevillebilmek demek bu çeşitli insanlara uyum sağlamak yani onların ortamına uymak demektir. Oysa insan, kendi olmalı ve sürekli kendine yakışan şekilde davranmalıdır.

9. Bu durumda mutlu insan, birçok tanıdığı olan kimse değildir.
10. Ve yine bu durumda gerçek değerli insan, iyi insanların, iyi ölçülere göre sevdiği insandır.
11. **Sevginin göstergesi, sevdiğimiz kişilerin dünya ve ahrette mutlu olmasını sağlamaktır.** Tabi ki hediye ve diğer şeyler de meşrudur ve sevgi ifadesidir. Fakat sevginin gerçek sonucu; sevdiklerimizin şahsiyetli, ahlaklı, kararlı, imanlı ve gerçek birer kul olmaları için mücadeleye etmektir.
12. Yani bir başka ifade ile örneğin çocuklarımıza her istediklerini almak veya çocuklarımızın her dediğini yapmak, sevgi değildir. Eşlerimiz, anne babamız ve diğer insanlar için de durum böyledir.
13. Hatta çocuklarımızın ve eşlerimizin her istediklerini yapmak, onlara zulümdür. Zira böyle bir hareket, hem onların hayata hazırlanmasına engeldir hem de sevdiklerimizin nefislerine göre hareket etmelerini teşviktir. Oysa hayatta zorluklar ve sıkıntılar vardır. Ve insan olarak bize düşen aklımıza göre yani planlı ve bilinçli hareket etmektir.
14. Peki, o zaman çocuklarımızı ve eşlerimizi veya diğer kimseleri sevmek neyi ifade etmektedir? Tüm yukardaki maddeleri dikkate alarak şunu söyleyebiliriz: Çocuklarımızı sevebiliriz. Onlarla mutlu oluruz. Ve hatta olmalıyız. Zira bu hem görev hem de dünya nimetidir. Fakat ölçülü ve yerinde olmak, hak ve sorumluluklarımızı ihmal etmemek şartıyla. Aksi halde sevgi yalandır.

İnsanların Çoğunu Felakete Sürükleyen Şey, Dilidir

1. Her sözü üstüne alınmak yani her söze karşılık vermek, hem bayağılıktır hem de yanlış bir iştir. Mesela cahile uymak, cahilliktir. Arsızla tartışan da arsız olur.
2. Sözün fayda etmediği yerde konuşmak ahmaklıktır diyor bir Arap şairi. Yani sözü anlamayan kimseye söylemek ya da kendi elimizde olmayan şeylere üzölmek anlamsızdır. Biz ancak kendimize söz geçirebiliriz. Nasihat, sadece, inanana ve nasihat almak isteyen fayda verir.
3. İnsanlara anlamayacakları ve ihtiyaçları olmayan şeyleri söylemeye gerek yoktur. Doğru söylemenin şartları vardır demiştik daha önce; doğruyu, doğru şekilde, doğru zamanda, doğru yerde, doğru kişiye söylemek. Ve bir de doğruyu, doğru kişinin söylemesi. Aksi halde söylenen söz, hikmete aykırı olur ve zarar getirir.
4. Zorunlu haller ve dostluk hariç, fazla konuşmak, hoş ve güzel bir iş değildir. Hatta gereğinden fazla konuşmak, ya bayağılık ya da ciddiyetsizlik olarak kabul edilebilir.
5. Boş konuşmak ise zaten kerih görölmüştür. Mümin, faydalı olandır. Faydalı olan kişinin sözü de faydalıdır. Boş konuşmak ise hem israftır hem de zararlı şeylere sebep olma ihtimali yüksektir.
6. İnsanın kendine yakışmayan şekilde konuşması da karşısındakilerde hayal kırıklığına sebep olan bir iştir. İnsan, makam ve konumunun gereğini yerine getirmeli, ilmine ve makamına yakışır şekilde konuşmalıdır.
7. Karşındakinin makam ve ilmine uygun olarak konuşmak da bir fazilettir. Mesela alim bir insanı cahilmiş gibi kabul etmek, fazilet değildir.
8. Sır tutmak da fazilettir. Sırrı ifşa etmek ise kul hakkıdır. Aslında bu durum, doğru sözü doğru yerde doğru kişiye söylemek ile alakalıdır. Yoksa yalan söylemek değildir.
9. Ayrıca kişinin, her sırrını, başkalarına aktarması, karşındakinin de kendinin de zararına olabilecek bir iştir. Zira kim olursa olsun, insan hata etmeye müsait bir varlıktır ve şeytan da insanın düşmanıdır. Bu yüzden Hz. Yakup, Hz. Yusuf'a, rüyasını kardeşlerine anlatmamasını tavsiye etmiştir.
10. Başkalarının sırlarını ve gizli kusurlarını araştırmak, zaten yasaklanmıştır. Bunun tek istisnası, üçüncü kişilerin veya toplumun zarar görme ihtimali bulunan yerlerdir.

11. Kişiyeye her duyduğunu söylemesi yalan olarak yeter buyuruyor yine Fahri Kainat Efendimiz SAV. Bundan ilk maksat, sözün kaynağını araştırmadan itibar etmektir ki Hucurat Suresi 6.ayeti kerimede bu husus işaret buyurulmuştur. Bu hadisi şeriften ikinci maksadın ise bazı şeyleri uluorta konuşmanın kerih görülmesi olabilir. Bu husus ise Nisa Suresi 83.ayeti kerimede ifade edilmektedir. Günümüzde her olayın haber ya da bilgi olarak, denetimsiz bir şekilde, her yerde ve herkese ulaşmasının toplum ahlakı ya da insanların genel kültürüne veya ruh sağlığıımıza herhangi bir yararı yoktur ki bu hususa 26 Nisan 2016 tarihli yazımızda değinmiştik.

Özetle;

- Bize faydası olmayan sözleri duymayacağız.
- Her söze cevap vermeyeceğiz.
- Her bilgiyi her yerde ve herkesle paylaşmayacağız.
- Herkesten gelen habere itibar etmeyeceğiz.

Olduğu Gibi Görünmek ve Görüldüğü Gibi Olmak ya da Şeffaflık veya Net Olmak

1. Olduğu gibi görünmeyen insan, illa bir yerde açık verir. Zira en büyük sırlar bile ancak bir insan ömrü kadar saklanabilirler.
2. Ayrıca insanın niyeti neyse sonu da öyle olur. Yani Allah, imtihan ederek, kulun içinde asli olan cevheri açığa çıkarır.
3. Olduğu gibi görünen yani hakikat ehli kimse, sevilme de töhmet ve zan altında bırakılamaz. Zira hakikate, fitratı bozuk kimseler haricinde kimse itiraz edemez. Hakikatin en önemli özelliği, karşı konulamaz ve gayri kabili itiraz oluşudur.
4. Görüldüğü gibi olmamak da aslında olduğu gibi görünmemenin bir başka tezahürüdür.
5. Olduğu gibi görünmeyen ve görüldüğü gibi olmayan kimseye genelde ikiyüzlü diyoruz. İkiyüzlü insan, ne o tarafa ne de bu yar olur. Zira ikiyüzlü insanın düşmanı, zaten düşmanıdır. Dostu ise asla kendine itibar etmez. Mesela bu yüzden İslam dininden önce Araplar, asla yalanı affetmezlerdi. Zira savaş üzerine kurulan bir sistemde yalancıya güvenilerek yola çıkılmaz.
6. Bu yüzden hayatımızda en önemli şeylerden birisi de gizli ajandası olmamak yani söyledikleri ve savunduklarından başka bir hesabı bulunmamaktır. Bela ve iftiradan emin olmanın bir yolu da budur.
7. İkiyüzlülük, ihanetin bir çeşididir. Hain ve zalim, ettiklerinin karşılığını dünyada görmeden ölmezler. Yani Allah, bazı suçların cezasını ahirete erteleyebilir. Ya da dünyada ceza verdiği suçları (inkar hariç) mahşerde tekrar cezalandırmaz ya da dünyada çektikleri ceza nispetinde ahiretindeki cezasından indirim yapar. Fakat zulüm ve ihanet bunun dışındadır. Zalim ve hain, dünyada cezalarını illa ki bulur. Dünyada gördükleri ceza da ahiretteki cezadan düşülmez.
8. İslam dininin en önemli özelliği de tarih boyunca bu olmuştur. Müslümanlar, söyledikleri haricinde asla gizli hesaplar peşinde olmamışlardır.
9. Yine İslam dininin hükümleri, olduğu gibi anlaşılmalı ve uygulanmıştır. Tabi ki bir takım müteşabih hükümler vardır fakat bunlar da ilim ehli kimseler tarafından anlaşılıp yorumlanabilmiştir. Bunun haricinde İslam dininin temel kaynakları, her türden insana aynı şekilde ve aynı şeyleri hitap etmektedir. Yani İslam'ın bir takım gizli, karanlık ya da kişiye özel mesajları bulunmamaktadır.
10. Özetle insanın iki temel amacı olmalıdır:

- İlki, ücretini aldığı işin hakkını vermesi yani işini en güzel şekilde yapmasıdır. İşin gereğini yapmak, sadece o işi yapmak değil o işin gerektirdiği tüm diğer şeyleri de ifa etmekle olur. Bu yüzden hiçbir işin angarya ya da gereksiz yönü olamaz. Yani her iş önemli ve kıymetlidir. Küçük işlerde ihmalkar davrananlar, büyük işlerde de tembel ve gevşek davranırlar.
- İkincisi ise manevi ve milli değerlerimiz için mücadele etmektir. Yani her insanın, kendi kapasitesine göre, işi haricinde bir davası ve faydalı yönleri olmalıdır.

Tezat: Büyük Söz Söylemek ya da Sözüyle İmtihan Edilmeye Dair

Zulme karşıyız diyerek ya da zulüm görüyoruz diye zulmetmek.

Haksızın, haksızlık gördüğünü iddia etmesi.

Bölücülüğe ve ayrımcılığa karşıyız diye diye “bölücülüğe karşı olanlar” veya “ayrımcılık yapanları ayıranlar” cephesini oluşturmak.

“Kurânı Kerîm’de ne varsa onu kabul ederim” diyerek işine gelmeyen tüm ilmi birikimi ve hatta sonunda hadisi şerif ve ayeti kerimeleri reddetmek.

Ehli sünnet iddiası ile ehli sünnetin temel değerlerini yerinden etmek yani ehli sünneti dönüştürmek. Ve bir de ehli sünneti müdafaa etme adına ehli sünnetin karşı çıktığı ifratları yeniden üreterek ehli sünnetin karşı olduğu işleri yapmak. Peki biz, ehli sünnet olmaktan neyi anlıyoruz?

1. Ehli sünnet olmak, sadece belli isimlere takılıp kalmak ya da belli kalıpları mukaddes yapmak değildir.
2. Ehli sünnet olmak, tarihte olup biten her şeyi kutsal yapmak da değildir.
3. Yani ehli sünnet olmak, ayrıntıda ya da tek tek meselelerde değildir. Ehli sünnet olmak; bir duruş ve bir yöntemdir.
4. Özetle ehli sünnet olmak, şahısların kendilerini öne çıkarmaları için bir övünme ya da savunma mekanizması değil; ümmetin ve toplumun muhafazası ve İslam’ın basit-ilahi yapısının muhafaza edilmesidir.

...

Peki ne yapacağız? Zulme ve bidate karşı durmayacak mıyız? Ya da İslam’ı ve Müslümanları müdafaa etmeyecek miyiz? Tabi ki duracağız ama şayet kimseye zarar vermemek ve üzülmemek için bazı ana esaslardan asla taviz vermemek daha uygundur.

1. Şahıs ve kurumlardan çok, kavram ve söylemlere öncelik vermek daha hikmetlidir. Örneğin falan şahsa ya da kuruma eleştiri yerine “hırsızlık” ya da “usulsüzlüğe”; birilerini övmek yerine “güzel işlere” vurgu yapmak daha maksada uygun değil midir?
2. Ehli sünnet olmak dahil hiçbir kimliği “Müslüman olmanın” ötesine geçirmemek gerekiyor. Bu yanlış tavrın bir başka tezahürü de mezhep, meşrep, milliyet ve kurumsal kimlikleri; devlet ve ümmetin olmanın ötesine geçirmektir.

3. Bir başka usul de cedel yerine hikmeti tercih etmek yani olumsuz durumları ve problemleri zikretmek yerine olması gerekeni, hakikati ve çözümü anlatmaktır.
4. Son olarak amacın, dünya ve ahirette saadete ulaşmak olduğunu; yoksa kendimizi birilerine kabul ettirmek ya da üstün gelmek olmadığını idrak etmek gerekiyor.
5. Bu son idrak, kişi ve kurumların fani olduğunu ve amaca hizmet eden her şeyin meşru olmadığını da zaten izhar edecektir.

...

Peki ya birgün geçmişte yaptıklarımıza üzülürsek? Ya birgün daha önce tenkit ettiğimiz şeyleri yaparsak? Tabi ki kalpler de kader de Mevlâ'nın elindedir. Tabi ki kişi kendinden yüzde yüz emin olamaz. Ama kişi kendinden şüphe de edemez; yani doğru bildiği işleri yapmaya devam edebilmesi için az da olsa kendine güvenmelidir. (Hayatın akışına kapılıp değişip dönüşmemeye dair 6 Haziran 2017 tarihli yazımıza bakabilirsiniz).

Sonra pişman olmamak ya da birgün kendi beğenmediği işleri yapmamak için birkaç basit ama önemli kurala riayet etmek, faydalı olacaktır. Ki gerisi zaten Mevlâ'nın takdiridir.

1. Vaktinden önce çiçek açmamak: Her şeyin bir sırası ve zamanı olduğunu bilmek, belli şeylerde kendini ispat etmeden öne atılmamak, hata etmemek için önemli bir kriterdir. *Daha ilmin başında kendini alim zannetmek, ilk defa katıldığı bir mecliste ev sahibi gibi davranmak, daha bir işi tam olarak kurmadan sonuçlarının meyvesinin peşine düşmek ve heyecanla ticarete girip fütursuzca adımlar atmak; bu yanlış tavra örnek verilebilir.*

2. İstişare etmek: İstişare, hem az hata etmemize vesiledir hem de hata ettiğimizde bizi anlayacak ve hatalarımızın telafisinde bize destek olacak yol arkadaşları edinmek demektir.

3. Haddini bilmek: Aslında haddini bilmek, ilk maddeyi de içeren bir tutumdur. Yani ilminin ve konumunun farkında olmak, şımarmamak, tek dava sahibi olarak kendini görmemektir haddini bilmek.

4. Amelin sözden fazla olması: Çok konuşmak, yalansız ve hilafsız olmaz. Yani konuşmaktan daha çok iş yapmak, akıl vermekten daha iş yaparak göstermek ve nasihat etmekten daha çok örnek olmak icap ediyor.

DİNİ RİSALELER

Akıl-Din veya Din-Bilim İlişkisi yahut Kurâni Kerîm, Bütün İlimleri İhtiva Etmektedir ya da İslam Dini Sadece Kurâni Kerim'den Mi İbarettir?	3
Allah İçin Yaptığımız Her Şey, Aslında Kendimiz İçindir	5
Kurâni Kerîm'i ve Hadisi Şerifleri Anlamak ile Her Meseleye Kurâni Kerîm'den veya Hadisi Şeriflerden Delil Aramak Farklı Şeylerdir	7
Bahane Üretmek, Cehenneme Doğru Kürek Çekmektir	10
En Büyük Bela, Hakikati Görememektir.....	13
“Sen ve Rabbin Gidin Savaşın” Demenin Farklı Tezahürleri	15
Dünyaya Değer Vermemek ve Verilen Nimetin Değerini Bilmemek ya da İfrat-Tefrit Dengesi	17
Ehli Sünnet'e Çağrı: Ehli Sünnet Olmak İnsaf, İtidal ve Adalet Sahibi Olmaktır	21
Ehli Sünnet Olmak İle Ehli Sünnet Görünmek Farklı Şeylerdir	24
Dünya Sevgisi ya da Gam ve Emel	27
Hesap, Ayrıntılıdır Yani Zerre Kadar İyilik Veya Kötülüğün Hesabı ve Karşılığı Vardır	30
Mevlâ, Hidayeti İsteyip Hak Edene İhsan Eder	32
İhlâs; Kul İle Rabbi Arasındadır Yoksa Dindar Görünmeye Çalışmak ya da Dindarlığına Fazla Vurgu Yapmak Değildir	35
Din-Devlet, İman-Amel ve Dînî-İslâmî tartışmaları	38
İman, Nifak ve Tekfir	41
İmtihan, Nimettir; Nimetin İse İmtihanı Vardır ya da Külfet Artınca Nimet; Nimet Artınca da Külfet Artar	43
Kadere Tabi Olmak, Gelecek Endişesi Taşımak ve Yanlış Yapmaktan Korkmak	45
Tüm Mesele Kendimizi Kurtarmak Değil Midir?	47
Kıyameti Beklemek ya da Bazı Kavimleri Helake Götüren Sebepler.....	49
Ceza da mükafat ta Hem Dünyada Hem Ahirettedir; Maddi ve Manevi Karşılık Ayrı Şeylerdir	52
Namaz Kötülükten Uzak Tutar Lakin Kötülükleri Meşru Kılmaz	55
Kulluk ve Oruç	58

İnsanın Yaratılışındaki Hikmet.....	58
İnsana Yüklenen Sorumlulukların Karşılığı.....	58
Genel Olarak İbadetlerin Hikmeti	59
Orucun Kul Üzerindeki Etkileri	61
Ölmeden Önce Ölmek veya Sahip Olduğu Her Şeyden Vazgeçip Her Halini Değiştirebilmek	63
Mesele Nasıl Öldüğümüzdür.....	65
Ölmek, Son ya da Başlangıç Değil; Hayata Olduğu Yerden Devam Etmektir	68
Bütün Peygamberler, Üç Temel Esası Emretmişlerdir.....	70
Put ve Putlaştırmak.....	73
Seçilmişlik: İman, Takva ve Amel İledir	76
Semâvî veya İlâhî Kitaplar Meselesi ya da Tek Gerçek Dinin İslâm Olduğu İncancına Yönelik Tartışmalar	79
Ehli Kitap Kavramı	79
Suhuf (Yani Sayfalar).....	80
Tevrât ve Zebur	81
İncil.....	81
Önceki Kitaplar Niye Tahrif Edilmiştir.....	82
Önceki Kitapların Hükümü Nedir?	82
Kurânı Kerîm'in Diğer Kitaplara Üstünlükleri Nelerdir?	83
Şükür! Sadece Elimizdeki Güzel Şeylere Değil Başımıza Gelmeyen Kötü Şeylere de Şükür!	85
Tahrife Dair: Hiçbir Kavim, Açıktan Tahrif Yaptığını İfade veya Kabul Etmiş Değildir	88
Tevbe, Günah İşlemek İçin Bahane Değildir	90
Tevhid, Özgürlük; Şirk İse Köleliktir.....	93
Toplumsal Algı, Hakikatin Ölçüsü Değildir	95
Yalnızlık, Mevlâ İle Beraber Olmak; Acizlik İse Mevlâ'ya İltica Etmektir	98
Nasıl Yaşıyoruz?	101
Dinde Zorlama Yok Mudur?	103

Akıl-Din veya Din-Bilim İlişkisi yahut Kurâni Kerîm, Bütün İlimleri İhtiva Etmektedir ya da İslam Dini Sadece Kurâni Kerim'den Mi İbarettir?

1. Akıl; her zaman kendi başına bilgi üretemese de önüne konulan bilginin doğru-yanlış ya da faydalı ve zararlı olduğunu ayırt edebilir.
2. Fakat akıl her zaman sağlıklı çalışmayabilir. Bunun birkaç engeli vardır:
 - Sağlık engelleri.
 - Ahlâki engeller yani hevâ ve nefis.
 - Bilgiye dayalı engeller yani çevre ve eğitim.
 - Unutmak ve hata etmek. Bu engellerden kurtulan akla “akli selîm” diyoruz. Fakat hata ve unutkanlık, insanoğlu için her zaman geçerli olan bir durumdur.
3. Bu durumda “akıl”:
 - Sahih din ile batıl dini ayırır. Eğer aklımız yani şüphe ve tefekkür olmasa idi her insanın, doğduğu toplumun inancı üzere kalması meşru olurdu. Yani akıl, yanlış inançta olan birinin bu inancın yanlış olduğunu anlayacak kudrettedir. Aksi halde imtihan, mümkün olmazdı.
 - İslam'ı akıl ile bilir ve kabul ederiz. Yani akıl; irade ve bilgi kabiliyetidir.
 - Yine akıl sayesinde İslam'ı anlar ve uygularız. Yani akıl, eylemi de yöneten melekedir de aynı zamanda.
4. Peki “din” niye vardır ve gereklidir?
 - Birincisi; insan aklının üretme imkanı olmayan bazı bilgiler, vahiy ile insanlığa öğretilir. Akıl da bu ana bilgilerden yola çıkarak ve bu ana yöntemlere bağlı kalarak bilgi üretir ve uygular.
 - İkinci olarak din; insana ulvi gayeler verir. Mesela akıl, yoldaki bir dikenin kaldırmanın doğru ve faydalı olduğunu bilir ama yine de insan; “bunu her zaman ben niye yapayım?” ya da “bu yoldan zaten falan geçiyor, bırakayım da ayağına batsın” gibi düşüncelere sahip olabilir. İşte din, bu noktada aslolanın herkesin kendi amel defteri olduğu ve herkesin kendine yakışanı yapması gerektiğini bildirir.
5. Peki Kurâni Kerim'de bütün ilimler bulunur mu?

- Eğer bu ifade ile bilginin ilkeleri yani temel bilgi ve yöntemler kastediliyor ise; yukarıda da ifade ettiğimiz gibi din; akla bazı temel bilgiler ve yöntemler verir. Bu durumda temel kaideleri bilen birinin ayrıntıları da bilmesinin mümkün olduğu çıkarımına dayanarak bütün bilgilerin Kurânı Kerim’de olduğunu (önceki ifadede kastedilen şekliyle) söylemek yanlış olmaz.
- Ama bu demek değildir ki atomun yapısı ya da bazı modern bilgi veya deneyler, Kurânı Kerim’de vardır. Yukarıda da ifade ettiğimiz gibi dinin temel hükümlerini, yine dinin koyduğu ana metotlara da riayet ederek araştırmak, anlamak ve geliştirmek; insanın vazifesidir. Bu durumda çalışmadan ve üretmeden, “Kurânı Kerim’de bütün bilgiler zaten mevcuttur. Şu halde biz Müslümanlar, her şeyi biliyor ve kontrol ediyoruz” demek; biraz kendini avutmak ama aslında tembellik ve acizlik ifadesidir.
- Özetle Kurânı Kerim; bir bilim kitabı değildir ama içinde bazı bilgilerin olması da doğaldır. Ayrıca Kurânı Kerim’de bulunan bazı tarihi bilgilerin de gerçek olduğunu kabul ederiz. Fakat Kurânı Kerim, en temelde, **“Hidâyet Kitabı”** yani **“Rehber”**dir. Yani özet ifadeyle **“İnsanın kullanım kılavuzu ve aklın çalışma prensiplerini içerir”** diyebiliriz. Zira O, insan aklına hitap eder ve insana, nefis ve şeytan karşısında yol göstermek için gönderilmiştir.

6. Son olarak İslam Dininin sadece Kurânı Kerim’den olmadığını ifade etmek gerekiyor. Burada özellikle, O’nun şârihi ve uygulayıcı olan Efendimiz SAV’in rolünü ifade ve kabul etmek icap ediyor. Nasıl ki biz klasik bir eseri anlamak için o eseri yazanın diğer eserleri ile öğrencileri ya da takipçilerinin yorum ve aktarımlarından istifade ediyor isek; İslam’ı anlamak için de vahyin birinci derece muhatabı olan Fahri Kâinât Efendimiz’e başvurmak zorundayız. Kurânı Kerim’in, İslam dininin tek kaynağı olmadığını ifade etmek, Kurânı Kerim’de bütün bilgiler mevcut mu sorusunu biraz daha ikinci plana itiyor zaten.

Allah İçin Yaptığımız Her Şey, Aslında Kendimiz İçindir

Dünyada doğru yoldan sapmamanın yolu, Allah'ın hidayet vermesidir. Allah Teâlâ ise niyet ve salih amele göre hidayet verir. Mahşerde bizi kurtaracak olan da yine iman ve niyettir. İman ve niyetin göstergesi ve bedeli ise yine salih ameldir.

Salih amele dair önceki yazılarımızda değinmiştik ki Allah için bir şeyler yapmak ve sadakai cariye de salih amele dahildir.

Peki nedir Allah için bir şeyler yapmak? Bu soruya günümüzde çoğumlukla “Allah için ibadet ediyorum” cevabı verilmektedir.

Oysa ibadetleri, Allah'ın emri olduğu için yapıyoruz. Yani bunun bir pazarlığı yok. İbadet bir lüks de değildir. Belki nafil ibadetleri, Allah için yaptığımız şeylerden kabul edebiliriz. Ama bu da aslında bir başlangıçtır.

1. Zira insanın asıl vazifesi, imardır. Ayrıca Mevlâ, “*Allah’a yardım ederseniz, O da size yardım eder.*”¹ buyurmaktadır. Efendimiz SAV de Allah'ın yardımını, kulun yardımında olma şartına bağlamıştır.
2. Allah'ın yardımını ise değişik şekillerde anlamak mümkündür:
 - Hidayet verme,
 - Hidayet üzere devamlı eyleme,
 - Güzellik verme,
 - Beladan koruma,
 - Hesapta kolaylık,
 - Af ve mağfiret.
3. Ama Allah'ın mümine dünyadaki en büyük nimeti, iman üzere ve beladan emin olmaktır. İnsan tabii ki sıkıntı çeker ama beterin beteri vardır. Bela, hastalık ya da aile fertleri ile imtihan olabileceği gibi hakikati görememek de beladır. Toplumsal huzursuzluk, kargaşa ve güvensizlik de yine beladır. Ferdin manevi buhran içinde olması da yine en sık görülen belalardandır.
4. Peki Allah'a yardım etmek nedir?
 - Allah Teâlâ'ya yardımın ilk anlamı, Allah'ın dinine yardım etmek yani dinin hükümlerini muhafaza ve savunmadır.

¹ Muhammed, 7.

- İkinci anlam ise, kullara yardım etmektir.
5. İnsanlara yardım etmek nedir peki?
- İnsanlara yapacağımız ilk yardım, maddi olan yani onların can güvenliğini sağlamak ve geçimlerini temin etmelerine destek olmaktır.
 - Ama insanlara asıl yardım, onların dünyada huzur; ahirette de kurtuluşa ermeleri için çalışmak yani manevi olarak insanlara yardım etmektir. Buna ise tebliğ, davet ve cihat diyoruz.
6. Şu halde insanlara yardım etmeyi terk ya da ihmal edersek; Allah'ın yardımını üzerimizden çekilir. Bunun ise bazı sonuçları vardır:
- Allah, yardımını çektiği kulun doğru işlerine destek olmaz. Bu durumda da yaptığımız işlerden netice ve bereket hasıl olmaz.
 - Yine böyle bir durumda Mevlâ, kulun yanlış işlerini de düzeltmez ki Allah muhafaza böyle bir durumda kul, her yaptığı işi doğru hatta Allah'ın emri zanneder.
 - Neticede kul, hidayetten mahrum kalır ve bunun artık dönüşü de yoktur.
 - Allah'ın yardım etmediği kul, kendini yalnız ve huzursuz hisseder.
 - Huzursuz ve yalnız kimse, hata eder; hataları etmeye devam eder ve hataları katlanır.
 - Yine böyle kimse güzel işler yapamaz.
7. Güya biz başkalarını kurtarmak için çalıştığımızı zannediyoruz. Oysa aslında kendimiz için hayır işler yapıyoruz. Yani kendimizi kurtarmak ve muhafaza etmek için.
8. İslam ve Müslümanlar için bir şey yapmadığımızda kaybeden de biz oluyoruz. Yoksa biz çalışmıyoruz diye batıl ve zulüm, galip gelecek değildir. Biz çalışıyoruz diye de hak ve adalet hakim olacak da değildir. Bütün bunlar, Mevlâ'nın takdiri iledir. Zira hidayet de bela-nimet de kaderde yazılmıştır.
9. Yani bizim yapıp ettiklerimiz, başkalarından çok bizim kaderimizi etkiliyor.

Özetle şayet içimizde bir huzursuzluk varsa ya da bir şeylerin eksik ya da yanlış olduğunu düşünüyor isek hayatımızda; amellerimize bakmalıyız acaba neyi eksik veya yanlış yapıyoruz diye.

Ve unutmamak gerekiyor ki, doğru bildiğini yapmamak ve plansız hareket etmek; kula hata olarak yeter.

Kurâni Kerîm’i ve Hadisi Şerifleri Anlamak ile Her Meseleye Kurâni Kerîm’den veya Hadisi Şeriflerden Delil Aramak Farklı Şeylerdir

İslam dini, hayatın bütün alanlarını kuşatmaktadır ve bu yüzden de hemen her mesele ile alakalı bir hüküm beyan etmiştir. Fakat her meseledeki hükmün mahiyet ve kapsamı, aynı değildir. İslam dininin, meseleler karşısındaki tavırları çeşitlilik arz etmektedir:

- Bazı meseleler ile alakalı ayrıntılı ve kesin hükümler vardır. İman ve ibadet konuları ile miras ve nikah bahisleri gibi.
- Diğer meselelerin çoğu ile alakalı olarak genel hükümler vazedilmiştir. Adil olmak, ölçülü olmak, yalan söylememek gibi. Fakat bunların ayrıntıları, içtihadı bırakılmıştır.
- Bazı meseleler hakkında ise ayrıntı ya da genel hüküm koyulmamış fakat usul ve yöntem gösterilmiştir. Mesela birçok işte Müslümanların maslahatının gözetilmesi gibi.
- Bunun haricindeki meseleler ise mübah görülmüş yani emir ya da yasak şeklinde bir hüküm beyan edilmemiştir.

Buna göre:

1. İslam dininin, dışarda tuttuğu her hangi bir alandan söz edilemez. Yani hayatın her alanı, insanın da bir bütün olması gözönüne alındığında, İslam dininin hükümlerinin dışında olamaz.
2. Fakat her meselede aynı derecede delil aramak yanlıştır. Yani bir başka ifade ile yaptığımız her işe, doğrudan ayet ve hadisi şeriflerden aynı kat’îlikte delil bulunamaz.
3. Bu durumda içtihat ile elde edilen sonuçlar nihai değildir. Yani bir başka ifade ile kimse içtihadı açık meseleler yüzünden tekfir veya tenkit edilemez; İslam dininin dışında tutulamaz.
4. Kurâni Kerîm’i okumak, anlamak, öğretmek ve ayetler üzerinde tefekkür etmek farzdır ve de ibadettir. Ayrıca namazdaki huşûnun ilk şartı da ayetleri anlamak ve bu ayetler üzerinde tefekkürdür.
5. Kurâni Kerîm, her okunduğunda insana farklı bilgiler ve anlamlar ilham etmektedir (bkz. Tâhâ Suresi 113. Ayeti kerimenin meali ve tefsiri). Bu durumda halis niyetle ve insaf ile ayeti kerimeler tilavet edildiğinde, illa ki zihnimizdeki problemlere

çözüm ve dertlerimize deva bulacağız. Buradaki dertlerden kasıt, manevi ve fikri meselelerimizdir. Zira Kurâni Kerîm, hem hidayet hem de şifadır. Hidayet, rehber ve delil demektir. Şifa ise devam ve çözümdür.

6. Fakat Kurâni Kerîm'i anlamak ve tefsir etmek ile zaten zihnimizde olanlara delil aramak farklı şeylerdir. Bir başka ifade ile Kurâni Kerîm'in ne emir buyurduğu ile bizim ona ne söyletmek istediğimiz, aynı şeyler değildir.

7. Bu yüzden her içtihadı ve özellikle de her bilimsel teoriye, Kurâni Kerîm veya hadisi şeriflerden delil aramak uygun değildir. Özellikle bazı bilimsel verileri, ayeti kerimelerin gerçek anlamları olarak görmek, bu bilimsel verilere karşı çıkanları tenkit ve hatta tekfir etmek ya da değişen bu bilimsel veriler yüzünden ayeti kerimelerin güvenilirliğini zedelemek gibi farklı sakıncaları ihtiva etmektedir.

8. Burada özellikle de yerli yersiz, tüm görüşlerimizi ayet veya hadisle destekleme tavrını sakıncalı ve hatta yanlış bulduğumuzu ifade etmek istiyoruz. Böyle bir tavır, herkesin, yanlış ya da doğru, tüm görüşlerine dini bir referans bularak kendini haklı muhalifi de din dışı gösterme gibi tehlikeli bir duruma sonuca sebep olmaktadır. O yüzden her meselede olduğu gibi ayet ve hadisleri referans gösterme meselesinde de itidal esastır.

9. Özellikle ehliyesiz ve ilmi titizlikten uzak kimselerin, hadisi şerifleri gelişigüzel her meselede kullanmalarının cahillik ya da ihanet olduğu hususunu belirtmek istiyoruz. Her delil bulma, bir içtihatdır. İchtihat ise bir sistem ve usule göre olur. Aksi bir durum içtihat değil, cahilliktir.

10. İnternetin geneli; İslam dini ile alakalı meselelerde ve hatta birçok kritik meselede, bir araştırma ve öğrenme yeri değildir. Tabi ki burada klasik kaynaklar veya güvendiğimiz/bildiğimiz kişi ve kurumlar müstesnadır. Genel olarak internet, İslam dini ile alakalı meselelerde, zaten bildiğimiz bilgilere kısa sürede ulaşmak için bir vesile olabilir. Fakat kopyala/yapıştır mantığı ile fetva, hadis ve tercüme diye birçok bilgi, doğruluğu araştırılmadan paylaşılmaktadır.

11. Son olarak her meselenin ve özellikle de içtihadı dayalı meselelerin, medya üzerinden, İslam dini gibi sunulmasının sakıncalı olduğunu ifade etmek istiyoruz. Özellikle da halkımızın farklı anlayış, eğitim düzeyi, örf ve ilgi alanlarına sahip olduğu da dikkate alındığında; halkımıza öncelikli olarak ihtiyacı olanın verilmesi hikmete daha uygundur.

12. Zira Ayeti kerimede, insanların bilgi düzeylerinin üç türlü olduğu ifade edilmiştir:

- **Hikmet** ehli yani meselenin uzmanı kişiler.
- **Nasihah** ve öğüte ihtiyacı olan kimseler yani mesele ile alakalı yeterli bilgisi olmayan kişiler.
- **Mücadele** ile meseleleri kavrayabilenler yani fıtrahı itiraza uygun olan ya da meseleye muhalif olanlar².

13. Bu ayeti kerimenin ifade ettiği bir başka anlam ise (fetva ve ilim ile alakalı diğer hadisi şerifleri de okumakta fayda var) **dini konuların da tıp ve diğer alanlar gibi bir uzmanlık alanı olduğudur**. Yani dini meseleler, herkesi ilgilendiriyor diye her önüne gelenin fetva ve karar hakkı yoktur. Nasıl ki hepimizi ilgilendiren hukuk ve maliye alanlarında uzman kişiler yetkili ise İslam ve hatta tarih ve siyaset konularında da uzmanlığa dikkat etmek ve haddini bilmek icap ediyor.

² Bkz. Nahl Suresi, 125.ayeti kerime.

Bahane Üretmek, Cehenneme Doğru Kürek Çekmektir

Menzil, ebedi hayat yani ahiret.

Dünya, tarla.

Ebedi hayata giden iki köprü var. Ölüm ve Sırat. İkisinden de korkuyoruz.

Bu hayatı kazanmak için yegane sermayemiz ise ömrümüz.

Ömrümüzü heba ettiğimiz yani ebedi saadete kavuşmaya engel iki şey var önümüzde: Hevamız yani rahatımız ve zevklerimiz ile bir de hiç bitmeyen bahanelerimiz.

Bu yazımızda menzile varmamıza engel olan bahanelerin aslında sadece duygusal/psikolojik ve sanal olduğu, Mevlâ'nın insana yol göstererek bu bahanelerle başedebilme kabiliyeti verdiği; işte bundan dolayı da hata ve eksikliklerimiz için hiçbir bahanenin kabul edilmeyeceğinden bahsetmek istiyoruz.

1. **İblis'i şeytan yapan bahane üretmek; Hz. Adem'i insan yapan ise tevbe etmektir.** Şeytan; "Ben zaten iyi bir kul idim. Sen Adem'i aramıza sokarak benim isyan etmeme sebep oldun" diyerek kendini haklı çıkarmaya çalışmıştır.³
2. **Hata ve eksikliklerimize ilk bulduğumuz bahane "şeytana uymak"tır.** Oysa şeytan, bize zorla bir şey yaptırmaz. Sadece vesvese verir yani aklımıza bazı düşünceler sokar. Biz de bunlara ilgi duyup karar veririz. Ve şeytan, insanlara zorla bir şey yaptırmadığını söyleyerek kendini müdafaa etmekte⁴ hatta ilahlık iddiasında bulunan Firavun'dan bile "ben isyan ettim ama ilahlık iddia etmedim zira Allah'tan korkarım" diyerek uzak durmaktadır.⁵
3. **Bir başka bahanemiz ise "bilmemek" ya da "bilmediğini bilmemek"tir.** Oysa Mevla, akıl vermediği⁶ ve peygamber göndermediği hiç kimseyi mesul tutmamıştır.⁷
4. **Cahilliğin bir başka çeşidi de "anne babamızdan böyle gördük" ya da "herkes böyle yapıyor" demektir.** Oysa Allah Teâlâ bize, her gördüğümüzü taklit etmeyecek beceri yani iyi-kötü, güzel-çirkin, doğru-yanlış ve hak-batılı ayıracak akıl ihsan etmiştir.⁸ Peygamberden zalim, zalimden ise peygamber doğmuştur. İki yaşındaki bir çocuğun

³ Hicr, 39.

⁴ İbrahim, 22.

⁵ Haşr, 16.

⁶ A'râf, 172.

⁷ İsrâ, 15.

⁸ A'râf, 172.

kendine yararlı ve zararlı olan bir kısım şeyleri ayırt edebilmesi ve anne-babasına rağmen tercihte bulunması, insanın hakikati ayırt edebileceğine örnektir.

5. **Bir başka bahanemiz ise “çevre ya da mahalle baskısı”dır.** Yani insanların iltifat ve eleştirilerine ya da hakaretlerine aldırış etmektir.⁹ Oysa gerçekten Allah’a iman edenler ve gerçekten Allah’tan yardım isteyenler; hak bildikleri yolda kendi anne babalarına karşı dahi dik durabilmelidirler. Buna misal olarak da İbrahim AS’ın babası ile mücadelesi verilebilir.

6. **Emeğimizin karşılığını görememek ya da umduğunu bulamamak veyahut da kendisini başarısız kabul etmek de bir başka bahanedir.** Yunus AS; tebliğinin karşılığını göremediği yani kendisini başarısız gördüğü için kavmini terketmiş yani mücadeleden vazgeçmiş; bunun neticesinde de ilahi cezaya muhatap olmuştur.¹⁰ **“Ben dava için çok hizmet ettim ama kıymetim bilinmedi, harcandım ve kullanıldım”** ya da **“falan adam Müslüman ama yaptıklarına bak”** gibi bahaneler acizlik ya da tembellik ifadesidir.

7. Bir başka bahanemiz ise **“biz mazlumuz, elimizden ne gelir”**¹¹ ya da **“biz büyüklerimize uyduk”** demektir. Oysa herkes kendi hesabını verecektir. Firavun’un adamları, **“Biz Firavun’dan korkup Musa ile savaştık”** bahanesi ile **“Ya Rabbi! Bizi bunlar yoldan çıkardı. Sen bunlara kat kat azap et”** demişler fakat **“Herkes kendi ettiğinin azabı vardır”** ilahi ihtarını ile muhatap olmuşlardır.¹²

8. **Hastalık, meşguliyet, boş işlerle uğraşmak, çoluk çocuk ve ailemiz, mal ve makamımız; bizi ilahi vazifeyi yerine getirmekten alıkoyan diğer mazeretlerdir.** Ve Allah, Eyyûb AS’ı örnek vererek hastalığın, hiçbir emri yerine getirmeye engel olmadığı¹³, çocuklarımızın ve eşlerimizin bize düşman olabileceği¹⁴ ve mallarımızın da bizi Allah yolundan alıkoyabileceği¹⁵ konusunda ihtar etmiştir. Dünya hayatı, kuru hayal ve boş işlerle bizi aldatmaktadır.¹⁶

9. **Ölümü uzak görmek, insanı yanıltan bir diğer şeydir.**¹⁷ Şu anda hayatta olduğumuz için ölümün uzak olduğunu zannediyoruz. Allah Teâlâ, bela vermekte acele etmediği için hatalarımızı anlayamıyoruz veya sorumluluklarımızı erteleyip duruyoruz. **Oysa ölüm hep**

⁹ Mâide, 54.

¹⁰ Kalem, 48.

¹¹ Nisâ, 97.

¹² Araf, 38.

¹³ Enbiyâ, 83.

¹⁴ Fetih, 11.

¹⁵ Teğâbün, 14

¹⁶ A’râf, 51.; Müddessir, 45.

¹⁷ Kâf, 19.

beklenmedik bir anda ve aniden gelecek¹⁸ “işlerimiz hep yarım kalacak” yani Azrail AS, işlerimizi tamamlamamız için bize ek süre vermeyecektir.

10. **İnsanın ürettiği bir başka bahane, kendini eksik görmesidir.** Yani bir başka ifade ile; **“Bizim de Ebubekir RA gibi kalbimiz samimi olsaydı” ya da “Ömer RA gibi adil ve cesur, Osman RA gibi iffetli ve Ali RA gibi alim olsaydık neler yapardık”** demektir. Oysa böyle düşünenleri Allah Teâlâ, lanetlemiştir.¹⁹ Zira bütün insanlar, aynı ruh ve bedene sahiptir.²⁰ Çevre ve terbiyeleri insanları etkileyebilir ama her şeye nihayetinde karar veren biziz.²¹ Peygamberlerin çoğu yetimdir ve hayatlarının belli bir bölümünde bizim anladığımız anlamda basit işlerle (çoğunluğu çobanlık yaparak) meşgul olmuşlardır. Ama onlar bu olumsuz şartlarda bile düzgün bir psikoloji ve sağlam bir şahsiyet sahibi olabilmeyi başarabilmişlerdir.

¹⁸ Zümer, 55.

¹⁹ Bakara, 88

²⁰ Hucurât, 13.

²¹ Şems, 8.

En Büyük Bela, Hakikati Görememektir

Her meselede itidal ve insaf sahibi olmak gerektiğini değişik zamanlarda vurgulamıştık. Bir başka ifade ile doğru tekdir fakat yanlış, her zaman doğrunun tam karşısındaki değildir; yanlış, doğru haricindeki her şeydir.

Doğru ise; vakaya, şartlara, zamana, kişiye ve usule uygun olandır. Yani her zaman vakaya uygun olan doğru değildir. Zira bazen vakaya uygun olan şeyler, kişiye ya da şartlara uygun olmayabilir.

Tekraren vurguluyoruz ki yanlışın iki ucu vardır: İfrat ve tefrit. Ayrıca zamanı, kişiyi ve şartları dikkate almamak da yanlışla sebebiyet verebilir.

Peki bütün bunları hangi amaçla söylüyoruz? Bu yazımızda yine zaman ve zemini karıştırılan bir mesele üzerinde durmak istiyoruz: **“Beterin beteri vardır”** veya **“ya bundan daha kötüsü olursa?”**

1. “Beterin beteri vardır” sözü; sağlık, huzur ve dünya nimeti gibi meselelerde geçerlidir. Bir başka ifade ile bazen dünyada sıkıntı ve zorluk çekeriz. Ya da başımıza bazı olaylar gelir. İşte bu durumda “ya sağlığımızı da kaybedersek”, “ya da daha büyük belalar gelseydi” diye düşünerek Allah’a şükreder ve daha kötüsünden bizi muhafaza etmesi için dua ederiz.
2. Fakat bazen bu duruş, ahlaki ve dini bazı meselelerde ya suiistimal edilmekte ya da yanlış anlaşılmaktadır. Örneğin namaz kıldığı halde ticarete hile yapan birine; **“en azından namaz kılıyor; ya namaz kılmayan bir tüccara rastlasaydık”** diye teselli olamayız. Zira ticarete hile, birçok peygamberin (Allah’ın selamı üzerlerine olsun ve Allah bizi de onların yolundan ayırmasın) savaş ilan ettiği bir husustur ve de batıl bir iştir. Batılın daha iyisi ya da daha hafifi olmaz. Daha hafifi tercih etmek sadece maslahat meselesinde iki zarardan en azını seçme hususunda olur. Yoksa İslam düşmanlığını ya da batılın, azı-çoğu, daha iyisi-daha kötüsü olamaz. İnsanın yolu ya haktır ya da batıldır. Bir insan ya zalimdir ya da adildir. Veyahut da mazlumdur. Yoksa zulüm olan bir yerde tarafsız ya da ortayol bir insan olamaz. Duruş ve inanç da böyledir. Hayat tarzı da ya meşru ya da gayri meşrudur. **“Gayri meşru ama diğer gayri meşrulardan daha iyi ve İslam’a daha yakın”** şeklinde tarif edilebilecek bir hayat tarzı yoktur. Tüm ahlaki, siyasi ve ilmi durumlarda da tutum böyle olmalıdır.

İlmi meselelerde bir insan ya haktan yana olur ya da batıldan yana. Asla tarafsız olamaz. Bunun tek istinası, bilmemek ve hata etmektir.

3. Bazen zalim ve asi toplumlara, Allah'ın niye bela vermediğini düşünür ve belki de bilmeden isyan ederiz. Fakat aslında Allah, belayı vermiştir ama biz göremeyiz. Bela, bazen rahmettir. Yani bela hem günahlarımıza kefareti hem de gerçeği görmemize vesile olabilir. İşte başımıza gelen bu tür belalar, aslında kötü değildir. Kötü olan, bu belaları gör/e/memek ve bu belalardan ibret al/a/mamaktır.

4. Bugün zalim ve asi toplumlara verilen en büyük bela; korku, huzursuzluk, güvensizlik, yalnızlık, mutsuzluk ve tatminsizliktir. Bunlara “**manevi bela**” diyoruz. Maddi belaları görmek kolaydır ama bu belaları görmek ve anlamak daha zordur. Maddi belalara karşı tedbir almak da kolaydır. Ama fark edilmesi ve çözümlemesi zor olduğu için manevi belaların üstesinden gelebilmek güçtür.

5. Zalim ve asi toplumlara ve insanlara verilen bir diğer büyük bela da “hakikati” görememektir. Bazen nice zalim insanlara rastlarız. Zenginlik, sağlık ve huzur içine yaşadıklarını görürüz. Oysa bu insanların basiretleri bağlanmıştır. Hatalarını fark edemez ve göremezler. İşte bunlar, Allah'ın kalplerini mühürledikleri kimselerdir. Allah, bu tür insanlara doğru yolu göstermez artık. Bunların başına çoğu zaman bir bela da gelmez. Böylece hatalarını düzeltilmeden felakete doğru sürüklenip giderler.

6. Yani özetle zalim, kafir ve asi kimseler için bela isteriz aslında ama Allah zaten bunların belasını vermiştir. Bunlar kendilerini dünyada ve ahirette kurtaracak şeyleri anlayamaz ve göremezler. Kendilerini hem dünyada hem de ahirette felakete götürecek şeyleri yaparlar. İbret almazlar. Kendilerine nasihat eden de olmaz artık. Olsa da bunlar nasihat dinlemezler. Böylece hem dünyada cezalarını çekerler hem de ebedi felakete sürüklenirler.

Şimdi;

- Ebedi felakete doğru hızla gitmekten,
- Başına gelen belalardan ibret almamaktan,
- Batılı, hakka yakın olan ve olmayan olarak tasnif edip hakka yakın batılı hak zannetmekten,
- Yanlışın karşısındaki yanlışları da sırf yanlış karşı diye doğru zannetmekten; yani doğrunun tek olduğunu ama yanlışın çeşitli olduğunu anlamamaktan,
- Zamanı ve zemini dikkate almadan her doğru bildiğini yapmayı hikmet ve salih amel zannetmekten daha büyük bir bela acaba ne olabilir?

“Sen ve Rabbin Gidin Savaşın” Demenin Farklı Tezahürleri

Maide Suresi, 24. Ayeti kerime. Ayeti hepimiz biliyoruz ama genelde ilk anlamıyla üzerinde durduğumuz ve “böyle söz mü olur” diyerek bazen de şaşırduğumuz bir olay bu.

Tabi ki ayeti kerimenin ilk ve zahiri anlamını kabul ediyoruz. Fakat buradaki hükmün altında ince anlamlar ve tenkit edilen ahlaki bir tutum olduğunu da hatırlatmak icap ediyor.

Aşağıda örnek olarak sunduğumuz bazı tutum, söz ve fiillerin de, aslında yukarda Musa AS’a yapılmış olan itirazla aynı hükümde olduğunu gözden kaçırmamalıyız. Zira burada her ne kadar savaş örnek verilse de; aslında böylesi tutumlar, hayatın her alanında kerih görülmüş ve hatta menedilmiş şeylerdendir.

1. Gereği yapılmamış her türlü duanın, “sen ve Rabbin gidin savaşın” itirazından farkı, keyfiyet olarak değil de sadece kemiyet olarak değil midir? Dua, bedel ve gerek ister. Aksi halde dua değil emir veya sipariş olur. Af, mağfiret ve hayrı isteme ile bazı ahlaki tutumlar haricinde, peygamberlerin, dünyaya taalluk eden çok az duasının olduğunu daha önce hatırlatmış idik. Zira sayılan hususları talep etmek, Mevlâ ve Efendimiz’in emridir. Onun haricindeki hususlarda dua etmek için önce güç nispetinde gereğini yapmak, imanı sağlam tutmak, sabretmek ve ibadetleri hakkıyla ifa etmek icap ediyor.
2. Yetki ve ilim sahibi kimselerin, üzerine düşeni yapmak yerine, tenkit veya tavsiyede bulunmaları da yine yukarıdaki ayeti kerimede menedilen ahlaki tutuma dahildir. Zira kılıcın da kalemin de ve hatta paranın da bir gereği vardır. Her nimetin hamdi, gereğini yerine getirmek iledir. Makamın hakkı, hüküm ve fiil iledir. İlmin hakkı, hakikati söylemek ve savunmaktır; yoksa üzölmek veya sevinmek değil. Paranın hakkı ise helalinden işletmek ve infak etmektir. **Makam sahibine dert yapmak, ilim sahibine ağlamak, para sahibine de dua etmek** (kastımız, infak etmesi gereken yerde “Allah nasip etsin” veya “inşallah ihtiyacımız giderilir” kabilinden cümlelerdir) **yakışmaz**.
3. Babalık, hocalık ve diğer tüm büyüklük ve makamlar için de aynı durum geçerlidir. Bu tür sorumlukların gereğini yapmak, “yapamıyorsam giderim” demek değildir. Gitmek, acizliğin kesinleştiği ya da makamın makam sahibine galip geldiği son noktada olur. Onun haricinde “bildiği ile amel etmemek” ve “sorumluluktan

kaçmak” ile herhangi bir vacibi terketmek arasında mesuliyet bakımından bir fark yoktur.

4. Yani özetle her türlü nimette esas mesele; **“haketmek veya haketmemek değil hakkını vermek veya vermemektir.”**

...

Tabi ki inanç anlamında, hâşâ, materyalist ya da seküler olamayız. Lakin;

- Ahiret yanında dünya için de çalışıyoruz. Yani biraz dünyevi/seküleriz. Yani melek değiliz. Ruhban da değiliz.
- Dünyadan istifade ediyoruz. Yani biraz materyalist ve menfaatçiyiz.
- Ahirette kendimizi kurtarmak ve Allah’ın rızasına nail olmak için çalışıyoruz. Bu anlamda benciliz.
- Rasyonalistiz. Yani aklımızla hareket ediyoruz.

Ama buradaki;

- Dünyevilikten kasıt, Allah’ın helallerinden istifade etmek ve yeryüzünün mirasçısı olmak,
- Menfaatten kasıt, hem kendimizin hem de insanlar başta olmak üzere tüm mahlukatın, dünya ve ahiret maslahatını gözetmek,
- Bencillikte kasıt ise, önce kendimizi madden ve manen ıslah ederek daha sonra üzerimize düşen diğer sorumlulukları ifa etmek,
- Rasyonellik ile kastımız ile duygularımızı öldürmek değil ama duygularımızı kontrol etmek; yani aklımızı duygularımıza değil duygularımızı aklımızın emrine vermektir. Zira insan, akıl sahibi olduğu için sorumludur ve diğer canlılardan farkı da budur. Aklımız ile şeriatin hükümlerini anlar, dünyayı imar eder; yine aklımız ile nefsimiz ve şeytanla mücadele ederiz.

Dünyaya Değer Vermemek ve Verilen Nimetin Değerini Bilmemek ya da İfrat-Tefrit Dengesi

Dünyanın yerilmesi, dünyanın değersiz oluşu, dünya malına tamah etmemek, makam ve mal hırsının kerih görülmesi ile alakalı İslam dininin temel kaynakları olan Kurânı Kerîm ve Sünneti Seniyye’de bir sürü ikaz ve kaidelerin olduğu bilinmektedir. İnsanın, davranışlarında aşırıya gitmesine geleneğimizde **ifrat** adı verilmektedir. Fakat aşırılık, tek yönlü olmayıp ifratın karşılığı olan ve yine bir çeşit aşırılık olarak kabul edilen **tefrit** bulunmaktadır. Somut örneklerle ifade etmek gerekirse; gereğinden fazla yemek ifrat, fakat diğer taraftan sağlığı tehlikeye sokacak kadar az yemekte tefrittir.

Aynı şekilde Allah Teâlâ ve Resülü Muhammed Mustafa Sallallahu Aleyhi ve Sellem tarafından yasaklanan şeylerin peşinde koşmak ifrat; helallerden yüz çevirmek ise tefrit olarak kabul edilmiştir.

Dünya için ahiretten fazla çalışmak nasıl men edilmiş ise; dünya hayatının ihmal edilmesi de aynı şekilde men edilmiştir. Bu anlamda bazı örnekler ve deliller ışığında Müslümanları, acizane, dünya ile doğru ilişki kurma hususunda düşünmeye davet etmekteyiz:

1. İnsanın birinci vazifesi yeryüzünü madden, manen ve siyaseten imar etmektir. **“Allah sizi topraktan yaratmış ve size yeryüzünü imar etmeyi emretmiştir.”**²² ayeti kerimesi bu hakikati en güzel şekilde ifade etmektedir.
2. Yer yüzünün gerçek varisi müminlerdir. **“Allah Teala, Zikir (Levhi Mahfuz yada Tevrat’tan) sonra Zebur’da da “Yer yüzünün mülk ve idaresinin salih kullara verileceğini” vadetmiştir.”**²³ ayeti kerimesi ile ifade edilen bu husus, Müslümanlara sorumluluk yüklemektedir. Buna göre dünyadaki tüm zulümler, ahirette müminlerden sorulacaktır.
3. Haramı helal kılmak nasıl vebal ise helalin haram kılınması da aynı şekilde vebaldir. Tahrir suresinde Allah Teala, Allah’ın helal kıldığı şeylerden uzak durmanın müminlere yakışmayacağı ifade buyurulmuştur: **“Ey Peygamber! Eşlerini razı etmek için, Allah Teala tarafından sana helal kılınan şeyi, sen nasıl kendine yasak ediyorsun?”**²⁴

²² Hûd, 61.

²³ Enbiya, 105.

²⁴ Tahrir, 1.

4. Dünya nimetleri, Allah Teala'nın insanlara hediyesidir. Allah Teala'nın bu nimetlerinden uzak durmak, Allah Teala'nın ikramlarını geri çevirmek ve Allah'ın nimetlerinden kendini müstağni görmek olup; asla bir kula yakışmaz. **“Nefsâni arzulara; yani kadınlara, evlada, altın gümüş gibi eşyalara, değerli ve asil atlara, hayvanlara, toprak arazi ve ürünlere ve diğer mallara karşı ilgi duymak insanlara güzel gösterilmiş ve helal kılınmıştır. Bunlar dünya hayatının nimetleridir. Ancak unutmamak gerekir ki en güzel nimetler, Allah Teala'nın yanında ve rızasındadır.”**²⁵ Bu yüzden Peygamber Efendimiz, evlenmeyenlerin sünnetini terketmiş olacağını, sünnetini terkedenin kendi ümmetinden olmadığını, ümmetinden olmayanlara ise şefaet etmeyeceğini ifade etmişler²⁶; **“Dünyada bana kadın, güzle koku ve namaz sevdirdi”** buyurmuşlardır.²⁷

5. Dünya nimetleri, hem Allah Teala'nın bize bir ikramı hem de İslam'a hizmet etmek için bize sunulmuş bire fırsat ve imtihan vesilesidir. Bu yüzden Efendimiz (SAV); **“Güçlü mümin, zayıf müminden hayırlıdır. Her ne kadar ikisinde de hayır da olsa”** buyurmaktadır.²⁸ Bu yüzden küfre karşı güçlü ve onurlu olmak farz kılınmıştır. Efendimiz Sallallahu Aleyhi ve Sellem, Uhud savaşında eline bir kılıç alarak **“Bu kılıcın hakkını kim verecek”** diye sormuş. Ebu Dücâne Radyellâhu Anh gelip kılıcı alarak bu kılıcın hakkını sormuş; Efendimiz Sallallahu Aleyhi ve Sellem ise şöyle buyurmuşlardır: **“Bu kılıcın hakkı, eğilip bükülünceye kadar onunla düşmanın üstüne yürümen ve bu kılıçla Müslümanlara karşı savaşmamandır.”** Bu olayın devamında; düşman üzerine gururla yürüyen Ebu Dücâne Radyellâhu Anh'ı işaret eden Efendimiz Sallallahu Aleyhi ve Sellem tarafından; düşmana karşı güç gösterisinde bulunmak caiz kılınmıştır.²⁹ Bize verilen mal ve makam birer imtihandır. İsrâf da haram kılınmıştır. Yani bir başka ifade ile meşru bir gerekçe olmadığı sürece bir müminin kendisine verilen mal ve makamdan uzaklaşıp inzivaya çekilmesi; bu malın ve makamın gereğini yapmaması helal değildir.

6. İnsanın tüm duyguları, dünya hayatının devamı için gereklidir. Örneğin öfke duygu olmadığına kişi, malını canını namusunu ve dinini koruyamaz. Yine

²⁵ Âli İmrân, 14.

²⁶ Buhârî, Nikâh, 1.

²⁷ Süneni Neseî, 7/61.

²⁸ Müslim, Kader, 34.

²⁹ İbn Sa'd, Tabakât, c.III., s.101.

ticaret ve siyaset için hırs³⁰ gereklidir. Ayrıca hayırlı işlerde yarışmak³¹; ilim ve güzel ahlak gibi konularda insanları kıskanmak meşru kılınmıştır. Büyük filozof ve düşünür Fârâbî, müminin vazifesini şöyle ifade ediyor: **“Kafirin malına ve namusuna tahakküm etmek ve bunları kontrol etmek gerekmektedir. Zira kafir, bu iki şeyi, yer yüzünde fesat çıkarmak için kullanır.”** Ayrıca Fârâbî, iyi insanların kenara çekilmesi durumunda, dünyaya kötülerin hakim kılacağı konusunda bizi ikaz etmektedir.

7. Dünyalık şeylere tamah etmemek ile Allah’ın bize ihsan ettiği nimetleri küçük görmek arasında çok ince bir çizgi vardır. Bu anlamda dünyaya tamah etmemek ifrat fakat dünyayı tümüyle değersiz görmek tefrittir. Dünyayı ve dünyalık şeyleri fazla küçük görmek; bir süre sonra nimete şükretmeyi engellemektedir.

8. Dünyaya değer vermeyen, dünyayı imar için çalışmaz. Peygamberler (Aleyhimüsselâm), eğer dünyaya ve ümmetlerine değer vermeselerdi; onların kurtuluşu için canla başla çalışmazlardı. Dünyayı değersiz gören kişi; dünyada onca zulmün olmasını, insanların hatta çocukların ölmesini, çocukların aç uyumasını nasıl önemser ki! Bir sultan, vatanı mülkü olarak görebildiği için o vatanın tek bir taşını bile müdafaa edebilmektedir. Aksi halde ailesine veya dünyadaki diğer şeylere bağlı olmayan kişi onlara değer vermez.

9. Kainat içinde bir zerre olmayan insana, Allah Teala değer bahşetmiş; bu yüzden tüm kainatı onun emrine vermiş, peygamber göndererek insanı muhatap almış; onca hatasına rağmen insanlara mühlet vermiştir. Üzerinde biz sadece 60 sene yaşayalım diye kainata 13.7 milyar yıl ömür veren; onca makrokozmetik, kozmik ve mikrokozmetik olayı sevk ve idare eden Allah Teala’dır. Şu halde dünyadaki her şey değerlidir. Özenle ve bir hikmet için yaratılmıştır. **“Biz göğü ve yeri, gök ile yer arasındaki herşeyi boş yere yaratmadık. Bu düşünceler, ancak iman etmeyenlerin boş hayallerinden ibarettir.”**³² ayeti kerimesi, bu konuda bize bir ikazdır.³³

Burada temel ölçü; “Yaşamak için yiyoruz ama yemek için yaşamıyoruz” yada Mevlânâ’nın ifadesi ile; **“Dünyada yaşamıyoruz, dünyadan geçiyoruz”** sözü ile ifade edilebilir.

³⁰ Burada hırs kelimesini gayret, azim ve bağlılık anlamında kullandık. Bkz. Tevbe, 128. Ayeti kerime.

³¹ Bakara, 148.

³² Sâd, 27.

³³ Ayrıca bkz. Duhân, 44 ve Enbiyâ 16. Ayeti kerimeler.

Efendimiz Sallallahu Aleyhi ve Sellem, ölüm döşeginde **“Ya Rabbi! Bana ahirette vereceğın cezayı dünyada ver”** diye dua eden sahabeyi ikaz ederek; **“Hayır böyle deme! Ya Rabbi bana dünyada güzel ve hayırlı şeyler ver. Ahirette de güzellikler ihsan et³⁴ diye dua et”** buyurmuşlardır.

³⁴ Bakara, 201.

Ehli Sünnet'e Çağrı: Ehli Sünnet Olmak İnsaf, İtidal ve Adalet Sahibi Olmaktır

Daha önce dini grup ve bazı öne çıkan şahsiyetlerle alakalı; *hakaret içermeyen* ve *taraf tutmayan* yazılar yazmış idik.

Bu konular ile alakalı son bir yazı daha kaleme alarak, bundan sonraki süreçte “**olanı eleştirmek yerine olması gerekenleri yazmak**” ve “**geçmişte kalanları unutarak yeni ve istekli kişiler ile uğraşmak**” arzusundayız inşallah.

1. Dünyada olduğu gibi ülkemizde ve tüm diğer dinlerde olduğu gibi dinimizdeki mezhep ve gruplar da giderek radikalleşmektedir. Radikalleşmek ile kastımızın; ehli sünnet çizgiden uzaklaşarak bâtinîleşmek ve ılımlılaşmak ya da zahirîleşmek ve haricîleşmek olduğunu daha önce ifade etmiş idik.
2. Mesele ile alakalı üzerinde durulması gereken iki önemli husus vardır:
 - Birincisi, bu radikalleşmeler, gruplar arasındaki uçurumları arttırmakta ve tarafları birbirine karşı kinlendirmektedir.
 - Bu radikalleşmelere karşı tedbir alması gereken makamlar, ihmalkar davranmaktadırlar.
3. Buna ilaveten ülkemizde ve İslam dünyasında yükselen şu grupların da bu durumu desteklediği ve bu durumdan faydalanmak istediğini söyleyebiliriz:
 - İrkçı söylem,
 - İdeolojik ve hizipçi söylemler,
 - Din karşıtı söylemler,
 - Ve diğer menfaat grupları.
4. Bazı cemaat ileri gelenleri ve bazı öne çıkan şahsiyetler; asıl yapması gereken şeyleri terk ederek ve *maalesef kasıtlı olarak*, bu tür faaliyetleri orantısız bir şekilde desteklemektedirler. Kendi amaçları veya menfaatleri için, hem mukaddesatı hem de insanları tehlikeye atmaktadırlar.
5. Her şeye rağmen hala bu insanların peşinden gidenler; eğer bunu **bilmeyerek yapıyorlarsa hamakat; bilerek yapıyorlar ise su-i kasd** sahibidirler.
6. Ehli sünnet olmak, aynı zamanda “insaf” ve “adalet” sahibi olmaktır. Aslında aynı anlama gelen iki kelime ile kastımız şudur:
 - **İnsaf**, olaylara tarafsız ve ortayollu bakmaktır. Yani iki aşırı ucu veya iki karşı tarafı görerek orta halli davranmak; ama şahsiyetsiz de olmamaktır.

- **Adalet** ise insafı tamamlayan bir şarttır ve nihai amaçtır. Adalet, Mevlâ'nın verdiği hakları vermektir. Yani kimseye, şartlara ya da istediğine göre muamele etmek yerine hakkı olanı alacaklısına teslim etmektir. Böylece haktan yana olmakla kişi, ortayollu olma uğruna şahsiyetsiz de olmayacaktır.

7. Ehli sünnet dışı tutumlar; dindarlığı da gerçek anlamından çıkarmaktadır. İlimli tutumlar, meseleleri laçkalaştırıp amel boyutunu ihmal eder iken; harici tutumlar da dini sadece şekil dindarlığına dönüştürmektedir.

8. Bunun neticesinde ise halkın dini inançları suiistimal edilmektedir. ***Fakat bütün bunlarda, hala olaylardan ders almayan ve bunları bu kadar destekleyip şımartan insanlarımızın da maalesef büyük katkısı vardır.*** Burada bazı suiistimal edilen ve bu suiistimali destekleyen örnekler vermek istiyoruz:

- Adamlar gece namazına kalkıyor.
- Adam ayet hadis okuyor.
- Adam dini tebliğ ediyor.
- Adam çok samimi konuşuyor.

9. Cevaben diyoruz ki:

- Gece namazı gizli kılınan bir namazdır. Eğer zatın gece namazını kıldığını herkes biliyor ise mesele maksadını aşmış ve amacından çıkmış demektir.
- Zat; ayet ve hadisi, kendi görüşlerini dayandırmak için okuyor. Zira bunun en büyük nişanesi, bütün ayetleri ve hadisleri okumak yerine; seçme ayet ve hadisleri gündeme getirmesidir. Oysa Kuranı Kerim bir bütündür. **En tehlikeli ve inandırıcı yalan, gerekçeli olarak söylenendir.**
- Zat, dini tebliğ etmiyor; kendini anlatıyor. Kendini meşhur ediyor. Kendi ideallerini gerçekleştiriyor veya kendisine verilen görevleri ifa ediyor.
- Zat, samimi konuşmuyor; samimi görünüyormuş gibi rol yapıyor.

10. Peki niyet mi okuyoruz? Nerden biliyoruz?

- Bu insanların, İslam'ın yayılmasına ve yaşanmasına katkısı mı var yoksa insanları rehabilite mi ediyorlar?
- Madem yolları hak, ne diye bir araya gelemiyorlar? Ne diye didişip duruyorlar?
- Elleriindeki insanları terbiye etmek yerine ne diye mensuplarını arttırmak için kampanya düzenliyorlar?
- Kendi asli işleri yerine ticari ve siyasi faaliyetlerin peşinde ne işleri var?

11. Peki ne yapacağız?

- Bunları dinlemek yerine klasik kaynaklarımızı okuyacağız.

- Temel meselelerde, kimseye pirim vermeyeceğiz. Yani temel ilmihal bilgilerini öğreneceğiz.
- 140 karakter ile okuma, yazma ve düşünme yerine; emek sarf edeceğiz, zihin teri dökeneğiz.
- Kendi hayatımızı meşrulaştırmak yerine İslam'ın arzu ettiği şeyleri talep edeceğiz.
- Sorumluluktan ve gayret göstermekten geri durmayacağız.
- Tanımadığımız insanların ardından gitmeyeceğiz.
- Kimin projesi ve kimin işine geldiğini bilmediğimiz meselelerden uzak duracağız.

İslam cemaat dinidir fakat iman kalabalıklar arasında değildir.

Hizmet tüm insanlardır ama ahlak, kendimizi insanlara kabul ettirmekte değildir.

Mesele vahim, ciddi ve acildir.

Vesselam...

Ehli Sünnet Olmak İle Ehli Sünnet Görünmek Farklı Şeylerdir

Ehli Sünnet olmayı, daha önceki yazılarımızda;

- İslam'ı Allah (cc), Resûlü (sav) ve Ashâbı Kirâmın (ra) anladığı gibi anlamak;
- Bâtınî veya Hâricî olmamak yani aşırı olmamak,
- İnsaf sahibi ve mutedil olmak yani müteşeddit olmamak,
- Âmentü'yü inkar etmeyen herkesi Müslüman görmek,
- Kâbe'yi kible bilen herkesi Ümmet kabul etmek,
- Kimseyi Müslüman olmaya zorlamamak,
- Tekfir etmeyi ana umde olarak görmemek,
- Ve kendisine saldıranlara karşı müdafaa hariç hiçbir gruba karşı düşmanlık beslememek gibi bazı temel esaslara dayanmak olarak tarif etmiştik.

Bu durumda bizler;

- Hiçbir gruba veya inanca karşı düşmanlık besleyemeyiz.
- İnancı ve görüşü ne olursa olsun, kimsenin temel insani haklarına engel olmayız.
- Kimseyi kendi inancımızı ve görüşümüzü kabul etmeleri hususunda zorlayamayız.
- Kimsenin inancına ve görüşüne hakaret edemeyiz.
- Yani özetle biz, kimseyi, Müslüman olmadığı veya ehli sünnet duruşu benimsemediği için hedef haline getirmeyiz.

Fakat bu demek değildir ki basiretsiz ve korkak davranalım. Asla!

Bu yazımızda;

- Ehli sünnet olmadıkları halde ehli sünnet gibi görünen,
- Ehli sünnet adına söz söylediğini iddia ederek ehli sünnet duruşu ve inancı bozmaya çalışan,
- Bunu bilerek veya bilmeyerek yapan,
- Fakat tâbî değil, metbû (yani öncü) durumunda olan yani bu işe öncülük eden kimseleri muhatap alıyoruz.

Muhatapların hangi tavırlarını kastettiğimize dair birkaç örnek vermek gerekirse:

- Saldırganlık ve tekfirci tutum.
- Geleneği (minare, mevlit, türbe vs dahil birçok örnek verilebilir) bidat olarak görmek veya geleneğe saldırmak.
- Katı şekilcilik (İslam şekle önem verir ama aslolan ruhtur. Kastımız, ruhun ihmâl edilmesidir).
- İslam'ı sadece inanç ve ahlaktan ibaret yani hayatın bazı alanları ile alakalı görmek.
- Mahiyeti ve gerekçesi ne olursa olsun kutsallara saldırmak.

Bu saldırıları yapan ve karmaşa çıkaranlar iki türdür: Mertçe ve açıktan yapanlar, sinsice ve planlı yapanlar. İlk grubu tabii ki tasvip etmemekle birlikte, bunlara karşı mücadele daha kolaydır. Zira bunlar açıkça düşmanlık yapanlardır ve biz insanları, bunların düşmanlığına kolayca ikna edebiliriz.

Fakat bu işi gizlice yapanlar, daha tehlikelidir. Zira bunlar, bize, kendimizden görünerek yaklaşır ve saldırırlar.

Peki bu kimselerin amaçları nedir? Bu tür davranışta olanların hepsini aynı kefeye mi koymak gerekir? Hayır, asla!

Birincisi bilgisizliktir: Maalesef bazıları, saflık ve iyi niyetle, ama bilmediklerinden veya anlamadıklarından, ehli sünnete aykırı bu davranışları tasvip etmektedirler.

İkinci sebep menfaattir: Bazıları ise bilerek ve isteyerek yapmakla birlikte Ehli Sünnet düşmanı olduklarından değil, bir takım menfaatler ya da başka sebeplerden dolayı, ehli sünnete aykırı fikirleri benimsemekte veya desteklemektedirler. Maalesef bu insanlara hidayet dilemekten ve nasihat etmekten başka elimizden gelen bir şey yoktur.

Üçüncü neden, düşmanlık ve art niyettir: Bunlar, ehli sünnet duruşu; bozmak, ortadan kaldırmak veya ele geçirmek için isteyerek, düşmanca ve planlı olarak çalışan kimselerdir.

Dördüncüsü ise; bazen de ehli sünnet fikirlerini benimsemeyenlerin, ehli sünnet davranışlarıdır. Bunlar, ilk etapta, ehli sünnete aykırı veya onu yıkmaya yönelik faaliyetlerde bulunmasalar bile; uzun vadede, bu insanların inanç ve yaşantıları, ehli sünnet inancını benimseyen halk ve özellikle gençler üzerinden olumsuz etkiler yaratacaktır.

Burada en tehlikeli olanlar; üçüncü gruptakiler yani ehli sünnete düşman oldukları halde ehli sünnet gibi davranan ve hatta ehli sünnetin savunuculuğunu yapma iddiasında olanlardır.

Peki bunlar niçin doğrudan değil de gizlice düşmanlık yapmaktadırlar?

1. Tarih boyunca inançlar ve hatta kültürler; asla düşman saldırısı ile yıkılmazlar. Yani düşmanlık ve zorlama, hiçbir insanın hayat tarzını, inancını veya şahsiyetini değiştiremez. Bunun için bir insanın ya kendi kararını kendi değiştirmesi ya da kandırılması gerekir.

2. İnsanların kararlarını değiştirmek zor ve uzun süreli bir iştir. Bu yüzden daha çok tercih edilen yöntem, aldatmadır.

3. Peki biz herkesten şüphe mi edeceğiz? İslam adına konuşan herkes aynı mıdır? Halis niyetli olanları nasıl ayırt edeceğiz? Bu tür hainler yeni olmadığı için bunlara karşı tedbir alınması mümkündür. Burada birkaç hususu değerlendirerek iyi ve kötü niyetli olanları ayırt etmek mümkündür:

- Birinci; bu tür insanların şahsiyetlerine bakmak gerekir. Tabi ki günahsız insan yoktur ama aslolan, insanların genel halleridir. **İnsanların genel hallerini bilmek için de onları tanımak gerekir.**

- İkincisi; bu insanların “dinarları” ve “dirhemleri”dir. Tabi ki insanlar ilim öğretmek ile geçimlerini temin edebilirler. Ama bunun da bir ölçüsü olmalıdır.

- Üçüncüsü; bu tür insanların, peşinden gelenlere ilmen ve ahlaken ne kattıklarıdır. **Peşinden gelenlere ilmen ve ahlaken bir şey katmayanlarda, hayır yoktur.**

- Dördüncüsü; ilim ve ferasettir. Müslüman, ana meseleleri bilmelidir. **Ana meselelerde aldanan kimsede bir takım sorunlar var demektir.**

- ***Son olarak akıllı bir insan, kendinden daha düşük seviyede ahlak, akıl ve ilme sahip kimsenin ardına düşmemelidir.***

4. Bütün bunlara rağmen aldanıp hata ediyor isek; Allah’a teslim olmaktan ve istiğfar etmekten başka çare yoktur. İnsan hata eder. Yeter ki bilerek veya ihmal ile hata etmesin. Yeter ki hatasında ısrar etmesin. Yeter ki hatasını düzeltsin.

Son olarak şunu ifade etmek istiyoruz ki; ehli sünnet görünümlü ehli sünnet düşmanlarının olması, ehli sünnetin hala çok güçlü olduğuna işarettir ki bu yüzden Mevlâ’ya şükretmeliyiz.

Yani hem dünyada hem de ülkemizde Müslüman olmak ve ehli sünnet inanca sahip olmak; hala geçer akçedir veya birileri tarafından saygı duyulması ya da korkulması gereken bir şey olarak görülmektedir. Bu ise İslam ve Müslümanlar adına ümit vericidir. Yeter ki bu imkanları, en güzel şekilde değerlendirmek için gayret edelim.

Dünya Sevgisi ya da Gam ve Emel

1. Dünya, ahiretin tarlasıdır. Yani ahireti burada kazanıyoruz. Ayrıca buradaki nimetlerden istifade etmek, meşru ve gerekli. Yani dünyadan tamamen el etek çekmek ve dünyayı ihmal etmek, meşru değildir.
2. Diğer taraftan dünyanın geçici ve sadece bir araç olduğunu da unutmamak gerekiyor. Yani dünya, baki değil fanidir. Dostluk ve sevgi dahil, buradaki her şey, geçici ve fanidir. Yani; **“Dünyada yaşamıyoruz, dünyadan geçiyoruz.”**
3. Bu yüzden insanın ilk vazifesi, dünyayı imardır yani çalışmaktır. Bu yüzden Fahri Kâinât Efendimiz SAV, acizlik ve tembellikten Allah’a sığınmıştır dualarında.
4. Fakat buradaki çalışmada denge gözetmek icap ediyor.
 - Madde-mana dengesi.
 - Dünya-ahiret dengesi.
 - Çalışma-dinlenme dengesi.
 - Gayret-tevekkül dengesi.
 - İbadet-kendimiz-ailemiz ve diğer işlerimiz arasında denge. Yani bu sayılanlardan hiçbiri, diğeri için feda edilemez.
5. Dünyaya tapmak, sadece dünyaya fazla değer vermek değildir. Dünya kaygısı ve ölüm korkusu da dünyaya bir nevi tapmaktır. Zira ölümden sonra daha güzel bir hayat olduğuna inanan biri için ölmek, sadece Allah’a hesap vermektan dolayı zor bir iştir.
6. Yine dünyaya tapmayan biri, buradaki hastalık ve sıkıntıları gözünde çok büyütmez.
7. Elinden gayreti gösterdikten sonra, sonuçtan endişe etmek de yine dünyaya değer vermekle alakalıdır. Zira gayret ile değil de sonuçla ilgilenmek, başarıya ve dünyadaki diğer şeylere fazla değer vermek ile alakalıdır.
8. Çalışırız, güzel işler düşünürüz. Ama gelecek kaygısı taşımak da, dünyaya gereğinden fazla değer vermek ile alakalıdır. Zira gelecek, meçhuldür. Bize düşen, bildiğimiz ile amel etmektir. Bilmediklerimizle, amel etmeyiz. **“Vaktinden önce çiçek açmak”** ifadesi; hem zamansız konuşmanın hem de daha olmamış bir olayı dikkate alarak yaşamının zararlı olduğunu ifade etmek içindir.
9. Dünyaya, işlerimize, hatta sevdiklerimize ve geleceğe dair aşırı arzu ve kaygılarımız; bizi huzursuz etmektedir. Yine geçmişteki güzel şeylerin özlemini

çekmek de böyledir. Geçmişteki güzellikleri hayal etmektense şimdiki güzellikler ile ilgilenmek daha uygun ve daha yararlıdır. Bu gereksiz arzu ve kaygılar, hem bizi huzursuz etmekte, hem anı yaşamamıza engel olmakta ve hem de asıl yapmamız gereken işleri ihmal etmemize neden olmaktadır.

10. Yani eğer huzursuz isek ve yaptığımız işlerden zevk almıyor isek veya ne yapacağımız bilmiyor isek;

- Ya yaptığımız işlerde elimizden gelen gayreti göstermiyoruzdur.
- Ya da niyetimizde sıkıntı vardır.
- Veyahut diğer işlerimizde hatalarımız, günahlarımız veya ihmallerimiz vardır.
- Ya da dünyaya gereğinden fazla değer veriyoruzdur.

11. Özetle dünya, insanı aldatır. Bunu bazen nimet ile yapar. Bazen de korku ve endişe ile. Nimetleri zaten biliyoruz. Korku ise bazen açlık ve fakirlik, bazen şan ve şerefini kaybetme, bazen de elindeki diğer şeyleri mesela sağlığını ve malını kaybetmedir. Fakat aslında tüm korkuların temeli, ölüm korkusudur.

12. Peki, hadisi şeriflerde zikredilen ölüm korkusu nedir? Buradaki ölüm korkusu, ölüm acısı ya da dünyadan ayrılma korkusu değil; ölümün Rabbinin huzuruna çıkma ve O'na hesap verme korkusudur. İse Allah'a ve ahirete iman gereğidir. Fakat imanı zayıf olan kimsenin ölüm korkusu, ölüm acısından ya da öldükten sonra ne olacağını bilmemekten yahut elindeki her şeyi kaybetmektendir.

13. Peki, tüm bu kaygıları nasıl yeneceğiz? Tabi ki imanı güçlendirerek. Bu da;

- Tefekkür,
- İbadet,
- Amel,
- Ve kaygılarla yüzleşme ile olur. Aslında amel, yüzleşmeyi de ifade etmektedir. “Kişi bilmediğinin düşmanıdır” yani insan, bilmediği şeyden korkar ve endişe duyar. Buna örnek olarak; trafik kazası geçirmiş olan çoğu kimsenin araba kullanmayı bırakmak bir tarafa; aksine daha cesur araba kullanmaya başlaması verilebilir. Zira kaza geçiren kişi, kazanın normal olduğunu ve kaza geçirdiğinde başına gelebilecekleri idrak eder. Burada yaygın olarak kullanılan “cahil cesareti” ise tamamen başka bir durumdur ve bu hususla alakalı olarak akla gelmesi anlamsızdır. Bilgi, insana gayret ve cesaret verir. Ahireti ve nihayeti bilen insan çok yorulur ama aradaki geçici sonuçlardan ve ara kayıplardan endişe etmez.

14. Kısaca;

- Birgün tek başımıza öleceğimizi,

- Kabre tek başımıza gireceğimizi,
- Sevdiğimiz ve değer verdiğimiz hiçbir şeyin ve hiç kimsenin, bizim yerimize ölmeyeceğini veya bizim yerimize kabre girmeyeceğini,
- Yine Allah'ın huzurunda tek başımıza hesap vereceğimizi,
- Sırat'ı ta tek başımıza geçeceğimizi,
- Ve bütün buralarda yanımızda sadece kendi amel ve imanımızın bulunacağını düşünürsek; dünyada ve dünyadaki şeylere ne kadar değer vermemiz gerektiğini daha iyi idrak ederiz.

15. Ancak cennete girdikten sonra dünyada sahip olduğumuz şeyler, Allah'ın izni ile bize yeniden verilecektir.

Hesap, Ayrıntılıdır Yani Zerre Kadar İyilik Veya Kötülüğün Hesabı ve Karşılığı Vardır

İlmihallerde, başlangıç bilgisi olarak verilen bazı şeylerin, nihai bilgi gibi kabul edilmesi doğru değildir. Örneğin kabirde; “Rabbin kim? Peygamberin kim?” gibi başlayan soruların cevaplarının ezberlenmesi, yanlış olmasa da, nihai manada durum böyle değildir. Zira;

- Bu sorulara verilen her cevabın gerekçesi istenmektedir ki mümin ile münafık arasındaki fark budur. Mümin, kabirde, akli ve nakli deliller ile cevabını gerekçelendirmek için gayret ederken; münafık, “pek bilmiyorum. Herkes öyle diyordu ben de onlara uydum” diyecektir.
- Dünyada basit bir ateşte bile insan beyni ve duyuları sağlıklı çalışmamaktadır. Bu durumda kabirde, dilimizi, kendi irademizle ne kadar kullanabileceğimizi bilemiyoruz. Yani bir başka ifade ile Allah, müsaade eder ise her cevabı veririz. Allah’ın müsaadesi ile iman ve amelimize göredir.

Buna göre;

1. Kabirdeki hesabın, ne zaman başlayıp ne kadar süreceğini bilemiyoruz. Çünkü oradaki zaman ve mekan, dünyadaki gibi değildir. Kabirde bir hayat vardır. Müminler birbirlerini ziyaret ederler kabirde. Kabirdeki kişi, kabrini ziyaret edenden haberdar olur. Önceden vefat eden kimse, sonradan vefat edip gelene, dünyadaki ahvali sorar. Ama biz, bütün bunların nasıl ve ne şekilde olduğunu bilmiyoruz.
2. Fakat kabirdeki hesap, ayrıntılı değil; geneldir. Burada sadece iman ile ve bazı günahlar ile alakalı hesap vardır. Buna göre kişi, kabirde, cenneti ya da cehennemi yaşar. Ama gerçek ve ayrıntılı hesap, mahşerdedir. Yine de bu soruların bile ne kadar vakit alacağını bilemiyoruz.
3. Mahşerde de her fiilin, her sözün, her tavrın ve hatta her düşüncenin hesabı vardır. Mevla güzel düşünceye sevap verdiği halde kötü düşünceye ceza vermeyecek olsa da; yine de tüm düşüncelerimizden de bizi hesaba çekecektir. Hatta mimiklerimizin bile hesabı vardır ki bazı mimiklere ceza ya da mükafat da vaadedilmiştir.
4. Mahşerdeki hesap, herkesin gözü önünde ve açıktan yapılacaktır. Yani herkes, bizim hesabımıza şahit olacak. Özellikle ailemiz ve tanıdıklarımız. Fakat Mevlâ, bazı kusurlarımızı herkese göstermeyecek ve bizi rezil olmaktan kurtaracaktır. Biz insanları

ne kadar affeder, onların kusurlarını ne kadar az araştırır ve ne kadar az gıybet eder isek; Mevlâ da mahşerde bizim onur ve şerefimizi o derece muhafaza edecektir.

5. Mahşerde, peygamberler dahil herkes hesaba çekilecektir. Hatta en çetin hesap, peygamberlerindir. Yine ilk hesaba çekilecek olan Cebrâîl AS'dır. Hazreti Cebrâîl, Allah'ın emirlerini peygamberlere tebliğ edip etmediğinden hesaba çekilecektir. Allah'ın tek bir emrini, tek bir peygambere tebliğ etmemiş bile olsa; bunun hesabını vermeden Allah'ın huzurundan ayrılamayacaktır. Bu da, hesabın ne kadar şiddetli olduğuna işaret etmektedir.

6. Şefaata vardır ve Allah'ın müsaade ettiği herkes, şefaata edecektir. Şefaata, kulun iman ve şahsiyetine göre, Allah'ın müsaade ettiği kimseler içindir. İman sahibi olmakla birlikte herhangi bir nedenden dolayı amelinde eksiklik olanlar için şefaata vardır. Yani iman sahibi, iyi niyetli ve hayırlı kimseler için. Yoksa imanı olmayan, niyetinde sıkıntılı olan kimseler için şefaata yoktur. Şefaatin hikmeti, Allah'ın, her şeyi, bir sebep ile yarattığını ve adil olduğunu ispattır. Böylece herkes, cennette gidenin de cehenneme gidenin de, şefaata nail olanın da mahrum olanın da, bunu kendisinin hakettiğini görecektir ve kimse, Allah'ın adaletinden en ufak bir şüpheye düşmeyecektir.

7. Mahşerdeki hesabın ne kadar süreceğini bilemiyoruz. Zira Hz. Adem AS'dan beri yaşamış her insan, tek bir meydanda, herkesin gözü önünde, her işten hesaba çekilecektir. Dünya zamanı ve mekanıyla, bunun ne kadar süreceğini hesap etmek zordur. Tabi ki Mevlâ için her şey kolaydır. Ancak Mevlâ; kötüler için ceza, iyiler için kefarete olsun diye, başkalarının hesabına bizi de şahit tutacaktır. Ayrıca birbirleri üzerinde hakkı olan insanların ve hatta aynı zamanda yaşamış olan bütün insanların, birlikte hesaba çekilmesi icap ediyor. Zira birbirimiz üzerinde haklarımız olduğu gibi birbirimizin başlarına gelenlerden sorumluyuz da. Bu yüzden, birlikte hesaba çekileceğiz ki buna bütün insanların hesabının bitmesini beklemek de dahil edilirse mahşer meydanında çok ama çok uzun süre bekleyeceğiz. Fakat müminler için bu zaman, kolay ve kısa geçecektir. Allah Resûlü SAV, mahşerdeki hesabın, bir mümin için, bir vakit farz namaz kılmak gibi kısa ve kolay olacağını ifade buyurmuştur.

İşte bütün bu zorlukların, bize kolay gelmesini istiyor isek; dünyada rahatımıza az düşkün olmak tavsiye buyurulmuştur. Dünyada Allah'ın emirleri uğruna az uyuyan, kabirde rahat uyuyacaktır. Dünyada Allah yolunda sıkıntı çeken, mahşerde kolaylık görecektir. Dünyada affedici olan, mahşerde affedilecek; dünyada az kusur görenin mahşerde kusurları gizlenecektir.

Mevlâ, Hidayeti İsteyip Hak Edene İhsan Eder

Son zamanlarda sıkça gündeme gelen ama hep endişe ettiğimiz bir mesele var. Hatta bu mesele birkaç soru ile karşımıza çıkmaktadır:

- Ya biz de bir gün, bugün kınadıklarımız ve beğenmediklerimiz gibi olursak?
- Sizin onlardan ne farkınız var?
- Sizin de yarın onlar gibi olmayacağınızı nereden bilebiliriz?

1. Bilemeyiz! Yarın nasıl oluruz, ne halde oluruz bilemeyiz. Bu yüzden her Fâtihâ ile günde en az 5 vakitte ve en az 40 kere; **“Bizi doğru yola ilet. Yanlış yolda olanların ve dolundan dönmüş olanların yoluna değil”** diye dua ederiz. Ve her Cuma hutbede hatip; **“Allah’ın hidayet verdiği yoldan çıkaracak kimse yoktur. Allah’ın hidayet vermediğini ise kimse doğru yola iletmez”** diye ikazda bulunur.

2. Yani yarınımızdan emin olmak istiyorsak; bunu Mevlâ’dan istemeliyiz. İlk şart budur. Lakin istemekten kastımız dua etmektir. Dua, niyazdır yani yakarıştır. Yoksa dua etmek demek, sipariş vermek ya da haşa emir vermek değildir.

3. Peki Mevlâ, bizi niye hidayet üzere devamlı kılsın? Niye Amr bin Hişâm’a yani Ebû Cehil’e değil de Ömer bin Hattâb’a nasip oldu hidayet? Zira Ömer İslam’dan önce de adam idi. Cesur, açık sözlü, haksızlığa gelemeyen, mert biriydi. Kötü işlere razı değildi. Bu yüzden hidayet ona nasip oldu. **Şu halde hidayet üzere kalabilmek yani yamulmamak dönmemek değişmemek için salih amel işlemeye devam etmeliyiz.** Yoksa sadece iyi niyetle ve sözle hidayet hak edilmez. Adam gibi iman edip inancının gereğini yapmak icap eder.

4. Hidayet üzere Mevlâ’nın bizi devamlı kulmasının, Allah’ın emirlerini yerine getirme ve salih amel işleme haricindeki şartı ise doğru, güzel ve imanlı kimselerle birlikte olmaktır. Bu yüzden İslam, cemaat dinidir.

5. Musa AS; yanlışlıkla birini öldürmüştü ama Mevlâ kendisini affetmiş ve hatta ona peygamberlik ihsan etmiştir. Sebep? O, salih bir kul idi. Yani geçmişte iyi işler yapmıştı. Yunus AS, kavmini terkemişti. Bunu izinsiz yapmıştı. Ve bu, kendisine verilen görevi terketmek ve isyan etmektir. Oysa affedildi. Niye? Çünkü o da salih bir insandı.

6. Yusuf AS, son anda haramdan kurtulmuştu. Eğer biz son anda kendisini kurtarmasa idik, harama düşmüştü buyuruyor Mevlâ. Peki niçin korumuştur kendisini Rabbimiz? **“İşte biz, iyi işler yapan ve yaptıkları işi en güzel şekilde yapanları böyle mükafatlandırırız.”**³⁵

7. Yani eğer üzerimize düşeni yaptığımıza emin isek geleceğimizden endişe etmeye hacet yoktur. Korku, kendinden emin olmayanın işidir. E bunu nerden bileceğiz? Adam olan kendini bilir. Şayet yalan söylemiyor ve gerçeklerden kaçmıyor ise...

8. **Gelecekte ne olacak diye endişe etmek ve geçmişte şöyle şöyle yaptım diye üzülme gaflettir.** Zira bu tür davranışlar hem vakti boşa harcamak hem de kendine zulüm etmektir. **Başkalarına zulmetmek gibi kendine zulmetmek de helal değildir.** Bize düşen geçmişe tevbe edip varsa borçları ödemek ve geçmişi unutmak; bir de geleceğe bakarak hayırlı işler yapmaktır.

9. Bir başka ifadeyle hatalarımıza takılıp kalmak yerine iyilik yapmaya emek harcamalıyız. **Hatalarımızı geri alamayız. Olan olmuş, geçen geçip gitmiştir.**

10. **“Sonunu düşünen kahraman olamaz”** diyor Merhum Şeyh Şamil. Yani kimse yarın ne olacağını bilemez. Yarına, yarın bakarız. “Ben bu işe başladım ama beş sene sonra şartlar değişirse” ya da “birkaç yıl sonra şöyle şöyle olursa” diye o işten vaz geçmek, Şeytanın işidir. **“Bir işe karar verdiysen artık Allah’a tevekkül et”**³⁶ yani “dönme, yılma, vaz geçme” buyuruyor Mevlâ.

11. Yani **“siz de yarın falanca cemaat ya da falan gibi olmayacak mısınız?”** diye soranlara diyoruz ki; **“Sen yarın nerede ne olacağından emin misin? Emin değil isen ne diye konuşuyorsun? Yok emin isen nerden garanti aldın? Yani kesin cennetlik misin?”**

12. **“Biz vakıf, dernek işi ve siyaset yapıyoruz. Ama yarın birileri bu bizim yaptıklarımızdan menfaat elde eder ise biz kötülüğe sebep olmaz mıyız?”** Hayır olmayız. Zira akıbet Allah’a aittir. Bizim niyetimiz temizdir. Biz niyet ve gayretlerimizin karşılığını alırız. “İbrahim AS, salih bir insan idi. Salih evlatlarından sevap alır ama hayırsız evlatlarından mesul değildir.” Bu durum, hepimiz için geçerlidir. **Eğer ihmal ve kastımız yok ise evlatlarımızın ve öğrencilerimizin yanlış işlerinden mesul değiliz. Fakat onların güzel işlerinden payımızı alırız.**

³⁵ Yusuf, 22.

³⁶ Âli İmrân, 159.

13. Evlat ve öğrenci yetiştiriyoruz. Ya yarın evlatlarımız bize düşman olur ise? Ya öğrencilerimiz bizi terkeder, öğrettiklerimize ihanet eder ise? Yukardaki durum burada da geçerlidir. Ve ayrıca bugün dost olan yarın düşman, bugün düşman olan yarın dost olabilir. Kalpler Mevlâ'nın elindedir. Ve dünya fanidir. Mevla, dilerse dostu düşman, düşmanı dost eder. Bize düşen ise sadece teslim olmak ve yeni duruma göre hareket etmektir.

Gerçek dost, Mevlâ'dır.

Gerçek yakın ve gerçek sevgili de O'dur.

Gerçek takdir eden ve en güzel karşılık veren de sadece Cenâbı Hak'tır...

İhlâs; Kul İle Rabbi Arasındadır Yoksa Dindar Görünmeye Çalışmak ya da Dindarlığına Fazla Vurgu Yapmak Değildir

Müslümanız ve bunu ikrar ediyoruz. Zira kalpteki imanı amel, söz ve davranış ile izhar etmek icap ediyor. Ayrıca Müslümanlığımızı her yerde gösteriyoruz yani gizlemiyoruz ya da takiyye yapmıyoruz. Ayrıca diğer insanların da Müslüman olmasını arzu ediyor ve bunun için mücadele ediyoruz. Zira onlar da hem dünyada mutlu olsunlar ve insanca yaşasınlar hem de ahirette kurtulsunlar; felakete uğrayıp rezil olmasınlar istiyoruz.

Fakat her meselede olduğu gibi burada da itidalli ve ölçülü olmayı unutmamak da gerekiyor.

1. İhlas; Allah rızası ve kendi kurtuluşu için imanı tercih etmek ve yine aynı maksatla ahlak sahibi olup güzel işlerde bulunmaktır. Bu durumda iman, amel ve ahlak için başka maksatlar aramak, ihlusa aykırıdır. Tüm diğer çalışmalar için de durum böyledir. Yani güzel işleri; başkalarına şirin görünmek ya da başkalarını razı etmek, birilerinin şerrinden ya da kınamasından korunmak veya kendimize sosyal ya da diğer alanlarda yer açmak için yapmak, ihlas değildir.
2. İhlasın zıddı ise riyâ/gösteriş ve gösteriş, nifakın özel ve ileri derece bir çeşididir (ki bu tür insanlara mürâî diyoruz). Yani takvalı olmak ihlas, takvalı görünmek ya da takvasını her yerde göstermek gösteriştir. Aynı şekilde güzel işler yapmak ihlas iken güzel işlerimizi başkalarının gözüne sokmak riyadır.
3. Riyanın en tehlikeli ve vahim olanı, riya yapan kişinin bunun farkında olmamasıdır. Buna hidayetin kararması ya da kalplerin mühürlenmesi veyahut yaşadığı gibi inanmak diyoruz. Bu çeşit insanlar, yaptığı her şeyin doğru hatta İslam için olduğunu zannedebilir. Yine bu tarz kimselere nasihat ve ibret fayda vermez.
4. Riyakar ve ne ettiğini bilmez insanlara nasihat etmekle onlarla fazla içli dışlı olmak farklı şeydir. Aynı durum diğer tüm yanlışlara müdahale meselesinde de geçerlidir. Yani insanların hatasını düzeltelim derken onların hatasına alışmak veya onlar gibi olmak tehlikesi vardır. Bu tehlike, kişiden kişiye farklılık arz edebilir. Yani her insanın etkilenme derecesi farklıdır. Bu durumda kişi, daima kendini gözden geçirmeli; başkalarını düzeltme uğruna kendini ihmal etmemelidir.
5. Benzeri bir durum dost ve yakınlarımız ile ilişkide de geçerlidir. Asgari insani ilişki ile dostluk ve fazla içli dışlı olmak, aynı şey değildir. Yani komşuluk, her anlamda anlaşmayı ya da komşumuzun her yaptığını kabul etmeyi; akrabaya yardım etmek de akraba ile fazla içli dışlı olmayı gerektirmez. Her konuda olduğu gibi komşu,

arkadaş ve akraba ile ilişkide de temel ilkeler ve taviz verilmeyecek şeyler; yani bir başka ifade ile her insanla aramızda bir “mesafe” olmalıdır.

6. Mesafenin en güzel ve pratik göstergesi; her yerde ve her zaman kendimiz gibi olmak, kendimizi gizlememek ve temel değerlerimizden taviz vermemek; yani şahsiyetli yaşamak ve şahsiyetli davranmaktır. Amaç tebliğ bile olsa değer ve şahsiyetten taviz verilemez ve maksadı ne olursa olsun şirin görünmek için olduğundan farklı davranılamaz.

7. Yaptığı işlerin maddi ve manevi karşılığını sadece Allah’tan beklemek de ihlastır. İnanlardan iltifat veya karşılık beklemek yahut yaptıklarının karşılığını göremediğinde üzölmek veya ümitsizliğe kapılmak da ihlasa aykırıdır.

8. İhlasın bir şartı da her işi bilerek ve farkında olarak yani şuurdu ve inanarak yapmaktır. Nifakın bir çeşidi de düşünmeden ve bilmeden, başkalarının yaşadığı gibi yaşamak ve başkalarının yaptığını körü körüne taklit etmektir.

9. Pratik anlamda sık rastladığımız bir samimiyetsizlik de dindarlık ve şahsiyetine fazla vurgu yapmak; mesela fazla yemin etmek, alakalı alakasız yaptığı hayır işlerini dile getirmek; yine mesela ticaret ve alışverişte konuyu, ticareti ile alakası olmayan İslami meselelere dayandırmaktır. Bu çeşit hareketlerden sakınmak zaten farzdır fakat bu tür insanlardan uzak durmak da hem kendimizi korumak hem de bu gibi insanların palazlanmasına mani olmak açısından önemlidir.

10. Dinimiz başta olmak üzere manevi tüm değerlerimizi suiistimal edenlere tenezzöl etmek ve hatta taviz vermek vebaldır. Mesela dilencilere yardım etmek, onları bu işe teşvik etmektir. Aslında dilenciye yardım etmek, hayır değil kolayına kaçmak yani kendimizi kandırmaktır. Zira iyilikte aslolan gizli olandır. Sadakada aslolan ise ihtiyaç sahibi arayıp bulmaktır. Bu yüzden Efendimiz SAV, insanlardan yardım talep edenin fakir olmadığını; asıl fakirin ihtiyaç sahibi olduğu halde edebinden bunu söylemeyenin olduğunu ifade buyurmuşlardır. Hazreti Eyüp AS ise fakiri arayıp bulmanın zenginin görevi olduğunu; fakiri gözetmeyen zenginin ise felakete uğrayacağını buyurmuştur.

11. Tam bu noktada samimiyetsizliğin bir çeşidinin de kolayına kaçmak olduğunu ifade etmek istiyoruz. Kolayına kaçmak tabiri yukarıdaki örnekte olduğu gibi çok anlamda kullanılabilir. Mesela bir kimsenin, karşısındaki insanın işinin görülmesini değil de sadece kendisine yapılan asgari görev tanımını gözetmesi, kolayına kaçmaktır. Yine hayırlı işler yapmak isteyen birinin, bunu düşünmeden yapması da kolayına kaçmaktır. Yapacağı yardımı, hangi alanda ve kime yapacağını araştırmak

yerine sorumluluğu başkalarına havale etmek de işin kolayına kaçmaktır. İnsanlık için güzel işler yapmak isteyen birinin; insanların neye ihtiyacı olduğunu hesaplayıp planlamadan, güncele kapılarak bir şeyler yaptığını zannetmesi de kolayına kaçmaktır.

Din-Devlet, İman-Amel ve Dînî-İslâmî tartışmaları

İlk defa Tebük seferine katılmayanların durumu ile başlayıp zekat vermeyenlere karşı savaşma ile farklı bir boyut kazanan; iman-amel, siyaset-din gibi tartışmalar; Hz. Ali döneminde Müslümanların itikadi olarak farklı fırkalara bölünmesi ile İslam tarihi boyunca ciddi-kritik bir mesele haline gelmiştir. Günümüzde de cemaatler arası mücadele, mezhep taassupları, laik-dinci tartışmaları gibi birçok noktada hala tazeliğini koruyan mesele; son dönemde özellikle “İslâmî terör” propagandaları ile iyice kızışmıştır. Bu yazımızda meseleyi, itidal, insaf ve maslahat prensipleri etrafında tartışabilmek amacıyla birkaç hususu özetlemek istiyoruz:

1. **İmam Âzam merhumun, İslam siyasi ve ilmi geleneğine en büyük katkısı; “iman-amel” ayrımıdır diyebiliriz.** Ehli Sünnet akaidinin en temel prensibi olan bu husus İmam Maturîdî tarafından sistematize edilerek sürdürülmüştür. Buna göre;

- Mümin; iman esaslarını, Efendimiz SAV’in nübüvvetini, İslam dinini, farzları ve haramları kabul etmektir. İman esaslarından birini veya birkaçını, farzları ve haramları inkar eden kişinin ise zerre kadar imanı yoktur.
- **Farz-vacip ve haram-mekruh ayrımı:** Farz, ameli ve idari olarak yapılması zorunlu olduğu gibi farzı inkar eden de mümin kabul edilmez. Oysa vacibin terkedilmesi uhrevi veya idari ceza gerektirirken vacibin inkar edilmesi, kişiyi iman dairesi dışına çıkarmaz. Aynı şekilde Hanefiler, mekruh ve haram ayrımı ile Allah ve Resulü tarafından kesinlikle yasaklanan işleri haram kabul etmişler ve haramı inkar edenleri de tekfir etmişlerdir. Diğer taraftan hakkında kesin hüküm olmayan yasaklar mekruh; mekruhu helal kabule edenler ise günahkar mümin olarak kabul edilmiştir.
- Farzı farz, haramı haram kabul ettiği halde farzı terkederek/terkettiren veya haramları işleyen/uygulayan/uygulatan kişiler de yine tekfir edilmemiş; günahkar mümin olarak kabul edilmiştir. Bu durumda örneğin faize ve zinaya bulaşan kişiler mümindirler.

2. **İman-amel ayrımının bir diğer yansıması ise din-devlet ayrımıdır. Buradan kasıt, devletin; itikadi değil ameli ve idari bir mesele oluşudur. Yani bir başka ifade ile devlet kurmayan kişi kafir değil günahkar olabilir.** Tam bu noktada laiklik tartışması gündeme gelmektedir. Bu durumda laiklik hakkında hüküm verebilmek için önce laikliği tanımlamak gerekmektedir.

- Şayet laiklik; din düşmanlığı ya da dinsizlik olarak telakki edilip uygulanıyorsa bu asla meşru değildir.
- Laiklik; devletin tüm inançları garanti altına alması ise İslam dininde zaten bu hükümler mevcuttur. İslam, kendisine düşman olmamak ve idaresine teslim olmak şartıyla tüm inançlara serbestlik tanır.
- Laiklik; devletin/siyasetin dini/itikadi değil de ameli ve idari bir mesele olarak edilmesi ise; ehli sünnetin en temel vasıflarından birisi de şiiiler gibi imameti imanın bir parçası görmemesidir. Ömer Nesefî ve Taftazânî gibi alimlerin, akait kitaplarından imamet, halifelik ve siyaset meselelerini tartışmalarının sebebi ise; şiiilere cevap verme ve meselenin önemine binaendir.

3. **Dînî kelimesinden kastımız; itikadi olmak yani inanca taalluk etmektir.** İtikâdî anlamında kullanılan dînî meseleleri inkar etmek, imana aykırıdır. Günah işlemek, farzları terketmek, hukuk, siyaset ve iktisat gibi meseleler itikâdî değil ameli ve idaridir.

4. **İslâmî olmak ise; İslam dininde yani hadis, sünnet ve icmada, delili bulunmak demektir.** Bu anlamda hayatın bütün alanları İslâmîdir. Ve bu yüzden İslâmî ve gayri İslâmî ayrımı yapılamaz. Gayri İslâmî kelimesi, ancak, İslam dinine uymayan meseleler için kullanılabilir. Fakat İslâmî olan her şey inançla ilgili değildir.

5. **Bu yüzden her mesele için ayet ve hadis getirmek başka; bu meseleleri tartışmak ve karşı çıkmak başkadır.** Bundan dolayı, mezheplerin, cemaatlerin ve kişilerin; kendi görüşlerini kabul etmeyenleri tekfir etmesi, İslâmî bir tutum değildir.

6. **Bütün bu nedenlerden dolayı; siyasi ve ideolojik görüşler, ayet ve hadislerle delillendirirken dikkat etmek gerekmektedir.** Her ne kadar işin ehli kimseler, meseleyi idrak edebilseler de işin ehli olmayan kişiler; mezhepleri, görüşleri, kişileri ve devleti kutsallaştırabilmektedir.

7. **Gayri müslimlerle ilişkiler, imani değil ameli bir meseledir.** Bu yüzden cihat etmeyen veya gayri müslim/ler/le işbirliği yapan kişi cezalandırılabilir, günahkar olabilir ancak kafir olamaz.

- Yahudi ve Hıristiyanlardan kız alınabilir.
- Yahudi ve Hıristiyanların kendi dinlerine göre kestiği helal hayvanlar yenilebilir.
- Tüm insanlarla komşuluk, ticaret ve siyasi ittifak yapılabilir.
- **Tüm insanlara yardım ve hizmet etmek sadakadır.**
- Bu yüzden İsrail mallarını boykot etmek imani değil amelidir.

- Bu yüzden İsrail ve ABD ile ittifak, küfür değil günahdır.

8. **Fakat kafiri sevmek veya mümini sevmemek, imani bir meseledir.** Yani onlarla dost olmak yani muhabbet duymak, yanlışlarını savunmak, onların hayat tarzlarını beğenmek; imana aykırıdır. Zira kafir Allah'ın düşmanı, mümin ise dostudur. Allah'ın sevdiğini sevmek, beğendiğini beğenmek; Allah ve Resulünün nefret ettiği şeye de buğzetmek, imanidir. Fakat iman kabul etmektir. Kabul edip etmemek imanla alakalı iken yapıp yapmamak ya da aksini yapmak, kişiyi mümin ya da kafir yapmaz. **Bu yüzden tüm hatalarına rağmen bir mümin, en faydalı kafirden bile değerlidir.** Bu yüzden insanlığa faydalı olan kafirler de kafir olarak kalacaklardır.

9. **Mümin ile isyan ve fitne hariç savaşılmaz.** Mümin köle edilmez, malları da ganimet olmaz. Günahkar ve münafık da olsa tüm Müslümanlar, Allah'ın müminlere tanıdığı tüm haklardan istifade edebilirler.

İman, Nifak ve Tekfir

Bu yazımızda güncelliğini hala korumakla birlikte gereğinden fazla abartılan ve zaman zaman da amacından saptırılarak kullanılan iman tartışmaları ve tekfir meselesi üzerine birkaç kelam etmek istiyoruz:

1. İman kalp ile tasdik ve dil ile ikrar ile tamam olur. Neseî akaidinde koyulmuş olan en temel kaide budur. Fakat tam bir ayrıntıyı atlamamak gerekiyor. **Biz sadece kendi kalbimizi bilebiliriz. Oysa bir başkasını kalbi ile değil dil ile söylediklerine ve davranışlarına göre değerlendirebiliriz.** Örneğin bir kimse, kalbinde iman olduğu halde dil ile bunu ifade etmiyor ve davranış ile de bunun gereğini yapmıyor ise; biz bu kişinin imanına şahitlikten mesul değiliz. Böyle bir kimse ahrette; imanını izhar etmediği için hesap verecektir. Diğer taraftan kalbinde iman olmadığı halde dili ile Müslüman olduğunu söyleyen veya davranış ile İslam dininin gereklerini yerine getiren kimseye; bizim “sen Müslüman değilsin” deme hakkımız yoktur. Zira böyle bir davranış suiistimale açık olduğundan Efendimiz SAV tarafından, münafıkların dışlanması yasaklanmıştır.

2. Kalbinde zerre kadar iman olan kişi günahkar da olsa eninde sonunda cennete gidecek ve şefaate nail olacaktır. Fakat buradaki zerre; “kalbimiz temiz”, “biz de az çok Müslümanız”, “Müslüman doğduk”, “anne babamız şöyle iyi adamdı” gibi sözlerle ifade edilen anlamda değildir. Neseî akaidi dikkate alındığında (ki en temel ve sade metin olması anlamında onu tercih ediyoruz) iman bir bütündür. İman konularına dahil olan şeylerden herhangi birini inkar etmek; kişiyi iman dairesine çıkarmaktadır. **Buna göre iman konularına; amentü esasları yani imanın altı şartı, İslam dinini ve Kuran’ı Kerim’i tüm emir ve yasakları ile kabul etmek, Peygamber Efendimizin ve tüm peygamberlerin peygamberliğini kabul etmek, farzı farz haramı haram helali helal kabul etmek, Allah’ın emir ve yasaklarından razı olmak, haramları ve farzları küçümsememek gibi konular dahildir.** Bu durumda; iman şartlarından birini kabul etmemek, farzları inkar etmek, haramlara helal, helalleri haram demek, işlediği günahın veya terk ettiği farzın basit bir şey olduğunu savunmak, (haşa) ben Müslüman değilim başka bir mezhep veya dinim demek gibi söz ve davranışlar; kişinin kalbinde iman olmasında engeldir. İmana aykırı bu işleri açıktan yapan kişiler mümin olarak kabul edilemez. Fakat diğer taraftan söz ve davranışla imanını bu konularını kabul ettiğini söylediği halde bazı

hataları olan kişi de asla tekfir edilemez. Ama namaz kılmamak, cihadı terk etmek, Müslümanlara düşmanlık etmek ve yalan söylemek gibi bazı büyük günahlar; kişiyi iman dairesi dışına çıkarmasa da münafıklık alameti olarak kabul edilmiştir.

3. Ehli kible tekfir edilemez. Yani şeklen veya sözlü olarak yukarda sayılan imanı gösteren halleri taşıyan kişiye; gayri müslim muamelesi yapılamaz. Münafık ya da bidat ehli de olsa iman konularına dair hükümleri kabul eden herhangi bir kimse, Allah ve Resulü tarafından Müslümanlara tanınan tüm haklara sahiptir. **Mümin kimselere karşı savaşılmaz (te'dip ve hadler hariç), bunlar gayri Müslimlere teslim edilemez, Müslümanlara karşı gayri müslimlerle ittifak kurulamaz, Müslümanların malları ganimet alınamaz, kendileri ve aileleri de esir edilemezler.**

4. Kalbinde iman olanlara karşı kin tutmak ve beddua etmek gibi düşmanca davranışlar da helal değildir. **Mümin, Allah'ın dostudur ve Allah Teâlâ, dostunu savunur/kıskanır/kollar.** Bu yüzden mümine yardım edene Mevlâ da yardım eder. Mümine düşman olana Allah savaş ilan eder. Müminin ayıbını örteninin kıyamet günü günahları gizlenir ve silinir. Müminin ayıplarını araştıranı Allah Teâlâ rezil eder. Kalbinde iman olan kimseye edilen beddua da iyi dua da sahibine geri döner. Bu yüzden bize zararı dokunuyor ya da bazı davranışlarını sevmiyoruz diye insanlara düşmanca davranışta bulunurken dikkat etmemiz gerekiyor. Zira kalbinde iman bulunan kişilere karşı yapılmış her hareket; bizim hem dünyada hem de ahirette aleyhimize olacaktır.

5. Bizler, kirâmen kâtibin değiliz yani kimin iyi kimin kötü olduğunu araştırmak gibi bir görevimiz yoktur. Ümmetin bazı kritik işleri de ehil kimselere alimlere ve idarecilere verilmiştir. **Bunun haricinde müminlere düşen kimin mümin olup olmadığına karara vermek değil; tebliğ ve nasihattir.** Gerçek anlamda kimin mümin olup kimin olmadığına mahşer günü karar verilecektir. Şeklen Müslümanlık şartlarını taşıyan kişilerin cenazesine katılmak ve haklarında iyi yani mümin olduklarına dair şahitlik yapmak müminin vazifesi ve hakkıdır.

İmtihan, Nimettir; Nimetin İse İmtihanı Vardır ya da Kulfet Artınca Nimet; Nimet Artınca da Kulfet Artar

Çoğu zaman karşımıza çıkan şeylerin imtihan mı nimet mi olduğu konusunda endişe ederiz. Yine bazen başımıza gelenlerin ceza mı yoksa nimet mi olduğunu sorar dururuz.

1. **“Her zorluğun illa bir kolaylığı vardır.”**³⁷ ayeti kerimesi, aslında durumu en güzel şekilde özetlemiştir. Buna göre Allah; dert verdiği kuluna çıkış, nimet verdiği kuluna imtihan, imtihan verdiği kuluna ecir, hastalığa şifa vermektedir.
2. Aslında aslolan şey “gayret göstermek”, “emek” ve “risk almak”tır. Yani karşımıza çıkan şeyin sebebinden çok bu karşımıza çıkan şey karşısında ne yapacağımız önemlidir. Karşımıza çıkan sıkıntı ise çözmeye çalışmak ve sabretmek; karşımıza çıkan nimet ise hakkını vermek icap eder. Bunun haricindeki tüm tavırlar, duygusal ve geçici birer durumdan ibarettirler.
3. Yani aslında mesele “bedel ödemek” ve karşılık”tır. Yani bir başka ifade ile zarar etmeyi göze almadan kâr etmek; hata yapmayı ve hatanın bedelini ödemeyi göze almadan doğru işler yapmak ve başarılı olmak imkansızdır.
4. **Aslında bizi korkutan hata yapmak değil; hatamızın bedelini ödemektir.** Yani bedel ödemekten kaçtığımız için hata etmekten kaçırız.
5. Buradaki hatadan kasıt günah işlemek ya da farzları terk etmek değildir. Burada hata yapmaktan korkmak ifadesi ile kastımız, hata yaparım endişesi ile güzel işler yapmaktan ve sorumluluğunu yerine getirmekten geri durmaktır.
6. Bu durumda doğru ve yanlış değerlendirmesi yaparken karşımızdakinin emeğini yani sorumluluğunu yerine getirip getirmediğini de dikkate almalıyız.
7. Kulun dünyevi ve uhrevi sorumluluğu, elindeki nimetlere ve imkanlara göredir. Yani her makamın gereği farklıdır. Bu durumda çobandan sultanın işlerini beklemek yanlış olduğu gibi sultanın da çobandan daha çok iş yapmakla başarılı olduğunu iddia etmesi abestir.
8. Küçük işlerde sorumlu davranmayan ve küçük işlerin gereğini yerine getirmeyenler, büyük işlerde de başarılı olamazlar.
9. Burada şunu da ifade etmekte fayda var: Emek vermeyen, malını veremez. Malını değerleri ve mukaddesatı için harcamayan kimse canını hiç veremez. Canını ve malını kaybetmeyi göze alamayan ise dünyada da ahirette de başarısız olacaktır.

³⁷ İnşirha, 5-6.

10. Aslında küçük ya da büyük iş yoktur. Madden bakıldığında dünyanın kendisi zaten kainatta ufacık bir nokta bile değildir. Ayrıca dünya hayatı zaten fanidir ve geçicidir. Bu durumda dünyadaki işleri değerli yapan şey, manevi değeridir. Şu halde bizi başarılı ya da başarısız yapan şey, yaptığımız işlerin büyüklük ya da küçüklüğü değil, gayretimizin derecesidir.

11. Son olarak insanın, kendi vazifesi olan işlerde başkalarının ne dediğine bakmasının yanlış olduğunu ifade etmek istiyoruz. Vazifemiz olan işlere dair birkaç örnek vermek gerekirse:

- İnsanın milli ve manevi değerlerini yani mukaddesatını muhafaza etmesi, hakkı ve görevidir.
- İyiliği emretmek ve kötülüğü yasaklamak, bir vazife ve haktır.
- Ailemiz ve dostlarımız ile alakalı görev ve haklarımız vardır.
- Görevimiz ve makamımızdan doğan haklarımız ve görevlerimiz vardır. Bu hakları kullanmada ya da görevleri yerine getirmede, sorumluluk almak ve atıl davranmamak icap ediyor.

12. Örneğin bir ilim adamı; görevini yerine getirirken, alanı ile alakalı teklifleri ilgili yerlere iletirken ve de topluma örneklik yaparken, illa başkalarından bir işaret beklemek zorunda değildir. Aksine sürekli etrafından ya da başkalarından bir işaret beklemesi yanlıştır. Zaten o makam, kendisine layık görülmüş ve gereklerini yerine getirmesi için bu makam kendisine emanet edilmiştir.

13. Fakat tabi ki haklarımızı kullanmada ve görevlerimizi yerine getirmede **meşru** dairede hareket etmek ve **makul** davranmak icap ediyor.

14. Aksi halde **kaos** ve **fitne** olacaktır.

Kadere Tabi Olmak, Gelecek Endişesi Taşımak ve Yanlış Yapmaktan Korkmak

Genelde elde edemediğimiz şeylere üzülmüyor ve başımıza gelen şeyler konusunda kendimizi helak ediyoruz.

Sonra da tabii olarak; “**acaba nerede hata yaptık da başımıza bunlar geldi?**” ya da “**ilahi yardım ne zaman gelecek**” gibi soruları insan olmanın acizliği ile soruyoruz. Fakat bu noktada, bazı hataları işleyip işlemediğimizi sorgulamamız gerekiyor. Biz hata deyince ilk olarak; farzları terk ya da harama düşmek olarak algılıyoruz. *Oysa doğru bildiklerini yapmamak ve kaderde karşımıza çıkan hayırlara tabi olamamak yani bir başka ifade ile elimizdeki imkanları gereği gibi kullanmamak da üzerinde durulması gereken ciddi bir durumdur.*

1. Her insanın sorumluluğu farklıdır. Hatta bir tek insanın bile sorumlulukları, hayatı boyunca sürekli değişiklik gösterir. Mesela bir çoban padişah, bir padişah da alim olabilir. Bu durumda padişah iken kendisini çoban olarak görmesi yanlış olduğu gibi artık padişah değilse; bir padişahın sorumluluğunu kendine yükleyerek kendini helak etmesi de doğru değildir. Özetle kul; hayat şartlarını ve imtihan alanlarını kendi tayin edemez. Kula düşen şey, sahip olduğu olumlu ve olumsuz şeylere göre plan yaparak gereğini ifa etmektir. Ki aslında bu; “elimizdeki ile yetinme”nin bir başka ifadesidir.
2. Bu yüzden, kaderde karşımıza çıkan şeyler ve ani değişiklikler hususunda dikkatli olmalıyız. Eğer karşımıza bir şey çıkmışsa ve biz bu şeyin ilerde ne sonuç vereceğini bilmiyoruz isek; “bu şeyde, şer var mı?” sorusunu sormalı ve araştırmalıyız. Eğer o şeyde şer görünmüyor ise ona tabi olmalıyız. Aksi halde bu, kadere tabi olmamak olur ve karşımıza çıkacak olan genelde bundan daha fazla sorumluluk ve imtihan getirecek bir şey olacaktır. **Oysa kul, daima en mükemmelini istemektedir.** Bu ise yanlıştır ve kolaya kaçmaktır. Şu halde karşımıza çıkan fırsatları büyük küçük, kolay zor demeden değerlendirmek gerekir. Aksi durum, kolaycılık ve hayalperestliktir.
3. Peki ya yanılırsak? Yani ya kadere tabi olmak için karşımıza çıkan bu fırsatları değerlendirirken; sonunda pişman olursak? Ya daha iyi düşünmemiz gerektiğine karar verir isek? Geçmişe yönelik tüm bu düşünceler de şeytanidir. Biz geçmişte üzerimize düşeni yaptıysak; zaten başımıza gelen kötü şeylerde sorumluluğumuz yoktur. Bunları bir imtihan olarak görmeliyiz. Şayet geçmişteki bu meselelerde hatalarımız ve ihmallerimiz olduğunu düşünüyoruz isek; o zaman kendimizi heder etmek veya geçmişe isyan etmek yerine; tevbe edip gelecekte yapacağımız şeyleri daha ciddi ve dikkatli yapmak için

çalışmalıyız. **Yanlış yapma korkusuyla atıl kalmak, şeytanın bir hilesidir. Yeter ki yanlış, kasıtlı olmasın ve yanlışta ısrar edilmeyip yanlıştan dönülsün.**

4. Karşımıza çıkan şeyleri kader bilip hayır bildiklerimize tabi olmak ve şer bildiklerimize karşı tedbir alarak; endişe ve korkuyu terk etmek, imanın gereğidir. Zira Allah'a iman etmek; Allah'ın bizi kollayıp gözettiğine, bizi sevk ve idare ettiğine, kaderin de kararın da O'nun elinde olduğuna iman etmektir. Eğer üzerimize düşeni yaptıktan sonra hala geleceğimizden endişe ediyor isek; bu tür bir endişe de şeytanın vesvesesidir.

Özetle; unutmamak gerekir ki kulu kollayıp gözeten ve kulun işlerini yoluna koyan Allah'tır. Hatta Allah, kulunu, kulun kendisini kolladığından daha fazla kollayıp gözetmektedir. Fakat kulunu da ne kadar samimi ve ne kadar kendi yanında diye imtihan etmektedir. Yeter ki kul, temiz bir niyetle ve inanarak, üzerine düşen sorumlulukları yerine getirsin.

Mevlâ, kulunu ihmal etmez.

Mevlâ, kulunu darda bırakmaz.

Mevlâ, kulunu yalnız bırakmaz.

Mevlâ, kulunu, kulun Mevlâsını sevdiğinden daha fazla sevmektedir.

Mevlâ, kendisine isyan eden kullarına bile zulmetmez.

Mevlâ, kulunun başına, kaderinde yazılı olandan fazla bela getirmez.

Mevlâ, kulunun, kaderde belirlenen rızık ve nimetlerini eksiksiz kula nasip eder.

Ama Mevlâ, kula kaderde yazdığı belaları azaltabilir.

Ama yine Mevlâ, kula, kaderinde yazılıandan daha fazla nimet te ihsan edebilir.

Netice itibariyle olsa da kader, olmasa da kaderdir.

Kaderden kaçmak da kaderdir.

Kadere iman eden kederden emin olur.

Kaderin her şeyi güzeldir.

Olanda hayır vardır...

Tüm Mesele Kendimizi Kurtarmak Değil Midir?

Tebliğ yaparız. Öğretiriz. Anlatırız. Düzeltmeye çalışırız.

Çocuklarımız, ailemiz için mücadele ettiğimizi düşünürüz.

1. Her şey insan için değil midir? İnsan halifedir ve tüm kainatın amacı, insanın imtihan edilmesi ve bu imtihanı kazanmasıdır. Biz de insan olduğumuza göre, aynı zamanda tüm bu şeyler bizim içindir.
2. Tüm insanlar, Hz. Adem Aleyhisselam'ın evlatlarıdır. Yani hepimiz, ya kardeşiz ya da kardeş çocuklarıyız (amcazade, halazade, dayızade veya teyzezade). Yani çocuklarımızla ve öğrencilerimizle hatta babamızla da ya kardeş ya da kardeş çocuklarıyız aynı zamanda. Yani hepimiz eşitiz. Bu durumda başkalarını kurtarmakla, kendimizi kurtarmak aynı şey. Terside doğru. Yani kendimizi kurtarmanın, başkalarını kurtarmaya çalışmaktan üstün tarafı yok.
3. Bu durumda, başkaları için çalışırken kendimiz için çalışmamak, kendimizle çelişmektir. Kendimizin ıslahı ve iyiliği için uğraşırken başkalarını ihmal etmek de zulümdür.
4. Hepimiz, aynı dünyada yaşıyoruz. Hadisi şerifin ifadesi ile aynı gemideyiz. Birbirimizden etkileniyoruz ve birbirimizin yaptıklarının bedelini birlikte ödüyoruz. Toplum veya devlet olarak ve hatta tüm dünya olarak bu durum böyle. Mahşerde de birlikte hesaba çekileceğimiz düşünüldüğünde, tüm insanları aynı görmek ve tüm insanlığın huzur ve saadeti için çalışmak gerektiği sonucu ortaya çıkıyor.
5. İnsanın sorumlulukları arasında başta aile ve akraba olmak üzere tüm insanlara karşı görevler bulunmaktadır. Yani başkaları için çalışmak hem görevdir hem de kendimizi kurtarmak için gereklidir.
6. Özetle; tüm mesele kendini kurtarmaktır.
 - Kendini kurtarmak istemeyen, başkalarını kurtaramaz; kurtarmaz da zaten.
 - Kendine değer vermeyen insanların başkalarına değer verdiğini söylemesi ya yalan ya da yanılgıdır.
 - Kendisi için bir şeyler yapmayan kimse, başkaları için niye yapsın?
 - Kendini sevmeyen kimsenin başkalarına merhamet etmesi düşünülemez.
 Kendini sevmekten kasıt kendini beğenmek değildir. Kendini sevmek; kendine

değer vermek, kendi haklarına riayet etmek, kendine zulmetmemek, dünya ve ahirette mutlu olmak için çalışmaktır.

7. Bunu genişletebiliriz aslında:

- Kendini ikna edemeyen, başkalarını edemez.
- Kendiyle baş edebilen eden, herkesle mücadele edebilir.
- Kendiyle sorunlarını çözemeyen, herkesle sorun yaşar. Örnekleri çoğaltabiliriz. Ama bu durumda kendimizi tanımamız, kendimizle barışık olmamız ve kendimize söz geçirmemiz; diğer tüm vazifeleri yerine getirmek için önemlidir diyebiliriz.

8. Ama kendini seven ve kendine değer veren herkesin, başkalarını da sevip değer vereceği yanılığına da düşmemek gerekiyor. Yani bencil ve gururlu olmak da mümkündür. Peki bencil olmamak için ne yapmak gerekiyor?

- Sağlam bir inanç sahibi olmak; yani tüm herkesin Allah'ın kulu olduğu ve mahşerde hesap vereceğimizi bilmek. Böylece haddimizi ve hayatı biliriz.
- Tevazu sahibi olmak ve bunu muhafaza etmek için gayret etmek. Ahlak, geçici davranışlar değildir. İnsanda yerleşmiş davranışlara ahlak deriz.
- İnsanlar için bir şeyler yapmak ve onların sorunlarıyla ilgilenmek. Böylece insanları tanırız ve ünsiyet kurarız. Bazen yüzyüze olmak veya birlikte bir şeyler yapmak, insanların birbirlerini anlamaları ve ortak bir noktada buluşup kaynaşmaları için vesiledir.
- İnsanlardan gelen sıkıntılara tahammül etmek de insanın bencil olmasını dizginleyecektir. İnsanlardan gelen sıkıntılara tahammül, hem tevazu hem de sabrın öğrenilmesine vesile olur. Ayrıca böyle bir davranış insanlar için bir şey yapmak sayılır ki bu da insanları tanıma ve onlarla ünsiyet kurma için bir imkandır.

Kendini gerçek anlamda kurtarmak ise ancak gerçek olana hazırlanmakla ve geçici olanlara aldanıp kanmamaktır. En gerçek olan ise en son kalacak olandır. Ki biz bu en sona ahiret diyoruz.

Kıyameti Beklemek ya da Bazı Kavimleri Helake Götüren Sebepler

Hadisi şeriflerde kıyamet alametleri olarak zikredilen birçok şeyin, aslında ayeti kerimelerde kavimlerin helak sebebi olarak gösterildiğini hatırlatarak yazımıza başlamak istiyoruz.

Bu yazımızda, Kuranı Kerim'deki kıssaları ve özellikle de Şuârâ Suresini esas alarak, Peygamberlerin (Aleyhimüsselam), kavimlerini hangi hususlarda ikaz ettiğini ve bu kavimleri felakete götüren sebepleri özetlemek istiyoruz.

1. Kabil'i helake götüren sebepler:
 - Gurur.
 - Kıskançlık.
 - Hatada ısrar ve hatasını anlamama. Aslında bu üç ana neden İblis'in de felaketini getirmiştir.
 - Pişmanlığı vicdanını rahatlatmak için kullanma.
2. Nuh kavmini felakete götüren sebepler:
 - Zayıfların güçlüleri ezmesi.
 - İnsanların mallarını hile ile ya da zorla ele geçirme.
 - Fakirlere, yardıma muhtaçlara ve zayıflara sahip çıkmama.
 - Allah'a ibadeti terk etmeleri ve putlara tapma.
 - Kıskandıkları ya da menfaatlerine aykırı gördükleri kimseleri öldürmeleri.
3. Ad kavminin sonunu getiren sebepler:
 - Allah'a ibadet etmeyi terk etmek.
 - Putlara ve başka tanrılara tapmak.
 - Allah'ın görev verdiği peygamberi ciddiye almamak ve ona karşı gelmek.
 - Zulüm, eziyet, cinayet ve işkence.
 - Zayıfları, yetimleri, dulları, yaşlıları, kimsesizleri ve fakirleri ezmek. Onlara sahip çıkmama.

- Şımarmak ve gururlanmak. Diğer insanları küçük görmek.
 - Hatada ısrar etmek.
 - Kendi hatasını anlamamak ve suçu başkalarında aramak.
4. Semud kavmini helake götüren hatalar:
- Allah'ın emrine karşı gelerek deveyi ve Allah'ın peygamberini öldürmeye karar vermek.
 - Müslümanların kendi inançlarını yaşamalarına izin vermemek.
 - Eşkıyalık yapmak ve savaş çıkarmak.
 - Toplumun ahlakını ve toplum düzenini bozmak.
 - Zalim ve ahlaksız idarecilere yalakalık yapmak ve onları desteklemek.
 - Zulme ve ahlaksızlığa sessiz kalmak.
 - Fakirleri ve zayıfları kollamamak.
5. Nemrud'un helak sebepleri:
- Allah'a isyan etmek ve Allah'a ibadet etmemek.
 - Putlara ibadet etmek.
 - İnsanları sömürmek.
 - Fakir ve zayıflara sahip çıkmamak.
 - Kafasına göre kanun yapmak.
 - Allah'ın peygamberini öldürmeye kalkmak.
 - Müslümanları sürgün etmek.

- Allah'a düşmanlık ve hakaret etmek.
- Allah'ın emir ve cezalarını hafife almak ve Allah'ın emirleriyle alay etmek.
- Allah'ın gücü ve kudretini hafife almak.

6. Lut kavmi ise şu sebeplerden helak olmuştur:

- Allah'ın haram kıldığı şeyleri yapmak.
- Allah'ın emrettiği farzları yerine getirmemek.
- Putlara ibadet etmek.
- Evlilik dışı ilişkilerin yaygınlaşması.
- Zayıfları ve güçsüz kimseleri ezmek ve onları köleleştirmek.
- Fakirlere ve ihtiyaç sahiplerine yardım etmemek.
- Sebepsiz yere cinayet işlemek.
- Misafirleri ve yolcuları sevmemek.
- Yabancıları sevmemek yani ayrımcılık yapmak.
- Alışveriş ve ticarete hile yapmak.
- Allah'ın peygamber olarak seçtiği Lut Aleyhisselam'ı kabul etmemek ve ona karşı gelmek.
- Lut Aleyhisselam'ın ikazlarına aldırış etmemek.
- Lut Aleyhisselam'ı yani Allah'ın özel görevlendirdiği kimseyi öldürmeye kalkışmak.
- Allah'ın dininin yayılmasını ve yaşanmasını engellemek.

7. Firavun'un helak sebepleri:

- İnsanları bölmek ve birbirine düşürmek.
- İnsanlar arasında ayırım yapmak.
- İnsanları maddi ve manevi olarak sömürmek.
- İnsanların ahlaki yozlaşmalarına göz yummak hatta bunu desteklemek.
- Kibir, gurur ve hatta tanrılık iddiası.
- Haksız yere adam öldürmek.
- Şirk ve putlara tapma.
- Sihirbazlar ve kahinlere değer verme.

8. İsa Aleyhisselam, Yahudilere ve özellikle hahamlara hangi hususta itiraz etmiştir:

- Allah'ın haram kılmasına rağmen faizi uygulamaları.
- Ayrımcılık yapmaları ve dini sadece Yahudilere tebliğ etmeleri.
- Din adamlarına, Allah'ın emirlerini değiştirme yetkisi vermeleri.
- Tevrat'ın gerçek mahiyetini halktan gizlemeleri ve dini insanlara istedikleri gibi öğretmeleri.
- Fakirleri ve zayıfları ezmeleri.
- Tefecilik ve karaborsacılık yapmaları.
- Rüşvet ve adam kayırma.
- Sihirbazlıkla uğraşmaları.
- Ticarete hile.

9. Efendimiz SAV, Mekkelileri hangi hususlarda ikaz etmiştir:

- Şirk.
- Yoksullara, fakirlere ve zayıflara sahip çıkmama.
- İçki.
- Fal, sihir ve kahinlikle uğraşmaları.
- Zina.
- Faiz ve tefecilik.
- Kumar.
- Kanun ve hak tanımama; güçlünün kafasına göre her istediğini yapma hakkının olması.
- Kibir, gurur ve üstünlük iddiası.
- Ticarete hile.
- Hatasını kabul etmeme ve hatada ısrar etme.
- Hakkı görmeme ve batılda inat etme.
- Haksız yere adam öldürme.
- Yağma ve çapul.

Ceza da mükafat ta Hem Dünyada Hem Ahirettedir; Maddi ve Manevi Karşılık Ayrı Şeylerdir

“Kim bir iyilik yaparsa (en az) on katı mükafat vardır. Kötülüğe ise ancak misliyle mukabele edilir.”³⁸

“Allah, onlara, (dünyada, ahiretteki sevap haricinde) dünya sevabını ve ahirette alacak oldukları sevabın güzelliğini verdi.”³⁹

1. İyiliklere kat kat sevap verildiği doğrudur. Kötülüklerle de. Bir kötülüğe bir kere ceza verilir adalet gereği. Fakat bir iyiliğe birden fazla kez mükafat verilmesi adalete aykırı değildir. Yine kötülüğe aşırı ceza vermek zulüm olabilirken iyiliğe fazladan karşılık vermek zulüm olmaz.
2. Fakat burada her amelin, hem dünyada hem ahirette karşılığı olduğunu unutmamak gerekiyor. Özellikle Âli İmrân suresi 148. ayeti kerimeye göre iyiliklere üç kez karşılık verileceği ifade buyurulmuştur:
 - Birincisi, ahirette verilecek olandır ki bu zaten bilinmektedir.
 - İkincisi, dünyada verilecek olan karşılıktır. Örneğin birine yardım ettiğimizde ahirette zaten sevap alacağız inşallah. Ama dünyada da bu yardım karşılığında bize de birileri yardım eder. Böylece ahiretteki sevap haricinde dünyada da karşılık almış oluruz.
 - Üçüncüsü ise Allah’ın ihsanı ya da manevi karşılık diyebileceğimiz mükafattır. Buna huzur ve diğer manevi nimetleri örnek verebiliriz. Yukarıdaki örnek üzerinden gider isek; birine yardım ettiğimiz için ahirette sevap alırız, dünyada da bize birisi yardım eder. Bu üçüncü tür karşılık ise birine yardım ederken ya da biri bize yardım ederken aldığımız haz ve yaşadığımız huzurdur.
3. Günahlar ve hatalar için de üç tür karşılık vardır diyebilir bu durumda.
 - Ahiretteki ceza.
 - Dünyada bu hatadan dolayı başımıza gelecek sıkıntılar.
 - Manevi cezalar, huzursuzluk ve diğer manevi sıkıntılar.
4. Buna göre “sünnetullâh” üç türdür diyebiliriz.
 - Tabiat kuralları ki bu kuralların genelde değişmediğini kabul ederiz. Genelde neden sonuç ilişkisinde akıp giden bir dünya ve kainat vardır.
 - Ahirete yönelik kurallar: Bu kurallar da Allah’ın izni ve şefaah haricinde değişmez.

³⁸ En’âm, 160.

³⁹ Âli İmrân, 158.

- Manevi kurallar: Sosyal ve ahlaki olaylarda, sebeplerin bir takım sonuçlar doğurmasıdır. Örneğin faiz, sosyal eşitsizliği bozar ve bunun sonucu da toplumsal huzursuzluktur. Yalan ve hilekarlık, güveni zedeler. Bunun sonucu ise sosyal güvensizlik ve yalnızlıktır. Adaletin zayı olması, insanların birbirine ve idarecilere olan güvenini azaltır. Bunun sonucu ise anarşi ve kaostur. Ailemizde de bu tür hataların, manevi bir takım sonuçlarını da olduğunu müşahede ederiz.

5. Bu açıklamaların en somut ama anlaşılması en zor olan yansıması; kişinin kendi hayatındadır diyebiliriz. Bir sürü sorun yaşayıp bir çok engeller ya da olumsuz şeyle karşılaşabiliriz. Fakat şayet huzursuz isek veya yaşadığımız hayattan memnun değilsek ya da bir şeylerin eksik olduğunu düşünüyorsak; ya imanımızda zayıflık vardır ya da hatalarımız vardır. Hatalarımız;

- Ya doğrudan hata olan şeylerdir
- Ya ihmal ettiklerimizdir.
- Ya da doğru olduğunu bildiğimiz halde yapmadığımız işlerdir. Yani şayet doğru bildiğimiz şeyleri yapıyor ise hiçbir şeyden korkmaya gerek yoktur. Eğer ihmalimiz yoksa endişe ve pişmanlık duymaya da gerek kalmaz. Allah'a ve ahirete inanıyorsak hayatta asli olan ve olmayan şeyleri ayırt edebilir, dünyadaki her şeyin fani olduğunu ve kabre yalnız başımıza girip mahşerde bir başımıza olacağımızı idrak edebiliriz. Böyle bir iman ise, karşılaştığımız sıkıntılara ya da kaybettiğimiz şeylere üzölmeye veya pişman olmaya engeldir.

Namaz Kötülükten Uzak Tutar Lakin Kötülükleri Meşru Kılmaz

Namazın İslam dininin temel rükunlarından olduğu, imandan ve Allah yolunda cihat etmekten sonra ahirette kula hesabı sorulacak ilk amelin namaz olduğu; kılınmayan veya tadili erkan ile huşû şartlarına riayet edilmeden kılınan namazların yerlerini, diğer amellerin asla dolduramayacağı meselelerinde bir müminin asla şüphe ya da ihmali söz konusu olamaz. Mümin namaz kılmalıdır. Bunun hiçbir bahane ve mazereti yoktur. Buluğa ermiş bir Müslümanın, bilincini kaybedecek bir hastalık haricinde namazı tamamen terketmesi ya da kazaya bırakması; ayrıca erkek bir müminin de çok nadir şartlar haricine namazını cemaatle kılmaması gibi bir durum asla söz konusu değildir. Ayrıca namaz, amellerin ilki olup Müslüman olmaya doğru atılan bir adımdır. Bununla birlikte bir insanın sadece namaz kılması, gerçek bir mümin veya salih bir kul olması için yeterli değildir. Şu halde:

1. Namaz ve özellikle secde, kulun Allah Teâlâ'ya en yakın olduğu andır/zamandır. Namaz, müminin Allah ile buluşması yani müminin miracıdır.⁴⁰ Bu yüzden Ashabı Kiram, namaza duracakları zaman üstlerini başlarını kontrol ederler ve çok ciddi bir iş yapacakmış gibi hazırlanırlardı. Hatta bazı sahabeler, namaz kılacakları zaman endişeli ve korkulu olurlardı. Niçin böyle olduklarını soranlara da; **“Namaz, Allah'ın huzuruna çıkmaktır. Siz nereye çıktığının ne yaptığının farkında değil misiniz”** diyerek tepki gösterirlerdi.
2. Namaz; müminin madden temiz olmasını, elbiselerini ve evini temiz tutmasını sağlar. Namaz için alınan abdest ve gusül, müminin manevi olarak da temiz olması için bir vesiledir.
3. Namaz, günahlara da kefarettir. Kişi abdest aldığı anda küçük günahları abdest suyu ile birlikte akıp gider. Özellikle cemaatle kılınan namaz, kul hakkı hariç diğer günahlara da kefarettir.⁴¹
4. Cemaatle namaz, müminlerin birbiri ile görüşmesi ve kaynaşması için bir vesiledir. Böylece Müslümanlar birbirinden haberdar olurlar. Namaz için inşa edilen mescitler, Müslümanların eğitimi ve diğer faaliyetleri için de birer vesiledir.
5. Namaz, müminin günlük hayatını planlaması için de bir vesiledir. Namaz sayesinde mümin, sabah erkenden kalkar. İşine gücüne koyulur. Yatsı namazından sonra da yatıp

⁴⁰ Müslim, Salât, 215.

⁴¹ Buhari, Sıvâm, 29.

dinlenir. Böylece geceyi dinlenerek geçirir. **Allah Teâla, geceyi dinlenmek; gündüzü de çalışmak için yaratmıştır.**

6. **Namaz, günde beş defa tüm dünya sıkıntılarını arkada bırakarak Allah'ın huzuruna çıkmaktır.** Böylece kişi dünya sıkıntılarını ve telaşını unuttur. Rabbi ile başbaşa kalır. Allah'ın huzuruna çıkıp kul olduğunu ve dünyanın geçici olduğunu hatırlar.

7. Namaz, Kuranı Kerîm okumak ve burada okunan ayetlerin üzerinde düşünmek için bir vesiledir.

8. **Namazın manevi şartı olan huşû da gerçekte kimden korkmamız gerektiğini bilmemizi sağlar. Böylece kainatın gerçek sahibini de hatırlamış oluruz.**

9. Namaz; insanın ahlakının olgunlaşması için de bir eğitimidir. Namaz sayesinde tembellikten kurtuluruz; sabretmeyi ve disiplinli olmayı öğreniriz.

10. Namaz; kabir hayatına ve ahiret yolculuğuna da bir hazırlıktır. Mahşerde zor zamanlarda müminler; secde ederek yada rükûya eğilerek Allah'tan yardım isteyeceklerdir. Namazda kıyamda durmak, mahşerde hesap için beklerken çekilen sıkıntılara hem bir hazırlıktır hem de mahşerde müminin işini kolaylaştıracaktır.

11. **Teheccüt namazı, geceyin kalkıp ibadet etmek ve tefekkürde bulunmak için bir fırsattır.** Ayrıca geceyin insan zihni daha sağlıklı çalışır. Bu yüzden gece ve sabah vakti, ilim öğrenmek için de bir imkandır.

Fakat bütün bunlara rağmen namaz; insanların hata ve kusurlarını mazur göstermeye mazeret değildir. Sadece namaz kılıyor diye insanlara güvenmek, insanlara tabi olmak veya peşlerinden gitmek; onları namazı suiistimal etmeye sevk edebilir. Bizler, insanların niyetlerini sorgulayacak değiliz. Lakin Müslümanların siyaset, ticaret, ekonomi ve eğitim gibi dünya işlerinde namazı bir referans olarak kullanmaları; dinimizde Yahudi ve Hıristiyan din adamları örnek verilerek dini dünyevi menfaatlerine alet etmek, men edilmiş hatta lanetlenmiş bir iştir.

İnsanların namaz kılmaları bizim onlar lehinde;

- Müslüman olduklarına dair şahitlik yapmak,
- Cenaze namazlarını kılmak,
- Sözlerine güvenmek ve şahitliklerini kabul etmek,
- Kız vermek ya da gelin etmek gibi meselelerde referans ve kriter olarak kabul edilebilir. Fakat bunun haricindeki durumlarda insanların amelleri ve niyetleri esas alınmalıdır.

Fazla özür dilemek, kabahatin çok olduğuna delalettir.

Fazla tevazu, kibir alametidir.

Fazla saflık, ya şeytanlığın ya da hamakatin eseridir.

Fazla yemin etmek, yalancılık işaretidir.

Din ve ahlakını (tebliğ ve eğitim hariç diğer meselelerde) çok öne çıkarmak ve bunlarla övünmek de maalesef nifak göstergesinden başka bir şey değildir...

“Namaz kötülük yapmaya ve başa kötü işler gelmesine engeldir.”⁴²

Yani namaz kötü işlerimizi gizlemek ya da hatalarımıza bahane olmak yerine bizi kötü ahlaktan uzak tutmalıdır.

⁴² Ankebût, 45.

Kulluk ve Oruç

İnsanın Yaratılışındaki Hikmet

Varlıklar içinde en son yaratılan insanı yaratılmışların en şerefliyi yapan husus, şüphesiz yeryüzünde Allah'ın "halifesi" olarak yaratılmış olmasıdır. **"Allah sizi topraktan yaratmış ve size yeryüzünü imar etmeyi emretmiştir."**⁴³ ayeti kerimesinin meali göz önünde bulundurulduğunda halife oluşun ilk anlamı; yer yüzünün madden, manen, ahlaken, ekonomik ve siyasi olarak imar ve ıslah edilmesidir. Bu husus, yazımızın doğrudan konusu olmadığı için konu hakkında daha geniş bilgi için ilgili ayeti kerimenin tefsirlerine bakılabilir.

İslah ve imarın mahiyeti ve tecellisi üzerinde tefekkür ettiğimiz vakit, "acaba insana niye böyle bir görev verilmiştir?" veya "böyle bir göreve ve görevliye ne hacet vardır?" gibi sorulara verilmiş olan en güzel cevabın, bütün güzellikleri yaratan güzellerin en güzeli tarafından verilmiş olduğuna şahit oluyoruz; **"Ben sizin bilmediklerinizi bilirim."**⁴⁴ Başta tasavvuf ve ahlak alanında yazılmış kitaplara dayanarak, burada zikredilen ilahi hikmetin "Allah'ın sıfatlarının tecellisi" olduğunu ifade etmek mümkündür. Rivayet senedi tartışmalı olmakla birlikte içeriği kabul görmüş olan meşhur "kenz-i mahfi" hadisi bu konuyu özetlemektedir. Genel anlamda kainatın özel anlamda ise insanın yaratılış hikmetine dair söylenmiş en güzel ve özet ifade budur. Şu halde insana hayat verilmesi ve diğer nimetlerin bahşedilmesi, Allah'ın rahmet, merhamet ve ikram sıfatlarının tecellisidir. İnsanın bir takım eylem ve icraatlarda bulunması ile kudret ile ilgili sıfatlar tecelli eder. En önemlisi de insanın kulluğuna ait gerekleri yerine getirmesi ile "rubûbiyet" ve "ulûhiyet" sıfatları tezahür etmektedir. Böylece insanın yaratılışında ve yaptıklarında ilahi isimlerin hepsinin tecelli ve tezahürüne örnek bulmak mümkündür.

İnsana Yüklenen Sorumlulukların Karşılığı

İlahi hikmet açısından meselenin izahı böyle olmakla birlikte; bu yazımızda konuyu "insan" açısından incelemeyi arzu etmekteyiz. Özetle ifade etmek gerekirse bu yazımızda ilahi hikmetin tecelli etmesi açısından durum böyle olmakla birlikte; insanın kendisine yüklenen bu ağır sorumluluk karşısındaki konumu nedir, sorusuna cevap arayacağız. Allah adildir. Bu yüzden hiçbir canlıya tahammül edemeyeceği ve altından kalkamayacağı sorumluluğu

⁴³ Hûd, 61.

⁴⁴ Bakara, 30.

yüklemeyiz.⁴⁵ Dahası adalet, bütün canlılara eşit sorumlulukların yada doğru ifade ile her canlıya verilen nimet ölçüsünden sorumluluk yüklemeyi iktiza etmektedir.

Bakara Suresi 30. Ayeti kerime ile Zâriyât suresi 56. Ayeti kerimelerin meali şerifleri itibara alındığında insana yüklenen temel iki sorumluluk vardır; ibadet ve yer yüzünün imarı. Ağaç dikmek, mescit, bina, yol ve köprü inşa etmek; sadaka-i cariye olarak isimlendirilmiş ve böyle hayırların sevabının kıyamete kadar katlanarak devam edeceği ifade buyurulmuştur.⁴⁶ Ayrıca insanlara faydalı işler yapmak ve insanlardan gelen eziyetlere tahammül etmek, hem kulluğun en güzel şekli hem de ecir bakımından en değerli şeyler olarak tarif edilmiştir. Başta aile ve akraba olmak üzere insanlardan gelen eziyetlerin, birçok günaha kefaret olduğu da ifade edilmiştir. Şu halde insana bu sorumlulukların yüklenmesi, insana bir zulüm yada zorluk değil; bilakis ikram ve ihsandır. İnsan, bu sayede melekler de dahil tüm canlılardan daha faziletli bir konuma gelebilir. Yine bu sayede Allah katındaki değeri artar. Yine insanlara faydalı olduğu ve onlarla iyi geçindiği sürece Allah'ın gazabından emin ve uzakta olur. Ömründe tek bir iyilik yaptığı halde, kıyamet günü, bu bir tek iyiliğini **“benim işime yaramaz ama senin terazinde iyiliklerin ağır basmasına vesile olur”** diye günahları ve sevapları denk gelen mümin kardeşine hediye ettiği için Allah Teâlâ tarafından; **“Ben kullarıma karşı senden daha cömert ve daha merhametliyim”** diye taltif gören ve sırf bu yüzden cennet nasip olan kulun durumu, bu meselenin izahına en güzel örnektir.⁴⁷ Mazlumların gözetilmesi, fakirlerin doyurulması, zulmün defî, insanlar arasında adalet ile hükmetmek gibi sorumluluklar da işte bu gerekçe ile insana yüklenmiş; “bir saatlik adil idarecilik yapmanın yüz yıllık nafîle ibadetten daha makbul olduğu” ifade edilmiş⁴⁸ ve muhtaç/zayıf kimseleri gözetmeyenlerin ilahi gazaba muhatap olacakları ve ilahi cezayı hakettikleri ifade buyurulmuştur.⁴⁹

Genel Olarak İbadetlerin Hikmeti

Şimdi asıl konumuz olan ibadetlerin insan açısından önem ve değerine dönecek olursak ibadetlerin insan üzerinde 5 farklı cihetten faydası olduğunu söyleyebiliriz. Bunu söylerken, ibadetleri öncelikle Allah'ın emri olduğu için yaptığımızı, ilahi hikmetin bizim bildiklerimizden başka da olabileceğini ve ibadetler için sayılabilecek hikmetlerin sadece

⁴⁵ Bakara, 286.

⁴⁶ Müslim, 13/60.; Nesai, 6/39.; Tirmizi, 1665.; İmam Ahmed, 5/440 ve 441.

⁴⁷ Buhari, 6/494.; Nesai, 7/318.; Tirmizi, 1307.; İmam Ahmed, 2/263 ve 5/395. Ayrıca bu konuda İmam Kurtubi; Ebu Nuaym, İbnü'l-Cevzi ve Ebu'l-Ferec'i kaynak göstererek “Tezkira” adlı eserinde başka hadisi şerifler de zikretmektedir.

⁴⁸ Müslim, İmâre, 169.

⁴⁹ Müddessir, 44.

bunlarla sınırlı olmadığını ifade etmekte fayda vardır. Ne doğrusunu ve en iyini bilen Allah'tır. Şeritte bir eksiklik yada kusur veya bir ihmal yoktur. Kusur veya yanlış ifade var ise bu insana aittir.

1. İbadetler, insanın gerçek sahibi ile irtibatı ve asıl görevini unutmaması için bir vesiledir. Örneğin kişi, namaz ile günde beş defa herşeyin sahibinin huzuruna çıkma şerefine nail olur. Böylece hem bütün dünyayı güzellikleriyle ve sıkıntılarıyla arkada bırakır hem de günde beş defa bu dünyada ne yapmakta olduğu üzerinde tefekkür etme fırsatına erişir. Oruç sayesinde de kişi; Allah'ın kendisine bahsettiği yiyecek, içecek ve diğer nimetlerin kıymetini; bu nimetlerin gerçek değerini ve geçiciliğini, asıl geçici olmayan nimetlerin geçici olanlardan ne kadar daha güzel olduğunu tefekkür ve idrak eder.

2. Müminin Allah'ın koyduğu esaslara uygun olarak yaptığı her işte ecir ve sevap vardır. Örneğin besmele çekerek ve Allah Resulü Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in tarif ettiği gibi su içmek; yine kişinin kendisine helal olan eşyle münasebeti gibi her işte mümine sevap yazılır. Bütün iyiliklere en az on kat sevap vaadedilmiştir.⁵⁰ Fakat oruç ibadeti için bir sınır yoktur. Allah Teâlâ, şartlarına uygun olarak tutulan oruca sınırsız ve sonsuz nimetler vadetmiştir.⁵¹

3. İbadetler başta olmak üzere yapılan tüm iyiliklere en az on kat sevabın verilmesinden başka; ilahi rahmet, yapılan iyilikler miktarınca kulun kötülüklerini de silmektedir. Yine bu bağlamda yapılmak istenen bir kötülükten vazgeçmek, pişman olmak ve tevbe etmek de hem ilahi mükafatı celbetmekte hem de kulun diğer kötülüklerini silip yoketmektedir. Hadisi şeriflerde bir tek gün tutulan orucun karşılığında kulun cehennemden yetmiş veya yüz yıl uzaklaşacağı yani cehenneme girmesinin daha da zorlaşacağı ve bir o kadar da günahının silineceği ifade buyurulmaktadır.⁵² Başka hadisi şeriflerde ise, şartlarına uygun olarak zamanında tutulan tek bir gün orucun karşılığında kul ile cehennem arasında yerle gök arasındaki mesafede daha fazla bir engelin/hendeğin konulacağı müjdesi verilmiştir.⁵³

4. Ecir kazanmak ve günahlardan kurtulmak gibi lütuflar, kula vaadedilen uhrevi mükafatlardır. Bunlardan başka ibadetlerin ayrıca dünyevi hikmetleri bulunmaktadır. Orucun da insanın ruh ve beden sağlığı başta olmak üzere; sosyal ve ekonomik başka faydaları da vardır. Biz bu konudaki açıklamaları ilgili konuların uzmanlarına bırakarak yazımıza devam etmek istiyoruz.

⁵⁰ Bakara, 261.

⁵¹ Buhari, Savm, 9.; Müslim, Sıyam, 163.

⁵² Buhari, 6/47.; Müslim, 8/33.; İbn Mace, 17171.; Nesai, 4/173.

⁵³ Tirmizi, 1624.

5. İbadetlerin uhrevi faydalarından en ehemmiyetli olanı ise insanın ahlak ve imanı üzerindeki etkileridir. Asıl konumuz olması hasebiyle, orucun insanın çıktığı uzun yolculukta ve ahiret hayatına hazırlanmasında ne gibi tesirleri olduğu üzerinde birkaç söz söylemeyi arzu ediyoruz.

Orucun Kul Üzerindeki Etkileri

Dünya hayatında: İnsanın halifelik ve ibadet sorumluluklarını yerine getirirken muhtaç olduğu en önemli şey sabırdır. Temel anlamı zorluklara göğüs görmek ve her türlü durumda isyan etmeyip şükretmek olan sabır kelimesi; iyilik yapma yolunda gayret göstermek ve zorluk çekmek, kötülüklerden kaçmak ve nefse hoş gelen şeyler karşısında iradesine hakim olmak anlamlarını da ihtiva etmektedir. **“Ey (Allah’a ve Resulüne) iman edenler! Allah’tan sabırla ve namaz kılarak yardım isteyin”**⁵⁴ ayeti kerimesinde kulluğun ve duanın en önemli şartı olarak gösterilen sabrın, en müşahhas olarak tezahür ettiği ibadet oruçtur. **“Ey iman edenler! Allah’a, peygamberine, peygamberine indirdiği kitaba ve daha önce indirilen kitaplara iman edin”**⁵⁵ ayeti kerimesinde ifade buyurulan “imanınızda sebat gösterin” emri ilahisi de yine sabırla mümkündür. Şu halde oruç, Allah’ın emirlerini yerine getirmede, günahlara karşı direnmede ve sıkıntılara göğüs germe esnasında karşılaşılabilecek zorluklara karşı en güzel hazırlık ve eğitimidir.

Ölüm anında: **“İşte ölüm sarhoşluğu gerçekten geldi”**⁵⁶ ayeti kerimesi ve hadisi şerifler, dünyadan ayrılışın zor olduğuna işaret etmektedir. Ölüm anında insanın başına gelecek olan türlü sıkıntılar vardır. Bu sıkıntılardan birisi de susuzluktur.⁵⁷ Can vermenin ve o esnada görülen şeylerin dehşetinden, insanın bu esnada çok çetin bir susuzluğa maruz kalacağı ifade edilmektedir. İnsanın son nefesini iman üzere ve Allah’ın rahmetini umarak vermesi mühimdir. Zira insanın mahşerde, son nefesini verdiği şekliyle haşredileceği ifade buyurulmuştur.⁵⁸ İmanı zayıf olan yada zorluklara tahammül gücü olmayanların, ölüm esnasında isyan edeceklerine dair çokça rivayet mevcuttur. İşte oruç, bize zorluklara tahammül etmeyi ve en zor zamanlarda bile sükunetini korumayı öğretmektedir. Açlığın ve susuzluğun en şiddetli olduğu iftar zamanında yapılan duaların makbul olmasının bir sebebi de, bu zor zamanlarda Allah’ı zikretmeye ve Allah’tan daima hayırlı ve güzel şeyler istemeye teşviktir.

⁵⁴ Bakara, 153.

⁵⁵ Nisa, 136.

⁵⁶ Kaf, 19.

⁵⁷ Buhari, Rikak, 42.

⁵⁸ Tirmizi, 1705.; Ebu Davud, 2541.

Kabre konulunca, kabirdeyken ve kabirden kalkarken: Hadisi şeriflerde, ölen kişinin kabre konulduktan sonra hesaba çekilmek üzere tekrar diriltileceği; yine kıyamet günü mahşer için dirilen insanların, tıpkı uykudan kalkıyormuş gibi, kabirlerinden aç ve susuz olarak kalkacakları ifade buyurulmuştur.⁵⁹

Mahşerde beklerken ve hesap anında: Yine bazı hadisi şeriflerde, kabirlerinden dirilen insanların hesap için yıllarca bekleyeceği, bu esnada açlıktan ve susuzluktan içlerinde buldukları diğer kötü durumları unutacakları, peygamberlerin ilk olarak insanların bir an önce hesaba çekilmeleri için şefaet edilecekleri zikredilmektedir. Başta Efendimiz S.A.V vaadedilen kevser olmak üzere bütün peygamberlere kıyamet günü verilen özel havuzların da hikmeti budur. Kevser, bu bekleyiş esnasında acıkan ve susayan müminlere Allah'ın bir ikramdır. Oruç, hem bu bekleyişe hem de susuzluğa bir tahammüldür. Oruç sayesinde kişi en zor zamanlarda bile Rabbine isyan etmemeyi ve O'ndan daima hayır istemeyi öğrenir. Yine oruca verilen mükafat sayesinde mümine ahirette kolaylıklar gösterili ve kevser ikram edilir.

Sırat köprüsünden geçerken insanın başına gelecek olan zorluklar, çekilecek açlık ve susuzluklar da dikkate alındığında orucun, ölüm ile başlayan ebedi yolculuğa bir hazırlık olduğunu söyleyebiliriz. Ayrıca ebediye yurdu olan cennete insanın zayıf duyguları ve basit şehvi arzuları ile gitmesi de mümkün değildir. Oruç, şehvetin ve iradenin kontrol edilmesi, duyguların ve arzuların helal olana tabi kılınması, basit ve süfli duyguların bastırılması gibi imani ve ahlaki değerleri kazandıran en güzel ibadettir. Günahkar müminlerin günahları nispetince cehennemde azap görmelerinin hikmetlerinden birinin de “müminin günahlarından ve kendisini günaha sevkedecek alışkanlıklardan arınması” olduğunu da dikkate aldığımızda; cennet gibi değerli ve ebedi bir hayatın ancak saf ve temiz kullara nasip olacağını unutmamak gerekiyor.

Mevla, hakkıyla oruç tutanlardan ve orucunun karşılığını en güzel şekilde alanlardan eylesin.

⁵⁹ Buhari, 13/3.; Müslim, 3/136.; İbn Mace, 4302.; İmam Ahmed, 1/357.

Ölmeden Önce Ölmek veya Sahip Olduğu Her Şeyden Vazgeçip Her Halini Değiştirebilmek

1. Hesaba çekilmeden önce kendini hesaba çekmek; günah, kul hakkı ve boş işlerle uğraşma gibi birçok yanlıştan bizi koruyacaktır. Böylece her günün sonunda, o günkü kar ve zararımızı hesap ederek en kısa zamanda zararı telafi etme ve eksik noktaları düzeltme imkanımız olacaktır.
2. İnsanı en çok huzursuz eden şey, kaybedecek şeyi olması ve bir de ulaşamayacağı şeylerin hayalini kurmasıdır. Buna göre her şeyi, mutluluğu ve değerleri uğruna feda etmeyi göze alan kişi; asla huzursuz, endişeli ve korkak olmaz. Yine elde etmesi imkansız ya da gereksiz olan şeylerin hayallerini kurmayan kişi de hayal kırıklığına uğramayacaktır.
3. Ne olursa olsun Allah'ın emrettiği şeyler haricinde bir şeye gereğinden fazla değer vermek, eninde sonunda bizi mutsuz edecektir. Böylece ya o anda verdiğimiz değer karşılığını bulamayacağız ya da eninde sonunda yaptığımız yanlış hesap, illa ki bir yerde bozulacaktır. Böylece bir şeyi gereğinden fazla abartmanın hem dünyada hem de ahirette zararı olmaktadır.
4. Bugün kaygı, korku, gelecek endişesi ve bazı şeylere gereğinden fazla değer verme gibi davranışların; maddi ve manevi olarak bize ve topluma ne kadar zarar verdiği aşikardır.
5. Allah, bizi, her şey ile imtihan edecektir. Sahip olduğumuz her şey ve hatta her arzu ve korkumuzla. Burada amaç, Allah'ın rızasını gerçekten isteyip istemediğimiz ve Allah'tan ne kadar korkup; O'na ne kadar güvenip güvenmediğimizin ortaya çıkmasıdır. Oysa Mevlâ; mallarımız, canlarımız ve sahip olduğumuz her şeyi feda edebilme karşılığında cenneti ve rızasını bize nasip edecektir.
6. Risk almayan, başaramaz. Kaybetmeyi göze almayan ise kazanamaz. Aynı şekilde nefret edilmekten korkan kişi, gerçek anlamda sevemez. Şu halde, elindeki şeyleri kaybetmeyi göze alabilen kişi, aynı zamanda dünyada başarılı olabilecektir.
7. Kabre yalnız, kimsesiz ve tüm duygulardan arınmış olarak gireceğiz. Mahşerde de yine kimsesiz ve hatta çıplak olarak haşrolunacağız. Diğer taraftan sevdiklerimiz ve dostlarımız, kıyamet günü en zor anlarımızda bizi terkedeceklerdir. Şu halde etrafımızdaki her şeyin ve herkesin, bir imtihan vesilesi ve geçici olduğunu

unutmamak gerekiyor. Aksi halde duygusal hareket etmiş olacağız ki bu de olayları doğru anlama ve doğru işler yapma konusunda bize engel olacaktır.

8. Kendimizden ve çevremizden az etkilendiğimiz ölçüde olaylara bakışımız sağlıklı ve kararlarımızı isabetli olacaktır. Bu durumda ölmeden önce ölmek yani gereksiz tüm yüklerden kurtulmak, dünyada da işimizi kolaylaştıracaktır.

9. Gereksiz yüklerden kurtulmak, hızlı hareket etmek ve cesur olmak için faydalı olduğu gibi hayattan çabuk yorulmamıza, bıkmamıza ve yorulmamıza mani olacaktır.

Gereksiz kaygılardan kurtulmak ve bir şeylere gereği kadar değer vermenin pratiği, anı yaşamaktır. Tabi ki haram-helal, adalet-zulüm, güzel-çirkin, iyi-kötü, hak-batıl, doğru-yanlış, ehem-mühim, dünya-ahiret ve madde-mana dengesi, ifrat ve tefrit gibi ölçülere riayet etmek şartı ile.

Mesele Nasıl Öldüğümüzdür

Son nefeste imanla ölmek veya kelimeyi şehadet getirerek can vermek; tabi ki basit ve lafzi anlamda önemsiz değildir. Ama bazen mesele bu ilk düzeyde kalarak asıl ifade edilmek istenen anlamdan uzak durmak tercih edilmektedir.

Zikir meselesi de böyledir. Tabi ki lafzen ve kalben Allah'ın isimlerini anmak veya belli esmâ ile zikretmek emredilmiştir. Fakat bu, zikrin ilk ve en temel anlamıdır.

Kabir sualine cevap vermek de sanki bir sınava hazırlanmış gibi soruları ezberlemek şeklinde de anlaşılabilir bazen.

Oysa son nefeste iman ile ölmek; sağlam bir hayat tarzı ile sağlam bir duruş sahibi olmak ve sürekli dava sahibi olarak Allah yolunda mücadele etme niyeti ve gayreti içinde olmak ile mümkündür. Zira ölümün nerede ve ne zaman geleceğini bilemeyiz. Bu yüzden her an ölüme hazırlıklı olmak yani her an iman ve dava üzerine olmak gerekir. Zaten böyle olduğunda kişi nerede ölürse ölsün Allah yolunda can vermiş olacaktır. Ayrıca ölümün nerede ve nasıl geleceğini bilemiyoruz. Belki ölüm anında şuurumuz açık olmayacak. Veya aniden ölüp gideceğiz. Bu durumda lafzi olarak kelimeyi tevhid ve şehadeti getirmek mümkün olmayabilir. O yüzden son nefesi iman ile vermenin şartı; şu anda iman ve dava sahibi olmaktır. Zira geçmişte ne olduğumuzun bugün çok da önemi yoktur. Gelecek ise meçhuldür. Şu halde aslolan, şu an nerede ve ne yaptığımızdır. Aslolan, hayat meşgalesine rağmen **“dertli olabilmektir.”**

Bu yüzden sufiler; **“hayat bir andır, o da bu andır”** demişlerdir. Zira geçmiş, geçip gitmiştir. Gelecek ise meçhuldür.

Her an Allah'ı zikretmekten asıl kasıt ise; hayatın her anında ve her işinde, Allah'ın emir yasak ve rızasını gözeterek, Allah korkusu ile ve Allah'a hesap vermenin şuuruyla, her an ölecekmiş gibi davranmaktır. Yoksa elinde tespih olduğu halde Allah'ın emir ve yasaklarının şuurunda olmayan kimse, hakiki zikir ehli olamaz. Böyle bir kişinin zikri, ancak dilinde kalmış ve kalbine inmemiştir. Oysa iman ve zikir, kalpte olan bir şeydir. Kalpte olmadığı halde dilde olan inanca iman değil nifak diyoruz.

Kabre ve mahşere bizi hazırlayacak olan da duruş ve amellerimizdir. Bu durum **“Yaşadığımız gibi ölürsünüz. Öldüğünüz gibi dirilir ve dirildiğiniz gibi mahşerde muamele görürsünüz”** hadisi şerifi ile zaten ifade buyurulmuştur.⁶⁰

Burada yeri gelmişken ölüm korkusunun da can verme veya dünyayı terketme korkusu değil; Allah'ın huzuruna çıkma, Allah'a hesap verme, amellerin ve hataları düzeltme imkanının sona ermesinin telaşı olması gerektiğini de hatırlatmak icap ediyor.

Konu ile alakalı önemli bir husus ta “adam gibi ölebilmek”tir. Adam gibi olmakla kastettiğimiz şudur: İnsan, hata ederek doğru işler yapan ve yanlışları yaşayarak doğruları öğrenen bir varlıktır. Bu yüzden bir insanın kemalini tamamlaması yılları alır. Hatta olgunluk çağının kırk yıl olduğu düşünüldüğünde, bir insanın bazı şeyleri öğrenmesi ve anlaması için kırk yıl geçmesi gerektiği sonucu çıkmaktadır.

Peki o zaman doğruları anlama ve öğrenmenin bize dünyada ne faydası vardır? Zira yıllar içinde öğreneceğimiz bilgileri, hayata geçirmek ve uygulamak için ne kadar zamanımız vardır? Bazen bir meseleyi kırk yılda öğreniriz ama o bilgiyi ancak birkaç kere uygulama imkanı vardır. Bu düşünce de bazen insanı ümitsizliğe sevk etmektedir. Dünya işlerinde de böyledir. Bazen bir insan ömrü boyunca hastalık ya da fakirlik çeker. Sonra tam iyileşir ya da zengin olur; ama bunun sefasını süremez. Bazen bir hatamızı yıllar içinde düzeltiriz. Tam düzelttiğimizde ise ömrümüzün sonuna gelmiş oluruz.

Yine bazı dost ve tanıdıklarımız, yıllarca bizi üzerler ya da yıllarda yanlış içinde yaşarlar. Bu yüzden bazen “İş işten geçtikten sonra düzelse ne olur? Geçen zamanı geri getirebilecek mi?” diye sorarız.

Peki bundaki hikmet nedir? Hayat böyle iken nasıl ümitsiz olmayacağız?

Hikmet gayet açık ve basittir. Bütün mesele, mahşere hazırlanmak ve mahşerde kendimizi kurtarmaktır. Bu yüzden kırk senede bir tek iş öğreniriz. Ama o bir tek iş, bazen iman ve duruşumuzu kurtarır. İman ve duruşumuz ile de ebedi saadeti kazanırız. Yani aslında o kırk yılda öğrendiğimiz tek bir şey ile sonsuz bir hayat kazanmış oluruz.

Etrafımızdaki insanlar da öyledir. Yıllarca bizi üzerler. Kendilerine de zulmederler. Ama son anda kendilerini düzeltirler ve kurtulmuş olurlar. Bu kimselerle de cennette huzur içinde yaşarız. Sonsuz cennetin ve Allah rızasının yanında, dünyadaki yüz sene sıkıntının ya da yüz yıl cahilliğin ne önemi vardır?

⁶⁰ Münâvî, V/663.

İman, tek bir bilgi ve tek bir cümleden ibaret değil midir? Oysa tüm ahiretimizi şekillendirecek olan bu tek cümle ve tek bilgidir.

Bazen dünya hayatında da bir cümle veya bir tek basit bilgi, hayatımızı değiştirmiyor mu?

Ölmek, Son ya da Başlangıç Değil; Hayata Olduğu Yerden Devam Etmektir

1. Ölümünden korkuyoruz. Ama asıl ölümün Rabbinden ve amellerimizden yani nasıl hesap vereceğimizden korkmak icap ediyor.
2. Şayet ölüm korkusu, ölme anında yaşayacaklarımız ise; bu yaşayacaklarımızın ahirette yaşayacaklarımız karşısında bir önemi olmadığı gibi zaten korkunun da ecele faydası yoktur.
3. Ölüm gizlenmiştir. Bu hem rahmettir hem de hayatın devamı için gereklidir. Ölüm gayptır. Kıyamet gibi. Gaybın alametleri de gayptır. Bu yüzden ne zaman öleceğimizi ya da başkalarının ne zaman öleceğini bilmeye ve araştırmaya gerek de yoktur.
4. Ölümüne daima hazır olmak gerekiyor. Yani bir an sonra öleceğimizi bilemeyeceğimiz gibi ölüm kapımızda dediğimiz anda ölüp ölmeyeceğimizi de bilemeyiz. Yani az sonra ne olacağını bilemiyoruz. Uçurumun kenarında olan birinin başına az sonra ne geleceğini bilemeyeceğimiz gibi kanser hastasının trafik kazasından ölme yani kanserden ölmeme ihtimali vardır.
5. Kıyametin koştüğünü görsek de ağaç dikmemizin emredilmesinin bir hikmeti de budur aslında. Yani hayata devam etmek, işlerini ihmal etmemek. Sonrasında ne olacağı endişesiyle değil de üzerine düşeni yapma sorumluluğuyla hareket etmek. Zira ecel, Mevlâ'nın yetkisindedir. Bizim yetkimiz dışındadır. Bize düşen ise kendi yetkimize göre hareket etmektir. **Ölüm kesinleşmiş olsa bile ölmeden önce israf ettiğimiz tek bir nefesin bile hesabı vardır.**
6. Peki ölüme nasıl hazırlanacağız? Aslında gayet basit:
 - Helalinden dünyayı yaşayarak.
 - Üzerimizde düşen sorumlulukları yerine getirerek. Nefis muhasebesi de hesap içindir. Yoksa üzülüp kaygılanmak değildir ölüme hazırlanmak.
7. Ölüm geldiğinde ne yapacağız? Yani nasıl öleceğiz? Aslında bu yazının amacı bu soruya cevap vermektir ve yukardaki maddeler de buna cevap idi ama yine de özetlemek gerekir ise:
 - Helalinden yaşamaya devam ederek.
 - İşlerimizin başında.
 - Ve en güzel kıyafetlerimizi giyip en mutlu halimizde ölüme gideceğiz. Merhum Necip Fazıl Bey'in, son nefesinde sigara içerek "demek böyle

ölünürmüş” demesi aslında hoş bir örnektir. Her ne kadar sigara mübah ve tasvip ettiğimiz bir şey olmasa da üstadın ölüm şekli güzeldir.

8. Zira ölüm;

- Birincisi, Allah’a hesap vermektir ki mahkemeye en güzel kıyafetlerle hazırlanıp gittiğimize göre Allah’ın huzuruna da böyle çıkmak icap ediyor.
- İkincisi ide Allah’a kavuşmaktır ki bu durumda da yine güzelce hazırlanıp Mevlâ’nın huzuruna gitmek gerekiyor. Tıpkı namaza hazırlandığımız ve mescide giderken süslendiğimiz gibi.

9. Peki ölüm nedir? Ölüm, bir son ya da yokoluş olarak tarif edilse de aslında bir sırdır. Zira Mülk Suresinin 2.ayeti kerimesinde ölümün de yaratıldığı; yine geleneğimizde ölümün uykudan uyanma olduğu ifade edilmektedir. Kainatta her an gerçekleşen olaylara bakıldığında; ölüm ve hayat, diğer tüm zıtlar gibi, aynı olayın iki farklı yüzüdür. Tıpkı beyaz ve siyahın birlikte varoluşu gibi bu iki olgu da birlikte sürüp gitmektedir. Bu yüzden felsefe geleneğinde kainattaki olaylar; “değişim”, “akış”, “hareket”, “oluş ve bozuluş” gibi kavramlarla ifade edilmiştir. Bütün bu kavramlarla ifade edilen şey aslında “yaratılış”ın bir türüdür. Yani insanlar doğar, büyür ve ölürler. Yerlerine yenileri gelir. Bitkileri yeriz. Bazen de hayvanlar, bitkileri yer; biz de hayvanları. Sonra bir şekilde yediklerimiz ve en sonunda da biz, yine toprağa dönüşürüz. Bütün bu olaylar birlikte düşünüldüğünde ölümün ne olduğu ve nasıl bir şey olduğuna dair düşüncelerimiz farklı anlamlar kazanmaktadır.

10. Özetle bazı şeylerin gerçek anlamını huzuru ilahide öğreneceğiz. Fakat bu, bir şey yapmayacağımız veya bir şey bilmediğimiz anlamına gelmez. Biz dünyada bildiklerimizle amele etmekle mükellefiz. Sonrasında ne olacağı ise sonrasının konusudur.

Bütün Peygamberler, Üç Temel Esası Emretmişlerdir

Bu yazımızda daha önceki yazılarda da konu edindiğimiz “nerden başlamalı ve ne yapmalı” sorularına cevap aramak için birkaç hususu özetlemek istiyoruz.

1. Şuârâ Suresi'nde özetlenen kıssalar dikkate alındığında bütün peygamberler (Aleyhimüselam) şu üç emir ile kavimlerinin karşısına çıkmışlardır:

- **Putları terk etmek ve yalnızca Allah'a iman etmek ki biz buna Tevhid inancı diyoruz.**
- **Zulmetmemek ve adalet ile hükmetmek.**
- **Salih amel yani güzel ve faydalı işler yapmak.**

2. Faiz, hırsızlık ve öldürmenin haram kılınması gibi tüm emir ve yasakların temel amacı, zulmün önlenmesidir. Buna örnek olarak:

- Salih Aleyhisselam'ın kavmini zalimlikle suçlaması,
- Şuayb Aleyhisselam'ın kavminin ekonomik karmaşa ve zulmüne engel olmaya çalışması,
- Hz. Musa'nın, Firavun'dan zulmüne son vermesini istemesi gibi birçok ayet verilebilir.

3. Zira zulüm devam ettiğinde:

- İnsanların sağlıklı düşünmesi ve sağlıklı karar vermesi imkansız olur.
- Yine zulüm, tebliğin önünde de engeldir.
- Ayrıca dünya ahiretin tarlasıdır yani ahiret, dünyada yapıp ettiklerimizle kazanılır. Kişinin dünyasının mamur ve sağlıklı olması, ahiretini inşa etmesine imkan tanınması açısından önemlidir. Örneğin; hasta veya özgürlüğünden mahrum olan insanın ibadet ve hayırlı işler yapması nasıl mümkün olabilir?

4. İnsanın yaratılış gayesi olarak imar ve ihsanın gösterilmesi, tevbenin kabul olmasının da yine iyi işler yapmaya bağlanması, iyiliklerin kötülükleri silip götürmesi, sadakayı cariyeden gelen sevapların ölümden sonra da devam etmesi gibi bütün hususlar da salih amelin önemi ve değerine yöneliktir.

5. Zira:

- Salih amel, imanın muhafazası ve güçlenmesi için gereklidir.
- Ayrıca salih amel sayesinde diğer insanların hidayetine vesile olmak da mümkündür.

6. Putlardan kurtulmak ise; zulme son verip adaleti hakim kılmak, salih amel işlemek ve insan olmak için temel şarttır. Put deyince; sadece taştan veya diğer şeylerden/şekillerden yapılan somut şeyler anlaşılmalıdır. Örneğin;

- Hayatımızın amacı haline getirdiğimiz ve uğruna tüm diğer görevlerimizi terkettiğimiz çocuklarımızın ve ailemizin,
- Uğruna hayatımızı şekillendirdiğimiz arkadaşlarımızın ve çevremizin,
- Özellikle “insanlar ne der ve hakkımda ne düşünür” gibi sözlerin,
- İnsanları memnun etme ve onlara şirin görünme arzusunun veya bir başka ifade ile şöhretin,
- Uğruna herşeyi mübah gördüğümüz makamın,
- Yine sahip olduğumuzda bize Allah’ın emirlerini ve adaleti unutturan makamın,
- Elde etmek uğruna tüm inançlarımızı ve şahsiyetimizi feda ettiğimiz para ve malların,
- Yine sahip olduğumuzda malı ve parayı kendimizinmiş gibi görmenin,
- Yine gururun,
- Bazen inadin
- Bazen menfaatin de birer put halini alabileceği ya da birer put olduğunu unutmamak gerekiyor.

7. Peki iman niçin önemli ve gereklidir?

- İnsanın insan olarak kalabilmesi,
- Zulmetmemesi ve salih amel işleyebilmesi,
- Adaleti tesis etme ve zulümle mücadele etme yolunda karşısına çıkan sorunları çözebilmesi için iman önemlidir.
- Şahsiyetlerinde ve imanlarında sorun olan insanların, cennette huzurlu yaşamaları ve başkalarına huzur vermeleri de mümkün değildir.

8. **Bu yüzden imandaki en ufak bir hata kabul edilmemektedir.** Fakat cennete giderken insanın geçireceği manevi değişim, amellerine dair bazı hataları düzeltip temizleyebilir.

Demek ki ilk başlayacak olduğumuz yer insan yetiştirmek ve insanları ıslah etmektir.

Bunun yolu da önce insanları putlarından yani doğru zannettiği ve Allah’tan daha çok değer verdiği şeylerden kurtarmaktır.

Ancak bundan sonra insanların ahlaki ve ameli yanlışları düzeltilip yeryüzünde hak, adalet ve nizamın tesis edilmesi mümkün olur.

Put ve Putlaştırmak

Ayeti kerimede şirk haricindeki tüm günahları, Allah Teâlâ'nın dilerse affedeceği buyurulmuş⁶¹; ayeti kerimenin ifade ettiği anlam ise, hadisi şeriflerde; kalbinde zerre kadar iman edenin veya lâ ilâhe illellâh diyenin cennete gireceği şeklinde izah edilmiştir.⁶² Burada öncelikli olarak şirkin ne anlama geldiği üzerinde durmak istiyoruz.

Şirk kelimesi bazen küfr ile aynı anlamda kullanılmakla birlikte daha başka anlamları da ifade etmektedir. Bunlar;

- **Deizm** yani yaratıcı bir ilah kabul etmekle birlikte; Allah Teala'nın siyasi, ekonomik ve sosyal alanlarda kanun koymadığını kabul etmektir. Nemrut ve Firavun bu anlamda müşrik ve kafirdirler.
- **Çok tanrıcılık yani politeizm:** Hıristiyanların haşa üç tane tanrı kabul etmesi gibi yaratıcı ve kanun koyucunun birden fazla olduğunu kabul etmektir. Şirkin bilinen ilk anlamı budur.
- **Putperestlik:** Bir yaratıcı ve kanun koyucu ilahın varlığını kabul etmekle birlikte başka aracı varlıkları da kutsal kabul etmektir. Ebû Cehil ve arkadaşlarının durumu böyledir.
- **Antromorfizm** yani tanrıyı haşa insana benzer şekilde kabul etmektir. Bu da bir çeşit putperestliktir. Kadim Yunan inancı dahil bu kısma çeşitli örnekler verilebilir. Bütün bunlara celî yani açık şirk diyoruz.
- **Hafî yani gizli şirk yada şirki hafi:** Allah'ın bir tek olduğunu kabul etmekle birlikte Allah'a ait sıfatları başkasına da atfetmektir. Örneğin Allah'tan başkasından korkmak, Allah'tan başkasından rızık istemek gibi.

Putperestlik ve haşa birden fazla tanrı kabul etmek gibi celî şirk, tehlikeli olmakla birlikte bundan sakınmak ve bunlara karşı insanları ikaz etmek daha kolaydır. Büyük günahlardan da kaçınmak kolay olup ayrıca küçük günahlarda ısrar etmek ve onları küçük görmek de tehlikeli bir durumdur. Hem Vedâ Hutbesi'nde hem de başka hadisi şeriflerde; **insanların ekserisinin küçük gördüğü şeylerden dolayı kabir yada cehennem azabına maruz kalacağı** ifade buyurulmuştur.

Bu açıklamalardan sonra gizli şirke birkaç örnek vererek konuyu özetlemek istiyoruz:

⁶¹ Nisâ, 48 ve 116.

⁶² Müslim, İman, 46.

1. Şirk deyince ilk akla gelen “put” meselesidir. Put, her ne kadar taştan ve tahtadan yapılan bir takım şekiller ya da bazı bitki ve hayvanlar gibi totemleri ifade etse de; aslında hayatımızın merkezi haline getirip uğruna Allah rızasını ve Allah’ın emirlerini feda ettiğimiz herşey birer putturlar. **Para, eş, çocuklar, makam, şöhet, ideoloji ve dava gibi birçok şey; şirk ve küfür olarak kabul edilen ve asla affedilmeyen bir günah olan birer put haline gelebilirler.** Örneğin çocuklarımızı hayatın tek hedefi haline getirip tüm hayatımızı onlara vakfetmek ve bunu yaparken de diğer farzları ve hayatın diğer taraflarını ihmal etmek; çocukları bir nevi putlaştırmaktır. **“Eşleriniz ve çocuklarınız, size düşman olabilirler”**⁶³ ayeti kerimesi; çocuklarımızın, Allah muhafaza, kötü kimseler olabileceği anlamına geldiği gibi; bunların bizi Allah’ın emirlerinden alıkoyacağı anlamına da işaret etmektedir. Şu halde çocuklar bize Allah’ın emanetidirler. Biz onların sahibi değiliz. Onları severiz, onlara hizmet eder onları terbiye ederiz.

2. Bu durumda putlara iman ve ibadet etmek demek illa zahiri anlamda değildir. Yukarda örnek olarak verdiğimiz şeyler uğruna Allah’ın emirlerini ihmal etmek, Allah’ın davasından başka dava edinmek, insanları Allah’ın yoluna davet etmek yerine kendi amaçları uğruna peşinden sürüklemek, Allah’tan başkasından korkmak, rızık için endişe etmek gibi Allah’ın sıfatları konusunda Allah’a başka şeyleri ortak etmek ve herhangi bir şeyi Allah’ın ve emirlerinin önüne geçirmek, bir çeşit gizli şirkir.

3. Putperestliğin bir başka şekli de **ilahlık** iddiasıdır. Gurur ve kendini beğenme ile başlayan ve makam ile paranın tek sahibi olarak kendisini görmeye devam eden kendini ilahlaştırma, ayeti kerimelerde Firavun örneğinde bize anlatılmıştır. **Tebliğ yaparken hidayeti kendimizde görmek de aslında bir şekilde ilahlık iddiasıdır ve sakınılması gereken bir durumdur.** Çocuklarımızı mükemmel bir insan yapmak için gereğinden fazla endişe etmek ve çocuklarımızın hatalarından tek sorumlu olarak kendimizi görmek de bu minvalde verilecek misallerdendir. Bize düşen gayret ve tebliğdir. Hidayet ve terbiye Allah’ın elindedir.

4. Gizli şirk ve gizli putperestlikle ilgili dikkatlerinize sunmak istediğim bir başka mesele de; insanın bazen kendi yaptıklarının farkında olmamasıdır. **Bir insan, Allah muhafaza, münafık olabilir ama bunu kendisi de bilmeyebilir.** İşte bu en tehlikeli husustur. O yüzden sürekli kendimizi hesaba çekmeli, nasihatleşmeli ve Mevla’ya çokça niyazda bulunulmalıdır. Örneğin ölüm korkusu; ölünün ve dirinin Rabbinden

⁶³ Teğâbün, 14.

ve hesap vermektan korkmaktır. Dünyayı terk etmek ya da ölüm acısı gibi şeylerden dolayı ölümden korkmakta; bir çeşit gizli şirktir.

5. Son olarak ta *dua ve şifa* meselesiyle şirkin arasındaki hususa değinerek cümlelerimizi nihayete erdirelim. Her derdin devası yaratılmıştır ve şifa/sını aramakta farzdır. Fakat şifanın Allah'tan olduğu unutulmamalıdır. Dua de böyledir. Rızık ve af gibi şeyler sadece Allah Teâlâ'dan istenir. Ancak peygamberler ve salih kimseler, bir şey istemede vesile/aracı olarak kullanılabilir. Hatta bir insan ilmine/ahlakına güvendiği kişilerden kendisi için dua etmesini de isteyebilir. Ama duaları kabul eden ve dualara karşılık veren ise sadece ve sadece Allah'tır. Hidayet ve tövbeleri kabul etmek de sadece Mevlâ'nın elindedir.

Seçilmişlik: İman, Takva ve Amel İledir

Yüce Mevla, hayırlı işlerde yarışmamızı emretmiş; Efendimiz SAV de bu ayeti kerime mucibince güzel ahlak ve ilim konusunda Müslümanların birbirileri ile yarışmalarını, hayırlı işlerle övünmeyi ve düşmana karşı böbürlenmeyi müstehap görmüşlerdir. İşte bu yüzden biz; ecdadımızın bin seneyi aşkın İslam'a verdikleri hizmetler ile ehli sünnet inancını ve Müslümanları müdafaa etmeleri; ayrıca haçlı seferlerini diğer iç düşmanları def etmeleriyle övünürüz. Yine bu güzel özelliklerinden dolayı onların izinden gitmeye da gayret ederiz.

Ecdadımız 1.000 seneyi aşkın bir süre İslam'a hizmet etmiş ve Memlûkluları da sayar isek 650 sene halifelik makamını layıkıyla sürdürmüştür. Ancak son birkaç asırdır içinde olduğumuz durumdan ders almayarak hala rahatımızın kaçmaması için Allah'ın birçok emrini terk etmemiz; endişelendirici bir mesele olarak karşımızda durmaktadır. İşte tam bu noktada bazı hususlara dikkati çekmek gerekir:

1. Hiçbir kavmin diğerine üstünlüğü olmadığı için **seçilmişlik** diye bir mesele yoktur. Bu konuda Yahudilerin kendilerini seçilmiş zannederek Allah'ın emirlerinden uzaklaşmaları ve sonunda kaç defa belaya uğradıkları; bize defaatle örnek olarak verilmiştir. **İslam davasının önderliği Yahudilerden alınarak Araplara, onlardan alınarak Türklere ve diğer milletlere verilmiştir.** Bunun sebebi seçilmişlik değil; ecdadın ihlas ve samimiyet ile Allah'ın dinine hizmet etmeleri; Müslümanları ve tüm mazlumları muhafaza ederek zalimlere karşı mücadele etmeleridir.
2. Halifeliğin en son bizim uhdemizde olduğu doğrudur. Ecdadın İslam dinine hizmetlerinden dolayı Allah Teâlâ, bu millete nice fırsatlar vermiş; kendilerine çekidüzen vermeleri için nice ikazlarda bulunmuştur. **Eğer bu atıl ve rahat tavrımız devam eder ise Meâzallâh Allah Teâlâ, bu davanın önderliğini bizden alarak belki de beğenmediğimiz ya da küçük gördüğümüz milletlere verecektir.** Zira Allah Teâlâ, yeryüzünü **salih kullarına** miras kılmıştır.⁶⁴
3. Ümmeti Muhammed'in toplu helaka uğramayacağı doğrudur. Bu Allah Teâlâ'nın bize lütfudur. **Fakat Allah'ın yolundan ayrılır isek Mevlâ Teâlâ, bizi; açlık, hastalık, savaş, zulüm, korku (yani terör), toplumsal karmaşa ve huzursuzluk gibi birçok afetle imtihan edecektir.**

⁶⁴ Enbiyâ, 105.

4. Allah Teâlâ, kafirler istemese de hatta bir kısım Müslümanlar istemese de davasını/dinini galip getirecektir. Fakat buradaki **asıl mesele; bizim bunda bir payımız olup olmadığıdır**. Bazen İslam dini galip gelir lakin bunda emeği olmayanlar mağlup olurlar, bir şey kazanamazlar. Bazen de devletimizi kaybederiz; savaşı kaybederiz ama üzerine düşen sorumluluğu yerine getirenler kazanırlar. **“Şayet Allah murat ederse sizi helak edip yerinize başkalarını getirir.”**⁶⁵

5. Şayet Allah'ın davası bize rağmen galip gelirse; Allah muhafaza bu durum, bizim felaketimizle de sonuçlanabilir. Nitekim Mehdî AS geldiğinde, öncelikli olarak kendisine itaat etmeyen ve Allah'ın yolundan uzaklaşmış Müslümanlar ile mücadele edecektir. Şayet biz Allah'ın yolunda olur isek Mehdî AS de bizimle birlikte olur. Şayet biz, Allah'ın yolunda değil isek; Mehdî AS'ın zuhur etmesi bizim kurtuluşumuz değil felaketimiz olacaktır.

6. Geçmişte iyi işler yapmamız ya da iyi insanların çocukları olmamız da bizi kurtarmayacaktır. Zira mühim olan **“âkibet”** yani doğru yolda kalabilmek ve ölüm geldiğinde doğru yolda olabilmektir. Nice doğru insan vardır ki son anlarında yanlış safta oldukları için yanlış üzere ölürlər. Bunun sebebi, bu kişilerin samimi olmamasıdır. Nice yanlış yolda olan ama o yoldan kurtulmayı isteyen insanlar da eninde sonunda hidayete nail olacaktır. Allah, hidayet etmeyince kul hidayete eremez. Lakin kul talep etmeyince de Allah hidayeti nasip etmeyecektir. Ayrıca hepimiz Adem AS'ın çocuklarıyız. Lakin dedemizin peygamber olması, bizi kurtarmayacaktır. Yine unutmamak gerekiyor ki **“gâlû belâ”**da yani insan ruhu yaratıldığında, hepimiz Allah'a iman ettik. Fakat mühim olan, dünya hayatına geldiğinde biat ve iman tazelemektir. Bu yüzden kişi, buluğa erinceye kadar bu ilk ahdi üzeredir. Buluğa erdikten sonra kendisinden ahit tazelemesi yani iman etmesi istenir. Eğer ahit tazelemez ise ezelden vermiş olduğu o sözün bir ehemmiyeti olmadığı gibi aynı zamanda Allah'a verdiği sözden döndüğü için ayrıca hesaba çekilecektir.

7. Şu halde geçmişte yaptığımız iyilikler, o günde kalmıştır. Allah bize ömür verdiği sürece iman üzere kalıp Allah yolunda mücadele etmek gerekmektedir. **“Geçmişte çok hizmet ettik”, “biz eski mücahitlerdendik”** gibi sözlerle geçmişle övünmek ya da **“çok hatamız oldu”** gibi geçmiş için pişmanlık duymak gaflettir. **“Biz yaşlandık, bizden iş geçti”** demek de bir nevi hayattan vazgeçmek yani dolaylı yoldan intihar etmektir. Ve bu da Allah'a isyandır, Allah'ın verdiği nimetlere nankörlüktür. Bize düşen; ölüm bize gelene

⁶⁵ Enfal, 133.; Nisâ, 133.

kadar iman ve ihlas ile amel etmek; kıyamet bizim üzerimize kopana kadar elimizdeki ağacı dikmektir.

Semâvî veya İlâhî Kitaplar Meselesi ya da Tek Gerçek Dinin İslâm Olduğu İnancına Yönelik Tartışmalar

“Allah Teâlâ katında tek (gerçek ve değişmeyen) din(in adı) İslâm’dır”⁶⁶

“İlâhî kitaplar”, “kutsal kitaplar”, “semâvî kitaplar”, “ilâhî dinler” ve “semâvî dinler” kavramları; son dönemlerde sıkça kullanılmaktadır. Bu kavramların ilk defe nerede ve kimin tarafından veya hangi maksatla kullanıldığı meselelerini bilmiyoruz. Fakat bildiğimiz bir tek şey vardır; o da tek gerçek ve sağlam dinin İslâm, tek kutsal ve tahrife uğramamış kitabın Kurânı Kerîm olduğudur.

Ehli Kitap Kavramı

Yukardaki adlandırmaları meşru ve sevimli göstermekte kullanılan en temel ifade, bazı ayeti kerimelerde zikredilen “ehli kitâb (kendilerine kitap gönderilmiş olanlar)”⁶⁷ tamlamasıdır. Bu ibare ile alakalı bilinmesi gereken bazı hususları şöylece sıralayabiliriz:

- Ehli kitap ifadesi, sadece Yahudi ve Hıristiyanları kapsamaktadır. Bunun haricinde herhangi bir kavim ya da grup buraya dahil edilemez.⁶⁸
- Ehli kitap yanı Yahudi ve Hıristiyanlar, kafir ve müşriktirler.⁶⁹ Bu yüzden Ehli kitap, ahirette, diğer müşrik ve kafirlerle aynı muameleyi görecektir.⁷⁰
- Fakat dünyada Müslümanlar kız vermek ve kestiklerinin Müslümanlar tarafından yenilmesi gibi bazı ruhsatlarla, kendilerine bir takım ayrıcalıklar verilmiştir. Bu durum onların, makbul kimseler olduğu anlamına gelmez.
- İşte bu yüzden Müslümanlara ehli kitap denilemez. Hatta ümmeti Muhammed kavramı haricinde dini bir tanımlama olarak ancak mümin ve Müslüman kelimeleri kullanılabilir. Zira Allah Teâlâ’nın bizim için emir buyurduğu isim budur.⁷¹
- Bu konular haricindeki tüm meselelerde, ehli kitap da diğer gayri Müslimlerle aynı haklara sahiptirler. Bunlarla ticaret ve komşuluk yapılabilir. Fakat dost ve samimi olunmaz. İslâm’a saldırmalarına izin verilmez ve saldırıları hoş da karşılanmaz.

⁶⁶ Âli İmrân, 19.

⁶⁷ Nisâ, 159.; Mâide, 68.; Tevbe, 29.; Beyyine, 6.

⁶⁸ Bkz. Tevbe, 30 ve Maide, 72-73.

⁶⁹ Bkz. Tevbe, 29 ve Beyyine, 6. Ayrıca bkz. Tevbe, 30 ve Maide, 72-73.

⁷⁰ Beyyine, 6.

⁷¹ Hacc, 78.

Suhuf (Yani Sayfalar)

Kitap halinde olmayan yazılı vahiyler verilen addır. Peygamberlere verilen bu yazılı vahiy ve kurallar şöyledir:

- Adem Aleyhisselam, 10 sayfa.
- Şit Aleyhisselam, 50 sayfa.
- İdris Aleyhisselam, 10 sayfa.
- İbrahim Aleyhisselam, 10 sayfa.

İlk insandan itibaren ibadet ve bazı kurallar varolagelmiştir. İnsanlık tarihi ile alakalı olarak bilinmesi gereken bazı kritik noktaları özetlemek gerekirse:

1. İlk insanlar vahşi değil medenidir. Zira ilk insan aynı zamanda ilk peygamberdir ve cennette büyüüp yaşamış; oradan dünyaya gönderilmiştir.
2. İlk insandan beri insanlık, belli kurallara göre yaşamıştır. Hazreti Havvâ Aleyhisselam, yaratılır yaratılmaz, Hazreti Âdem Aleyhisselam ile nikahlanarak meşru ve belli kurallara bağlı bir hayat yaşaması emredilmiştir.
3. Namaz, kurban ve zekat; Hazreti Âdem Aleyhisselam'dan beri varolan emirlerdir. Kâbe'yi de ilk defa imar eden, Âdem Aleyhisselam'dır. İbrahim Aleyhisselam ise, zamanla yıkılan ve yeri unutulmuş Kâbe'nin geriye kalan temellerini bularak yeniden inşa etmiştir.
4. Allah'a, ahirete ve meleklerle iman, Hazreti Havvâ ve Hazreti Âdem Aleyhisselam'a emredilmiştir. Hemen akabinde Hazreti Âdem'in çocuklarına peygamberlere ve kitaplara iman da emredilmiştir. Kadere iman mevzusu ise Allah'a imandan hemen sonra da şeytanın ilk huzurdan kovulması esnasında ortaya koyulmuş bir iman esasıdır.
5. Bu yüzden insanlık tarihinde aslolan **TEVHİD**'dir. Putperestlik, ateistlik ve diğer tür şirkler; sonradan ortaya çıkmıştır.
6. İlk insanlar, mağaralarda değil, Hazreti Âdem döneminde inşa edilen evlerde yaşamışlardır. Ayrıca çıplak da değillerdir. İlk insanlardan olan İdris Aleyhisselam, kumaşı bulmuştur ve bu yüzden terzilerin piri kabul edilmektedir. Fakat kumaş bulunmadan önce de çeşitli bitkilerden elbise yapılmıştır.
7. Yine ilk binayı yapan Hz. Âdem Aleyhisselam'dır. Ateşin bulunması, tarım ve hayvancılık da yine insanlık tarihi kadar eskidir. Yazı da ilk insandan itibaren

kullanılmıştır. İlk marangozluk yapan ise Âdem Aleyhisselam'ın torunu olan Nuh Aleyhisselam'dır. Şu halde sadece dinin değil medeniyetin kurucuları da peygamberlerdir.

8. Bunun haricinde ilk yazılı vahiylerin içerikleri hakkında daha fazla bilgiye sahip değiliz.

Tevrât ve Zebur

Tevrât, Musa Aleyhisselam'a; Zebur ise Davud Aleyhisselam'a verilmiş kutsal kitaplardır. Tevrât, "yasa ve kural"; Zebur ise "yazılı metin" anlamına gelmektedir. Tevrât, taş levhalara yazılı olarak Musa Aleyhisselam'a Sina Çölündeki Tûr Dağında verilmiştir.⁷² Fakat göçler ve savaşlar esnasında kaybolmuştur.

- Sözlü olarak nakledilen Tevrât, zamanla diğer tarihi bilgiler ve menkıbelerle karışmıştır.
- Ayrıca zamanla hahamların ve diğer Yahudilerin yorumları da Tevrât'a dahil edilmiştir.
- Böylece Tevrât, Musa Aleyhisselam'a vahyedildiği gibi muhafaza edilememiştir.
- Ancak Musa Aleyhisselam'dan 600 sene sonra Yahudi din bilginleri tarafından yeniden yazılarak bugün elimizdeki Tevrât oluşturulmuştur.

Davud Aleyhisselam'a verilen yazılı vahiy olan Zebur da Süleyman Aleyhisselam'ın vefatından sonra unutulmuş ve terkedilmiş⁷³; zamanla savaşlarla kaybolmuştur.

- Daha sonra geriye kalan kısımlar, Tevrât'ın bir bölümü olarak yazılmıştır.
- Fakat bu bölümler de saf ilahi vahiyler olarak değildir. Tarihi bilgi ve yorumlarla karışmış, bazı kısımlar ise çıkarılmıştır.

İncil

Hz. İsa Aleyhisselam'a vahyedildiğine iman ettiğimiz kitaptır. Fakat İsa Aleyhisselam, üç yıldan daha kısa süre peygamberlik yapmış ve kendisine çok az kişi inanmıştır. Bu inananların çoğu ise okuma-yazma bilmeyen kimselerdir.

⁷² A'râf, 150, 154.

⁷³ Bakara, 101, 102.

- Şu halde İncil, Allah katında yani levh-i mahfuz'da yazılıdır. Fakat insanlığa tam olarak tebliğ edildiğini söyleyemeyiz.
- Bugün elimizdeki İncil, İsa Aleyhisselam'a inananların yani Havarilerin anlattığı menkıbeler ve yorumlardan oluş/turul/muştur. Yani İncil; İsa Aleyhisselam'ın bizzat kendisinin söylediği sözler değildir.
- Daha sonra bu menkıbelere havarilerin ve diğer Hıristiyan büyüklerinin mektupları da eklenmiştir. Bu durumda bugün elimizde bulunan İncil, bir tarih kitabı diyebiliriz. O da içindekilere tam olarak güvenemediğimiz bir tarih kitabı.
- İncil'de hep tarihi bilgiler olduğu için; akait ve hukuk kısmının tamamlanması için Tevrât da İncil'in bir bölümü olarak kabul edilmiştir.

Önceki Kitaplar Niye Tahrif Edilmiştir

Kuranı Kerîm'den önceki üç kitabın, neden bugün elimizde, Allah'ın vahyettiği şekliyle bulunmadığına dair birkaç temel gerekçe gösterebiliriz:

1. İncil, zaten hiç yazılamamıştır. Tevrât ve Zebûr'un ise ilk halleri kaybolmuş; ancak yüzyıllar sonra bu peygamberleri hiç görmeyenler tarafından yazılmıştır.
2. Peygamberleri görmeyenler tarafından sözlü geleneğe dayanarak yazıldıkları için, zamanla bazı hükümler unutulmuş ya da ağızdan ağıza aktarılırken bilerek ya da bilmeyerek yanlış aktarılmıştır. Bu da birçok vahiy bilgisinin kaybolmasına sebep olmuştur.
3. Sözlü gelenekle aktarıldığı için bazı tarihi bilgiler ve yorumlarla gerçek vahiyler karışmıştır. Bu durumda Allah'ın emrettikleri ile insanların anladıkları ve yorumladıkları, birbirine karışmıştır. Bu durum da bu üç kitabın güvenilirliğini ortadan kaldırmaktadır.
4. İşte bu kitapların yanlışlarını düzeltmek ve bazı yeni hükümler ilave etmek için, Allah Teâlâ, Kuranı Kerîm'i göndermiş ve eski kitapların hepsini iptal etmiştir.

Önceki Kitapların Hükmü Nedir?

Peki bir Müslüman olarak, bugün dünyada bulunan İncil ve Tevrât'a karşı nasıl davranmamız gerekiyor:

1. Biz, peygamberlerin hepsine ve yazılı vahiylerin tümüne iman ediyoruz.

2. Fakat bunların kaybolduğu ve değiştiğine de iman ediyoruz.
3. O yüzden bugünkü Tevrât ve İncil ile ya da Kuranı Kerîm haricindeki herhangi bir vahiy metni olduğu iddia edilen kitapla amel edemeyiz.
4. Tevrât ve İncil, bizim için ancak tarihi birer bilgi kaynağı olabilir. Asla dini bir kaynak ve metin olamaz. Buradan kaynak olarak kullanacağımız bilgileri de ancak Kuranı Kerîm ve hadisler ile teyit ederek kullanabiliriz.
5. Son olarak özellikle şunu bilmemiz gerekiyor: Tevrât ve İncil’de doğru bilgi olsa bile Kuranı Kerîm ve hadisler de desteklemiyorsa, bu bilgiye güvenemeyiz. Ayrıca oradaki tüm bilgilerin, Kuranı Kerîm tarafından iptal edildiğini de bilmemiz gerekiyor. İslam dini, eski kuralların hepsi iptal etmiş; yerine yeni kurallar koymuştur. Güzel olan kurallar da örneğin evlilik ve ibadet gibi şeyler de daha da güzelleştirilerek İslam ile birlikte devam ettirilmiştir.
6. Yani bu kitapların ve sayfaların içeriğini bilmemiz gerekmiyor. Zaten onlarda bulunan güzel ve doğru her türlü bilgi, Kuranı Kerîm’de bulunmaktadır. Kuranı Kerîm’de olmayan bilgiler ise ya yanlıştır ya da iptal edilmiştir.

Kurâni Kerîm’in Diğer Kitaplara Üstünlükleri Nelerdir?

Kurani Kerîm, diğer üç kitaptan yani Tevrât, Zebur ve İncil’den, şu açılardan daha üstündür:

1. Kuranı Kerîm, Peygamber Efendimiz’e vahyedildiği andan itibaren yazılmıştır. Diğer kitaplar ise peygamberlerden çok sonra yazılmıştır. Hz. Ebubekir, Kuranı Kerîm’i yeniden yazmamıştır. Taşlara ve derilere yazılı olan bütün vahiyleri bir araya getirmek suretiyle bir kitap olarak yazdırmıştır. Hz. Osman ise, Hz. Ebubekir döneminde tek nüsha olarak yazılan Kuranı Kerîm’i kitaplaştırıp çoğaltarak büyük şehirlere göndermiştir.
2. Kuranı Kerîm, ta Peygamber Efendimiz zamanında beri insanlar tarafından ezberlenmiştir. Böylece hem sözlü hem de yazılı olarak korunmuş ve nesilden nesile kontrol edilerek aktarılmıştır. Oysa diğer üç kitap yani Tevrât, Zebur ve İncil, insanlar tarafından ezberlenmemiştir. Diğer dinlerde ezberlenen kısımlar ise eksik ya da yanlış olmuştur.
3. Ayrıca her Ramazan’da mukabele edilmiş yani karşılıklı okunmuştur. Böylece yanlış yazılan Kuranı Kerîm’ler düzeltilmiştir. Yanlış ezberleyen veya yanlış okuyanlar da bu mukabelelere katılarak hatalarını düzeltilmişlerdir.

4. Kuranı Kerîm, diğer bütün kitapların doğru olan ve iptal edilmeyen bilgilerini içermektedir. Bu yüzden diğer kitapları okumaya da gerek yoktur doğrularını araştırıp bulmaya da.
5. Kuranı Kerîm, sadece sözleri Allah Teâlâ'ya ait olan ayetlerden oluşmuştur. Efendimize diğer gelen vahiyler yani hadisler, tarihi bilgiler ve yorumlar da Kuranı Kerîm ile karıştırılmamıştır. Bu da Kuranı Kerîm'in Allah'tan indirildiği gibi günümüze gelmesine vesile olmuştur. Bu yüzden Kuranı Kerîm'deki tek bir harften bile şüphede bulunmayız. Kuranı Kerîm'deki her harf ve her emir, Yüce Rabbimize ve Mevlâmıza aittir. Oysa diğer üç kitap yani Tevrât, Zebur ve İncil, tarihi bilgilerle ve insanların yorumlarıyla karıştırılmıştır.
6. Kuranı Kerîm'de hayatın tüm alanları için emirler vardır. Hem dünya hem de ahiret işleri için kurallar koyulmuştur. Bu açıdan da Kuranı Kerîm, diğer üç kitaptan yani Tevrât, Zebur ve İncil'den üstündür ve farklıdır.

Şükür! Sadece Elimizdeki Güzel Şeylere Değil Başımıza Gelmeyen Kötü Şeylere de Şükür!

İnsanız. Gördüğümüzde ve aklımıza en yakın olan şeylere göre hüküm veririz.

Ve anı biliriz. Geçmiş çabuk unutturuz. Geleceği ise hiç bilmeyiz.

Bu yüzden bazen olayların görünen kısmına göre davranır, uzak sonuçları veya olayların arkasındaki hakikatleri göremeyiz.

İşte isyan ve şükür de yine bu tür davranışlarımızdandır.

1. **İnsanlar genelde güzel bir şeyle karşılaştıkları zaman şükrederler.** Fakat bu güzelliklerin imtihan ve Allah'tan olduğunu bilemez isek; bu nimetler bizi şımartabilir. Yine böyle bir durumda o güzellikleri kaybedince ya da hiç elde edemeyince üzülmürüz ve isyan ederiz.
2. **Allah Teâlâ, adildir. Bu yüzden herkesi her şeyle imtihan eder.** Fakat bazen herkesin imtihanı aynı olmaz; herkes başka başka şeylerle imtihan edilebilir. Bu yüzden bazen, sadece kendimizin imtihan edildiğini veya diğer insanların imtihanlarının hafif olduğunu zannederiz.
3. **Hayat devam ettiği sürece bir imtihan illa olacaktır.** Bu yüzden bir imtihanın bitmesi, diğer imtihanların başlaması demektir. İmtihan, mümin için rahmettir. Zira imtihan sayesinde müminin derecesi artar.
4. **İmtihan sayesinde dünyanın geçici olduğunu unutmayız.**
5. **İşte bütün buraya kadar yazdıklarımızdan dolayı, en çok, başımıza gelmeyen belalar için Mevlâ'ya şükretmeliyiz.** Etrafımızda onca bela, musibet, açlık, savaş, ihanet, kavga, ihtiras, karmaşa ve kriz varken; iyi durumda olduğumuz için şükretmeliyiz. Bu yüzden ecdad **"beterin beteri vardır"** diyerek; bu halimizden daha kötü günlerimizin de olabileceğini hatırd tutarak şükretmemiz gerektiğini ifade etmişlerdir. Peygamber Efendimiz de buyurdular: **"El-hamdülillahi alâ külli hâl sivel küfri ved-dalâl"**⁷⁴. Mealen **"Küfür ve dalâletten başka her türlü hal için Allah'a hamd olsun."**

6. İnsanlar, çoğu zaman ellerindeki kıymetini bilmezler. Zira elimizdekiler, elde edilmiştir ve elde edildikleri için de değersizleşmişlerdir. **Aşk, aşığın maşuğa**

⁷⁴ Tirmizî, Deavât, 45; İbni Mâce, Mukaddime, 23.

kavuşma arzusudur bu yüzden. Ve yine bu yüzden, aşık maşuğa kavuşunca aşk sona erer.

7. **İşte bu nedenle; sosyal ve siyasi konumumuz, ekonomik durumumuzu, daha kötü olanlarla kıyaslayarak halimize şükretmeliyiz.** Elhamdülillah Müslüman bir ailede doğup şuurlu bir ortamda büyüdük. Daha kötü, şuursuz, ahlaksız ve inançsız bir ortamda doğabilirdik. Bu nedenle etrafımızdaki dostların ve diğer insanların da güzel taraflarını görüp şükretmek icap eder.

8. Allah, her mahlukun rızıkına kefildir.⁷⁵ Peki nedir bu rızık? Lüks ve rahat mıdır? Yoksa dünya hayatını idame ettirecek ve kulluk/halifelik vazifesini yerine getirecek kadar mıdır? Allah Teâlâ, insanın, zaruri olan rızıkına kefildir. **Bu ise hadisi şeriflerde; günlük yiyecek, haramı örtecek kadar giyecek, mal can ve namusundan emin olabilecek kadar bir sığınak/barınaktır.** Buna bir de sağlığı ekleyebiliriz. Bütün bunlar; hayatı ve vazifemizi devam ettirmek için gerekli olanlardır. Bunları bulduktan sonra şükretmek, fazlasını Allah'ın emrettiği şekliyle harcamak gerekiyor. Aksi halde ihtiyaçların ve lüksün bir sonu yoktur. Bu yüzden Efendimiz SAV; **“En büyük zenginlik, kanaat ve gönül zenginliğidir”** buyurmuşlardır.⁷⁶ En büyük fakirlik ise şükürsüzlük, kıskançlık ve tamahtır.⁷⁷

9. **Dünyadaki tüm zorluklar geçicidir.** Oysa kabirden çıkış yoktur. Ahirette ise bir bitiş yoktur. En darda olduğumuz anlarda hatırlamamız gereken şeylerden birisi de budur.

10. Cenâbı Mevlâ; her şeyi görmekte ve bilmektedir. O, kulunu asla yalnız bırakmaz. Kulunu gözetir. Mevlâ, her şeyden büyük ve güçlüdür. **Bu yüzden ümitsiz olmaya ya da isyan etmeye veya basit şeylerden korkmaya gerek yoktur.**

11. Peygamberler; aç kalmışlar, ölümle tehdit edilmişler, aileleri tarafından terkedilmişler, sürgün edilmişler, aşağılanmışlar hatta şehit edilmişlerdir. Şükre en güzel örnek; Huneyn sonrası *“adil ol ey Muhammed”* diye kendi ashâbı tarafından, ganimet dağıtırken Mekkelileri yani kendi akrabalarını kayırmakla itham edilen Efendimiz SAV'in; **“Allah Musa ve Nuh'a rahmet etsin. Onlar benden daha çok eziyet çektiler de yine de bir gün olsun şikayet etmediler”** sözüdür.

12. **Modern insanın, bu konudaki en büyük kusuru, sıkıntılarının gerçek değil sanal olmasıdır.** Açlık, savaş, korku ve diğer zorlukları görmeyen insanlar; basit

⁷⁵ Hûd, 6.

⁷⁶ Buhârî, Rikâk, 15.; Müslim, Zekât, 120.

⁷⁷ Bkz. Müslim, II/32.

maddi sıkıntılardan, bir takım psikolojik ve duygusal problemlerden, yalnızlık gibi bir takım sanal ya da ikinci/üçüncü derecede sorunlardan dolayı buhranlar yaşamaktadır.

13. **Sanal ve ikinci derece sorunlardan kurtulmanın yolları;**

- İnancı güçlendirmek ve doğru inancı öğrenmek/bilmek,
- Bu inanç doğrultusunda dava ve dert sahibi olmak,
- Zorluklara ve güzel şeylere alışmak için irade sahibi olup gayret göstermektir.

14. Zira;

- Bilgisiz insan çabuk yanılır ve bunalır.
- İnancı sağlam olmayan kişi olaylardan çabuk etkilenecek kolayca sevinir ya da kolayca üzülür.
- Derdi ve uğraşı olmayan kişiler boş ve basit şeyleri dert eder.
- Cesaret ve azim, sabır ve çalışmakla olur. Korkuyu yenmek için onunla yüzleşmek gerekir.
- Güzel şeylere alışkın olmayan sonradan görmeler; çabuk şımarır ve bu güzel şeylerin gerçek amaç olduğunu zanneder.

15. Son olarak üzerinde düşünmemiz gereken husus şudur: Mevla, nimet verirken güzel. Nimeti kullanırken de... Peki nimeti veren, geri aldığına niye kötü olur! İşte buna nankörlük diyoruz. **“İnsan ne de nankördür.”**⁷⁸

Muhterem **Ahmet Ziya Balcı** Ağabeyimizin de dediği gibi: **“Adama bakıyorsun. Bir dakika önce mutlu, bir dakika sonra mutsuz. Niye? Çünkü hakikati bilmiyor...!”**

⁷⁸ İbrahim, 34.

Tahrife Dair: Hiçbir Kavim, Açıkta Tahrif Yaptığını İfade veya Kabul Etmiş Değildir

Yahudiliğin tahrif edildiğine iman ediyoruz. Tevrat'ın ve Zebur'un, indirildiği gibi korunmadığını biliyoruz. Aynı şekilde Hıristiyanlığın da tahrif edildiğini kabul etmekteyiz. Mevcut İncil'i de gerçek İncil olarak kabul etmiyoruz.

Peki bu kitaplar ve bu inançlar, nasıl ve niye tahrif edilmiştir? Dahası bu inançlara mensup olanlar, bu tahrifi kabul etmekte midirler?

8. Hiçbir inanca mensup olan kimse, inancının tahrif edildiğini ya da yanlış olduğunu, ekseriyetle kabul etmeyecektir. Buna tüm diğer görüş ve ideolojiler de dahildir. **Oysa "tahkik", biz dahil, tüm insanların görevidir.** Ve mahşerde hepimiz, inancımızdan ne kadar emin olduğumuzdan hesaba çekileceğiz. Bir başka ifade ile hiçbirimiz, şuna inanıyorum veya şunu şunu yaptım demekle, huzuru İlahîden ayrılamayız.

9. Tarih boyunca tahrif yapanlar da, bu yaptıklarının tahrif olduğunu asla kabul etmemişlerdir. Genelde bu kimseler, yaptıklarının yenilik veya kendilerine tabi olanların menfaati gereği olduğunu savunmuşlardır. ***Bu yüzden biz de, yaptığımız yeniliklerin, gerçekten ihtiyaç olup olmadığını veya nefsimiz için mi yoksa gerçekten bir delile mi dayandığını tahkik etmeliyiz.***

10. Peki tahrif nasıl yapılır? Buna birkaç örnek vermek gerekebilir.

- Tahrifin ilk şekli, asıl kaynakların olmaması ya da kaybolmasına dayanır. Bu durumda sonrakiler, hatırladıklarını ya da rivayet olarak geriye kalanları, kaynak olarak kabul ederler. Eksik kalan kısımları da bir şekilde tamamlarlar.
- Bir diğer tahrif çeşidi, asıl kaynakların tümünü veya bir kısmını kabul etmemektir. Hadisi şeriflerden bir kısmı ya da tamamını kaynak olarak kabul etmeyenler, buna örnek olarak verilebilir.
- Bir diğer tahrif çeşidi ise mevcut kaynakların, bilerek ya da başka nedenlerle, farklı yorumlanmasıdır.

11. Peki bir inanç ya da ideoloji niye tahrif edilir? Bunun için de örnek olarak birkaç hususa işaret etmek istiyoruz.

- Tahrifin ilk gerekçesi, asıl kaynakların, güncel ihtiyaçlara cevap vermediği düşüncesidir. Bu durum, birçok inanç ve ideoloji için geçerli olsa da İslam dini için geçerli değildir. Zira İslam dini, kıyamete kadar meridir ve buna vesile olan en

temel iki şey; kaynakların muhafaza edilmesi ve temel ilkelerin gayet basit ve genel olmasıdır.

- Bir diğer tahrif gerekçesi, mağlubiyet hissidir. Mağlubiyet; siyasi, askeri, ekonomik, kültürel ya da psikolojik olabilir. Bu durumda mağlup olanlar, mağlubiyet gerekçesi olarak genelde inanç ve görüşlerini kabul ederler. Sonunda da ya galipleri ya da başka görüş ve inançları taklit ederler.
- Kişisel planlar ve ihtiraslar, dünyaya hakim olma arzusu ve cehalet; tahrif için sayılabilecek diğer belli başlı gerekçelerdir.

12. Peki tahrifi kim yapar? Tahrifi genelde bir inanç ve ideolojinin öncüleri yani idari veya ilmi öncüler yaparlar. Tabiler ise genelde taklit ederler. Fakat bu öncüler, her zaman kendi şahsi ihtirasları için bunu yapmazlar. Bazen tabiler, öncüleri tahrife zorlarlar. Oysa öncülere düşen, tabileri yok saymadan, bu inanç ve görüşleri muhafaza etmek ve tabileri eğitip terbiye etmektir. Yani özetle tahrif, genelde, iç nedenlerle olur. Ama bazen dış baskı ya da müdahalelerle de olabilir.

13. Konuyu, İslam dünyasında anlamları değiştirilen bazı kavramları örnek vererek tamamlamak istiyoruz.

- Tesettür: Tesettür kavramı, iki şekilde anlamını kaybetmiştir. Birincisi, tesettürün modalaşması (ki kastımızı güzel görünmeye karşı olmak değil, tesettürün tarz ve gösteriş haline gelmesidir); ikincisi ise tesettürün başörtüsüne indirgenmesidir. Tesettürün sadece kadınlar için geçerli olmadığını da ifade etmek gerekiyor.
- Sakal da başörtüsü ile aynı akıbeti paylaşan bir kavramdır.
- Zaruret: Klasik dönemde, azâmet yani asıl kaidenin karşılığı olarak ruhsat kavramı kullanılmaktadır. Zaruret ise, ruhsatlara gerekçe olan şeydir. Oysa zaruret, günümüzde “mecburiyet” veya “mecbur hissetmek” zannedilmektedir. Bu durumda da en ufak bir zorlukta, farzlar terkedilebilmekte ve haramlar meşru gösterilebilmektedir.
- Şeriat: İslam dininin genelde amel-hukuk kısmını ifade eden kavram, günümüzde şeri cezaların uygulanmasına indirgenmiştir. Oysa şeriat, tüm tedbir ve kuralları, eğitim, uygulama ve karşılık boyutlarıyla birlikte içeren daha genel bir kavramdır.
- Din: İnanç ve ahlaka indirgenmiş olan ama aslında hayatın tüm alanlarını kapsayan bir kavramdır.

Tevbe, Günah İşlemek İçin Bahane Değildir

1. **İnsan hata eden bir varlıktır.** Bir hadisi şerifte “Eğer siz hiç günah işlemeseydiniz; Allah Teâlâ, sizi helak eder ve yerinize günah işleyip tevbe edecekleri için Allah’ın mağfîret edeceği kimseler yarattı”⁷⁹ buyurulmuştur. Bu yüzden hata etmek, insanın şerefine bir zarar getirmeyeceği gibi aksine hatasından tevbe etmek, insanın şerefine şeref katmaktadır. İyilik yapmak gibi hatadan pişman olup tevbe etmek de kulun derecesinin ve sevaplarının artmasına vesiledir.⁸⁰
2. **Bu yüzden hata etmek korkusuyla tembel ve korkak davranmak doğru değildir.** Örneğin doğru çivi çakmayı öğrenebilmek için hata etmek şarttır. Zira insan için bir şeyi yaparak öğrenmekten daha güzel bir yol yoktur. Yine insan vücudunun başışıklık kazanması için mikroplarla temas etmesi şarttır. Bunun en güzel örneği, hastalıklara karşı korunma yöntemi olan aşılardır. Bu yüzden en makbul doğru, bedeli ödenerek kazanılmış doğrulardır. Test edilmemiş ve bedeli ödenmemiş bir iyiliğin, kalıcı mı yoksa geçici mi olduğunu bilemeyiz.
3. **Tevbe geçmişisi siler.** Allah’ın sıfatlarından birisi de “Tevvâb” yani “tevbeleri kabul eden”dir.⁸¹ **Bu yüzden Allah’ın affettiği günahları bizim dile getirmemiz, hatırlamamız ve anlatmamız doğru değildir.** “Geçmişte şöyle şöyle günahlar işledim” gibi adeta reklamını yaparak hataları anlatmak yanlış olduğu gibi “geçmişte çok günahımız oldu halimiz ne olacak” diye kendini harap etmek de yanlıştır. Geçmişe üzülmeyle veya kendine kızmakla vakit geçirmek, gaflettir. Gaflet ise mümine helal değildir.
4. **Herkes kendi yaptığı, sebep veya imkanı olduğu halde engel olmadığı günahlardan mesuldür.** Bu yüzden kimse, kendi sebep olmamak şartıyla evladının ya da anne babasının günahından mesul değildir.⁸² Şayet insanları aile, eş dost ve akrabalarının günahları ile ayıplayacak olursak; Nuh AS’ın karısı ve oğlu ile Lut AS’ın karısının kafir olarak öldüklerini hatırlatmak gerekiyor. Böyle bir zihniyette olan kişiler, şayet bu peygamberler zamanında yaşasalardı; “Sen önce karına ya da evladına çeki düzen ver” diyerek iman etmekten imtina mı edeceklerdir?

⁷⁹ Tirmizî, Deavât, 105.

⁸⁰ Meryem, 60.

⁸¹ Tâhâ, 82. Ayrıca bkz. Mâide, 39.

⁸² Bakara, 134.

5. **Tevbe etmenin ilk şartı bilmeden işlenen günahlardan dolayı en kısa zamanda tevbe etmektir. “Allah, bilmeden günah işleyip de en kısa zamanda tevbe edenlerin tevbesini kabul etmeyi vadedmiştir.”**⁸³ Bu yüzden **“nasıl olsa Allah affeder”** diye işlenen günahların tevbesi makbul olmadığı gibi geciktirilmiş tevbelerin de kabul olmayacağını Allah bilir. Fakat her halükarda kula düşen tevbe etmektir. Tevbeyi geciktirmek helal olmadığı gibi hiç tevbe etmemek de haram kılınmıştır. Hadisi şeriflerde Allah Teâlâ'nın kulunun tevbe etmesine sevindiği, tevbe etmeyen kulunu ise kıskandığı ifade buyurulmuştur.⁸⁴

6. **Tevbe etmenin ikinci şartı, yapılan kötülükleri terk etmektir.** Bu da kulun azmi ile olur. Kul, günahı terk etme hususunda en ufak bir ihmal gösterir de “ben bu günahı bırakamıyorum” derse bu mazeret geçerli değildir. **“Bizim kalbimiz mühürlü”** diyerek hatalarına bahane aramaya çalışanlar, Allah tarafından lanetlenmiştir.⁸⁵ Hadisi şeriflerde günahlara ısrarla devam eden kişinin tevbesinin kabul olmayacağı ve kalplerinin mühürleneceği ifade buyurulmuştur.⁸⁶

7. **Tevbe etmekle ilgili üçüncü şart, işlediği günahtan dolayı pişman olup Allah'a samimi olarak sığınmak ve bir daha bu günahı işlemek için söz vermektir. “Ey iman edenler, Allah'a samimi olarak tevbe edin”**⁸⁷ ayeti kerimesi bu anlamı ifade etmektedir. Zira kişinin yaptığı şeyin günah/haram olduğunu kabul etmesi ve günah işlemekten rahatsızlık duyması; iman ile alakalı bir meseledir.

8. **Tevbe etmenin bir diğer şartı; salih amel işlemek yani hayırlı işler yapmaktır.** Kişi üzerinde kul hakkı ya da namaz gibi borçları ödemeli, sadaka vermeli; daha başka iyilikler yapmalıdır. Efendimiz SAV; **“Bir günah işlediğinizde hemen bir iyilik yapın ki o günah silinsin”**⁸⁸ buyurmuşlardır. Bu konuya en güzel misal; Müslüman olarak Efendimiz SAV'in huzuruna gelip tevbe ve biat eden Halit bin Velid RA'a Peygamber Efendimiz'in; **“Şimdi git, bana karşı nasıl savaştıysan, benim ve Allah'ın düşmanlarına karşı da öyle savaş”** diye emir buyurmalarıdır.

9. Hadisi şeriflerde şu kimselerin dualarının ve dolayısıyla tevbelerinin kabul edilmeyeceği ifade buyurulmuştur:

- Çalışmadan dua eden.
- Emri bi'l-ma'ruf ve nehyi ani'l-münker görevini ifa etmeyen.

⁸³ Nisa, 17.

⁸⁴ Müslim, Tevbe, 8.

⁸⁵ Bakara, 88.

⁸⁶ Tirmizî, Zühd, 29.

⁸⁷ Tahrim, 8.

⁸⁸ Tirmizî, Birr, 55.

- Yediği, içtiği ve giydiğine haram karışan kimse.⁸⁹
- Allah'tan korkmayan, gafil olan ve itikadı sağlam olmayan kimse.⁹⁰
- Duada samimi ve ısrarcı olmayan kimse.⁹¹
- Duasının kabul olması için acele eden kimse.
- Akraba ile ilişkilerini kesen, anne babaya kötü muamele eden kimse.
- Yalancı ve hain kimsenin duası da tevbesi de kabul edilmez.⁹²

⁸⁹ Müslim, Zekat, 65.

⁹⁰ Tirmizi, Deavât, 69.

⁹¹ Ebû Dâvud, Vitr, 25.

⁹² Ayrıntılı bilgi için bkz. Tirmizî, Sünen; Dualar (Deavât) bölümü.

Tevhid, Özgürlük; Şirk İse Köleliktir

Burada köle olarak belli bir grubu, milleti ya da insan grubunu hedef almıyoruz. Sadece bir zihniyeti eleştiriyoruz.

Bugün de farklı şekillerde mevcut olan kölelik düzeni şöyle işler: Efendiler, kölelerin geçimini sağlarlar ve onları rahata alıştıırırlar. Köleler de bu rahatın kaçmasını istemedikleri için efendilerinin sözünden dışarı çıkmazlar. Kölelerin plan yapmaya da ihtiyacı yoktur. Zira her şeyi zaten efendileri düşünmektedir.

Kölelerin her ihtiyacını da karşılamak gerekir. Aksi halde isyan ederler.

Fakat diğer taraftan da kölelere fazla lüks bir hayat vermemek gerekir. Zira bu durumda köleler kontrolden çıkabilir veya kendi başlarına iş yapmaya kalkışabilirler.

Buna en somut örnek, Hazreti Musa Aleyhisselâm'ın mücadelesi verilebilir. Hz. Musa, İsrailoğullarını, Filistin'e yerleşsinler ve burada adil ve hak nizamı tesis etsinler; daha sonra da bu sistemi tüm dünyaya hakim kılınlar diye Firavun'un zulmünden kurtarmıştır. Yoksa sefa sürsünler diye değil. Ama onlar, alışkanlıkları gereği bu sorumluluğun altına girmedikleri için lanetlendiler. Yerlerine gelen yeni nesil ise tevhid inancı üzere; lider, asker, ticaret ehli ve meslek sahibi olarak yetiştiler.

Özetle Hazreti Musa ve diğer tüm peygamberler, yeni nesilleri bu ruhtan yani şirk dediğimiz inançtan kurtararak tevhid inancı ile yetiştirmeye çalışmışlardır. Peki tevhid ne demektir?

1. Öncelikli olarak tevhid, İslam'ın inanç esaslarına iman etmektir.
2. Tevhid, yaratıcı ve yönetici koyucu olarak sadece Allah'ı kabul etmektir.
3. Tevhid, müslümanın yeryüzünde Allah'ın halifesi olmasını kabul etmesi yani yeryüzünün mirasçısı olarak kendisini görmesidir.
4. Tevhid, sadece Allah'tan korkmak ve sadece Allah'a hesap verme şuuruyla hareket etmektir.
5. Tevhid, halife ve kul olma şuuruyla cesur, gayretli ve izzet sahibi olmaktır.
6. Özetle Tevhid, özgür olmaktır. Zira tevhid inancına sahip bir insan sadece Allah'a itaat eder ve O'ndan korkar. Para, güç, şöhret veya başka hiçbir şeye iltifat etmez. Oysa tevhidin zıddı şirkdir. Şirk ise güç, para, şöhret ya da menfaate kul ve köle olmaktır.

Şu halde şirk ile kölelik, sömürü ve zulüm arasında bir ilişki vardır. İşte tam bu noktada Nemrut ve Firavun'un ilahlık iddialarını, zulüm ve sömürü açısından değerlendirmek gerekiyor. Zira:

- Hiç kimse, Allah'a zarar veremez veya zulmedemez.
- Allah, ceza vermekte acele etmez yani kulu kendi haline bırakır ve cezayı ahirete erteler. Mesela Nuh AS'm kavmi, 900 sene, günah üzere yaşayıp gitmiştir.

Peki o halde Nemrut ve Firavun niye ilahi tehdide ve dünyevi cezaya maruz kalmıştır? Aslında bunun sebebi, zulmetmeleridir. Ayet kerimede:

“Firavun, yeryüzünde büyüklük tasladı”⁹³ buyurulmaktadır.

Yani büyüklük ve ilahlık iddiasından kasıt; sadece Mevla'ya karşı işlenmiş bir suç değildir. Aslında ilahlık iddiası, bir insanlık suçu ve zulümdür. Zira bunun sonucu, insanları sömürmektir. Şu halde ilahlık iddiası aslında insanlara karşıdır. Yukarıda da ifade ettiğimiz gibi; Firavun ya da Nemrut'un ilahlık iddia etmesinin, Allah indinde zerre değeri ya da zararı olamaz. Fakat bunun sonucu, yeryüzündeki nizamı bozduğu ve insanlara zarar verdiği için, Mevla, Firavun ve Nemrud'a savaş ilan etmiştir. Yoksa cezalarını pekala mahşere erteleyebilirdi.

Sonuç olarak ilahlık iddiasının veya Allah'tan başka ilah aramanın birçok zararı vardır:

- Mahvolmuş bir dünya hayatı. Zira inancı zayıf kimse hem huzursuz yaşar hem de maddi ve manevi bela görür.
- Başkalarına zulüm.
- Bunun sonucunda ise mahvolmuş bir dünya hayatı.

Oysa inançlı kimse:

- Huzurlu olur zira geçmişe üzülmez ve gelecek kaygısı ile de kendini harap etmez.
- Başkalarına zulmetmez. Etse de hatalarını telafi eder.
- Böylece hem dünya hem de ahiret saadetini elde eder.

⁹³ Kasas, 4.

Toplumsal Algı, Hakikatin Ölçüsü Değildir

“Bahane üretmek” ile ilgili yazımızda; insan aklının iyi-kötü, güzel-çirkin, hak-batıl, adalet-zulüm ve faydalı-zararlı ayrımlarını yapabileceğinden; fakat şahsi eğilimler, eğitim, aile ve çevre gibi bazı etkenlerin aklın çalışmasını etkileyeceğinden bahsetmiştik. Bu yazımızda söz konusu olumsuz etkilerden birisi olan ve son zamanlarda oluşturulan/oluşturulmaya çalışılan, gerçeklerin görülmesine engel olan ve “rüzgar”, “mahalle baskısı”, “toplum psikolojisi”, “sosyal veya toplumsal algı” veya “sansasyon” gibi değişik adlarla anılan “kaynağı belirsiz olan ama etkisi geniş çaplı olan” veya “akıllı insanların kendilerinden daha düşük seviyedeki insanlar tarafından ortaya atılan görüş ve tartışmalara kapılıp gitmesi” olarak tarif edebileceğimiz mesele hakkında birkaç söz söylemeyi arzu ediyoruz.

1. **Nuh (AS)**; kendi döneminin insanlarınca ailesine, eşine ve oğluna söz geçiremeyen biri olarak gösterilmek yani itibarsızlaştırılmak istenmiştir. Oysa o, davasını ailesinden üstün tutmuş ve ailesine rağmen hak bildikleri uğruna mücadele etmiştir.
2. **Şuayb (AS)**; toplumda huzursuzluk çıkarmak ve ekonomik sistemi bozmakla itham edilmiştir. Oysa Hz. Şuayb’ın amacı insanları, ticarete dürüst olmaya davet etmektir.
3. **Lut (AS)**, toplumun değerlerini benimsememekle itham edilmiştir. Oysa onun amacı, toplumu madden ve manen felakete sürükleyen ahlaksızlıklarla mücadele etmektir.
4. **Musa (AS)**; Firavun’un zulmünde kurtarıp Sina’ya kaçırdığı İsrailoğulları tarafından, yurtlarını kaybetmelerinin ve devletle aralarının bozulmasının faili olarak görülmüştür. Oysa Hz. Musa’nın amacı, insanlara inançlarını insanca yaşayabilecekleri bir hayat sunmaktır.
5. **Şuayb ve Yakup (AS)** da itibarsızlaştırılmak istenmiş ve cehaletle ya da bunamakla itham edilmişlerdir. Bunun sebebi ise bu peygamberlerin, insanların ufuklarının erişemeyeceği hakikatleri dile getirmeleridir.
6. **Yunus (AS)** de dönemindeki insanlardan bir teki tarafından bile anlaşılmamış ve bu yüzden kavmine küsmüş bir peygamberdir.
7. **Hz. Zekeriya (AS)**; kendi kavmi tarafından, Hz. Meryem (AS) ile zina ettiği iftirasıyla şehit edilmiştir.

8. **Hız. İsa (AS)**; Yahudiler tarafından, kudretli Roma imparatorluğuna karşı masum halkı kışkırtmak ve onların zulüm görmesine sebep olmakla itham edilmiştir.

9. **Efendimiz Muhammed (SAV)**; mahalledeki üç beş genci etrafında toplayarak huzursuzluk çıkarmaya ve kendini ispat etmeye çalışan, makam ve mevki elde etmeyi amaçlayan biri olarak lanse edilmeye çalışılmıştır.

Yani anlaşılmanın ya da yanlış anlaşılmanın veyahut da itham edilmenin tarihi, insanlık tarihiyle yaşıttır. İblis'e göre de şeytan olmasının tek sebebi Hz. Adem (AS)'dır. Yine Kabil'e göre kendisi aslında Habil'i öldürmeyi istememiş fakat Habil öldürülmeyi hak etmiştir.

Özetle;

- Hakikatin ölçüsü, çevremizdeki insanlar ya da hocalarımız veya metbularımız değil hakikatin kendisi ve hakikatin sahibidir. Hakikatin ölçüsünü başka yerlerde arayanların varacak oldukları bir menzili ve hakikatleri olmadığı gibi şahsiyetleri de yoktur.
- Mühim olan, insanları değil kalbimizi ve o kalbin sahibini razı etmektir. **Herkesi memnun etmek isteyen, kimseyi memnun edemediği gibi kendisini de Hakk'ı da memnun edemez.** Ayrıca herkesi memnun etme hayalinin yegane sonu, hayal kırıklığıdır.
- Hakikat ehlinin kaderi yalnızlıktır ve dava ispat ister. Bu yüzden **“davası olan belalara hazır olsun”** buyuruyor Fahri Kainat Efendimiz Sallelâhu Aleyhi ve Sellem.
- **Kaynağı ne olursa olsun, bu algıların peşinden koşmanın hiçbir bahanesi yoktur.** Cehalet, mazeret gibi kabul edilse de aslında vebaldir ve sadece sorumluluklarımızı arttırmaktadır. Zira hata eden mesuldür fakat hatayı bilmediği için işleyenin, özrü kabahatinden büyüktür.
- **Âkibet salih kullarıdır.** Yani Mevla, salih kulları dünyada iken temize çıkardığı gibi ahirette de zaten nihai adalet tecelli edecektir. Salih kulun sahibi de savunucusu da intikamını alacak olan da Yüce Mevla'dır. Mevla, Yusuf ve Meryem (AS)'nin adlarını temize çıkarmıştır. Habil'in de adı temizdir ve bütün katillerin vebali de Kabil'edir.
- **İnsanlık tarihinde hainler, zalimler ve müfteriler; kendi ettikleri kendi başlarına gelmeden, canları bedenlerinden ayrılmış değillerdir.**

Atalarımız; “Öfke eken zarar biçer.”, “Keskin sirke küpüne zarardır.” ve “Kılıçla yaşayan kılıçla ölür.” diyor.

Bir Hatırlatma: Tenkit tebliğ değildir. Lakin tebliğ; uyarma ve müjdeleme olmak üzere iki türdür. Bizden söylemesi...

Yalnızlık, Mevlâ İle Beraber Olmak; Acizlik İse Mevlâ'ya İltica Etmektir

İnsan her ne kadar kendi başına hayatını tam olarak idame ettiremese de ve bir mümin olarak ümmet şuuru içinde yaşamak zorunda olsa da; ahirette sadece kendisinden/kendi nefsinden sorumlu olacaktır. Allah'ın müsaade ettiği durumlar hariç mahşer günü, ne biz birilerini ne de birileri bizi kurtarabilecektir. Dünyada değer verdiğimiz hatta bize değer veren/bizi seven kim ve ne varsa o gün bizden kaçacak ve bizden yüz çevirecektir. **“O gün herkes kardeşinden, anne babasından, eşinden ve çocuklarından kaçır.”**⁹⁴

Bu yazımızda, günümüzde en çok şikayet edilen yalnızlık, anlaşılama ve ihanete uğrama meseleleri üzerinde duracağız:

1. İnsanların en çok sıkıntı çekenleri, Peygamberlerdir. Oysa Allah'ın en sevdiği kulları da onlardır. Demek ki sıkıntı, mümin için sevaplarının artması ve günahların affedilmesi için birer vesiledir. Şayet peygamberler bile bu kadar sıkıntı çekmişler ise; biz her türlü üzüntüye hazır olmalıyız.
2. İddia ispat ister. Bu yüzden müminler, imanlarında ne derece samimi olduğu ortaya çıksın diye imtihan edilirler. Böylece Allah'a O'nun istediği gibi mi yoksa kendi istediğimiz gibi mi iman ettiğimiz meselesi açıklığa kavuşacaktır. Bu yüzden kendilerinde cesaret gören ve düşmanı mağlup etme arzusunda olan sahabe (Allah hepsinden razı olsun), Uhud ve Huneyn savaşında korku ve yenilgi ile imtihan edilmiştir. Dünya sevgisi de böyledir. Kişi dünyada; mal, evlat, makam, dost gibi sevdiği şeylerle imtihan edilir.
3. Peygamberler (Allah şefaathlerine nail eylesin); bazen kendi eşleri ve çocukları tarafından bile anlaşılmamıştır. Bu durum ne onları yıldırılmış ne de peygamberlik vazifesine bir hanel getirmiştir. Lut AS'ın hanımı, genç erkekler kılığında şehre gelen melekleri, lutilik ile meşhur olan kavme haber veren kişidir. Yakup, AS'a kendi ailesi⁹⁵; Şuayb AS'a da kendi dönemindeki insanlar haşa “sen bunadın” diye iftira etmişlerdir. Şuayb AS da dahil birçok peygamber; menfaatçi olmakla hatta yalancılıkla suçlanmıştır.⁹⁶ Nuh AS, davasını, kendi eşine ve oğluna

⁹⁴ Abese, 33-35

⁹⁵ Yusuf, 85.

⁹⁶ Şuara, 186.

benimsetememiştir.⁹⁷ Ayeti kerimede bu durum; **“Eşleriniz ve çocuklarınız size düşman olabilirler”**⁹⁸ diye ifade edilmektedir.

4. Kul, acizdir. Allah Teâlâ, kulun aciz kalıp kendisine iltica etmesini arzu etmektedir. Musa AS, kendi şehirden kaçmak zorunda kalmış, günlerce aç ve susuz yolculuk etmiştir. Adem ve Yakup AS, kendi evlatlarıyla imtihan edilmiştir. Musa AS aç olduğu için Allah’a yalvarmış⁹⁹; Yakup AS ise evlatlarının kendine ettiklerini Allah’a şikayet etmiştir.¹⁰⁰ Meryem AS de başına gelenlerden dolayı çok üzülmüş ve keşke hiç dünyaya gelmeseydim diye dua ederek Allah’a sığınmıştır.¹⁰¹

5. Gerek din gerekse dünya işlerimizi; birinden iltifat/takdir beklemek için yapmamalıyız. Aslında insanların bize ettiklerine üzülmemenin tek yolu, onlardan bir şey beklemekten geçmektedir. İnsanlardan iltifat beklediğimiz sürece, onlardan gelen olumsuz şeylere üzüleceğiz. İşte bu yüzden her türlü karşılığı ve iltifatı Allah’tan bekleyeceğiz. **“Ben sizden buna karşılık bir şey istemiyorum. Benim ücretim, alemlerin Rabbi’ne aittir”**¹⁰² ayeti kerimesi; ailemizin geçimi ve çocuklarımıza aldığımız hediyeler dahil her şeyi sadece Allah rızası için ve karşılığını yalnızca Allah Teâlâ’dan bekleyerek yapmamız gerektiğini bize emir buyurmaktadır.

6. Hakikatin ölçüsü de bizi bir gün hesaba çekecek olan da Yüce Mevlâ’dır. **Bu yüzden eğer bir şey bizim için hak ve doğru ise; bunun uğruna en yakınımızdakiler dahil herkesi karşımıza alabilmeliyiz.** Hiçbir sevgi, hiçbir iltifat, hiçbir kınama, hiçbir korku ve hiçbir sorumluluk; Allah’ın emrinin önünde olamaz. Zira bu saydığımız şeylerden hiçbiri; mahşer günü bizi hesaptan koruyamayacaktır.

7. Peygamberler; en yalnız ve çaresiz oldukları anda, ölümle yüzleştiklerinde ya da şiddetli hastalıklarda hatta davalarını ailelerine ve yakın arkadaşlarına anlatamadıkları zamanlarda bile asla davalarından şüphe etmemişler, Allah’ın rahmet ve yardımından ümitlerini kesmemişlerdir. Peygamberler, dini tebliğ ederken ve davalarını anlatırlarken; muhatapların kendilerini anlayıp anlamayacağına aldırış etmemişler; sadece Allah’ın emri olduğu için tebliğ ve mücadeleye devam etmişlerdir.

8. Ümmeti olmayan yani sözüne hiç kimsenin kulak vermediği peygamberler vardır. Oysa bugün davet için yola çıkan çoğu insanın peşinde onlarca insan

⁹⁷ Hud, 43.

⁹⁸ Teğâbün, 14.

⁹⁹ Kasas, 24.

¹⁰⁰ Yusuf, 86.

¹⁰¹ Meryem, 23.

¹⁰² Şuarâ, 180.

bulunmaktadır. Hatta Zekeriyâ AS'a iman eden çok az sayıdaki kişiden bazıları, daha sonra Zekeriyâ AS'a ihanet etmişlerdir.

İnsanı Allah'a yaklaştıran, yalnızlığıdır. İnsanı olgunlaştıran hüznü ve dertleridir. Onu şımarmaktan ve Allah'a isyandan aciz kılan şey acizliğidir. Dünyanın geçici olduğu ve ahiretin gerçek yurdumuz olduğunu bize öğreten yegane şey de üzüntülerimiz ve acizliğimizdir. Yalnızlık, değer verdiğimiz hiçbir şeyin kabre bizimle birlikte gelmeyeceğine de en güzel işarettir.

Nasıl Yaşıyoruz?

Üzülüyoruz. Yoruluyoruz. Bazen ümitsizliğe düşüyoruz. Kaybediyoruz tüm kazandıklarımızı. Başarılar geçici. Sevinçler de. Ama kaybetmek ve üzüntüler de geçici.

Sevdiklerimiz ölüyor, dostlarımızdan ayrılıyor. Hatta çocuklarımız bile büyüdüklerinde uzak ve ayrı oluyor.

1. Dünya nimeti az birazdır. Yani birazcık meta, azcık rahat, birazcık huzur. Ama bu kadar. Fazlası yok.
2. Buradaki nimet, yaşamaktan vazgeçmeyecek ve hayata devam edebilmek için dinlenecek ve nefes alacak kadardır.
3. Fakat bu nimetin az olması, değersiz olduğu ya da şükretmeyecek olduğumuz anlamına gelmez.
4. Özetle dünya nimeti; kulluğu unutmayacak, şükredecek ve hayatta kalacak kadardır.
5. Fakat yine de burada biz, kendi üzerimizdeki nimetleri dikkate alıyoruz. Oysa bizim hayata devam edebilmemiz için bütün bir kainat hazırlanmıştır. Kainattaki her şey ve her olay bizim içindir. Şu halde dünya nimeti, aslında çok da küçük değildir. Küçük olmasından kasıt, ahirete göre az olması ve geçici olması iledir. Aynı şekilde kendi üzerimizdeki sağlık ve diğer nimetler de çok çok büyüktür.
6. Diğer taraftan insan, çocukluğunu rahat ve huzur içinde, çalışmadan ve kedersiz geçirir. Tabi ki çocukluk ve gençlikte bir takım sıkıntılar çekeriz ama bunu sorumluluk aldığımız dönemlere göre kıyaslarsak; insan, çocukluk ve gençliğinde, hayatı, huzur içinde ve hatta fütursuzca hareketler yapıp hatalar ederek geçirir. Ve bütün bu yaşadıklarımızın bir bedelini istemez Mevla. Yani hayata borçlu başlarız aslında.
7. Aynı şekilde dostluklar ve çocuklarımız da bize emanet. Hem onlarla imtihan ediliyoruz, hem de dostlarımız ve çocuklarımızla vakit geçirip sefa sürüyoruz. Onları veren de Mevla, alan da.

Peki bütün bu olumsuz ve sıkıntılı durumlara nasıl alışacağız? Bir gün kaybedeceğimizi bile bile onlara nasıl değer ve emek vereceğiz? Aslında bütün bunların bir cevabı var güzel dinimizde. Kısa ve genel olsa da bazen, hayatın ana esaslarına dair kurallar belirtilmiş. Onları arayıp bulmak ve anlayıp uygulamak sadece bize düşen.

Daha önceki yazılarda, bunlara dair bir takım şeyler söylemiş idik. Burada özet olarak sadece sonucu zikretmekle yetiniyoruz:

- Sorumlüğümüz gereği tüm işlerimizi yerine getiriyoruz. Yoksa karşılık beklemek için değil.
- Karşılık, ahirette; Allah'ın rızası ve cennettir.
- Dünya, ebedi değil fanidir. Bu yüzden geçmişe takılmadığımız gibi, gelecekte ne olacağına dair de kaygılar taşımak yanlıştır. Aslolan “anı yaşamaktır”. Zira insan, bildiğinden ve gücü yettiğinden mesuldür.
- Özetle; hayata devam etmek ve çalışmak, bir tercih değil; bir görev ve bir idealdir.

Yani mecburuz yaşamaya ve hayata devam etmeye. Her şeye ve herkese rağmen. Bahane bulmadan. Üzülebiliriz ama küsüp terk edemeyiz. Yorulabiliriz ama vazgeçemeyiz.

Zira kuluz... Aciz ve mükellef...

Ama Mevlâ, merhametlidir. Zaten O'nun verdiği nimetlerle O'nun için bir şey yaptığımız halde yine de hem dünyada hem de ahirette, yaptığımız her şeyin karşılığını veriyor...

Şu yaptıklarımıza ve yaşadıklarımıza baktığımızda; aslında vermese de hiçbir hak iddia edemeyiz diyebiliriz. Fakat O, biz hak ettiğimiz için değil; Rab olduğu için veriyor. Adaleti ve merhameti gereği...

Dinde Zorlama Yok Mudur?

1. **Zorlama; tehdit veya vaat ile olabilir.** Genelde zorlama deyince güç kullanma, iktisâdî, siyasi ya da psikolojik baskı gibi olumsuz şeyler anlaşılrsa da ekonomik, siyasi ya da başka türlü vaatler de zorlama kapsamında değerlendirilmelidir. Fakat İslam Tarihi boyunca ehil kimseler tarafından, insanları İslam'a ısındırmak için bir takım faaliyetler yapıldığını da unutmamak gerekiyor. Burada ecdat **“Allah, hayırlı işlerde ısrarcı olmayı pek sever”** hadisi şerifi ile amel etmiştir.

2. **“Dinde zorlama yoktur.”**¹⁰³ Yani kimse Müslüman olmaya zorlanamaz. Bu durum, ayeti kerimede **“Dileyen iman etsin, dileyen de iman etmesin”**¹⁰⁴ şeklinde ifade buyurulmuştur. Zira insanları tehdit, baskı ya da bir takım vaatlerle iman etmeye çalışmak; onların münafık olmasına sebep olmaktadır. Bu yüzden İslam'ın Mekke döneminde münafık yoktu. Çünkü Mekke'de bedel ödemek vardı. İslam Medine'de güçlendikten sonra münafıklık ortaya çıkmıştır. Aynı şekilde Musa AS'ın otoritesi veya Davud ve Süleyman AS'ın krallıkları döneminde Allah'ın dinine tabi olan Yahudiler; bu peygamberlerin vefatından sonra dini terk etmişlerdir.

3. **Fakat İslam dinini kabul eden kimse; dininin gereklerini yerine getirmeye zorlanır.** Bu yüzden had (şer'î cezalar) ve ta'zîr (idari yaptırımlar) cezaları vardır. Diğer taraftan Efendimiz SAV; on yaşına gelmiş olan çocuklara namazın emredilmesini ifade buyurmuşlardır. Ayeti kerimede de ailemize, akrabamıza, eş ve çocuklarımıza namaz kılmanın emredilmesi emir buyurulmuştur.¹⁰⁵ Zira dinin hükümlerini terk etmek; insanların dünya ve ahirette mutsuz olmasına sebep olacaktır. Daha açık ifade ile dinin emirlerini terk etmenin sonu cehennemdir. Nasıl ki intihar etmek isteyen kişiyi kurtarmak ya da hasta olduğu halde tedaviden kaçan bir yakınımızı tedaviye ikna etmek için gerektiğinde ısrar edip hatta bu kişilerin rızaları dışında hareket ediyorsak; sevdiklerimizin ve yakınlarımızın yanlıştan kurtarılması için gerektiğinde ısrarcı olmak ve onları yönlendirmek, Müslüman olmanın gereklerindedir. Zira biz intihar etmek isteyen birini **“özgürlük var”** diyerek kendi haline bırakamayız; onları kurtarmak için elimizden geleni yaparız.

¹⁰³ Bakara, 256.

¹⁰⁴ Kehf, 29.

¹⁰⁵ Tâhâ, 132.

4. **Bir doktorun hastalığı teşhis etmesi nasıl ki bir hizmet ve iyilik ise insanlara hatalarını söylemek de onlara iyilik etmektir.** Zira hatayı düzeltmenin ilk yolu, hatayı kabul etmekten geçer. Aynı şekilde tedavi de, hastanın hastalığını kabul etmesi ile başlar. Bir başka örnek olarak insanlara yaklaşan bir sel ya da deprem felaketini haber vermenin onlara kötülük etmek olmadığını verebiliriz. Nasıl ki çocuklarımızın dünyevi hatalarına müsaade etmiyor isek manevi hatalarını da aynı şekilde düzeltmeye çalışmalıyız. Bir bardağı kırdığı ya da bir sınavda başarısız olduğu için çocuklarına kızan ya da ceza veren bir anne babanın; bir vakit namazı terk eden çocuklarına **“dinden soğutmamak lazım”** gibi çeşitli bahanelerle müsamaha göstermesi akıl kârı bir iş değildir.

5. **İnsanları dine ısındırmak için onlara taviz vermek yani bazı haramları işlemelerine veya bazı farzları terk etmelerine müsaade etmek; onları münafık olmaya sevk etmektir.** Fakat haramların terk edilmesi ya da farzların uygulanmasında tedricilik uygulanabilir. Yani insanlara bir kötülük alıştıra alıştıra bırakılabileceği gibi farzlar da yine bu şekilde derece derece uygulattırılabilir. Yine de burada nihai hedefin farzlara ve haramlara riayet etmek olduğu unutulmamalı; asla Allah Teâlâ'nın emir ve yasakları hafife alınıp ihmal edilmemelidir. **“Sevdirin nefret ettirmeyin”** veya **“zorlaştırmayın kolaylaştırın”** gibi hadisi şerifler¹⁰⁶; tedriciliği ve Allah'ın emir-yasaklarının güzel bir üslup ile uygulanmasını ifade etmektedir.

6. **Müslüman olmuş kimseleri, İslam dininin gereklerini yapmaya yönlendirmek için ödüllendirmek ya da cezalandırmak da meşrudur.** Örneğin içki, zina ve iftira günahlarına ceza vermek; savaştan kaçanı cezalandırmak; cihada gidene ganimet vaat etmek; devlet işlerinde para ve makam ile ödüllendirmek gibi. Firavun ve Ebu Cehil'in ordusunda sadece para için savaşa katıldıkları halde kafir olarak ölüp cehenneme gidenleri örnek vermek; meselenin izahı için yeterlidir. Özetle burada amaç; insanlara istedikleri/ihtiyaç duydukları şeyleri vererek onları Allah'ın razı olduğu şeylere hizmet ettirmeye çalışmak esastır. **“Siyaset, imkan sanatıdır”** yani siyasette aslolan, bütün imkanları, Allah'ın koyduğu temel prensiplere aykırı davranmamak şartıyla, insanların dünyevi ve uhrevi menfaatlerine/yararlarına kullanmaktır. Selçukluların, haçlı savaşlarında, haçlı elebaşları ve kaleleri için ödül vadederek Türkmen aşiretlerden istifade etmeleri; İslam'ın yayılması ve sınır boylarının muhafaza edilmesi için ganimet vaadiyle Türkmen aşiretlerin sınırlarda

¹⁰⁶ Buhârî, İlim, 12.

iskan edilmesi, bu konuda verilecek en güzel örneklerdendir. Burada son olarak sosyal, siyasi ve iktisâdi uygulamalarda en temel prensibin “**maslahat**” olduğunu hatırlatmak isteriz.

GÜNCEL MESELELER

İdeolojiler İnsanları Nasıl Şekillendirir Ve Kullanır?	3
Cemaatler, Kişiler ve Kurumlar Yoktur; Tek Bir Sistem Vardır	6
Cemaatler, Tarikatlar ve Ümmet Olma	8
Eğitime Dair.....	10
Fâiz Hakkında Birkaç Mülahaza	12
Farklı Olmak ve Farklı Görmek	15
Felsefe, Düşünce, Tefekkür, Akıl ve İlim	18
Gençlerin Sorunları Üzerine Birkaç Kelam	20
Haber; Kötülüklerin Reklamını Yapmak ya da Ömrünü Faydasız Şeyleri Dinlemekle Geçirmek İçin Değildir.....	22
Zulmün Görünen veya Gösterilen Yüzü: Halep	25
İçtihadın Kapısı Mı!	28
Makam Bir İhsan Hediye ve İmtihandır	31
İlâhiyât Fakültelerinde Felsefe ve Diğer Bilimler	34
İlâhiyât, İmam-hatip ve Diyânet düşmanlığının farklı boyutları	37
Mescidi Aksâ ya da Âdemoğlunun Yeryüzünde İnşa Ettiği İkinci Mescit	40
Kudüs ya da Mücadelenin Hem Görünen Hem de Gözden Kaçırılan Yönleri Üzerine	42
Hız. Mehdî ve Mehdîlik İddialarına Dair Birkaç Kelam	45
Kavmiyetçilik Yoktur ama Kavminin İslam'a Hizmetlerini ve İslam'a Uygun Güzel Tutumlarını Örnek Almak Meşrudur.....	47
Mûsikî, Marşlar ve Şiir.....	50
Öğrenme ve Okuma İle İlgili Bazı Hatırlatmalar	51
Para, İman ve Düzen	54
Parçalardan Birisi Eksik Olur İse Bütünlük Bozulur Fakat Bütün, Parçaların Toplamından Daha Fazla Bir Şeydir	57
Radikallik ve Modernistlik ya da İfrat ve Tefrit.....	59
Siyasi Mücadelenin Alanı Ve Düzeyine Dair	63
Şeyh ve Hocaefendilerin İlk Kusurları Her Şeyi Bilmeleridir!	66

Üniversite Ne Değildir?.....	68
Yönetici Olanlara Küçük Hatırlatmalar.....	71

İdeolojiler İnsanları Nasıl Şekillendirir Ve Kullanır?

Batıl; kendi varlığını devam ettirmek için gece gündüz plan yapmakta; malı ve canıyla gayret etmektedir. Zira ahirete inanmayan veya ahireti umursamayan batıl ehlinin; tek hayat alanları gördükleri dünyayı, kendi istedikleri gibi şekillendirmekten başka çareleri yoktur.

Bu yazımızda, dünyada mevcut örgüt veya ideolojilerin, bunca insanı nasıl şekillendirip yönlendirdiği ve kendine nasıl hizmet ettirdiği üzerinde birkaç söz söylemek istiyoruz.

1. **Bütün insanların karakterleri aynı değildir.** Bu yüzden örgüt ve ideolojiler; kendilerine en uygun insanları seçerler ve test ederler. Bu testi geçemeyen insanları ya tamamen dışlar ya da belli kademelere getirmeyerek daha alt kademede değerlendirirler. Bu maddeden anladığımız şey şudur: Eğer insanları bu örgütlerden korumak istiyor isek, onlara cömertlik, cesaret, gayret, istikamet, doğru sözlülük temel şahsiyet esaslarını kazandırmalı; cimrilik, korkaklık, menfaatçilik, yalan ve istikrarsızlık gibi kötü huylardan arındırmalıyız.
2. **Fakat sadece şahsiyet ve eğilim yetmez. Terbiye ve bilgi de şarttır.** Bu yüzden bu örgüt ve ideolojiler; insanların zihinlerini en ince ayrıntısına kadar planladıkları eğitim süzgecinden geçirirler ve yabancı tüm bilgilerden arındırırlar.
3. **Şu halde bize düşen de insanlara doğru bilgi vermek ve onları terbiye etmektir.** Eskiler “Elmadan armut olmaz ama bakmazsan elma da alamazsın” sözüyle terbiye ve eğitimin önemini ifade etmişlerdir.
4. **Şahsiyeti aile verir. Bilgi vermek ise başta devlet olmak üzere çok yönlü elde edilir.** Bildiklerini uygulamak için imkan sağlamak, yanlış bilgiden ve yanlış kişilerden korumak da yine devletin görevidir.
5. **Kendilerine uygun insanları seçen ve kendi ideolojilerini empoze eden örgüt ve ideolojiler; kazandıkları ve yetiştirdikleri bu insanları kaybetmemek için korku ve vaat yöntemini kullanırlar.** Korku; insanlara, sistemin her şeyi bildiğini ve sistem dışına çıkan insanın her şeyi kaybedeceği fikrini empoze etmek ve mensupları buna inandırmak; vaat ise; insanlara daha güzel bir gelecek hayali sunmaktır.
6. **Bu yüzden özellikle devlete ve sorumluluk sahibi kimselere düşen önemli bir görev; aslında bu örgütlerin ve sistemlerin her şeyi bilemeyeceğini öğretmektir.** Zaten inancımız gereği, insan eksiktir ve insanın kurduğu her sistem de eksiktir. Ayrıca insanların hesabı vardır ancak Allah Teâlâ'nın da hesapların üstünde

bir hesabı vardır. Örneğin, dinlenemeyen bir telefonun düşman eline geçmesi, düşmanın avantajıdır. Veyahut da düşman eline geçen kusursuz bir silah, şayet bu silahı yok edecek bir savunma sistemi olmazsa ise, düşman için bir avantaj olur. Veyahut da her silahın düşman eline geçme ihtimaline karşı üretilmiş olan savunma sistemleri de yine düşmanın eline geçme ihtimalinden dolayı, üreten için daima riskler barındırmaktadır. Her şeyi kontrol etmek isteyen bir sistem; ya paranoya haline dönüşmekte ya da kendini de bu kontrol mekanizmasının içine dahil ederek kendini kontrol edilir hale getirmektedir.

7. Bu konuda devlete ve sorumluluk sahibi kimselere düşen bir diğer görev ise; insanlara güzel bir gelecek ve hedef vadetmektir. Güzel bir gelecek beklentisi ya da gerçekleştirmek istediği bir ideali olmayan kimseler; ya saldırgan ya da karamsar olmaktadır. Bunun sonucu ise ya intihar ya sosyal huzursuzluk ya da illegal faaliyetlere katılmak olacaktır. Özellikle gençlere, kendilerini ispat edebilecekleri hedefler ve ulaşabilecek oldukları bir hayat tarzı göstermek, toplumun önündeki insanların görevidir.

8. Bir Alman için “çalışmak”, bir Japon için “bilim ve teknoloji” veya başka bir ülke için “eğlence”; bir ideal olabilir. Peki bir Türkiye vatandaşı, bir doğulu ve bir Müslüman için beklenti ve hedef nedir? Avunmak, kendini tatmin etmek, savunma ya da eleştiri yapmak, bir şeyleri taklit etmek veya ölümü beklemek; bir ideal veya hayal değildir.

9. Fakat örgüt ve ideolojilerin manipüle ettiği herkes, karakersiz veya beyinleri yıkanmış kimseler değildir. Farkında olmadan ve belki de kendi inancı uğruna ve kendisi için çalıştığını zannederek bu sistem ve ideolojilere hizmet eden onca insan vardır. Bunları ikaz etmek ve koruyup kollamak için cezalar ve tedbirler almak bir vazifedir. Özgürlük ve on sekiz yaşını bitirmiş olmak veyahut da eğitilmiş olmak; devletin halkına sahip çıkmaması için bir gerekçe değildir.

10. Zira insan hata eder. Hata etmenin üç nedeni vardır diyor İbn Hazm merhum;

- Bilmemek yani cahillik.
- Unutmak ya da hatırlamamak
- Ve kasıt veya ihmal...

11. Konu ile alakalı olmasa da beyin yıkamak için tıbbi ve psikolojik yöntemlerin kullanıldığını da hatırlatmak gerekiyor. Hipnotik dil ve insanların etkilenmesi, insanların isteyerek veya farkında olmadan bir takım ilaçlarla psikolojilerinde değişiklik ve tahribat yapılması gibi eskiden beri kullanılan birçok

yöntem; günümüzde teknoloji ve tıp alanındaki imkanların gelişmesi ile daha da çeşitlenmiştir. **Devletin bunlar için tedbir alması yanında insanların da bu konularda kendilerini, ailelerini ve tanıdıklarını ikaz etmesi gerekmektedir.** Bazı ortamlardaki yiyecek ve içeceklere farkında olmadan insanları etkileyen maddelerin karıştırılması mümkün olduğu gibi ortamdaki güzel kokulara bile bu tür maddelerin karıştırılması, eski çağlardan beri kullanılan bir yöntemdir.

Cemaatler, Kişiler ve Kurumlar Yoktur; Tek Bir Sistem Vardır

Şimdilerde; “*A, bunlar neymiş*” gibi hayret; “*Cemaat temizlendi mi her şey çözülecek*” gibi hayal; “*İnandık, güvendik, kandırıldık*” gibi kabahatten büyük özür; “*Biz masumuz, pişmanız, artık onlardan değiliz*” gibi konjonktürel ve gerçekçiliği tartışılır sözleri çokça duyuyoruz.

1. Kimse, bu yapıyı oluşturup olayları bu hale getiren, onlarca yıllık plan yapan ve binlerce insanı göz göre göre feda eden sistemi sormuyor/sorgulamıyor. Sanki bu durum, bilerek ya da bilmeyerek, bir anlık olaymış veya birkaç kişinin hesabıymış ya da birkaç kişiye özgü imiş veya birkaç kişiye yapılmış gibi görülmeye/gösterilmeye çalışılmaktadır. Yani bir başka ifade ile mesele; grupların, partilerin ve hatta devletlerin üzerinde çok daha ciddi bir meseledir.

2. Uluslararası sistemde boşluk ya da bölünmüşlük varmış gibi görünse de aslında yoktur. Sadece sistem, tüm ihtimalleri hesaplayarak birden fazla plan yapmaktadır. Bunun için de bazen birbirine zıt grupları ve olayları, aynı amaç için kullanmakta ve yönlendirmektedir. Aslında **güçlü olmak; her şeyi, her durumu ve her farklılığı, tek bir amaç için kullanabilmektir veya kendi istediği şekilde yönlendirmek/kontrol edebilmektir.**

3. Diğer taraftan her ne kadar bazı ayrılıklar ve/ya kontrol edilemez şeyler var ise de; **bize karşı olan düşmanlıkları**, bütün bu farklı görüşlerin temel ortak noktasıdır. Yani farklılıkların kontrol edilmesinden çok yönetilmesi/yönlendirilmesi ve belli bir amaç etrafından birleştirilebilmesi, sistemin tek olup olmadığı meselesinden daha acil ve daha önemli bir durumdur. **Yani daha öz ifade ile AB’nin dağılması ya da ABD, İngiltere, Almanya, Çin, Rusya düşmanlıkları, sistemin çöktüğüne işaret etmediği gibi tam anlamıyla bizim menfaatimize bir durum da değildir.**

4. **Bizim menfaatimize olan tek şey; bizim planımız ve bizim gayretimizle olan şeydir.** Oysa biz; bir başkasının gemisine binip bir başkasının plan ya da başarısına dahil olmakla avunup övünüyoruz. Bizim düşmanımızı bir başkasının bertaraf etmesi, bizim menfaatimize değil bilakis bazen aleyhimize dir. Zira bizim düşmanımızı öldüren, bizim üzerimize plan yapmıştır ve dahası ortada bilmediğimiz yeni bir düşmanımız vardır. Yani X düşman uçağını, Y’nin düşürmesi ya da Z terörist grubunu A grubunun bertaraf etmesi, bizim başarımız da övünmemiz gereken bir mesele de değildir. **“Hiç kimsenin, kendi çalışıp elde ettiğinden başka kazancı**

yoktur.”¹ ayeti kerimesinin bir anlamı da *“başında olmadığımız ve bizim planımızla olmayan işler, bizim işimiz değildir”* şeklinde de anlaşılabilir. *Yani mesele “birilerinin kurduğu oyunda “oyuncu olmak” mı yoksa “oyun kurucu” olmak mı meselesidir.*

5. **Daha somut bir mesele olarak; cemaat meseleleri yüzünden son dönemde ırkçı ve din karşıtı söylemlerin yükselmesidir.** “Kimin işine geliyorsa o yapmıştır” diyor bir Roma atasözü. Yani bu son darbe girişiminde kazanan kim, kaybeden kimdir? Bu iyice sorgulanmalıdır.

6. **Diğer taraftan; bu olayların sonucu olarak, insanların ve özellikle gençlerin, hayır ve hizmet gibi duyguları zedelenmiş, Müslümanların birbirlerine olan güvenleri zedelenmiştir.** Herkes birbirinden şüphe eder ve birbirinin aleyhine çalışır hale gelmiştir/getirilmiştir.

7. İşte bu son iki sebepten dolayı asıl sorulması gereken soru şudur: **“Acaba darbe girişimi”** demek mi daha doğru, yoksa **“darbe amacına ulaştı mı”** demek?”

8. **Diğer taraftan cemaatin en büyük faaliyet alanları olan “ılımlı İslam” ve “İslam dünyasının yeniden şekillendirilmesi” projeleri hala devam etmekte ve hatta gerçekleşmektedir.** Ülke güvenliği için tüm bölgenin güvenliği; bölgemizin güvenliği için de tüm dünyanın adalet ve refah içinde olması gereklidir. Yani biz sadece ülkemiz için endişelenir iken etrafımızdaki tehlikeleri asla göz ardı edemeyiz.

9. **Son olaylara; PEKÂLÂ SİSTEMİN KENDİSİNİ YENİLEMESİ ve DEŞİFRE OLAN KİŞİ, KURUM VE YÖNTEMLERİN DEĞİŞTİRİLMESİ olarak da bakmak mümkündür.** Zira sadece tek başına cemaat olayı bile sadece ülkemiz ile alakalı bir durum değildir.

Yazımızı, geleceğe yönelik bir kaygımızı ifade ederek bitirmek istiyoruz. Lakin bilinmelidir ki bu bir ümitsizlik ifadesi değil sadece tedbir alınmasını düşündüğümüz için ifadeyi vazife bildiğimiz bir meseledir.

¹ Necm, 39.

Cemaatler, Tarikatlar ve Ümmet Olma

Bu yazımızda herhangi bir grup ya da görüşü doğrudan hedef almadan bazı genel ikazlarda bulunmak istiyoruz. Fakat öncelikli olarak ifade etmek istiyoruz ki; biz hepimiz bir tek ümmetiz ve birbirimizle imtihan edilmekteyiz. Birbirimizden başka ümmet olmadığı için birbirimize de muhtacız. Aynı zamanda ve aynı dünyada yaşadığımız için de hepimiz birbirimize belli noktalarda benziyoruz. Yani başkaları için söylediklerimizi aynı zamanda kendimiz için de söylüyoruz.

Ayrıca *“Sûi misâl, misâl olmaz”* kaidesi gereğince belli kişilere mahsus hataları tüm bir gruba ya da belli gruplara mahsus olan hataları tüm ümmete yakıştırmaktan Allah’a sığınırız. Burada her hatayı ifşa etmek yerine sadece genele yayılmış ve ısrarla tekrar edilen yanlışları, isim veya grup adı vermeden ve doğrusuna da işaret etmek şartıyla dile getirmek istiyoruz:

1. İslam dininin ve geleneğimizin ana damarlarından birisi olan ve günümüzde tarikatlar ve cemaatler tarafından temsil edilen **Tasavvuf**’un temel amacı **nefis terbiyesi**’dir (ahlâk, tezkiye, riyâzât vs). Zikir ve diğer tüm faaliyetlerin ana amacı budur. Yoksa tasavvufun amacı; gösteriş veya başka dünyevi makamlar elde etmek, peşimizde birilerini toplamak, peşimizdeki ya da grubumuzdaki insanların sayısı ile övünmek, çatışmak ve tartışmak, üstünlük sağlamak vs. değildir.
2. Tasavvuf da diğer ilimler gibi meşrudur ve temeli Allah Resulü ile Ashabının hayatına dayanmaktadır. Ama bu demek değildir ki sonradan bazı bidatler ilave edilmemiştir. Ama bidatler, tasavvufun aslına ve meşruiyetine hanel getirmez.
3. Siyasi parti kurulur gibi mezhep ya da tarikat kurulmaz. Taraftar toplanır gibi mürit toplanmaz. Propaganda yaparmış gibi tebliğ; partizanlık gibi cemaatçilik yapılmaz. Ayrıca şeyh olmak, imrenilecek bir durum değildir. Zira bir kimse, kendisine güvenen ve etrafından toplanan tüm insanlardan mesuldür. Yani onların sorumluluğunu almış demektir.
4. Bizler dinin sahibi değil, hizmetkarıyız. Din, Allah’ın dinidir. Dini galip getirecek olan da O’dur. Bizim vazifemiz insanları Müslüman yapmak ya da insanları mümin-kafir, sapık-doğru yolda olan gibi tasniflere tabi tutmak değildir. Bize düşen tebliğ, hakikati yaşamak ve anlatmaktır. Bu yüzden mertebesi ne olursa olsun hiçbir beşer; asla Allah ve Resulünden üstün tutulamaz. Hucûrât Sûresi’nin ilk ayeti kerimesi **“Hiçbir şeyi Allah ve Resulü SAV’in önüne geçirmeyin”** şeklinde de tefsir edilebilir. Şeriate aykırı olan hiçbir davranışı kimse meşru gösteremez. Hiç kimse,

Allah ve Resulünün koymadığı bir kuralı farz haline getiremez. Oysa günümüzde Cenabı Hakk'a "Allah" Efendimiz SAV'e "Peygamber" yada "Muhammed" derken; kendi metbû'una ismiyle hitap edildiğinde öfkelenen yığınla tâbi vardır.

5. Ayeti kerimede "**Allah'ın yoluna çağır**"² buyurulmaktadır. Oysa bugün biz; insanları kendimize, kendi görüşümüze tabi olmaya, kendi hayallerimizi gerçekleştirmeye davet etmekteyiz.

6. Herkes ehli tarik olmak ya da herkes aynı meşrebe mensup olmak zorunda değildir. İnsanlar fitratlarına ve nasiplerine göre bir cemaate ya da tarikata mensup olurlar. Bu yüzden **tarik yani yol tek ama tarikat yani yöntem farklıdır.**

7. "**Cemaat olmadan İslam olmaz**" şeklinde Hz. Ömer RA'a atfedilen sözdeki cemaatten kasıt; fırka ya da grup değil tüm ümmettir yani Müslümanların birliğidir. Ümmetin 73 fırkaya ayrılacağına dair hadisi şerifte ifade edilen ilk anlam da "**Bölünmeyin! Yoksa 73 kişiden 72'si cehenneme gider. Ama bölünmezseniz 73 kişinin hepsi cennette gider/kurtulur**" demektir. Yoksa "**Biz fırkayı naciyeyiz. Geri kalanlar aralarında 72 sapık fırkayı paylaşınlar**" demek değildir.

8. Hepimiz, hocalarımızı ve büyüklerimizi hatasız görürüz. Bu ahlaki ve psikolojik bir tutumdur. Ama biz biliriz ki hepimiz yanılırız, unuturuz, şaşırırız, hata ederiz. Allah Teâlâ; Peygamber Efendimiz SAV'e bile ashabı ile istişare etmesini emir buyurmuştur. Ashabı kiram da zaman zaman Efendimiz'e gelip anlamadıkları ya da yanlış olduğunu düşündükleri meseleleri izah etmişlerdir. Bu yüzden hem peşinden gittiğimiz insanlara hem de peşimizden gelenlere yanlışlarını usulünce/güzellikle ifade etmeliyiz. Şeytan bizi; "**Eğer bunlara hatalarını söylersen senin peşinden gelmezler ve hepten yanlış içinde kalırlar. Oysa sen bunları zamanla düzeltirsin**" diye kandırmaktadır.

9. Peşimizde insan toplarken ya da bir grupta birlikte hareket ederken dikkat edilmesi gereken bir başka önemli husus; nerede durduğumuz yani neye hizmet ettiğimizdir. Ömrünü ibadetle geçirdiği halde batılla mücadele etmediği için dolaylı olarak batıla hizmet eden; ya da İslam'ın sosyal, siyasi ve ekonomik hayatla ilgili kurallarını ihmal ettiği için batıl bir hayat yaşayan ve batıla doğrudan hizmet eden nice insan vardır.

² Nahl, 125.

Eğitime Dair...

Bu yazımızda siyasi polemige sebep olmamak adına; yorum yapmak yerine, yorumu okuyucuya bırakmak arzusundayız.

Niyetimiz ise olaya temel ve bütüncül olarak bakmak suretiyle doğru soruyu sorabilmektir.

Zira **“İlim bir hazinedir, anahtarı ise sualdir”** buyuruyor Allah Resulü Fahri Kâinât Efendimiz. Yani doğru soru sormak, hakikatin bulunmasında en önemli adımdır.

Ama **“doğru soruyu, doğru zamanda, doğru yerde, doğru şekilde, doğru maksatla, doğru kişiye sormak”** şartıyla...

Ve tabi ki aldığı doğru cevabın veya verdiği doğru kararın gereklerini de yapmak şartıyla.

Bu minvalde aşağıdaki bazı tespitlerimi siz okurlarımla paylaşmak isterim:

1. Eğitim sistemi ile ilgili sorulması gereken ilk soru; insan yetiştirmek isteyip istemediğimizdir. Ya da bir başka ifade ile insana ne kadar değer veriyoruz? Veya makam, para, siyaset ve diğer dünyevi şeyler arasında bir tek insanın değeri nedir?
2. İkinci soru ise nasıl bir insan yetiştirmek istediğimiz ile alakalıdır. Zira herkes insan yetiştirmek ister. Çünkü çalıştırmak için, ticaret için ve yönetmek için; insana ihtiyaç vardır. Acaba şahsiyetli, düşünen ve üreten insan yetiştirmek mi istiyoruz yoksa sadece yönetilebilecek, düşünmeyen ve tüketen bir insan mı? Sorulması gereken belki de en kritik soru budur.
3. Bu iki soruya uygun bir cevap bulabildiysek şimdi üçüncü soruyu sormak istiyoruz: İnsan eğitmek müfredat ya da başka günübürlük çözümlerle mi olur yoksa bütün bir sistemle ve planlı çalışarak mı?
4. Sistemden kastımız birkaç yıllık ders içerikleri yapmak mıdır yoksa uzun vadeli, amacı ve yöntemi belli, öncelikli olarak kurucuları ve eğitimcileri de özenle ve uzun vadede yetiştirilmiş, planlanmış, kişiye ya da şartlara göre değişmeyen (ama tadil edilebilir) programlar mıdır?
5. Eğitim sistemini planlayanlar ya da değiştirenler; bunu eğitimciler ile ve eğitimcilere danışarak mı yapmaktadırlar? Eğitimi planlamak kimin hakkı olmalıdır?
6. Bu sistemin en temel unsuru olan öğreticilerin sistemdeki yeri ve değeri nedir? Onlar sadece birer uygulayıcı memur ve çalışan mıdır yoksa yetkileri olan, eğitim sistemini uygulayan ve geliştiren, pratikte çıkan sorunları çözen ya da çözümlerini

talep eden, değerli öncülerimiz ve hocalarımız mıdır? Sahi öğretmenlerimiz ve hocalarımızın sosyal statüleri nedir ve sizce ne olmalıdır?

7. Eğitimden beklentimiz nedir? Ya da bir başka ifade ile eğitim gerekli ve önemli midir? Bu soruyu, yukardaki bazı sorularla benzer olmasına rağmen, önemine binaen özellikle tekrar soruyoruz.

8. Devletin eğitimdeki yeri nedir? Takipçi ve denetçi mi? Yapıcı ve uygulayıcı mı? Yoksa tarafsız bir gözlemci mi?

9. Özel eğitim kurumlarından beklentimiz nedir? Onların yetki ve sorumlulukları ne olmalıdır? Bu kurumlarda yetişen insanlar devlete yani dolayısıyla insanlara mı hizmet edecektir yoksa başka amaçları mı olmalıdır?

10. Eğitim müfredatı neleri içermelidir? Sadece iyi bir tüketici ve sorun çıkarmayan vatandaş olmaya yetecek kadar bilgiyi mi yoksa ahlaki ve manevi eğitimi, üretimi ve sanatları da uygulayarak hayata hazırlayacak programları mı?

11. Ailenin eğitimdeki rolü ne olmalıdır? Aile, biyolojik olarak çocuk sahibi olduktan sonra çocuklarını okula emanet edip kendi hayatına devam eden bireyler topluluğu mu olmalıdır yoksa eğitim-öğretimin her aşamasına katkıda bulunup özellikle çocukların şahsiyet kazanmalarını ve hayata hazırlanmalarını temin mi etmelidir? Yoksa ailenin, çocuklara maddi destek olduktan sonra onların hayatlarına yön verme hakları olmadığına mı inanıyoruz? Veya mahşerde ailenin çocuklarından asla sorumlu olmaması ve herkesin kendi hayatından mesul olup kendi hesabını kendi vermesi mi daha doğru?

12. Son olarak eğitim zorunlu mu gönüllü olmalıdır? Ya da ne kadarı gönüllü ne kadarı zorunlu olmalıdır? Veya bir başka soru; öğrenciler, memnun edilmesi gereken müşteriler midir yoksa sorumlulukları olan insanlar mıdır?

“İnsanı yaşat ki devlet yaşasın” diyor Şeyh Edebali.

Din de devlet de, insan için değil mi?

Hatta tüm kainat, insan için yaratılmamış mıdır?

Devleti devlet yapan da yetişmiş insan değil midir?

İnsan olmak için; bilmek, şuurlu olmak ve belli amelleri yapmak gerekiyor.

Bu da eğitim ve takip ile mümkündür...

Fâiz Hakkında Birkaç Mülâhaza

“Allah, içine fâiz karışmış malı tüketir. Zekatı ve sadakası verilmiş malı ise bereketlendirir. Allah, nimete nankörlük edip günaha ısrar edenleri sevmez.”³

“İnsanlara mallarınızı arttırmak için fâizle verdiğiniz mallar, Allah katında artmaz (Allah, bu malları da arttırmaz). Fakat Allah rızası için mallarının zekatlarını verenler ise mallarını kat kat arttıranlardır.”⁴

1. Fâiz haramdır. Lanetlenmiştir. Burada en ufak bir şüphe yoktur. “Ey (Allah’a ve Resulüne) iman edenler! İnsanların mallarından belli oranlarda fazladan aldığımız fâizi yemeyin! Artık Allah’tan korkun ki kurtulasınız!”⁵ ayeti kerimesi ile “Kimin yanında bir emanet varsa, onu sahibine emanet etsin. Bilin ki fâizin her çeşidi haram kılınmıştır/kaldırılmıştır. İlk kaldırdığım fâiz de Abdulmuttalib’in (amcamın) oğlu Abbas’ın fâizleridir. Lakin ana paranız sizindir. Ne başkalarına zulmedin ne de kendinize zulmettin.”⁶ hadisi şerifinde bu durum kati bir şekilde ifade edilmiştir.

2. Fâiz, sadece belli oranlarda mesela ev veya araba alırken ya da alışveriş yaparken belli oranlarda ödenen farkın adı olmayıp; **tüm bir sistemin adıdır**. Bu yüzden fâiz, Mekke’de değil Medine’de haram kılınmıştır. Zira fâizin sistem olarak helal olduğu bir dünyada, “*ben fâize bulaşmıyorum*” demek hem mümkün değildir hem de Allah indinde bizi kurtarmaz. Buna göre fâizin en küçüğüne bulaşmamak gerektiği gibi fâizin tüm dünyadan kalkması için de mücadele etmek gerekmektedir.

3. Yani “Müslümanların ekonomik bir sistemleri olmaması” bizim için bir **kurtuluş değildir**. Aksine adil ve fâizsiz bir sistem kurmak için çalışmadığımızdan dolayı da mesul oluruz.

4. Her aldığımız ürüne, fâiz nedeniyle %33 daha fazla ödediğimizi yani aslında 100 liraya aldığımız bir şeyin değerinin fâiz sistemi olmasa idi 66 lira değerinde olduğunu bilmek; fâizin ne kadar kötü, zararlı ve hayatımızın her alanına bulaştığını görmek için yeterlidir.⁷

³ Bakara, 276.

⁴ Rûm, 39.

⁵ Âli İmrân, 135.

⁶ Vedâ hutbesinden.

⁷ https://www.youtube.com/watch?v=JmPp0zNy_Jo

5. Fâizin her tarafa yayılmış olması, bizim daha fazla fâize bulaşmamız için mazeret değildir. ***Bir kere günah işlemek, sonraki günahlar için mazeret değildir.*** Aslolan, elinden geldiğince günahlardan kaçmaktır. “Ey (Allah’a ve Resulüne) iman edenler! Eğer gerçekten mümin iseniz, Allah’tan korkun ve eskiden aldığınız fâizlerin hepsinden vazgeçin. Eğer bunu yapmazsanız (yani fâizden vazgeçmezseniz) Allah ve Resulünün size savaş ilan edeceğini bilin. Eğer vazgeçip tevbe ederseniz, ana paralarınız sizindir. Ne başkalarına zulmedin ne de kendinize zulmettin.”⁸

6. ***İçinde emek ve risk olmayan tüm kazançlar fâizdir.*** Gayri menkulün kira geliri helal de paranın kirası fâiz niye helal olmasın diyenler, şu ayeti kerime ile ikaz edilmişlerdir. “Fâiz yiyenler, şeytan çarpmış kimselerin nöbetten ayılmaları gibi kalkarlar. Bunun sebebi, onların “alışveriş de fâiz gibidir ne fark eder” demeleridir. Oysa Allah alışverişi helal fâizi de haram kılmıştır. İşte bundan sonra kim nasihat dinler de fâizden vazgeçerse daha önce yaptıkları daha önce de kalır ve böyle bir kimsenin durumu hakkında Allah karar verecektir. Fakat kim buna rağmen fâize devam ederse cehennemliktir ve asla oradan çıkamayacaktır.”⁹ İşte tam bu noktada, Vedâ hutbesinde “fâizin her çeşidinin haram kılındığını” da hatırlamak gerekiyor.

7. “Paramı ticarete yatırsam ya da birine ticaret yapması için versem batacak. Bu yüzden bankada tutuyorum” demek fâize bulaşmak olduğu gibi aynı zamanda da israftır. Zira mal, Allah’a aittir. Bize emanet verilmiştir. “Onlara “gökleri ve yeri kim yarattı” diye sorsan “Allah” diye cevap vereceklerdir. O halde şükredip Elhamdülillâh deyin! Hayır hayır! Bunların çoğu cahildir.”¹⁰ Bize düşen, malı en verimli şekilde kullanmak yani ticaret yapıp üreterek zekat ve sadakasını da vermektir. İsrâf, sadece lüzumsuz harcamalar değildir. Ömrümüzü ve malımızı verimsiz şekilde kullanmak da israftır. Zira Allah Teâlâ, bizi en güzel ameli kim yapacak, bu ortaya çıksın diye yaratmıştır.¹¹

8. Rızık helal olmayınca dua, ibadet ve cihat da makbul değildir. Rızık helal olmasının şartları ise şunlardır:

- Malın bizim olmadığını, her şeyin gerçek sahibinin Mevlâ olduğunu ve malın bize sadece emanet olduğunu bilmek.

⁸ Bakara, 278-279.

⁹ Bakara, 275.

¹⁰ Lokman, 25.

¹¹ Mülk, 1.

- Çalışarak ya da ticaret ile kazanmak.
- İsrâf etmemek yani malı en güzel şekilde kullanıp gereksiz harcamalardan kaçınmak.
- Rızka şüpheli şeyler katmamak. Zira rızkın sadece helal olması yetmez aynı zamanda temiz de olması gerekir.¹²
- Zekatını ve sadakasını vermek.

¹² Bakara, 168.

Farklı Olmak ve Farklı Görmek

Hem imtihan gereği hem de dünya hayatının devamı için insanlar, cinsiyet, kabiliyet, fiziki ve diğer özellikler gibi birçok konuda farklı yaratılmışlardır. Evlenip birbirini tamamlasınlar diye insanları kadın-erkek diye yaratan Allah'tır. Birbirlerinin işlerini görsünler diye farklı meslekleri öğreten, insanlara farklı yetenekler veren de Cenâbı Mevlâ'dır. İnsanlar tanışıp kaynaşsınlar, birbirlerinin eksikliklerini tamamlasınlar diye farklı milletler var eden de O'dur. Şu halde;

1. Türk, Kürt olmak hatta Hıristiyan veya Müslüman olarak doğmak bizim elimizde olmadığı için bunda ayıplayacak yada utanacak bir durum yoktur. Aslolan nerde olduğumuz/nerden geldiğimiz değil ne yaptığımız ve ne yapacağımızdır.
2. Nerden geldiğimizle övünemeyiz. Fakat İslam için yaptıklarımızla övünüp evlatlarımıza kendi akrabalarımızın ve kendi milletimizin yaptıkları şeyi örnek olarak verebiliriz. Zira "hayırlı işlerde yarışmak" meşru kılınmıştır.¹³ Örneğin Türk milleti olarak, ecdadımızın 1.200 sene İslam'a hizmet etmesi, İslam düşmanlarına karşı koymaları ve ehli sünnetin hakim olması için gayret etmeleriyle övünebiliriz. Hatta bununla övünmeli ve evlatlarımıza/yeni nesillere bunları örnek olarak sunmalıyız.
3. Allah Teala, her millete farklı bir yetenek ihsan etmiştir. Milletlere düşen; bu farklı özel yeteneklerin tespit edilmesi ve bu güzel taraflarını İslam'ın ve diğer insanların hizmetlerine vermeleridir. Örneğin Türkler savaşçı özelliğe sahiptir. Ecdat, Türkmen aşiretlerinin bu özelliklerini İslam'a hizmet için yönlendirmiştir. Allah hepsinden razı olsun. Yine Araplar misafirperverlik ve sadakatleri ile tanınmıştır. Eğer insanların yeteneklerini güzel ve hayırlı işlere yönlendirmezsek; bu özellikler kötü şeylere hizmet edecektir. Oysa Allah Teala, hiçbir şeyi gereksiz yaratmamıştır. İnsandaki öfke ve kıskançlık gibi olumsuz duyguların bile hikmeti vardır. İnsana düşen vazife, öfkesini Allah'ın öfkelenmediği şeylere yönlendirmektir.
4. İnsanların farklı ideolojik tutumları ve meşrepleri de aslında rahmettir. Zira hayatın çok çeşitli alanları vardır. İnsanlar da farklı şeylere meyillidirler. İslam tarihi boyunca tasavvuf ehli insanlar, farklı fitrattaki farklı insan gruplarına hitap etmiştir. Kimi tarikatlar esnafa hitap ederken bazı tasavvuf grupları askerlere yönelik hizmet vermişlerdir. Eğitimle ve sosyal hizmetle ilgilenen hatta insanlara iyilik yapmak maksadıyla hastaneler kuran ve yol güvenliği sağlayan gruplar da olmuştur. Bu yüzden halkımız da bu

¹³ Bakara, 148.

farklılıkları bir çatışma konusu yapmamalı; bütün bunları rahmet, hizmet ve işbirliği için fırsat olarak görmeli ve kullanmalıdır.

5. Devletimize düşen de farklılıkları hizmet ve topluma yarar olarak kullanmaktır. Örneğin Osmanlı devleti için, Germiyanogullarının ilhaki Osmanlı'da denizciliğin gelişmesi açısından önemlidir. Çandarlı ve Karamanoğulları beyliklerinin ilhaki ile Osmanlı devleti siyasi olarak güç kazanmıştır. İstanbul'un fethi ve Bizans'ın fethi, devlet için kültürel ve mimari alanda çeşitli gelişmelere sebep olmuştur. Rum ustalar ve mimarlar, devletin her köşesinde imar faaliyetinde bulunmuşlardır. Ermeniler, yıllarca devletin mali işlerinde hizmet vermişlerdir. Yahudiler, ekonomik ve siyasi faaliyetlerde kullanılmıştır. Özellikle Yahudilere verilen ticari imtiyazlar; Yahudilerden uluslararası ilişkiler ve istihbarat konusunda istifade etmeye yöneliktir.

6. Evlilik de farklılıklar, rahmet ve berekete örnektir. Evlenerek yeni akrabalar ve yeni dostlar ediniriz. Farklı kültürler ve adetler öğreniriz.

7. Seyahat etmek, İslam tarihi boyunca ilimle ve hizmetle uğraşan kişiler için adet haline gelmiştir. Gezerek farklı kültürler, farklı insanlar ve farklı beldeler görülmüştür. Farklı insanlardan bir şeyler öğrenmek ve geçmiş insanlardan ibret almamız için Allah Teala bize yeryüzünde gezip dolaşmamızı tavsiye buyurmuşlardır.¹⁴ Farklı yerler, farklı hizmet alanları için de birer fırsat olarak düşünülmelidir.

8. Kainatta çeşit çeşit varlıklar vardır. Hatta aynı tür varlık içinde çok çeşitli sınıflar vardır. Örneğin insanlar kavimlere ve milletlere, kavimler aşiretlere ve ailelere ayrılmıştır. Hatta bugün yeryüzünde yaşayan milyarlarca insan, neredeyse birbirine hiç benzememektedir. Allah Teala'nın varlıkları farklı ve çeşitli yaratması; bir imtihan ve rahmet olmanın yanında; ayrıca Allah Teala'nın kudretine ve ilmine de delalet etmektedir. **“Dillerinizin ve renklerinizin farklı olması, Allah'ın mucizelerinden ve (sıfatlarının) delillerindedir.”**¹⁵ ve **“Gece ve gündüzün birbirinden farklı olması ve uzayıp kısılmasında da göklerin ve yerin yaratılışında da takva ehli kimseler için nice hikmetler ve mucizeler vardır.”**¹⁶ ayeti kerimeleri buna işaret etmektedir.

O halde; gerek devlet gerekse millet olarak, insanların dil, davranış, ırk ve renk, cinsiyet, yaş, eğilimler ve mesleklerinin farklı oluşunu bir çatışma yada kavga sebebi olarak görmemeli; bunların hem birer imtihan hem de birer imkan olduğunu bilmeliyiz. Bütün bu farklılıkları

¹⁴ Ankebût, 20.; Rûm, 42.; Âli İmrân, 137.

¹⁵ Rûm, 22.

¹⁶ Yûnus, 6.

güzelliklere dönüştürerek dünya ve ahirette bize yararı olacak işlerde bu farklılıklardan istifade etmeliyiz.

Unutmamak gerekir ki kainattaki her şey orijinaldir ve güzeldir. Her insan da orijinaldir ve farklı bir güzelliği taşımaktadır. İnsanların aynı düşüncelerini ve aynı olmalarını beklemek hem tabiata aykırıdır hem de Allah Teala'nın yaratılışına karşı gelmektir.

Yine unutmamak gerekiyor ki insanları bu şekilde farklı beden ve karakterde yaratan Mevlâ Teâlâ'dır. Bize düşen her şeyi olduğu gibi kabul edip olduğu gibi beğenmektir. İnsanların yaratılışlarında kusur yada eksiklik görmek; Allah Teâlâ'nın nimetlerini beğenmemek ve O'na karşı isyan etmektir.

“Ey insanlar! Sizi bir erkekle bir dişiden yarattık. Ve tanışıp anlaşasınız diye sizi kabileler ve aşiretler olarak ayırdık/yarattık.”¹⁷

“Allah, kiminize kiminizden daha çok rızık/zenginlik verdi.”¹⁸

“Sizi yeryüzünde halife olarak yaratan/tayin eden ve imtihan olsun diye bazı konularda kiminiz kiminizden üstün yaratan Allah'tır.”¹⁹

“İnsanların geçimlerini biz tayin ettik ve aralarında biz paylaştırdık. Birbirlerine hizmet edip iş gördürsünler diye de onlara farklı farklı kabiliyetler/dereceler verdik.”²⁰

“Erkekler kadınların koruyucusu ve idarecisidir. Bunun sebebi, erkeklerin kadınlar için mallarını harcamalarıdır. Biz, insanları bazı yönlerden birbirinden farklı yarattık.”²¹

¹⁷ Hucûrât, 13.

¹⁸ Nahl, 71.

¹⁹ En'am, 165.

²⁰ Zuhruf, 32.

²¹ Nisa, 34.

Felsefe, Düşünce, Tefekkür, Akıl ve İlim

1. **Felsefe, düşünce veya tefekkür, ilim, hikmet ve akıl aynı anlamda olup birbirinden farklı şeyler değildir.** Bizim geleneğimizde eşyanın hakikatini araştırmak olan ilim kavramı, bilimsel bilgi, felsefe, burhan ve hikmet aynı anlamda kullanılmaktadır. Klasik dönemde felsefe; ya genel anlamda matematik, mantık, fizik, siyaset ve ahlak gibi bilimlerin anlamında ya da özel anlamda ilmî ilâhî yani metafizik anlamında kullanılmıştır. Bu anlamda bilginin kötüye kullanılması ve felsefenin modern batı tarafından suiistimal edilmesi; bu ilimlerin meşruluğuna hanel getirmez.
2. **İnsanın en temel vasfı temyiz olup dini hükümlerle mükellef olmanın temel şartı da akıl sağlığının yerinde olması ve aklını gerektiği gibi kullanabilmesidir.** Akıl sağlığı yerinde olmayan kimse İslam dini ile sorumlu tutulamayacağı gibi akli başında olduğu halde aklını herhangi bir nedenle gerektiği gibi kullanamayan kişinin ehliyeti de olamaz.
3. **İnsan; iyi-kötü, güzel-çirkin, adil-zalim, hak-batıl ve zararlı-faydalı ayrımı yapabilir ki işte biz bu yeteneğe temyiz ve akıl diyoruz.**²² Bir bebeğin bile kendine faydalı ve zararlı ya da tatlı ve acı olan şeyleri ayırt edebilme yeteneği vardır. Bu yüzden en cahil kişi dahi yerde insanlara zarar veren bir diken kaldırmanın iyilik olduğunu veya hırsızlığın kötü olduğunu bilebilir. “Kâlû Belâ”nın bir anlamı da işte bu insan fitratıdır.²³ Bu yüzden İslam dininin tebliğinden haberi olmayan bir insan bile Allah’ın varlığını ve birliğini bilmekle mesuldür.
4. **Eğer din olmasa idi insan akli, yolunu şaşırırdı. Fakat akıl olmasa idi insan, gerçek din ile uydurma ve tahrif edilmiş dinleri ayırt edemezdi.** Akıl sayesinde kötü bir ailede yetişmiş insan iyi, Hıristiyan bir dünyada doğmuş bir insan Müslüman olabilir. Din; her açıdan insan aklına yol göstermek için gönderilmiştir.
5. **İnsan akli bilgi üretmez.** Tıpkı midenin yiyecekleri besine çevirmesi gibi verilen bilgileri doğru bilgiye çevirir. Yani insan akli, doğuştan boş olan zihne dışardan gelen bilgilerle çalışır.²⁴ Burada esas olan akıl sağlığını korumak ve akla doğru bilgi vererek akli kurallarına uygun olarak kullanmaya çalışmaktır. **İslam dini, akıl sağlığını; içki yasağı gibi maddi tedbirlerle, günahlardan uzak durma gibi manevi tedbirlerle muhafaza altına almıştır.** Günahların kalbi karartması ve

²² Şems, 8.

²³ A’raf, 172.

²⁴ Nahl, 78.

kalplerin mühürlenmesinin bir anlamı da insan aklının sağlıklı çalışmaması yani temyiz görevini yerine getirememesidir.²⁵

6. Allah'ın insana bahsettiği ve insan olmanın en temel özelliği olan akıl; eşyanın hakikatini bilebilir. **Bizi halife olarak yaratan ve bize yeryüzünü imar etmemizi emir buyuran Mevla; bunu yapabilmek için bize akıl ihsan etmiştir.**²⁶ Namaz vakitleri ve kıblenin tespiti için astronomiye, zekatın toplanması ve mirasın dağıtılması için matematiğe, sağlık için tıp ilmine, yeryüzünün imarı ve cihat için teknolojiye, insanların sevk ve idaresi için siyaset ilmine ihtiyaç vardır. Yine faiz meselesinin anlaşılabilmesi için modern iktisat ve siyaset teorilerinin bilinmesi zorunludur.

7. Bütün bilgilerin kaynağı ilahidir. **İlk insan yani Hz. Adem AS, aynı zamanda ilk peygamberdir. O bizim hem peygamberimiz hem de her şeyi öğrendiğimiz babamızdır.** Ateş yakmayı bize öğreten O'dur. İlk tarımı yapan O'nun evladı Habil; ilk hayvancılığı yapan Habil'in kardeşi Kabil'dir. Yazı yazmayı bize öğreten peygamberlerdir. Demir'i işleyip zırh yapan, camı kullanan Davud AS'dır.

8. Bu yüzden **bilginin İslamisi ya da İslâmî olmayan bilgi** gibi bir şey söz konusu olamaz. **İslâmî olmayan şey; bilginin kötüye kullanılması ve bilgiyi kötüye kullananlara engel olunmamasıdır.** Her şey gibi bilgi de bize emanettir. Onu insanların faydasına kullanmak ve bilgiye sahip çıkmak farzdır. İşte bu nedenle İmam Gazzâlî'ye göre her türlü bilgi farzdır. Ama bazı şeyler uzmanlık gerektirir ve herkesin bilmesine gerek yoktur.

9. Allah Teâlâ, birçok ayeti kerimede, yeryüzünde gezip dolaşın, yıldızlara bakın, eşya üzerinde tefekkür edin buyurmuş; **kainattaki her şeyin, Allah Teâlâ'nın yaratma, kudret ve ilmine delalet ettiğini ifade buyurmuştur.** Yine ayeti kerimelerde, tefekkür etmeyen ve aklını kullanmayanların insan olamayacağı, bunların hayvanlardan daha aşağı olduğu ifade edilmiştir.

²⁵ Bakara, 10.; Hacc, 53.; Nur, 50.

²⁶ Hûd, 61.

Gençlerin Sorunları Üzerine Birkaç Kelam

İnsanlığın sorunları ve özellikle de gençliğin sorunları denilince birçok şey saymak mümkündür fakat burada sorun olmayan şeyleri veya asli sorun olmayanları ayırt ederek gerçek ve ana sorunları tespit etmek; sonrasında ise çözüm üretmek gerekmektedir.

1. Gençliğin en önemli sorunu olarak zikredilen şey; mevcut dünyadır. Yani içinde bulunduğumuz modern, ahlaken yozlaşmış, refah seviyesi artmış ve siyasi/ideolojik bir sürü akımın olduğu bu dünya; ana problemimiz olarak görülmektedir.

2. Oysa bize göre mevcut dünya, asli ve temel sorun değildir. Zira her dönemin kendine göre sorunları vardır. Her dönem kendine göre zordur. Kınalızade Ali Efendi bile, bizim gıpta ettiğimiz Kanuni döneminden “yozlaşmış” bir toplum olarak bahsetmekte ve kıyametin yaklaştığını ifade etmektedir.

3. *Şu halde asıl sorun ne yaşadığımız değil ne yaptığımızdır. İnsanlar cenneti de cehennemi de yaşadıkları ve başlarına gelen şeylerle değil; yaptıklarıyla ve yapmadıklarıyla yani amelleriyle kazanmaktadırlar.*

4. Diğer taraftan, her dönemin şartlarına göre imkanları da artmakta veya azalmaktadır. Teknoloji ve globallik, yozlaşma ve olumsuzlukların yayılmasında önemli bir etkidir. Fakat diğer taraftan aynı imkanların; hayrın ve güzelliklerin de hızla yayılması ve çoğalması için bir imkan olduğunu da unutmamak gerekiyor.

5. Gençliğin ilk temel/asli sorunu, eğitim sistemidir diyebiliriz. Dünya üzerindeki mevcut eğitim sistemi, insanların iyi birer tüketici olmalarına yöneliktir demek, herhalde abartı olmaz. Yani dünyadaki genel eğitim sistemi; insanları üretmeye, sorunları çözmeye veya çalışmaya değil; tüketmeye, hazır alışmaya, rahat içinde yaşamaya ve sorunları geçiştirme ya da başkalarına havale etmeye yöneliktir. Yine aynı eğitim sistemi, şahsiyet ve irade eğitimini amaçlamamakta ve dahası gençleri hayata hazırlamamakta; hayatın asıl amacı ve asıl sorunlarını öğretmemektedir.

6. Eğitim ile alakalı olan bir diğer sorun ise rehberlik/rol model sorunudur. Müslümanlar olarak gençlere sunduğumuz örnekler ya tarihte kalmış, unutulmuş ve uzak şahsiyetlerdir ya da gençler tarafından ulaşılmaması imkansız görülen büyük ve değerli şahsiyetlerdir. Tarihi küçümsüyor değiliz fakat gençlerimize vereceğimiz

örnek; güncel, ulaşabilecekleri ve her alanda kendilerine örnek alabilecekleri şahsiyetler olmalıdır.

7. **Yine eğitimle doğrudan alakalı bir mesele, bilgi kirliliği meselesidir.** Bugün maalesef bilgi kaynakları çoktur ve bunlara ulaşmak kolaydır. Bu da asli kaynaklar ile gereksiz ve ikinci derece bilgilerin karışmasına neden olmaktadır. Ayrıca güvensiz ve denetimsiz bir alan internetin ana konularda bilgi kaynağı olması da ciddi bir sıkıntıdır. Bir alanda bilgi sahibi olmak demek, o alanın uzmanlarını tanımak demektir. Uzman olanla olmayanı ayıramayan kimse, o alanda bilgi sahibi olamaz. Yine doğru ile yanlış ayırt edemeyen bir kimsenin de bilgi sahibi olduğunu söylemek mümkün değildir. Bu yüzden asıl kaynaklardan ve uzmanlardan öğrenme meselesinin önemi vurgulanmalı; ana kaynağa inme yöntemleri öğretilmeli ve internetin ne derece ve hangi konularda bilgi kaynağı olabileceği hususu iyice belletilmelidir.

8. **Gençlerin eğitim sistemi haricindeki ikinci ana sorunu; aile ve özellikle baba sorunudur.** Ailenin üzerine düşen görevlere bir sonraki yazıda inşallah değineceğiz.

9. Ailede babanın rolü çok mühimdir. Çünkü;

- Baba idarecidir.
- Baba terbiyecidir.
- Baba sorumludur ve ahrette de hesabı önce baba verecektir. *Yoksa cennette erkeğe, onca nimet, kaşının ve gözünün güzelliği için mi vaadedilmiştir?*

10. Zira cennet annelerin ayakları altındadır ama **baba da cennetin orta direğidir.** Her erkeğin, bu iki nimeti ne ile hakkeceğimiz hususunu düşünmesi icap etmiyor mu?

11. Fakat yine de ailelere ve babalara haksızlık etmemek gerektiğini de unutmuyoruz. Zira hayat bir bütündür ve toplumun tüm kademeleri tamamlanmadan babaların da vazifelerini hakkıyla yerine getirmeleri zordur. Biz bu yazımızda sadece aileye ve özellikle babaya düşen vazifelere değindik. Biz üstümüze düşeni yaptıktan sonra hidayet Allah'tandır ve biz elimizde olmayan şeylerden mesul değiliz. Zaten tüm dünyaya adaleti ve hakkı hakim kılmak için çalışmamızın bir gerekçesi de kendimizi ve ailemizi koruyabilmektir.

Haber; Kötülüklerin Reklamını Yapmak ya da Ömrünü Faydasız Şeyleri Dinlemekle Geçirmek İçin Değildir

Şiir; İslam'ın ilk yıllarında, Mekke döneminde, batılın savunulması ve İslam'ın kötülenmesi için kullanılıyor olması sebebiyle yasaklanmış²⁷; fakat Medine döneminde, İslam'ın güçlenmesi ve birçok şairin de Müslüman olmasıyla birlikte, İslam'ın yayılması ve Müslümanların müdafaa edilmesi için yine bizzat Efendimiz'in emriyle serbest bırakılmış hatta emredilmiştir.

İslam tarihi boyunca şairler; güzel işlerin, cesaret ve cömertlik gibi ahlaki erdemlerin, savaşların, şehitlerin hatta deprem ya da ölüm gibi işlerin halka duyurulması ve gelecek nesillere aktarılması hizmetini ifa etmeleri için desteklenmiştir. Efendimiz SAV; **“Şürde ve güzel sözde sihir vardır”**²⁸ buyurarak güzel sözün insan duyguları üzerindeki etkisine dikkat çekmiştir. Müslümanlar da bu hadisi şerif ışığında şiirin ve sözün etkisini kullanarak insanlara güzel ahlak kazandırmak ve güzel olayları hatırlatmak için gayret göstermişlerdir.

Şairlerin o zamanlar ifa ettiği fonksiyonlar, günümüzde medya ve bazı sanat dalları vasıtasıyla ifa edilmektedir. Buna göre;

1. Her alanda olduğu gibi hayatın medya ve sanat gibi alanlarında da İslam'ın temel esasları hakim kılınmalı; sözün bu güzel tesirleri insanların dünya ve ahirette hayrına olan işlerde kullanılmalıdır. Sanatların ve medyanın öncelikli amacı, insanların temel ahlak ve görgü kuralları ile gündelik hayatta menfaatlerine olan şeyleri öğrenmelerine yönelik olmalıdır.
2. Mahremiyete riayet etmek, sırların ifşası, insanların gizli ve özel yönlerini araştırmak, milli ve manevi değerlere aykırı davranmak; asla haber yapma/dinleme özgürlüğü adı altında değerlendirilemez. Kamu ahlakı ve devlet düzenini bozmaya yönelik her türlü haber de bu anlamda meşru değildir. İslam dini; zina ve hırsızlık gibi cezaların uygulanması için bile olsa dahi gizli işlerin araştırılmasını men etmiştir.²⁹
3. Haber yapmanın bir amacı da tabii ki insanları kötülüklerle karşı uyarmaktır. Zira Hz. Ömer RA; **“Yanlış bilmeyen yanlış düşer”** buyurmuşlardır. Fakat insanları kötülüklerle karşı dikkatli olmaya davet ederken maksadı aşmamak; yani insanları korkuya sevkedecek ve hatta bazı zamanlar da o günahı işlemeye

²⁷ Şuara, 225.

²⁸ Buhârî, Tıp, 10.

²⁹ Hucurât, 12.

özendirecek nitelikte haber yapmaktan kaçınılmalıdır. Örneğin kumar veya madde bağımlılığı; tabi ki ailelerin dikkatinin çekilmesi gereken konulardır. Fakat bu haberler bazen gençleri özendirecek nitelikte olmakta ya da aileleri her şeyden şüphe eder/korkar hale getirmektedir. Son zamanlarda çocuk istismarları ile alakalı haberlerin en ince detaylarına kadar anlatılmasının toplum ahlakı ve toplum psikoloji üzerinde ne gibi etkiler yapacağı hesaplanmalıdır. Tabi ki suçlar cezalandırılmalıdır.

Ama bu konuda maksadı aşmamak gerekmektedir.

4. Kötülüklere karşı insanları ikaz ederken dikkat edilmesi gereken bir başka husus da devlet otoritesi ve makamları ile İslam dininin ve kurumlarının zedelenmesine sebep olmamaktır. Zira bazı zamanlar devlet adamlarının ayıpları ortaya konurken kurumlar; din adamları ya da dini kurumların yanlışları gündeme getirilirken İslam dini ve insanların inançları aşağılanmaktadır.

5. Yapılan haberlerle ilgili dikkat çekmek istediğimiz bir başka mesele de; insanlara faydası olmayan ve gündem saptırmaya yönelik haberlerdir. Müslümanlar, kendi gündemlerini kendileri oluşturmalı; başkalarının oluşturduğu sun'î gündemlerin peşinden gitmemelidirler. Bazı haberlerin başka olayları örtmek ya da insanların dikkatlerini başka yöne çekerek insanların arkasından başka işler çevirmek maksatlı olduğunu hatırlamak ve hatırlatmak; Müslüman ahlakının gereğidir.

6. Bu gibi haberlerin yapılması nasıl ki meşru değil ise bunları dinlemek ve izlemek de aynı derecede meşru değildir; vebaldir. Zira haber kaynaklarını ayakta tutan temel saik, insanların ilgisidir. Her ne kadar bazı haberler kasıtlı yapılsa da bu gibi haberleri dinlememek; en azından kendimizi ve ailemizi bu gibi kötü şeylerden korumak için gereklidir. Magazin ya da dedikodu niteliğindeki haberleri izlemek, **şuurlanmak değildir**; zihni boş şeylerle doldurmaktır.

7. Müslümanların üzerine düşen bir başka sorumluluk da dini ve milli değerlerimize aykırı haberlere tepkisiz/kayıtsız kalmamalarıdır. Maalesef Müslümanların büyük çoğunluğu; futbol takımları aleyhine olan haberlere gösterdikleri tepkilerin zerresini İslam dini ve milli değerlerimiz uğruna göstermemektedirler.

8. Haberdar olmanın amacı tedbir almak ve iş üretmektir. Yoksa sadece dedikodu yapmak ya da vakit geçirmek için haber takip edilmez ve/ya dinlenmez. İsrاف haramdır. **Can israfından sonraki en büyük israf zaman israfıdır. Zira zaman, ömrümüzün akıp gitmesidir. Ömrümüz ise ahiret saadetini kazanmak için kullanabileceğimiz yegane sermayemizdir.**

9. Allah Resulü; duyduğu her şeye inanmanın ve duyduğu her şeyi başkalarına anlatmanın, insana günah olarak yeteceğini hatta artacağını ifade buyurmuşlardır.³⁰ **“Bilmediğin şeylerin ardına düşme. Zira göz, kulak ve kalp; yaptıklarından hesaba çekileceklerdir.”**³¹ ayeti kerimesinde de bu konu açıkça ifade edilmektedir.

³⁰ Süneni Ebû Dâvud, 16/231,232.

³¹ İsrâ, 36. Ayrıca bkz. Kâf, 18.

Zulmün Görünen veya Gösterilen Yüzü: Halep

1. **Halep'e üzülme, insan olmanın asgari şartıdır.** Yani bir erdem değil görevdir. Ve Halep'e yardım etmek, imanın da en temel gereklerinden birisidir. Yani **farzdır ve görev olan şeyi yapmakla övünmek te fazilet değildir.**

2. Yardım etmek ve vermek ile ilgili ayeti kerimelerde, üzerimize düşen görevler şöylece ifade edilmiştir:

- Zekat ve fitre.
- Sadaka.
- Akrabaya yardım.
- Komşulara iyilik.
- İhtiyaç sahiplerine yardım.
- Diğer yardımlar. **Bu yardımlardan hiçbirisi diğerine mani değildir.** Yani; "ben zaten zekat veriyorum yardım ediyorum" diyerek mazluma, akrabaya veya diğer ihtiyaç yerlerine yardım etmemek; asla doğru değildir. "Bu sene kurbanı falan yere gönderelim, orada ihtiyaç vardır" demek de yine kolaya kaçmaktır. Zira kurban ayrı, yardım ayrıdır.

3. Meseleyi sadece Halep veya başka mahalli yerlerde görmek, yüzeysel ve basit düşündür. **"Türkiye'nin sonu ne olacak acaba?"** sorusu da çok sağlıklı bir soru değildir. Zira:

- İncamız gereği tüm dünyadan mesulüz. Yani bütün yeryüzü mümin için vatandır.
- **"Sınır müdafaası, sınır ötesinde başlar"** stratejisi de meselelerin yerel ve sathi görülmemesine işaret etmektedir.
- Global dünya gereğince yeryüzündeki bütün siyasi, ekonomik ve ahlaki olayların birbirini etkilemesi de dikkate alındığında; kendi canımızı, malımızı, ahlak ve namusumuzu ve hatta incamız korumak için; tüm dünyayı madden ve manen ıslah etmek, tüm dünyadaki zulmü kaldırmak elzem hale gelmektedir.

4. Tüm medyanın sadece dünyadaki belli bir yere odaklanmasının bilinen veya anlaşılmasın bir nedeni var mıdır? Yani yeryüzünün yarısından fazlası aç ve üçte birinden fazlasında savaş varken; acaba sadece bizim gözümüz niye belli bir yöne sevk edilmektedir? **Bir başka ifade ile sadece gördüklerimize üzülürken; gözümüzü diğer yerlere niye kapatıyoruz?**

5. Bu meselelerde dikkat edilmesi gereken bir diğer husus; öfkelenmenin ve pişmanlığın faydasız oluşudur. **Bize düşen üzülme ya da pişman olmak değildir.** Bize düşen, üzerimize düşen vazifeyi ifa etmektir. Zira:

- Öfkelenmek, bütün enerjimizi alıp götürüyor.
- Yine gazabımız, bizi sakinleştiriyor. Yani öfkelenerek kendimizi avutuyor, kendimizi rahatlatıyoruz.
- Pişmanlığı; olumlu ve olumsuz olmak üzere ikiye ayırıyoruz. Olumlu pişmanlık; tevbenin de şartı olup sonrasında kişinin kendini düzeltmesi ve üzerine düşeni icra etmesine yardımcı olur.
- **Olumsuz pişmanlık ise Kabil'in, kardeşi Habil'i öldürdükten sonra yaşadığı pişmanlıktır. Buna günah çıkarma da diyebiliriz.** Yani Kabil kardeşini öldürdükten sonra; "Aa çok pişman oldum" demekle; içini, rahatlatmakta ve kendini haklı görmektedir. Ayrıca bu pişmanlıktan sonra üzerine düşeni yapmamış; aksine hatasını görmeyerek yine kendini düzeltmeden yoluna devam etmiştir.

6. Peki ne yapmalı ve nerden başlamalıyız? Daha önceki yazılarda da ifade etmekle birlikte burada kısa bir özet yapmayı faydalı görüyoruz:

- Mücadele, planlı ve sistemli olarak yapılmalıdır. Cihat ile ilgili yazdığımız yazıda sistemsiz ve plansız yapılan faaliyetlerin cihat olmadığını ifade etmiştik.
- Mesele yüzeysel çözümler değil daha sistemli ve köklü mücadeledir. Bu da yeryüzünden zulmün ve batılın kakması için mücadele etmek; tüm yeryüzüne adalet ve hak hakim olsun diye çalışmaktır.
- Dünyaya adalet ve hak hakim olduğunda zaten açlık ve savaş olmayacaktır. Ayrıca kimsenin kimseye yardım etmesine de ihtiyaç kalmayacaktır. Zira tüm ülkelerin kaynakları, oradaki insanların yaşaması için yeterlidir. Fakat zulüm, faiz ve diğer sömürü araçları; bu kaynakların belli ellerde toplanmasına veya israf edilmesine yol açmaktadır.

7. Zulmü ve batılı kaldırmanın yolu ise "iman" ile mümkündür. Bu yüzden peygamberler, insanlara yardım etmeden ve savaşmadan önce şahsiyetli ve iman sahibi bir zümre oluşturmak istemişlerdir. Böylece bu zümre tarafından tüm diğer faaliyetler planlanıp icra edilebilecektir. Bu yüzden bütün peygamberlerin bütün insanlara getirdiği iki temel emir vardır: Allah'a iman-ibadet etmek ve insanlara zulmetmemek.

- İman; sadece Allah'a güvenmek, her şeyi O'ndan bilmek. Her şeyi O'nun rızası için ve O'nun emrine uygun olarak yapmaktır. İbadetler de bu imanı pekiştirmek ve devam ettirmek içindir.

- İnsanlara zulmetmemek. Zulüm ise şahsiyet ve imanın yerleşmesine engeldir. Firavunun ilahlık iddiası da insanlara zulme yol açtığı için Musa AS, buna karşı çıkmıştır. Yoksa firavunun bu iddiasının haşa Mevlâ'ya hiçbir zararı yoktur. Faiz, hırsızlık ve kumar hatta zina bile insanlara zulüm olduğu için yasaklanmış işlerdendir.

8. İman eksik olduğunda, insanlara yapılacak yardımların ve yerel çözümlerin anlamı yoktur. Zira iman olmadığına:

- *Ahlak olmaz* zira ecdad "kork Allah'tan korkmayandan" demişlerdir.
- *Şahsiyet olmaz* zira Allah'ı tanımayan kişiden adam olmaz.
- *Adalet olmaz* zira Allah'ın hakkına riayet etmeyen kimse, kulunkine hiç etmez.
- *Cihat olmaz* zira şahsiyet ve ahlak sahibi olmayan kimse, ancak paralı asker ya da şan şöhret için savaşıyor bir katil olur.
- *Düzen olmaz* zira Allah'ın emrini kabul etmeyen kimse, diğer kulların ne dediğini de dikkate almayacağı için herkes kendi görüşüne göre amel etmek ister.
- *Yardım olmaz* zira Allah rızası için yapılmayan her yardım, ya karşılığı beklenecek ya da gösteriş amacıyla yapılır.
- *Plan ve sistem olmaz* zira Allah'ın emirlerini dikkate alınan her plan, başarısız olmaya mahkumdur.

İçtihadın Kapısı Mı!

Bazılarının işine geldiği anlamakta ısrar ettiği daha nice kavram... Şimdilerde de konu içtihat. Peki kim tartışıyor? Müçtehitler mi? Yoksa müçtehit namzetleri mi?

Genelde bizim buralarda, herkes, alanı dışında konuşma arzusunda. Tabi ki akademik olarak insanların ikinci bir alanda uzmanlık sahibi olmaları güzel ve etkileyici. Lakin mesele öyle değil. Siyaseti, halk yapıyor. Mühendislerin dini konularda konuşma merakları var. Tarihçiler ise en az tıp mezunu kadar doktorlar. Bu durumda ilahiyatçılara da ekonomi ve hukukla uğraşmak kalıyor ki bu yüzden maliyeciler ve hukukçular da kendi alanları dışında konuşmak zorundalar.

Bu yazıyı, bu hafta içinde gördüğüm ve maalesef bir ilahiyatçıya ait “İçtihat kapısı kapatılmasa ya da açılmasa idi böyle olmazdı” mealindeki bir paylaşım üzerine kaleme almayı gerekli gördük.

Peki kim bu içtihat kapısının kapatıldığını dahası içtihadın bir kapısı olduğunu iddia edenler? Bu görüşte olanları birkaç farklı başlık altında toplamak mümkündür:

- İçtihat kapısının kapatıldığını iddia eden ilk grup, içtihadı kabul etmeyen hâricî zihniyettir ki bugün de bu grup farklı adlar altında varlıklarını devam ettirmektedir.
- Bu iddiayı savunan bir diğer grup, kendilerinden başka kimsenin içtihat etmelerini istemeyenlerdir. Geçmişte dini, tekeline almak isteyenler olduğu gibi bugün de toplumun hemen her kesiminde bu amacı taşıyanlar vardır.
- İçtihadın bittiğini iddia eden üçüncü bir grup ise tembeller taifesidir. İçtihadı ehil olmadıklarını bildikleri halde böyle bir gayreti beyhude ya da zor görenlerin de iddiaları, içtihat kapısının on ikinci yüzyıl ya da biraz daha sonra kapandığıdır.
- Dördüncü grup ise nispeten iyi niyetli insanlardır. Bu grup, ehil olmayan kimselerin müçtehitlik iddialarına mani olmaya çözüm olarak, içtihat kapısını kapatmayı görmüşlerdir. Aslında bu grup, bir yönüyle üçüncü gruba benzemektedir. Fakat içtihadı mani olmak zaten yüzüstü ve usul bilmez insanların içtihat faaliyetlerine engel olmamış; sadece iyi niyetli ve edep sahibi kimselerin bu işten uzak kalmasına sebep olmuştur.

İçtihadın ne olduğu ve hangi türlerinin olduğu, fıkıh usulü kitaplarında bulunmaktadır. Mutlak müçtehit, mezhepte müçtehit veya meselede müçtehit gibi.

Şu halde;

1. Aslında içtihadın bir kapısı yoktur ve İslam tarihinde bu kapıyı kapatma gayretinde olan bir alim de bulunmamaktadır. Hatta mutlak müçtehit dediğimiz mezhep imamları, içtihadı bir temele oturtmak ve teşvik etmek için çalışmışlardır. İmamı Azam merhumun, talebeleriyle, binlerce meseleyi tartışması ve yine binlerce meseleyi çözüme kavuşturması buna en güzel örnektir.

2. Zira ilim ve mesele çözüme; konuları kapatma ya da bir meselede nihai çözüm bulma değildir. Meselelerin nihai çözümü mahşerde Huzûru İlâhî lem yezel'de olacaktır. İlim ise, zamana ve şarta göre, usullere dayanarak meseleleri halletmektir. Bu yüzden bir meselede kesin ve nihai çözüm bulduğunu iddia eden; ya ahmaktır, ya cahildir, ya da art niyetlidir.

3. Peki niye yeni içtihat az ve müçtehit yok? Bizce bunun iki ana nedeni var:

- Toplumun seviyesi ki bu seviyeyi iyileştirmek siyasilerin ve mevcut ilim sahibi kimselerin görevidir. Zira içtihatla uğraşacak olanlar da bu toplumun içinden çıkacağı için, toplumun seviyesi, müçtehitlerin seviye ve sayısını etkilemektedir.

- İlimle uğraşanların plansızlığı ve gayretsizliği. Yani kafamız karışık ya da plansız hareket ediyoruz ya da başka işler peşindeyiz veya rahatımız kaçmayacak kadar alimiz.

4. İctihattan kastımız, usul olmadan yorum yapmak değildir. Usul ve yöntem yani ilkeler olmadan ilmi meselelerde konuşmak, sadece “boş konuşmak” ya da “boşluk doldurmak”tan ibarettir.

5. Yine her gördüğünü hadis, her hadisi de usul zannetmek de içtihat değildir. Mesela Allah Resulü SAV'in ateş yaktıktan sonra abdest aldığı okuyup “ateş yakan kimsenin abdest alması en azından müstehaptır” diye fetva vermek, kanaatimizce eğer iyi niyetle söylenmiş bir söz ise, fazlaca boş vakte sahip olmaya işarettir ki müminin boş vakti olmaz. Mümin; ya iştedir, ya ibadettedir ya da kendine veya etrafındaki diğer kimselere karşı görevleriyle meşguldür.

6. İctihat, toplumun önünde de yapılmaz. İlim ve diğer tüm uzmanlık çalışmaları, ilgili alanların hocaları ya da öğrencileri ile yapılır. Bunun haricindeki herkese, lazım olan kadar bilgi yeterlidir. Buna işbirliği diyoruz ki toplumda herkes, kendi işini yapmalıdır. Toplumda birilerinin kendi işini ihmal etmesi ya da başkalarının işine karışması, toplum düzeninin bozulmasına sebep olur ve bu durum her zaman toplumun aleyhinedir.

7. İctihat, sadece fıkıh alanında da değildir. Toplumunu ilgilendiren her meselede çalışma, araştırma ve ehliyet sahibi olma, zorunludur.

8. Ben müçtehidim demekle müçtehit olunmadığı gibi taraftarların iddialarıyla müçtehit olunmaz. Müçtehitlik:

- İlim ve ehliyetle,
- Şahsiyetle,
- Toplumun sorunları için çalışmak ve çözüm üretmekle olur.

9. Halkımızın da her insana, gereği kadar değer verip makamına göre muamele etmelidir. Yani alime, alimlik yeterlidir. Alimin, reis ya da başkan ya da başka bir büyük olması gerekmez. Şayet bir insan kendi makamı ile yetinmiyor ise ya o makamın şartlarını taşımadığını bilmekte ya da başka amaçlar peşinde koşmaktadır.

10. İlim, başkalarının aleyhinde delil olarak kullanılmak için öğrenilmez. İlim, önce kendine sonra da başkalarına faydalı olmak için öğrenilir.

11. Yazımızı, siyasetin görevine dair birkaç kelamla bitirmek istiyoruz. Geleneğimizdeki yorum ve tecrübeleri de dikkate alarak siyaset ve idarenin görevlerini şöylece özetlemek mümkündür:

- İlmi çalışmalar için uygun zemin hazırlamak ve ilmi faaliyetleri manevi/maddi her türlü teşvik etmek.
- Üretilen bilgileri kullanmak ve başarıyı ödüllendirmek.
- Hukukun bağımsızlığı gibi ilim adamlarını desteklemek, itibarlarını ve bağımsızlığını muhafaza etmek. Yani ehliyet için kriterler hazırlamak ve bunları denetlemek ama kriterlere ve işleyişe müdahale etmemek. Bir de ilim ehlini, siyasetçi yapmamak.
- Fikir ayrılıklarına, huzursuzluk ya da zarara sebep olmadıkları sürece müdahale etmemek.
- Sahtekar ve art niyetlilere karşı yaptırım uygulamak.

Makam Bir İhsan Hediye ve İmtihandır

Devlet ile devletlü yani devleti elinde bulunduran kişiler arasında iki tür ilişki mevcuttur: Evvel emirde devletlü, devleti temsil ettiği için devletlünün muhafazası; devletin muhafazası, devletlüye yapılan saldırılar da devlete yapılmış saldırılar olarak kabul edilmiştir. Fakat diğer taraftan **“mahkeme kadıya mülk olmaz”** prensibi gereğince devletlünün kendini devletin üstünde görmemesi için devletlü ile devlet arasında nihai noktada bir ayırım yapılmıştır. Buna göre;

1. Devlet ve devleti yöneten ile yönetim şekli olan hükümet de aynı şey değildir. Bu nedenle siyasi partiler veya görüşler arasındaki mücadele, devleti yıkmaya yönelik değil; devleti yönetmeye yönelik olmalı ve mücadeleler de böyle anlaşılmalıdır. Tarih boyunca özellikle İslam devletlerinde görülen taht mücadeleleri, devleti yıkmaya yönelik değil devleti ele geçirerek yönetmeye yöneliktir. Zira devlet, hükümet veya idareci yada şu veya bu firkadan farklı olan manevi bir kurumdur. **“Nizamı alem” yada “halkın maslahatı”** da aslında devleti ifade etmektedir. İşte bu yüzden, İslam tarihi boyunca devlet idarecilerine isyan etmek çok katı şartlara bağlanmış, idareci İslam ehli olup İslam ile amel ettiği sürece, kişisel gerekçeler yada başka iddialarla devlete isyan etmek meşru görülmemiştir.

2. Fakat devletin bu kutsiyeti, devlet imkanlarını elinde bulunduranların her zaman halkı olduğu anlamına gelmemektedir. İslam tarihi boyunca, bu konu ile alakalı belirgin ve üzerinde ittifak etmiş olan şartlar mevcuttur. İslam inancının gereği olan şartlar haricinde temel iki şart **“şura-istişare”** ve **“maslahat”** prensipleridir. **“Sultanın ahali üzerindeki tasarrufu maslahata mebnidir (Mecelle, 58)”** kaidesi, devletin halkın mal ve can güvenliği, refah ve huzuru için olduğunu; bunları sağlayamayan bir idarenin, amacından uzaklaştığını ifade etmektedir. Osman Gazi'nin oğlu Orhan Bey'e yaptığı şu vasiyyet, siyasetin ve devlet idaresinin yada herhangi bir makamın, şan-şöhret yada başka gerekçeler için olmadığı; halkın ve dini mübini İslam'ın menfaati için olduğunu ifade etmektedir. **“Ey Oğul! Bizim davamız kuru cihangirlik (yani illa biz yönetelim biz sultan olalım davası) değildir. Bizim davamız, İlâyi kelimetullâh (Allah'ın dininin tüm yeryüzüne hakim olması) ve nizâmı alem (yeryüzünde birlik, adalet ve huzurun hakim olması) içindir.”**

3. Hadisi şeriflerde, makamın bir lütuf olduğu kadar aynı zamanda makam sahibi için bir imtihan olduğu, makamın hakkının ise ancak o makamın gereğini yaparak verilebileceği ifade buyurulmaktadır.

4. Hizmet, sadece belli bir dine yada belli bir mezhebe yada sadece bize destek olanlara değil; tüm insanlara hatta tüm mahlukatadır. **“Zarara zararlar karşılık vermek yoktur”** hadisi şerifi gereğince; biz, bize yapılan zulümleri ve ayrımcılığı başkalarına yapamayız. Aksi halde başkalarından farkımız kalmaz. Günah işlemek yada hata etmenin hiçbir bahane yada mazereti de olamaz. Fakat İslam dininin temel esaslarında belirtilen bazı meşru müdafaa durumları bunun dışındadır.

5. Hizmet, tüm insanlığa olduğuna göre, her kesimin görüşü alınmalı ve her kesim ile istişare edilmelidir. **“Siyaset imkan sanattır”** prensibi gereğince; her türlü görüşten ve her türlü huydan olan insanlardan, halkın menfaatine yönelik olarak istifade edilmelidir. Bu yüzden devlet işlerinde ve hizmette; ne belli gruplar öne çıkarılmalı ne de bazı gruplar yada görüşler dışlanmalıdır. Siyaset aynı zamanda bir dengedir. Devlet; devlet otoritesi ile halkın menfaati arasında bir denge kurmalı; ne otoriteyi maslahata ne de halkın taleplerini otoriteye feda etmelidir.

6. Suçluları cezalandırmak;

- Halkı suçlulardan korumak,
- Tekrar tekrar aynı suçların işlenmesine engel olmak,
- Ve suçluları ıslah etmek içindir. Yoksa insanlara zulmetmek için değildir. **“Bizim şu kadar hapishanemiz şu kadar hakimimiz”** vardır cümlesi bir övünç kaynağı değil bir ayıptır. Asıl amaç ve söylem **“Şu kadar suça engel olduk, şu kadar suçluyu ıslah ettik”** olmalıdır.

7. Devlet; zalim ile mazlumu, haklı ile haksızı ayırt etmelidir. Aksi halde devlet olmaz ve herhangi bir başka örgütten farkı kalmaz.

8. Devlet, hizmet ile cezayı ayırt etmelidir. İnsanların cezalandırılması yada suçlu olmaları, devlet imkanlarından mahrum edilmeleri anlamına gelmez. Savaş esirlerinin bile hakları olduğu; onlara istediğimiz gibi muamele edemeyeceğimiz unutulmamalıdır.

9. Suçlular cezalandırılırken asla maksadı aşmamak gerekir. Suçun ve suçluların ifşa edilmesi bile belli bir maksada yönelik olmalıdır. Örneğin son zamanlarda İslami bazı gruplara karşı yürütülen mücadelelerin; İslam’a ve Müslümanlara zarar verecek niteliğe dönüşmesine müsaade edilmesi, büyük bir vebaldir. Efendimiz SAV’in; münafıkları bile sırf Müslüman olarak görülmelerinden dolayı cezalandırmaması manidardır. Son zamanlarda çeşitli İslami olan yada İslami görünümlü hareketlere karşı yapılan mücadelelerin; İslam dininin ve Müslümanların onurunu zedelemesine, İslam’ı ve Müslümanları tüm insanların gözünde kötü göstermesine müsaade edilmemelidir. Ayrıca bu mücadelenin, ilerleyen zamanlarda diğer Müslümanlara da bulaşıp bulaşmayacağına dair elimizde bir garanti yoktur.

Ayrıca bugün bu icraatları yapan İslamcılık iddiasında olan kişilerin, bu makamlarında ebedi olmayacaklarını unutmamaları da çok önemlidir.

10. Biz, devletin ve İslam'ın sahibi değil hizmetkarıyız. Kendilerini devletin veya İslam'ın sahibi olarak görenler, bir süre sonra kendi şahsi menfaatlerini devletin ve İslam'ın menfaati olarak görmektedirler. Bunun sonucu ise hüsrandır. Ayrıca kendi makamını muhafaza adına etrafından şüphe etmenin sonu yoktur. Bu durum bir süre sonra paranoyaya dönüşmektedir. Bu durumun tarih kitaplarında bolca örneği bulunmaktadır.

11. Karmaşa anında asla gerçek zalim ve hainler belli olmazlar. Böyle karmaşa anları ve fitne zamanları, kötü niyetli kimselerin kendilerini gizlemeleri için iyi bir fırsattır. Ayrıca dünyayı yönetme iddiasında olanlar, bunu asla aşikarane ve doğrudan yapmamaktadırlar. Bu yüzden, zulüm ve ihanet adına cezalandırılanlar, asla gerçek failer değil; maşa olanlar yada bir ideal uğruna kandırılan mazlum cahil zavallı kimselerdir.

12. Zulüm, ihanet ve terörü önlemenin yolu; insanların buna meyletmesini önlemekten geçmektedir. İnsanlar, maddi gerekçelerden yada manevi boşluktan dolayı bu tür art niyetli kişilerin maşası olmaktadır. Devlet, insanların sadece maddi ihtiyaçlarını karşılamakla yetinmemeli; bazı cemaatlerin art niyetlerine alet olan insanların manevi bir arayış içinde olduğunu, İslam ve cihat adına terör örgütlerine alet olan gençlerin bir ideal uğruna mücadele etmek arzusunda olduklarını dikkate almalıdır. Devlet; halkına maddi, manevi, siyasi ve ideolojik alanlarda da yol göstermeli, insanların bu talep ve ihtiyaçlarını halkın ve devletin menfaatine kullanmalıdır.

13. Sulh veya anlaşma gibi siyasetin diğer gerekleri ve yöntemleri ile elde edilebilecek olan menfaatleri, savaş yada kavga yoluyla elde etmek, siyasetin tabiatına aykırıdır. Bu yüzden meşhur kumandan ve devlet adamı Nurettin Zengî (Allah, kendisinden razı olsun ve kendisine rahmet etsin); **“Ben, para yada siyaset yada sulh ile elde edeceğim hiçbir şey için asla savaşmam. Zira israf haramdır ve israfın en büyüğü de can israfıdır”** buyurmaktadır.

14. Devlet işlerinde, duygularla hareket edil/e/mez. Burada aslolan maslahattır. Sevgiye dayalı olan aile idaresinde bile hak-sorumluluk ve maslahat prensiplerine göre hareket etmek gerekirken; toplumun tamamını ilgilendiren meselelerde kin, intikam, küskünlük gibi saiklerle asla hareket edilemez.

Özetle ifade etmek gerekirse; siyasi mücadele, hakkın hakim kılınması ve ahalinin refah, huzur ve güvenliğe kavuşması içindir.

Makam, bir amaç yada muhalifleri susturmak için bir araç değil halka hizmet içindir.

İlâhiyât Fakültelerinde Felsefe ve Diğer Bilimler

Tüm eğitim kurumları ve özellikle üniversitelerin eğitim müfredatlarının yeniden yapılandırılması, bazıları tarafından iyi niyetle dile getirilmekle birlikte hassas ve ölçülü ele alınması gereken bir meseledir. Modern dönemin kafa karmaşıklığı ile olağanüstü şartlarda şekillendirilmiş ve defaatle tadil edilmiş bir eğitim sistemi, müfredat ve mevzuatının olduğu doğrudur. Bu bağlamda son dönemlerde gündeme getirilen mesele; **İlahiyat fakültelerinin fıkıh eksenli bir eğitim kurumu haline dönüştürülmesine yönelik tartışmalardır.**

1. Felsefe ve akli ilimlerin mahiyeti üzerinde, geçen haftaki yazımızda bir nebze de olsun durduğumuzdan bu meseleyi ayrıca tekrar etmek istemiyoruz.
2. İlahiyat fakülteleri, her ne kadar olağanüstü dönemlerde ve çok farklı sebeplerle kurulmuş olsalar da rahmeti ilahi gereğince, son birkaç on yılda, bu memleket için güzel değerler üretmiş ve belli bir birikim oluşturmuştur.
3. Bu bağlamda İlahiyat fakültelerinin eğitim içeriği, fakültenin misyonuna ve geleneğimize uygundur. *Temel islami ilimler, felsefe ilimleri, tarih sanat ve dil bölümlerinden oluşan İlahiyat fakülteleri; geleneğimizin korunması, anlaşılması ve yeniden üretilmesi için önemli ve gereklidir.* Fakat bu değer ve önem, maalesef kendi mensupları tarafından yeteri derecede anlaşılammıştır.
4. İlahiyat fakültesi hem klasik anlamda ilim geleneğini sürdürme hem de güncel anlamda aydın olabilme için çok değerli fırsatlar sunmaktadır. *Bu fakülteden mezun olmuş biri, günümüz eğitim sistemine göre, üç fakülte bitirmiş derecede bir eğitime ve entelektüel düzeye sahiptir.* Bu fakültelerde temel dini ilimler yanında dini değerleri/hükümleri yeniden üretebilmek, dinin hükümlerini topluma ulaştırmak ve dinin tahrifini önleyebilmek için gerekli olan *sosyal, pedagojik ve felsefi* ilimler de okutulmaktadır.
5. Geleneğimizdeki eğitim kurumları olan medreseler dikkate alındığında da İlahiyat fakültelerinin eğitim müfredatının şu anki durumdan daha aşağı çekilmemesi ve geliştirilmesi gerektiğine işaret etmektedir. Bu yüzden müfredatı daraltmak şöyle dursun aksine müfredat genişletilmeli ve geliştirilmeli; örneğin matematik ve fizik gibi modern bilimin temel ilkeleri ile batı fikir ve ideolojileri, İlâhiyât fakültelerinde araştırılmalıdır. Aslen felsefi bir ilim olan mantık İmam Gazzâlî (vefatı, 1111/505) tarafından dini ilimlere dahil edilmiştir. Meşhur alim ve tefsirci Fahreddîn Râzî (vefatı, 1210/606) ise felsefenin tüm konularını, en temel İslâmî ilim olan Kelam

ilminin konularına dahil etmiştir. Eğitim müfredatı tartışılırken hem geleneğimizdeki bu yaklaşımlar ve uygulamalar hem de güncel ihtiyaçlar birlikte dikkate alınarak müfredatlar oluşturulmalıdır.

6. Gazzâlî'nin de baş müderrisi olduğu Nizamiye medreselerinin kuruluş amacı; İslam dinini tahrif etmek isteyen Şii-Bâtînî gruba karşı mücadele etmek ve İslam dinini Hıristiyanların eleştirilerinden korumaktır. Gazzâlî'nin öğrencileri ile birlikte çalışan; ayrıca tekke ve medrese kuran Abdulkadir Geylânî'nin (vefatı, 1166/561) amacı da tasavvufun bätınıleşmesini, Hıristiyanlaşmasını ya da Yahudi unsurların tasavvufa sızmasını önlemektir. Fahreddîn Râzî de ehli sünneti müdafaa etmek yani İslam dininin haricileşmesi veya bätınıleşmesinin önünü almak için kelim eserleri kaleme almış ve felsefe konularını incelemiştir.

7. Ehli sünnetin temel akaid metni olan Ömer Neseffî'nin (vefatı, 1142/537) eserini şerheden Taftazânî'nin (vefatı, 1390/792) **mantık, kelam ve felsefe** alanında da eserlerinin olduğunu unutmamak gerekiyor. Bu yüzden dil ve mantık ilimlerine alet ilmi denilmiş; kem alet ile kemâlât olmayacağı ifade edilmiştir.

8. İmam Gazzâlî ve Fahreddîn Râzî'nin, medresenin eğitim sistemi ve müfredatını kurarken amaçladığı bir başka şey ise İslâmî ilimleri bir sisteme oturtmak, anlaşılır ve uygulanabilir hale getirmektir. İmam A'zâm (vefatı, 767/148); İslam'ın ahlakî ve fikhî kurallarını temellendirmek için fıkıh usulünü geliştirmişlerdir. Bu anlamda *İslami ilimlerin temeli fıkıh usulüdür ve fıkıh usulü yani mezhebin ve içtihadın amacı, dini anlamak ve müdafaa etmektir. Fıkıh usulünü inşa edebilmek için ise Kelam ilmi geliştirilmiştir.* Zira İslam dininin temelini, inanç sistemi oluşturmaktadır. Örneğin bizden öncekilerin dinleri ile amel edilip edilemeyeceği kelam ilminin konusudur. Yine günümüzde sanal alemin gerçekliği de kelam ve felsefenin konusudur. Sanal ve elektronik para, sanal işlemler, sanal mahremiyet gibi meselelere fikhın hüküm koyabilmesi için bunların kelam ve felsefe tarafından tartışılması gerekmektedir.

9. İlahiyatlarda, hizmet alanları ile uzmanlık ve araştırma alanları ayrılabilir. Zira ilahiyat fakültelerine sadece din hizmetleri ya da din eğitimi açısından değil, İslam dini ve geleneğimizin araştırılması açısından da ihtiyaç vardır.

Özetle:

Kelam ve felsefe konularını İlahiyât eğitim müfredatının dışına itmek;

- Fıkıh usulünün ve dolayısıyla fikhın temellendirilmesi,

- İslam dininin temel esaslarının anlaşılıp savunulması,
- Sosyal ve iktisadi olayların tespit edilerek İslam'ın burada hangi amaçları gözettiğinin tespiti,
- Ve İslam dininin esaslarının toplum ve hatta tüm insanlık tarafından anlaşılabilmesine engel olmakta **ve ayrıca ehli sünnet çizgisinden uzaklaşarak harici, vehhabi, selefî veya batını unsurların İslam dünyasına hakim olmasına zemin hazırlamaktadır.**

İlâhiyât, İmam-hatip ve Diyânet düşmanlığının farklı boyutları

1. Diyânet İşleri Başkanlığı'nın laikliğin teminatı olarak; imam-hatiplerin ise ABD'nin de desteği ile Türkiye'deki komünizmin dengelenmesi saikiyle kurulmasının teşvik edildiği bilinmekte olup henüz bu konuda karşı bir itiraz da yapılmış değildir. Hatta kanunen kapatılmış olmalarına rağmen tarikat ve cemaatlerin, Türkiye'nin iç ve dış güvenliği/düzeni açısından desteklediği de yine meşhur ve meşru bir durumdur diyebiliriz. Fakat bu sebeplerden hiçbiri; bu kurumlara karşı çıkmayı meşru kılmadığı gibi bu kurumların yaptığı hizmeti görmeye de engel değildir. Daha önce, ilahiyatlar ile ilgili yazımızda bu meseleye değinmiş idik.

2. Bu yüzden bu kurumlara karşı tavrımız yıkıcı değil yapıcı olmalıdır. Bize düşen ıslah ve imar etmektir. Yoksa tahrip etmek değildir. Bu yüzden devleti yönetmeye meşru yoldan talip olmak, güzel bir iş iken onu yıkmaya ya da gizlice ele geçirmeye çalışmak kötü bir iştir.

3. İşte bu nedenle tüm kurumlar için insan yetiştirirken de temel amacımız; devleti ya da kurumları ele geçirmek değil, insanlığa hatta tüm kainata hizmet etmek için ahlaklı, ehil ve şuurlu insanlar kazandırmaktır.

4. Fakat bu gün bazı şahıs ve sözde cemaatler; ısrarla ilahiyat, imam-hatip ve diyanet düşmanlığı yapmaktadır. **Bunun ilk sebebi; bu kişi ve sözde kuruluşların, kendi istedikleri gibi dini söylem geliştirmek üzere, bu konuda kendilerine eleştiri getirip yanlışlarını ortaya koyacak tüm potansiyel tehlikelere karşı canla başla savaş ilan etmeleridir.**

5. **Bu aşırı ve anlamsız düşmanlığın bir diğer gerekçesi ise; asıl amaçların gizlenmesi ve yetersizliktir.** Bu kimseler ve gruplar, dini yetersizliklerini ya da asıl amaçlarını gizlemek için gündem saptırmaktadır.

6. **Bir diğer neden ise; bu kişi ve grupların, insanları kendi etraflarında toplamak için kendilerini/cemaatlerini doğru ve eşsiz gösterme çabalarıdır.** Şayet kendilerini farklı göstermez iseler, etrafındaki insanların başka yerlere kayacağından korkmaları, bunların fütursuzca sağa sola saldırımlarına da neden olmaktadır.

7. Peki, Diyanet ya da ilahiyatların hiç mi yanlışı yoktur? İlla ki sistemden ya da kişilerden kaynaklanan yanlışlar vardır ve olacaktır da. **Fakat yanlışları düzeltmenin yolu, bunları topluma ifşa ederek, sağa sola sataşarak ve dedikodu yaparak olmamalıdır.**

8. Yanlıları düzeltmenin iki yolu vardır: **Birincisi; ahlaklı, şuurlu ve donanımlı insan yetiştirmektir. Diğeri ise, yanlıları, ilgili ve yetkili kişilere söylemektir.** Dedikodu haram iken, insanlara ve idarecilere doğruyu söylemek ve nasihatte bulunmak ise vaciptir.

9. **Bu noktada bu gibi grupların en tehlikeli tavrı; sadece kendi kitaplarını okuyup okutarak kendi görüşlerini empoze etmeye çalışmalarıdır** Bugün bu gruplardan bazıları deşifre olmuştur. Fakat deşifre olmayan onlarca vardır.

10. **Bu yüzden hadis, tefsir, fıkıh, kelam, tasavvuf, ahlak ve siyaset gibi İslam dininin temel ilimleri, klasik kaynaklardan öğrenilmeli ve okunmalıdır.** Zira klasik kaynaklar, yıllarca okutulmuş ve üzerinde değerlendirme yapılmış, yanlıları tartışılmış eserlerdir. Oysa falan gruba ait bir eserin içeriği, ehliyetli ve şuurlu kişiler tarafından incelenmediği gibi yazan kişi de ehil ol/a/mayabilir.

11. **Bu gruplar, idari ve mali açıdan denetlenmelidir.** Her ne kadar denetim, sivil toplum ve özgürlük ile uyumasa da; devletin, vatandaşının mal can inanç ve akıl güvenliğini muhafaza etmek için tedbir alması gerekmektedir.

12. **Bu gibi grupların ikinci tehlikeli tavrı, insanları gruplaşmalara ve yanlış mecralara sevk etmeleridir.** Örneğin;

- “Sakalsız kişilerin arkasında namaz kılınmaz” propagandası yapanlar **“günahkar da olsalar müminlerin arkasında namaz kılın”** hadisi şerifine aykırıdır, isyandır.
- “Sakalsız ve cübbesiz olanlar münafık ya da günahkardır” diyenler; faizle ve diğer günahlarla mücadele etmeme vebalini asla gizleyemezler. Sakal, sünneti müekkededir fakat faizle mücadele etmemek veya faizi meşru görmek, iman zayıflığıdır.
- “Hocanın kitabından başka kitap okumayın kafanız karışır” diyenlere İmam Azam Merhumun “benim sözlerimde sahih hadislerle aykırı şeyler görürseniz hadislerle amel edin” sözü hatırlatılmalıdır.
- “Siyaset haramdır hatta küfürdür” diyenler, siyasetin imkanlarından istifade etmek için birbirleriyle kıyasıya mücadele etmektedirler. Ayrıca böyle bir cümle; “Müslüman koyundur ve dünyayı başkaları yönetsin” demekle aynıdır ki bunun hükmü de Mâide suresindeki ayetlerde açıkça belirtilmiştir.

13. Böyle gruplara millet ve devlet olarak fırsat verir isek; bunlar insanları tüketene kadar sömüreceklerdir. Hatta bu gruplardan birinin imkanı olsa, diğer insanları camiye bile sokmayacaktır. Bunu anlamak için acaba daha kaç olayın olması

gerekmektedir? **Bu grupların, iktidarı veya belli makamları ele geçirme arzuları gerçekleşir ise ilk tasfiye edecekleri kişilerin; gerçek ilim sahibi ve şuurlu insanlar olduklarını unutmamak gerekiyor.**

Bu konuda halkımıza düşen ilk görev; insanlara gereğinden fazla değer vermemek ve insanlardan hadleri olmayan şeyleri istememektir. Siyaset yapmak isteyen için bunun meşru yolu vardır. Ticaretin de meşru yolları ve yerleri vardır. Geleneğimizde cemaatler; ilim, ahlak ve hizmet üretme yerleri olmuştur. Bu yüzden bu tür faaliyetlerin, *ticari ve politik çıkar faaliyetlerine dönüşmesine müsaade etmek; İslam dinine yapılacak en büyük düşmanlıktır ve ayrıca Müslümanlara da ihanettir.*

Vesselam...

Mescidi Aksâ ya da Âdemoğlunun Yeryüzünde İnşa Ettiği İkinci Mescit

1. Mescidi Aksâ ile Kubettü's-Sahrâ'nın aynı şey olmadığını tekrar etmekte fayda görüyoruz. Her ne kadar iki yapı da Harem bölgesi içinde kabul edilse de asıl mücadele, Aksâ üzerinde yoğunlaştığı için Aksâ'nın öne çıkarılması daha uygundur kanaatindeyiz. Efendimiz SAV'in miracını temsilen yapılan Kubettü's-Sahrâ da tabii ki önemlidir ama Aksâ'nın önünde değil arkasında veya ondan daha küçük olarak resmedilmelidir.
2. Mescidi Aksâ, Kâbe ve Mescidi Nebevî'den sonra, üçüncü önemli mescittir ve buraya da tıpkı Kâbe ve Mescidi Nebevî gibi ibadet maksadı ile ziyaret yapılabileceği Efendimiz SAV tarafından ifade buyurulmuştur.
3. Mescidi Aksâ'nın ilk defa Hz. İdris tarafından yapıldığı kabul edilmektedir. Bir hadisi şerifte Kâbe ile Mescidi Aksâ arasında kırk yıllık bir zaman olduğu ifade buyurulmuştur. Fakat Kâbe gibi Mescidi Aksâ da zamanla yıkılmış ve temelleri kaybolmuştur. Hz. Musa'dan sonra Filistin'in yeniden fethi ile buradaki mescit yeniden inşa edilmiştir. Hz. Süleyman AS zamanındaki halinden sadece bir duvar günümüze kalmış; diğer kısımlar Hz. Ömer RA tarafından yeniden inşa edilmiştir. Fakat muhterem olan bina değil mekandır. Aynı şekilde Kâbe de zamanla çeşitli felaketlerle yıkılmış ve yeniden inşa edilmiştir. Fakat bu inşa sırasında eski orijinal haline riayet edilmeye çalışılmıştır.
4. Mescidi Aksâ, İslam tarihi açısından fevkalade önemlidir. Zira Müslümanların ilk kiblesi burasıdır.
5. Mescidi Aksâ ve Kudüs, Müslümanların dünya hakimiyetini temsil etmektedir. Zira İslam devleti, Hz. Ömer döneminde kurulmuştur ve bu dönemde yapılan fetihlerin anahtarı, Kudüs'ün fethidir. Kudüs'ün fethi; Anadolu, Afrika ve Asya'nın kapılarını açmıştır.
6. **Haçlı seferlerinin ana amacı da Kudüs olmuştur. Ayrıca bu seferleri kimin kazandığında da yine Kudüs'ün fethi belirleyici olmuştur.** Birinci Haçlı seferinde Kudüs düşünce İslam alemi zafiyet yaşamıştır. Nurettin Zengî'nin emriyle Selahattin Eyyübî, Kudüs'ü yeniden fethedince haçlılar gerilemiş ve İslam alemi toparlanmaya başlamıştır. Bunda Kudüs'ün manevi, siyasi ve coğrafi konumunun da etkisi büyüktür.
7. Özetle eğer İslam alemini yeniden birleştirmek ve harekete geçirmek istiyorsak; Kudüs önemlidir. Kudüs sorununu çözen veya çözemesse de Müslümanlar

lehine yeniden mücadele konusu haline getirenin arkasından Müslümanlar ve hatta milliyetçiler gidecektir. Zira Kudüs, Türklerin Anadolu'ya yerleşmesinde de Mısır ile birlikte stratejik bir öneme sahip olmuştur.

8. Taarruz eden kazanır ve insanlar taarruz edenin peşinden giderler.

9. İç problemleri çözmenin yolu, dış hedeflere yönelmektir. Hedefleri ve dış rakipleri olmayan toplumlar ve gruplar; iç mücadeleye ve küçülmeye mahkumdur. Bu son iki gerekçeden dolayı Osmanlı beyliği, imparatorluk olabilmiştir. Zira **cihat** isteyenler, beylikler arası mücadeleden kaçarak Bizans'a karşı cihat eden Osmanlı'nın ardına düşmüşlerdir. **Ganimet** isteyenler de aynısını yapmıştır. Zira iç mücadelede kazanan olmadığı için ganimet de yoktur. Fakat dış mücadele kazançlıdır ve ganimet vardır. Buradaki ganimet, maddi, manevi ve siyasi her türlü beklentiye ifade etmektedir.

10. Son olarak; malımız da mesele yine Mevlânâ türbesi de bizim manevi bir değerimizdir. Mescidi Aksâ bir yana Mevlânâ türbesini savunamayan bir ümmet, Kâbe başta olmak üzere hiçbir mukaddesatını müdafaa edemez. Mukaddesat, mukaddesattır. Büyüğü küçüğü veya az değerlisi çok değerlisi olmadığı gibi İslam'a aykırı olmamak şartıyla bu mukaddesin kaynağının ne olduğu da önemli değildir.

Özetle;

- Kudüs meselesi, Müslümanların geleceğini belirleyecektir.
- Bu sorunu çözenler veya dengeyi Müslümanlar lehine eşitleyenler, bölgenin lideri olacaktır.
- Mescidi Aksâ'ya bakışımız, İslam'ın diğer değerlerine; mesela Kâbe'ye, insanların adalet ve huzur içinde yaşamasına bakışımızı temsil etmektedir.
- Mescidi Aksâ'yı Arapların veya Filistinlilerin sorunu gören veya önemsiz kabul edenlerin, Müslümanların ve diğer insanların sorunlarını nasıl önemseyeceğine dair maalesef elimizde bir güvence bulunmamaktadır.
- Bölgedeki ve dünyadaki tüm sorunlara bakışımız da böyledir. İngiltere'nin bir yerindeki zulüm veya savaşla dertlenmeyen bir insan; dava ehli olamaz. Böyle bir insan ancak, rahatı kaçmayacak kadar yani pazarlıklı dava ehlidir.

Kudüs ya da Mücadelenin Hem Görünen Hem de Gözden Kaçırılan Yönleri Üzerine

“Onlara karşı kuvvet hazırlayın.”³²

“Biz, İsrailoğullarından ahit almak için Tur dağına tepelerine kaldırdık.”³³

“İsrailoğulları, yeryüzünde iki kere bozgunluk çıkaracaklardır.”³⁴

1. Birçok meselemiz gibi Kudüs meselesi de son zamanlarda ortaya çıkmış bir mesele değildir. Meselenin tarihi boyutunu bir yana bıraksak bile son günlerde yaşanan olayları en azından Osmanlının yıkılma süreci ile birlikte değerlendirmek gerekiyor ki bu da iki hatta üç asırlık bir süreçtir. Yani sadece günlük iniş çıkışlarla ya da gündelik siyasetle anlaşılabilir ya da anlık tepkilerle çözülecek bir olay değildir Kudüs. Tüm diğer meselelerimiz gibi.

2. Kudüs, sadece tek başına bir Kudüs meselesi de değildir. Tabi ki bir yerden başlamak icap ediyor lakin bütün meselelerimizin birbirinden bağımsız olmadığını idrak etmek de gerekiyor.

3. Somut olarak ifade etmek gerekirse Müslümanların ve hatta dünyanın başına son yüzyılda gelen tüm felaketlerin sebebi, Osmanlının yıkılmasıdır. Osmanlı, daha önceki yazılarda da ifade ettiğimiz gibi, sadece bir hanedandır. Yani biz Osmanlı derken, Osmanlı İmparatorluğunu kutsallaştırmıyoruz. Aksine Osmanlının, İslam tarihinin bir dönemi ve birikimlerimizin bir neticesi olduğunu kabul ediyoruz. O yüzden Osmanlının yıkılışı ile kastımız; ümmetin birliğini kaybetmesi, tarihi, fikri, siyasi ve diğer tüm birikimlerimizin kesintiye uğramasıdır.

4. Fakat unutmamak gerekiyor ki Osmanlının yıkılmasını, son zamanlarda başımıza gelen her felaketin başladığı yer olarak kabul etsek de; aslında Osmanlının dağılması da bir sürecin sonucudur. Bu sürecin kader veçhesi olduğu gibi ümmetin bazı amellerinin sonucu olduğunu da unutmamak icap ediyor. Aslında sorunlarımızın çözümünü, sorunların başladığı yerde ve sebeplerde aramak bir yönden doğru ve gereklidir.

5. Kudüs meselesini çözenin önce ve sonra şartları vardır. Tabi ki günümüzde şartlar ve imkanlar değişmiştir. Mücadele yöntemleri de değişmiştir. **Ama değişmeyen şey, mücadelenin kendisi ve taraflarıdır.** Kudüs'ün 1187'de geri

³² Enfâl, 60.

³³ Nisâ, 154.

³⁴ İsrâ, 4

alınması, en az elli yıl süren bir ıslah hareketinin sonucudur. Bunu anlamak için batılılar tarafından çekilen Selahattin Eyyûbî belgeselini izlemek bile yeterlidir.

- Öncelikli olarak birliğin tesisi ve güçlendirilmesi için manevi, siyasi ve ekonomik ıslahlar yapılmıştır. Cihat ve ümmet şuurunun gençlerde oluşturulması için medrese ve tekkelerin nasıl bir rol üstlendiğini ve dahası bunun devlet tarafından planlı ve sistemli olarak yapıldığını özellikle vurgulamak istiyoruz.
- Kudüs, sadece savaşla alınmamıştır. Hiçbir zafer, savaşla kazanılmaz. **Savaş, zaferin tacı yani devam eden bir sürecin son halkasıdır.** Hiçbir mücadele de savaşla kaybedilmez. Kaybetmek de aslında bir sürecin sonucudur ve birden fazla olayın bir araya gelmesi iledir.
- Ayrıca Kudüs'a almak değildir asıl mesele, Kudüs'te kalmaktır. Yani mesele zafer kazanmak değil bu zaferi muhafaza etmek ve zaferin gereğini yapmaktır. Yani mesele Kudüs'ü nasıl aldığımız ve aldıktan sonra ne yaptığımızdır. Ecdat, Kudüs'ü aldıktan sonra burada adaleti tesis etmiş ve burada tesis edilen adaleti tüm dünyaya yaymış; hem savaş hem de zafer konusunda dünyaya örnek olmuştur.
- İsrailoğullarının kırk yıl çölde kalması (yani eğitim ve terbiye dönemi), daha sonra Filistin'i fethedip hak ve adaleti tüm dünyaya yaymakla görevlendirmeleri, daha sonra da bu görevi unuttuklarında başlarına neler geldiği, bizim için ibrettir.

6. Yukarıdaki ayetlere baktığımızda, İsrailoğulları örneği üzerinden gerçek görevini unutanların başına neler geldiğinin mükemmel bir şekilde özetlendiğini görüyoruz:

- İsrailoğulları, Hz. Yusuf ile birlikte Mısır'a yerleşmiştir.
- Muhtemelen buradaki zalimlikleri yüzünden köle hayatı yaşamışlardır.
- Daha sonra pişman olup hatalarının bedelini ödedikten sonra zulümden kurtarılmışlardır.
- Fakat Allah'ın kendilerine verdiği görevden imtina ettikleri için çölde kalmakla cezalandırılmışlardır.
- Yeni nesil, köle hayatından uzak bir şekilde terbiye edilmiştir. Bu nesil ile Filistin fethedilmiş ve dünya hakimiyeti sağlanmıştır.
- **Yani fetih bir süreçtir ve hayatın birçok alanında yapılan planlı ve sistemli eylemlerin bir bütünü ve neticesidir.**

- Amaçlarını unutup gerçek amacın saltanat ve cihangirlik iddiası olduğunu zannettiklerinde Allah tarafından cezalandırılmışlardır. Yani Babil ve Roma sürgünleri.

7. Yine ayeti kerimelerden İsrailoğullarının, iki kere fesat çıkardıklarını ve iki kere de cezalandırıldıklarını anlıyoruz. **Peki ya üçüncü seferde ne olacaktır?**

- Galiba İsrailoğulları gibi diğer bütün medeniyet ve toplumların üçüncü bir hakları/şansları olmamıştır ve olmayacaktır da.
- İki kere cezalandırılmak, bir terbiye süreci ve bir fırsattır.
- Fakat ikinci cezadan sonra artık tevbe ve dönüş yoktur.
- Hatta Efendimiz SAV, mürtet ve bazı suçlulara, sadece bir kere tevbe hakkı vermiş; ikinci kere aynı suçu işlediklerinde bu kişileri cezalandırmıştır.
- Mesela yine boşanma da iki keredir. Üçüncü kez boşanma olduktan sonra bir daha dönüş hakkı yoktur (Bkz. Bakara Suresi, 229.ayeti kerime).
- Şu halde üçüncü azgınlığın cezası, yokolmaktır ki hadisi şeriflerden de kıyamete yakın böyle bir olayın gerçekleşeceğini anlıyoruz.

8. Yine de cezanın sadece suçluya değil de bu suça destek veren ve göz yumana da geldiğini unutmamak önemlidir. Yani kendimizi kurtarmak için zulme karşı olmak ve zulümle mücadele etmek gerekiyor. Ancak bu şekilde zalimin başına gelen cezanın bize de değmesinden kurtulabiliriz.

9. Zulme sessiz kalmayıp dünyada yine de bazı felaketselere uğrayabiliriz. Ama zulme sessiz kalmanın asıl cezasının ahirette olduğunu hatırlatmak istiyoruz. **Yani kendimizi dünyada kurtarmaktan çok ahirette kurtarmak için zulme karşı durmalıyız.**

Hz. Mehdî ve Mehdîlik İddialarına Dair Birkaç Kelam

Bu yazımızda; bilgi kirliliğine katkıda bulunmak gibi bir amacımız olmayıp; sadece birkaç söz ile konuyu özetlemek istiyoruz.

1. Mehdilik konusundaki hadisi şeriflerden anladığımız kadarıyla bir mehdî gelecektir. Eğer bir konuda sahih hadisi şerif var ise bize düşen sadece iman etmektir.
2. Fakat mehdî, kıyamet alametlerindedir. **Kıyamet ise bir sırdır. Kendisi sır olan şeyin alameti de sırdır.** Zira alametini bildiğimiz bir şeyin kendisini de az çok biliriz. Oysa kıyametin zamanı gizlidir. Şu halde mehdinin ne zaman ve nasıl geleceğini bilemeyiz.
3. Zaten gayb ile ilgili iman meselelerine ayrıntılı olarak iman etmek gerekmemektedir. Biz meleklere inanırız ama melekleri tanımıyoruz. Örneğin Cebrail Aleyhisselam, Efendimiz Sallelâhu Aleyhi ve Sellem'e gelip soru sormuş; fakat hiçbir sahabe Cebrail AS'ı tanıyamamıştır. Daha sonra Efendimiz SAV, gelen kimsenin Cebrail AS olduğunu ifade etmiştir. Cebrail AS'ı tanıyamamak; hiçbir sahabenin imanına zarar vermez. Fakat örneğin Allah'a iman etmek, ayrıntı ister. Yani Allah'ın sıfatlarını bilmek ve bu sıfatlara da iman etmek; Allah'a imanın şartıdır. Aksi halde iman olmaz. Fakat kıyamet ile alakalı meselelerde durum böyle değildir. Bu gibi meselelerin ayrıntısını bilmeden iman ederiz.
4. **Bu durumda Mehdî'yi de tanımak zorunda değiliz.** Zira onu bize tanıttacak olan Mevlâ'dır. Şu halde bu konuda fazlaca tartışmaya hacet yoktur.
5. Önemli olan, hak yolda olmak ve bu uğurda mücadele etmektir. Eğer biz hak yolda isek Hz. Mehdî geldiğinde bize yardım edecektir. Yani onunla aynı safta olacağız. Eğer hak yolda değil isek; bu durumda Mehdî, bizim karşımızda olacaktır. Hatta Mehdî, önce sorunlu Müslümanlarla mücadele edecek ve onları hizaya çekecek; Müslümanların arasındaki ihtilafları giderecektir. Aksi halde zalimlere ve batıla karşı nasıl ve yanına kimi alarak mücadele edecektir?
6. Hz. İsa Aleyhisselam ile alakalı durum da aynıdır. Biz O'na iman ediyoruz. O, geldiğinde yeni bir din getirmeyecek hatta bizim şeriatimizle amel edecektir. Ve hatta bizim önümüze geçip bize imamlık bile yapmayacak; bizden birini imam tayin edecektir. Şu halde İsa AS'ın gökten inip inmemesi ya da indiğinde bizim O'nu tanıyıp tanımamızın; bizim amel veya imanımıza bir katkısı ya da bir zararı yoktur. İsa AS; İslam'ın galip gelmesi için bir müjdedir. Eğer biz hak ehli değil isek, zalim veya

tembel isek; İsa AS'ın gelmesi bizim için rahmet değil azap olacaktır. Şu halde bize düşen; üzerimize düşenleri ifa etmektir. Din bellidir. Emir bellidir.

7. Müceddidlik meselesi de böyledir. Müceddid gelir veya gelmez; din zaten bellidir. Müceddid, dinin sahibi de değildir. Sadece destekçisidir. Allah'ın bir müceddid göndermesi; imanı zayıf ve zalim kimselere fayda vermez. Zira Efendimiz SAV'i görmek bile zalimlere mesela Ebu Leheb'e fayda vermemiştir.

8. Mehdilik tartışmaları ile alakalı ilk problem; bu konunun gereğinden fazla uzatılarak, konunun bir tartışma, düşmanlık ve üstünlük iddia etme meselesine dönüştürülmesidir. Bu tarz tartışmaların tebliğ ya da hak arayışıyla bir alakası yoktur. Bunlar boş uğraşlar ve gereksiz sataşmalardan başka bir şey değildirler.

9. Mehdilik ile alakalı tartışmaların bir başka zararı ise; insanları tembelliğe, boş hayallere ve atıl halde beklemeye sevk etmesidir. **Oysa yukarda da örneklendirdiğimiz gibi; Allah'ın yardım vaadi, hiçbir Peygamberi, oturup beklemeye itmemiştir.** Peygamberler, Allah'ın vaadinin bir gün tecelli edeceğini bile bile, gece gündüz mücadeleye devam etmişlerdir.

10. Bu meselede takınılan bir başka yanlış tutum; herkesin Hz. Mehdî'yi kendi cemaatinden, kendi görüşünden veya kendi milletinden beklemesidir. **Ümmetin bugünkü durumuna baktığımızda; hiçbir grup ve mezhebin, diğer grup veya mezhepten gelen bir Mehdî'yi kabul etmeyeceğini, üzümlere ifade etmek istiyoruz.** Aslında Mehdî'nin de ilk icraatı, bu tutumla mücadele etmek olacaktır. O yüzden Mehdî beklemeden önce evvela bu tavrımızı düzeltmeliyiz ki kendimizi kurtarmış olalım.

11. Bu yüzden konu tartışılırken dikkat edilmesi gereken kritik bir nokta da; mehdiliği inkar etmekle falancanın mehdî olduğunu inkar etmenin aynı şey olmayışıdır. Mehdilik inancı, hadisi şeriflere dayanarak sabittir diyebiliriz. Ama bu durum, her mehdilik iddiasında olana inanacağımız anlamına gelmez. Yani bir başka ifade ile mehdilik iddiasında bulunan birine itiraz eden kişiye **“sen mehdîyi inkar mı ediyorsun”** demek gayri İslami bir tutumdur. Zaten ifade ettiğimiz gibi; Mehdî, **“ben mehdîyim”** demeyecektir. Onun mehdî olduğunu, Müslümanlar, Allah'ın inayeti ile bileceklerdir. Bu yüzden böyle tartışmalar ve iddialar, kasıtlı ya da ahmakça tutumlardan ibarettir. Böyle şeylere kapılanlar da ya kasıtlı ya imanı zayıf ya tembel ya da cahil kimselerdir demek; çok da ağır bir ifade ya da hakaret olmayacaktır.

Vesselam...

Kavmiyetçilik Yoktur ama Kavminin İslam'a Hizmetlerini ve İslam'a Uygun Güzel Tutumlarını Örnek Almak Meşrudur

Milliyetçilik kelimesini hassaten kullanmak istemiyoruz zira “millet, dine dayalı topluluk” anlamında kullanılmakta olup, bu anlamda meşru ve olumlu bir kelimedir. Bunun yerine aşiretçilik ve kabilecilik anlamında **kavmiyetçilik** kavramını tercih ediyoruz.

İbn Haldûn tarafından olumlu olarak tanımlandığını dikkate alarak **Asabiyet** kelimesini de kullanmak uygun değildir kanaatindeyiz.

Konu ile doğrudan alakası olmasa da İbn Hazm (1064 yılında vefat etmiştir) tarafından **ideoloji** anlamında **“hevâ”** (çoğulu ehvâ); İslam haricindeki dini inançlar için ise **“nihle”** (çoğulu nihal) kullanıldığını da hatırlatmak istiyoruz. (Dilimizde isim olarak kullanılan Nihal, güzel he ile yazılır ve Farsça asıllı olup fidan anlamındadır).

1. İslam dini kavim ve ırk ile övünmeyi ve üstünlük iddia etmeyi yasaklamıştır. Zira bütün insanlar Hz. Adem AS'ın evlatları olarak eşittirler. Üstünlük ise görevler açısından olabilir. Kul olarak ise herkes takvası ve ameline göre Allah katında farklı derecelere ayrılacaktır. Cennet ve cehennem kademeli oluşu da buna örnek olarak verilebilir.
2. Fakat bazen kavmiyetçilik ile mücadele ederken de kavmiyetçilik yapıldığı gözden kaçırılmamalıdır. Somut olması açısından Kürt ırkçılığı eleştirilirken Türk ırkçılığı veya tam tersi biri hataya da düşmemek gerekiyor. Arap ırkçılığı eleştirisinin Arap düşmanlığına dönüşebilmesi ihtimali de unutulmamalıdır.
3. Globalleşmenin, ırkçılık karşıtı söylem üzerinden, meşru yerel değerleri ve güzel mahalli örfleri yok etmesine de asla müsaade edilmemelidir. Allah'ın eşyayı farklı çeşit ve özelliklerde yaratması, kudret ve hikmetinin nişanesidir. İnsanlar birbirlerini tanışınlar diye farklı yaratılmıştır. Birbirlerine hizmet sunsunlar ve hayatlarını idame ettirsinler diye insanlara farklı meslek ve özellikler bahşedilmiştir. Bu yüzden insanların kendi şahsi ve mensup oldukları örflere dair kabiliyet ve güzelliklerini gerçekleştirmeleri ve açığa vurmalarına müsaade edilmelidir.
4. Irkçılığı ve ırk düşmanlığını yenmenin temel iki yolu vardır:
 - Birincisi, insanlara daha üst bir kimlik kazandırmak ve daha üst bir ideal çizmektir. Bir zamanlar İslam dini ve Efendimiz SAV, bunu başarmış ve

Müslümanlar 1.000 yılı aşkın bir zaman boyunca büyük imparatorluklar kurarak dünyada söz sahibi olmuşlardır.

- İnsanlara kendi şahsi özelliklerini ve benimsediği değerlere dair güzel tarafları gerçekleştirmek için fırsatlar sunulmalıdır. Emevî ve Abbâsîlerin hatta Bizans'ın, Türklerin savaşçı özelliklerinden istifade etmeleri; Osmanlıların ekonomide Ermenileri, ticarete ve dış ilişkilerde Yahudileri istihdam etmeleri gibi.

5. Konuşulmayan veya konuşulduğunda hakarete maruz kalınan meseleler, problem olmaktadır. Oysa konuşulduğunda halledilmeyen sorun çok azdır. Bu yüzden kendimizi ifade etmek ve ifade edenleri de dinlemek gerekiyor. Yarın mahşerde hesaba çekilecek olduğumuz hiçbir meseleyi, burada gizli tutmanın anlamı yoktur. ***Ve özellikle çocuklarımıza, kendilerini ifade edebilme alışkanlığını da kazandırmalıyız.***

Zira:

- Kendilerini bize ifade etmeyenler, başkalarına ifade edeceklerdir.
- Bizim değer vermediklerimize başkaları değer verip elimizden alıp gidecektir.
- Meseleleri gizli tutmamız, bunları sorun olmaktan çıkarmadığı gibi yaşanacak olanlara da mani değildir.

6. Gençlerimize kendi inancından ve başarılarından örnekler sunmak zorundayız. Aksi halde ya kendilerini hakir görmekte ve başka kültürleri taklit etmekte veyahut da İslam dışı ya da boş şeylerle kendilerini ispat etme yoluna gitmektedirler.

Gençlerimize örnek olarak:

- Haçlı seferlerine karşı mücadele eden Anadolu Selçukluları ve Zengîleri,
- Yine Bâtınîlere karşı mücadele eden ve medresenin ilk kurucuları olan Büyük Selçukluları,
- Medrese eğitimini geliştirip son şeklini veren Harzemşâhlar'ı,
- Moğolları durduran Memlûkları verebiliriz.

Bunlar sadece birkaç bilinen örnek. Tarihte nice olay, nice şahsiyet, nice başarı vardır. Ve bu başarı bir dine inanan bütün insanların başarısıdır. Burada sadece örnek olarak kendi ait olduğumuz örfe dair birkaç misal vermekle yetindik.

Ecdadımızın İslam'a hizmet ettiği doğrudur. Lakin ecdadımıza bu kadar başarı ve şanı, bunca güzel özelliği veren de İslam'dır. Efendimizin ifadesi ile İslam'a tabi olmamak bir çamurdur. İslam dini, bu çamuru siler ve çamurun arkasında gizli kalan cevheri ortaya çıkarır.

Özetle; bütün kişisel beceri ve güzelliklerimizi ortaya çıkartıp geliştiren inancımızdır. İnancımız olmadığında bize düşen dağılıp gitmek ya da başıboş bir hayat sürdürmektir.

İnancın yerleşmesi için terbiye ile ameli birleştirmek lazımdır. Bu da kişilerin ve toplumların kabiliyetleri ile mümkündür.

Bu kabiliyetleri göz ardı etmek de, insanlardan kabiliyeti olmayan şeyler beklemek de; zulümdür...

Mûsikî, Marşlar ve Şiir

Tabi ki bu yazımızda mûsikî dinlemenin fikhî hükmü üzerinde duracak değiliz. Konu hakkında güncel bazı durumları ve ihtiyaçları da esas alarak yeni içtihatlar gereklidir.

Fakat içtihat ile kastımız, usul ve gayret olmadan masa başı bir takım tartışmalar, yorumlar veya çıkarımlar değildir. İctihadın esası; meseleleri, her boyutu ve her türlü delili dikkate alarak usul, yöntem ve temel kaide koyabilmektir.

Ve her meselede olduğu gibi bu meselede de aşırılıktan yani hâricî veya bâtinî tutumdan uzak durarak insafli ve mutedil davranmak gerekiyor.

1. Şiir, Efendimiz SAV tarafından Mekke döneminde yasaklanmıştır. Zira şiir; o zamanlar, cahiliye döneminin ahlaksız ve müşrikâne hayatının izlerini taşımaktaydı. Hatta Medine döneminde Efendimiz'in suikast emrini verdiği bazı kişiler şair idi. Yine Mekke'nin fethinde infaz edilen elebaşlarından çoğu da şairler idi.
2. Medine döneminde ise şiir serbest bırakılmıştır. Zira İslam düşmanları şiir ile Müslümanlara ve İslam'a saldırmakta; yine inançsızlık ve ahlaksızlık, şiir ile topluma yayılmakta idi. Bu durumda İslam'ın müdafaası ve halka İslam'ı ve ahlaki değerleri yaymak için şiirin kullanılması ve şiirin ıslah edilmesi zorunlu hale gelmiştir.
3. Şiir, Medine döneminde sadece serbest bırakılmamış; yukarıdaki nedenlerden dolayı Efendimiz SAV, bazı şairlere emir vererek İslam düşmanlarına cevap verilmesi ve İslam'ın savunulmasını talep etmiştir.
4. Ayrıca İslam tarihi boyunca şiirler, savaşların ve önemli olayların da kayda geçmesi için bir vesile olmuştur.
5. Yine cihada ve güzel ahlaka teşvik, şiir ile olmuştur.
6. Burada örnek olarak **mevlidi şeriflere** değinmek gerekiyor. Mevlidi şerifler; namaz, zikir ya da Kuran tilaveti gibi ibadetlerin yerine geçmesi için değil; Efendimiz'e salatu selâm olsun diye ve yine Efendimiz'in ve İslam'ın halka anlatılması ve müdafaa edilmesi için kaleme alınmıştır.
7. Her türlü müziğin ve hatta sanat faaliyetlerinin haram olduğunu iddia edenler, İslam davasının unutulmasının haram ve hatta ihanet olduğunu hiç mi hatırlamazlar? ***Son birkaç asırda başımıza gelenleri anlayabilmek için sadece bazı türküleri dinlemek bile yeterlidir.*** Yemen türküleri... Şam ninnileri... Kırım ağıtları... Belki

sözleri basit ve sade ama arkasında; ölümler, isyanlar, kaybedilen hayaller, yıkılan ümitler, dullar ve yetimler... Ve daha çok şey...

Yemen türküleri... Onlarca... Yemen... Son dönemlerde belki de hakkında en fazla türkü, ağıt ve ninni söylenmiş yer. Sahi yemen bizim neyimize imiş ki orada onca şehit vermişiz? Onca şehit verdiğimiz yerde bugün olanlar, acaba gündemimizde ne kadar yer işgal ediyor?

Evet...Türkü dinlemek haram diyoruz da; Yemen davasını unutmanın hükmü nedir? Kırım ya da Şâm türkülerine daha gelemedik bile...

8. Hatta eşkıya türkülerinin hikayelerini de tekrar bir hatırlatmak gerekiyor. Devleti arkasına alarak vali veya kaymakam olmuş eşkıyalar ve tefeciler. Kaybolan adalet. Bozulan nizam. Bu eşkıyaların devlet adına işledikleri cinayetler. Mal ve namuslarına musallat olmuş bu zalimlere karşı mücadele ederken devlet düşmanı ilan edilmiş kimseler. Ve asıl önemlisi; tüm bu isyanların devlete karşı değil de devleti suiistimal eden zalimlere karşı olması. Bolu beyine isyan eden Köroğlu bile devlet, nizam, adalet ve namus gibi mukaddesata asla dil uzatmamış. Tabi ki eşkıyalığı müdafaa etmiyoruz ama bugün de bu hissiyata ve bu mücadele ahlakına ihtiyacımız var. Yani isyan ahlakı meşhur tabiri ile...

9. Son olarak; İslam adına yapıyormuş gibi görünen bazı ilahi ve ezgilere isyan etmek istiyoruz. *İnsanların manevi duygularını geliştiren değil de suiistimal edenlere sözümüz.* Ruhu değil de şekli yani sözleri de değil de fonu öne çıkaran; ilahileri oyun havasına dönüştürenlere itirazımız. Ve asıl önemlisi; bu duyguları güzel ahlakı ve inancı teşvik etmek için kullanmak yerine boş şeylere alet ederek dolaylı yoldan batıla ve zulme hizmet edenlere...

10. Yani özetle duygularımızı kaybediyoruz ve bu yüzden de;

- Özellikle kadınların ve gençlerin hayatındaki boşluğu dolduracak,
- Değerlerimizi ve davamızı yayacak ve hatırlatacak,
- Tarihte başımıza gelenleri unutturmayacak eğitici ve şuurlandırıcı marşlara ve şiirlere acilen ihtiyacımız var.

Öğrenme ve Okuma İle İlgili Bazı Hatırlatmalar

Bu yazıda öncelikli olarak öğrencileri muhatap alsak da; her insan ömür boyu öğrenme sürecinde olduğu için buradaki hatırlatmalar aslında hepimiz için geçerlidir.

1. En büyük sermaye zaman yani ömürdür. Dünya hayatının başında ise sağlık nimeti gelmektedir. Bu yüzden talim (öğretim), taallüm (öğrenme) ve terbiye (eğitim) esnasında da ilk dikkat edilmesi gereken şey, beden sağlığımızdır. Sağlık bize emanettir. Bunun için de beslenme, uyku ve spor gibi tüm etkinliklerimize dikkat etmemiz önemlidir.
2. Eğitim ve öğrenim için sağlıktan sonraki bir diğer önemli husus, moral ve ilgidir. Huzursuzluk, isteksizlik ve ilgisizlik, öğrenme sürecini olumsuz etkileyen faktörlerdendir. Bunun için sağlam bir şahsiyet sahibi olmak ve ruh sağlığımızı da muhafaza etmek gerekiyor.
3. Öğrenme, belli bir dönemi planlı olmakla birlikte ömür boyu devam eden bir süreçtir. Yani bir anda öğrenip her şeyi halletmek hissi, yanlıştır. Herhangi bir ilim dalına alışmak, birkaç yılımızı alabilir. Bir ilimde uzmanlaşmak ise uzun soluklu bir süreçtir. Bu yüzden her işte olduğu gibi öğrenme ve öğretme sürecinde de devamlı, istikrarlı ve sabırlı olmak esastır.
4. Bu sürecin bir başka gereği ise tekrar etmek ve uygulamaktır. Bir şeyi tek bir kere duymakla öğrenemediğimiz gibi karşımızdakine tek bir kere söylemekle de onu eğitmiş olmayız. Yani tekrar etmek, uygulayarak öğretmek, öğrenmeyi ve öğretmeyi öğretmek de icap ediyor.
5. Öğrenme sürecinin amacı, şahsiyetimizi/becerimizi geliştirmek ve güzel işler yapmaktır. Bazen de öğrenmenin amacı, yapma fırsatı bulamadığımız güzel ve faydalı işleri ve uygulamaları başkalarına öğretmek de olabilir. Şu halde belli bir amaç ve maslahat için bir şeyler öğreniriz.
6. Bu durumda öğrenmenin ve öğretmenin amacı; tartışmak ve üstünlük sağlamak, kariyer veya şöhret değildir. Tabi ki bilgimiz karşılığında bir takım dünyevi kazanımlar elde etmek meşrudur. Fakat bizim amacımız daha yüce olmalıdır.
7. Sürekli öğrenmek yerine öğrendiklerini uygulamak ve başkalarına öğretmek de önemlidir. Zira her şeyin olduğu gibi bilginin de hem gereği hem zekatı vardır. Öğrendiklerini gücü nispetinde uygulamaya çalışmayan ve başkalarına da bunları aktarmayan bir kişi, bir süre sonra kimseyi beğenmeyen ve herkese akıl vermeye çalışan biri haline dönüşebilir. Yani bir başka ifade ile böyle bir ilmin bereketi olmaz.
8. Özellikle öncü kuşakta olmak isteyenlerin, hayatın her alanına dair bilgi türlerini; ana ilkeleri (mebâdi’), konuları (mevâzi’) ve temel problemleri (mesâil) tanımaları; daha sonra da kendi alanlarında uzman olmaları gerekir.

9. Şu halde her ilim, değerli ve kıymetlidir. Her ilim, bir hayır vesilesi ve insanlığa hizmet aracı olabilir. Bu durumda bize, herhangi bir bilgi türüne veya bilgi sahibi kimseye bağınazlık ve ön yargılı davranmamak yakışıır. İmam Gazzâlî (1058-1111); zararlı olan sihir ilmini bile, bazı uzmanların öğrenmesi gerektiğini ifade etmektedir. Aksi halde insanları, bu tür kötü şeylerden korumak mümkün olmayacaktır.

10. Öğrenme süreci, planlı ve bir usule göre olmalıdır. Bu durumda karşımıza iki önemli temel çıkmaktadır: Uzmanlar/alimler ve temel/klasik/ana eserler. Zira günümüzün bilgi ile alakalı kritik bir sorunu, bilgi kaynaklarının çok olması yani bilgi kirliliğidir. Bu durumda ana eserleri ve uzman/ehil kimseleri belirlemek ve onlara tabi olmak icap ediyor.

11. Bir başka ifade ile ilim; sadece okumakla veya bireysel çaba ile elde edilen bir şey değildir. Birlikte, bir hiyerarşi içinde, haddini bilerek, tevazu ile, hocanın (her türlü uzman, alim ve sanatkar bağlamında hoca kelimesini kullanıyoruz) yanında; gerekirse hoca ile vakit geçirip ona hizmet ederek herhangi bir meslekte veya ilim alanında uzman ve ehil kimse olunabilir.

12. Tevazu ve ahlak olmadan, ehil ve ilim sahibi olunmaz. Olunsa da böyle bir uzmanlığın, bereketi olmaz. İnsanlara tevazu ile ve değer vererek yaklaşmak, onlara faydalı olma kastıyla hareket etmek; özellikle de bir müminin en mümeyyiz vasıflarındandır.

13. Öğrenme sürecinde; tartışmadan, amacı olmayan her türlü program ve bilgi kaynağında uzak durmalıyız. Ömür kısadır ve sayılıdır. Ayrıca her saniyemizin hesabını vereceğimizi de unutmamalıyız.

14. Son olarak öğretim hayatı ve diğer işlerimiz; ailemize vakit ayırmamıza, akraba ve dostlarımızla olan ilişkilerimize, dinlenmemize ve ibadetlerimize engel olmamalıdır.

Para, İman ve Düzen

Dünyaya tamah etmekle dünyayı ihmal etmek arasında sıkışan Müslümanlar; son dönemlerde maalesef ekonomik ve ticari faaliyetleri ya ihmal etmişler ya da malı kendi mülkleri görüp parayı kendi menfaatlerine kullanmışlardır. Bu yüzden burada mal ve zenginlik hakkında bazı genel kaideleri özetlemek istiyoruz.

1. Mal ve paranın gerçek sahibi Allah Teâlâ'dır. Asıl zengin olan Allah'tır. Allah Teâlâ; fakir, aciz ve muhtaç değildir.³⁵ Mümine yakışan da Allah'ın yeryüzündeki halifesi olduğunu bilmek, vakur ve güçlü olmaktır.
2. Allah Teâlâ, malın ve paranın kontrolünü Müslümanlara bırakmıştır. Buna en büyük misal olarak Yusuf Aleyhisselâm'ın Mısır'a gelerek oranın ekonomik faaliyetlerini kontrol etmesi verilebilir. **“İşte biz böylece Yusuf'a yeryüzünde bir makam ve yurt tahsis ettik.”**³⁶
3. Peygamber Efendimiz (Allah'ın selamı üzerine olsun); Medine'ye hicretten sonra Mekkeli Müslümanlara, Medine pazarını göstererek burada ticaret yapmalarını emretmiştir. Bu konuda Medineli Müslümanlara da Mekkeli muhacirlere ticaret yapmaları için borç para vermelerini ya da onlara ortak olmalarını tavsiye buyurmuşlardır. Zira Medine pazarı, bu dönemde Yahudilerin kontrolünde idi. Efendimiz SAV'in; Hayber'i fetih nedenlerinden birisi de buranın ticari geçiş yollarının üzerinde olmasıydı. Ayrıca unutmamak gerekiyor ki Bedir savaşının bir sebebi de Efendimizin Mekke müşriklerinin ticaretine engel olma faaliyetleridir.
4. İslam'ın faiz ve kumar gibi yasakları; yine hac, zekat ve sadaka gibi emirleri, mal ile alakalı ibadetlerdir. Kurban da yine mali yönü olan bir ibadettir.
5. Mekkeli müşriklerin, Efendimiz ile en son anlaşmada ortaya sürdükleri şartlar; içki, kumar, zina ve faize karışmamasıdır. Buna karşılık Mekkeliler, İslam'ı ve Efendimizin peygamberliğini kabul etmeyi vadetmişlerdir. Bu dört şarttan faiz ve kumar doğrudan, zina ve içki ise dolaylı olarak ekonomik bir boyuta sahiptir. Ayrıca Kâbe'de bulunan putlar da Mekke ticareti için önemli bir referans kaynağı idi. Putlara sunulan adaklar ve hediyeler de yine Mekke'de bazı aileler için gelir kaynağı idiler.
6. Mal; Allah'ın bir ihsan ve imtihanıdır. Malın hakkını vermek ise, malı israf etmeden ticaret yapmak ve buradan gelen kazancı Allah yolunda harcamaktır. Hazreti

³⁵ Fâtır, 15.

³⁶ Yûsuf, 56.

Hatice başta olmak üzere Hazreti Ebubekir ve Hazreti Osman'ın (Allah hepsinden razı olsun) ekonomik desteği sayesinde Müslümanlar birçok sıkıntıdan kurtulmuşlardır.

7. Hadisi şerifte güçlü müminin, zayıf müminden daha hayırlı olduğu; mallarını Allah yolunda infak eden zenginlerin Allah katında üstün oldukları ve veren elin alan elden daha üstün olduğu ifade buyurulmuştur.³⁷

8. Allah yolunda cihat etmek de sadece beden ile değil aynı zamanda mal ile yapılmaktadır. Bu yüzden Âdiyât suresinde, Allah yolunda savaş için hazırlanan atlara yemin edilmiştir.³⁸

9. Malı müdafaa etmek cihat kabul edilmiş; hatta malını müdafaa ederken ölen kişinin şehit olacağı ifade buyurulmuştur.³⁹ Şu halde mal mukaddes ve değerlidir. Allah'ın bir ihsanı ve hediyesidir. Bize aittir. Ayrıca unutmamak gerekir ki; kendi malını müdafaa edemeyen kişi, İslam dinini ve Müslümanları müdafaa edemez. Bu yüzden bir Müslüman; faizle, borçla, yolsuzluk ve usulsüzlükle, adil olmayan vergi veya diğer zamlarla cebinden kayıp giden malları müdafaa etmeli ve bu uğurda mücadele etmelidir. Unutmamak gerekiyor ki bizim cebimizden haksız olarak alınan her kuruş; bizim çoluk çocuğumuzun rızkıdan çalıntı ve yapacak olduğumuz hayır işlerine bir engeldir. Örneğin doların yükselmesi ile gelirimizden eksilen üçte bir civarındaki mal; ailemizin rızkıdan ve yapacak olduğumuz hayır işlerinden kısılmaktadır. Bugün hepimiz, bir fakire ya da akrabamızdan birine 100 TL vermekte zorlanırken; türlü usullerle cebimizden yüzlerce hatta binlerce TL kayıp gitmektedir. İsraf haramdır. İhmal ve tembellik de hem israf hem de Allah'ın bize verdiği nimetlere ihanettir.

10. Bugün dünyada tek bir para sistemi vardır. Kağıt para bile belli ekonomik çevrelerin parası iken bugün kullanılan elektronik para; bütün dünya sermayesinin belli merkezlerden kontrol edildiği anlamına gelmektedir. Unutmamak gerekir ki kağıt para için/ile devletleri ve hükümetleri yıkan uluslararası bir ekonomik sistem vardır.

11. Para ve hutbe, saltanat yani devlet olmanın gereğidir. Kendi parasını basmayan sultan bağımsız olamaz; hatta sultan da olamaz. Şu halde kendi parası olmayan devlet, siyasi değil sadece idari bir sistemdir. Eğer bugün yeryüzünde tek bir para sistemi varsa, tek bir dünya sistemi var demektir.

³⁷ Müslim, Zekat, 97.

³⁸ Âdiyât, 1.

³⁹ Ebû Dâvud, Sünnet, 29.; Timizî, Diyât, 21.

12. Herkesçe bilinir ve tartışılır bir mesele olan uluslararası ekonomik sistemdeki Yahudi vesayetinde dikkat edilmesi gereken en önemli husus şudur; Yahudilere göre parayı kimin kazandığı ya da paranın kimin elinde olduğu önemli değildir. Asıl önemli olan parayı kimin kontrol ettiği ve getirilerinden kimin istifade ettiğidir. Ve maalesef bugün cebimizdeki parayı bile (ki zaten bütün paramız bankalardadır yani bizde değildir) biz kontrol edememekteyiz. Bu durumda Yahudi mallarının boykot edilmesi çok anlam ifade etmemektedir. Sistemdeki paramızın dünya savaşları için kullanıldığını ve hacca gidişimizde bile uluslararası sermayeye katkıda bulunduğumuzu hatırlatmak istiyoruz.

13. Eğer tek bir ekonomik sistem varsa ve bu sistem de faiz ekonomisi ise; bütün Müslümanların mallarında ve kazançlarında şüphe vardır. Kazanç şüpheli olunca yediğimiz ve giydiğimiz de şüpheli olur. Duaların ve ibadetlerin kabul olmasının ilk şartı da rızkın helal olmasıdır. Helal rızık da ancak kazançta en ufak bir şüphenin olmaması ile mümkün olur.

14. Uluslararası para akışına ve faiz sistemine müdahale etmediğimiz sürece; hiçbir İslam düşmanı bizim namazımıza, zikrimize ya da başka ibadetimize düşmanlık etmez. Asıl mesele gücün kimde olduğu yani dünyayı kimin idare ettiğidir. Güç, para ve siyaset ile mümkündür. Nemrud'un hatta Firavun'un batıl davasının temel amaçları; Allah Teâlâ'nın siyasi, idari ve mali işlere karışmamasına yöneliktir.

15. Bugün yeryüzünde onca fakir vardır. Bu fakirlere ufak tefek yardım yapmak yerine İslamî olmayan siyasi ve ekonomik sistem ile mücadele etmeyi öncelemeliyiz. Zira bizim büyük sandığımız yardımlar, oradaki halkın sadece bir kısmının birkaç haftalık ihtiyacını karşılayabilir. Oysa buradaki zulüm nizamının kalkması ve faiz sisteminin sona ererek sömürünün sonlandırılması durumunda; dünyada asla aç ve fakir kimse kalmayacaktır. Burada dünyadaki nüfusun %5'inin elinde olan sermayenin, geri kalan %95'in elindeki sermayenin iki katı olduğu gerçeği; meselenin daha iyi anlaşılması için yeterde artar bile...

Parçalardan Birisi Eksik Olur İse Bütünlük Bozulur Fakat Bütün, Parçaların Toplamından Daha Fazla Bir Şeydir

İnsan, bir bütündür ama yine de bazı organ ve parçaları vardır. Ruhumuz da aynıdır. Ruhun da bazı işlevleri ve farklı tezahürleri bulunuyor.

Ahlakta da benzer bir durum söz konusudur. Bir sürü ahlaki erdem veya ahlaka aykırı tutum vardır ama acaba ahlak bir tek midir yoksa bir insanın birbirinden fazla davranışları ve ahlaki durumları mevcut mudur?

1. Bütün, parçalardan oluşur yani parçalardan birisi eksik olur ise bütünlük bozulur ve hatta bütün sistem çöker. Bu yüzden insan, ruhen ve bedenen bir sistemdir ve bu sistemdeki her parça önemli ve değerlidir. Bizim önemsiz, gereksiz ve hatta zararlı gördüğümüz parçalar bile.
2. Fakat bütünlük ve sistem, parçaların toplamına eşit değildir. Yani biz, tek tek parçaları bir araya getirdiğimizde sistemin işlevini elde edemeyiz. Hayatın diğer alanlarında da durum böyledir. Yani örneğin insan, kalptir diyemeyiz ama kalp eksik olursa insan da olmaz. Fizikten örnek vermek gerekir ise bir kütenin ağırlığı, tek tek kendini oluşturan moleküllerin ağırlıklarının toplamından fazladır.
3. Hatta insan söz konusu olduğunda, parçalar tek başına bir anlam ifade etmemektedir. Örneğin kalp, tek başına çalışmaz. Hatta tek başına bir sindirim sistemi bile çalışmaz. Sindirim sistemi, bütün vücudun çalışması ile tamam olur.
4. Bu durumda parçanın, bütünü temsil etmesi de mümkün olmaz. Parça, bütünün bir bölümünü temsil edebileceği gibi bütünü hiç temsil etmeye de bilir. Örneğin “kapı kolu” dediğimizde; bunun ne kapı ile ne de kolla alakası yoktur. Aslında isimlendirme haricinde “kapı” ile “kolu” birbirine bağlayan başka bir şey olmadığı gibi ne kapı, ne de kol, kapı koluna tam olarak benzemektedir.
5. Bu durumda insan ahlakına da bir bütün olarak bakmak gerekiyor. Her ne kadar bir parça, bütünü sağlıklı olarak yansıtmasa da parçalardan birindeki bir eksiklik, sistemi etkileyeceği için sistemdeki diğer parçaların birbiri ile ilişkisini de etkileyecektir. Mesela bir insanın “korcu” duygusunu tamamen ortadan kaldırdık farz edelim. Bu durumda teorik olarak bu insanın, merhamet ve sevgi gibi hatta öfke gibi duygularının zarar görme ihtimali vardır.
6. Şu halde insan ahlakı için aslolan, duygu ve hevesleri ortadan kaldırmak değil terbiye etmek, dengede tutmak ve bütün bu eğilimleri aklın kontrolüne vermektir.

7. İlimler için de bütüncül bir bakış gerekiyor. Her ilim, hayatın bir alanını yansıtır. Ama hayata sadece fizik veya metafizik olarak bakmak eksiktir. Bu bakış açılarından her biri, hayatı anlamak için gereklidir.
8. Şu halde hayat sadece çalışmak ya da sadece sevgi değildir. Hayat; karmaşıklık, çelişki ve çeşitlilik üzerine kurulmuştur ki biz buna ölçü, nizam ya da ahenk diyoruz.
9. Varlığın çeşitli oluşu, insanların farklı karakter ve yetenekte oluşu gibi diğer farklılık ve çeşitlilikler de aslında bu sistem ve ahengin gereğidir. Zira olaylar dahil tüm varlıklar, bileşenlerden oluşmaktadır. Bu durumda her bir sistemin, birbirinden farklı şeylerin biraraya gelerek oluştuğunu söyleyebiliriz. Örneğin kazalar ve felaketler de birden fazla sebebin bir araya gelmesi ile oluşur. Genelde tek bir hata ya da tek bir aksaklık, felakete veya kazaya neden olmaz.
10. Siyaset alanında da bu durumlar dikkate alınmalıdır. Ticaret gibi siyasetteki başarı da farklılıkların bir araya getirilmesidir. Diğer yönetim durumlarında mesela şirket veya kurum yönetimlerinde de sadece kendi tanıdıklarımızı ya da kendimiz gibi düşünenler ile başarı elde edilmez. Böyle bir durumda kendi kendimize çalıp söylemiş ve sadece birbirimiz ağırlamış oluruz.

Radikalite ve Modernistlik ya da İfrat ve Tefrit

Birinci dünya savaşı sonrası İslam'ın yasaklanması ile başlayan ve ardından (bazen gizli bazen de açıktan) Müslümanlara dini ve siyasi özgürlük verilmesi ile devam eden süreçte Müslümanlar; kendi gündemlerini oluşturma veya kendi siyasi-dini söylemlerini kendileri geliştirme imkanını henüz yakalayabilmiş değillerdir. Bu yazımızda konu edinmeyi düşündüğümüz ve geleneğimizde **“itikadî mezhepler”** olarak bilinen akım ve ideolojiler de; son yıllarda, maalesef kendi geleneğimizin doğal şartları içinde, kendi geleneğimizi esas alarak değil; tez-antitez şeklinde, sırf batıya veya bidat ya da küfür olarak kabul edilen İslâmî görüşlere karşı muhalefet olarak üretilmiş ve geliştirilmiştir. Burada, bu görüşlerin kimler tarafından üretilip geliştirildiğinden yada kimler tarafından desteklendiğinden çok; kısaca bu akımların neyi amaçladıkları ve hangi sonuçlara sebep olduğuna dikkat çekeceğiz.

Yazımızda “radikal İslam” ile kastımız Amerikancı anlamda radikalizm (ki Amerika, İngiltere ve İsrail tarafından radikal olarak kabul edilen İslami görüşlerin büyük kısmının, ehli sünnet grupları olduğu unutulmamalıdır) yada terörizm değil; sonraki dönem sefilik ve haricî unsurları barındıran akımlardır. Yahudi ve Hıristiyanlarla ticaretin, onlarla dostluk kabul edilmesi; geleneğimizdeki birçok uygulamanın bidat yada küfür kabul edilmesi gibi; kısaca **“Kur’an İslâm’ı”**nı savunan tüm kişi ve grupları, bu aşırı uç altından toplayabiliriz.

Modernist İslamcılar yada ılımlı İslam kavramı, her ne kadar kısmen selefi hareketi de içine alsada; biz bu kavramı, **“İslam’ın 1.400 yüzyıl önce Araplara indiği”** görüşünü açıkça yada zımnen kabul eden kimseleri ifade etmek için kullanıyoruz. Bu görüşün temel tavrı; İslam dininin, günümüzde, Türklere gönderilmiş olması durumunda bazı farklılıkları ifade edeceği ve İslam dininin siyasi-ekonomik-sosyal kaide koymaktan çok ahlak ve inanç kaideleri getirdiğini savunmak şeklindedir.

Orta yol ile kastımız ise; geleneğimizde **“Ehli sünnet ve’l-cemaat”** olarak ifade edilen yöntem ve duruştur. Ehli sünnet ile kastımız, 10 - 14. yüzyıllar arasında üretilmiş içtihatlardan çok, bu dönemlerde ortaya çıkmış olan tutum ve benimsenen yöntemlerdir. Buna göre ehli sünnet olmayı;

- Şii olmamak,
- Bâtınî olmamak,
- Râfizî olmamak,
- Haricî olmamak,

- Aşırılıktan kaçınmak ve itidal benimsenmek,
- İslam dinini; başta Allah Resulü SAV'ın anlayışı olmak üzere sahabenin anladığı gibi anlamak,
- Sahabe ve alimler arasında ayırım gözetmemek,
- Ehli kible'yi yani Kâ'be'yi kible olarak benimseyen herkesi ümmet olarak görmek,
- Müslümanlar arasında savaş ve çatışmadan çok birlik ve beraberliği arzu etmek,
- Farklılıkları, çeşitlilik ve rahmet olarak görmek; bir çatışma ve ayrışma unsuru olarak görmemek,
- İslam dininin hayatın her alanını kuşattığını kabul etmek şeklinde bir tutum ve yöntem olarak özetleyebiliriz.

Bu açıklamalardan sonra Türkiye başta olmak üzere tüm İslam coğrafyasında ve dünyanın diğer yerlerinde; son zamanlarda, orta yol yani itidal sahibi İslami görüşlerin yerine iki aşırı uç olarak ifade edilen grupların yükseldiğini hatırlatmak istiyoruz. Bu aşırı uçlardan bir kısmı gelenekteki her şeyin boş ve abartı görerek İslam dininin geleneğimizdeki alimler ve mezhepler tarafından tahrif edildiğini iddia ederken; diğer kısmı ise İslam dinini, sadece kalp temizliğinden ibaretmiş gibi göstermeye çalışmaktadır. Burada herkes tarafından bilinen örnekleri tekrar etmek yerine ılımlı ve hâricî İslam anlayışlarının bazı ortak tavırları üzerinde durmak istiyoruz:

-
1. Hem İslam dininin kapsamını daraltan modernistler hem de İslam'ın ameli hükümlerini iman meselesine dahil eden Müslümanlar (örneğin Yahudi mallarının boykot edilmesi imani değil ameli/siyasi bir tutumdur. Yani bu malları kullananlar günaha ve veballe girmekle itham edilebilir ancak küfürle itham edilemez) Müslümanların 1.400 yıllık geleneğini ve birikimlerini reddetmektedirler.
 2. Buna bağlı olarak her iki grup da; İslam dinini doğrudan anlamayı yani Kur'an İslam'ını savunmaktadırlar. Oysa İslam dininin temel kaynakları Kuran, Sünnet ve İcma (diğer delilleri zikretmeyi yazımızın amacının dışında görüyoruz) iken ve de Şeriat'in sahibi Allah Resulü SAV kabul edilirken; bu iki aşırı grup, Peygamber Efendimiz başta olmak üzere alimleri ve geleneği devre dışı bırakmaktadır.
 3. Her iki aşırı grup da kendilerini dinin hizmetkarı ve mensubu olmak yerine dinin sahibi olarak görmektedirler. Oysa dinin sahibi Allah Teala'dır. İslam dini, Peygamber Efendimiz SAV'in bile üstündedir. Zira din de dava da Allah'ın dini ve Allah Teâlâ'nın

davasıdır. Efendimiz SAV'e verilen birçok yetki de Allah Teala tarafından verildiği/onaylandığı için meşrudur.

4. Bu iki gruptan modernistlerin tutumuna **tefrit**; haricilerin (ilk dönem selefleri ile sonraki dönem seleflerini karıştırmamak adına radikallik anlamında harici kavramını kullanıyoruz) tutumuna da **ifrat** diyoruz. Hem ifrat hem de tefrit; geleneğimizde yanlış yol olarak görülmüştür. Örneğin gereğinden fazla yemek yemeye ifrat; sağlığı tehlikeye atacak derecede az yemeye de tefrit diyebiliriz. Hem ifrat hem de tefrit, alimlerimizce helal görülmemiştir. Helal olan orta yoldur. Bu iki yol ise “**aşırılık**” olarak kabul edilmiştir. Her Cuma, hutbelerin sonunda okunan ayeti kerimede ise aşırılığın her türlü haram kılınmıştır.⁴⁰

5. Bu iki aşırı uç da İslam dinini ruhsuzlaştırmakta, belli alanlara hapsedmekte ve İslam dininin hayatın birçok alanına müdahale etmesini engellemektedir. Örneğin modernist grup, İslam dininin siyasi ve ekonomik meselelere müdahalesini reddederken; harici gruplar, İslam dinini sanat ve kültür alanlarından uzaklaştırmaktadır.

6. Her iki aşırı uç da İslam dinini belli bir tavra ve yöneme göre anlamak, yorumlamak ve uygulamak yerine; kendi keyiflerine göre yorumlamayı ve kendi görüşlerine göre uygulamayı tercih etmektedirler.

Özetle; son zamanlarda yükselen ve desteklenen bu iki aşırı uç tutum da aslında aynı yanlış içindedirler ve aynı şeyleri farklı şekillerde ifade etmektedirler. Tez-antitez ikilemi olarak bilinen bu iki aşırı ucun, aynı sonucu üretmesinin sebepleri; amacın, yöntemin ve kavga edilen konunun aynı olmasından kaynaklanmaktadır.

Bu iki grubun bu kadar yükseltilmesinin ve desteklenmesinin asıl amacı ise; yukarıda özetlenen orta yolun yani ehli sünnetin yükselişine engel olmaktır. Zira mevcut sisteme alternatif düşünce üretme ve tavır koyma imkanı, ortayolda bulunmaktadır. Ayrıca orta yol görüş, nevzuhur değildir; kalıcıdır ve gelenekte karşılık bulmaktadır.

Maksadımızın anlaşılması için burada son olarak kominizm ve kapitalizm örneklerini vererek yazımızı nihayet erdirmek istiyoruz. Kominizm; kapitalizmi kabul etmeyen toplumların aslında mevcut kapital sisteme entegre edilmesidir diyebiliriz. Zira kominizm yada sosyalizm adı altında devletlerin zenginleştirilmesi sonucunda ortaya yeni kapital güçler çıkmıştır. Zira halkın elinden alınan ve toplanıp ciddi bir meblağ haline gelen mallar, sonuçta ya devlet tarafından yada devletin desteklediği kişiler ve/ya kurumlar tarafından idare edilmek

⁴⁰ Nahl, 90.

zorundadır. Komünist ülke liderlerinin hayat tarzları ve siyasi tutumları dikkatle incelendiğinde maksadın anlaşılacağı kanaatindeyiz.

Siyasi Mücadelenin Alanı Ve Düzeyine Dair

Tarihte yönetim biçimleri değişse de yönetme arzusu ve yönetim mücadelesi değişmiş değildir. Yönetim biçimlerine göre mücadele araçlarının da değişmesi normaldir.

Değişen bir başka şey ise mücadelenin alanı, kapsamı ve seviyesidir. Bu yazımızda, yanlış anlaşılması muhtemel de olsa, söylemeyi vazife bildiğimiz şeylerden çok azını ve temel olanlarını, sorumluluğumuzu ifa etmek adına yazmak istiyoruz.

Tarihimize siyasi mücadelenin en hareketli yaşandığı dönem, Selçuklu ve sonrasındaki devletler/beylikler dönemidir diyebiliriz. Bu yüzden öncelikli olarak bu tarih aralığı üzerinden örnek vermek istiyoruz. Fakat bu dönemi örnek vermemiz, burada yaşanan her şeyi meşru gördüğümüz şeklinde anlaşılmalıdır. Sadece bir takım ibretler çıkarıp kıyaslama yapabilmek adına bu dönemi örnek olarak seçmiş bulunuyoruz.

15. Selçuklu döneminde yaşanan taht kavgaları ve siyasi mücadelelerin en bariz özelliği; **“mücadelenin, yönetici ve asker sınıfı arasında yaşanması”**dır. Bu durumda halk, biraz da yönetme hakkına sahip olmadığından, siyasi mücadelenin dışında kalmıştır.

16. Fakat savaşlar haricinde, siyasi mücadele, her kademedeki askeri ve idari şahıslar hedef alınmış değildir. Bu tür tasfiye ve cezalandırmalar, sadece belli üst düzey kişilere uygulanmıştır. Yönetim veya hanedan değişikliklerinde, genel olarak, kritik görevler haricindeki diğer askeri, idari ve sivil tabakalar, bu mücadeleden asgari derecede etkilenmiştir.

17. Halkın ve belli düzeyin altındaki askeri/idari şahısların, siyasi mücadelenin dışında kalması, ilk bakışta olumsuz gibi görünse de; bu durumun olumlu sonuçları da olmamış değildir. Mesela yönetim değişikliklerinde, yeni gelen yönetici, eski yönetimin insan gücü olmak dahil tüm imkan ve tecrübelerini aynıyla devam ettirmiştir. Aslında olması gereken de budur. Yönetim değişse de askeri kadro aynı kadrodur. İlimi kadro ve ticaret ehli de yeni yönetimde vazifelerini aynıyla ifa etmiştir. Halk da yeni yönetimle birlikte hayatına kaldığı yerden devam etmiştir.

18. Halkın yönetim mücadelesine karışmaması, yönetenlerin de halka olan tutumlarında rahat/ılımlı/adil davranmalarına sebep olmuştur. Yönetenlerin bu adil ve ılımlı davranışları ise, halkın da yönetim mücadelesinde tarafsız kalmasını sağlamıştır.

19. Bu konuya verilecek olan güzel örneklerden biri; Moğolları mağlup eden Sultan Seyfeddin Kutuz olayıdır. Kutuz, Moğolları yendikten sonra zafer kutlaması için başkente dönerken yolda, en iyi dostu ve silah arkadaşı Baybars tarafından suikasta uğramıştır. Fakat halk ve asker, Baybars'a tepki göstermediği gibi Baybars da Kutuz'un adamlarına yönelik bir tasfiye veya cezalandırma yoluna gitmemiştir. **Zira halk, bu durumu, bir otorite kavgası olarak görmekte idi.** Konuya bir başka örnek ise kardeşlerini tasfiye edip tahta geçen bazı Osmanlı sultanlarına, halkın taziye için gelmesi verilebilir. Yani halk, bu mücadeleyi, devletin menfaatinin gereği olarak görmekteydi.

20. İnsanların genelinin aslında yönetim ile doğrudan bir sorunu yoktur. **Halkın yönetimden beklentisi:**

- *Adalet,*
- *Can, mal ve namus güvenliği,*
- *Ve bir de geleceğinin teminat altına alınmasıdır.* Bunun ötesinde hak, tasarruf ve sorumluluklar; yöneticilerin kendi aralarındaki olaylar şeklinde anlaşılmaktadır.

21. **Bu durumda yönetim mücadelesi ile vatan ve din gibi mukaddesatın muhafazası meseleleri birbirinden ayrılmaktadır.** Konu mukaddesatın müdafaası olduğunda tüm insanlara görevler düşmektedir ve tüm halk, bu olaylardan etkilenir. Bu durumda halkın geneline de sorumluluk yüklemek ve yaptırım uygulamak mümkündür. Fakat konu siyasi mücadele olduğunda yetki, sorumluluk ve yaptırımlar; yönetimi elinde bulunduranlar ile elinde bulundurmamak isteyenlere yönelik olmalıdır. "Bal tutan parmağını" yalar atasözünün gereği de budur.

22. Bu durumda halkın geneli ile üst düzey idari/siyasi/askeri vb. kadrolara uygulanacak yaptırımlar da farklı olabilir. Nasıl ki her makamın yetkisi farklı ise, bu makamları ellerinde tutanlara yönelik uygulama ve cezalar da farklı yani adil olmalıdır. Makamın nimetinden istifade edenlerin ödeyeceği bedeller de makamın ağırlığına göre olmalıdır. Tarihimizde uygulanan siyaseten katil ve müsaderenin, üst düzey askeri ve idari kadroya yönelik olması; anlaşılır ve mazur görülebilir.

23. Siyasi mücadelede; halk ile yöneteni ayırt etmek haricinde dikkat edilmesi gereken ikinci ilke "**kadınlar**" ve "**çocuklar**" ile ilgili durumdur. Devlet, hainleri ve diğer suçluları affedemez. Aksi halde yeryüzü fesada uğrar. Yönetenler de kendi rakiplerine yönelik haklı gerekçelerle bir takım yaptırımlarda bulunabilir. Aksi halde sürekli makamlarını kaybetme korkusu ile yaşarlar ve bu durumda adil olamayacakları gibi asli vazifelerini de yerine getiremezler. Fakat cezalandırma ve mücadelede;

olaylara karışmamış olan kadınlar, çocuklar ve diğer akrabalar/tanıdıklar, bunların bedelini ödememelidir. Devlet ve devletlüler; özellikle bu tür suç işlemiş kişilerin ailelerine sahip çıkmalıdır. Aksi halde adalet tecelli etmeyeceği gibi devlete ve devletlüye güven de kalmaz.

24. Konuyu güncel meselelere bağlayarak bitirmek gerekirse: Siyasi mücadele verenler, halkı tehdit etmek yerine, halka güzel ama meşru ve yapabilecekleri şeyleri vadetmelidirler. Yani daha somut bir ifade ile: “Hayır demezseniz şöyle olursunuz” veya “Evet demezseniz böyle olursunuz” demek yerine; “Evet demenin şu faydaları vardır” ve “Hayır demenin şu menfaatleri vardır” demek daha maslahata ve ahlaka uygundur.

Unutmamak gerekir ki, bütün siyasi mücadelenin ve ekonomik faaliyetlerin temel amacı, insanın huzur ve refahıdır.

Bütün bu mücadeleler verilirken, tek bir masum insanın bile zarar görmesi, bütün mücadelenin bereketine gölge düşürür.

İnsan, eşrefi mahlukattır. Yani Allah'ın, kainatta yarattığı en değerli varlıktır.

M. Hasan Öz Beyin ifadesiyle İNSAN haddizâtında, “insan denen muhteşem”dir.

Şeyh ve Hocaefendilerin İlk Kusurları Her Şeyi Bilmeleridir!

1. Bu yazımızda kurunun yanında yaşı da yakıyor veya bir genelleme yapıyor değiliz. Zira ilim ehli insanlar, bizim baş tacımız ve en büyük sermayemizdir. Fakat sahteyi ayırt etmez isek gerçek olanlar da kıymetlerini yitirirler. Peygamberimiz SAV bir hadis-i şerifinde “**Ya öğretene, ya öğrenene, ya dinleyene, ya da ilmi seven ol. Sakın beşincisi olma, helak olursun.**” buyurmuşlardır.⁴¹ Zira bilmeyen, bilene tabidir. Mezheplerin en temel çıkış noktası da bilene tabi olmak ve bildiği ile amel etmektir.

2. **Alim ve şeyh olmanın şartları aşağı yukarı bellidir.** Aklında veya hafızasında kusur olan, bilgisi eksik olan, bildiği ile amel etmeyen, bildiğini söylemekten çekinen, şöhret veya başka menfaatler peşinde koşan; yani cimri tembel korkak ve kibirli olan kişilerden alim olmaz. Ayrıca olayların ardını görebilme ve feraset sahibi olma da yine insanlara önderlik etmenin şartlarındandır.

3. **İnsanlara önderlik etmek için illa onların en faziletlisi olmak gerekmez.** Asgari şartları taşıyan ve kabiliyeti olan herkes, bu vazifeyi ifa edebilir.

4. Siyasi veya idari her türlü önderlik, namazdaki imamlığa benzer. Aslolan cemaattir ve namazdır. Şartları taşıyan herhangi bir kişi imamlık yapabilir. İmamlığa hazırlanan kişi, kendisinden daha ehil biri geldiğinde isterse ona devredebilir. Ama namaz kılmak veya kıldırmak için en ehil kimseyi beklemeye gerek yoktur. O an orda kim var ise, iş ona göre yürütülür.

5. **Şu halde günümüzdeki kanaat önderlerinin ilk kusurları, buldukları yere nasıl ve niçin geldikleri değil; ne yaptıkları ve niçin yaptıklarıdır.**

6. Toplumda öne çıkan/çıkarılan insanların özel hayatları, onların hizmetlerini değerlendirmek için temel kriter değildir. Böyle kimseler, insanlara verdikleri hizmet ile değerlendirilmelidir. Aslolan insanlara dünya ve ahirette faydalı olacak hizmetler yapmaktır. **Fakat buradaki temel hedef, sadece bir şeyler yapmak değil dünya ve ahirette fayda verecek bir şeyler yapmaktır.**

7. **Toplumda öne çıkan/çıkarılan insanların en genel sorunu, yanlarında akıllı/bilgili/şahsiyetli insanların bulunmamasıdır.** Efendimiz SAV, vahiy alırdı ve buna rağmen ashabı ile istişare ederdi. İmam Azam RH, “*benden sahih hadislere aykırı bir görüşe rastlarsanız, hadisler ile amel edin. Zira ben o hadisi görememiş*

⁴¹ Mecmû’z-zevâid, c.I., s.122.

olabilirim” buyurmuştur. Hz. Ebubekir ve Ömer RA, ilk hutbelerinde; **“Allah ve Resulünün emirlerine uygun olmayan işlerimde bana itaat etmeyin ve beni de ikaz edin. Eğer dinin temel hükümlerine aykırı işlerde bana uyarmanız vebali boynunuzadır. Beni ikaz etmezseniz de ahrette iki elim yakanızdadır”** buyurmuşlardır. Oysa bugün birçok lider/önder, her meseleyi bildiğini zannetmekte ve her alanda kimseye danışmadan beyanatlar vermektedir.

8. **Yanlışlarını görmek ve düzeltmek fazilettir.** Oysa bugün birçok önder, yanlışını kabul etmemekte ve yanlış yaptığını itiraf etmeyi gururuna/şöhretine aykırı görmektedir. Bu kimselerin yanındakiler de bilmeden veya kasıtlı olarak metbûlarının yaptığı her işi doğru görmekte ve doğru göstermek için çaba göstermektedirler.

9. **Biz sadece, peygamberlerin günahsız olduklarına iman ederiz.** Peygamberler AS vahiy tarafından düzeltildikleri için masumdurlar. Bunun dışında insanlar, psikolojik olarak, anne babası ya da sevdiği kişilerin günahsız olduğunu düşünebilirler. Veya daha doğru ifade ile biz, sevdiğimizimizin kusurlarını görmemezlikten geliriz. Fakat bu, onların hatasız olduğu anlamına gelmez. Oysa bugün birçok tâbî (mürit veya taraftar), metbûlarının (önder, abi, lider, alim veya şeyhlerinin) **“bir konuda hata edeceğine veya herhangi bir meseleyi bilmeyeceğine”** inanmak istemez. Tevil yoluna gider. **Ancak zırva tevil götürmez.**

10. **Önder olmak isteyenlerin bir diğer kusuru, her alanda konuşmaya çalışmaları ve her alanda etkin olmak istemeleridir.** Hafızlık eğitimi ile ilgilenmek isteyen bir grup, daha sonra tüm eğitim sistemine hükmetmeye çalışmakta; insanları manen eğitmeye çalışan kimseler, siyasi ve sosyal işlere de bulaşmaktadırlar. İnsanları manen kontrol etme isteği zamanla onların özel hayatlarını ve düşüncelerini de kontrol etme arzusuna dönüşmekte; hayır hizmetleri için bir araç olan mal ve mülkler, zamanla ticari faaliyete dönüşebilmektedir. Yani bir başka ifade ile insanları kendine hizmetçi etmek veya kendi yoluna çağırarak veyahut da onları yönetmeye çalışmak; bu tür faaliyetlerin temel amacı değildir.

11. Burada tâbîlerden kaynaklanan temel kusur ise; sorumluluktan kaçmak yani ilim ve terbiye gibi kendi görevlerini başkalarına havale ederek kısmen rahatlarının bozulmasını istememektir. Yani biz bilmek istemiyoruz, malumat sahibi olmak istiyoruz. **Zira bilmek için gayret gerekir ve ayrıca bilmek, yapmayı gerektirir.** Oysa birçoğumuzun esas gayesi, hayatımızı İslam’ın emrettiği şekilde değiştirmek değil; alıştığımız hayatı İslam’ın bir yerine monte etmeye çalışmaktır.

Üniversite Ne Değildir?

Burada “şöyle olmalı”dan kastımız, illa da “öyle değildir” anlamına gelmiyor. Malum; herkes, her şeyi, her zaman bilmiyor ya da hatırlamıyor.

Genelde olumsuzlukları dile getirmek doğru değildir. Çoğu zaman bu, yanlış da anlaşılabilir. Fakat yine bazı hususları hatırlatma sorumluluğu hissediyoruz.

Nasihat, sadece anlamak isteyeneye fayda verir. Yoksa nasihat, çoğu kimse için zararlı ve felakete sürükleyicidir.

1. Üniversite, kolay zengin olmak ve şöhret kazanmak için yanlış bir yerdir. Tabi ki istisnalar olabilir. Fakat yine de zengin olmanın ve şöhrete kavuşmanın daha kolay ve daha az emek isteyen yolları vardır.
2. Üniversite, hazır bilgi alma yeri değildir. Hoca, bilgi paketi değil mürşittir. Hoca, temel bilgiler, yöntem ve şahsiyet verir. Gerisi öğrencinin kabiliyet ve gayretine bağlıdır.
3. Üniversite, hayata yön verir ve güncel olanın ötesinde düşünür yani ufuk açar. Ama asla hayatın üstünde ve hayattan müstağni değildir. Aksine üniversite, hayatı öğretmeli ve hayatın içinde olmalıdır.
4. Bu yüzden öğrenciler de hocalar da hayattan ve toplumdan kopuk olmamalıdır. Zira üniversite, ayrı bir hayat değil; hayatın parçasıdır.
5. Yani esasen farklı alanlardan oluşan TEK BİR HAYAT vardır. Zira tek bir ömrümüz vardır. Modern dönemin parçalanmışlığı yani hayatı ve insanları parçalara ayırması, doğru değildir ve tehlikelidir. Fakat bu demek değildir ki her yerde aynı davranalım. Tabi ki her sözün bir makamı, ve her makamın bir görgüsü vardır. Fakat bunlar, ayrı parçalar değil bir bütünün parçaları olmalıdır.
6. Üniversiteye değeri verecek olan toplum değil siyasettir. Fakat bu değer, bir karşılık beklenerek verilmemelidir. Topluma düşen ise sadece kendi vazifesini ifa etmektir. Toplumun bunun dışında bir görevi de yoktur.
7. Üniversite, bilgi üretmelidir. Bu bilgiye insan yetiştirme ve siyaset bilgisi de dahildir. Esasen herkesin siyasi görevi, kendi yaptığı işidir. Kendi işini ihmal edenin, diğer amellerinin bir ehemmiyeti yoktur (olağanüstü şartlarda ortaya çıkabilecek olağandışı görevler hariç).

8. Asıl ihanet, görevi ihmal etmektir. Kendi görevini yapmayan birinin, sözüne de ithamına da itibar edilmemelidir. Bir öğrencinin, dersini ihmal etmesi de çok farklı değildir. “Ders, önemli mi” diyen bir kimse, olmak istediği yere gitmeli; o makamları işgal etmemelidir. Aynı söz, “dersten daha önemli şeyler de var” diyenler için de geçerlidir. Olağan dışı şartlar haricinde her insan, kendi işini yapmalıdır.

9. Üniversite, siyasetin arkasından değil; yanında veya önünde durmalıdır. Zira bilgi; insanın en temel vasfı, en değerli şey ve en büyük güçtür. Herhangi bir şeyi hakikatin önüne geçirmek, hakikate zarar vereceği gibi maddi ve manevi tüm nizamı/intizamı bozacaktır.

10. Üniversitenin görüşü, ideali olabilir. Zira herkes değer ve bilgi olarak doğru bildiği şeyi savunmalıdır. Yeter ki TAKLİT veya İTHAL olmasın. İnsanlara doğru bildikleri şeyi, NİZAMI BOZMAYACAK şekilde savunma ve öğretme hakkı verilmelidir. Tarih boyunca bütün büyük devletlerin tavrı da budur. Aksi halde insanlar, devlete olan güvenlerini kaybederler veya ikiyüzlü olurlar. Bunun da sonu hüsrana ya da ihanettir.

11. Yanlış olan şey, görüşü olmak değil görüşünden olmayanlara haklarını teslim etmemektir. Yani kendi görüşümüzden olmayan ile ilgilenmeme, haklarını vermeme, hain ya da inançsız olarak tanımlama gibi davranışlar; sıradan birine yakışmayacağı gibi üniversite mensubu kişilere de yakışmaz.

Özetle üniversitenin görevi:

1. Şahsiyetli, bilen ve düşünen insan yetiştirmek,
2. Bunlar için gerekli ortamı hazırlamaktır.
3. Bu iki şey için gerekli tüm bilgi ve sistemi üretmek de yine üniversitenin görevidir.

Yazımızı Konfüçyüs'ün bir sözü ile bitirmek istiyoruz:

“İşi bilen yapar.

Az bilen akıl verir.

Bilmeyen eleştirir.

Yapamayan çamur atar.”

“Konuyla ne alakası var” diyorsanız, yazıyı tekrar okuyunuz.

“Bu söz, ilk baştaki ibareyle çelişiyor” diye düşünüyor iseniz; oturduğunuz yerden kalkıp bir adım atınız.

Zira hareket, bulanıklığı giderir.

Azim, hileyi bozar.

Gayret, şeytanı da vesvesesini de helak eder.

Yönetici Olanlara Küçük Hatırlatmalar

1. Her türlü idarecilik, hem lütuf hem de emanet ve imtihan sebebidir. Yoksa makamları, baki ve sefası sürülecek yerler olarak görmek yanlıştır. Yine her türlü nimeti; hak ettiğimiz için bize verilen hediyeler olarak düşünmek yerine, üzerimize yüklenen sorumluluklar olarak görmek gerekir.
2. Bu yüzden idareci olmak büyük bir imtihandır. Bu imtihanın sonunda adil olup cennette peygamberlerle birlikte olmak da vardır; zalim olup perişan olmak da; tamahkar olup günah ve sevabı eşit olarak ölmek de...
3. İdarecinin asıl görevi; iş yapmak değil iş yaptırmak ve takip etmektir. Bunun için de sadece uygun/iş bilen/güvenilir kişilere iş vermek yetmez. Verdiği her işi ve iş verdiği herkesi takip etmesi icap eder. Bu yüzden bir saatlik adil idare, yüz yıllık nafile ibadete bedeldir. Fakat görevi ihmal veya zalimane idare de aynı derecede vebaldir.
4. Yöneticilikte aslolan maslahattır. Bu yüzden temel ilkeleri ihlal etmemek şartıyla insanları idare etme becerisi olanların yönetici olarak tercih edilmesi maslahata daha uygundur.
5. Sorumluluk ve yetki gereği yönetici, işlerin verimli ve maslahata uygun olarak yürütülmesini planlamalıdır. Amaçsız ve gelişi güzel hareket ederek sadece mevcudu korumak veya günü kurtarmak, arzu edilen veya başarılı kabul edilen bir yönetim tarzı olamaz. Efendimiz SAV'in yirmi üç yıllık tebliğ süresinin, ilahi bir nizamla adım adım planlandığını unutmamak gerekiyor.
6. Yönetici, bu temel faaliyetlerini sürdürmek için istişareye muhtaçtır. Bu yüzden duygusal ya da ideolojik tavırları bir yana bırakarak akıllı, iş bilen ve çalışkan kimselere yanında yer vermesi uygundur. Akıllı idareci, yanında, yanıldığında kendisini uyarın, yol gösteren, üreten ve çalışan insanları tutar. Yanlışını gösteremeyen ve doğruyu savunmayan yardımcılar ise bir idarecinin felaketidir. Zulmün ilk başladığı yer; idarecinin en yakınında yanlışlarını söylemeyen kimselerin bulunmasıdır. Bu yüzden Efendimiz SAV, peygamber olduğu halde dostları, ailesi ve talebeleri ile istişare ederdi.
7. **Siyaset, imkan sanatıdır.** Yani iyi idareci; mevcut bütün kaynakları, en iyi şekilde kullanabilendir. Bunun için idarecinin; geniş düşünen, ön yargısız, duyguları yerine aklıyla hareket eden vasıflara haiz olması önemlidir. Başarılı bir idareci için en

kıymetli kaynak insandır. İnsanları yargılamak, dışlamak ya da küçük görmek yerine; onların fitrattan gelen becerilerini keşfedip geliştirmek ve maslahata uygun olarak bu insanlardan istifade etmek, idarecinin ana vazifelerindedir. Bunun en güzel örneği; Efendimiz SAV'in ezan ile alay eden bir genci, kendisine müezzin yapabilmesidir.

8. Yönetici, yönetimi altındakilere muhtaçtır. Zira bu insanlar hem o yöneticinin varlık sebebidir hem de o yöneticinin gücüdür. **Bir başka ifadeyle yönetici, güç üretmez.** Mevcut güçleri kontrol ve sevk eder. Bu yüzden her insan ve her kaynak, bir güçtür. Bu durumda yöneticinin, kendini vazgeçilmez ve üstün olarak görmesi doğru değildir.

9. Yönetici olmanın bir diğer ahlaki temel esası; idaresi altında olan kimselere şefkat ve merhametle bakarak onları sahiplenmesidir. İdareci, bir baba ve eğitimci gibi davranarak insanları kucaklamalı ve geliştirmelidir. ***Sıradan insanlar gibi davranmak, kaprisli ya da kıskanç olmak gibi ahlaklar, asla yönetici konumunda olan birine yakışmaz.*** Bu yüzden Efendimiz SAV, kendini taşıyan Taiflilerin helak olmasını değil, İslam'a hizmetçi olmalarını niyaz etmiştir.

10. Bir diğer ahlaki ilke ise yöneticinin sabırlı olmasıdır. Karar vermek zor olduğu gibi kararı uygulamak da zordur. Ayrıca insanlara bir şey öğretmek ve onlara iş yapmak da eskilerin tabiriyle "deveye hendek atlatmak"tır. Bu yüzden bir idarecinin bu yolda en çok ihtiyaç duyacağı şey sabırdır. Sabır aynı zamanda gayret etmek, ısrarlı olmak, mücadele etmek ve affetmek gibi daha birçok meziyeti de içinde barındıran bir kavramdır.

II. Yöneticiler, emri altındakilerin kendisine emanet olduğunu bilmelidir. Yoksa yöneticilik bir fantezi ya da eğlence değildir. Yönetim, sadece bir araçtır. Amaç ise adalet ve saadet dolu bir dünya inşa etmektir. Bunun gereği olarak da insanlara kabiliyetlerine göre ve güçleri nispetinde iş vermek önemlidir. ***İnsanlardan güçleri yetmeyecek ya da kabiliyetlerine uygun olmayan işler istemek;***

- ***O insana zulümdür.***
- ***O işe zulümdür.***
- ***Yöneticinin kendisine zulümdür.***
- ***O yönetimle muhatap olanlara zulümdür.***
- ***İnsanların kendilerini keşfedip geliştirmesine manidir.***
- ***Hem idareci hem de yardımcıları için ümit kırıcı ve huzursuz edicidir.***

12. Son olarak insanları verimli çalıştırmanın ve yetiştirmenin temel ilkelerinden birisi de insanlara iş vermek ve onlara güvenmektir. Tabi ki insanlar hata eder. Fakat

insan, hata ederek öğrenen ve kendisini geliştiren bir varlıktır. İnsanların her hatalarını görmek ve onları rencide etmek, insanların gelişmelerine ve sağlıklı yetişmelerine engeldir.

13. Bu durumda insanlara iş yaptırırken; onları da işe dahil etmek, gönüllerini hoş etmek, kariyer veya şöhret gibi beklentilerine cevap vermek, maddi ve manevi olarak emeklerinin karşılığını vermek; başarısızlığı ve ihmali de maslahata uygun şekilde cezalandırmak gerekir.

EVLİLİK VE İNSAN İLİŞKİLERİ

MİLLİ GAZETE

Evlenin...	1
Evlenmeyin.....	3
Evlilikle ilgili sıkça yapılan yanlışlar	4
İnsan İlişkilerinde Sıkça Yapılan Yanlışlar-1.....	7
İnsan İlişkilerinde Sıkça Yapılan Yanlışlar-2.....	10
İnsan Menfaatçidir Lakin Adalet ve Hakka Riayet Esastır	13
Akrabalık, dostluk ve vefaya dair.....	15
İnsan, değişmez yani “elma ağacından armut olmaz” ya da “zulüm, nefiste gizlidir”	17
Karşımızdakini kendimiz gibi zannetmek, hüsnü zan değildir.....	18
Sevginin ölçüsü ve göstergesi nedir/ne olmalıdır?	20
Dostluk da düşmanlık da, duruş iledir	22
Evlilik sadece duygusal bir durum değil aynı zamanda bir akit yani sözleşmedir... ..	23
Farklı Olmak ve Farklı Görmek	25
Toplumsal algı, hakikatin ölçüsü değildir	30
Ailemizin menfaati, tüm insanlığın menfaatinden daha değerli değildir!	32
Evlenmek bir lüks değildir	34

Evlenin...

1. Evleniyoruz; zira Müslüman'ız. Konu ile alakalı İslam'ın hükümleri bilinmektedir.
2. Evlenmeyi kolaylaştıran aileden evlenin. Tabi ki buradan kasıt ahlaksız ilişkiler değildir. Ama uygun şartlarda evliliği makul görüp teşvik eden aileler değerlidir. Zira evlilik hem İslam'ın önem verdiği şeylerden biridir; hem de tabii bir durumdur. Aksine evlenmemek anormalliktir. Buradan hareketle bir kadın ve erkeğin birbirine meylenmesi değil meylenmemesi sorundur. Zira erkek ile kadın arasında bir meyil yoksa ya hastalık vardır ya da gayr-i tabii bir ilişkiye meyil bulunmaktadır. Burada sorun meyil değil bu ilişkinin meşru, adil ve hukuki olmasıdır.
3. Evlenmek tabii bir süreç ise evlilikte sorunların olması ve boşanmak da tabiidir. Mesele boşanmak değil İslam'a, örf ve fitrata uygun olarak boşanabilmektir. Bu tıpkı şirket ortaklığı

gibidir. Biz, ortak olurken iyi ortak oluruz. Ama kavga etmeden ayrılan ortak çok azdır. İyi ayrılan ortaklar da ayrıldıktan sonra bir daha görüşmezler ki bu da yanlıştır. Yani insanlarla dost olmamız; ortak olmamızı ya da ortaklıktan ayrılmamamızı gerektirmez. Ortaklığa son vermek veya ortak olmamak da dostluğa engel değildir veya düşman olmamızı gerektirmez. Boşanmak da böyledir. Nasıl ki Allah'ın adıyla ve örfe-hukuka uygun olarak evleniyorsak bu şekilde de boşanmalıyız. Zira düşmanlığın bile bir hukuku vardır. Düşmanla bile asgari insani ilişki, hak ve görev ilişkisi bulunmaktadır. Dostu veren de alan da Allah olduğu gibi eşi veren de alan da O'dur. Bu yüzden isyan etmeye veya insanlara düşman olmaya gerek yoktur. Doğarız, büyürüz ve ölürüz. Para kazanırız ve harcarız. Evlilik de böyle bir süreçtir. Neticede ölürüz ve zaten tüm ilişkiler biter.

4. Çocukları da hayatın merkezi haline getirmeye gerek yoktur. Tabi ki onları severiz, terbiye ederiz. Ama bir yerden sonra herkes kendi hayatını devam ettirir. Onlar bizim malımız değildir; bize emanettir. Onların tek hayatı da biz değiliz. Yani onlar tüm hayatını bize adamak zorunda da değildirler.
5. İyi olacak çocuk, bizim yüzümüzden kötü olmaz. Kötü olacak çocuk da bizim sayemizde iyi olmaz. Tabi ki arada bazı ayrıntılarda değişiklik olabilir. Yani çocuklarımızla ilgilenmezsek sıkıntı çekebilirler ama neticede iyi insan olacaklarsa olurlar. Bu durum tüm insan ilişkilerinde geçerlidir. İnsanlar bizim yüzümüzden zalim ya da hasta olmazlar. Tabi ki sebep olmak vardır. Ama biz üstümüze düşeni yapıyorsak herkesin kaderde olması gereken yere varacağını bilmek gerekiyor.
6. Denginizle evlenin. Ama mükemmel insan yoktur. Kendinize meşru ve makul asgari şartlar belirleyin. Herkeste her şart bulunmaz. Siz ne aradığınıza karar verin. Ama illa ki pazarlık payı olacaktır. Yani her ilişkide ki buna alışveriş ilişkisi de dâhildir; her zaman tarafların istediği olmaz. İlla ki taraflar bazı fedakârlıklarda bulunurlar.
7. Karşınıza çıkan şeyin şer olduğuna dair bir deliliniz yoksa ona uyun. Zira bu kaddedir. Daha iyisi gelir diye beklemek, genelde sonu daha acı olan bir davranıştır. Zira kadere ittiba etmek, hayır ve şerrin Allah'tan olduğuna inanmanın ve tevekkülün gereğidir.
8. Adil ve kafa dengi birini bulursanız evlenin. Zira adalet, zaten her meselede, en önemli ilkedir. Kafa dengi olmak ise anlaşmak, iletişim ve problem çözmek için gereklidir. Karşımızdakinin kafasının bizden mükemmel olması önemli değildir. Önemli olan bizimle anlaşmasıdır. Bu durumda kötü bir insan iyi bir eş olabilir. Ya da toplumda iyi bilinen biri kötü bir eş olabilir. İşte burada uyum önemlidir.
9. Güzel/yakışıklı, kibar, güler yüzlü ve hoş sohbet biriyle evlenin. Güzellik önemlidir. Zira insan, güzeldir ve güzeli istemek fitratındandır. Yani hayatın gerçeklerini dikkate alın. Temizlik, bir gerçektir. Mal bir gerçektir. Sohbet ve sevgi bir gerçektir. Güzellik bir gerçektir.

10. Geçmişte kötü şeyler yaşamış olsanız da yine de güzel şeyleri isteyin. İyi bir gelecek, kötü bir geçmişini unutturur. Ayrıca kıyamet sabahı bile ağaç dikmeye devam etmek gerekiyor. Yani “bu saatten sonra ne olacak” demek yanlıştır. Daha geç olan, geç olandan daha erkendir. Ayrıca ne kadar yaşayacağımızı bilmiyoruz. Adam gibi ve mutlu yaşamadı isek en azından adam gibi ve mutlu ölmek gerekiyor. Zira öldüğümüz gibi haşrediliriz ve böyle muamele görürüz.
11. Herkesi aynı zannetmek de yanlıştır. Yani olumsuz tecrübe diye bir şey vardır. Biz yaptık böyle oldu demek, insanı ataletle sevk eder. Bunun sonucu ise mutsuzluk ve ümitsizliktir. Mutsuz insanın yaptığı işlerde de bereket olmaz. Ümitsiz insan ise sonunda asi veya atıl hale gelir.

Evlenmeyin

Kadın veya erkek; aşağıdaki durumlarda aşağıdaki kişilerle lütfen evlenmeyin.

1. Evlenmeyi zorlaştıran toplumdaki evlenmeyin. Burada kastımız işleri tamamen usulsüz yapmak ya da laubali davranmak değildir. Şartlar uygunsa ve evlilik için bir mani yoksa uygun ve denk kişilerle insanları evlendirmek Efendimizin (S.A.V.) emridir. Bir engel ya da geçerli bir mazeret yokken insanların evlenmelerine mani olmak; zulüm, isyan ve fitne olarak ifade buyrulmuştur.
2. Boşanmayı zorlaştıran toplumlardan da evlenmeyin. Tabi ki boşanmak mekruhtur ama dinimizce meşrudur ve haram değildir. Oysa zulüm, haramdır. Kim ne der diye boşanmamak zaten fitne ve isyandır. Çocukların psikolojilerini etkileyen şey boşanmak değil; usulünce boşanmamak ve zulmetmektir. Yoksa tarihte nice yetim veya öksüz olan ama başarılı ve son derece sağlam şahsiyetli insanlar vardır. Burada çocukları olumsuz etkileyen bir başka şey, toplum ve eğitimidir. Toplum, akraba ve çevre düzgün olduğunda; çocuklar da daha sağlıklı ve şahsiyetli olacaklardır.
3. Çocuklarına hiç evlenmeyecekmiş gibi davranan ailelerden evlenmeyin. Zira bu tip aileler, çocuklarını, sorumsuz ve nazlı olarak yetiştirirler. Ayrıca da evlilik eğitimi vermezler.
4. Bu durumda evlilik eğitimi olmayan kişilerle de mümkün mertebe evlenmemek gerekiyor. Zira insan ne ise odur ve evlenince değişmez.
5. Denginiz olmayanla evlenmeyin. Denklik; ahlak, mal, görgü, örf, ilim, eğitim, meşrep ve yaş gibi tüm değerlerde aranmalıdır. Yoksa sadece Müslüman olmak veya namaz kılıyor olmak, denklik için yeterli değildir.
6. Size ilk görüşte âşık olanla evlenmeyin. Zira aniden gelen şey aniden kaybolur. Bu durumda niçin sevdiğini bilmeyenle de evlenmek çok da gerekli değildir.

7. Sizi sadece sevdiği için evlenmek isteyen kimse ile de evlenmeyin. Zira evlilik; hak ve sorumluluk da gerektiren bir kurumdur. Yani her şey sadece sevgi ile yürümez. Bir başka ifade ile evlilikten ne istediğini bilmeyenle de evlenmemek daha faydalıdır.
8. Sadece evlenmek için evlenenle de evlenmeyin. Zira insanlar, geçmiş hayatlarından kurtulmak için yeni bir sığınak arıyor olabilirler. Bu tür insanlar, istediklerini elde ettiklerinde ise diğer şeyleri umursamaz olabiliyorlar
9. Mutsuz olup sizinle evlendiğinde mutlu olmak istediğini ifade edenlerle de evlenmeyin. Zira insan mutsuz ise karşındakini mutlu edemediği gibi sorunlarını ve mutsuzluğunu karşındakine yansıtacaktır. İnsan, kendinde olmayanı başkasına veremez. İnsan mutlu olur ama bazı engelleri vardır ve bunları da evlilikle kaldırmak istiyorsa; bu türden insanlarla evlenmekte sakınca yoktur.
10. Sizi kendinden ve diğer her şeyden çok sevdiğini söyleyenle evlenmeyin. Zira bu tür insanlar, ya birey olamamıştır ki bu durumda size yük olurlar; ya cahildirler veya olaylardan haberleri yoktur. Yahut da sizi kendinden ve her şeyden çok sevdiğini söyleyen insan yalan söylüyordur.
11. Mükemmel görünen insanla da evlenmeyin. İnsan mükemmel değildir. Kusursuz da değildir. İnsanı değerli yapan şey kusursuz olması değil kusurlarını kabul etmesi ve telafi etmesidir. Yani bu durumda mükemmel görünen insan da ya kendini tanımıyordur ya da yalan söylüyordur.
12. Fazla ahlaklı görünen insan için de durum aynıdır. Bu insan ya hatalarını gizliyordur ya da hatalarının farkında değildir. Yalan söyleyen mi yoksa hatalarının farkında olmayan mı daha şerlidir bilemiyoruz.
13. Daha ilk baştan benim için güzellik ve para önemli değildir diyen de ya hayatın farkında değildir ki hayatı öğrenince değişir; ya da yalan söylüyordur. İlk başta para ve makama takılında da yine sorun olduğunu ifade etmek gerekiyor.
14. Son olarak; evlilik bağı ile uyuşmayan bir takım abes ve füzuli şartlar sürenle de evlenmeyin. Örneğin, “Ben çalışmayan kadınla evlenmem” diyen erkekle de evlenmeye gerek yoktur. Veya ben ailemden uzakta yaşayamam, anne babamın sözünden çıkmam, şu şehre gitmem gibi şartlar da evliliği zorlaştıran şeylerdendir.

Aslında daha bir sürü şey var ama bunlar ayrıntıdır ve yukarıdaki genel ilkeler, diğer şeylerin anlaşılması için yeterlidir diye düşünüyoruz.

Yazı biraz ağır olmuş gibi ama saçma sapan evlenip sonra başkalarının da hayatlarına sebep olanların yaptıklarından daha ağır olmadığı kanaatindeyiz.

Evlilikle ilgili sıkça yapılan yanlışlar

Evlenmek için evlenmek:

Evlilikle ilgili yapılan ilk yanlış budur. Sadece âdete uymak ya da etraftan gelen lafa-söze engel olmak için evlenen kimseler; hakka ve hukuka, denklige ve evlilikle ilgili diğer meselelere çok da riayet etmezler.

Karşısındakini görüldüğü ya da konuştuğu gibi zannetmek:

Genelde ilk defa evlenecek olan kimselerin yaptığı hatalardan birisi de budur. İnsanlar, çoğu zaman, evliliğe başlarken, kusurlu taraflarını gizlerler ve güzel taraflarını öne çıkarırlar. Ayrıca daha işin başında oldukları için çok rahat söz verirler. Ama verdikleri sözleri yapip yapamayacaklarını da bilmezler.

Ayrıca her söze de itibar ederler. Oysa insan ilişkileri sözle değil amelle yürür.

Düzelir diye beklemek:

Aslında bu genel olarak tüm insan ilişkilerinde karşımıza çıkan yanlış bir tutumdur. İnsanlar, genel olarak değişmezler. Yani bir insan ne ise genelde odur. Bu yüzden “aslında ben böyleyim ama şu sebepten dolayı şöyle oldum” gibi ifadeler sadece zaman kazanma veya zamanı boşa harcama cümleleridir.

Evliliği, sadece kadın-erkek ilişkisi olarak görme:

Evlilik, sadece bir kadın ve erkeğin birlikte olması durumu değildir. Ekonomik, sosyal, hukuki ve hatta siyasi tarafları olan bir kurumdur evlenmek. Bu yüzden evlenirken, boşanırken, kanun yaparken, karar alırken, hak ve hukuk esasları belirlenirken; tüm bu yönler dikkate alınmalıdır.

Onlar da anne-baba olduğunu unutmak:

Evlenen çocuklarımız, artık önce bizim çocuklarımız değildir. Önce anne-baba da değildirler aslında. Önce eştirler. Önce bu hak gelir. Sonra anne-babadırlar. Sonra birilerinin evlatlarıdır. Bu hak-hukuk silsilesine riayet etmemek, aileye zarar verecek ve bu ailede yetişen çocukların şahsiyetlerini olumsuz etkileyecektir.

Kadın ve erkeği aynı kabul etmek:

Tabi ki erkek de kadın da kuldurlar ve insandırlar. Ama görevleri, hakları ve davranışları, farklıdır. Zira bu fitrattır. Kadına erkek gibi muamele etmek, kadına zulümdür. Erkeği kadın gibi terbiye etmek ve erkeğin kadın gibi davranması, erkeğe de kadına da aynı şekilde

zulümdür. Eşler, farklıdırlar ki bu yüzden birbirlerini tamamlamak için evlenirler. Aynı olsalar niye evlensinler ya da niye birbirlerini tamamlamak istesinler!

Hakları öne çıkarmak:

İnsan ilişkilerinin her alanında haklarını, sorumluluklarından öne çıkarmak yani sadece haklarını görmek ve haklar ölçüsünde sorumluluk almaktan kaçınmak, sıkça karşılaşılan bir durumdur.

Problem üretmek:

İnsan ilişkilerinde illa ki sorun olur. Sorunsuz ilişkide illa ki yanlış giden bir şeyler vardır diye düşünmek gerekiyor. Sıkıntı, sorun çıkmasında değil; sorunları kabul etmemekte ve çözmeye çalışmamaktadır. Yani bir başka ifade ile asıl sorun, problem üretmek ve sorunları sorun haline getirmektir.

Sorunları insanca ve Müslüman'ca çözememek:

İnsan gibi evleniyoruz ya da güzel güzel ortak oluyoruz, iş kuruyoruz. Ama bu ilişkilere son verirken, tüm ahlak ve ilkelerimizi kaybediyoruz. Oysa insanın asıl insanlığı, zor zamanlarda belli olur. Yani asıl mesele, insan gibi son verebilmektir.

Allah Resülü (S.A.V.), savaşta düşmanın öldürülmesinin bile güzelce ve usule uygun olarak yani insana yakışır şekilde ve işkenceden uzak bir şekilde yapılmasını emretmiştir.

Denkliğe riayet etmemek:

Bunun bir sebebi de evliliğin ne olduğunu bilmemek ve niçin evlendiğine karar verememektir.

Eş olsun da nasıl olursa olsun, ya da herkes aynı gibi düşünceler yanlıştır.

Namaz kılsın Müslüman olsun yeter gibi ifadeler de yanlıştır. Zira evlenmek kolaydır. Zor olan, evliliği yürütmektir.

Denklik; yaş, ilim, ahlak, zenginlik, aile ve örf gibi tüm şartlarda aranmalıdır. Örf, İslam'a aykırı olmamak şartıyla dikkate alınmalıdır.

Evlenince sadece eş aldığını zannetmek:

Evlilik, sadece iki kişinin evlenmesi de değildir. Evlenince anne-baba, kardeş, akraba ve komşu sayılarımız ikiye katlanır. Yani aileler ve akrabalar da evlenir diyebiliriz. Tabi ki bunların hepsinin yeri vardır ama yine de bütün bunlar, evlenirken dikkate alınmalıdır.

Kendini feda etmek:

Bu, tüm durumlarda doğru bir şey değildir. İnsan, önce, kendi sağlık ve huzurunu temin etmeli, kendi ahlakını ve diğer haklarını muhafaza etmelidir. Kendi mutlu olmayan, başkasına sadece yük olur.

Kendini, eşi ve çocukları için feda etmek de doğru değildir. Zira insanın kendine zulmetmesi de haramdır. Yani kişi, kendine karşı olan haklarını korumakla da mükelleftir.

İnsan İlişkilerinde Sıkça Yapılan Yanlışlar-1

Belki değişir...

İnsanlara fırsat vermek ve nasihat etmek bir vecibedir lakin bunun da bir ölçüsü vardır. Elmadan armut olmaz der ecdat. Yani bir fitratı zorla değiştirmek imkânsızdır. Kalpler Allah'ın elindedir.

Özellikle evlilikte sıkça yapılan bir yanlıştır bu. Evlenince düzelir, evlenince değişir, şu şartlar düzelinece düzelir gibi birçok yanlış fikir; maalesef kendimize ve karşımızdakine zulmetmeyle sonuçlanıyor.

İnsan neyse odur. Hiçbir bahane ya da engel, insan karakterini değiştirmez. Bahane ve engeller geçicidir; karakter ise oturmuştur.

En ufak hatada insanları silmek veya en küçük iyilik yaptığında insanların iyi olduğuna hükmetmek...

Karakter, oturmuş bir yapıdır. Ahlak ise insanın genel durumuna göre olan bir şeydir. Bu yüzden iyi bir insan, en ufak hatası ile karakersiz ya da ahlaksız olmaz. Ahlaktan yoksun birinin de birkaç iyilik yaptı diye iyi olduğuna hükmedilmez.

Bunlardan bir şey olmaz...

Bu da peşin yargılardan biridir. İnsan, denenmeden ve eğitilmeden bilinmez. Maverdi, kötü insanlar içindeki kötü bir insanın, denenmeden kötü olarak kabul edilmesinin yanlış olduğunu; aynı şekilde iyi bir toplumda yaşayan tanımadığımız birine de yine denenmeden iyi olarak hükmetmemek gerektiğini ifade etmiştir.

Yine insanları terbiye etmeden ve onlara emek sarf etmeden haklarında bir karar vermemek gerekiyor.

Aynı şekilde bekâr kimseleri evlendirmeden de onları ahlaksızlıkla suçlamak yanlıştır. Önce evlendiririz; helalinden ihtiyaçları olan şeyleri veririz. Hâlâ ahlaksız tavırlara devam ediyorlarsa ahlaksız olarak niteleyebiliriz ancak.

Ahlakın ölçüsünü dar tutmak...

Toplumda ahlak, sadece namus kavramı üzerinden temellendiriliyor.

İman ve İslam da sadece namaz ve bazı ibadetler üzerinden. Veya sakal veya kıyafet ile insanların dindar olup olmadığına karar veriyoruz.

Oysa ahlak ve iman; bütün bir durumu ifade eder. İnsanların ahlak ve imanının en iyi ölçüleceği yer; “para kazandıkları işleri” ve “menfaatleri”dir. İşinde usulsüz davranan kimse ahlaklı veya dindar olamaz. Aynı şekilde menfaati için her şeyi yapan ve tüm hukuku çiğneyen kimse de ahlaklı ve imanlı değildir.

Üstüne düşeni yapmayan ve özellikle toplumun kendisine emanet ettiği makamın hakkını vermeyen de hain, zalim ve ahlaksızdır.

İnsanlara işlerine göre değil de görünüşlerine ve sözlerine göre muamele etmek...

Aslında yukarıdaki madde, bu hususla alakalı ama yine de önemine binaen ayrıca zikrettik.

Çok güzel konuşmakla iyi usta olunmadığı gibi iyi hoca ya da iyi lider olunmaz. Hocalık, ilim ve ahlak ile edilir. İdarecilik de amel ile edilir.

Makbul insan, topluma olan faydası ve çözdüğü sorunlar ile makbuldür. Yoksa tipi ya da hitabetiyle değil.

Benle irtibatı koparsa daha kötü olacak...

Bu da ilk maddeye benzer bir durumdur. Bazen insanları korumak adına onlarla uğraşır ve onları yanımızda tutarız. Ama şayet bu, bizim yıpranmamıza ve özellikle bizim de o insana benzemeye başlamamıza sebep oluyorsa; tam bu noktada mesafe koymak gerekiyor.

Akraba ve dostluk...

Tüm insanlara karşı asgari insani görevlerimiz vardır. Ama dostluk ve akrabalık, daha fazla sorumluluğu ve özel ilişkiyi gerektirir.

Bu yüzden bizi adaletten ve haktan ayıran bir dostluk ve akrabalık makbul değildir.

Herkes her sırrını söylemek ve herkesle her işi yapmak...

Her insanla dost olunmaz. Her dosta her sır söylenmez. Her tanıdıkla her iş yapılmaz. Aile ve akraba da olsa.

Herkesi kendisi gibi zannetmek...

Herkes, bizim gibi düşünmeyebilir ve bizim bildiğimizi bilmeyebilir. Herkesin niyeti bizim gibi de olmayabilir.

Herkesten aynı şeyi beklemek...

Herkesi aynı seviyede kabul etmek de doğru değildir. Ayrıca insanları birbiriyle kıyaslamak da yanlıştır. Çocuklarımız bile olsa hepsinden aynı şeyi beklemeyiz.

Gereğinden fazla ve yersiz merhamet, zulümdür...

İnsanlara fazla müsamaha gösterip yanlışlarını söylememek, iyilik değildir. Aynı şekilde tavrı konulması gereken yerde tavrını belli etmemek de doğru değildir.

İnsanlara sorumluluk yüklememek ve onları fazla korumak, iyilik değildir...

Özellikle çocukları aşırı korumak ve onlara sorumluluk yüklememek, sıkça yapılan bir yanıştır. Oysa biz her zaman onların yanında olamayacağız.

İnsan İlişkilerinde Sıkça Yapılan Yanlışlar-2

İlişkilerde resmiyet, işlerde laubalilik... Hâlbuki Allah Resulü (S.A.V.); tam tersine davranmıştır. O, ilişkilerinde samimi; işlerinde ise ciddi idi. Sorumsuzluk, hadsizlik ve tembelliğe asla müsamaha etmezdi.

...

Mesafeyi kaldırmak...

Baba olmak, evlat olmak, hoca olmak, öğrenci olmak veya eş olmak; arada mesafe veya hak-hukukun-ölçünün olmamasına sebep olamaz.

...

Aşırı mesafe koymak...

Diğer taraftan gereğinden fazla resmiyet ve mesafe de insan ilişkilerinin kopmasına ve güvenin kaybolmasına sebep olacaktır.

...

Gereğinden fazla değer vermek...

İnsanlar ne ise o kadar değer vermek, hikmetin icabıdır. Bu, kimseyi küçük görmek ya da insanların ayıplarını ifşa etmek anlamına gelmez. Aksine onları fazla övmek, kusurlarını düzeltmeye çalışmak anlamına gelir. Bu yüzden Efendimiz (S.A.V.); “İnsanları yüzlerine karşı övmeyin; yoldan çıkmalarına sebep olursunuz” buyurmuşlardır.

...

Fazla şey beklemek...

Aslında gereğinden fazla değer vermenin bir başka şeklidir bu. İnsanlardan, karakter ve kapasitelerinden fazla şey beklemek de yine üzülmemize ve hata yapmamıza sebep olan şeylerdendir.

...

Hatasız insan aramak...

Her insanın eksik ve faziletli yönü vardır. Mevlâna; “Hatasız dost arayan, dostsuz kalır” derken; insanların hatalarını meşru görmeyi değil; ıslah etmeye çalışmayı ama en ufak hatada da onları terk etmemeyi kastetmiştir.

Bu konuda Mevlâna'nın yanlış anlaşılan bir sözü de; “Ne olursan ol, yine gel” sözüdür. Oysa burada üstad, “gel de ne yaparsan yap”ı değil de; “ne hata ettiysen gel, düzelt, tevbe et, bir daha yapma, iyi insan ol, dost ol”u kastetmiştir.

...

İnsanlardan karşılık beklemek...

İnsanlara iyilik yaparken ya da onlarla herhangi bir ilişki kurar iken, bunun karşılığını beklemek, hayal kırıklığıdır. Zira insanlar, kendilerine yapılan iyilikleri unuturlar. Özellikle en ufak bir yanlışta, geçmişte olan tüm güzel şeyleri silip atabilirler.

...

İnsanlara hak ve hukuka göre değil de hak ettikleri gibi davranmak...

İnsanlar dünyada hak ettikleri gibi yaşamazlar. Allah'ın kendilerine takdir ettiği hayatı yaşarlar.

Bu yüzden insanlara, “şunu şunu hak ediyor” veya “bu kimse bunu hak etmiyor” şeklinde davranmak boşunadır. Bunun yerine kendimize yakışan ve doğru bildiğimiz şekilde davranmak daha uygundur.

Duyulan her sözün ardından gitme...

Çoğu zaman bir topluluk ya da grupta veya ortamda, cahil ya da panik kişinin ettiği sözü, orada bulunanlar ciddiye alır ve buna göre hareket ederler. Böyle durumlarda bu sözün doğruluğunu, kimin hangi şartlarda ve ne için söylendiğini kimse araştırmaz.

...

Menfaat...

Burada belki de en karmaşık olan husus, menfaat meselesidir.

İnsanlar, meşru dairede menfaatlerini düşünebilirler. Ama bu tek taraflı olamaz, hak ve adalete aykırı da olamaz.

Bu yüzden onların menfaatlerine engel olmamak da gerekir. Yani dostun dosttan, meşru dairede maddi-manevi bir kazanım beklemesi, ayıplanacak bir husus değildir. Burada dikkat edilmesi gereken husus, hak ve adalet ile ilgili hususlar ve insanların ihtiyaçlarının karşılanmasıdır.

...

Tahammül edilmeyi ve anlaşılmayı beklemek...

En yaygın sözlerden birisidir “beni anlamıyorsun” ve “bana tahammülün yok” ifadeleri. Oysa insanları kendimize tahammül etmek zorunda bırakmamak esastır. Tabi ki bazen insan, öfkelenir ya da üzülür veya şikâyet eder. Yahut dostuna tavır-naz yapar. Fakat bu, belli şartlarda olmalı ve genel karakter haline gelmemelidir.

...

Halini gözetmemek...

Dost, dostun halini anlar. İlla derdini kendisine söylemesini beklemez. Yani verirken cömert olmak; isterken ise kanaatkâr olmak esastır.

...

Kendinden daha az akıllı ve ahlaklı kişilerle dost olmak...

Bazen bilmeden bazen de bilerek, kendimizden daha az görgülü ve daha bayağı kimselerle arkadaşlık ederiz.

İyi dost, insanı, hem dünyada hem de ahirette saadete götürür. Kötü dost ise madden, manen, ahlaken ve dinen zarardır.

Bilerek kendinden daha düşük dost edinmekle kastımız nedir peki?

Burada kastımız; daha üstün görünmek veya yönetebilmek adına, akılca ve ahlakça daha düşük insanları etrafımızda toplamaktır. Bunun sonu ise hüsrandır. Zira ecdat; “mert düşman, namert dosttan yeğdir” ve “akıllı düşman, akılsız dosttan efdaldır” diyor.

İnsan Menfaatçidir Lakin Adalet ve Hakka Riayet Esastır

Dünyada öncelikli olarak kendimiz için çalışıyoruz. Maddi ihtiyaçlarımız. Manevi olanlar. Güvenlik ve diğer temel kaygılar. Güvenlikten kastımız sadece güncel anlamda olmayıp ontolojik güvenlik ve diğer haklarımızın muhafazası gibi daha birçok husus, güvenlik kaygısına dahildir.

Ahirette de kendimizi kurtarmaya çalışıyoruz öncelikle. Yani bütün bu anlamlarda kendimizi düşünmek meşru.

Fakat yine de burada bilinmesi gereken bazı hususlar vardır:

1. İnsan, evvela kendine faydalı olmalıdır, öncelikli olarak kendini kurtarmalıdır. İlmî önce kendisi için öğrenmeli ve diğer her şeyi de ilk olarak kendisi için yapmalıdır. Tüm diğer meselelerde de durum böyledir. Kendine faydası olmayanın başkasına faydalı olması arzi bir durumdur. Kendini düşünmeyen, başkalarını da düşünmez. Düşünüyor gibi olsa da bu illa başka bir sebepten ya da bilinçsizce olan bir şeydir.

2. Hayatta her şeye, bir şey elde etme ve öğrenme kastı ile bakmak gerekiyor. Hocaya, dosta ve diğer şeylere. Bu anlamda hayat, ticarettir. Dinin de ticaret oluşu, bu anlamdadır. Yani bir şeyler yapar ve tercih ederiz. Karşılığında da bir şeyler bekleriz. Ve asıl önemlisi, bir şey bekliyorsak karşılığında illa bir şeyler vermek gerekiyor.

3. Fakat burada iki temel esasa riayet etmek gerekiyor: Adalet ve hak/hakkaniyet/hakikat.

4. Adalet, kendimiz için istemediklerimizi başkaları için de istememekten başlar ve herkese hakettiği şekilde muamele etmekle devam eder. Buradaki haketmekten kasıt, duygusal veya sübjektif bir durum değil; hak ve görevler dairesinde bir tutumdur. Yoksa haketmek, bize göre değildir. Aksine birinin bir şeyi haketmesi, hak ve hukuk ölçüsünde olur.

5. Hak ve hakikat ise, değerlerimiz ve inançlarımızdır. Yani özetle biz kendimizi düşünürken ana değerlerimize, temel ölçülere ve başkalarının haklarına aykırı davranamayız.

6. İnsanın menfaatçi oluşundan bahsederken aslında üzerinde durmak istediğimiz temel mesele, karşımızdakilerin tutumlarına nasıl tepki vereceğimizdir. Yani biz, bir şeyler yaparken illa bir karşılık bekleriz ve bu karşılık çoğu zaman manevidir. Yani insan, marifet iltifata tabidir ilkesi gereğince anlaşılma ister, teşekkür ve takdir bekler. Fakat bu genelde mümkün olmaz. Yani çoğu zaman takdir ve anlayış görmeyiz. Gördüklerimiz de bazen geçici olur. Hatta bazen yaptığımız iyiliklerin karşılığında kötülük görürüz.

7. Peki, karşılık ve takdir nedir? Karşılık, Mevlâ'dandır ve Mevlâ bu karşılığı dünyada veya ahirette ya da her ikisinde verebilir. Sahip olduğumuz güzel şeyler, aslında birer karşılıktır. Başımıza gelmeyen kötü işler de en büyük takdirdir aslında. Ahirette ise zaten her şeyin karşılığını fazlasıyla alacağız.

8. Yani karşılığı kuldan bekleyen üzülür ve asıl önemlisi Mevlâ'dan karşılık göremez. Ama karşılığı Mevlâ'dan bekleyene karşılık hem dünyada hem de ahirette verilir.

9. Takdir ve teşekkür, duygusal şeylerdir. Önemlidirler ama aslında dünyada moral haricinde pek katkıları olmaz. Zira iltifat, insanın değerini artırmaz. Hakaret ve nankörlük de değerden bir şey eksiltmez. İnsanın değeri neyse odur.

10. Peki, insanın değeri ne iledir? Tabi ki amelleriyle, yani söz, davranış ve güzel işleriyle. Bu güzelliğin arkasındaki şey ise inanç ve ahlaktır. İnsan ölür, ama iyiliği ölmez. Kötülüğü de ölmez ama kötü şeyler, daha çabuk gelir geçer. Bu yüzden insan, iyilikleri hatırlandığı sürece yaşar ve bunun da manevi bir karşılığı vardır. Kötülüğü hatırlandığı sürece de yaşar insan ama kötülükler, yapılan iyilikler kadar değer bulmaz. Zira Allah, adildir ve tarih, Allah'ın bir nevi hükmüdür.

Özetle; insanın kendini düşünmesi ve kendisi için çalışması meşrudur. Ancak bu, hak ve adaletten ayrılmayı gerektirmez. Menfaati kötü yapan şey ise hak ve adaletten aykırı hale gelmesidir.

Sevginin de kötü ve olumsuz hale gelmesi, hak ve adaletten ayrılınca olur.

Dostluk ve akrabalık da şayet insanı hak ve adaletten ayırıyor ise meşruluğunu kaybederler.

Akrabalık, dostluk ve vefaya dair

“Muhakkak ki Allah, akrabaya yardımı emreder.” “Ölülerinizi hayırla yadedin.”

Dostluk... Akrabalık... Vefa... Arkadaşlık... Üzerimizde emeği ve iyiliği olan kimseler... Bütün bunlar, tabi ki Allah Celle Celâlühû ve Fahri Kâinat Efendimiz tarafından tavsiye ve emir buyrulan güzel huylar. Fakat her zaman, sureti haktan görünen şey hak mıdır?

...

1. Ailemize ve akrabamıza karşı olan görevlerimiz, onların diğer insanlardan üstün olmalarından değil; onlarla fazla hukukumuz olmasındandır. Akrabamız, aynı zamanda din kardeşimiz, dostumuz ve komşumuzdur. Buradaki ilişki sayısı, onlara karşı görevlerimizi arttırmaktadır.

2. İyilik ve tebliğ, tüm insanlardır. Burada akraba ya da mümin olmayan ayrımı yapılmaz. Düşmana karşı bile bir hukuk ve yapılması gereken iyilikler vardır.

3. Ancak mesele, hakikat ve adalet olduğunda, durum değişir. Tabi ki iyilik kavramı, çok geniş anlamları ifade etmektedir. Fakat bu ayet-i kerime nazil olduğunda; İslam düşmanı olan amca Ebû Leheb'e ya da yine Efendimizin kâfir olan damadına iyilik ve merhamet şeklinde anlaşılmamıştır.

4. Yani dost, akraba ve veli ile kastedilen ilk anlam; aynı değer ve doğruları paylaştığımız kimselerdir. Yoksa bize düşman olanlar değildir.

5. Tabi ki adaletten şaşamayız ve düşmanımız dahi olsa kimseye zulmedemeyiz. Burada kastettiğimiz ayrıcalık; müsamaha ve dostluk anlamındadır.

6. Yani özetle dostluk ve akrabalık; karşımızdakinin bize zulmetmesine razı olmamızı veya hakkımızı müdafaa etmememizi gerektirmez. Zira hakikat ve adalet ile hakların müdafaası, her türlü ilişkinin önünde ve üstündedir.

7. Bir başka ifade ile; “dostum”, “baba dostu”, “büyüğümüz”, “üzerimizde çok emeği var”,

“geçmişte güzel şeyler yaşadık” gibi hiçbir bahane; hakikati söylememize, hakkımızı müdafaa etmemize veya adaletli davranmamıza engel olamaz.

8. Zaten ayet-i kerimede; Allah’ın düşmanları ile dostluk etmek yasaklanmıştır. Dostluğun yasaklanması, insani ilişkilerin kesilmesi veya adaletten ayrılma anlamına gelmemektedir. Ayrıca hadis-i şeriflerde; hakikate ve adalete aykırı işlerde küsmek ve mesafe koymak, meşru görülmiştir. Yine küsmek, mesafe koymak da diğer hak ve görevlerimiz ihmal anlamına gelmez.

9. Diğer taraftan akrabamız, dostlarımız ve ailemizin; bizi hakikat ve adaletten ayırma tehlikesi taşıdığını da unutmamak gerekiyor.

...

10. Ölülerin arkasından konuşma hususu da yine ifrata kaçılan meselelerdendir. Buna göre hakikat ve adalete aykırı işleri ifşa etmek, meşrudur. Özellikle burada toplumu ve diğer değerlerin menfaati söz konusu ise, kusur ve ayıpları ifşa etmek zorunlu hale gelir.

11. Hadis-i şerifte, her ölünün arkasından konuşulmaz denilmiyor; “ölüleriniz” diyor. Yani hak ve adalet bildiğimiz şeylere uygun, değerlerimize ihanet etmemiş, temel ilkeleri çiğnememiş kimselerin onurlarını muhafaza edin; sırlarını ifşa etmeyin buyruluyor. Yoksa temel değerlere ihanet etmiş, toplumun aleyhinde olmuş, genel maslahatlara aykırı iş yapmış ve bunda ısrar etmiş; hakikat ve adaleti çiğnemeyi adet haline getirmiş ve bu hal üzere ölmüş kimselerin arkasından konuşmak vebal değildir.

12. Fakat yine de bunları dedikodu mesabesinde değil de ehil insanların, ibret ve ikaz maksadıyla uygun bir lisan ile anlatması gerekiyor. Yoksa herkesin, her şeyi, her yerde söylemesi; yanlıştır ve ikaz/tavsiye/tebliğ kapsamına girmez.

13. Peki ya tevbe etmişler ise? Tabi ki tevbe, geçmişi siler. Tevbe edilen kusur, dillendirilmez. Ama ortada bir kul hakkı ya da başka bir bedel var ise bunun ödenmesi gerekir. Yani birinin tevbe etmesi, ona hakkımızı helal edeceğimiz anlamına gelmez. Hak bakidir. Borç ödenmeli; zarar tazmin edilmelidir.

...

Güzel şeylerin hiç mi hatırı yoktur?Evet yoktur. Şayet adalete ve hakikate aykırı ise, hiçbir şeyin ehemmiyeti yoktur.

Allah; hakikat ve adalete aykırı olan her işi siler, imha eder. Zaten her şey fani değil midir?
Dostluklar ve düşmanlıklar bile!
Çünkü dostluklar ve düşmanlıklara sebep olan şeyler de fanidir.

Geriye sadece dünyada hayır işler; ahirette de Allah'ın adaleti kalacaktır...

İnsan, değişmez yani “elma ağacından armut olmaz” ya da “zulüm, nefiste gizlidir”

“Zulüm, nefiste gizlidir. Acizlik onu gizler; güç ve imkân ise onu açığa çıkarır.”

“Kişi, cennetliklerin işlerini yapar yapar; ta ki kaderi galip gelir. Cehennemliklerin işlerini yapmaya başlar ve o hâl üzere ölür. Yine bir kişi cehennemliklerin işlerini yapmaya devam eder. Ama sonuçta kaderde ne varsa o olur ve cennetliklerin amellerini yapmaya başlar ve o hâl üzere ölüp cennete gider” buyuruyor Fahr-i Kâinat Efendimiz.

Kendi değişmemizden endişe ediyor isek; hayırlı ameller işleyerek Mevlâ Teâlâ'dan hidayet istemek gerekiyor. Kendimizi korumanın ve kurtarmanın başka bir yolu yok maalesef. Mevlâ, hidayet vermeyince hidayet olmaz. Kul hidayeti istemeyince de Mevlâ nasip etmez.

Fakat sadece istemek yetmez. Gereğini de yapmak icap eder. Bunun da yolu salih ameldir. Yoksa kimseye kaşına gözüne hürmeten bir şey nasip olmaz. Biz, insanların hayırına çalıştığımız sürece Mevlâ da bize hem dünyada hem de ahirette hayırlar nasip edecektir.

Başkalarının hidayetinde ise ilk bilinmesi gereken şey; insanların iyi veya kötü olduklarının, anne karnında yazılmış olduğudur. İlgili hadisi şerifte bu durum açıkça ifade edilmiştir. Şu halde; insanlar için ne yaparsak yapalım, sonunda kaderde haklarında yazıldıkları şekliyle ölecekler ve bu şekilde hasredilip bu şekilde muamele görecektir.

Kaderde yazılmasının sebebi, bu kulların böyle olacağını Mevlâ tarafından bilinmesidir. Yoksa Mevlâ yazdı diye bu kullar böyle olmazlar. Aksine iradelerinin böyle olması hasebiyle haklarında bu hüküm galip gelir.

Fakat bu durum, bizim tembellik edeceğimiz anlamına gelmez. Zira biz, kendi amelimizden mesulüz. Örneğin bir hasta için şifa aramamak, cinayettir. Fakat hasta ölecekse de şifa aramak buna mani olmaz. Şifa arayan vazifesini yapmış olur. Eğer şifa arar isek, görevimizi yapmış

oluruz. Hasta iyileşirse bunda bizim de hayrımız olur. Fakat görevimizi yapmaz isek o kişinin ölümüne sebep olmuş veya buna teşebbüs etmiş oluruz.

Ayrıca ameller, kaderdeki ayrıntıları değiştirir. Yani kader, genel olarak değişmez ama ayrıntıda değişebilir. Mesela bir kişinin 2020’de ölmesi, öne alınmaz ya da ertelenmez. Kanser olduğunda tedavi olmazsa ise; kanserli olarak yaşar ve bu tarihte ölür. Fakat tedavi arar ise belki şifa bulur ve sağlıklı olarak yaşar ve yine aynı tarihte ölür. Rızık ve evlilik gibi meselelerde de durum böyledir. Kul, gayret etmez ya da karşısına çıkan fırsatları değerlendirmez ise bunun bedelini öder ama yine neticede aynı sonuç hâsıl olur.

Peki, insanın gerçek yüzü **ne zaman** ortaya çıkar? Bu durum bazı şartlar ile alakalıdır: Kulun kötülüğe meyil oranı,

Fırsatlar ve imkânlar,

Şartlar ve diğer engeller, kulun gerçek karakterinin ortaya çıkma sürecini etkilemektedir.

Yani bir başka ifade ile kulun gerçek karakterinin ortaya çıkması bazen uzun zaman alabilir ama bu illa ki bir şekilde kulun kendisi ya da bir başkası tarafından hissedilebilir. Zira genelde bu gibi süreçler küçük şeylerle başlar ya da kul, gerçek yüzünü ufacak ama önemli ayrıntılarla belli eder. Bir astrofizikçinin, “Bazı formüllerimizde milyar kere milyarda bir hata olabilir ama bu hata oranı uzayda çok büyüktür” sözü, konunun anlaşılması açısından anlamlıdır. Yine mesela mermerin, milyonlarca yıl içinde, gözle görülemeyecek kadar küçük ve önemsiz değişiklikler ile oluşması da sürecin önemini ifade etmektedir. Bu durumda hayatımızda önemsiz gördüğümüz bazı şeyler; bizim kurtuluşumuza ya da Allah muhafaza helakimize neden olabilir.

İşte imtihan da tam bunun içindir. Nasıl ki yerin altında, kayalar içinde, yüksek basınç altında elmas, içinde en ufak bir hava kabarcığı kalmayacak şekilde oluşuyor ise; kulun da içindeki en ufak iyilik ya da kötülük, imtihanların **baskı** ve zorlaması altında açığa çıkacaktır. Bu yüzden “zerre kadar iyilik de zerre kadar kötülük de” karşılık bulacaktır.

İşte yine bu yüzden imanda en ufak bir taviz yoktur. Ama amelde bazı hatalar olabilir. Zira amel, süreçtir ve arazdır. İman ise özdür. İmtihanlar fazlalıkları silerek özün ortaya çıkmasını sağlayacaktır.

Şu halde niyet ve imandaki en ufak bir kusura müsamaha etmemek gerekiyor.

Karşımızdakini kendimiz gibi zannetmek, hüsnü zan değildir

Tabi ki hüsnü zan emredilmiştir. Tabi ki art niyet, gıybet ve gizli kusurları araştırma yasaklanmıştır. Fakat her meselede olduğu gibi burada da bazen ifrat ve tefrite kaçılmaktadır. Diğer yazılarımızda da ifade ettiğimiz gibi hakikat tektir ama batıl çeşitlidir. Bu yüzden yanlışın her karşısında olan şey, doğru kabul edilemeyeceği gibi taraflardan birinin haksız olması, diğerini haklı kılmayacaktır.

1- Karşıdakini kendi gibi zannetmenin en yaygın şekli, herkesin her şeyi bildiğini zannetmektir. Oysa biz, herkesin bildiğini bilmeyiz. Herkes de bizim bildiklerimizi bilemez. Özellikle gençler, çocuklar ve öğrenciler ile bir de konunun muhatabı ve uzmanı olmayan kişilerin, o konu hakkında eksik ya da yanlış bilgi sahibi olduklarını ve hatta konuyu ilk defa duymuş olabileceklerini hatırd tutmak, hem faydalı hem de üzülmemize veya hayal kırıklığına uğramamıza mani olacaktır. Yani karşıdaki ilk defa görüyormuş gibi ta en baştan ve ayrıntıları ile anlatmak, nasıl olduğunu göstermek icap ediyor.

2- Bir başka yaygın olan zan, karşılaştığımız her şeyde gerekçe aramaktır. Bunun da en bilinen şekli; “acaba falanca niye böyle yaptı?” ve türevleri gibi sorulardır. Bu soruyu, özellikle, muhataplarımız saçma, anlamsız ya da kendisine bile zararlı olan kötü şeyler yaptığı zaman sorarız. Özellikle karşıdaki, saçma veya zararlı bir iş yaptığında şunu unutmamak gerekiyor: İnsanların çoğu, maalesef, düşünmeden, akıllarına ilk gelen şeyi yapıyor ve hatta başka zamanlarda, aynı konuda farklı kanaatler belirtip farklı davranıyorlar. Şu halde “acaba bunu niye yaptım” diye soran bir insan, zaten saçma ve zararlı bu işi yapmayacaktır. Yani karşıdakiler, çoğu zaman, düşünmeden hareket etmiş olabilirler. Bu yüzden de “acaba niye böyle” sorusunu sormak yani her şeyde mantık ya da mantıklı gerekçe aramak, çok da mantıklı değildir. Tabi yine de anlamaya [çalışma](#) hakkımız vardır ama böyle yapmakla sadece kendimizi yormuş ve üzmüş oluruz.

3- Hüsnü zannın bir başka tezahürü, karşıdaki kendimiz gibi zannetmektir. Konuyu çok uzatmadan, ANADOLU İNSANININ ve EHLİSÜNNET MENSUBU kardeşlerimizin, karşıdaki herkesi, kendileri gibi açık sözlü ve saf dil zannetmeleri sıkça karşılaşılan bir durumdur. Özellikle siyasi, ekonomik ve dini meseleler başta olmak üzere her konuda hassas, bilgiye dayalı ve tedbirli davranmak icap etmez mi? Yani iyi niyetli ve hüsnü zan sahibi olmakla aldanmak ve kandırılmak başka şeydir. Mümin, BENZER meselelerde, ancak bir kere kandırılabilir.

4- Suizan ve gıybetten korunma korkusuyla şahitlikten kaçınmaktır. Tabi ki suizan, gıybet ve kusurların/günahların/hataların araştırılması menedilmiştir. Ama üçüncü kişileri ve özellikle birden fazla insanı ilgilendiren meselelerde, bilgisini saklamak tevazu olmadığı gibi konuya muhatap olan kişilerden, konu veya sorumlular hakkında sahip olduğu her türlü bilgiyi gizlemek de hüsnü zanla alakalı değildir. Şahitlik yapmak vacip olduğu gibi bildiğini söylemek

de farzdır. Tabi ki zaman, şart ve muhatabı dikkate alarak. Özellikle kötü niyetli kimselerin ifşa edilmesi, ama bunun o kişiyi reklam veya rencide etmek maksadıyla yapılmaması, esastır. Şayet birileri, bizim bildiğimiz şeylerden dolayı zarar görecektir ise ve biz de bu bilgileri saklayarak bu zarara engel olmamış isek, o zarar ve kötülüğe bir şekilde destek vermiş oluruz.

5- Fakat şahsi meselelerde, karşımızdakini, kendimiz gibi zannetmemiz veya karşımızdakinin de bizim gibi düşünmesini istememiz, meşrudur ve hatta bazen tavsiye edilmiştir. Özellikle de güzel işlerde. Mesela biz cömert isek, karşımızdakinin de cömert olduğunu varsayarak, onu hayırlı işlere teşvik etmek ve cömert değilse de cömert olmaya teşvik etmek gibi.

6- İyi insan, bizim sevdiğimiz kişi değildir. İyi insan, iyi işler yapan kimsedir. Bizim sevmediğimiz kimse de illa kötü değildir. Aynı şekilde kötü kimse de kötü işler yapan kimsedir. Yani bizim insanları sevmemizle onların kötü ya da iyi olmaları arasında her zaman doğrudan bir ilişki yoktur.

7- Ayrıca bir alanda iyi bildiğimiz kimse, her alanda iyi olmayabilir. Bu yüzden insanları, denemek icap ediyor. Denenmemiş insanı, iyi ya da kötü veya dost ya da düşman olarak kabul etmek hem kendimize hem de karşımızdakine zulümdür.

8- Her iyi kabul edilen insan ile biz de dost olmak veya iş yapmak zorunda değiliz. Bazı kimseler yakından iyi, bazıları ise uzaktan iyidir. Yani bazen, yakın olup kötü olma ihtimaline karşı, uzak olup iyi olmak, ama o kimseye faydalı olmak şartıyla, daha uygundur.

Sevginin ölçüsü ve göstergesi nedir/ne olmalıdır?

SEVİYORUZ, seviliyoruz. Sevmek ve sevilme istiyoruz. Hakkımız olduğunu düşünüyoruz. Anlaşılma ve değer verilme istiyoruz. Ve daha bir sürü şey...

Hatta sevginin meşru ve ilahi bir şey olduğuna da inanıyoruz. Anne babamızı, eşlerimizi, çocuklarımızı, mal ve makamımızı ve daha birçok şeyi seviyoruz.

Fakat hiçbir zaman, istediğimizi elde edemiyoruz. Ve bu yüzden de huzursuz oluyoruz. Hatta bazen de katı ve merhametsiz.

1. Dünya cennet değildir. Yani burada her istediğimiz olmaz. Dünya mükemmeldir ama bir imtihan yeri olarak mükemmel.
2. Sevginin bazı ölçüleri vardır:
 - Hiçbir şeyi Allah'tan, Resulünden ve diğer mukaddes şeylerden daha fazla sevmeyiz.

- Sevgi, Allah'ın ölçüsüne uygun olmalıdır. Yani nefsimiz için değil Allah helal kıldığı veya emrettiği için sevmeliyiz.
 - Ayrıca sevgi, Allah'ın emirlerine aykırı olmamalıdır.
 - Son olarak sevgi, Allah'ın koyduğu sınırdan fazla olmamalıdır. Yani her şeyin ifrat ve tefriti zararlı ve yasak olduğu gibi sevginin aşırılığı da zararlıdır.
1. Bu şartlara uyulduğunda sevgi meşru ve hatta emredilmiş bir husustur. Sevgisizlik ve merhametsizlik, Allah ve Resulü tarafından kötü görülen işlerdendir.
 2. Herkes, kendine yakışanı yapar. Yani bizim sevgi veya nefretimiz, karşımızdakine göre olamaz. Doğru biliyorsak severiz. Yanlış görüyor isek nefret ederiz. Doğru ve yanlışın kaynağı, nefsimiz değil dinimiz ve aklımızdır.
 3. Sevgi, hak ve hukuka mani olamaz. Hak ve hukuk da sevgiye mani değildir.
 4. Sevgi, kolay elde edilemez ve kolay da zail olmaz. Kolay olan ve kaybolan şey, sevgi değil tutkudur.
 5. Yani insanlarla iletişim kurmadan ve hatta sorun yaşamadan onları çok sevdiğimizi söylemek, sadece bir hayalden ibadettir.
 6. Gerçek dostların sayısı azdır. Ayrıca herkesi sevmek ve herkes tarafından seilmeyi beklemek de yanlıştır. Zira insanlar çeşit çeşittir ve herkes tarafından sevilebilmek demek bu çeşitli insanlara uyum sağlamak yani onların ortamına uymak demektir. Oysa insan, kendi olmalı ve sürekli kendine yakışan şekilde davranmalıdır.
 7. Bu durumda mutlu insan, birçok tanıdığı olan kimse değildir.
 8. Ve yine bu durumda gerçek değerli insan, iyi insanların, iyi ölçülere göre sevdiği insandır.
 9. Sevginin göstergesi, sevdiğimiz kişilerin dünya ve ahirette mutlu olmasını sağlamaktır. Tabi ki hediye ve diğer şeyler de meşrudur ve sevgi ifadesidir. Fakat sevginin gerçek sonucu; sevdiklerimizin şahsiyetli, ahlaklı, kararlı, imanlı ve gerçek birer kul olmaları için mücadele etmektir.
 10. Yani bir başka ifade ile örneğin çocuklarımıza her istediklerini almak veya çocuklarımızın her dediğini yapmak, sevgi değildir. Eşlerimiz, anne babamız ve diğer insanlar için de durum böyledir.
 11. Hatta çocuklarımızın ve eşlerimizin her istediklerini yapmak, onlara zulümdür. Zira böyle bir hareket, hem onların hayata hazırlanmasına engeldir hem de sevdiklerimizin nefislerine göre hareket etmelerini teşviktir. Oysa hayatta zorluklar ve sıkıntılar vardır. Ve insan olarak bize düşen aklımıza göre yani planlı ve bilinçli hareket etmektir.

12. Peki, o zaman çocuklarımızı ve eşlerimizi veya diğer kimseleri sevmek neyi ifade etmektedir? Tüm yukardaki maddeleri dikkate alarak şunu söyleyebiliriz: Çocuklarımızı sevebiliriz. Onlarla mutlu oluruz. Ve hatta olmalıyız. Zira bu hem görev hem de dünya nimetidir. Fakat ölçülü ve yerinde olmak, hak ve sorumluluklarımızı ihmal etmemek şartıyla. Aksi halde sevgi yalandır.

Dostluk da düşmanlık da, duruş iledir

Bu yazıyı; sadece belli bir toplumu ya da belli mekânları, genelleme yaparak, dost veya düşman kabul etmenin bazı sakıncalarını ifade etmek için kaleme almayı düşündük.

Dostluk, sadece sözden ibaret bir durum değildir. Dostluk, bedel ve fedakârlık ister. Aksi halde her şey hayalden ve güzel sözden ibaret olur ki bu hem israf hem de yalandır. Her meselede olduğu gibi dostluk meselesinde de amel defterimizi ecirle doldurma gayreti içinde olmalıyız.

İnsanların önünde ya da arkasında veya karşısında olmak değil yanında olmak esastır. Yanında olduğumuzda; hatalarını düzeltir, doğrularına ise destek oluruz. Arkada olan, arkadan vurur; önünde olanın ise çoğu zaman karşıda durma ihtimali vardır. Bu yüzden aslanan yan yana olmaktır.

Abdülvahap Hocamızın ifadesi ile “insanları sevmek için de dövmek için de onları kucaklamak yani onlara yakın olmak esastır.”

Fakat yine de insanların durduğu yerden çok duruşunun önemli olduğunu hatırlatmak istiyoruz. Bir insan, yanımızda durup bizden görünebilir. Fakat söz, fiil ve eylemleri ya da eylemsizlik ve ihmalleri, düşmanlarımızın işine yarayabilir. Bu durumda böyle bir kimsenin bizim safımızda yer aldığını söylemek mümkün değildir.

Dostluğun ve düşmanlığın arası yoktur. Bir kimse ya dosttur ya da düşmandır. Aksi halde münafık olur. Yine bir kimse ya haktan yanadır ya da batıldan yana. Hakkın yanında yer almayan kimse tarafsız değil batıldan yana olmuş olur. Hak için çalışmayan kimse de dolaylı olarak batıla hizmet etmiş olur. Yine dost olmayan ve dostunun yanında yer almayan kimse, düşmandan yana olmuş olur.

Dostluk veya düşmanlık, bir kabile ya da bölgeye göre olmaz. Nice iyi insanlar içinde kötüler olabileceği gibi nice düşman içinde kalmış dost da olabilir. Bu yüzden genelleme yapmak yanıltıcı olabilir. İnsanları sınamak ve onlara birkaç kez fırsat vermek gerekir.

İnsanlarla dost olmanın da düşman olmanın da sebepleri ve usulü olmalıdır. Dostluğun gereğini ispat etmeyenler, gerçek dost olarak kabul edilemez. İnsanların gerçek şahsiyetleri, zor anlarda ya da gafil anlarda zuhur eder. Komşuluk ve akraba ilişkileri de böyledir. Birlikte iş yapmayan veya birlikte bir meselenin üstesinden gelmeyen kişilerin ilişkileri yapmacıktır. Bu durumda bir alanda duruşunu bilmediğimiz kişilerle o alanda büyük işler yapmamak gerekiyor. Örneğin daha önce hiç paraya dayalı bir ilişki kurmadığımız birisiyle büyük ticari ilişkilere girilmez.

Dostlukta da düşmanlıkta da aşırı gitmemek, Efendimizin SAV emridir. Zira dost ile birgün düşman olma ihtimali vardır. Düşmanın da birgün dost olması mümkündür. Dosta tüm sırları vermek de düşmanla tüm bağları koparmak da yanlıştır.

Dostlarımızı niye kaybediyoruz ve düşmanlarımızla nasıl dost oluruz? Yani bu durumda şahsiyetimizi ayaklar altına almış olmaz mıyız? Veya sahip olduğumuz iyi şeyleri ne uğruna kaybedeceğiz? Tabi ki Allah rızası ve cennet için. Allah, bize cenneti verme karşılığında mallarımızı, canlarımızı ve sahip olduğumuz her şeyi istemektedir (bkz. Tevbe Suresi, 111. Ayeti kerime).

Özetle, veren de alan da Allah'tır. Dostumuzu veren de dostlukların hangi amaçla ve hangi kurala göre olacağını beyan eden de O'dur. Gerçek dost da O'dur. Gerçek dostluk ise mahşerde olacaktır. O yüzden kaybettiklerimize üzülmemek ve kazandıklarımızı hak ettiğimizi düşünmemek, kader inancının gereğidir.

Son olarak, kendimizden daha ahlaklı ve daha üstün kişileri dost seçmek önemlidir. İnsanı en iyi muhafaza eden ve en iyi geliştiren şey, iyi dostlardır. Yanımızda kendimizden daha akıllı ve yetenekli dost istememek, gururdur ve sonu hüsrandır. Bu yüzden ecdat; ahmak dostun, düşmandan daha zararlı olduğunu, akıllı düşmanın ise akılsız dosttan daha hayırlı olduğunu ifade etmiştir. Zira düşmanın ne yapacağı bellidir. Ama ahmak ya da art niyetli dostun ne yapacağına dair tedbir almak mümkün değildir. Özellikle kamu görevi verdiğimiz kişilerin de üstün ve faziletli olması önemlidir. Sırf bize tabi olsunlar ve bizim kontrolümüzden çıkmasınlar diye şahsiyetsiz ya da vasıfsız kişileri yanımızda toplamak yanlıştır. Gerçek idareci; güçlü kişileri kontrol edebildir. Ve idarecilik de zaten etrafındakileri güçlerden ve değerlerden en iyi şekilde istifade edebilmektir.

NOT: Bugün saat 12:00-13:00 arası Moral FM'den Perşembe günü yayınlanmış olan "İslam ve Bilim" konulu programımız tekraren yayınlanacaktır.

Evlilik sadece duygusal bir durum değil aynı zamanda bir akit yani sözleşmedir...

Bu sorunun cevabını tabi ki biliyoruz. Zira Allah'ın emri ile evleniyoruz. Bu kısmı hepimiz kabul ediyoruz fakat birçok eylem ve tutumumuz, maalesef bunun aksini gösteriyor.

Zira bazılarımız evlenmiyor. Aradığı şartları bulamadığını ya da elektrik alamadığını söyleyen çok. Bazıları ise geç evleniyor. Okul, iş, kariyer, aile, aradığı şartları bulamama veya daha başka sebepleri ise buna gerekçe olarak gösteriyor çoğu.

Bazıları ise evliliği yürütemiyor veya yürütse de eşine zulmediyor. Zulmü sadece siyasi veya askeri yahut ekonomik olarak görüyoruz bazen. Oysa Allah'ın emrine veya kul hakkına aykırı her iş, zulüm.

Bu yazımızda evlilik ile alakalı bazı kavramlara birkaç cümle ile değinmek istiyoruz.

Evlilik, sünnettir. Bazı şartlarda ise vacip olur. Yani her halükarda nikâh, bir tercih değil Allah ve Resulü'nün emridir. Bir başka ifade ile evlilik, sadece sevgi veya arzu meselesi değildir.

Yine haramdan korunmak ve neslimizi devam ettirmek için evleniriz. Böylece de Allah'ın emrini yerine getirmenin karşılığını dünyada bu şekilde almış oluruz.

Aile fertlerine gösterdiğimiz ilgi ve merhametin karşılığında Mevla da bize dünyada da ahirette de merhamet edecektir. Aile fertlerinin iaşesini temin etmek ise hem en büyük sadakadır hem de rızkın artmasına vesile olan bir berekettir.

Aile fertlerinden çektiğimiz eza ve cefa, bazı günahlarımızın kefaretidir ve ayrıca ahrette derecemizin artmasına da vesiledir.

Evlilik, bir akit yani anlaşma ve sözleşmedir. Yani duygusal bir tutum veya başka bir şey değildir.

Bu durumda evliliğin gereklerini yerine getirmek bir tercih meselesi değildir. Zira her akit, hak ve sorumlulukları doğurur. Bu durumda eşlerin ve tüm aile fertlerinin, birbiri üzerinde hakkı ve birbirlerine karşı sorumlulukları oluşur. Yani canımız istediğimiz zaman baba ya da eş; istemediğimiz zaman da başka biri olamayız. Akit devam ettiği sürece, vazife ve haklar da devam eder.

Akitlerin gereğini yapmamak hem isyan yani günah, hem kul hakkı hem de emanete ihanettir. İhanet ve zulüm, cezası hem dünyada hem de ahrette çekilecek günahlardandır. Ve asıl acı olan, hain ve zalime dünyada verilen ceza, ahretteki cezayı hafifletmemektedir.

Evlilik bir akit yani anlaşma olduğuna göre asgari şartlar oluştuğunda evlilik de gerçekleşir. Yani mükemmel bir eş veya mükemmel şartlar diye bir şey söz konusu değildir. İnsan, karşısına çıkan şartları en iyi şekilde değerlendirmekle mükelleftir. Asgari şartlar elde edildikten sonra daha fazlasını aramak, vakit kaybıdır. Her iş için aynı durum geçerlidir. Şartlar elde edildikten ve karar verildikten sonra bu kararın gereğini yapma sorumluluğumuz vardır ve her sorumluluktan da hesaba çekileceğimizi unutmamalıyız.

Bu durumda evlilik akdinin sona ermesi de yine bu hak ve sorumlulukların ihmal durumunda meşru ve makul olur. Aksi halde duygusal ya da indî sebepler, akdin sona ermesini makul göstermez. Ticaret veya diğer sözleşmelerde de aynı kaide geçerlidir. “Bugün kendimi iyi hissetmiyorum” gibi bahanelerle, ticari anlaşmalar ve sözleşmelerden vazgeçmek, adamlık değildir.

Son olarak sevgi, aşk ve merhamet kelimelerine dair de birkaç söz söylemeyi arzu ediyoruz. Sevgi, hem iman hem de evlilik için gereklidir. İman etmek irâdî bir durumdur ama imandan zevk almak, hadisi şeriflerde meşru görülmüş hatta emredilmiştir. Yine Allah ve Resulü'nü severiz. Eşimizi ve çocuklarımız sevmek de tavsiye edilmiş ve meşru görülmüştür. Ancak hak ve sorumluluğun geçerli olmadığı bir sevgi ancak aşk veya kuruntudur. Aşk ise abartıdır ve tutkudur. Bazen de hak ve sorumluluktan uzak bir sevgi, bencillik veya kibir olur. Özetle, sorumluluklarımıza riayet etmediğimiz zaman sevgi, zulme dönüşmektedir. Ve böyle bir sevgi iddiası ancak bir hayal ya da yalandan ibarettir.

Merhamet de hak ve sorumluluğa mani değildir. Ayrıca yanlışça göz yummak ya da zulme tahammül etmek, merhamet değildir. Bilakis zulüm ve günah cehenneme götürdüğü için; zalime engel olmamak ya da vazifelerin ihmal edilmesine göz yummak, bu kişiye en büyük merhametsizlik olur.

Farklı Olmak ve Farklı Görmek

Hem imtihan gereği hem de dünya hayatının devamı için

insanlar, cinsiyet, kabiliyet, fiziki ve diğer özellikler gibi birçok konuda

farklı yaratılmışlardır. Evlenip birbirini tamamlasınlar diye insanları

kadın-erkek diye yaratan Allah tır. Birbirlerinin işlerini görsünler diye

farklı meslekleri öğreten, insanlara farklı yetenekler veren de Cenâbı

Mevlâ dır. İnsanlar tanışıp kaynaşsınlar, birbirlerinin eksikliklerini

tamamlasınlar diye farklı milletler var eden de O dur. Şu halde;

1. Türk, Kürt olmak hatta Hıristiyan veya Müslüman olarak

doğmak bizim elimizde olmadığı için bunda ayıplayacak ya da utanacak bir durum

yoktur. Aslolan nerede olduğumuz/nerden geldiğimiz değil ne yaptığımız ve ne

yapacağımızdır.

2. Nerden geldiğimizle övünemeyiz. Fakat İslam için

yaptıklarımızla övünüp evlatlarımıza kendi akrabalarımızın ve kendi

milletimizin yaptıkları şeyi örnek olarak verebiliriz. Zira hayırlı işlerde

yarışmak meşru kılınmıştır. Örneğin

Türk milleti olarak, ecdadımızın 1.200 sene İslam a hizmet etmesi, İslam

düşmanlarına karşı koymaları ve ehli sünnetin hâkim olması için gayret

etmeleriyle övünebiliriz. Hatta bununla övünmeli ve evlatlarımıza/yeni

nesillere bunları örnek olarak sunmalıyız.

3. Allah Teala, her millete farklı bir yetenek ihsan

etmiştir. Milletlere düşen; bu farklı özel yeteneklerin tespit edilmesi ve bu

güzel taraflarını İslam ın ve diğer insanların hizmetlerine vermeleridir.

Örneğin Türkler savaşçı özelliğe sahiptir. Ecdat, Türkmen aşiretlerinin bu

özelliklerini İslam a hizmet için yönlendirmiştir. Allah hepsinden razı olsun.

Yine Araplar misafirperverlik ve sadakatleri ile tanınmıştır. Eğer insanların yeteneklerini

güzel ve hayırlı işlere yönlendirmezsek; bu özellikler kötü şeylere hizmet edecektir. Oysa Allah Teâlâ, hiçbir şeyi gereksiz yaratmamıştır. İnsandaki öfke ve kıskançlık gibi olumsuz duyguların bile hikmeti vardır. İnsana düşen vazife, öfkelerini Allah ın öfkelendiği şeylere yönlendirmektir.

4. İnsanların farklı ideolojik tutumları ve meşrepleri de aslında rahmettir. Zira hayatın çok çeşitli alanları vardır. İnsanlar da farklı şeylere meyillidirler. İslam tarihi boyunca tasavvuf ehli insanlar, farklı fitrattaki farklı insan gruplarına hitap etmiştir. Kimi tarikatlar esnafa hitap ederken bazı tasavvuf grupları askerlere yönelik hizmet vermişlerdir. Eğitimle ve sosyal hizmetle ilgilenen hatta insanlara iyilik yapmak maksadıyla hastaneler kuran ve yol güvenliği sağlayan gruplar da olmuştur. Bu yüzden halkımız da bu farklılıkları bir çatışma konusu yapmamalı; bütün bunları rahmet, hizmet ve işbirliği için fırsat olarak görmeli ve kullanmalıdır.

5. Devletimize düşen de farklılıkları hizmet ve topluma yarar olarak kullanmaktır. Örneğin Osmanlı devleti için, Germiyanogullarının ilhakı Osmanlı da denizciliğin gelişmesi açısından önemlidir. Çandarlı ve Karamanoğulları beyliklerinin ilhakı ile Osmanlı devleti siyasi olarak güç kazanmıştır. İstanbul un fethi ve Bizans ın fethi, devlet için kültürel ve mimari alanda çeşitli gelişmelere sebep olmuştur. Rum ustalar ve mimarlar, devletin her köşesinde imar faaliyetinde bulunmuşlardır. Ermeniler, yıllarca devletin mali işlerinde hizmet vermişlerdir. Yahudiler, ekonomik ve siyasi

faaliyetlerde kullanılmıştır. Özellikle Yahudilere verilen ticari imtiyazlar;

Yahudilerden uluslararası ilişkiler ve istihbarat konusunda istifade etmeye yöneliktir.

6. Evlilikte farklılıklar, rahmet ve berekete örnektir.

Evlenerek yeni akrabalar ve yeni dostlar ediniz. Farklı kültürler ve adetler öğreniniz.

7. Seyahat etmek, İslam tarihi boyunca ilimle ve hizmetle

uğraşan kişiler için adet haline gelmiştir. Gezerek farklı kültürler, farklı

insanlar ve farklı beldeler görülmüştür. Farklı insanlardan bir şeyler öğrenmek

ve geçmiş insanlardan ibret almamız için Allah Teâlâ bize yeryüzünde gezip

dolaşmamızı tavsiye buyurmuşlardır. Farklı yerler, farklı hizmet alanları için de birer fırsat olarak düşünülmelidir.

8. Kâinata çeşit çeşit varlıklar vardır. Hatta aynı tür

varlık içinde çok çeşitli sınıflar vardır. Örneğin insanlar kavimlere ve

milletlere, kavimler aşiretlere ve ailelere ayrılmıştır. Hatta bugün yeryüzünde

yaşayan milyarlarca insan, neredeyse birbirine hiç benzememektedir. Allah

Teala nın varlıkları farklı ve çeşitli yaratması; bir imtihan ve rahmet olmanın

yanında; ayrıca Allah Teala nın kudretine ve ilmine de delalet etmektedir.

Dillerinizin ve renklerinizin farklı olması, Allah ın mucizelerinden ve

(sıfatlarının) delillerindedir. ve

Gece ve gündüzün birbirinden farklı olması ve uzayıp kısılmasında da göklerin

ve yerin yaratılışında da takva ehli kimseler için nice hikmetler ve mucizeler vardır. Ayeti kerimeleri buna işaret etmektedir.

O halde; gerek devlet gerekse millet olarak, insanların dil, davranış, ırk ve renk, cinsiyet, yaş, eğilimler ve mesleklerinin farklı oluşunu bir çatışma ya da kavga sebebi olarak görmemeli; bunların hem birer imtihan hem de birer imkân olduğunu bilmeliyiz. Bütün bu farklılıkları güzelliklere dönüştürerek dünya ve ahirette bize yararı olacak işlerde bu farklılıklardan istifade etmeliyiz.

Unutmamak gerekir ki kâinattaki her şey orijinaldir ve güzeldir. Her insan da orijinaldir ve farklı bir güzelliği taşımaktadır. İnsanların aynı düşünmelerini ve aynı olmalarını beklemek hem tabiata aykırıdır hem de Allah Teâlâ'nın yaratılışına karşı gelmektir.

Yine unutmamak gerekiyor ki insanları bu şekilde farklı beden ve karakterde yaratan Mevlâ Teâlâ'dır. Bize düşen her şeyi olduğu gibi kabul edip olduğu gibi beğenmektir. İnsanların yaratılışlarında kusur ya da eksiklik görmek; Allah Teâlâ'nın nimetlerini beğenmemek ve O'na karşı isyan etmektir.

Ey insanlar! Sizi bir erkekle bir dişiden yarattık. Ve tanışıp anlaşasınız diye sizi kabileler ve aşiretler olarak ayırdık/yarattık.

Allah, kiminize kiminizden daha çok rızık/zenginlik

verdi.

Sizi yeryüzünde halife olarak yaratan/tayin eden ve

imtihan olsun diye bazı konularda kiminiz kiminizden üstün yaratan Allah tır.

İnsanların geçimlerini biz tayin ettik ve aralarında biz

paylaştırdık. Birbirlerine hizmet edip iş gördürsünler diye de onlara farklı

farklı kabiliyetler/dereceler verdik.

Erkekler kadınların koruyucusu ve idarecisidir. Bunun

sebebi, erkeklerin kadınlar için mallarını harcamalarıdır. Biz, insanları bazı

yönlere birbirinden farklı yarattık.

Toplumsal algı, hakikatin ölçüsü değildir

“Bahane üretmek” ile ilgili yazımızda; insan aklının iyi-kötü, güzel-çirkin, hak-batıl, adalet-zulüm ve faydalı-zararlı ayrımlarını yapabileceğinden; fakat şahsi eğilimler, eğitim, aile ve çevre gibi bazı etkenlerin aklın çalışmasını etkileyeceğinden bahsetmiştik. Bu yazımızda söz konusu olumsuz etkilerden birisi olan ve son zamanlarda oluşturulan/oluşturulmaya çalışılan, gerçeklerin görülmesine engel olan ve “rüzgar”, “mahalle baskısı”, “toplum psikolojisi”, “sosyal veya toplumsal algı” veya “sansasyon” gibi değişik adlarla anılan “kaynağı belirsiz olan ama etkisi geniş çaplı olan” veya “akıllı insanların kendilerinden daha düşük seviyedeki insanlar tarafından ortaya atılan görüş ve tartışmalara kapılıp gitmesi” olarak tarif edebileceğimiz mesele hakkında birkaç söz söylemeyi arzu ediyoruz.

Nuh (AS); kendi döneminin insanlarıncı ailesine, eşine ve oğluna söz geçiremeyen biri olarak gösterilmek yani itibarsızlaştırılmak istenmiştir. Oysa o, davasını ailesinden üstün tutmuş ve ailesine rağmen hak bildikleri uğruna mücadele etmiştir.

Şuayb (AS); toplumda huzursuzluk çıkarmak ve ekonomik sistemi bozmakla itham edilmiştir. Oysa Hz. Şuayb’ın amacı insanları, ticarete dürüst olmaya davet etmektir.

Lut (AS), toplumun değerlerini benimsememekle itham edilmiştir. Oysa onun amacı, toplumu madden ve manen felakete sürükleyen ahlaksızlıklarla mücadele etmektir.

Musa (AS); Firavun'un zulmnde kurtarıp Sina'ya kaçırdığı İsrailoğulları tarafından, yurtlarını kaybetmelerinin ve devletle aralarının bozulmasının faili olarak grlmştir. Oysa Hz. Musa'nın amacı, insanlara inançlarını insanca yaşayabilecekleri bir hayat sunmaktır.

şuayb ve Yakup (AS) da itibarsızlaştırılmak istenmiş ve cehaletle ya da bunamakla itham edilmişlerdir. Bunun sebebi ise bu peygamberlerin, insanların ufuklarının erişemeyeceği hakikatleri dile getirmeleridir.

Yunus (AS) de dönemindeki insanlardan bir teki tarafından bile anlaşılmamış ve bu yüzden kavmine küsmüş bir peygamberdir.

Hız. Zekeriya (AS); kendi kavmi tarafından, Hız. Meryem (AS) ile zina ettiği iftirasıyla şehit edilmiştir.

Hız. İsa (AS); Yahudiler tarafından, kudretli Roma imparatorluğuna karşı masum halkı kışkırtmak ve onların zulüm görmesine sebep olmakla itham edilmiştir.

Efendimiz Muhammed (SAV); mahalledeki üç beş genci etrafında toplayarak huzursuzluk çıkarmaya ve kendini ispat etmeye çalışan, makam ve mevki elde etmeyi amaçlayan biri olarak lanse edilmeye çalışılmıştır.

Yani anlaşılamamanın ya da yanlış anlaşılmanın veyahut da itham edilmenin tarihi, insanlık tarihiyle yaşıttır. İblis'e göre de şeytan olmasının tek sebebi Hız. Adem'dir (AS). Yine Kabil'e göre kendisi aslında Habil'i öldürmeyi istememiş fakat Habil öldürülmeyi hak etmiştir.

Özetle;

Hakikatin ls, çevremizdeki insanlar ya da hocalarımız veya metbularımız değil hakikatin kendisi ve hakikatin sahibidir. Hakikatin ölçüsünü başka yerlerde arayanların varacak oldukları bir menzili ve hakikatleri olmadığı gibi şahsiyetleri de yoktur.

Mühim olan, insanları değil kalbimizi ve o kalbin sahibini razı etmektir. Herkesi memnun etmek isteyen, kimseyi memnun edemediği gibi kendisini de Hakk'ı da memnun edemez. Ayrıca herkesi memnun etme hayalinin yegne sonu, hayal kırıklığıdır.

Hakikat ehlinin kaderi yalnızlıktır ve dava ispat ister. Bu yüzden “davası olan belalara hazır olsun” buyuruyor Fahri Kainat Efendimiz Sallallahu Aleyhi ve Sellem.

Kaynağı ne olursa olsun, bu algıların peşinden koşmanın hiçbir bahanesi yoktur. Cehalet, mazeret gibi kabul edilse de aslında vebaldır ve sadece sorumluluklarımızı arttırmaktadır. Zira hata eden mesuldür fakat hatayı bilmediği için işleyenin, özrü kabahatinden büyüktür.

Akıbet salih kullarıdır. Yani Mevla, salih kulları dünyada iken temize çıkardığı gibi ahirette de zaten nihai adalet tecelli edecektir. Salih kulun sahibi de savunucusu da intikamını alacak olan da Yüce Mevla’dır. Mevla, Yusuf ve Meryem (AS)’nin adlarını temize çıkarmıştır. Habil’in de adı temizdir ve bütün katillerin vebali de Kabil’edir.

İnsanlık tarihinde hainler, zalimler ve müfteriler; kendi ettikleri kendi başlarına gelmeden, canları bedenlerinden ayrılmış değillerdir.

Atalarımız; “Öfke eken zarar biçer.”, “Keskin sirke küpüne zarardır.” ve “Kılıçla yaşayan kılıçla ölür.” diyor.

Bir Hatırlatma: Tenkit tebliğ değildir. Lakin tebliğ; uyarma ve müjdeleme olmak üzere iki türdür. Bizden söylemesi...

Ailemizin menfaati, tüm insanlığın menfaatinden daha değerli değildir!

Hepimiz bir erkek ile bir dişiden yaratılmadık mı?

Hepimiz aynı anne babanın evlatları yani kardeş değil miyiz?

Kimsenin kimseye üstünlüğü var mıdır?

Peki o halde ne diye kendi evlatlarımıza taparcasına değer verip diğer insanların sorunlarını ihmal ediyoruz?

-II-

Hız. Adem AS’ın çocuklarının benim çocuklarımdan eksik yanı nedir?

Yani onlar aç iken ben kendi evlatlarımı doyurma peşine ne diye düşmüşüm? Onların can ve namus güvenliği yok iken benim kendi çocuklarımdan ahlak ve canlarını koruma uğruna tüm diğer sorumluluklarımı ihmal etmem makul ve İslâmî midir? Bir an düşünelim Adem AS bize

dese ki; “Sen kendi evlatlarının rahatı uğruna benim evlatlarımı niye ihmal ettin?” Ne cevap vereceğiz? Bütün insanlar, Adem AS’ın torunları değil mi? Hangimiz kendi torunlarımızı ve evlatlarımızı düşünmeyiz? Hangimiz bir evladımızı diğerine tercih eder ya da birini diğerinden üstün görürüz? Hepsi evlat değil midir?

-III-

Benim ve çocuklarımın Adem AS’dan ya da başka bir peygamberden ne üstünlüğü vardır?

Yani onlar aç kalmışlar ve sıkıntı çekmişler de ben lüks içinde yaşayıp ahireti ve diğer sorumluluklarımı unutacak mıyım? Hesap vermeyecek miyiz? Dünya bize mi kalacak sahi?

-IV-

Tabi ki yakınımızdakilere karşı sorumluluklarımız daha fazladır. Fakat bu demek değildir ki diğer sorumluluklarımız yoktur!

Hepimizin ailemize karşı sorumluları olduğu gibi dostlarımıza ve tanıdıklarımıza hatta tüm insanlara ve tanımadıklarımıza karşı da sorumluluklarımız vardır. Biz insan olarak sadece kendi ailemizden mesul değiliz ki? İnsan olarak yeryüzünde halifeyiz. Yani canlı ve cansız tüm varlıklardan sorumluyuz...

-V-

Her insanın birkaç evladı olduğu doğrudur. Fakat bir hocanın bütün öğrencileri evladı gibi değilse, o hocalığın ve öğrenciliğin bereketi yoktur.

Bir baba gibi hoca da öğrencilerini kıskanmaz. Onların dünya ve ahiret mutluluğunu ister. Onların her türlü sıkıntı ve sorunları ile ilgilenir.

-VI-

Özellikle bir idarecinin; kendi evlatları için diğer insanları ihmal etmesi düşünülemez.

Bu yüzden biz devlete “baba” diyoruz. Devlet babadır. Vasisi olmayanın vasisi, zayıfın koruyucusudur devlet... Hatta devlet, malını kullanmayı beceremeyenin velisidir. Bir idarecinin, emri altındaki herkes, evladıdır. Ecdat, bu yüzden kendi evlatlarını feda etmiştir. İnsanların evlatları yaşasın diye kendileri ölmüştür. Hepimiz çobanız ve emrimiz altındakilerden mesulüz.

Bir işveren de işçisinden mesuldür...

-VII-

E üstümüze düşeni yapıyoruz ya!

Hayır yapmıyoruz!!! Haber olarak izliyoruz, konuşuyoruz. Ayrıca biz sadece gördüklerimizi biliyoruz. Peki ya görmediklerimiz? Ya haber olmayanlar? Ya seslerini duyuramayanlar? Ya susturulanlar?

Acaba biz bir belaya uğrasak da bize kimsenin yardım etmediğini görsek; sevdiklerimiz ve tanıdıklarımız hakkında ne düşünüyoruz? Onlara ah etmez miyiz? Bedduamızdan ve isyanımızdan kurtulurlar mı bize yardım etmeyenler? Mahşerde davacı olmaz mıyız? Yoksa hakkımızı helal mi ederiz?

-VII-

Diğer taraftan şunu da bilmek gerekir ki; çevremizi ve hatta tüm dünyayı değiştirmeden, kendi çocuklarımızı terbiye etmek ve yetiştirmek; tüm dünyadaki zulmü ortadan kaldırmadan kendi aile ve sevdiklerimizi korumak mümkün değildir.

-VIII-

Fakiri aramayan zengin, zalimdir...

Müminlerin dertlerini umursamayan, bu ümmetten değildir...

Zalime karşı çıkmayan, zalimdir...

Mazlumun yanında olmayan da, zalimdir...

Tıpkı devlete karşı işlenmiş suçlarda/olaylarında bildiklerini saklayanın ve devletten yana olmayanların; yardım ve yataklıktan mesul tutulması gibi...

Evlenmek bir lüks değildir

1. Nikâh yani evlilik, bir lüks ya da ayıp bir durum değildir. Allah Resulünün sünneti ve terk eden ümmetinden saymadığı bir husus, Allah'ın ise emridir. Bu yüzden bu meselenin çok fazla

konusulacak, dedikodu yapılacak ya da tartışılacak tarafı yoktur. İffetin muhafazası endişesi olduğunda ise evlilik, farz olmaktadır.

2. Evlenilmesi sünnet veya farz olan dönem, buluş değil rüşt dönemidir. Rüşt, buluş çağından sonra kişinin ahlakının ve psikolojisinin tam olarak oturması çağıdır ve orta yaştan önceki çağ olarak kabul edilir. Ortalama yirmili yaşlar diyeceğimiz bu dönem, bölgeye veya aileye ve hatta kişiye göre değişiklik arz edebilir.

3. Evlilik, sadece iki kişinin birlikte olmasından ibaret değildir. Dini boyutları yanında siyasi, sosyal ve hukuki sonuçları da olan bir meseledir. Bu yüzden Hanefi Mezhebi'nde nikâh; bir akit, şirket, kurum veya sözleşmedir. Evliliğin sonucunda; çocuklar, yeni akrabalık bağları ve miras meselesi gündeme gelmektedir.

4. Bu durum da evliliğin, kayıt altına alınmasını gerektirmektedir. Bu yüzden evliliğin üç aşaması vardır: Akit yani şahitler ve dini nikâh dediğimiz kısım, ilan yani nikahı gizlememek ve bir de son olarak zifaf yani kızın baba evini terk edip eşinin evine intikal etmesi. Bu yüzden gizli nikâh, nikâh değildir.

5. Şahitlik, bugün işlerliğini kaybetmiş bir meseledir ve konu üzerinde yeniden düşünmek icap ediyor. Zira gelenekte, yazılı akitler yerine sözlü işlemler yapıldığı gibi evlilik ve boşanma işleri de sözlü olarak yürütülebilmekteydi. Fakat onaltıncı yüzyıldan sonra yalancı şahitlik ve suiistimallerin artması üzerine Osmanlı, nikâhın ve boşanmanın mahkeme huzurunda yapılması şartını getirmiş; mahkeme huzurunda yapılmayan akitleri hukuken geçersiz kabul etmiştir. Günümüzde çeklerin ve hatta yazılı borçların bile ödenmediği bir zamanda ve insanların birbiri ile tanışmadığı bir dönemde, sadece sözle iş yapmak çok da dini bir tutum değildir. Ayrıca “müdâyene ve mükâtebe” ayetinde, borçların ve tüm önemli işlerin yazılması emredilmiş hatta şahitlik ve ipotek ile de bu yazının desteklenmesi istenmiştir. Önemli meselelerde bu hususları ihmal ederek insanların yanlış yapmasına sebep olmak da yine yanlış ortak olmaktır.

6. Evlilik, maddi bir yük değil aksine berekettir. Dinin ve hatta ibadetin yarısı evliliiktir buyuruyor Efendimiz Sallelâhu Aleyhi ve Sellem.

7. Evlilik, işlerimize ve kariyerimize mani değildir. Aksine hayatımızın düzene girmesi ve olgunlaşmamız hatta sosyalleşmemiz için en önemli vesiledir.

8. Evliliğin bir amacı da çocuk sahibi olmaktır. Evlenip çocuk sahibi olmak, hayata ve hatta İslam'a bir katkıdır. Bile bile çocuk sahibi olmamak ise, insan neslinin devamına engel olmanın bir çeşididir.

9. Evlenmemin, genel olarak iki meşru gerekçesi vardır: Fakirlik ve evliliğe mani derecede hastalık. İlim de evlenmemek için bir gerekçe gösterilmişse de bu bir şart değil tavsiyedir. Fakirlikten kasıt ise bugünkü ailelerin anladığı anlamda lüks yerlerde düğün yapmak, takı ve diğer eşyaları alacak derecede servet sahibi olmamak değildir. Fakirlikten kasıt, hayatını idame ettirecek derecede rızka ve malını, canını koruyacak bir barınağa sahip olmamaktır. Bu barınağın metrekaresi veya mülkiyeti önemli değildir. Allah'ın kefil olduğu rızık da budur: Tok olarak uyumak ve sabahlamak, haramını örtecek elbise ve bir de malından canından emin olarak geceleyeceği bir barınak. İnsanın hakkı olan dünya nimeti de budur.

10. Evlilikte dikkat edilmesi gereken en önemli kriter, denkliktir. Denklik; din ve ahlak, mal ve soy, güzellik ve diğer her türlü hususta, kadın ile erkek arasındaki uyumdur. Fakat kadının; yaş, ilim ve ahlak gibi konularda kendinden daha üstün biriyle evlenmesi tavsiye edilmiştir. Zira evin reisi erkektir. Erkek, kadından zayıf olması durumunda idare görevlerini yerine getiremeyeceği için kendisini ve ailesini mutlu edemeyecektir.

11. Evlenmek kolaydır. Zor olan ise evliliği yürütebilmektir. Zira evliliğin yürütülmesi, sadece sevgi ve tercihe bağlı değil; hak ve sorumluluklar ile de alakalıdır. Canımız istediği zaman baba, istediğimiz zaman evlat olamayız. Canımız istediği zaman eş, istemediği zaman da düşman gibi davranamayız. Hak ve sorumluluklar neyi gerektiriyorsa ona göre hareket etmeliyiz.

12. Kadın ve erkeğin, evliliğin yürütülmesinde, birbirlerinin fitratlarını asla hafife almamaları ve rollerini unutmamaları; ayrıca aralarındaki mesafeleri korumaları gerekir. Kadın, korunmak ve güvende olmak; erkek ise yönetmek ve sahip olmak ister.

13. Tabi ki daha başka ayrıntılı hakların; dini, hukuki, sağlık ve diğer alanlardaki uzmanlardan öğrenilmesi gerekir. Bir perde için on beş gün gezen bir çiftin, dini hukuki ve sağlık alanında bilmeleri gereken şeyleri öğrenmemeleri, bu hususa ehemmiyet vermediklerinden kaynaklanmaktadır.

14. Eşimiz; bizim sevdiğimiz, komşumuz, akrabamız, din kardeşimiz ve dostumuzdur. Bu da hak ve görevlerimizin kat kat olduğu anlamına gelmektedir.

15. Eşimize karşı sorumluluklarımızı ihmal etmek; hem Allah'a isyan etmek hem de kul hakkına girmektir. Ve eş hakkı, çok ağır bir vebal ve ağır bir kul hakkıdır...

DAVA YAZILARI

Dava Sahibi ve Müslüman Olmak İçin “Adam Olmak” Şarttır	3
Ailemizin Menfaati, Tüm İnsanlığın Menfaatinden Daha Değerli Değildir!	6
Amaç ve Yöntem Üzerine: Ne Yapmalı Nerden Başlamalı?	9
Anlama ve Anlamlandırma	12
Birlikte İş Yapabilmek	15
Cihâd: İnsanların Huzur, Saadet ve Refâhı İçin Gayret Etmek	18
Cimrilik: Emeğini Vermeyen, Hiçbir Şeyini Vermez	21
Dostluk ta Düşmanlık da, Duruş İledir.....	23
Gayret Takdire, Takdir İse Tedbire Mani Değildir	25
Haçlı Seferleri Nasıl Başarılı Oldu?	27
Düşmanlarımız Ne Zaman Mağlup Olacaklar?	30
Bilgi ve İmkâna Dair	32
İyilik, Gayret İster; Gayret Olmazsa Kötülük Hakim Olur ya da İş Bilenin, Yol Yürüyenin, Kılıç da Kuşananındır	34
Karşılık Beklemek	36
Kazanmak ve Kaybetmek Nedir?.....	38
Kadro ve Süreç veya Toplum, Devlet, İmparatorluk ve Medeniyet.....	42
Milli Görüş Nedir?	44
Milli Görüş nedir?	44
Milli Görüş’ün temel ayırt edici esasları nelerdir?	44
Biz niçin buradayız?	44
Ne yapmalıyız? Yöntem ve üslubumuz nasıl olmalıdır?.....	45
Önemli Birkaç Husus... ..	45
Milli Görüş Ne Değildir?	47
Milli Görüş Üzerine Bir Mülâhaza.....	49
Niçin Okuyoruz ve Niçin Yazıyoruz?	51
Planlı Olmak İle Planlara Takılıp Kalmak Arasında.....	54
Sa’y ya da Gayret, Emek ve Üretme	56
“Nizâmı Âlem” ve “Yenidünya Düzeni” Yahut Islah ve İfsat	58
Niçin Çok Çalışmamız Gerekliyor?	61

Geri Çekilmek Ve Uzak Durmak Üzerine.....	64
Yapmak Ve Sebep Olmak	67
Yönetmek ve Kazanmak	70

Dava Sahibi ve Müslüman Olmak İçin “Adam Olmak” Şarttır

Kendinizi nasıl ve neye göre yetiştireceğiz? Neleri öğrenmeli ve neleri bilmeliyiz?

İnsanlara sadece görünüşlerine göre mi muamele edeceğiz?

İnsanlarla ya da insanlara iş yaparken neyi esas alacağız?

Ya da çocuklarımızı ve diğer insanları nasıl terbiye edeceğiz? Bilgi ve ahlak nasıl verilir?

Bu yazımızda; öncelikli olanın şahsiyet sahibi olmak ve insanlara da önce şahsiyet kazandırmak olduğu meselesini izah etmek istiyoruz.

1. **Adam olmaktan kastımız; insanın fitratına uygun davranması ve temel duygularını terbiye etmesi yani şahsiyet sahibi olmasıdır.** Bunun için de kabalık, korkaklık, yalan, tembellik, ikiyüzlülük, ihanet, kıskançlık, cimrilik ve acizlik gibi kötü huylardan kurtulmak; kibarlık, cesaret, dürüstlük, çalışkan ve azimli olmak, mertlik, vefa, güvenilir olmak, cömertlik ve izzeti nefis gibi güzel hasletleri kazanmak/kazandırmak gerekiyor.
2. **Müslüman olmak için de adam olmak şarttır.** Kötü huylarını terbiye etmemiş ve güzel hasletleri kazan/a/mamış bir kişi, nerede olursa olsun, aynı şekilde davranacaktır. Korkak kimse, her zaman korkaktır. Cimri ise her durumda cimridir. İslam dini, aslında insanın temel duygularını terbiye etmeyi esas almıştır. Fakat fitratı yani bu temel duygularını zedeleyen ya da tamamen kaybeden kimselerin terbiyesi mümkün değildir. Kalplerin mühürlenmesi olarak ifade edilen bu duruma örnek olarak vicdan, adalet ve insaf duygularını kaybetmiş olan Firavun ve Ebu Cehil verilebilir.
3. **“Hatırlat. Zira nasihat fayda verir”¹** ayeti kerimesi de yine şahsiyetli olanlar için geçerlidir. Zira başka bir ayeti kerimede de **“Hatırlat zira nasihat mümin olanlara fayda eder”²** buyrulmaktadır. Yani nasihat, adam olana fayda verir. Şahsiyetini, insaf ve merhametini kaybetmiş kimseye nasihat fayda vermez.
4. **“Bu Kuran ile müminler için şifa ve rahmet indiririz. Fakat Kuran, zalimlerin sadece zararını (ve isyanlarını) arttırır”³** ayeti kerimesi de nasihatın ve

¹ A'lâ, 9.

² Zâriyât, 55.

³ İsrâ, 82.

hatta her türlü eğitimin, şahsiyetli olmayan kimselere fayda yerine zarar vereceğini ifade etmektedir.

5. **Anlaşma ve sözleşme de adam olan ile yapılır.** Bu yüzden münafık ve kafirlere verilen sözlerin tutulması emredilmiş ancak tedbirin de elden bırakılmaması şiddetle tavsiye edilmiştir. “İnsanlardan öyleleri vardır ki görünüşünden adam zannedersin... Ama onlar içi boş odunlardır”⁴ ayeti kerimesi, bu anlattıklarımızı çok güzel şekilde özetlemektedir.

6. **Meslek ve ehliyet sahibi olmak için de esas olan şahsiyettir.** Teknoloji ve bilimdeki gelişmelere rağmen insan unsurundan kaynaklanan hata ve ihmellere dair yığınla örnek, kastımızı anlatmak için yeterlidir.

7. **Bilgi ve diğer insani hasletler için de öncelik, şahsiyetli olmaktır.** Gelişmişlik, eğitim ve daha bir sürü özel yetenekler, gelişmiş medya ve yayın organları; insanlara şahsiyet kazandırmakta yetersizdir.

8. **Şeytanı şeytan yapan, bilgi ve tecrübesidir.** Yani şahsiyet olmadığından bütün bilgi ve beceriler, daha da tehlikeli bir hal almaktadır. Bilgi, yalancının profesyonel yalancı olmasına sebeptir. Yine beceri, korkaklık ve cimriliğe engel değildir. Eğitim de yine insanların geniş ufuklu ve ileri görüşlü olması için tek başına yeterli değildir.

9. **Şahsiyet kazanmak için aile esastır.** Zira insan, temel duygularını anne ve babasından miras alır. Bu temel duyguların şekillenmesi için de yine aile terbiyesi ve görgüsü esastır. Bu yüzden eş seçerken, nesebi ve güzel ahlakı da dikkate almak gerekiyor.

10. **Yani insan, bazı şeyleri öğrenerek elde edemez.** Ya doğuştan meyillidir ya da ailede görerek, yaşayarak öğrenir. Bilgi ve diğer şeyler, bu kazanılmış temel meziyetleri geliştirmek ve hayata yansıtmak için gereklidir.

11. **Çocuk parayla değil emekle terbiye edilir.** Bunun için gezmemizden, boş vaktimizden ve diğer boş uğraşlarımızdan, uykumuzdan fedakarlık yapmak icap ediyor.

12. **Çocuğu terbiye etme vazifesi babanın sorumluluğundadır.** Anne bu konuda babaya yardım edebilir. Fakat unutmamak gerekiyor ki bir evladın hesabı ahiret günü önce babasından sorulacaktır. Tabi ki kız evlat anneyi örnek alacaktır. Ancak bunların da idaresi ve planlanması babaya aittir.

⁴ Münâfikûn, 4.

13. **Bu nedenle cennet annelerin ayakları altında iken baba da cennetin orta direğidir.**

14. **Evlatlarımızı ve öğrencilerimizi, bize hizmet etsinler ya da onlarla gurur duyalım diye değil, Allah rızası için yani karşılığını Mevlâ'dan bekleyerek yaparız.**

15. **Anne, baba ve hocalarla helalleşmenin tek yolu; evlatlarına ve öğrencilerine hizmet etmektir.** Yoksa bir evlat, asla maddi olarak anne babasının hakkını ödeyemez. Bir öğrencinin de yine aldığı ilimleri geri vererek hocalarıyla helalleşmesi mümkün değildir.

16. **Terbiye etmekten kasıt, şahsiyet kazandırmaktır.** Buna dilimizde EĞİTİM diyoruz. ÖĞRETİM ise bilgi vermektir. Bilgi, ihtiyaca göre başka yerlerden de alınabilir. Ancak şahsiyet, transfer edilmez.

Ailemizin Menfaati, Tüm İnsanlığın Menfaatinden Daha Değerli Değildir!

-I-

Hepimiz bir erkek ile bir dişiden yaratılmadık mı?

Hepimiz aynı anne babanın evlatları yani kardeş değil miyiz?

Kimsenin kimseye üstünlüğü var mıdır?

Peki o halde ne diye kendi evlatlarımıza taparcasına değer verip diğer insanların sorunlarını ihmal ediyoruz?

-II-

Hız. Adem AS'ın çocuklarının benim çocuklarımdan eksik yanı nedir?

Yani onlar aç iken ben kendi evlatlarımı doyurma peşine ne diye düşmüşüm? Onların can ve namus güvenliği yok iken benim kendi çocuklarımın ahlak ve canlarını koruma uğruna tüm diğer sorumluluklarımı ihmal etmem makul ve İslâmî midir? Bir an düşünelim Adem AS bize dese ki; **“Sen kendi evlatlarının rahatı uğruna benim evlatlarımı niye ihmal ettin?”** Ne cevap vereceğiz? Bütün insanlar, Adem AS'ın torunları değil mi? Hangimiz kendi torunlarımızı ve evlatlarımızı düşünmeyiz? Hangimiz bir evladımızı diğerine tercih eder ya da birini diğerinden üstün görürüz? Hepsi evlat değil midir?

-III-

Benim ve çocuklarımın Adem AS'dan ya da başka bir peygamberden ne üstünlüğü vardır?

Yani onlar aç kalmışlar ve sıkıntı çekmişler de ben lüks içinde yaşayıp ahreti ve diğer sorumluluklarımı unutacak mıyım? Hesap vermeyecek miyiz? Dünya bize mi kalacak sahi?

-IV-

Tabi ki yakınımızdakilere karşı sorumluluklarımız daha fazladır. Fakat bu demek değildir ki diğer sorumluluklarımız yoktur!

Hepimizin ailemize karşı sorumlukları olduğu gibi dostlarımıza ve tanıdıklarımıza hatta tüm insanlara ve tanımadıklarımıza karşı da sorumluluklarımız vardır. **Biz insan olarak sadece kendi ailemizden mesul değiliz ki? İnsan olarak yeryüzünde halifeyiz. Yani canlı ve cansız tüm varlıklardan sorumluyuz...**

-V-

Her insanın birkaç evladı olduğu doğrudur. Fakat bir hocanın bütün öğrencileri evladı gibi değilse, o hocalığın ve öğrenciliğin bereketi yoktur.

Bir baba gibi hoca da öğrencilerini kıskanmaz. Onların dünya ve ahiret mutluluğunu ister. Onların her türlü sıkıntı ve sorunları ile ilgilenir.

-VI-

Özellikle bir idarecinin; kendi evlatları için diğer insanları ihmal etmesi düşünülemez.

Bu yüzden biz devlete “baba” diyoruz. *Devlet babadır. Vasisi olmayanın vasisi, zayıfın koruyucusudur devlet..* Hatta devlet, malını kullanmayı beceremeyenin velisidir. Bir idarecinin, emri altındaki herkes, evladıdır. Ecdat, bu yüzden kendi evlatlarını feda etmiştir. İnsanların evlatları yaşasın diye kendileri ölmüştür. Hepimiz çobanız ve emrimiz altındakilerden mesulüz.

Bir işveren de işçisinden mesuldür...

-VII-

E üstümüze düşeni yapıyoruz ya!

Hayır yapmıyoruz!!! Haber olarak izliyoruz, konuşuyoruz. Ayrıca biz sadece gördüklerimizi biliyoruz. Peki ya görmediklerimiz? Ya haber olmayanlar? Ya seslerini duyuramayanlar? Ya susturulanlar?

Acaba biz bir belaya uğrasak da bize kimsenin yardım etmediğini görsek; sevdiklerimiz ve tanıdıklarımız hakkında ne düşünüyoruz? Onlara ah etmez miyiz? Bedduamızdan ve

isyanımızdan kurtulurlar mı bize yardım etmeyenler? Mahşerde davacı olmaz mıyız? Yoksa hakkımızı helal mi ederiz?

-VII-

Diğer taraftan şunu da bilmek gerekir ki; çevremizi ve hatta tüm dünyayı değiştirmeden, kendi çocuklarımızı terbiye etmek ve yetiştirmek; tüm dünyadaki zulmü ortadan kaldırmadan kendi aile ve sevdiklerimizi korumak mümkün değildir.

-VIII-

Fakiri aramayan zengin, zalimdir...

Müminlerin dertlerini umursamayan, bu ümmetten değildir...

Zalime karşı çıkmayan, zalimdir...

Mazlumun yanında olmayan da, zalimdir...

Tıpkı devlete karşı işlenmiş suçlarda/olaylarında bildiklerini saklayanın ve devletten yana olmayanların; yardım ve yataklıktan mesul tutulması gibi...

Amaç ve Yöntem Üzerine: Ne Yapmalı Nerden Başlamalı?

1. Bize düşen ilk görev; dinin temel ahlak ve inanç esaslarını anlamak ve bunlara teslim olmaktır. **Yani ilk vazifemiz kendimize çeki düzen vererek cömertlik, doğruluk, azim, kanaat, cesaret ve vefa gibi temel ahlaki faziletleri alışkanlık haline getirmektir.** Bunun için birilerinden yardım alabiliriz ama eğer yardım edecek ve bize örnek olacak birilerini bulamaz isek; zaten Allah Resulü ve ashabının örnek olduğunu unutmamak gerekir.
2. **Şayet bu temel vasıfları kazanmazsak; insanlığın sorunlarının tespitinin bir önemi yoktur.** Zira insanlığın sorunları aşağı yukarı bellidir ve bu sorunların çözümü iman yani cesaret ve gayret ister.
3. Bundan sonraki aşama; kendimiz başta olmak üzere insanların temel sorunlarını tespit etmektir. Bu temel sorunları iç ve dış olarak ikiye ayırabiliriz:
 - **Dış sebepler aslında tektir ve biz buna zulüm diyoruz.** Zulüm kendini faiz, savaş, terör yani karmaşa ve bölünmüşlük, açlık, ayrımcılık gibi farklı şekillerde gösterir.
 - İç sebepleri ise; rahatımızın kaçmaması yani tembellik ve korkaklık, cimrilik yani insanlar için bir şey yapmaktan kaçınmak ve infak etmemek, gayretsizlik, kararsızlık yani istikametsiz olma, istişare etmeme yani tek başına hareket etme, kendi akraba çevresi ya da cemaati için mücadele etme şeklinde özetleyebiliriz.
4. **İman; ilim, samimiyet, teslimiyet, cesaret ve gayreti gerektirir.** Bizim davamız “insanları dünya ve ahirette saadete ulaştırmak için gönderilmiş olan” din için gayret etmektir. İslam tarihi boyunca hiçbir peygamberin (Allah şefaatlerine nail eylesin) tebliğ ve davasından şüphe ettiğini söyleyemeyiz. Yani bir peygamber, asla “acaba ben ne yapıyorum, bu yaptığım ne içindir” şüphesine düşmemiştir.
5. Bize örnek olmaları için gönderilmiş ve yine bu maksatla Kuranı Kerim’de kıssaları anlatılmış olan peygamberler, asla yılgınlık göstermemişlerdir. **Bir peygamber, gece gündüz davası için çalışmış; “ben anlatıyorum uğraşıyorum ama acaba bunun sonunda ne olacak” sorusunu sormamıştır.** Zira hem dünyadaki başarı Allah’a aittir hem de biz, bütün yaptıklarımızın karşılığını ahirette alacağımıza iman ediyoruz. Buna en güzel örnek; ilk vahyin dehşeti ile eve gelip “beni örtün” diyen ama ardından Müddessir suresinin “*ayağa kalk ve uyar*” emriyle yatağından

kalkan ve Hz. Hatice'nin "dinlen ve iyileş niye kalktın" sözlerine; **"Cibril geldi ve bana kalk dedi, bundan sonra bana uyumak yakışmaz"** diyen Efendimiz SAV'dir.

6. **Peki neyi okuyup neyi anlatacağız?** İşte bu sorunun cevabı, 23 yıl devam eden vahiyde ve Peygamberimizin hayatında anlatılmış ve gösterilmiştir. Fakat sureleri iniş suresine göre takip eder ve özellikle de kıssalar üzerinde tefekkür eder isek; öğrenip anlatacak ve uğrunda mücadele edilecek olan şeyleri şöylece özetleyebiliriz:

- Allah'tan başkasından korkma, yalnız O'na güven, yalnız O'ndan bir şey bekle. Yani Allah'a ve kadere iman.
- Bu dünyanın geçici olduğunu unutma ve yalnız Allah'a nasıl hesap veririm diye düşün. Yani ahirete iman.
- Yeryüzünde ilahlık iddia etme. Yani Allah'ın kanunları ile amel et, insanlara zulmetme, makamı ve malı kendinin zannetme. Çalma, yalan söyleme, gıybet etme, kimseyi hor görme yani ayrımcılık yapma, emanete ihanet etme, kıskanma, faiz alma, zekat ver.
- Şahsiyetli adam ol. Açgözlü, bencil, sorumsuz, ciddiyetsiz, korkak ve tembel olma.
- Kimsenin ne dediğine aldırma. Doğrunun ve hakikatin ölçüsü, ailen akrabaların dostların ve büyüklerin değildir. Hakikatin ölçüsü, kıssalarda anlatılmıştır. Bizim için tek örnek, peygamberlerin hayatıdır.

7. Peki madem kendimizden mesul isek davamızı kime ne diye anlatacağız? Çünkü hem Allah'ın halifesi olarak tüm kainattan mesulüz hem de toplum halinde yaşamaya muhtaç olduğumuz için tek başına kurtuluşa ermemiz mümkün değildir. Tebliğde bulunurken ilk hedefimiz **gençler** olmalıdır. Efendimiz SAV; **"Gençler beni tasdik etti, ihtiyarlar ise tekzip etti"** buyurmuşlardır. İşin özeti, bildiğimizle amel etmek, bildiğimizi samimiyetle ve gayretle anlatmak, sağlam ve şahsiyetli gençler yetiştirmektir. Allah Resulü SAV, etrafındaki bir avuç genç ile başladığı davasını, 23 sene sonunda on binlerce orduya komutanlık ederek tamamlamıştır.

8. Bütün bunları yaparken, imandan başka bize en çok gereken şey istikamet yani sabır ve sebatır. Biz şahsiyetli, imanlı ve istikrarlı olur isek; Allah Teâlâ, tüm samimi ve şahsiyetli insanları bizim etrafımızda toplayacaktır. ***Babasının ölümünden sonra yetim olarak büyüyen Nurettin Zengî, şahsiyeti ve haçlılara karşı mücadelesi ile etrafında tüm mücahitleri toplamış; haçlıları durdurmuş, Şam ve Mısır şii devletine***

son vermiş, haçlı kontluklarını ve son olarak da Kudüs'ü fethetmiştir. İstanbul'un fethinde, Fatih Sultan Mehmet Han'a, kendi sadrazamının inanmadığını; Mısır ve İran seferlerinde kendi askerlerinin Yavuz'a isyan ettiğini unutmamak gerekiyor.

Bu şahsiyetleri büyük yapan, işte tüm bu olumsuzluklar karşısında basiret ve cesaret ile gayret göstermeleridir.

Merhum **Erbakan Hocamız** aslında tüm bu aşamaları yedi maddede özetlemiştir: **İnanç** yani ihlas ve teslimiyet, **bilgi** yani doğru bilgi, **plan** yani amaç, **program** yani yöntem, **kadro** yani insan yetiştirmek ve öncü kuşak, **takip** yani ehil kimselere iş vermek ve iş verdiklerimizi takip etmek, **intaç** yani sonuç almaya ve iş yapmaya yönelik faaliyet göstermek.

Anlama ve Anlamlandırma

Anlamak yani gelenekte bilginin başladığı yer.

Bir de anlam yüklemek var. Anlamlandırmak ya da niyet okuma da denilse de temelde aslında faydaları olan bir tutum. Fakat usul ve ilke olmayınca, büyük hatalara sebep olabilir. Yani suiistimal edilecek bir şey.

Modern dönemde Batının da etkisi ile anlamlandırma, anlamının önüne çıkarılmış gibi. Aslında insanlık tarihi kadar eski olan bir tutum, günümüzde biraz fazla ve farklı değer görmüş.

...

Nedir peki anlamak ve anlamlandırmak? Aralarındaki fark nedir?

Anlamak, bir şeyi olduğu gibi bilmeye çalışmak. Yani bir şeyin ne olduğunu kavrama çabası.

Anlamlandırmak ise bir şeyin ne olduğundan çok;

- Bizim ondan ne anladığımız,
- O anlamı nelere ve nerelerde kullandığımız,
- Yine bu anlamı ne için kullanacağımız ve kullandığımızda ne fayda elde edeceğimizdir.

Yani örneğin gelenekte “elma” nedir sorusu önemli iken modern dönemde “neye elma derim”, “bir şeye elma dediğimde ne sonuç elde ederim” gibi sorular öne çıkmaktadır.

Peki karşımıza nasıl çıkıyor anlamadan anlamlandırmaya çalışmak?

...

Dini meselelerden başlarsak:

Örneğin ehlişünnet olmak, anlamak iken ehlişünnetçilik ve karşıdakileri ehlişünnet olmama ile suçlamak, anlamlandırmaktır.

Müslüman olmak ile İslamcılık arasında da böyle bir ilişki vardır. Tabi ki tüm İslamcıları aynı kategoride değerlendiremeyiz.

Diğer tüm mezhep tutumları da aynıdır.

Tefsircilik ve Kurancılık da yine anlamlandırmanın yanlış kullanılmasıdır. Kurancılığın sonu ya her şeyin Kuranı Kerim’de olduğu iddiasıdır ki bu, insanları atalete sevk ediyor; ya da bize

Kuranı Kerim yeter; sünnete, geleneğe ve diğer ilimlere gerek yoktur tavrıdır ki bunun da iki sonucu vardır:

Haricilik veya tarihselcilik.

Aslında tarihi dikkate almak, anlama iken; tarihselciliğin de bir çeşit anlamlandırma/anlam yükleme/niyet okuma olduğunu ifade etmek gerekiyor tam bu noktada.

...

Anlama olmadan anlamlandırmanın siyasete yansması ise daha güncel ama daha zor anlaşılan bir durumdur.

Örneğin siyaset yapmak yani üretmek ve yönetmeye çalışmak, anlamaktır. Fakat insanları aşırı siyasileştirmek ve siyasetin kendisinin, siyasetin amacının önüne geçirilmesi ve asıl anlamın/amacın unutulması, anlamlandırmadır.

Düşmanlık, tabii bir durumdur. Ama biz burada düşman ile sadece savaşı kastetmiyoruz. Düşmanlık, zıtlık ve mücadeledir. Bu ise dünya hayatının devamı için gereklidir.

Hatta kaliteli düşman/rakip gereklidir ve bugün eksikliğini yaşadığımız asıl şey dostluk değil kaliteli, ilkel ve seviyeli mücadeledir. Rakip kalitesiz olunca ya düşman üretiyoruz ya da kalitesiz düşman buluyoruz. Bunun sonucunda dostluklar da kalitesiz oluyor.

Bir başka ifade ile hiçbir şeye “hayır” diyemeyenin “evet”i makbul olmadığı gibi mücadelenin/rekabetin seviyesiz/ilkesiz olduğu yerde dostluklar da aynı şekilde oluyor.

Tersi de doğru yani dostluklar ilkesiz ve seviyesiz olunca düşmanlıklar da aynı oluyor. Zira zıt şeyler, aynı düzlemedir ve eşit şartlara sahiptir.

Konuya tekrar dönersek; düşmanlık/rekabet tabii iken düşmanlaştırma/düşman ilan etme, anlam yükleme ve niyet okumadır. Bu ise yanlış ve tehlikelidir. Fıtrata aykırı olduğu için tabiiat kurallarına da aykırıdır. Bunun sonucu ise nizam ve intizamın bozulmasıdır.

...

Peki eğitime nasıl yansıyor bu anlamlandırmanın suiistimal edilmesi?

Bilmeden, biliyormuş gibi yapma.

Niyet okuma.

En son test sistemine dayalı bir eğitim sistemi ve bilgi anlayışı.

...

Özetle ifade etmek gerekirse sorun, anlama olmadan anlamlandırmaktır. Yoksa anlamlandırma, tümünden yanlış ya da kötü bir şey değildir.

Birlikte İş Yapabilmek

İnsan bir toplum içinde yaratılmıştır. Hem imtihanın gereği budur hem de insan, tek başına hayatını idame ettirememektedir. Bu durum şu ayeti kerime ile ifade edilmektedir: **“İnsanların geçimlerini dünyada aralarında biz taksim ettik. Birbirlerine hizmet edebilsinler diye insanları birbirinden farklı yaratan da biziz.”**⁵ Bu yazımızda birlikte iş yapmak ve başkalarına da iş yaptırabilmek üzerinde duracağız:

1. Bütün peygamberler, insanları dinlerine davet etmişler ve taraftar toplamaya çalışmışlardır. **Peygamberler (Mevlâ, şefaathlerine nail eylesin) insanları emeksiz kurtarmak yerine onlara kurtuluşu öğretmişlerdir.** Yani bir başka ifade ile Peygamberler, insanlara, birlikte kurtuluşa gitmeyi öğütlemişlerdir. Zira devlet ve millet olabilmek için insanlara ihtiyaç vardır. Bu yüzden biz, davamızı ancak insanlarla gerçekleştirebiliriz. Ayrıca din de dava da insan içindir. İman da insanlara fayda veren bir şeydir. Bize düşen de bugünkü insanlarda kusur aramak ya da onları birbiriyle kavga ettirmek değil; onları dünya ve ahirette insanlara faydası olan şeylere sevk etmektir.
2. Bütün peygamberler, salih evlat istemişlerdir. Böylece hem nesilleri devam edecek hem de davaları hayatiyetini devam ettirecektir. O yüzden evlatlarımız bize birer yük değildir. Evlatlarımızı hem dünyada hem de ahirette bize fayda verecek şeyler için yetiştirmeli ve bu uğurda onlardan da istifade etmeliyiz. **Çocuklarımız, sadece hizmet edeceğimiz emanetler değil; aynı zamanda bizim ideallerimiz için bize yardım edecek insanlardır.** Evlatlarımıza küçük hedefler koymak yerine onları aktif olmaya, üretmeye ve birlikte daha büyük işler yapmaya sevk etmeliyiz. Bu yüzden Allah Resûlü SAV, ümmete çocuk sahibi olarak çoğalmayı emir buyurmuşlardır.
3. **Ticaret ve üretim işlerinde de münferit hareket etmek yerine birlikte bir araya gelerek daha büyük işler yapmak için uğraşmalıyız.** Yeter ki niyet hayır olsun. Allah Teâlâ, hayır için bir araya gelenlerin yanındadır. Allah'ın rahmet ve bereketi, cemaat ile beraberdir.⁶ Bugün dünya ekonomisinde söz sahibi olanların ya büyük aileler ya da köklü kurumların sermayesi olduğunu da tam bu noktada hatırla/t/mak gerekiyor.

⁵ Zuhruf, 32.

⁶ Tirmizî, Fiten, 7.

4. Bugün ameli dört tane ehli sünnet mezhebi vardır. Fakat bütün ehli sünnet mezhepler, dörtten ibaret değildir. Tarihte Süfyân es-Sevrî (Allah, rahmet eylesin ve kendisinden razı olsun) gibi bir sürü mezhep imamı ve müçtehididir fakat bunların öğrencileri ve takipçileri olmadığı için bugün birer mezhep halinde değildirler. Sadece bazı fıkıh kitapları içinde görüşleri yer almaktadır. Demek ki gelenek oluşturacak bir şeyler yapmak ve ideallerimizi yaşatmak için takipçilere ve öğrencilere ihtiyaç vardır. Fakat burada sayı önemli değildir. İmam Âzam'ın mezhebi sadece 2 öğrencisi sayesinde şekillenmiş ve gelişmiştir.

5. Biz tek başına sadece bir kişilik iş yapabiliriz fakat başkalarına da hayırlı işler yaptırdığımızda onların da ecir ve sevabını alırız. Ayrıca bütün, parçaların toplamından fazladır. **Yani on kişinin bir araya gelerek yaptığı iş; bu on kişinin tek tek yaptıkları işlerin toplamından daha fazladır ve anlamlıdır.** İmam Âzam (Allah kendisinden razı olsun), öğrencileri ile birlikte bir sürü fikhî ve îtikâdî meseleye çözüm aramış, birlikte “Kitâbu'l-Asl” adlı on ciltlik eseri kaleme almışlardır. İslâm dininin yayılmasında Hz. Ebûbekir RA tarafından yapılan tebliğlerin büyük rolü olmuştur. Aşere-i Mübeşşere'den Hz. Osman, Abdurrahman bin Avf gibi birçok isim; Hz. Ebûbekir vesilesiyle Müslüman olmuşlardır. Yine ilk Müslümanlar; Hz. Osman ve Hz. Hatice'nin zenginliği sayesinde ekonomik/mali birçok problem çözüme kavuşturulmuştur. Efendimiz SAV, katıldığı savaşlarda ashâbı ile birçok zorluğa göğüs germiştir.

6. Hesap ferdidir ama dava ferdî değildir. **Bu yüzden sistemli hareket etmek ve ümmetin işlerini kişileştirmek yerine; bütün faaliyetlerimizi kurumsal olarak yerine getirmeliyiz.** İslam idari sisteminin en temel vasıflarından birisi olan **istişare**; işlerin tek başına değil de bir ekip halinde yapılması gerektiğine işaret etmektedir. Ayrıca **sadaka-i câriye** meselesi de yaptığımız her işin; geçici ve düzensiz değil; amaçlı, kalıcı ve sistemli olarak yapılmasına işaret eder. **İslam'ın bir vakıf medeniyeti olduğunu söylerken kastedilen bir başka önemli anlam da hayır işlerinin düzenli ve kurumsal olarak yapılmasıdır.** Bir tek kişinin zekat vermesi, yeryüzünde fakirliğe bir çözüm olmayacağı gibi; tek bir kişinin cihada çıkması da düşmana karşı bir yaptırım değildir. Mümine düşen, kendi zekatını vermek ama etrafındakileri de zekat vermeye teşvik ederek tüm Müslümanların zekatlarının sistemli olarak toplanmasına katkı sunmak olmalıdır.

7. İşte bu yüzden gerek sivil toplum gerekse kamu işlerinde sadece kendi makamımızı düşünmek yerine; **yerimize kendi işimizi yapacak kimseler yetiştirmek**

için gayret göstermeliyiz. Sadaka-i Cârîye belli bir hizmet alanı ile sınırlı değildir. Her insan, kendi işi/çalışması ile insanlara faydalı işler üretmeli ve her açıdan nitelik kazandırıcı çalışmalara da vesile olmalıdır.

Cihâd: İnsanların Huzur, Saadet ve Refâhı İçin Gayret Etmek

Allah'ın dininin yeryüzüne yayılması (İlâyi kelimetullâh), yeryüzünde adaletin ve huzurun hakim kılınması (Nizâmı âlem) için her türlü söz, fiil, davranış ve tavrı kapsayan cihat kelimesi; gayret ve azim anlamına gelmektedir. “*Fitne (zulüm, savaş vs.) kalmayıp, yalnız Allah'ın dini kalana kadar onlarla savaşın.*”⁷ ayeti kerimesi cihadın bu iki amacını en güzel şekilde ifade etmektedir. Aynı kökten türeyen içtihat kelimesi fikrî ve ilmî, mücâhede kelimesi ise ahlakın olgunlaştırılmasına yönelik gayreti ifade etmektedir.

İman ve namaz konusundan sonra İslam dininin temel umdelerinden kabul edilen cihadın; terkedildiğinde, mahşer günü terazide, yerini dolduracak bir amelin olmadığı birçok ayeti kerime ve hadisi şerifte ifade edilmiştir.⁸ Bu açıklamalardan sonra cihadın amaçlarını şu şekilde özetleyebiliriz:

1. İnsanlara güzel, iyi, faydalı ve doğru şeyleri aktarmak; insanların bu güzel ve doğru şeylere göre yaşamasını temin etmek.
2. Çirkin, kötü, zararlı ve yanlış şeylere engel olmak.
3. İslam'ın tüm yeryüzüne yayılmasının önündeki engelleri kaldırmak.
4. İslam'ı ve Müslümanları muhafaza etmek.
5. Tüm insanların mal, can, namus, inanç ve diğer tüm değerli şeylerini korumak.
6. Yeryüzünde bütün insanlara yapılan zulümlere engel olmak. Böylece tüm insanların huzur ve refahını sağlamak.
7. Müslümanların güçlü ve birlikte olmalarını sağlamak. Böylece kötü niyetli kimseleri yıldırma ve engellemek.

Bu durumda cihadın amaçları arasında;

1. İnsanları amaçsızca öldürmek,
2. Plansız ve amaçsız sağa sola saldırmak,
3. Sırf dünyayı yönetmek yada kahramanlık yapmak uğruna kendini ve diğer insanları tehlikeye atmak gibi nefsi ve şahsi hesaplar yoktur.

Burada cihad meselesi ile ilgili bilinmesi gereken bazı kuralları özetlemek istiyoruz:

⁷ Enfal, 39.

⁸ Ankebût, 6.; Bakara, 11.; Tevbe, 24.; Tirmizî, Fedâilu'l-Cihâd, 26.; Buharî, Cihâd, 73.; Müslim, İmaret, 158,163.; Müslim, İman, 80.; İbnu Mâce, Cihâd, 7.; Nesâî, Cihâd, 2,39.; Ebu Dâvud, Cihâd, 18.;

1. Cihadın ilk amacı insanları dünyada ve ahirette mutlu etmektir. Bu durumda cihadın ilk ve en genel yöntemi **tebliğ** dediğimiz kötü ve yanlış şeylerin insanlara izah edilmesi; iyi ve güzel şeylerin tüm insanlara öğretilmesidir. Buna göre savaşmak, son çaredir.
2. İsrafın her türlü haramdır. En büyük israf ise **can israfıdır**. Bu durumda ölmek ve öldürmek en son tercih olmalıdır. Aslolan yaşamak ve yaşatmaktır. Kişinin kendini öldürmesi olan intiharın haram kılınmasını da burada hatırd tutmak gerekiyor. Şeyh Edebâli Merhûm (1326'da vefat etmiştir); **“İnsanı yaşat ki devlet yaşasın”** diyerek bu hakikate dikkat çekmiştir. Zira insanın en büyük sermayesi ömrüdür. Bu yüzden bir insanı öldürmek, onun ahireti için çalışmasına engel olmaktır. Birçok Peygambere (Allah Celle Celâlühü'nün selamı üzerlerine olsun ve Allah, şefaatlerine nail eylesin), savaşma izni verilmemiş; bizim Peygamberimiz Allah Resulü Muhammed SAV'e de peygamberlik vazifesi verildikten yaklaşık 15 sene sonra savaşma izni verilmiştir.
3. Tarih boyunca bütün peygamberlerin, çok darda kalmadıkları sürece, kavimlerinin helakı için dua etmemiş olmaları; insanları öldürmenin son çare olduğuna en güzel örnektir.
4. **“Kim bir kötülük görürse, onu eliyle değiştirsin. Şayet eliyle değiştirmeye gücü yetmezse, diliyle değiştirsin. Diliyle değiştirmeye de gücü yetmezse, kalbiyle düzeltme cihetine gitsin ki, bu imanın en zayıf derecesidir.”**⁹ hadisi şerifinde emir buyurulan;
 - “El ile” cihat etme yetkisi idarecilere;
 - “Dil ile” cihat yetkisi alimlere verilmiştir.
 - Halkın geneline düşen ise kalp ile buğzetmek; bir de idareci ve alimleri yetiştirmektir.
5. İslam alimlerine göre “Savaş kararı alma” yetkisi, meşru idarecinin uhdesine bırakılmıştır. Bu durumda insanların genelini ilgilendiren meselelerde; yetkisi olmayan ve ehliyetsiz insanların karar vermesi uygun değildir. Fiili işgal durumu gibi birkaç mesele hariç; Müslümanların kendi başlarına hareket etmeleri ve kendilerini idare eden kimselere karşı gelmeleri yarardan çok zarar getireceği için doğru bulunmamıştır.
6. İslam dini, savaşmanın amaç ve yöntemleri ile ilgili olarak da kurallar koymuştur. Örneğin savaş esnasında bile düşman, acımasızca öldürülemez. Ölülere işkence edilemez. Savaş suçluları ve diğer suçlular, insan onuruna yakışır şekilde cezalandırılabilirler. Savaş esnasında yaşlılara, kadınlara, çocuklara, savaşa karışmamış olan din adamları ve diğer masum kimselere asla zarar verilemez. Savaş esnasında yerleşim yerleri, işyerleri, evler,

⁹ Ebû Dâvûd, Melâhim, 17.; Tirmizî, Fiten, 8.; İbni Mâce, Fiten, 20.

tarlalar ve bahçeler; meşru ve zorunlu bir mazeret olmadığı sürece tahrip edilemez. Zira insan; yeryüzünü madden ve manen imar ve ıslah etmekle vazifelidir.

7. İslam dünyasında en büyük savaşın, Müslüman gruplar arasında yaşandığı; düşmanın asıl gücünün, Müslümanların güçsüzlük ve dağınıklığı olduğunu her gün görmekteyiz. Bu durum, Müslümanların kendi başlarına göre değil birlikte hareket etmeleri gerektiğine işaret etmektedir.

8. Bir Müslüman; düşmanına dahi, düşmanın kendisine muamele ettiği gibi davranma hakkına sahip değildir. Müslüman, Allah ve Resulü tarafından çizilen kurallara göre hareket etmek zorundadır. İslam dininin en temel anlamı; kendi keyfine göre hareket etmemek ve Allah'ın emirlerine “teslim olmak”tır.

9. Ehli sünnet inancının iki büyük kolundan biri olan Maturidî (944'de vefat etmiştir) akâidinin (ki diğeri Eş'arîlik'tir) temel eserlerinden kabul edilen İmam Neseffî'nin (1142'de vefat etmiştir) “Akâid” adlı eserinde ve bu esere Teftezânî (1390 senesinde vefat etmiştir. Allah Teala hepsine rahmet eylesin) tarafından yapılan şerhte; iman meselesinden sonra müminlerin en önemli meselesinin, kendilerini idare edecek, İslam'ın emir ve yasaklarını uygulayacak, zekatı dağıtacak, cihat edecek, ordu hazırlayacak, suçluları cezalandıracak, kötü kimselerden halkı koruyacak, halk arasında meydana gelecek anlaşmazlıkları çözecek, küçükleri güçsüz ve kimsesizlerin haklarını koruyup gözetecek bir idarecinin bulunması meselesi olduğu ifade edilmiştir.¹⁰

Özetle Müslümanların ilk vazifesi;

- İmani ve ahlaki olarak kendilerini yetiştirmek,
- Kendilerini terbiye edip idare edecek olan kimseleri yetiştirmek,
- Dağınık değil fikirde/söylemde ve eylemde bir olmak,
- Maddi ve manevi olarak kalkınmaktır.

¹⁰ Teftezânî, Şerhu'l-Akâid, s.329vd.

Cimrilik: Emegini Vermeyen, Hiçbir Şeyini Vermez

“Eğer Allah’ın rahmet hazinelerinin anahtarları sizin elinizde olsa idi; biter tükenir korkusu ile cimri davranırdınız.”¹¹

“Yaptığı iyiliğin lafını edip başa kakan ve cimri olan kimseler, cennete giremeyeceklerdir.”¹²

1. Cimrilik; korkaklık, kıskançlık ve bencillikle birlikte düşünülmesi gereken kötü bir huydur. Zira zıddı olan cömertlik; gayret, cesaret ve îsâr ile alakalıdır.
2. Cimrilik deyince akla sadece malı infak etmemek geliyor. Emek vermemek de bir çeşit cimriliktir. Örneğin insan, emek, değer ve ilgi ile yetişir ve terbiye edilir. Bu durumda değer vermemek de bir çeşit cimriliktir.
3. Başkalarının hidayetini istememek ve bunun için çalışmamak da bir çeşit cimriliktir. Başkalarının iyiliğini istememek, iki türlüdür: Birincisi, başkalarının kötülüğünü istemek ve başkalarının kötülüğü için çalışmaktır. İkincisi ise başkalarının iyiliği için yapması gereken şeyleri ihmal etmektir.
4. Vakit ayırmamak cimrilik, vaktini planlamamak ise israftır.
5. Makamın gereğini yapmamak da bir çeşit cimriliktir. Makamın imkanlarını muhataplarla paylaşmamak, makamın gereği olan işlerden insanları istifade ettirirken katı davranmak ve buna benzer diğer tüm işler de cimriliğe dahildir.
6. İlgide cimrilik yapan, malından da infak etmez. Mal konusunda cimri olan ise zaten canını vermesi gereken yerde geri duracaktır. Bu hususa bir başka örnek de sahip olduğu şeyleri müdafaa etmekten aciz olmaktır. Kendi haklarını savunamayan kimse, başkalarının haklarını savunamaz. Aynı şekilde böyle bir kimse, diğer manevi değerlerini ve mukaddesatını da müdafaa edemez.
7. Bencillik, sadece kendini düşünmek değildir. Asıl bencillik, kendisi için başkalarının hakkını ihlal veya ihmal etmektir. Yoksa her insan kendini düşünür ve kendini kurtarmaya çalışır. Fakat bunun da bir usulü ve sınırları vardır.
8. Cimriliğin bir diğer gerekçesi de yaptıklarımızın karşılığını alamadığımız vehmine kapılmaktır. Oysa her amelin karşılığını verir Mevla. Ayrıca her şey, karşılık için yapılmaz.

¹¹ İsrâ, 100.

¹² Tirmizî, Birr, 41.

9. Peki hep bizim mi cömert olmamız gerekiyor? Tabi ki evet. Zira biz kendimize bakarız. Başkalarının amelleri, bizim için bir takım ibretler içeriyor olabilir ama bizim ölçümüz ve amacımız bellidir.

10. Cömertlik; kendinde olan her şeyi, usulü de dikkate alarak, israfa kaçmadan harcamaktır. Aslında cömertlik; malın, makamın ve diğer her şeyin hakkını vermektir diyebiliriz.

11. İsfraf; elinde olan şeyi, amaçsız, plansız ve ölçsüz harcamaktır. Bu anlamda yapması gerekenin en iyisini yapmamak da israftır. Zira böyle bir tavır, imkanların israfıdır.

12. Korku ve endişe, tabi ki bazı durumlarda gereklidir. Allah korkusu, insan olmanın gereğidir. Başkalarının hakkını çiğneme korkusu da bizi zulümden uzak tutar. Gururlanma korkusu, şımarmamıza engeldir. Mukaddesatı muhafaza endişesi de haklarımızı müdafaa imkanı tanır bize. Tembellik korkusu da bizi çalışmaya sevkeder. Fakat üzerine düşeni yaptıktan sonra korkmak ve endişeye kapılmak, aşırılıktır ve vesvesedir. Korku ve endişenin, bizi tembelliğe ve teslim olmaya itmesi de yanlıştır. Elimizde olmayan şeylerden dolayı endişe etmek de vakit israfı ve vesveseden ibarettir. Yakın gelecek için plan yapmak meşrudur fakat uzak gelecek için endişelenmek, beyhudedir. Zira uzak gelecekte ne olacağını bilemeyiz fakat yarın için bugün elimizden geleni yapmak meşru ve de gereklidir.

13. Peki ne zamana kadar böyle tetikte olup kendimizi hesaba çekeceğiz? Gayet basit. Son nefesimize kadar tetikte olacağız. Yani son nefesten bir önceki nefesimizde bile tedbiri elden bırakmamak icap ediyor. Zaten hangi nefesin son olacağını da bilemediğimiz için görevlerimizi ihmal ederek beklemek doğru değildir. Allah Teâlâ bizi hesaba çekinceye kadar, biz kendimizi hesaba çekeceğiz. Biz kendimizi hesaba çeker isek mahşerde hesaptan muaf oluruz. Zira hatalarımızı telafi imkanımız vardır bu durumda. Böylece hesabı ucuza kapatmış oluruz. Aksi halde Allah'ın hesabı çetindir. O hesap gününde telafi de yoktur.

Dostluk ta Düşmanlık da, Duruş İledir

Bu yazıyı; sadece belli bir toplumu ya da belli mekanları, genelleme yaparak, dost veya düşman kabul etmenin bazı sakıncalarını ifade etmek için kaleme almayı düşündük.

1. Dostluk, sadece sözden ibaret bir durum değildir. Dostluk, bedel ve fedakarlık ister. Aksi halde her şey hayalden ve güzel sözden ibaret olur ki bu hem israf hem de yalandır. Her meselede olduğu gibi dostluk meselesinde de amel defterimizi ecirle doldurma gayreti içinde olmalıyız.
2. **İnsanların önünde ya da arkasında veya karşısında olmak değil yanında olmak esastır.** Yanında olduğumuzda; hatalarını düzeltir, doğrularına ise destek oluruz. Arkada olan, arkadan vurur; önünde olanın ise çoğu zaman karşıda durma ihtimali vardır. Bu yüzden aslolan yan yana olmaktır.
3. Abdülvahap Hocamızın ifadesi ile ***“insanları sevmek için de dövmek için de onları kucaklamak yani onlara yakın olmak esastır.”***
4. Fakat yine de insanların durduğu yerden çok duruşunun önemli olduğunu hatırlatmak istiyoruz. Bir insan, yanımızda durup bizden görünebilir. Fakat söz, fiil ve eylemleri ya da eylemsizlik ve ihmalleri, düşmanlarımızın işine yarayabilir. Bu durumda böyle bir kimsenin bizim safımızda yer aldığını söylemek mümkün değildir.
5. Dostluğun ve düşmanlığın arası yoktur. Bir kimse ya dosttur ya da düşmandır. Aksi halde münafık olur. Yine bir kimse ya haktan yanadır ya da batıldan yana. **Hakkın yanında yer almayan kimse tarafsız değil batıldan yana olmuş olur.** Hak için çalışmayan kimse de dolaylı olarak batıla hizmet etmiş olur. Yine dost olmayan ve dostunun yanında yer almayan kimse, düşmandan yana olmuş olur.
6. Dostluk veya düşmanlık, bir kabile ya da bölgeye göre olmaz. Nice iyi insanlar içinde kötüler olabileceği gibi nice düşman içinde kalmış dost da olabilir. Bu yüzden genelleme yapmak yanıltıcı olabilir. İnsanları sınamak ve onlara birkaç kez fırsat vermek gerekir.
7. İnsanlarla dost olmanın da düşman olmanın da sebepleri ve usulü olmalıdır. Dostluğun gereğini ispat etmeyenler, gerçek dost olarak kabul edilemez. İnsanların gerçek şahsiyetleri, zor anlarda ya da gafil anlarda zuhur eder. Komşuluk ve akraba ilişkileri de böyledir. Birlikte iş yapmayan veya birlikte bir meselenin üstesinden gelmeyen kişilerin ilişkileri yapmacıktır. Bu durumda bir alanda duruşunu

bilmediğimiz kişilerle o alanda büyük işler yapmamak gerekiyor. Örneğin daha önce hiç paraya dayalı bir ilişki kurmadığımız birisiyle büyük ticari ilişkilere girilmez.

8. Dostlukta da düşmanlıkta da aşırı gitmemek, Efendimiz SAV'in emridir. Zira dost ile birgün düşman olma ihtimali vardır. Düşmanın da birgün dost olması mümkündür. Dosta tüm sırları vermek de düşmanla tüm bağları koparmak da yanlıştır.

9. Dostlarımızı niye kaybediyoruz ve düşmanlarımızla nasıl dost oluruz? Yani bu durumda şahsiyetimizi ayaklar altına almış olmaz mıyız? Veya sahip olduğumuz iyi şeyleri ne uğruna kaybedeceğiz? Tabi ki Allah rızası ve cennet için. Allah, bize cenneti verme karşılığında mallarımızı, canlarımızı ve sahip olduğumuz her şeyi istemektedir (bkz. Tevbe Suresi, 111. Ayeti kerime).

10. Özetle, veren de alan da Allah'tır. Dostumuzu veren de dostlukların hangi amaçla ve hangi kurala göre olacağını beyan eden de O'dur. Gerçek dost da O'dur. Gerçek dostluk ise mahşerde olacaktır. O yüzden kaybettiklerimize üzülmemek ve kazandıklarımızı hak ettiğimizi düşünmemek, kader inancının gereğidir.

11. Son olarak, kendimizden daha ahlaklı ve daha üstün kişileri dost seçmek önemlidir. İnsanı en iyi muhafaza eden ve en iyi geliştiren şey, iyi dostlardır. Yanımızda kendimizden daha akıllı ve yetenekli dost istememek, gururdur ve sonu hüsrandır. Bu yüzden ecdat; ahmak dostun, düşmandan daha zararlı olduğunu, akıllı düşmanın ise akılsız dosttan daha hayırlı olduğunu ifade etmiştir. Zira düşmanın ne yapacağı bellidir. Ama ahmak ya da art niyetli dostun ne yapacağına dair tedbir almak mümkün değildir. Özellikle kamu görevi verdiğimiz kişilerin de üstün ve faziletli olması önemlidir. ***Sırf bize tabi olsunlar ve bizim kontrolümüzden çıkmasınlar diye şahsiyetsiz ya da vasıfsız kişileri yanımızda toplamak yanlıştır.*** Gerçek idareci; güçlü kişileri kontrol edebildir. Ve idarecilik de zaten etrafındakileri güçlerden ve değerlerden en iyi şekilde istifade edebilmektir.

Gayret Takdire, Takdir İse Tedbire Mani Değildir

1. Allah, tabiatıta olduğu gibi insan ahlakında ve toplumsal ilişkilerde de sebep-sonuç ilişkisi yaratmıştır. Fakat manevi olaylardaki nedensellik, maddi alemdeki gibi açık ve net değildir. Mesela ateş yakar, güneş ısıtır, su söndürür veya harareti giderir. İnanç ve ahlakta da sebep-sonuç ilişkisi açık gibidir. İyi niyetle iyi bir insan olmak isteyen Mevlâ imanlı ve ahlaklı olmayı nasip eder. Fakat tercihini kötüye kullananlar için durum farklıdır. Bu kimselere Mevlâ bazen merhamet edip kötülükten uzak tutarken bazen de bu kimselerin kötü tercihlerinin karşılıklarını görmesini murat eder.
2. Fakat başkaları için yaptığımız şeyler ve özellikle sosyal olaylarda durum farklıdır. Biz, tebliğ ve mücadele ile mükellefiz. İnsanları terbiye etmeye ve kötülüklerine engel olmaya çalışırız.
3. Ama sonucun ne olduğunu bilemeyiz ve hatta bazen de bizim yaptıklarımız, sonucu değiştirmez. Zira herkesin tercihi, kendi manevi sonunu belirler. Zira her şey yine olacağına varır. Yani insanlar, cennetlik ise cennetliklerdir. Eğer cehennemde olmaları takdir edilmişse, bizim tebliğimizin bir faydası yoktur.
4. Yani cennetlik ve cehennemlik olmak, insanların kendi irade ve isteklerine göredir. Tabi ki buradaki istekten kasıt, içten ve gereği yapılan iradedir. Yoksa herkes zengin olmak ister ama aslolan bunun gereğini yapmaktır. Aksi halde kimse, zenginliği reddetmez.
5. Peki o zaman biz niye mücadele edip tebliğ ve terbiye ile uğraşyoruz? Tabi ki kendimizi kurtarmak için. Rızık meselesi de böyledir. Aslında bizim rızığımız takdir edilmiştir ama biz bunu bilmediğimiz için mücadele eder dururuz. Fakat yine eninde sonunda bize takdir edilen rızka nail oluruz. İnsanların hidayetleri de böyledir. Hidayeti verecek olan Allah'tır. Bizim mücadelemiz ise sadece bir vesiledir ve bizim görevimizdir. Biz tebliğ yaparak kendimizi kurtarıyoruz. Tebliğ görevini ifa etmememiz ise başkaları için asla bir mazeret olmaz.
6. Şu halde başta çocuklarımız olmak üzere diğer insanların hidayetleri ve ahlakları için fazla kaygılanmaya gerek yoktur. Bize düşen üzerimize düşeni yaparak gerisini Mevlâ'ya havale etmektir. Çocuklarımızın iyi insanlar olması takdir ise, biz aksini de istesek eninde sonunda onlar iyi insanlar olacaktır. Onlar bize sadece emanettir. Bizim onları ihmal etmemiz ya da ölüp gitmemiz, onların rızıklarına ve hayatlarına mani değildir.

7. Şu halde insanların tercihini belirleyen ana sebepler, asla diğer olaylar ve bahaneler değildir. Herkesin tercihini belirleyen şey, fitratı ve ana eğilimleridir.

8. Başarı ve siyasi mücadelede de durum aynıdır. Bize düşen gayrettir. Rızkın nereden ne zaman ve ne kadar geleceğini bilemeyiz. Bilmemiz de gerekmez. Biz, tüm kapasitemizi kullanarak tüm imkanlarımızla mücadele ederiz. Siyasi mücadele de böyledir. Başarı ve mağlubiyet Allah'tandır. Zira insanların ahlakları ve inançları hariç her şey takdir ileldir. Yani anne babamızı, çocuklarımızı, makamımız ve rızığımızı, başımıza gelecek iyi ve kötü şeyleri biz seçemeyiz. Başarı ve devlet de böyledir. Mevla makamı dilediğine nasip eder. Zafer de böyledir. Mağlubiyet de yine takdir ileldir.

Özetle; elimizden geleni sonuna kadar Allah rızası için yaptıktan sonra; sonuca üzölmek ya da sonuç ile övönmek anlamsız ve gereksizdir.

Doğru bildiğimizi yaptıktan sonra geriye dönüp te “ah keşke şöyle yapsaydım” demek de sadece gaflettir ve zaman kaybıdır. Geçmiş, sadece hatalardan ders almak için bir tecrübedir.

Haçlı Seferleri Nasıl Başarılı Oldu?

1. 1096-1099 yılları arasında devam eden ilk haçlı seferi ile Kudüs kaybedilmiş ve İslam dünyasında üç haçlı kontluğu kurulmuştur. Bunlar; Urfa (1098), Antakya (1098) ve Kudüs (1099) haçlı kontluklarıdır. 1104 yılında ise Trablus haçlı kontluğu kurulmuştur.
2. Haçlıların bu kadar başarılı olmasının birkaç ana nedenini zikredebiliriz:
 - Siyasi bölünmüşlük: Maalesef birinci haçlı seferi başladığında ve Kudüs düştüğünde, iki Selçuklu sultanı (I. Mahmut ve Berkyaruk) taht kavgası ile meşguldüler.
 - Halifenin güçsüz oluşu: Yine ilk haçlı seferi başladığında, Bağdat'ta bulunan Abbâsî halifeleri, Selçuklu topraklarını bölmek ve siyasi otoritesini geri kazanmakla uğraşıyorlardı.
 - Mezhep kavgaları: Hz. Ali RA döneminde başlayan ayrılıklar sonrasında savaşa dönüşmüş ve fırkaların sayısı çoğalmıştır. Bu ilk üç madde; askeri ve siyasi gücün zayıflamasına neden olmuştur.
 - İhanet: İslam dini altında görünen bazı mezhep ve fırkaların Bizans ve haçlılar ile işbirliği ve içerde İslam birliğine karşı yürüttüğü mücadele de haçlıların kısa zamanda yerleşmesine ve güçlenmesine neden olmuştur.
 - Yukardaki haçlı kontlukları, Bizans ile mezhep ve siyasi çatışmaları da göz önüne alındığında, kaynağından yani Avrupa'dan çok uzak şartlarda varlığını, yerli işbirlikçiler sayesinde sürdürmüştür. Buna örnek olarak Şam'daki Râfîzî beylik ve Mısır'daki Fâtîmî sultanlığı örnek gösterilebilir. Bu iki oluşum, haçlılara, ticari imkan ve stratejik ortaklık sağlamıştır.
3. Haçlıların bölgeden sökülüp atılması için özellikle Selçuklular büyük mücadele vermişlerdir. Bu amaçla:
 - Nurettin Zengî örneğinde olduğu gibi önce İslam aleminde ahlakî ve manevî kalkınma faaliyetleri yürütülmüştür. Bunun için medreseler ve dergahlar kurulmuş; hem halk terbiye edilmiş hem de yeni, donanımlı ve inançlı askerler yetiştirilmiştir.
 - Yine Nizamiye medreseleri ile birlikte ehlisünnet mezhebi desteklenerek, aşırı uç mezheplerin gücü zayıflatılmıştır. Zira ehlisünnet, düzenci ve orta yolcudur.

Diğer aşırı mezhepler ise düzen tanımamış; hatta zaman zaman yabancı unsurlar ile de işbirliği yapmıştır.

- Siyasi birliğin sağlanması: Ehli sünnetin güçlenmesi ile diğer mezhepler arasındaki çatışmalar da giderilmiştir. Örneğin haçlı seferlerinde ehli sünnet olmayan Türkmen unsurlardan da haçlılara karşı mücadelede istifade edilmiştir.
- Ekonomik kalkınma: Karmaşanın ve savaşların önlenmesi ile halkın devlete güveni ve itaati artmış; ticaret faaliyetleri ile devletin siyasi, askeri ve ekonomik yapısı da güçlenmiştir.

4. Bütün bunlar planlı, sistemli ve azimli bir çalışmanın neticesinde yapılmıştır. Örneğin Nurettin Zengî, Kudüs'ü geri almak için 50 yıl süren bir plan yapmıştır. Buna göre:

- İlk olarak halkın devlete güvenini sağlamak için iç huzur ve düzen sağlanmış,
- Ekonomik kalkınma yapılmış,
- Eğitim hamlesi yapılmış ve halkın belli bir seviyeye gelmesi sağlanmış,
- Yine eğitim hamlesi ile yeni kadrolar ve askerler yetiştirilmiş,
- Ardından Urfa ve Antakya kontluklarına; sonra Şam'daki râfizî beyliğe ve son olarak da Mısır'daki Fâtımî devletine son verilmiştir. Bunun en sonunda Kudüs haçlı kontluğu yıkılarak Kudüs geri alınmıştır.

5. Bâtınlık ve Râfizîlik:

- Yahudiler, Hıristiyanlar, İslam dininden rahatsız olan bir kısım İranlılar ve yine İslam'dan rahatsız olan bir kısım Arapların ittifakı ile Hz. Ömer RA döneminden itibaren yayılmaya ve güçlenmeye başlamıştır.
- Yine devletten ve düzenden rahatsız olan çapulcu gruplar da bunlara katılmışlardır.
- Abbasiler döneminde ortaya çıkan otorite boşluğu da bunların güçlenmesine neden olmuştur.
- İlk olarak 940 yılından Bağdat yani Abbasi hilafetinin merkezi, Büveyhîler tarafından işgal edilmiştir. 1055 yılına kadar süren bu işgal sırasında İslam aleminde bir otorite boşluğu yaşanmıştır diyebiliriz.
- 1055'de Tuğrul Bey, bu işgale son vererek halifeyi kurtarmış fakat 1058'de bu sefer de Fâtımî destekli bir isyan ile Bağdat tekrar işgal edilmiştir. Yine Tuğrul Bey (Allah kendisinden razı olsun), İslam dünyasının merkezi yönetimini bu işgalden kurtarmıştır.

- Özetle 1050'li yıllara gelindiğinde; sadece Hicaz, bazı Orta Asya bölgeleri ve Anadolu'da sadece ehli sünnet hakimiyeti vardır diyebiliriz. Irak, Suriye, Mısır ve Yemen ise Râfîzî, Fâtımî, İsmâîli ve bazı Şîî grupların hakimiyeti altında idi.
- Tuğrul Bey, bunu önlemek için 1055 ve 1058 yılında Irak'a; 1059 sonrasında ise Suriye üzerine sefer düzenlemiştir.
- Yine Sultan Alparslan 1064 yılında Irak'ı kontrol altına almış, 1070'li yıllarda Suriye ve Mısır üzerine sefer düzenlemiştir. Zira bu yıllarda Mısır'da İsmâîli inanca sahip Fâtımîler hüküm sürmekteydi. Ehli sünnet düşmanı olan bu devlet daha sonra haçlıların en büyük müttefiki olacaktı.
- Daha sonra 1091-1092 yılında Sultan Melikşah tarafından Yemen, 1171 yılında Fâtımî devleti ise Nurettin Zengî'nin komutanları olan Selahattin Eyyûbi ve Amcası Şirkuh tarafından fethedilmiştir.
- Bâtınî-İsmâîli eşkıyalar (daha sonra liderleri Meşhur Hasan Sabbah ve merkezleri Alamut (el-Mevt yani ölüm) kalesi olacaktır), İslam önderlerine karşı suikastlar düzenlemiştir. Bunların en meşhuru 1092 yılında Vezir Nizâmülmülk ve 1134 yılında Abbâsî halifesi Müsterşit suikastıdır.
- Selçukluların uzun süren mücadelesine rağmen bu sapkın unsurlar, Hülagü Han tarafından mağlup edilmiştir (1258).
- Cengiz Han'ın kışkırtılarak İslam alemine saldırması ve Sultan Melikşah suikastı ise yine tarihçilerin bu gruplar tarafından yapıp yapılmadığı hususunda ihtilafli olduğu mevzulardandır.

Özetle günümüzde de dünyada bunca zulmün yaygın olmasının sebebi, bizim yaşadığımız zayıflık ve bölünmüşlüktür.

Bu bölünmüşlüğü kaldırıp yeniden gücü sağlamak adına tüm karşı görüşleri bir araya getirme imkanı ise tarihte olduğu gibi bugün de yine itidalli ve insaflı olan ehli sünnette bulunmaktadır (Burada aşırı, selefi, hâricî ya da bâtinî tutumlu olup ehli sünnet iddiasında olanları değil gelenekteki ehli sünneti kastediyoruz).

Düşmanlarımız Ne Zaman Mağlup Olacaklar?

Hepimiz; yeryüzünden zulmün kalkması, yeryüzüne adaletin ve hakkın hakim olması için dua ediyoruz.

Hepimiz; tüm dünyada yaşanan savaş, açlık ve hastalık gibi diğer olaylara üzülmüyoruz.

Hepimiz; bütün bunlara sebep olanların helak olması için beddua ediyoruz.

Fakat zulüm artarak devam ediyor.

Ve dahası biz, hala neyi, niçin ve nasıl yapacağımıza karar vermiş değiliz.

1. Öncelikle şunu ifade etmek gerekiyor ki; zulmün ortadan kalkmasının ilk şartı, zulme karşı duranların kendi vazifelerini harfiyen yerine getirerek zulmü kaldıracak güce erişmeleridir. Yani dünya hayatının bir takım gerekleri vardır. Bu yükleri yerine getirme gücü kimde ise yetki ve sorumluluk da ona verilmektedir. Bu yüzden şayet Müslümanlar, dünyayı idare edecek gerekli inanç ve donanıma sahip değillerse; bu yükün kendilerine yüklenmesi Müslümanlara da görevlere de zulümdür. Şu halde bize düşen ilk şey, sağlam bir inanç ile dünyayı tanıyıp buradaki sorumlulukları ifa edecek şartları taşıyacak donanıma sahip olmak için gayret etmektir. Örneğin Hz. Musa AS, Firavun'a karşı duracak gücü kendinden hissettiği zaman İsrailoğullarını da arkasına alarak yeryüzünde adaleti ve hakkı tesis etmeye talip olmuş; Mevlâ Teâlâ da bu görevi onlara vermiştir.

2. Fakat İsrailoğulları, kendilerine verilen bu görevi hakkı ile ifa edemeyerek tembellik ve gevşeklik göstermişler; bu yüzden de zulüm, en az kırk yıl daha hüküm sürmeye devam etmiştir. **Demek ki mühim olan görevi elde etmek değil; o görevi ifa etmeye ehliyetli olmaktır.** Aksi halde makam bizde de olsa durum değişmeyecek; zulüm yine devam edecektir. ***Bu yüzden zulme hizmet etmekle, adaleti tesis etmek için çalışmamak aynı şeydir.*** Bir başka ifade ile adalet için çalışmamak, dolaylı olarak zulme destek olmak ve zulme hizmet etmektir. ***Demek ki zalimlerin mağlup olmasının ilk yolu; zulme karşı duranların zulmü önleyecek ve dünyayı adalet ile idare edecek inanç, şahsiyet ve niteliğe sahip olmaları; dahası böyle bir göreve talip olup bu görev için çalışmaya razı olmalarıdır.***

3. **Düşmanlarımızın ve zalimlerin mağlup olmalarının bir başka gerekçesi de; yeryüzünde hakkı temsil eden veya adaleti savunan insanların, nefes alamayacak hale gelmeleridir.** Nuh AS'ın kavmi, 900 sene boyunca zulme ve isyana

devam etmişler; ta ki Peygamber AS ve inananları, tebliğ vazifelerini yapma ve dinlerini yaşama haklarını kaybetme noktasına gelince Mevlâ, müdahale etmiştir. Demek ki adil ve hak ehli insanlar, belli bir kudrete gelmediği ve yeryüzünde adalet ve hak ehli bir grup insan bile nefes aldığı sürece; Mevlâ, zalimi ve isyankarı helak/mağlup etmemektedir. Zira yeryüzünde bir avuç bile hak ehli olursa; zamanla bunlar yayılabilecektir. Ama bu hak ehlinin vazife yapması engellenirse; tabiri caiz ise oyun kilitleneceğinden, Mevlâ oyuncuları değiştirmektedir.

4. Aksi halde zalim ve kafir helak olmaz. Zira Nuh AS, 900 sene tebliğ yapmıştır. Yani bir başka ifade ile insanlar, 900 sene boyunca zulmetmeye ve puta tapmaya devam etmiştir. Mevlâ da bunlara müsaade etmiştir. Ta ki zalimler, Allah'ın elçisini tehdit edinceye kadar. Zira bu tehdit, zulmün son noktasıdır. Zira bu tehdit; yeryüzünde hakkı ve adaleti savunacak tek bir kişinin bile kalmaması demektir.

5. Biz henüz 900 senedir zulme maruz kalmadığımızı ve hala adaleti ve hakkı savunabildiğimize göre; düşmanlarımızın mağlup olmasını istiyor isek, bunu yapacak ve adaleti tesis edecek şahsiyete ve kudrete sahip olmalıyız. **Yani bir başka ifade ile mesele, zulmün ve batılın ortadan kalkması değil; zulüm ve batılla mücadele edeceklerin imtihan edilmesidir.** Zira mazlumlar da Allah'ın kuludur ve Allah zalim değildir. Mevlâ, bu mazlumların haklarını bir gün muhakkak zalimlerden soracaktır. Mesele, bizim bu imtihanda hangi tarafta olduğumuzdur.

6. Son olarak tekrar tekrar ifade etmek istiyoruz ki bize düşen; beddua ve üzüntü ile vakit geçirmek değil gayret etmektir. Nuh AS, 900 sene boyunca bir kez beddua etmiştir. O'nun duasının niçin kabul olduğu ve bizimkinin niçin olmadığı da buradan hareketle anlaşılmalıdır. Nuh Aleyhisselam;

- Allah'ın vadinin bir gün geleceğini bile bile,
- Duasının kabul olacağını da bilerek,
- Dahası bir gün zalimlerin muhakkak mağlup olacaklarına ve sonra ahirette cezalarını çekeceklerine de inanarak; gece gündüz, yorulmadan ve şikayet etmeden, hakkı savunmaya ve batılla mücadele etmeye devam etmiştir.

Zira Nuh AS'ın ilk vazifesi; düşmanları helak etmek ya da başka kuru kahramanlıklar değildir. O'nun vazifesi, hakkı tebliğ etmektir. Hakki hakim kılmak ve batılı zail etmek ise kudret ve adalet sahibi Mevlâ Teâlâ'ya aittir.

Nuh AS ise kendini kurtarmak ve insanlara nasıl kurtuluşa ulaşacaklarını göstermek için gayret göstermiştir.

Bilgi ve İmkâna Dair

1. Hayat devam ettiği sürece imkân vardır. Yani çıkmadık candan ümit kesilmez. Bu ifadenin birkaç anlamı vardır. İlki, hayat devam ettiği sürece gayretin vacip olduğudur. Bir diğer anlam ise sağlık olduğu ve ömür devam ettiği sürece her meselenin hallolma ihtimali olduğudur. Geçmişe baktığımızda çözülmez denilen şeylerin nasıl da geçip gittiğini görebiliriz.

2. Aynı anlama gelen bir başka kelime de zamanın birçok şeye ilaç olduğudur. Fakat bu ifadeyi de yanlış anlamamak gerekir. Zira zamanın ilaç olması, üzerimize düşen şeyleri zamana terketmek etmek değildir. Şayet üzerimize düşeni yapmaz isek; sorumluluklarımızı ve meseleleri zamana bırakmak, sadece o meselelerin daha da karmaşık ve zor hale gelmesine yol açacaktır. Zaman, üzerimize düşeni yaptıktan sonra tevekkül ve sabrettiğimizde ilaçtır. Yani bir başka ifade ile zamanın ilaç olması, sağlığımız ve inancımızın muhafazasıdır aslında.

3. Meşru ve makul olmak şartıyla insanın bildiği ve aklettiği her şeyin olma ihtimali vardır. Zira kainat, imkân alemidir. Yani burada meşru ve makul olan her şeyin vuku bulma imkânı vardır. Fakat sadece her şeyin yeri, vakti ve şartları vardır.

4. Zira insanı halife yapan şey, bilgidir. Yani insan, bilgi ve düşünce ile tüm kainatı idare eder ve diğer varlıklara üstün olur.

5. Bu durumda aslında şartlar, herkes için eşittir. Zira siyaset de para da bilgi ile yapılır. Siyasetin en önemli unsudur güç ve paradır. Gücü ve parayı idare eden ise bilgi yani akıldır. ***Yani en büyük güç; akıl ve bilgidir.***

6. Bilginin iki yönü vardır. Birincisi bilme ve öğrenme yönüdür. Bu anlamda bilgi, çalışmakla ve gayretle elde edilir. İkinci yön ise bilginin kullanılma yönü ve gayesidir. İnsan; bir şeyi, kötü ya da iyi yönde kullanabilme yetkisine sahiptir. Bu yüzden bilgiyi, doğru yöntemle ve doğru amaç için kullanmak icap eder. Yani sadece doğru bilgi sahibi olmak yeterli değildir. Bunu kimin, nerede, ne zaman, nasıl ve ne için kullandığı da önemlidir.

7. Kâinatta hiçbir şeyde boşluğa ve ihmale mahal yoktur. Yani bizim ihmal ettiğimiz her şeyi, bir başkasının idare veya kullanması zorunludur diyebiliriz. Zira kainatta bazı işlerin yürümesi gerekir. Ayrıca her insan, insan olması hasebiyle Allah'ın halifesidir ve iyi olsun kötü olsun herkesin kâinatta tasarruf hakkı vardır. O yüzden bilgiyi biz elde etmezsek, başkaları eder. Biz iyi yönde kullanmazsak başkaları

başka yönde kullanır. Şu halde yetkisi ve imkânı olan herkesin, ihmal ettiği şeylerden de hesaba çekileceklerini unutmamak gerekiyor.

8. Fakat herkesin sorumluluğu bir olmaz. Zira insanlar, farklı farklı ve çeşit çeşittir. Bu yüzden bir insanın sorumlu olduğu şeyden diğer insanları da sorumlu tutamayız. Yetkisi sahibi yetkisinden sorumludur. ***Bilgi sahibi ise bilgisinden. Her insan, bulunduğu konumu muhafaza etmek ve bulunduğu konunun hakkını vermekle sorumludur.***

9. İmkânın derecesini yani bilgi ve gücümüzün miktarını denemeden bilemeyiz. Bu yüzden daima gayret etmek; plan yapmak, çalışmak ve yaptığımız işlerin sonucunu takip etmek, denetlemek ve ölçmek yani hesaplamak gerekiyor. Elinden gelenin miktarını bilmemek de bir imtihandır. Yani karar vermek ve plan yapmak da imtihana tabidir. Hatta yaptığı işin peşine düşmek yani takip etmek de bir çeşit imtihandır.

Özetle eylem, imkândır. İmkân ise bilgidir. Bütün bu süreci kabul edip kararlarla yürütmeye ise inanç diyoruz.

İyilik, Gayret İster; Gayret Olmazsa Kötülük Hakim Olur ya da İş Bilenin, Yol Yürüyenin, Kılıç da Kuşananındır

1. Kötülük kelimesi, Kuranı Kerim’de “seyyie” yani kötü olarak kullanılmıştır ki bu durumda kötünün fail yani etkin olduğunu söyleyebiliriz. İyilik ise mastar (birr) olarak kullanılmıştır. Yani ahlaki, hukuki, siyasi ve iktisadi anlamda iyilik, insanın gayreti olmadan kendi başına meydana gelmez.¹³
2. Bu yüzden insan için sadece kendi gayreti ve yaptıkları vardır buyurulmuştur.¹⁴ Tabi ki ilahi rahmet ve lütuf ile olan işler de vardır. Fakat burada biz kendi sorumluluklarımızdan bahsediyoruz.
3. Zira kötünün, nefis ve şeytan olmak üzere iki müdavimi ve destekçisi vardır. “Su (dost) uyur, düşman uyumaz” atasözü; düşmanın her an saldırabileceği anlamına gelmekte ve bize tetikte olmamızı nasihat etmektedir. Nefsimiz ve şeytan ise en büyük düşmanımızdır.
4. Zaten şeytan, insana her an, her şekilde ve her yönden saldıracağını itiraf etmiştir.¹⁵
5. Ayrıca “takva” kelimesi de “uyanık” ve “tetikte” olmak anlamına gelmektedir. Zira takva kelimesi sözlük olarak “sakınmak”, “korkmak” ve “kendini kollamak” anlamındadır.
6. Örnek olarak tarlayı işlemezsek, zararlı otlar biter. Ürün almak için ise gayret gerekiyor. Aynı şekilde nehirde akan suyun israf olması için gayrete gerek yoktur. İhmal ettiğimizde zaten su boşa akıp gider. Ama bu sudan istifade etmek için gayret lazımdır.
7. Çevrenin kötü olması, biz istemesek de bizi etkiler. Ama iyi çevreden istifade etmek için gayret gerekir. Kötülüğten korunmak için de gayret etmek lazımdır. Aynı şekilde iyi bir hocadan istifade etmek de öğrencinin çalışmasına bağlıdır. Aksi halde çok iyi bir hocanın ya da çok iyi bir eğitim sisteminin tembel ve miskine faydası yoktur.
8. Bu durumda bize düşen, kendi sorumluluğumuzu yerine getirmektir. Kötülük ya da kötülük araçlarının artması, bizim için olumsuz etkilere sahip olsa da yine de bizim ihmal ve kusurumuza bahane değildir.

¹³ Bkz. Fussilet, 34

¹⁴ Bkz. Necm, 39.

¹⁵ Bkz. İsrâ, 64.

9. Her dönenin kendine göre zorlukları olduğu gibi kolaylıkları da vardır. Zira Allah, adildir. Derde göre deva, deva imkanına göre dert verir. Sağlık sektörünün gelişmesi ile birlikte yeni hastalıkların da keşfedilmesi, buna örnek olarak verilebilir.

10. Batıl zail olur ama bunun için hakkın gelmesi gerekir. Hak ise insanların gayretleri iledir. Zira ilahi yardım ve hidayet de kulun niyet, iman ve salih ameli ile tecelli eder. Batılın köpük ya da kir olduğunu, hakkın ise su olduğunu; ancak kirin akıp gitmesi için suyun akması gerektiğini daha önce ifade etmiştik. “Harekette bereket vardır”, “akan su, pislik tutmaz” ve “işleyen demir pas tutmaz” gibi bütün atasözlerimiz de hayatın aslında bir akış ve hareket olduğuna işaret ediyor.

11. Burada şunu da hatırlatmak istiyoruz: Taarruz eden kazanır. Savunmada olan ise eninde sonunda mağlup veya teslim olur. Taarruz için ise amaç, yöntem ve gayret şarttır. Aslında cihadın en temel anlamı da çalışmak ve modern tabir ile “girişim”de bulunmaktır.

12. Yani bir başka açıdan bakmak gerekir ise; dünyada söz sahibi olmak için kalabalık olmaya gerek yoktur. Bir amaç etrafında birleşen, birbirini destekleyen ve aktif olan gruplar, her alanda söz sahibi olurlar. Devletlerin yönetim şekillerine bakıldığında, yönetenlerin yönetilenlerden çok ama çok az olduğunu görürüz. Tabi ki devlet bir gelenek ve ortak akıldır. Ama bu geleneği ve ortak aklı elinde tutanlar, aktif ve birlik olanlardır.

13. İnsanı halife yapan temel vasıf bilgidir. Bilgi ise çalışmakla olur (*el-İlmü bi't-taaallüm*).

Özetle iş bilen, yol yürüyen, kılıç da kuşananındır.

Karşılık Beklemek

1. Öncelikle bilmek gerekiyor ki insan, dünyaya dair yaptığı birçok şeyin karşılığını görmek istemektedir. Siyaset ve ticaret gibi günlük faaliyetlerde, bu beklentilere bir an önce ulaşmayı beklemek tabii hakkımızdır ve insan olmanın özelliklerindedir. Fakat yine de bütün bu nimetlerin, Mevlâ'nın bir ihsanı olduğunu unutmamak gerekiyor.
2. Bazı şeylerin ise karşılığını bekleyemeyiz. Örneğin ibadetleri, bazı emirleri ve iyilikleri; Allah'ın emri olduğu için yerine getiririz. Bunlar, kul ile Mevlâ arasında olan işlerdir.
3. **Çocuklar, karşılık beklenerek büyütülmez ve terbiye edilmez.** Yani evlat yetiştirmekteki asıl gaye; bize maddi fayda vermeleri; örneğin yaşlandığımızda bizleri bakmaları olmamalıdır. Evlatlarımız, bunları yaparlarsa kendileri ecir almış olurlar. Ama evlat yetiştirmekteki temel gaye, onların hayırlı birer insan olarak kıyamete kadar neslimizden hayırlı kimselerin gelmesini temin etmektir.
4. Buna rağmen çocuk yetiştirmenin karşılığını, ta ilk başta alırız. Zira evlenip de çocuk sahibi olamayanların yaşadıkları zorlukları görüyoruz. Şu halde evlat sahibi olmak hem güzeldir hem de bizi bazı sıkıntılardan kurtarmaktadır. İkinci olarak onların sağlıklı olmaları da aslında bir karşılık ve nimettir. Zira hasta olduklarında üzülür ve zorluk çekeriz. Ayrıca onları severiz. Onlar bize huzur verir. Ve son olarak evlatlarımız var diye gurur duyarız. Demek ki biz karşılık beklesek de zaten Mevlâ, daha ilk başta çocuk yetiştirmenin bereketini ihsan etmektedir.
5. Asıl karşılığı ise ahirette alacağız. Dünyada ise bu nimetlerin yanında, ailemizin geçimini temin edip onların sıkıntıları ile uğraştığımız sürece Allah da bizim zorluklarımızı çözecektir. Onları affetmek ve onlardan gelen sıkıntılara sabretmek de birçok günahımıza kefarettir.
6. Öğrenci de evlat gibi karşılıksız olarak yetiştirilir. Öğrenci yetiştirmenin dünyevi karşılığı da hoca olmanın tadını sürmektir. **Dünya nimeti de zaten az ve geçicidir. Şu halde dünyada azıcık huzur ve sağlığımız var ise, dünya nimetine nail olmuşuz demektir.** Öğrenci yetiştirmenin asıl karşılığı ise, kıyamete kadar amel defterimizin kapanmayacak olmasıdır.
7. İnsanların sorunlarıyla ilgilenmek de böyledir. Onlardan karşılık beklemeyiz. Ama onlara yararlı olduğumuz için huzur buluruz. **Bütün bu iyiliklerin dünyadaki**

asıl karşılığı ise; bu yaptıklarımıza karşılık Mevlâ'nın da bizi belalardan koruması, affetmesi, derecemizi arttırması ve sıkıntılarımızı gidermesidir.

8. Dostluk ve diğer ilişkiler de böyledir. Onlarla dost oluruz. İyi kötü bir şeyler yaşarız. Alırız, veririz. İyi ve kötü şeylerimizi paylaşıyoruz. Bu yüzden bir gün eğer bu insanlar ile yollarımız ayrılır ise, onlara verdiğimiz güzel şeylere veya onların yüzünden kaybettiklerimize üzülmemeliyiz. Belki de o güzellikler bize, onların hürmetine verilmiş olabilir. Yani bir başka ifade ile insanlara verdiğimiz sürece Allah da bize verir. Zira kimse kendi nasibinden fazlasını yiyemez ve kendi kaderinde olandan fazlasını yaşayamaz. Ayrıca insanlarla yaşadığımız kötü şeyleri, güzel şeylerin hatırına unutmamızdır.

9. **Diğer bir ifadeyle, geçmişini dava etmemeli; geçmişte yaşadığımız şeyleri yaşadıklarımıza saymalıyız.** Bu durumda geçmişe üzülme de anlamsız, faydasız ve yersizdir. Dünya geçicidir. Dostluğu da düşmanlığı da, sevgisi nefreti de, huzuru sıkıntısı da. Geçmeyen tek şey, huzur ve bir de ahiret için yapılan güzel şeylerdir.

10. Geçmişe dair bir başka eksik şey ise, insanların çocuk olmayı özlemesi veya geçmişte olan güzel işleri yad etmesidir. İnsanın vefalı olması, üzülmesi ve bir takım şeyleri özlemesi normaldir. Fakat bunu aşırı takıntı haline ya da bugün keyfimizi kaçırarak veya bizi meşgul edecek duruma getirmek yanlıştır. Çocukluk güzeldir. Sevgi ve güvenli bir ortamdır. Fakat bunlar da yaşanıp geçmiştir. **Aslında bebeklik ve çocukluk, insan için bir avans veya ön ödemedir diyebiliriz.** Burada güzel şeyler görürüz ve yaşarız. Merhameti, güveni ve masumluğu görürüz./öğreniriz. Fakat bu da geçer gider. Bize düşen, bu güzel ve masum şeylerin hatırına, güzel ve iyi işler yapmaktır.

11. **Özetle geçmişte yaşadığımız güzel işlerin karşılığı, güzel işler yapmaktır.** Anne baba ve diğer emeği olanlar ile helalleşmenin yolu da bizim anne baba olmamız ve birilerine emek vermemizdir. Hocalarımızla helalleşmenin yolu ise öğrendiklerimizle amel etmek ve bunu başkalarına da aktarmaktır. Yoksa anne babamızdan aldıklarımızı da hocalarımızdan öğrendiklerimizi de geri vermekle borcumuzu ödeyemeyiz.

Kazanmak ve Kaybetmek Nedir?

İnsanoğlunun, “varoluş kaygısı” dediğimizi kendini güvende hissetme duygusundan sonra belki de en önemli arzusu; bir işe yaradığını hissetmesidir. Bir işe yarıyor olma kaygısı, biz müminler için daha hassas ve daha kritik bir ehemmiyeti haizdir. Zira ahiretimizi elde etmek ve Allah Teâlâ Celle Celâllühü'nün rızasını elde etmek için yegane sermayemiz olan ömrümüz ve dünya hayatımız, gözümüzün önünden geçip gitmektedir. Çok hızlı geçip giden bu hayatta elbette ki her insan, yapmış olduğu şeyin sonucunu görmek ister.

Yaptıklarımızın karşılığını görmek istememizde herhangi bir sorun yoktur. Zira ne yapıp yapmadığımız üzerinde tefekkür etmek ve yaptıklarımızda ne derece başarılı olduğumuzu gözden geçirmek; daha faydalı ve verimli işler yapmamız için gereklidir. Ayrıca hatalarımızı da bu sayede görüp düzeltme fırsatımız olabilir. Fakat burada önemli olan; her işte olduğu gibi burada da ifrat ve tefritten uzak durmaktır.

Ne yaptığını yada yaptıklarının faydalı olup olmadığını umursamamak tefrit; fakat sürekli yaptıklarını sorgulayarak kendini heder etmek ise ifratır. Şu halde bize düşen;

- Elimizden ne geldiğini bilmek,
- Ne yapacağımız konusunda önce kendimiz bir plan yapmak ve daha sonra ehil-güvenilir-iş bilen kimselerle istişare etmek,
- Bunun neticesinde bir karar vererek bu kararı sonuna kadar uygulamak,
- Yaptıklarımızda Allah Teala'nın rızasını gözetmek ve Allah tarafından koyulan kurallara riayet etmek,
- Ve elimizden gelenin yüzde yüzünü yapmaktır.

Bu şartlara uygun olarak hareket ettikten sonra bir müminin; yaptığı şeyin küçük yada büyük veya önemli yada önemsiz olduğunu; veyahut da yaptıklarının dünyada bir karşılığının bulup bulmayacağını sorması gereksiz ve yıpratıcı bir çabadan başka bir şey değildir. Şu halde;

1. Bize düşen gayrettir. Netice ve başarı ise Allah'tandır. **“Sana ancak tebliğ etmek düşer”**¹⁶, **“Onlar iman etmiyorlar diye kendini helak mı edeceksin?”**¹⁷ ayeti kerimeleri, Efendimiz Sallelâhu aleyhi ve sellem'in muhterem şahıslarında, bize yapılan bir ikaz ve ihtardır. “Ben anlattım ama kimse anlamadı” ya da “Onca şey yaptık ama bir şey olmadı” gibi ifadeler bir mümine asla yakışmaz.

¹⁶ Ra'd, 40.

¹⁷ Şuarâ, 3. Ayrıca bkz. Kehf, 6.

2.Kendini başarısız hissetmek yada insanlardan beklediği karşılığı bulamamak konusunda en güzel örnek, Hazreti Yunus Aleyhisselam'dır. On yıla yakın kavmine tebliğde bulunan Yunus Aleyhisselam, bir tek kişinin bile davetine karşılık vermemesine üzüлüp; şehri terketmek istemiştir. Fakat ilahi vahiy ve izin olmadan böyle bir harekete kalkıştığı için, yolda uğursuz adam diye denize atılmış; bir balık tarafından yutulmuştur. Fakat hatasını anlamış ve tevbe etmiş; kırk gün kadar balığın karnında kaldıktan sonra kurtulmuştur. Allah Teala, eğer hayırlı bir kul olmasa ve çok ibadet etmese; kıyamete kadar o balığın karnında kalacağını ifade buyurmuşlardır.¹⁸ Şu halde bizim kendimizi başarısız görme yada küsüp kenara çekilmek gibi tercihimiz yoktur ve olamaz da.

3.Bize düşen, ölüm gelip bizi buluncaya kadar gayret etmektir. Ecel ve rızık Allah'ın elindedir. Biz ne zaman öleceğimizi ve bize ne kadar rızık takdir edildiğini bilemeyiz. Bu yüzden de kıyamet koptuğunu bile görsek, elimizdeki fidanı toprağa dikmemiz emredilmiştir.¹⁹

4.Peygamberler tarihine bakıldığı zaman (Allah hepsinin şefaatine nail eylesin) çoğu peygamberin birkaç tane inananı olduğunu hatta bazı peygamberlerin hiç ümmeti olmadığını görmekteyiz. Oysa peygamberler, genelde kırklı (daha erken olanlar da vardır) yaşlarda peygamber olmuşlardır. Şu halde bir insan ortalama 40 yılda yetişmektedir. Peygamber olduktan sonra da onca emek, onca mücadele, onca kavga, onca eziyet. Ve sonuçta sadece birkaç kişiye hakikati anlatmak mümkün olmaktadır. Buda demek oluyor ki; bir tek insanın bile kurtuluşu; onca eziyete ve emeğe değerlidir. Bu yüzden Allah Resulü SAV; bir tek insanın bile hidayetinde vesile olmanın, dünyadaki tüm iyiliklerden ve dünyadaki her şeyden daha değerli olduğunu ifade buyurmuşlardır.²⁰

5.Peygamber Efendimiz SAV haricinde, tebliğinin karşılığını maddi karşılığını dünyada gören çok az peygamber vardır. Peygamber Efendimiz ve Hz. Davud Aleyhisselam, kendi sağlıklarında, kendilerine inanan insanların devlet olduklarını (devleti, somut bir hayat tarzı kurmak anlamında kullanıyoruz) görmüşlerdir. Fakat çoğu peygambere böyle dünyevi bir karşılık görmek nasip olmamıştır.

¹⁸ Saffât, 139vd.; Kalem, 48vd.

¹⁹ Buhârî, Edebü'l-müfred, 168.

²⁰ Buhârî, Ashâbu'n-Nebî, 9.; Müslim, Fedâilu'l-Ashâb, 34.; Ebû Davud, İlim, 366.

6.Hatta bazı peygamberler, dünyada davetlerinin karşılıklarını görememek bir yana dursun, kendi kavimleri tarafından cezalandırılmışlardır. Şuayb ve Yakup Aleyhisselam, kendi insanları hatta kendi aileleri tarafından bunamakla itham edilmişlerdir. Zekeriya Aleyhisselam, kendi kavmi tarafından testere ile kesilmiştir. Yusuf Aleyhisselam, kardeşleri tarafından kuyuya atılmıştır. Oysa bu peygamberler, ne bir gün isyan etmişler ne de sitem etmişlerdir. Ne de davalarından vazgeçip bıkkınlık göstermişlerdir.

7.Peygamberler, bu mukaddes vazifelerini yaparken, tek başına olmanın ve kendi hanımları yada çocukları tarafından düşmanca muamele görmenin yanında başka sıkıntılara da maruz kalmışlardır. Eyüp Aleyhisselam, hastalık çekmiş; İbrahim Aleyhisselam, yaşadığı şehri terk etmiş, Musa Aleyhisselam annesinden ailesinden ayrılmış hatta Mısır'dan öldürülme korkusuyla uzaklaşarak günlerce aç kalmıştır. Peygamberler asla bu ilahi görev karşılığında bir şey istememişlerdir. Örnek olarak kıyamet günü Hz. Muhammed SAV'e verilen özel şefaah hakkını verebiliriz. Allah Resulü SAV, her peygamberin, Allah Teala'dan bir dilek hakkı olduğunu ve bu dileğin kayıtsız şartsız kabul edildiğini ifade etmişlerdir. Hz. Adem AS, bu dilek hakkını günahından tevbe için; Davud ve Süleyman AS, mal ve mülk istemek için kullanmışlardır. Diğer peygamberler de kavimlerinin helak olmaları için bu dua haklarını kullanmışlardır. Oysa Efendimiz SAV, dünyada ne mal mülk ne de kavminin helak olması için dua buyurmuşlardır. Bu yüzden dünyada kullanmadığı bu hakkı, ahirette bizlere şefaah olarak kullanacaktır.²¹ 900 sene gece gündüz, bir tek kere bile yorulup sitem etmeden insanlara hakikati anlatmaya çalışan Nuh Aleyhisselam bile; kavminin helak olmasını istediği için; kıyamet günü Allah Teala'dan bir şey daha istemekten haya etmektedir.

8.Peygamberler, çok zorda kalmadıkları sürece, kavimlerinin helak olmasını istememişlerdir. Zira kavmin helak olması demek, bir peygamberin (Aleyhisselam) devletini ve ordusunu kaybetmesi ya da görevinin sona ermesi demektir. Bir rivayete göre Nuh Aleyhisselam'ın bir seferinde kavmini Allah'a şikayet ettiğini; bunun üzerine Allah Teala'nın da Nuh Aleyhisselam'a; insanların kendi kulu olduğunu, isterse onları helak edebileceğini ama bir peygamberden beklenenin sadece tebliğ olduğunu ifade ve ikaz ettiği

²¹ Buhari, 340, 4712; Müslim,194.

anlatılmaktadır. Bu olaydan sonra Nuh Aleyhisselam bir daha asla kavminden şikayetçi olmamıştır.

Özetle; bize düşen önce doğruyu bilmek sonra da doğru bildiklerimiz konusunda tek başımıza bile kalsak gayret etmektir. Mühim olan, elimizden ne geldiğinden çok elimizden gelen bütün gayreti göstermektir. Cenabı Mevla, bize verdiği imkanlar nispetince bizi hesaba çekecektir. Elinden sadece dua etmek gelen bir kimsenin vazifesi dua etmektir. Fakat kendisine dünyayı kurtarma görevi verilen kimse, dünyayı kurtarıp kurtarmadığından hesaba çekilecektir.

Fakat kendimizi kandırmanın da bir anlamı yoktur. Elimizde imkan varken; elimden bir şey gelmiyor diye bahane üretmek, kendimizi kandırmaktır. Zira Allah Teala'yı kandırmamız haşa mümkün değildir.

Ayağa kalkıp bir gayret etmeden, elimizden neyin gelip gelemediğini nereden bilebiliriz ki! Sol elle yemek yerken Efendimiz SAV'in tüm ikazlarına karşın sağ elle yemek yemeyen kişiye; kendini düzeltmek ve Allah Resülü SAV'in emrine uymak için hiçbir gayret göstermediği için Allah Resülü SAV tarafından beddua edilmiştir. Yani Allah Resülü SAV, sol elle yediği için değil sağ elle yemek yemeye gayret etmediği için bu adama beddua etmiştir.

Kadro ve Süreç veya Toplum, Devlet, İmparatorluk ve Medeniyet

İslam, siyasi bir hareket midir?

Efendimiz Sallallahu Aleyhi ve Sellem bir devlet kurmuş mudur?

İmparatorluk veya diğer yönetim şekilleri İslam'a ne kadar uygundur?

Son olarak siyasi veya askeri yenilgiler, İslam'ın zayıflamasının ana nedenleri midir?

Öncelikle İslam dininin yeniden dünyaya hakim olma sürecini özetlemek istiyoruz:

1. Birinci aşama, inanç aşamasıdır. Efendimiz Sallallahu Aleyhi ve Sellem tarafından Mekke'de, mevcut sistem her yönüyle reddilerek hak, adalet ve tevhide dayalı bir inancın varlığı ortaya konmuştur. Bu aşama, zihinlerin inşası aşamasıdır. İlk kademesi on iç yıl sürmüştür. En zor ve çetin dönem bu dönemdir diyebiliriz. **Efendimiz, kurucu kadrolarının çoğunu burada yetiştirmiştir.** Daha sonraki süreci yürüten kadroların neredeyse hepsi bu dönemde Efendimiz'in yanında olanlardır.
2. İkinci aşama, toplum inşası aşamasıdır. Bu kurucu kadro, yanına yeni insanları da alarak Medine'de bir toplum inşa edilmiştir. Bu toplum birkaç ana değer üzerine inşa edilmiştir: **İnanç, ticaret ve bazı hukuk kuralları.** Bu dönemde kurumsallaşma yoktur fakat modern iddialarda olduğu gibi İslam toplumu asla ilkel ve başıboş değildir. Zira kurumsallaşma olmasa bile hukuk, inanç, değer ve bazı anlaşmalar mevcuttur.
3. Üçüncü aşama, devletleşme aşamasıdır. Peygamber Efendimiz, bir toplum inşa etmiş ve buna komşu toplumları da dahil etmiştir fakat ancak İkinci Halife olan Hazreti Ömer, bu toplumları siyasi bir organizasyona dönüştürmeyi yani devlet kurmayı başarmıştır. Devlet, kurumlarla olur. Hazreti Ömer döneminde bürokrasi, ordu ve maliye kurulmuştur. Bu devleti inşa eden ve yöneten elit kadronun çoğu Mekke'de; diğer kısmı ise Medine'de bizzat Efendimiz tarafından yetiştirilmiştir. **Buradan anlıyoruz ki başarı için kadro ze süreç gerekmektedir.**
4. Dördüncü aşama; imparatorluk aşamasıdır: İslam devletini imparatorluğa dönüştüren ise Hazreti Muaviye'dir. Böylece Müslümanlar İstanbul'u kuşatacak, bölge ticaret yollarını kontrol edecek ve dünya yönetiminde söz söyleyecek hale gelmiştir. Hazreti Muaviye, Efendimiz'in kayınbiraderi ve akrabasıdır. Geç Müslüman olmuş ama Efendimiz'in eğitimde bir müddet de olsa bulunmuştur. Buradan

anladığımızıza göre imparatorluğu kuran sahabe yani ilk nesil değil ikinci nesil yani tâbiûn neslidir.

5. Beşinci aşama: İlk iki aşama kuruluş, sonraki iki aşama ise kurumsallaşma aşamasıdır. Ama tamamıyı olan ve kalıcı olmayı sağlayan aşama ise son aşama yani medeniyet aşamasıdır. Medeniyet ise dünyadaki tüm teknik, ilmi, siyasi ve kültürel birikimleri kendi inancına göre yeniden inşa etmektir. Bu ise Abbasiler zamanında olmuştur. ***Demek ki biz de bir hareket başlatsak ancak üçüncü nesil sonunda başarıya ulaşacaktır. Ama şimdi başlatmaz isek veya başlatsak da bir kadro yetiştirmez isek asla başarı elde edilemeyecektir.***

6. Sonraki aşamalar ise yeniden inşa aşamalarıdır. Yeniden inşa ya gerilemeden sonra yeniden yükselerek ya da mevcut ihtiyaçları da göz önüne alarak yapılan bir ıslah hareketi şeklinde olur. ***Siyasi, sosyal, ekonomik, askeri ve daha doğru ifade ile hayatın her alanındaki ihtiyaçları dikkate almayan bir medeniyet, hakimiyetini kaybeder.*** Tabi ki hiçbir medeniyet, hayatın bütün alanındaki ihtiyaçlara sürekli olarak cevap verme imkanına sahip değildir. Bu alanlardan kaç tanesi veya hangilerine cevap verilememesi durumunda gerilemenin olacağı ise o dönemin şartları ile ve bu alanların kritik oluşu ile alakalıdır. Bu durumda hayatın temel ve kritik alanlarındaki ihtiyaçlara cevap veren medeniyetlerin hakim olduğunu söylemek doğru bir ifade olacaktır. Bu ihtiyaca cevap verecek olan ise yetişmiş kişi ve kurumlardır.

Bu aşamaların hepsi her zaman aynı şekilde gerçekleşemeyebilir. Zira bir şeyin ilk kuruluşu daima zordur. Fakat bir medeniyetin zaafa uğraması ve bu zaafın uzun müddet mesela üç nesilden uzun sürmesi durumunda; sürecin sıfırdan başlaması gerekebilir. Yani İslam bir defa yeryüzüne hakim oldu diye artık her şeyi kaldığı yerden yürütebiliriz diyemeyiz. Zira her neslin yeniden ve sıfırdan inşa edilmesi gerekir. Ayrıca gelenek süreçle oluşur. Ve daha önemlisi geleneğin uzun süre inkıtaa uğraması veya olağanüstü bazı olayların yaşanması durumunda toplumu sıfırdan inşası süreci zorunlu olabilir.

Burada son olarak medeniyetin zaafa uğraması veya gerileme kavramına değinmek istiyoruz: Bir medeniyet savaşla ya da siyasi yenilgi ile ortadan kalkmaz veya zaafa uğramaz. ***Toplumun asıl zaafı, inanç zaafıdır. İnanç ise bilgi ve gelenek ile olur. Bilgi, esastır. Gelenek ise bu bilgiyi güncelleyen ve pratiğe döken şeydir.*** Bu yüzden son asırlarda “din, dil ve tarih” vurgusu yapılmaktadır.

Milli Görüş Nedir?

Milli Görüş nedir?

1. Milli Görüş, bir din ya da mezhep, tarikat yahut cemaat değildir. Meşru dairede siyasi bir harekettir/tutumdur.
2. Milli kelimesi; halkın içinden geldiği, devletine ve milletine hatta tüm insanlığa hizmet etmeyi hedeflediği ve tarihi/manevi bağlarına bağlı olduğunu göstermek içindir.
3. Milli Görüş, temel esaslarını gelenekten almış ve modern tecrübeleri de bu gelenekle harmanlamış bir harekettir. Bu anlamda; hizipçi milliyetçi, ayrımcı, yerel, parçacı ve ideolojik değildir.

Milli Görüş'ün temel ayırt edici esasları nelerdir?

1. Partici veya cemaatçi değildir. Kapsayıcı ve kuşatıcıdır.
2. **Yerel ve parçası değildir. Tüm insanlığa her alanda hizmet etmek için çalışır. Bu yönüyle dünyada örnek gösterilebilecek bir harekettir.**
3. Tüm insanlığa saadeti ve adaleti getirmek için gece gündüz çalışır. Zalim ve fitne ile mücadele etmek için kurumlar kurmuş insan yetiştirmiştir. Milli Görüş bağlıları; aktif, çalışkan ve cömerttir. Korkak, cimri ve tembel değildir.
4. Milli Görüş'ün amacı "cihangirlik" yani "illa biz yönetelim" davası değildir. Temel gaye, huzur ve adaleti tesis etmektir.

Biz niçin buradayız?

1. Burada yetiştik ve burada büyüdük. Vefa gereği davayı ve dava arkadaşlarımızı terketmeyiz. Arkadaşlarını terkeden, dini ve vatanını da terkeder.
2. Doğru bildiklerimizi burada uygulama imkanımız var. Doğru bildiklerine ihanet eden, her şeye ihanet eder. Yani doğru bildiklerimizi yapabilecek olduğumuz en iyi ocak burasıdır.
3. Milli Görüş bir markadır. Bu tanınmışlığı, maddi kazanımları ve insan unsurlarını bırakmak meşru ve akıllıca değildir.
4. Bütün insanlara saadet ve adalet de gelse biz duracak değiliz. Ölüm gelinceye ya da kıyamet kopuncaya kadar zulüm ile mücadele etmek ve adaleti savunmak esastır.
5. Biz insanları, bizim görüşlerimizi benimseye değil hakkı kabul etmeye; bize hizmet etmeye değil hakka hizmet etmeye davet ediyoruz.

Ne yapmalıyız? Yöntem ve üslubumuz nasıl olmalıdır?

1. Bıkmak ve kızmak yok. Ne pahasına olursa olsun hakkı savunmaya devam edeceğiz.
2. Bildiklerimizi anlatıp yapacağız, bilmediklerimizi ise öğreneceğiz.
3. Dünya-ahret, madde-mana, fert-toplum, devlet-aile-arkadaş, ceza-mükafat, ümit-korku gibi dengeleri gözeteceğiz.
4. **En büyük siyaset, şuurulu ve bilgili insan yetiştirmektir.**
5. Güzellikle ve nezaketle anlatmak esastır. Fakat güzellik, hakkı gizlemek olmadığı gibi yanlış savunmak veya örtmekte değildir.
6. Öncelikli olan kendimizi kurtarmaktır.
7. Ferden İslam'ı yaşamanın hiçbir şartı ve pazarlığı yoktur. Yani biz şahsi ve ailevi planda İslam'ın tüm muhatap olduğumuz emirlerini yerine getirmekle yükümlüyük.
8. **Takiyye yoktur ve amaca giden her yol meşru değildir.** Zira bizim amacımız ne pahasına olursa olsun insanları Müslüman yapmak ya da dünyaya hakim olmak değildir. Amacımız hakikati yaşamak ve anlatmak; yanlışla ve zulümle mücadele etmektir. **İnsan unsuru ve siyaset; bir vesile ve hizmet aracıdır.**
9. Önce şahsiyet; sonra iman; daha sonra da diğer hükümler. Zira yalancı, korkak, ilkesiz, tembel ve cimri kimseden Müslüman ya da hizmet ehli olmaz.

Önemli Birkaç Husus...

1. Batıl, kendi davası için gece gündüz çalışmakta ve on, yüz hatta bin yıllık planlar yapmaktadır. Yani Şeytan ve taraftarları aktiftir.
2. Batıl, davası için çalışırken canını ve malını ortaya koymaktadır. Cimrilik etmemekte ve korkaklık yapmamaktadır. Zira bu onun tek hayat alanıdır.
3. İnsanların büyük bir bölümü, heyecan veya menfaatin peşinden gider. İnsanları sürüklemek istiyorsak aktif olmalı, onları meşru şeylerle etkilemeli ve onlara huzurlu bir gelecek vadetmeliyiz.
4. İnsanları savaşa götüren şeyler;
 - Lidere inanma,
 - Ganimet beklentisi,
 - Ve gelecek korkusudur. Bu etkiler olmadığında insanlar genellikle tembel ve korkak olurlar.

5. Yani kalabalıkları ve hatta seçkin insanları, kendi başlarına bıraktığımızda hem atıl olurlar hem de yollarını şaşırırlar. Onlara yön çizmek ve onları kontrol etmek esastır.

6. Kimin Milli Görüşçü olup kimin olmadığına karar vermek, bizim görevimiz ve haddimiz değildir. Zaten bizim temel amacımız, insanları kendimize tabi kılmak ve onları kullanmak değildir. Bize düşen, üstümüze düşen vazifeleri yerine getirmek ve bir problem/yanlış gördüğünde, bunu yetkili/ehliyetli kimselere aktarmaktır. **İlgili kişiler bilgi vermek nasihat iken alakasız kişiler ile konuyu konuşmak dedikodudur.** Dedikodu haramdır nasihat ise meşrudur ve emredilmiştir.

Milli Görüş Ne Değildir?

Her ne kadar biz kendimizden emin olsak da sükutu ikrar kabul edip çirkinleşenlere, kendi üsluplarınca cevap vermemek adına bu yazıyı yazma lüzumu görüyoruz. Yazımızın bir başka amacı ise Milli Görüşçülerin kendilerine ve diğer mensuplara bakışına dair de birkaç kelam edebilmektir. Son olarak bütün çağdaş iletişim ve bilgi araçlarına rağmen yine eksik bilenler ve bilmeyen olabilir hüsnü zannıyla nasihat vazifemizi ifa etmek istiyoruz.

1. Milli Görüş, bir din ya da inanç sistemi olmayıp siyasi damarı ve yönelişi olan bir üsluptur, yöntemdir. Bir mezhep, cemaat ya da tarikat de değildir. Amacı ise başta ülkemiz olmak üzere tüm insanların huzur ve adalet içinde yaşaması, zulmün ve karmaşanın ortadan kalkması için mücadele etmektir. **Bir başka ifade ile yeryüzünün madden, manen, iktisadi ve siyasi olarak imar ve ıslah edilmesidir.**
2. Milli Görüş, milli ve manevi değerlerine bağlı olup herhangi bir yabancı unsur bünyesinde barındırmamaktadır. Yani tamamen yerlidir./millidir. İthal bir ideoloji olmadığı gibi herhangi bir dış unsurun da güdümünde değildir.
3. **Bu yüzden Milli Görüş; yıpranmış, yorulmuş, yalnız kalmış, iktidardan uzaklaştırılmış ama asla aldanmamıştır, aldatmamıştır ve aldatılmamıştır.**
4. Milli Görüş, toplumun tüm alanlarında hizmet etmiş; bu anlamda kurumlar kurmuş ama asla illegal örgütlenmemiş ve illegal faaliyetlere başvurmamıştır.
5. Milli Görüş'ün siyasi hayatında; yolsuzluk, usulsüzlük, yalan dolan, dolandırıcılık, sahtecilik ve diğer gayri meşru/gayri ahlaki olaylar yaşanmamıştır. Çünkü bu hareketin mensupları, makamı ve diğer her şeyi, halka ve hakka hizmet için bir araç görmüştür.
6. Milli Görüş, kimseyi kullanmamış ve sömürmemiş; kimsenin beynini yıkamamıştır. Mensuplarına şahsiyet kazandırmaya ve eğitmeye çalışmış, onları doğru ve hayır bildiği şeylere yönlendirmiştir.
7. Milli Görüş'ün siyasi anlayışı; adalet, hizmet ve hakikatleri savunmaya dayanmaktadır.
8. Milli Görüş, istişareyi ve ümmet faydasını esas alır. Hizmetlerinde hizipçilik, particilik yapmaz. Toplumun hatta dünyanın her kesimine adalet ve rahmetle bakmış bir harekettir. **Yıkıcı ve bölücü değildir. Toplayıcı, birleştirici ve yapıcıdır.**

9. Milli Görüş, görevi ehil olanlara vermeyi amaçlar. İnsanların farklılıklarını değer ve kazanım olarak görür. Irkçı veya mezhepçi olmadığı gibi tek bir kişinin görüşü de değildir.

10. Milli Görüş, yaşadığı tüm olumsuzluklara rağmen halkına sahip çıkmış ve kendine düşmanlık edenlere bile merhamet nazarıyla muamele etmiştir. Milli Görüş, kurunun yanında yaşı da yakmaz.

11. Milli Görüş, herhangi bir kişiden ya da görüşten yana değildir. Hak ve adalet bildiğinin yanında; batıl ve zulüm gördüğü her şeyin karşısındadır. Bu yüzden muhalefet yaparken hizmeti esas almış; ümmetin ve milletin yararına olan hiçbir görevden kaçmamış, millete zarar veren her şeyle mücadele etmiş, bunun için ülke içinde ve uluslararası arenada ittifaklar kurmaya çalışmıştır.

12. Milli Görüş, sağ sol gibi bütün ideolojilerin yıkıcı ve yabancı olduğunu, bunların bir oyunun parçası olduğunu; ılımlılık ve radikallik gibi İslam algısının da yine bir proje olduğunu daima dile getirmiş ve kendisi itidal (orta yolu) benimsemiştir.

13. Milli Görüş aleniyeti benimsemiştir. Yani açık ve şeffaf bir harekettir. Takiyye yapmamıştır. Devleti ele geçirmek gibi gizli emelleri de yoktur ve olmamıştır. **Fakat devleti ve hatta tüm dünyayı, ecdadın izinden giderek adalet ve ahlak ekseninde yönetmeye taliptir.**

14. Milli Görüş, itidal ve insafla hareket etmeyi esas bilmiştir. Temel esaslar haricinde aşırı ve uzlaşılmaz bir tavır içinde olmamıştır.

15. Şahsi olarak bu amaçlardan sapan, bu idealleri anlamayan ya da zamanla çizgisinden dönenler elbette olmuştur. Fakat bu hareketi kuranların ve devam ettirenlerin bir bereketi olarak, genel çizgi, büyük ölçüde muhafaza edilmiştir. Tabi ki elli yıllık bir hareketin, zamanla bazı yönlerini güncellemesi gerekmektedir. Fakat Milli Görüş hareketi, bugün de ilk başladığı yerdeki amaç üzeredir ve tazedir. **Milli Görüş onca siyasi olay ve darbe sürecinde temiz kalmış ve çizgisinden sapmamış; zaman zaman iftiralara maruz kalsa da tarih bu hareketin ve mensuplarının temiz ve haklı olduğunu her daim göstermiştir.**

16. *Ve son olarak; Milli Görüş'ün iç ve dış politika, siyasi, sosyal ve iktisadi meseleler ile ilgili söylediklerinin ne kadar isabetli olduğu; zamanla anlaşılmıştır.*

Milli Görüş Üzerine Bir Mülâhaza

Milli Görüş; partiler kurmuş, sivil toplum kurumları oluşturmuş, toplumun her kademesinde hizmet ifa etmiş ve üzerinde akademik çalışmalar yapılmış bir harekettir. Bu yazımızda bilinen şeyleri tekrar gündeme getirmek yerine sadece **“Bundan sonra ne yapmalıyız?”** sorusuna cevap verebilmek ya da en azından doğru sorular sorabilmek adına bazı mülâhazalarda bulunmak istiyoruz.

1. Milli Görüş, davası hakkı ve adaleti yeryüzüne hakim kılmak olan bir harekettir. Bu anlamda farklı bir mezhep olmayıp sadece bir hareket yöntemidir. Tıpkı Osmanlı ve Selçuklu devletleri ya da Nizamiye medresesi veya Nurettin Zengî'nin ıslah projeleri gibi. Aslında Osmanlı, hanedanın adıdır. Devlet ise, Devleti Muhammediye yani öncüsü Allah Resulü SAV'dir. Osmanlı ordusu da Muhammediye ordusudur. Ordunun Serdârı Ekrem'i yani Baş Kumandanı, Allah Resulü Muhammed SAV'dir. Ordumuz askerine “Mehmetçik” denilmesinin bir sebebi de, ordumuzun Muhammed SAV'in ordusu oluşundandır.
2. Milli Görüş hareketi, sadece siyasi bir hareket değildir. Ya da daha doğru ifadesi ile siyaseti sadece günlük politikalarından ibaret görmemiştir. Eğitimden sivil topluma, siyasi çalışmalardan sosyal araştırmalara kadar toplumun her kademesinde hizmet etmektedir. Siyaseti de bütün bu çalışmalar için bir üst zemin olarak yürütmektedir.
3. Milli Görüş, Merhum Prof. Dr. Necmettin Erbakan Hoca ile başlayıp biten bir hareket değildir. Son dönem Osmanlı İslamcılık hareketleri ile başlayan ve özellikle Halifeliğin kaldırılması ile İslam dünyasında başlayan faaliyetlerin bir birikimi ve neticesidir. Bu hareketi başlatmak ve kemale erdirmek Erbakan Hocaya nasip olmuştur. Ve Merhum Hocamız, bu davanın kurucu lideridir.
4. Milli Görüşe ve Erbakan Hocaya bağlı olmanın yegane yolu; onun başlattığı hareketi sürdürmek ve geliştirmekten geçmektedir. Yoksa sadece onun arkasından yas tutmakla ya da bazı bağlılık bildirimleri ile kendisinin üzerimizde olan haklarını asla ödeyemeyiz.
5. Milli Görüş; modern dönemin bazı söylem ve yöntemlerini kullanmakla birlikte; ehli sünnetin temel prensiplerini esas almış bir harekettir. Bu yüzden 80'li ve 90'lı yıllarda üretilen bazı söylemlerin güncellenmesi gerekmektedir. Yenidünya sistemi ve yeni neslin öncelikleri/ihtiyaçları doğru okunmalı; zamana hitap eden söylemler ve zamanın sorunlarını çözen projeler üretilmelidir. Zira bizden önceki nesiller, kendi zamanlarının

şartlarına göre üzerlerine düşen sorumluluğu hakkı ile yerine getirmişlerdir. Allah kendilerinden razı olsun.

6. Milli Görüş, bir geleneğin ve birikimin temsilcisi olduğundan yerel ya da taraflı değildir. Ümmeti hatta tüm insanlığı muhatap alır. Tüm insanlığın huzur ve saadetini amaçlar. Zulmün, tüm dünyadan kalkmasını hedef edinir. Bu yüzden diğer cemaat ve gruplarla karıştırılmamalıdır.

7. Milli Görüş, bu geleneği temsil eden ve dünya çapında karşılığı olan bir harekettir./markadır. Tüm olumsuzluklara rağmen hala ülkemizde ve diğer ülkelerde, bu hareketi destekleyen ve bu harekete sempati duyan yüzbinlerce insan, cemaat, grup, öncü insanlar, kanaat önderleri ve kurumlar vardır.

8. Bütün bunlardan dolayı Milli Görüş, asla terkedilmemesi gereken bir mevzidir. Basit günlük politikalar ya da bazı şahısların olumsuz tavırları dikkate alınarak Milli Görüş'ü tenkit etmek ya da bu hareketi terk etmek asla doğru/caiz değildir; vebaldir. Sultan Alparslan ile başlayan bu hareket, günümüzde Milli Görüş ile devam etmektedir. Yarın bu hareketin başka bir ad ile devam etmesi de mümkündür. Fakat günümüzde, bu idealleri benimseyip bu yöntem ile faaliyet gösteren başka şümüllü bir hareket yoktur.

9. Milli Görüş'ün geleceğini ve gelecekte ne gibi yöntemlerle/söylemlerle hareket edeceğini, bu harekete sırt verip, öncülük edecek kimseler belirleyecektir. Bu yüzden bu hareketi sadece benimsemek yeterli değildir. Bu hareketi benimseyen herkesin ya kendisini öncü olarak yetiştirmesi ve öncülük etmesi ya da yeni öncü nesiller yetiştirmesi gerekmektedir.

10. İnsan yetiştirmenin temeli, gençlere yatırım yapmaktan geçmektedir. Bugünün büyüklerine düşen, yeni ve genç nesillerin yetiştirilmesine rehberlik etmektir. Orta neslin vazifesi ise, büyüklerimizin öncülüğünde genç nesilleri ihtiyaca ve kabiliyetlerine göre yetiştirmektir. Bu yüzden asıl sorumluluk, orta neslin omuzlarındadır. Asıl gayret onlara düşmektedir. Burada örnek olarak ilk Müslüman olanları vermek yeterli olacaktır. İlk Müslümanların Müslüman oldukları zamanki yaşları şöyledir:

- Hz. Ömer 40 yaşında,
- Hz. Ebubekir 37 yaşında,
- Hz. Zeyd bin Harise 35 yaşında,
- Hz. Osman 33 yaşında,
- Hz. Ebu Hureyre 30 yaşında,
- Hz. Ebuzer 25 yaşında,

- Hz. Abdurrahman bin Avf, 25 yaşında,
- Hz. Musab bin Umeyr 25 yaşında,
- Hz. Ebû Ubeyde bin Cerrah 20 yaşında,
- Hz. Sa'd bin Ebî Vakkas 20 yaşında,
- Hz. Bilal Habeşî 20 yaşında,
- Hz. Abdullah bin Mesud 20 yaşında,
- Hz. Erkam bin Erkam 20 yaşında,
- Hz. Caferi Tayyâr 20 yaşında,
- Hz. Said bin Zeyd 17 yaşında,
- Hz. Talha bin Ubeydullah 16 yaşında,
- Hz. Zübeyr bin Avvâm 15 yaşında,
- Hz. Ali 11 yaşında Müslüman olmuşlardır. Allah Teala hepsinden razı olsun.

Bu sahabilerin yaşlarına bakıldığı zaman Efendimiz SAV'in etrafında toplanan bir avuç imanlı gencin 610 senesinde başlattığı hareketin; ilk 35 sene içinde İran Sâsânî imparatorluğunu ele geçirdiğini; sonraki 15 yıl içinde de Bizans İmparatorluğu topraklarının bir kısmını fethederek ortaya çıkışından 50 sene sonra bir dünya devleti haline geldiğini görüyoruz. Bu da **“Nice az topluluklar, nice galip topluluklara galip gelmiştir”**²² ayeti kerimesinin en güzel tecellisidir.

Niçin Okuyoruz ve Niçin Yazıyoruz?

Okuyoruz. İzliyoruz. Öğrenmeye çalışıyoruz. Dinliyoruz. Soruyoruz. Tartışıyoruz.

Yazıyoruz. Konuşuyoruz. Anlatıyoruz.

Peki niçin?

- Kendimizi avutmak için mi?
- Hobi mi?
- Başkalarına şirin görünmek için mi?
- Üstünlük sağlamak için mi?
- Ya da menfaat elde etmek için mi?

²² Bakara, 249.

Herkes kendini tanır ve bilir aslında ama çoğu zaman bilmek istemeyiz ve kendimizle yüzleşmekten kaçırız.

Diğer tüm çalışmalar için de aynı soru sorulabilir.

1. Tabi ki insan, bir şeyleri, her zaman, bilerek isteyerek ve planlamayarak yapmayabilir. Yani mesela birileri bizden öyle istediği ya da bize öyle nasip olduğu için okuyor veya yazıyor olabiliriz. Ya da bazı özel çalışmalar da yine böyle sebeplerden olabilir.

2. Fakat her halükarda işe nasıl başlarsak başlayalım, devam etmek ve nasıl devam edeceğimiz bizim elimizdedir. Bu yüzden hedefimizi doğru belirlemek, bizim elimizde ve sorumlüğumuzdadır. Her iş:

- Ya başlamadan önce,
- Ya da başladıktan sonra öğrenilir. Yani bir insan, bir mesleği, illa önceden planlayıp öğrenemeyebilir. Bir işe başladıktan sonra da bir mesleği öğrenebiliriz.

3. Burada bize düşen gayret etmek ve işin hakkını vermektir. Yani ne iş yapıyor isek, tam yapmalı ve işin gereğini yapmalıyız.

4. Peki niçin öğrenmeli ve okumalıyız? İnsan, evvela kendi için okumalıdır. Bu yüzden felsefenin güzel tariflerinden birisi de “insanın kendisini bilme çabasıdır” şeklindeki tanımdır. İlmin en üstünü de kendini bilmek ve neleri bilmediğinin farkında olmaktır. Şu halde biz, kendimizi yetiştirmek, kendimizi tanımak ve anlamak, kendimizi düzeltmek, kendi soru/n/larımıza çözüm bulmak için okuruz evvela.

5. Anlatmak ve yazmak da böyledir. Anlatırız ve yazarız. Zira hem bildiğini bildirmek farzdır hem de ilmin de zekatı vardır. Ayrıca bildiğini yapmak ve başkalarına da öğretmek, yeni şeyler öğrenmenin de kapısını açar. Yani bildiği ile amel eden ve bunu başkalarına da öğretilene, Allah, yeni bilgiler ihsan eder. Bildiği ile amel etmeyen ve başkalarına da bildiklerini öğretmeyen kimsenin basiret ve feraseti bağlanır. Böyle kimseye ilmi, fayda vermediği gibi zarar verir. **Hakkı verilmeyen ilim, insanın hakikatleri görmesinde engel olur.**

6. Her şeyi okumamız yani herkesin her şeyi bilmesi gerekmez. İnsan, kendi alanında uzman; yakın alanlardan ve kendine lazım olan diğer ilimlerin ana konularından ve ilkelerinden haberdar olmalıdır.

7. Bu yüzden her insana her bilgiyi vermek de gerekmez. Bilgi, gıda değil ilaç gibidir. İlacın, vakti ve muhatabı vardır. Herkese her ilaç her zaman verilmez. Veleve ki zaten gıda da zamansız ve plansız alındığında zararlıdır. İşte ilim de böyledir.

İnsanlara lazım olmayan veya görgülerini/akıllarını aşan bilgiler vermek, onlara iyilik ve merhamet değildir. İlim de emanettir ve emanetleri ehline teslim etmek, emri ilahidir.

8. Bilgide aslolan güzel olması değil doğru ve faydalı olmasıdır. Yani güzel, hoş ya da ilgi çekici olsa da bilgiyi değerli yapan; hakikat olmasıdır. Hakikatin ise iki temel ölçüsü vardır; kainata ve sünnetullah'a yani fitrata uygun olması ve faydalı olması. Faydalı olan bilginin şartlarını şöyle özetleyebiliriz:

- Hak olması.
- Zamana ve mekana uygun olması.
- Şartlarla ve kişiyle uyumlu olması.
- Ölçülü yani uygun miktarda olması.
- Doğru kişi tarafından doğru kişiye tatbik edilmesi. Ki zaten hikmet de her şeyi yerli yerine koymaktır.

9. Şu halde güzel konuşmaktan kasıt da etkileyici konuşmak değil hakikati ve insanlara faydalı olacak şeyleri söylemektir. Şu halde bir amaca ve amele yönelik olmayan her söz boştur ve israftır. Tabi ki tatlı söz ve insanların gönüllerine hitap etmek, kaba ve kulak tırmalayıcı konuşmamak, dilin kurallarına uymak; Efendimiz SAV'in de sünnetidir. Ama tüm bunların amacı; insanların iman, ahlak ve amellerine katkıda bulunmaktır.

Planlı Olmak İle Planlara Takılıp Kalmak Arasında

Her meseleye farklı açılardan bakarak daima hesaplı ve orta yollu olmak gerektiği her zaman hatırdta tutulması gereken bir husustur.

Bu yüzden bu zamana kadar sistem, plan ve gayret üzerine yazdığımız yazıların yanlış anlaşılması veya ümitsizliğe sebep olmaması için bu yazıyı yazma gereği hissettik.

1. Bugün bir sistem olduğu malumdur. Bu sistemi tanımamız gerektiği de herkes tarafından kabul edilir. Fakat ömrümüzü, bu sistemi tanımakla geçirmeye gerek yoktur. Zira anında değişen veya farklı şekillerde gizlenen sistem veya sistemler mevcuttur. Ayrıca zaten biz, hak haricindeki tüm şeyleri batıl kabul ediyoruz. Hak ve batılın esasları ve usulleri bellidir. Batılın batıl olduğunu anlamak için illa ayrıntıyı bilmeye gerek yoktur. Hakkın hak olduğunu anlamak için de hariçten başka deliller aramak gerekli değildir. Düşmanın düşmanlık edeceği zaten bellidir ve buna tedbir almak için başka bilgiye de ihtiyaç duymayız. Bunun ne zaman nerede ve nasıl olacağı ise usulle ilgili olmayıp teknik bir meseledir.

2. Gündem takibi için de durum böyledir. Sadece gündemi takip etmeye takılıp kalmak; başkalarının planının peşinden gitmek olduğu gibi aynı zamanda bizi yapacak olduğumuz işlerden de alı koymaktadır.

3. **Sorun tespiti de önemli bir husustur fakat daha fazlasına gücümüz yetiyor iken sadece sorun tespitinin bir anlamı yoktur.** Sorun tespiti, çözüme yönelik ise bir anlam ifade etmektedir. Sorunun çözümü ise bizim veya başkalarının vazifesi olabilir. Özellikle bazı sorunların güncelliğini kaybetmesi veya acil çözülmesi gereken sorunların sonradan çözümü durumunda bir anlam ifade etmediği ve sürekli yeni sorunların birikeceği hususlarını özellikle hatırlatmak istiyoruz.

4. Plan yapmakta da aynı durum geçerlidir. Daha iyi planlar yapmak uğruna, elimizde olan planları uygulamamak da ataletle sebep olmaktadır. **Bize düşen; usulünce almış olduğumuz kararları ve yaptığımız planları uygulamaktır.** Daha mükemmeli ise ancak elimizdekiler ile amel ettikten sonra gelecektir.

5. *Kurumsallaşma ve teşkilatlanma meselesinde de yine plan yapma ve mükemmeli yakalama uğruna; elimizdeki fırsatları kaçırmama hususunda hassas olmak gerekir.* Bazen mükemmel bir kurum veya teşkilat kurmak için bütün enerjimizi harcarız. Fakat bir teşkilat asla mükemmel ve tam olmaz. Zira hayat sürekli akıp gitmektedir. Biz bir yerden kurarken şartlar diğer taraflardan eksiltmektedir.

Eksilen bazen insan unsurudur. Bazen de şartlar, mevcut kurumların değişmesini veya yenilenmesini icap ettirmektedir. Şu halde çözüm; asgari şartları elde ettikten sonra amaç için çalışmak ve görevleri yerine getirmeye gayret etmektir.

6. Sistem kurmak, bir anda ve tepeden olacak bir iş değildir. Tabi ki her sistemi az sayıda kişi kurar ve idare eder ama toplumun geneli buna hazır ve istekli olmalıdır. Bu yüzden mükemmel bir sistem kurmanın ilk adımı, nitelikli insan unsurudur. Bizler yeter ki nitelikli ve gayretli olalım. Herkes kendi alanında işini mükemmel yapar ve kendi işinde adil ve haktan olmaya gayret eder ise; bu iyi işleri birleştirip neticeyi halk edecek olan Mevlâ Teâlâ'dır.

Özetle bize düşen:

- Doğrusunu öğrenmek,
- Doğru bildiğimizle amel etmek,
- Bunu planlı olarak yapmak,
- Yaptıklarımıza başkalarını da ortak etmek yani münferit olarak hareket etmemek,
- Yaptığımız işi Allah rızası için yapmak,
- İnsanlara dünyada ve ahrette faydalı olan işleri tercih etmek ve insanların ihtiyacı olan işleri incelemeye gayret etmektir.

Yaptığımız işlere bereket ihsan edecek, sonucu yaratacak, tüm hak dava sahibi insanları bir araya getirecek, sistemi inşa edip devam ettirecek olan ise Mevlâ Teâlâ'dır.

Aslında adaleti tesis edecek ve hak ile idare edecek her türlü imkan zaten hazırdır. Bunları yeninden üretmeye hacet yoktur.

Yeter ki biz bunları ıslah edip idare edecek nitelikte öncü insan yetiştirmiş olalım. Zaten Mevlâ, bütün bu imkanları ve araçları, bizim hizmetimize verecektir.

Şu an biz, bunları idare edecek donanım ve şahsiyete sahip yeteri derecede öncü insandan mahrum olduğumuz için dünyada zulüm, huzursuzluk, güvensizlik, belirsizlik ve savaş hakimdir.

Sa'y ya da Gayret, Emek ve Üretme

Tüketmek tabi ki normaldir lakin tüketmeye alışmak ve üretmeden tüketmek problemdir ki biz buna hazır konmak diyoruz. Hazır konmak, bir ruh halidir ve klasik köleliğin günümüzdeki bir başka yansımasıdır.

Bunun sonucu ise tembellik, korkaklık, ciddiyetsizlik ve nimetin kıymetini bilmemesidir.

Rahatına alışan insan, rahatı kaçmasın diye kaygısız ve düşünmeden yaşar. Bunun sonucu ise, ihtiyaçlarını ve tercihlerini başkasının belirlemesidir. Tüketmeye ve hazır alışmanın nihai ruh hali asli ve araç ihtiyaçlarını ayıramamaktır. Bunun bir hayat felsefesi haline gelmesi ise felakettir. Zira bu tür kişiliğe sahip bir kişi; en özelinden, mali ve hatta siyasi hayatına kadar hayatının her alanını, çevreye ve şartlara göre, düşünmeden yaşar.

Sonuç ise; kişi için pişmanlık; toplum ise atalet ve geç kalmışlıktır.

Peki ne yapmak gerekiyor?

Ayeti kerimede; **“İnsan için sadece kendi sa'yi (emek ve gayreti) vardır”**²³ buyuruluyor. Bir atasözü ise bu ayeti kerimeyi tefsir eder niteliktedir: **“Elden gelen aş olmaz, olsa da zamanında gelmez.”**

Tabi ki ayeti kerimenin ilk anlamı, insanın mahşerde, sadece kendi iman ve ameli ile kurtulacağıdır. Zira iman olmadan ne rahmeti Rahmân ne de şefaahat olur. Fakat bu ayeti kerimeyi; sosyal, siyasi, ekonomik, ilmî ve teknolojik alanlara da uygulamak mümkündür.

Zira:

- Teknoloji, sistemi kuran ve kullanana hizmet etmektedir. Yoksa bizim sistem içinde ürettiğimiz hiçbir şey, mahrem ve bize ait değildir.
- Siyaset ve hukuk, içinde üretildiği toplumun maddî manevî izlerini taşır. Ayrıca her sistem, kendi üretildiği üretim ve problem ağı içinde yararlı ve işlevseldir. Bu yüzden ithal edilen siyasi, ekonomik veya hukuk sistemleri; eğreti durmakta, anlaşılammakta, kıymeti bilinmemektedir.
- İlmi olarak da durum böyledir. Batıdan ithal ettiğimiz değerler özelinde konuşmak gerekir ise; batı, en az dört asırdır, sahip olduğu hukuk sistemi ve hatta bilimsel birikimi, alın teri ile ve mücadele ederek kazanmıştır.

²³ Necm, 39.

- Ekonomide de aslolan paranın kimin elinde olduğu değil parayı kimin kullandığı ve sistemin kime ait olduğudur. Yani iş yapmaktan daha temel olan bir şey, yaptığımız işlerin kimin hizmetinde olduğudur.

Buna göre:

1. Bize düşen ilk vazife, inancımızı ve hayat felsefemizi inşa etmektir. Bunun yolu ise;
 - Geleneğimizi tanımak,
 - Mevcut sistemleri tanımak,
 - Mevcut sorunlarımızı anlamak,
 - Ve bu sorunlara kendi çözümlerimizi üretmektir. Kendini tanımayan insanın şahsiyeti olmaz. Şahsiyeti olmayan insanlardan oluşan toplumlar ise ya asimile olur ya da tümüyle yok olur. Mevcut dünyayı tanımayan insanlar ise o dünyaya mağlup olur. Sorunlarını tespit etmeme durumunda ise zaten geleneği ve mevcut dünyayı tanımanın anlamı olmaz. Zira inanç ve bilginin en önemli amacı, amel yani iş yapmak ve sorunları çözmektir.
2. İkincisi ise bu inancımızın gereğini yapmak yani say etmektir. Say kavramı, günümüzde kullanılan;
 - Azim ve gayret,
 - Sabır,
 - Emek,
 - Üretim,
 - Plan ve neticelendirme gibi anlamların tümünü içermektedir.
3. Üçüncüsü; hoca, lider ve baba algısını değiştirmektir.
 - Hoca, sadece bilgiyi hazır olarak veren kimse değil yöntem ve şahsiyet kazandırandır.
 - Babanın en büyük mirası ise hazır bir hayat değil; çocuklarına şahsiyet, problem çözme kabiliyeti, hayatın asli olan ve olmayan alanlarını tanıtmadır.
 - Lider, her işi kendisi yapan değil ehliyet sahibi kimselere işveren, iş verdiklerini denetleyen, iş yaptıran ve iş yapacak kişileri yetiştiren kimsedir.

“Nizâmı Âlem” ve “Yenidünya Düzeni” Yahut İslah ve İfsat

Tarih boyunca dünyayı tek başına yönetmek isteyenler hep var olagelmıştır. Günümüzde bu iddiada olanlar; yeni-dünya düzeni ile tek devlet, tek para, tek din, tek hayat tarzı ve tek dünya görüşü gibi söylemlerle kendilerini ifade etmektedirler. Son ve gerçek din olan İslam, bütün yeryüzünü ilim ve adalet ile ıslah etmek isterken; batıl davada olanlar;

- Korku,
- Cehalet,
- Açlık,
- Savaş, ayrımcılık ve çatıştirma,
- İnsanların zihinlerini köleleştirme gibi çeşitli yöntemlerle dünyayı zulüm, karmaşa ve yıkımla ifsat etmektedirler.

Bu yazımızda insanların düşünme ve kendi başına hareket etme yeteneklerinin ellerinden alınarak onların nasıl modern kölelere dönüştürülmeye çalışıldığı üzerinde durmaya çalışacağız:

1. İnsanların zihinlerini köleleştirmenin ilk adımı; **onlara müreffeh yani kaybetmekten korkacakları rahat bir hayat sunmaktır**. Böylece insanlar bir taraftan sisteme güvenip tembelliğe alışırken diğer taraftan huzurlarının kaçması endişesi ile korku içinde yaşayacaklar ve düzene tabi olacaklardır. Hadisi şeriflerde **dünya sevgisi** kavramı ile ifade edilen bu meseleye; Firavun tarafından köleleştirilen ve çölde aç susuz kaldıkları için **“Mısır’da köleydik ama en azından çocuklarımız açlıktan ölmüyorlardı!”** diyerek Hz. Musa’yı suçlayan ve eski köle hayatlarına dönmek isteyen Yahudileri örnek verebiliriz.

2. Bu müreffeh hayatın devamı olarak insanların düşünme ve üretme faaliyetlerine engel olacak tarzda bir eğitim ve çalışma hayatı tasarlanmıştır. Dünya genelindeki eğitim sistemlerinin neredeyse tamamı; insanların iyi birer tüketici ve iyi birer işçi olmalarına yönelik planlanmıştır demek çok da yanlış olmayacaktır. Buna örnek olarak;

- Ekonomistlerin ve stratejistlerin mevcut teorilere göre planlama yapmaları ve bu öğrenilmiş söylemler üzerine teori/proje üretmeleri,
- Mühendislerin üretim ve icattan çok sadece mevcut şeyleri pratiğe döken memurlar gibi çalışmaları,

- Doktorların ilaç üretim ve kullanımlarını öncelikli olarak ilaç firmalarının araştırmalarına göre yürütmeleri gibi öğrenilmiş olan birçok bilginin sanki tabiat yasası veya kutsal bilgi olarak kabul edilmesi misal olarak yeterlidir. Oysa ticaret ve siyasette durmak ve tereddüt etmek; iflas etmek demektir. İki günü eşit olan aldanmıştır/zarardadır.²⁴

3. Eğitim sistemi ve çalışma hayatındaki bu tekdüzelik; medya tarafından da desteklenmektedir. Reklamlar bize üretmeyi, tutumu ve ticareti değil de tüketmeyi ve israfı empoze etmektedir. Çizgi filmlerde özellikle büyü, hile ve cin gibi argümanlarla çocuklarımızın zihinleri kolay yoldan hayatı kazanmaya alıştırmaktadır. Kumarın haram oluşunun israf haricindeki bir diğer gerekçesi de kolay yoldan hayatını sürdürmenin men edilmek istenmesidir. Faiz de yine emeksiz kazancın makbul görülmemesinden dolayı haram kılınmıştır.

4. Bazı filmlerde özellikle büyük devletlerin her şeyi bildiği ve her şeye gücü yettiği imajı verilerek insanlar korkutulmakta ve insanların sistemi kabul etmelerine yönelik propaganda/ lar yapılmaktadır. Nitekim Firavun da kendi düzenini devam ettirmek için her şeyi bilmek istemiştir.²⁵ Ama neticede her şeyi en iyi bilen ve en iyi plan yapan Allah Teâlâ'dır. Bu yüzden Firavun düzeni yıkılıp gitmiştir. Maalesef Müslüman olarak bizler; Allah Teâlâ'nın da her şeyi bildiğini ve bir gün bizi her şeyden hesaba çekeceğini unutarak; düzenin ve sistemin her şeyimizi bilip takip etmesinden daha fazla korkuyoruz.

5. Yine bazı filmler; başarı ve kahramanlık gibi bazı duygularımızı sanal yollardan tatmin ederek bizi gerçek hayatta eylemlerde bulunmaktan alıkoymaya çalışmaktadır.

6. Şeytan ve takipçileri; ilahi sistemde kendilerine düşen rolleri ifa etmektedirler. Onlar, kendi batıl davaları için gece gündüz çalışmakta, canlarını ve mallarını ortaya koyarak mücadele etmektedirler.²⁶ Bize düşen sadece onların yaptıklarından şikâyetçi olmak ya da onları eleştirmek değil; üzerimize düşeni yapmaktır.

7. Tembellik ve ataletin bir başka örneği de sorumluluklarımızı başkasına yüklemektir. Müslümanlar; **“bizim elimizden ne gelir”, “biz ne biliyoruz ki ne yapalım”** gibi daha birçok bahane ile kendi sorumluluklarından kurtulmak istemektedirler. Fakat unutmamak gerekiyor ki mahşerde herkes, kendi hesabını

²⁴ Tirmizî, Zühd, 2341.

²⁵ İsrâ, 5.

²⁶ Enfal, 36.

kendisi verecektir. Kimsenin hesabı bizden sorulmayacağı gibi bizim hesabımızı da bir başkası ödeyemeyecektir. O yüzden aklı başında olan her insan; dünya ve ahiret saadeti için üzerine ne düştüğünü bilmek; bilmiyorsa öğrenmek ve sormak; sonra öğrendiklerini ve bildiklerini bizzat uygulamak zorundadır. Efendimiz SAV; **“Ya öğrenen ol ya da öğreten ol ama sakın üçüncüsü olma sonra helak olursun”** buyurmuşlardır.²⁷

Batıl, zulüm ve küfür; köpüktür. Köpük gider su kalır. Lakin köpüğün kaybolup gitmesi için suyun akması; dahası temiz akması gerekmektedir. Akan su pislik tutmaz. Durgun su ise elbet bir gün bulanacak temiz bir su olmayacaktır.

Sistem kurmak zordur. Bu sistemi korumak daha da zordur. Fakat sistemi yıkmak ise kolaydır. Bu sistem batıl olduğunda yıkılması daha da kolaydır. Bize düşen ise hakikat yolunda sabır ve gayret göstermektir.

²⁷ Mecmû'z-zevâid, I/122.

Niçin Çok Çalışmamız Gerekıyor?

“Herkes adalet ister ama kimse adalet için çalışmaz. Halbuki Allah, adaleti, insanların eliyle tecelli ettirir.”

Hız. Ömer RA...

Yeryüzünde zulüm yani savaş, açlık ve huzursuzluk olduğunu kabul ediyoruz. Kötü ve yanlış şeylerin hüküm sürdüğünü de biliyoruz.

Zulmün ortadan kalkmasını, iyiliğin ve güzelliğin her yere hakim olmasını istemeyenimiz yoktur illaki.

Peki bütün bunlar için ne yapıyoruz?

1. Zulüm ortadan kalksın ve hak galip gelsin diye dua ettiğimiz doğrudur. Fakat duanın şartlarını yerine getiriyor muyuz? Dua için amel şarttır. Tüm peygamberler, en son kertede Allah’a dua ederek zulmü ve batılı ortadan kaldırması; adaleti ve hakkı galip kılması için dua etmişlerdir. Bu en son ana kadar da gece gündüz çalışmışlardır. İşte bu yüzden onların duası makbuldür. **Nuh Aleyhisselam, dokuz yüz sene tebliğ yapmış ama bu süre zarfında hiçbir şeyden şikayet etmemiş ve yılmamıştır. Ve dahası bu süre zarfında yalnızca tek bir kez sorumluluklarını yerine getiremediğini ifade ederek halkını Allah Teâlâ’ya şikayet etmiştir.**

2. **Hak ve adalet galip gelsin diye ibadet ediyoruz demek de yeterli değildir.** Zira ibadetlerimiz, ancak bize verilen nimetlerin bir şükürdür. Bu yüzden ibadetlerin karşılığında dünyada bir şeyler beklemek de kulluk adabına pek uygun değildir. Namaz, farzdır. Kılınması için ne bir şart ne de bir karşılık beklenemez. Bunun pazarlığı da yoktur.

3. **“Biz birilerini destekliyoruz ve birilerine tabiyiz; bizim vebalimiz yok, onlar çalışsın”** demek de yeterli değildir. Zira desteklediğimiz ve peşinden gittiğimiz kimselerin, bu konuda neler yaptığını sorma hakkımız ve onları kontrol etme vazifemiz vardır. Eğer bu kimseler, görevlerini ifa etmiyorlarsa, hala bunların peşinden gitmek vebaldır. Bu durumda bu görevi yapanları ya da yapma kabiliyeti olan kimseleri desteklemek gerekiyor. Zira yarın ilahi azap geldiğinde, hiçbir metbû bizi kurtaramayacağı gibi

mahşerde de böyle bir bahane ile kendimizi kurtarmamız mümkün değildir. Gemiye kaptan idare eder ama gemi battığında sadece kaptan zarar görmez.

4. **Bugün İslam namına konuşanlar, iki meselede bir sistem ve çözüm ortaya koymuyor: Aile ve iş hayatı (ticaret, çalışma, alışveriş ve diğer ekonomik konular).** Oysa evlilik, dinin yarısı. Şu halde dinin yarısını anlatmıyoruz. İbadetin onda dokuzu ise helal rızık. Rızık meselesini ihmal ettiğimizde ibadetlerimiz de gidiyor. Rızık haram olunca, dua ve namaz (kamil manada) makbul olmuyor. Yine oruç da eksik oluyor. Helal rızıktan verilmeyen zekat da sadece günah getiriyor. Hac da yine helal rızık ile olmalı ki gerçek anlamda hac olsun. **Su halde geriye dinin kaçta kaç kalıyor acaba?** Dinin kaçta kaçını yaşıyoruz? Kaçta kaçını öğretiyoruz?

5. Bugün, hak ve adalet için, sistemli ve şuurlu olarak mücadele eden kimse çok az. Çok az diyoruz zira şayet böyle kimseler hiç olmasa idiler, bu nesil helak olup giderdi. Zira eski kavimlerin durumuna baktığımızda; peygamberler, dini tebliğ edebildikleri sürece, Allah Teâlâ, insanlara mühlet veriyor. Hatta kimse peygamberlere (Aleyhimüsselâm) iman etmese bile helak gelmiyor. Ama ne zaman ki peygamberler artık tebliğ edemeyecek derecede zor durumda kalır ya da müminler nefes alamayacak hale gelirlerse; işte o zaman helak ve azap geliyor. **Su halde, insanlığın başına kötü felaketler gelmemesi için, mücadeleye şuurlu ve sistemli olarak, sabırla devam etmeliyiz.**

6. Bu konu ile alakalı bir başka önemli mesele; hak ve adaletin hakim olması için yapılan mücadelenin yetersiz olmasıdır. Bu mücadele farzı kifayedir. Yani birileri bu görevi başarı ile ifa ederse, diğer insanlardan sorumluluk kalkar. Fakat bu görev yapılamazsa yani başarı ile ifa edilemez ise, tüm insanlar bu vazifeden mesul olur. Yani farzı kifaye, kimse tarafından yapılmadığı durumlarda farzı ayın halini alır. Şu halde; bu işin farkında olan ve elinde imkan bulunan herkesin; gevşeklik, tembellik, yılgınlık göstermesi asla mümkün ve doğru değildir. Böyle iman, şuur ve imkan sahibi kimselerin; yeryüzünde zulme maruz ve haktan habersiz tek bir insan kalmayınca kadar, bütün fuzuli ve daha az ehemmiyetli işlerini bırakarak, gece gündüz çalışması farzdır, görevdir, vebaldır...

Nasıl Çalışmalıyız?

Nuh Aleyhisselam, azimle nasıl çalışılacağını şu maddeler ile özetlemiştir:

- Gece gündüz mücadele etmek.
- Açıktan ve gizlice tebliğ yapmak.
- İnsanları tek tek veya gruplar halinde her bulduğunda onlara doğruları söylemek.
- İnsanlara adalet ve hakkı uyguladıklarında kendilerini ne gibi güzelliklerin beklediğini anlatmak.
- Zulüm ve batıl ile hükmettiklerinde, kendilerini dünya ve ahirette ne gibi felaketlerin beklediği konusunda da insanları ikaz etmek.²⁸
- İnsanların tehditlerine aldırış etmemek.
- İnsanlardan karşılık ve iltifat beklememek.
- Kendi ailesi tarafından bile olsa kimseden anlayış ve destek beklemeden yoluna devam etmek.
- Bu yolun doğru olduğundan asla şüphe etmemek.
- Bu davanın başarıya ulaşacağı konusunda en ufak bir endişe taşımamak.²⁹

²⁸ Nuh Suresi, 5-22.

²⁹ Şuârâ Suresi, 105-122.

Geri Çekilmek Ve Uzak Durmak Üzerine

Bazen yoruluyoruz ve yıpranıyoruz. Bazen de bıkmıyor ya da sıkılıyoruz. Ya da bazen endişe ediyoruz. Veyahut küsüyoruz ya da kızıyoruz.

Peki buna hakkımız var mı? Ya da varsa ne kadar var?

1. Kul olarak aciziz. Bu yüzden üç güne kadar taziyeye yani üzölmeye, üç güne kadar da küskün kalmaya hakkımız var. Hatta korkmaya ve endişelenmeye de hakkımız var. Ancak belli bir noktaya kadar ve belli şartlarda sadece.
2. Karşımızdaki ile kötü olacağımız veya karşımızdakini düzeltelim derken kendimizi kaybetme endişesi taşımaya başladığımız anda da yollarımızı güzellikle ayırmaya hakkımız var. Mesela iş ortaklığı gibi. Eğer ortaklığa devam etmek, kendimize zulmetmemize ya da Allah'ın koyduğu ölçüleri aşmaya sebep olacaksa; o ortaklığı sonlandırmak, günaha giden bir şeyden uzak durmak misali, güzel bir iştir. Fakat tüm işler gibi ayrılma ve uzak kalma işlerini de meşru ve güzel bir üslup ile icra etmek icap ediyor. Musa ve Hızır Aleyhisselam'ların yollarını güzellikle ayırması kıssasında olduğu gibi.
3. Hizmet ve görev anlamında, şayet verim almaktan endişe ediyor isek, kendimize daha uygun ve daha verimli ya da hizmete ihtiyaç duyan başka alanlar arayabiliriz. Yunus Aleyhisselam'a yeni bir kavim verilmesi, ortam ve alan değişikliğine güzel bir örnek olabilir.
4. Fakat diğer taraftan, verilen görevden ve hizmetten kaçmanın da meşru olmadığını bilmek gerekiyor. Bu konuda karşımıza çıkan her imkan ve her görev, yeni bir imtihan alanı demektir. Görevden kaçmanın bedeline örnek olarak Yunus Aleyhisselam'ın balık tarafından yutulmasında verilebilir
5. Görevden kaçmanın meşru şartları; savaştan geri durmakla ilgili konuları anlatan Enfal suresinin 16. Ayeti kerimesinde bazı genel esaslara bağlanmıştır. **Başka bir birliğe katılmak ya da tekrar toparlanmak için savaştan geri çekilmek ya da geride kalmak.** Bu iki şartın haricinde, sorumluluklardan kaçmaya asla müsaade yoktur.
6. Bu yüzden dini, sivil ve resmi sorumluluklarımızı; daha iyi bir hizmet alanı bulmadıkça ya da o alanda faydalı olma özelliğimizi kaybetmediğimiz sürece terk edemeyiz.

7. Küsmek, kızmak veya alınganlık göstermek de yine sorumluluklarımızı ifa etmemize bahane değildir. Örnek olarak; çocuklarımızı terbiye edip güzel şeylere yönlendirirken, asla onların bize sevgi göstermesini bekleyemeyiz. Zira çocuklarımıza ve ailemize; **“şunu yap, bunu yapma”** derken, onların bizi her zaman severek ve isteyerek dinleyeceklerini bekleyemeyiz. Zira insan, kolay ve rahatına düşkün olanı tercih eder. Bu durumda, çocuklarımıza kızarak onlara karşı görevlerimizi terk etmemiz veya evlatlarımızı reddetmemiz mümkün değildir. Hak, sorumluluk ve ilişkileri tayin eden, Yüce Mevlâ’dır.

8. Biz, sorumluluklarımızı, karşılığını sorumlu olduklarımızdan bekleyerek yapmıyoruz. Hem dünya hem de ahiret işleri için geçerli olan budur. Örneğin bir memur, hizmeti, karşılığını devletten aldığı hak ve yetkiler için ifa eder. Ama tabi ki burada insanları incitmeden ve gönül hoşluğu ile görevlerini yapmayı tercih eder. Ahiret ile ilgili her türlü işimiz de böyledir. Biz, her türlü hayır işini, insanların iltifatları ya da teveccühleri için değil Allah’tan korktuğumuz için yaparız. Yaptığımız işlerde de insanları memnun etmeyi değil Allah’a hesap vermeyi esas alırız.

9. İmama ya da cemaate kızarak, cemaati terk eden kişinin, Allah’ın emrini terk ettiğini her zaman hatırdta tutmamız gerekiyor.

10. Peki ya terk edilirse? Ya yalnız bırakılırsak? Unutmamak gerekiyor ki insan, yalnız doğar ve yalnız ölür. Öldüğümüzde kimse bizimle ölmez. Tıpkı bizim, sevdiğimiz öldüğünde, yaşamaya devam ettiğimiz gibi. Mahşer kalabalığında yalnız olacağız. Kimse kimseyi düşünmeyecek. Hesap anında da. Sırat’ı geçerken de. Ta ki, cennete girip de huzura erişinceye kadar.

11. Peki ya yaptıklarımızın karşılığı? Ya hizmetlerimiz? Onca hizmet edip de tüm birikimlerimizi başkalarına mı bırakıp gideceğiz? Tabi ki evet. Tıpkı mirasımız gibi. Onları biriktirip bizden sonrakilere bırakacağız. Ve onlar, bizim kazandığımız malları gönüllerince harcarken, bize bırakmayacaklar. Hatta çocuklarımızı, eşimizi, sevdiğimiz tüm şeyleri bırakarak ölmüyor muyuz? Hatta daha hayattayken çocuklarımız, elimizden kayıp gitmiyor mu? Bunlar gibi kurumlar ve diğer makamlar da bize emanet. Onlar bize ait değil. Bize sadece yoldaş. Ve her şey geçip gidecek. Geriye kalan tek şey, Mevlâ’nın rızası. Mevlâ’nın rızası ise; makama, mala ve diğer her şeye sahipken; bunların hakkını vermek ve bunlarla ilişkisini Allah Teâlâ’nın emrettiği şekilde yürütebilmek. Yoksa bizim yaptığımız tüm binalar, biriktirdiğimiz mallar, yazdığımız kitaplar, kurduğumuz kurumlar... Hepsi uçup gidebilir. Ya da

başka amaçlarla kullanılabilir. Biz, sorumluluklarımızı yerine getiriyorsak asla kaybetmeyiz ve kaybetmeyeceğiz.

Yapmak Ve Sebep Olmak

Dünya ve ahirette kurtuluşun temel şartı, zerre kadar iman olmakla birlikte; ahirette karşımıza çıkacak olan kitabımızın adının **amel defteri** olduğu unutulmamalıdır. Konuya giriş mahiyetinde amel ile ilgili birkaç hususu hatırlatmak isteriz:

- Birçok ayeti kerimede iman ile salih amel birlikte zikredilmiştir.³⁰
- Tevbenin şartlarından birisi de salih amelde bulunmaktır. Bu yüzden bazı ayeti kerimelerde tevbe etmenin hemen ardından, hayırlı işler yapmaktan bahsedilmektedir.³¹
- **“Ameller niyetlere göredir”**³² hadisi şerifinde aslolan niyet değil ameldir. Her ne kadar niyetsiz amel makbul değilse de amele yönelik olmayan bir niyetin de ehemmiyeti yoktur. Bilmek ve öğrenmek de amel işlemeye yöneliktir.
- **“Allah rızası”**ndan kasıt, Allah Teala'nın emri doğrultusunda, insanlara ve diğer mahlukata yararlı olan şeyler yapmaktır. İnsanın vazifesinin yeryüzünü madden ve manen imar ve ıslah etmesi de bu anlamı işaret etmektedir.
- İnsanlara faydası olmayan ve Allah'ın rızasına uygun olmayan niyet ve sözler, **“boş hayal”** ve **“kuruntu”** olarak isimlendirilmiştir.³³
- Güzel işler yada hayırlı ameller yapmanın bir anlamı da iyiliğe engel olan yada kötülük yapanlara karşı mücadele etmektir.

Bunlara göre **“salih amel”** işlemek;

- İbadet etmeyi,
- Yeryüzünü madden ve manen imar ve ıslah etmeyi,
- İnsanların hatta tüm varlıkların yararına olan işleri yapmayı,
- İyi işlere vesile olmayı,
- Hayırlı işlerde bulunanlara destek olmayı,
- İyiliklere engel olanlarla mücadele etmeyi,
- Ve kötülük yapanlara karşı da mücadele etmeyi ihtiva etmektedir.

³⁰ Bakara, 277.; Hac, 50.

³¹ Tâhâ, 82.; Furkan, 70.

³² Buhârî, Bed'ü'l-Vahy, 1.; Müslim, İmâre, 155.

³³ Nisâ, 119.; Hadîd, 14.

Salih amelin karşılığı ise kötü ameldir. Salih amel ile ilgili bilgilerimiz ışığında kötü amellerin de;

- İyi işlere engel olmayı,
- Yeryüzünde madden ve manen karmaşa çıkarmayı,
- İnsanlara zarar verecek şeyler yapmayı ve herhangi bir şekilde eziyet etmeyi,
- Allah Teala'nın emirlerine aykırı yaşamayı,
- Kötü işler yapmaya sebep olmayı,
- Kötü işleri yapanlara destek olmayı,
- Ve kötü işler yapanlara engel olmamayı ihtiva ettiğini söyleyebiliriz.

Özetlemek gerekirse;

1. İyiliğe yapmak kadar iyiliğe vesile olmak ve iyilik yapana destek olmak da önemlidir. Zira bir insanın tek başına yapacak olduğu iyilikler, ömrü ve maddi imkanlarına bağlı olarak sınırlıdır. Ancak diğer insanları da iyiliğe teşvik edip onların iyiliklerine de destek vermek suretiyle, bir insan amel defterindeki iyilikleri kat kat arttırabilir. Bir başka ifade ile bir kimse için tek başına 1.000 TL'lik bir yardımda bulunmak zor ve büyük bir iş olmakla birlikte; kişi, söz fiil ve davranışları ile milyarlarca liralık iyiliklere vesile olmak yada destekte bulunmak suretiyle ortak olabilir.
2. İyilik yapmaktan daha önemli olan şey ise iyilik yapacak mekanizmayı kurmaktır. Yukarda açıkladığımız sebepten dolayı, bir insanın dünyadaki bütün ihtiyaç sahibi ve mazlumların yardımına yetişmesi mümkün değildir. Örneğin bizim Afrika'ya yapacağımız bir kurban bağıışı, oradaki bir ailenin ancak birkaç günlük ihtiyacını karşılayacaktır. Oysa zulmün ortadan kalkması (nizâmı âlem) ve hakkın galip gelmesi (Îlâyi kelimetullâh) için çalışma yada böyle çalışmalar yapanlara destek olma durumunda; zulüm ortadan kalkacağı ve adalet hakim kılınacağı için, yeryüzünde fakir ve mazlum kalmayacaktır.
3. Kötü işler yapmamaktan daha önemli olan şey ise; kötülüğün ortadan kalkması için mücadele etmek ve kötülüğe destek olmamaktır. Bir kimsenin tek başına işleyecek olduğu günahlar sınırlı iken; söz, fiil yada davranış ile hesap edemeyeceği kadar günaha ortak olabilir. Hatta imkanı olduğu halde engel olmadığı yada tavır koymadığı günahların vebali de ahirette karşısına çıkacaktır.
4. Buna göre; kötülük ortadan kalksın diye mücadele etmemek ve iyilik hakim olsun diye gayret göstermemek; en büyük günahdır. Örneğin bir kimse kendi başına belli

miktarda miktarda faiz yiyebilir. Ancak faiz nizamı ile mücadele etmediği sürece; diğer insanların işlediği faizlere de sorumluluğu nispetinde ortak olmaktadır.

5. Özetle bir mümin; kendi yapmadığı iyiliklerin sevaplarını amel defterinde bulabileceği gibi; namazında niyazında olduğu halde ahirette içki, zina, faiz hatta adam öldürmeye sebep olmak yada bu fiillere destek olmaktan hesaba çekilecektir. Evine kapanmak yada inzivaya çekilmek yada evinden işine işinden camiye gitmekle kendini kurtaracağını zannetmek, boş bir hayal ve kuruntudan ibarettir.

Hayat romantik değil!

Dünya hayatı bir oyun değil!

Bu hayatın sonunda ölüm var...

Ölümün ardından ise hesap...

Hesabı vermeyenleri ise azap ve gazap beklemektedir...

“Allah ve Resulüne iman etmeyenler, öldükten sonra yok olup gideceklerini iddia edip tekrar diriltilemeyeceklerini zannediyorlar. Deki; “Hayır! Rabbime yemin ederim ki tekrar diriltileceksiniz. Ve sonra her ne ettiyseniz önünüze serilecek.” Bu işler, Allah Teala için çok kolay işlerdir.”³⁴

³⁴ Teğâbün, 7.

Yönetmek ve Kazanmak

Hemen hergün, değişen bir sürü şey oluyor...

Savaşlar, kazandıklarımız, kaybettiklerimiz...

Siyasi başarılar ya da başarısızlıklar...

İnandığımız değerlerin yükselmesi veya düşüşü...

Dostlarımız ve sevdiklerimiz ile yollarımızın ayrılması...

Peki ne yapmalı ve ne düşünmeliyiz? Üzülmeli miyiz veya ümitsizliğe mi düşmeliyiz?

1. **Yönetmenin ilk şartı, dava sahibi olmaktır.** Yoksa yönetmenin kriteri kazanmak; yönetememenin kriteri ise kaybetmek değildir. Veyahut da yönetmek, birilerini etrafında toplamak da değildir sadece. Yönetmek, bir dava uğruna, sabırla yolunda yürümeye ve peşinden birilerini sürüklemeye devam etmektir.
2. **Yönetmenin bir diğer göstergesi ise, etrafında kendisine inanan insanlar olmasıdır.** Bu inananların sayısı asla önemli değildir. Önemli olan, bu insanların inanması ve her durumda yanında yer almasıdır.
3. Bu durumda kalabalık da, etrafımızda birilerini toplamak da arizi şeylerdir diyebiliriz. Birileri gelir, birileri gider. Bir ordu mağlup olur ama diğer ordu kazanır. Veya Mevla bizden bir orduyu alır ama başka ordular nasip eder. Öğrencilerimiz ve takipçilerimizi kaybederiz ama yerine daima yenileri gelir. Yeter ki biz, yolumuzda yürümeye devam edelim.
4. Bu durumda inananların daima yanında olması da önemli değildir. Asıl önemli olan, daima inanan birilerinin olmasıdır.
5. Peki kaybetmek ve kazanmak nedir? Dava sahibi insan (bu dava; ekonomik, siyasi veya ilmi ya da başka bir şeyde olabilir); meseleye ticaret olarak bakmalıdır. **Ticarette kar ve zarar uzun vadeli**dir. **Kısa vadeli olanlar ise gelir ve/ya giderdir.** Yani dava sahibi insan; kaybettiği tüm olay ve değerlere, **GİDER**; kazandığı tüm her şeye ise **GELİR** olarak bakmalıdır. Bu durumda örneğin ticaretle 1 milyon TL kaybeden kişi (şayet kusur ve ihmali yoksa), bu kaybı kayıp olarak değil de masraf olarak görmeli yani ticaret yaparken mevcut halden 1 milyon TL daha fazla giderinin olduğunu hesap etmelidir.

6. Peki ya KÂR nedir? Dava uğrunda elde edilecek kısa vadeli kâr; tıpkı ticaret gibi mevcut hayatını devam ettirmektir. Nasıl ki insan ticarete kazanır ve kaybeder. Ama bu esnada yer, içer, evini arabasını alır veya başka yerlerde harcar. Veleve ki sene sonunda elinde hiç para kalmasa da bu tüm harcadıkları onun kârıdır. Dava için de durum böyledir. Dava sahibi kimse; tüm başarılarını gelir veya girdi, tüm başarısızlıklarını da gider veya masraf olarak görür. **KÂRI ise davasını yaşamaması, yaşatması ve bazılarını bu davasına ortak etmesidir.**

7. **Uzun vadeli kâr ise ahrettedir.** Yani asıl kâr veya zarar mahşerde ortaya çıkacaktır. Bu durumda dünya hesabı geçicidir veya ara dönem hesabıdır. Asıl hesap ise mahşerde kesilecektir.

8. Peki ya karşılaşılan zorluklar ve sıkıntılar ne olacaktır? **İnsan, inandığı dava uğruna karşısına çıkacak olan her türlü aksaklık ve probleme, İŞ olarak bakmalıdır.** Yani nasıl ki bir şirketin rutin ve olağan dışı işleri varsa; nasıl ki bir şirket, olağan işler haricinde çıkan her problemi de bir iş olarak kabul edip çözmeye çalışıyor ise; dava sahibi insan da karşısına çıkan sorunları, işi olarak benimsemeli ve bunlarla ilgilenmelidir. Sorunları, gereksiz veya angarya görmek yerine bunları işin bir parçası olarak görmek gerekir. Ya da daha güzel bir tavır da; sorunları, örneğin kalorifer tamiri işini alan birinin daha sonra duvarda veya zeminde ya da başka yerlerde de tamire ihtiyaç olduğunu görmesi ve tamir işlerini de almasıdır. Bu durumda kalorifer tamiri işini alan kişi ya da şirket; karşısına çıkan diğer tamir işlerini problem ya da moral bozukluğu olarak değil ticaret ve gelir olarak görecektir.

9. Yani her çözdüğümüz problem, sevabımızın artması demektir. Her hallettiğimiz mesele de bizim hem dünyada insanlar nezdinden hem de ahrette, derecemizin artması için birer vesiledir.

Yani durmak yok...

Yorulmak yok...

Bıkmak ve şikayet etmek yok...

Yılmak yok...

Ümit kesmek yok...

Zira ihlası muhafaza ederek davası uğruna gayret eden kimse için kaybetmek ASLA yoktur...

Bu yüzden Efendimiz (SAV) buyurmuşlardır. **“Müminin her işi hayırdır”** yani müminin yaptığı veya yapamadığı her işte kârı vardır.